

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + Refrain from automated querying Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

Phytognomonica A 502

IO. BAPTISTÆ PORTÆ NEAPOLE 78 M

Octo libris contenta;

IN QVIBVS NOVA, FACIL-

LIMAQVE AFFERTVR METHODVS, qua plantarum, animalium, metallorum; rerum denique omnium exprima extimæ faciei inspectione quiuis abditas vires assequatur.

ACCEDVNT AD HAEC CONFIRMANDA infinita propemodum selectiora secreta, summe labore, temporis dispendio, & impensarum iactura vestigata, explorataque.

Nune primum ab innumeris mendis, quibus passim Neapolitana editio scatebat, vindicata; cum RERVM & VERBORVM Insdice locupletissimo.

FRANCOFVRTI,
Apud Nicolaum Hoffmannum, Impenfis Ionz Rhodii.

M. DC. VIII.

Bigilized by Google

ILLVSTR. MA-

RINO BOBALI, A N-DREÆFILIO RA-GVSEO,

IOAN. BAPTISTA PORTA Neapolit. S. P. D.

Septentrionalium mos, Eques Illustr. nubiles iam filias è patriis laribus foras expellere sine duce, vt diuersis in regionibus vaga, erronesq, corpus inuulgando dotes, & virum ex voto sibi compararent. Idem de mea hac fætura in animum induxeram, & harum gentium sequi morem: eamá, cum idoneam atatem indeptam cognouissem, peregrinam emit-

IOAN. BAPTISTÆ PORTÆ

tere: suos mores ita componeret, & talem se cunctispra se ferret, vt virum, es patronum suis qualitatibus congruum inuestigaret. Noua enim forma in lucem prodiens, per nouas vias incedens, nouaque, nec dum visa per multa sacula ferens, verebar ne tanta nouitate multorum odium sibi conciliaret: pollicebarque mihinon defuturos, qui clam, vulgoque ipsam sugillationis contagio polluerent, conculcarent q. De iis loquor, qui tanta ingenij secordia laborantes, tam aliorum indicijs addicti funt, vt prorsus omni proprio spolientur; & cum aliquid scire assequi nequeant, aliena contemnendo se aliquid prestare videri volunt. Nil veritus sum, quin apud doctos gratiam sit consequutura; qui quotidianarum formaru pertasi, nouas (quantulacunque fuerint) omnium calculo, & plausu excipiunt. Vnde vt infestosistos anteuerterem, summa votorum mihi erat, nobilem quendam, yenerojum, clarum, iudicio & ingeniy dotibus prapollentem vi-

rum inuenire, cuius patrocinio à deplorato illo hominu genere tuta redderetur. At vix tenera atatis limina transgressa, vix suo postliminio egressa, nec cuipiam sui videndi copia facta, eius fama adtuas aures delata; prius a te amari, quam videri; & prius exoptari, quam cognosci merebatur. Liceat mihi, qua diligentissimi patres in collocandis filiabus exquirunt, de te modo rimari. Dumigitur tua vita rationem sci_ scitor, ingenti fama commotus, maximo perfundor gaudio, quod patronum maiorem, quam pro eius dignitate, meritoq, sit asseguuta. Nam sinobilitatem attentius expendo, nullam maiori singularitate admiror; antiquam enim fama per tuos atauos, quasipermanus traditam ad hac vsq. tempora propagatam recolo; & dum peruetusta literarum monumēta Ragusia,antiqui Epidauri, summo studio perquiro, maiores tuos è Romanis Fabijs originem traxisse comperio : nam ad vniuersi orbis conquisitionem, vt per diuersasmundi par-

tes belli gerando magistratus gerebant , ජ colonias ducebant, diuersa eorum familia variis in locis distrahebantur, vt incola sierent. Supersunt adhuc nominis reliquia: nam bob gentilitio nomine faba dicitur, bobali, de Fabis: & Plinius Fabios à fabis dictos testatur. Ecquis nescit familia tua per longam annorum seriem ad hac vsque tempora clarissima insignia? Itsa enim Jummum magistratum in Republ. summa cum laude & gloria quam sapissme administrauit; quo factum est, vt patria parentes gentiles tui sure optimo vno ore, & consensu à ciuibus appellarentur. Si nominis claritatem intueor, longius, latinsque diffunditur, quam vt à tua vrbe, & Macedonia illi finitima, Alexandrirebus praclare gestis illustrata : quin etiam Roma terrarum orbis domina comprehendatur. Fortuna autem bonis aut paucis sis secundus, iis prudenter dispensandis, erogandisque es omnium facile princeps. Et si tuam intueor effigiem, non umbratilem imagi-

EPIST, DEDICATORIA.

nem, sed perfectam Herois expressam formam exhibes, manibus, Fabiorum here_ ditarium robur: oculis, genii, & ingenii dexteritatem: fronte, Magni Alexandri personam sustinere prafers: cui, vt sinibus, itamunificentiaes proximus. Adextremum, nihil in te conspicor, quod regii animi magnitudinem, singularesque mores, inculpatam vitam, ad omnia feliciter excogitanda, at que adeo tractanda admirabilem solertiam non euidenter innuat. Is es, qui plus in recessu, quam in fronte promittas. Sedredeat, unde discessit oratio. Hanc meam natam pracipitem tectis extrudo. Singulare hoc speciminis & decoris habet, quod nullo exquisito,& affect ato ornamento decoratur: imo nativo colore, non mercato: naturali forma contenta, lenociniis neglectis, multum sibi placens ad te aduolat. Lingua non Romana aut Atticamatronaest, sed simplicis puella. Illud spondeo, qua pannis teguntur, multo fore pulchriora, sucundioraque, quam que foris conspi-

ciuntur: quocirca, qui altius penitiusque eam contemplatus fuerit, is oberiorem fru-Aum, & plenius obsequium consequetur: quippe qua adrecessus longereconditos prastat aditum. Faciem contemplantes ita fallit, vt së falsos nesciant. Si crinium aliquis annulorum peccauerit, & incompositam reddit comam: vel sordidata vestis; aut male pracincta, qua ancilla diligentià & animaduersionem effugerint (nam oculi tam lyncei esse non possunt) pronus ad veniam sis: verita enim ne tanti viri amor deferueret, ad te festinantius properauit: Vnde si non tuam amasti iam tuam diligas velim: & eam tuendam, diligendamque suscipias: & per te contra hos fatua imperitia laborantes tutum patrocinium suscipiat. Quam si tibi acceptam sensero, cateros qui non admirentur, nihili facio: & soror ad funium fratrem tuum citius properabit. Vale, & me, vt soles, ama.

IO. BAPTISTÆ

PORTÆ NEAPOLITANI;

IN PHYTOGNOMONICA, VIII. libris contenta, ad Lectorem

PROOEMIVM.

AVTIORIS, & diuinioris philosophiæ nobilissimum munus semper equidem existimal ui, ea solerti indagine sciscitari, quæ naturæ abdita, & ditissima maiestate laterent. Ingens

opus & maximum, occultumque divinitatis; & quo nullum reperiri possit maius. Existimaui pariter, vt Herophilus quo que medicina clarus existimabat, nihil non herbarum viribus essici posse, & plurimarum esse incognitas: nam si conditorem intuebimur; Magnus est Deus nosser, & magna est potentia eius, & potentia eius non est numerus. Etsi quæ ab antiquis de her, bis posteritatis memoriæ mandata sunt, considerabimus, portentosa videntur. Traditur à Pythagora Coriacesià, & Callicià aquam gla-

IOAN, BAPTISTÆ PORTÆ

ciari; à Democrito Achameniden, cuius radice in pastillos digesta, in dieq; pota in vino, noxij 🔻 per cruciatus nocte confiteantur omnia pervarias numinum imaginationes. Etadamantida: siadmoueas, leones resupinari cum hiatu maximo, & Arianiden gigni igneam colore; cuius ractu peruncta oleo ligna accendi. Theangelidapota, diuinare facit; Gelotophyllida sibi.: batur cum myrrha & vino, varias obuersarispecies; ridendi finem non fieri; & herbam esie, cuius omnino tacturedirent amores, vel cum odio depositi, vtex Plinio habetur. Herbam commemorat Theophrastus apud Indos nascentem, quæsanguinem diffundere, & quasi ! fugare potest; que dque è diuerso eundem colligit, & adle trahit. Radix Baraas, ex losephi traditione, ad vesperas, veluti iubar sulgurat, accedentes refugit, nisi menstruus sanguis super eam fundatur; illos liberat, qui à cacodæmone oppressi sunt. Democritus dixit, credidit Theophrastus, esse herbam, cuius contactuillatæab: alice exfiliret cuneus, á pastorib. arbori adactus. Æthiopide herbalacus omnes, ac stagna siccari coniectu; tactu omnia aperiri: Achimenide, : conicctain acium hostium, trepidare agmina, acterga vertere. Tradit Xanthus historiarum: Digitized by Google auctor,

IN PHYTOGNOM. PROCEMIVM.

auctor, occisum draconis catulum renocatum ad vitam à parente, herba Bali, eademque Thylonem, quem draco occiderat, restitutum sanitati: & Iuba Rex Mauritaniæ herba reuocatum ad vitam hominem tradit. Si igitur maiores nostriin tantillis herbulis tantas virtutesaperto cognouerunt: cur vestigantibus nobis his si... milia, aut maiora reperiri posse verendum erit? Fatui prorsus & stolidi iudicij foret, maximum illum rerum conditorem hominibus hæc occulta fore voluisse: nam frustra creasset, præser_ tim cum animalibus intellectu carentibus hæc fecerit manifestissima. Quis dictamnum herbam cauos docuit extrahendis sagittis valere, vt percussi eo telo, eius pastu eijciant? Quishirundines chelidoniam herbam visui saluberrimam esse, ac vexaris pullorum oculis illam mederi? Testudo cunilæ pastu vires contraserpen. tes refouet. Mustela cum muribus dimicatio. pe conserta, ruta munitur: ciconia, origano: as pri, hedera in morbis sibi medentur. Anguis his berna latebra visu obscurato, marathro herba oculos refouet:si vero squamæ obtorpuere, spis nis iuniperi se scabit. Draco vernam nauseam filuestris lactucæ succo restinguit. Elephas chamælconte deuorato, occurrit oleastro huic suo

IOAN. BAPTISTÆ PORTÆ

Ceruus herba cinare venenatis pabulis resistit. Palumbes, graculi, merulæ, perdices lauri folio annuum fastidium purgant. Co. lumbæ, turtures, & gallinacei, herba helxine. Anates, anseres, cæteræque aquaticæ, herba siderite. Grues iunco palustri; coruus occiso chamæleonte, lauro infestum virus exstinguit, & sexcenta talia. Si igitur animalia ex notis noxias, & fibi proficuas herbas cognoscant, cur: homini defuturos typos imaginari debemus, ex quibus itidem vestigari potuissent? Nec diuinæ, & summæsapientiæmodum deesse ima. ginari possumus, quo id facile præstare potue. rit: non desuntigitur notæ, non desunt. Vnde auia rura, inuia montium culmina, nemora, & filuas peragrando, totis viribus contemplabar: multiplicem plantarum formam; florum vari egatam coloriam; frondium numerum, dissectionem, & effigiem, sicradicum, stipitum, & ramorum, nec non à terra prosiliendi, crescen. di, & fæticandi modum, tam inter se varia, & diuersa; cogitans nil temere, & casu confectum, sed omnia cum ratione, & ordinata causa, vt maximus inquit Ptolemæus, & præsertim in his pulcherrimis animantibus, plantis: nec esse: tam vilissimum in rerum natura, in quo mira-Digitized by Google

IN PHYTOGN. PROCEMIVM.

bilealiquod non refulgeat. Considerabam attonitus plantam, tam hilari, viuidoque colore renidentem; tam suauem odorem halantem; tam denique miræ venustatis & elegantiæ, vt cœlestem maiestarem redolere videretur, & quasi magnes spectantium oculos ad naturæ opulentiam contemplandam prouocaret; hanc eandemhomini amicas vires habere, & Medicorum vsui receptissimam. Contraaltera tam inuenusta, & deformi effigiatura, vt fœdo odore, coloreve eminus intuenti terrorem incuteret; hancipsam compertam postea funestæ dotis, & certissimæ internecionis. Mirabar congeneres herbas, in quibus multa intercedebat parilitas, & similitudo, eadem fere præstare remedia, vt Medici alteram pro altera subderent. Contra in quibus nulla cognatio, nec virtutis collationem inesse: & sialiquæ forent, quæ ex diuersis compositæ viderentur, compositas vtriusque facultates possidere. Accedebat adid consensus, & tacita quæda naturalis hominum diuinatio, vt herbas quisque ad suos morbos profligandos adsumeret, que similitudine qua. dam ad id facere viderentur. Quorum perpensione, diuino suggerente auxilio, cecidit in animum; vt nostri intimi mores ex corporeis exti-

IOAN. BAPTISTÆ PORTÆ

mis notis inuestigari possunt, & venatores, equites, pastores, & aucupes ex animaliú effigie morum propensiones cognoscunt, eorumque delectus faciunt, sic ex plantarum exterioribus fignis interiorum virium hominem posse admoneri. His rationibus innixus, cœpi animo sciscitari, verum statis notis constitutæ dotes responderent: & sialique nobis virtutes incognite forent, ilias è Medicorum libris perquirebam, quæ ipfi casu perdoctiscripserant: sic diutina collatione percepi, mirabile in re ea respósum, & consequutionem inesse. Sic postea con. firmadæ veritatis gratia, si in herbas inciderem incertas adhuc, & incognitas vsui medico, mul= tis à nobis periculis factis, nihil inexploraturelinquendo, ad tam vtilia, & nobilissima superuectus sum, vt positæ operæ, & accurationis nunqua pænituerit. Et ex hac veluti racematione numerosa paulatim confluxit mirabilium contemplationum multitudo, vt non selum herbarum, sed animalium, metallorum, gemmarum, & lapidum delitiæ, & diuitiæ possint inuestigari contemplarique, & multo latius nostris votis expeditus patuit aditus, qua spera bamus. Et nisi noxia, & malefica scribere diuina vetuisset Minerua, fortasse percupida, mira-: bilium

IN PHYTOGN. PROCEMIVM.

bilium rerum discendi ingenia pleniori obsequio demereremur. Exempla potissimum in Medicina apposuimus, non quod Medicinam profiteri velimus (nã hoc minus intendimus) sed vt impiis hominib. ansam non demus malefica excogitandi: docti,& perspicaces ex hisaliaintelligent. Tandem Deo auspice, eo res perducta est, ve collectas ex disquisitione regulas, etsi non satis nobis concoctas, quantuli sumus cunque, quantulæ fuerint cunque, memoriæuo donaremus: nulli dum antiquoru, ne dicam recentiorum memoratas: non fastum, aut vanam iactantiæ auram oftendedo (eft enim mihi inanis gloriæ contemptor animus, vt qui me norint, testantur) sed vt posteritati consulatur, & summa Dei benignitas colatur, venereturq;. Hicin causarum vestigationibus nó occurrent sæpius repetitæ, & decantatæ à Philosophis, & Medicis calidi, frigidi; humidi, & sicci qualitas tes,nec ab aliis tradita,in compendium redacta, vel ampliata, aut varie ordinata: sed que à nobis solum comperta. Vnde si quid superest noscendum, vel non exacte demonstratum (quis enim hoc audeat polliceri?) scito quod nobiliú & nouarum rerum, diuinarum q; cognitio minus demonstrata, certe, vtilior est & præstátior, quam

vilium, optime probatorum; & ingenioli nostri temeritati potius ascribendum, quam rei veritati. Arduum est, & difficultate plenum negotium, cunctis intentatum; scio post me non defuturos eius modi methodo, & cognitione altiora, & cumulatoria prodituros. Nos autem quod potuimus, præstitimus: videbunt lectores voluntatem non defuisse.

IO. BAP.

IO. BAPTISTÆ

PORTÆ NEAPO-

PHYTOGNOMONICORVM LIBER PRIMVS;

DE MVTVA VIRIVM ET PLANTARVM
partium consequatione; CAP. I.

N 11BR 15 nostris De morum iudiciis à corporis delineamentis desumptis, summi philosophi, nec non Polemonis, Adamantii, corumque asseclarum auctoritate satis luculenter exposuimus, corpus & animam mutuis coniunctionibus inter sese consequi. Exempla erant, in acutis egritudinibus, que corporis morbi sunt, animum delirare; sic in amoribus, furoribus, & inuidiis

animi morbis, corpus tabescere: vnde ex his mutuis animi & corporis affectibus, & partium corporis habitu animi mores posse præsagiri. Sic non inconcinna similitudine ex mutua plantarum partium, quam cum viribus inter se habent collatione, vt mutata plantæ facie alterentur vires; alterataque virium habitudine, alteretur plantæ sigura; animi vitia, & virtutes optima contectura augurari posse, nemo ibit inficias. Vocamus plantæanimam internam vim illam, & arcanam operandi, quasi naturæ detem. Vocamus plantævitia, lymphaticos reddere, veternum inducere, sterilitatem & virus, quo homines enectum iri cogantur,

aliaque maleficia, quæ perniciem afferunt. Vocamus virtutes; febres tollere; noxios humores purgare; vulnera conglutinare; &: huiusmodi talia, quæsaluti hominum propinantur. Quod ad formæ plantarum mutationem mutetur eorum ingenium, mutatisque viribus abeat forma, euidentius est quam vt probari debeat: nam foli mutatione, ætheris, fitus & cultus, horum omnium, vel, solius muratur facile plantæindoles, & cum indole virtus. Multa fuis locis exempla dabuntur. Planta, quæ extremas montium oras: vento perflatas incolit, cariofo, & pumicofo folo, sub medio orbis recessu, & neglectu quoque habita, scabro & retorrido vestitur habitu, caudice humili, contorto, & strigoso prosilit; qui crebris nodis, prominulis neruorum torulis, rigidisque spinis tumebit; exiguis foliis, hirfutis, dissectis & angulosis, in quibus venæ supereminent; floribus exilioribus, exoleti coloris; radicibus lignosis breuibusque, fructu exigno, intus lignoso, saporis asperi, nec vesci; sed insignium virium, & celeberrimi vsus, gustanti calidus, & siccus. Hec eadem planta pingui folo sata, plano, & cui indulgens cœlum, i & cultoris sedulitas arrideat, proh Dii immortales, quam magnam: longiusculo tempore subit mutationem! Nam cultu domita feri-: tate, hirsutie & siluestri habitu exuta mansuescit, & humanius viuet. Ex macilento stipite, succulento, & hilari venustate pubescet; ex breui, amplo; ex contorto, recto, spinæ se contrahent, nodi euanescent, & euadet cutis nitida, & læuis: frondes rotundæ, velsaltem retufis angulis ramos onerabunt; caro venas, & neruos superuestiet, vt blandæ siant; stores saruratione colore splendescent, fructus restibilis fœcunditatis, & perennis prouentus, sed humidisaporis, & exoleti, effœris viribus viui medico; & tandem tantum & prima longius abest forme, vt vix aliquid priorum delineamentorum adumbret. Sic etiam si plantam frigidi & vdi loci alumnam frigidæ & humidæ qualitatis, squallidis, asperis feruidisque locis feras; & olitoris cultu destitutam, vrbano habitu exutam siluescere videbis; & humiditate, & frigiditate aduentitia elanguescente, ad ficciorem temperiem calidioremque inclinabit. Sed clarius, & perspectius in its plantis, quam in homine videre est, que à sua forma desciscunt, & naturægermanitate in alienam abeunt, cum suis formis qualitates relinquendo, aliasque nouas adfumendo. Triticum in lolium & linum abit copluta terra, vel crebris imbribus fa-

tum;

tum; & typha pinsita in triticu transit; ocymu quoq; in serpillum, & alia quæ suis locis vberius referuntur. Idque etiam in iis plantis notabilius elucet, que ex binis progenitoribus naturam& formam sibi adoptant: nam vtrorumque formam & ingenium æmula facie repræsentant, vt in scorodropaso, quod allii, porrique vires & formam habet, & zeopyro, zeæ & tritici, aliisq; videre est. Igitur mutata corporis forma, mutatur & plantæ anima; mutatisque viribus, mutatur corporatura; & corporis partibus vis animæ correspondet, vt inuicem virium, & formæ causæ siant; neque vnquam planta visa suit, quæ formam vnius, dotes vero alterius referret. Myrtus aloes vires non habet, nec aloe abrotoni: necessario consequi par est, vt tali formæ tales vires conueniant.

Plantam cum homine multam habere similitudinem;

E T si fortasse quispiam vereretur, non recte plantis nos homine comparasse, ve cæteris animalibus, ac proinde minus firmis argumétis innixos; hic se male versatum in veterum lectionibus manifestabit, qui cum homine plantis multam intercedere communicantiam, & in paucis differre conscripserunt. Planta iisdem fere membris, quibus animal cóstat. Theophrastus plantarum historias conscripturus, omnium, quæ in plantarum genere spectatur, similitudinem ex his petit, quæ in animalibus infunt; & sicut in animalium corporibus propria sunt cuiusq; membri officia; sic & in stirpium partibus, ppria munia; pedes ad gressus, brachia ad complexus natura composuit; nil aures agere valent, quod est oculorum; nil oculi, quod est aurium, nec generandi quidem facultas data est manibus. Hac etiam stirpium genera figurauit, quibus eadem ipsa mater & parens primum radices veluti fundamenta quædam iecit, vt iis quasi pedibus insisteret; truncum deinde superposuit, veluti quandam staturam corporis & habitus; mox ramis diffundit, quasi brachiis, tunc caules, & furculos elicuit, veluti manus. Est in stipite lignum, vt ossain carne. Os corpori officium velactione non præstat, sed ad eum tantum vsum, vt pali in tentoriis, sic lignum in cortice, vt soliditatem præster, & contra vetorum tempestates robur, &ad onus ramorum substinendum. Medulla in ossibus, vt etiam in medio ligni residet; alitur lignum medulla, vtossa animalium.

A Google

IOAN. BAPTISTÆ PORTÆ

Falso enim Theophrastus inquit, omne alimentum vitentis per medullă trunci, veluti per syphonem hauritur, vt probauimus in Agricultura. Sunt & animalium offa, vt leonis, quæ medulla careant; sunt & arbores, quæ exiguam habeant, vt olea, buxus, vel que nullo modo habere videatur. Aphrodiseus inquit, Stirpes iam ipías frondibus natura pilorum, pennarum q; vice obduxit; quippe que prenorit, vel ve à nimio frigore, vel ab estu immodico offendi, interireq; possent. Nonnulla enim spinis, tanquam spiculis contra animaliŭ morsus armauit; quum aliis animatibus cornua dederit, aliis aculeos, aliis vngues, aut quid tale, quo sese defendere ab iis possint, quæ detrimentű inueheret. Aristoteles capillű in homine dicit ad necessitaté & præsidii rationem: ad necessitatem; quia cerebrum humidű, & vbi plurimum humoris, & caloris, ibi & copiofus capillorum ortus: adiumentum; quia pili extimum expellunt frigus,& calorem.Est in eo emolumentum, vt diximus, egestis hoc modo noxiis è corpore vaporibus, vnde capillaris ortus. Sicper frondium poros plantæindigesta humiditas difflatur. Theophrastus in causis frodes amplissimas & ad conservatione, & ad perennitatem, & adauctionem, & ad fructuum generationem esse dixit. Adiiciunt auctores capillú ad ornatum esse: tolle humani corporis capillos, tota pulchritudo flaccescit; tolle arboris comá, tota arbor ingrata est. Amittunt & animalia pilos, pennasque; & plantæsuas frondes. Vr capilli summa homini parte comam exornat; sic frondes crinium modo cacumina ramorum, & furculor quum foliata, funt. Genitalia membra furculi funt opportuno loco nati. Concipiunt variis diebus; & pro sua quæq; natura grauida alia protinus, aut diutius partus gerunt. Flos præmonstrat fructu, ve menstruum mulieris demonstrat conceptione; non prius est fructifera planta, quam florifera. Fructus arboris, est semen in homine, ad quod ordinatur animal ad specie propaganda. In plante cortice sunt venæ, & nerui, vitales partes, vt in homine, quibus attrahit, digerit, & expellit. Oris officio, fungutur radices; Mnesitheus dicit caulis ventriculi. na sicur in ore succus affectus, no perfectus; sic in caule perficitur cococtione, vt aliment u fructibus præstet. Alii radicem cor plantæ dixerűt; quod primű viuat, vltima moriatur. Si radix tabet, continuo demoritur planta; sed si rami siccescunt, poterit rediuiua radix stolones proferre: videtur ergo radices vitæ primordia. Sunt in planta

PHYTOGNOMONIC. LIB. in planta fucci & humores, vt in homine. Ob id non illepide Platonici homines inuer sam plantam dixerunt; & plantam inuer sam hominem. Trahit enim planta alimentú ex inferiori parte, homo ex superiori. Plato plantas animalia vocat, quod viræ participes sint. Appetitoria vim, & altricé eis tribuit, in quibus Aristoteles & Theophrastus sequuti sunt. Galenus quatuor adscribit vires appetitoriæ animæ hominű communes; attractricé, retentricé, alteratricé, & expultricé; quibus cibum assumerent;assumptū retineret,& in varias suę essen tie partes couertant, & egerant excrementa. Videbat enim eas, quibus datæ manus videri possent, capreolis vel clauiculis captare fulturas, & pedamenta, quoru ope surrigeretur. Prius enim nutare videbatur, quoad quippia apprehenderent; dein vbi attigissent, inuadere, acillico inuolui, & si quid interea alieni, vel noxij sentiret, eui tare, ac retrahi maximo naturę cosilio, ne quid, quod præsidij causa daru effet, noxium facerent. Præterea alias animaduerrebant Solis, vel Lunæ lumine gaudere, vr. coma & floribus sequi etiá nubilo die viderentur; alias etiam aquis imersas surgere, & descendere; slores claudere, & aperire ad sideris accessium, recessiumq;. Hæcigitur, & alia cum respicerent, Anaxagoras asserebat plantas animalia esse, & spirare etiam; imo cum Democrito asseuerauit doloris & voluptatis participes esse; casu folioru dolere, iildem vicissim restitutis, cape: e voluptatem. Empedocles putabat in ipsis esse comistum sexu. Alij, & si in alijs non tam discretius, in palmis sexum esse separaru maris & fæmine, immo maris & fæmine semina simul colligata plantari, vt inde perfectissima exsurgeret planta. Damageron id quoq; in pistaceis euenire dixit; vtrumq; sexum coniungens, & maris dorsum ad Fauonium spectare debere. Idem Empedocles non solum na-turales inclinationes, sed etiam sensum illis tribuit. Existimauerunt Pythagorici perfectiores plantas imperfeccioribus animalib. propinquas esse: immo & quamplurimi sunt, qui quamplurimas plantas inter stirpium, aut inter animalium genus adnumerarent, ita intellectu vigere conspexerunt, & media inter vtrumq; naturam videbantur fortitæ. Veteres Græci posteritatis memoriæ mandarunt palmas se vehementi amore prosequi adeoque est eis veneris intellectus, ve alteram altera depereat; nec prius desiderio leuari, quam eam adamatus mas consoletur. Quandoquidem suis comis pro-nam incumbere videre est, & quasi viduam sterilescere; sed agrico-

læ, vt cuius amore deflagret, plane cognoscant, plantas inibi obfitas manibus contrectantes, ad eam reuersi, quæ amore tabet, manibus contingunt; tunc osculo manum blande demulgens amorem confitetur, sese illius desiderio stimulată, huius vesaniæ remedia affert, quo amor diluatur. Maris flores trunco erutos, amasiæ capiti circumponit; tunc amans amoris pignore exhilarata, vberi fœtura fœcundabitur. Sensibus arbores valere scribit Zoroastres in Geoponicis:nam si per multos annos arbor aliqua sterilis fuerit, & venerit agricola accinctus acuta bipeñi ad arborem detruncandam, si amicus pro ea rogauerit, & fideiusserit sequenti anno fructum laturam ac ille amici verbis persuasus abierit, quod arbor maximum feret fructum. Necaliam ob causam maiores nostros scripsisse putandu est, homines quam plurimos in arbores mutatos, nisi ob magnam quá cum eis habent similitudinem. Nec ob aliud dis multas dicatas legimus, Ioui fagum & quercu, Apollini laurum, & lotum; Baccho hederam, ferulam, & piceam; Mineruz oleam; Veneri myrtu, rosas, & philyram; Diri cupressum; Cybelæpinum; Herculi populum; Mercurio punicu; Harpocrati perseam: nec ob aliud arbores ipsas oracula reddidisse antiquorum religio docuit; & Gallorum Druide nil magis visco& arbore, qua nasceretur sacratius habuere, nisi quod suspicabantur diuinam illis inesse naturam, & plusquam humanam. Trogus & Philemon philosophi animæ nutritiuæ opera ex plantis signis colligi posse declararut:vt cum vegetatiua virtus communis sit omnibus viuentibus, longæui signa colligebant ex plantis, vt quibus capilli longi & firmi, essent longæui, ad plantas referendo, quæ æterna pubent coma; vt pinus, ilex, & medica.

Quomodo antiquiores Philosophi plantarum virtutes inuestigauerint. CAP. III.

DEPOSCIT flagitarq; ordo dicamus, maiores illi philosophantes de plantarum viribus quid speculati suerint, & nobis tradiderint; post hæc, nos, qua methodo inuestigandæsint, docendu pollicemur. Medicorum princeps Hippocrates, post eum Theophrastus, ab eo Discorides, Galenus, & alij Mauritane sactionis insignes medici ex saporu signis primas docere qualitates tetauerunt ex ab his quasi nexu quodam secundas, & tertias dependetes, relinquentes virtutes illas, quas occultas, & a nature proprietate mana-

tes appellauerunt. Saporum primus acerbus est, qui inter attingendum linguam intensissime costringit: est que frigidus, & terrestris. Si acerbitas ipsa paululu remittatur, & linguam vt prius neutiqua contrahat, fit austerus, plus frigidus, quam humectus. Si cum eo plus humidi admisceatur, euadit acidus, & hic humectior, quam frigidior, & subtilium partium. Hos omnes medicamenta dixere. Dulcis sapor abrosas linguæ partes sublinit, & euidenti iucunditate blanditur; vt qui ex temperata humiditate, & caliditate exoriatur, & ex eiusmodi sunt nostra alimenta. Pinguis, qui non perspicuam ingerat voluptaté, minus quam dulcis caliditate præstat, atque aerem participare videtur. Salsus, si calor inualescit; ob id calefacit, abrodit, abstergit que. Hos binos ciborum condimenta dixerimus. Sed qui lingua magis corrugat, amarus est; sit quu calor plusquam par sit, increbuit, ariditate & caliditate præstans. Amaritudinem ex calido & frigido nasci posse dixerunt Arabes: ex frigido, quum post amarore dulcescit, vt in glandibus euenire videmus; ex calore, quum post dulcorem amarescit, sed certissima terrestris siccitatis. Acer sapor abradit, & lancinat lingua cum vehementi caliditate:acuta fit, cum calor ad summum superauctus est; ob id comburit, ne dum calefacit, & homini venenum est. Sunt qui insipidum saporem faciant; sentire quidem in eo saporem nullum, vt tame ex ipso siat aliquis, vt superfaciat genus, frigidæ & humidæ qualitatis dicunt; quia aquea humiditate obtunditur. Secludunt ex his vini & lactis sapores, cum in eis non vnus, sed plures recipiantur sapores:in illo auster, dulcis, & suauis; in hoc, dulcis, pinguis, & suauis.Porro à principibus qualitaribus secundæ ducunt originem, & tertiæ; nempe vis emolliens; calore & humore prouenit; induras ex frigore, & calore nascitur; laxans, humore gignitur immodico; tensoria ex nimia frigiditate proficiscitur; consopiens, ex vehemeti frigore. Tertie qualitatis sunt, quæ lac, sperma, menstruum, vrina pro-uocant; calculos dissoluunt, & similia. Lac creans à familiari, & mo dice calida substantia procedit. Iminuens lactis prouentum ex frigiditate cogéte, & incrassante. Non secus semen genitale creans ex tota familiari,& mediocriter calida procedit substantia. Cohibens vis ex frigido cogente, & incrassante. Simplex medicamentú, quod desiccandi natură habet, minimumq, caloris possidet sui muneris est calculos comminuere, & exterere; calidum, acre, vel tenuium

partium vrinam ciere potest. Has qualitates in quassam veluti classes, abscessus, vel sedes concludi dixerunt Græci, Latini pariter & Arabes medici; ita vt nonnulla primæ sedis censeantur, alia secundæ, alia tertiæ, alia quartum ordinem sibi arrogant. Primæ classis medicamenta censentur, quæ calefaciunt, desiccant, humescunt, refrigerant in euidenti quodam successus secundæ, quæ vix percipiuntur; tertiæ que inualescunt; postremæ vrendi licentiam sibi nanciscuntur, & crustas similes adustis creant. Nec his contenti dixerunt etiam quæ in sine vnius, ac principio alterius gradus præstant.

Quod de primis, & sequentibus qualitatibus plantarum antiquiores non persecte senserint. CAP. IIII.

CED hæcomnia veritatis nescia sunt, & ingeniose excogitata: 1 Unam pleraq; ab hac præceptione desciscunt, quæ infirmant præceptum, quu nihil in his perpetuu statui possit. Amara multa sunt, quæno calida; & dulcia, quæno temperata; multa quæ deficcant, minimumq, caloris possident, & calculos non atterunt; & quæ familiari,& modice calida facultate prædita funt,&multú à creando lacte absunt; nec quæ omnia ex familiari, & mediocriter calida constant, semen creant; & insipida multa sunt deleteriæ facultatis: imo & saporibus cotrarias habent qualitates; quærecentiores medici non animaduertétes, neq; experiétes, addicti solum antiquorum scriptis, verissima omnia esse quasi lege sanxerint. Quis risum i contineat, dum aliquos videat, qui dum herbarum saporibus vires & proprietates numerosas, quas possident, adscribere nitantur, inquiunt: In principio amara sunt, paulo post dulcescunt, moxacescunt, postremo vero exacri in acerbum abeunt; & dum saporibus vires omnes conciliant, haud ferendo errore in reliquis discrepant, & sibimetipsis contrariantur, & nobis ambigua, & salsa turpiter imponunt? Sed quis ferre valet eos, qui sapores in gradus distribuunt, nec scribunt quo cœli climate, situ, solo, culta, vel neglectui habita nascatur, ad quorum vel vnius mutatione, variatur Sapor, nedum color, & forma ? Eandem herbam Arabes sub calido figniferi recessu incolentes terrij gradus calidam proferunt; Græci pariter & Latini, qui temperatam habitant zonam secundi; Germani vero, qui sub frigida cœli plaga, vix primi dicunt; & quæ apud illos medicamenta funt, apud hos alimenta. Memini superiore annoi

anno ocymi semen in hiulcas parietum rimas vento delatum concepisse, & coaluisse; idem à mulierculis pensilibus in hortulis opacoloco rigatum, excultumque; gustanti illud gradum tertium artingere, hoc vix primum videbatur: sub eodem enim cœlo. sed quid contingat vbi omnia varia sunt, alijs vel tyronibus iudicanda relinquo; namignoro quomodo suas partes tueri possint. Vel ad abolendam hanc controuersiam exprimenda fuerant loca, situs terræ, & cultus: ne ignara medicorum turba hæc vt à cœlo delapsa exactissime observantes, falleretur. Sed quia mei instituti non est, & ad hæc consutanda pluribus verbis vti opus esset, quam præsens exigat speculatio, omittemus, latius enim loquemur de ijs, quum de simplicium viribus conscribemus; vbi quæ ab antiquis & recentioribus medicis de qualitatibus dicta sunt, nostris principijs accomodare nitemur.

Quod ex alimento, quod suggeritur plantis, prima qualitates sint vestiganda. CAP. V.

HVcvsove veterum doctrina exspatiata est; alia vero experi-menta, quæ non à manifestis qualitatibus eueniunt, antiquos latuere; & quæ cognoscuntur, nulla ratione & methodosunt inuenta; sed à diuinandi peritis hominib, demonibus, casu, somnio, varicinio, ab animalibus, & eiusmodi alio modo adinuenta esse tradunt medicorum historie. Diximus enim multa in præfatione, que ab animalibus edidicerint. Ad rabidi canis morsum remedium oraculo repertum narrat Plinius cynorrhoda, & alia, quæ superuacuum duco recensere, & in his recentiores omnes consenuerunt. Sed nos, ne videamur in vestibulo huius disquisitionis commorari, non prius cessabimus quam nitemur eo aspirare, si minus liceat in intimos recessus, & penitissima nature atrij loca penetrare, vbi perennes, vberrimique fontes abstrusarum rerum emanant: si diuina fiducia, quæ neminem ad benè agendum destiruir, nostræ audaciæ blandiatur. Ad opus igitur accingamur, remq; breui sermone perstringamus. Sed vt perspicua magis,& nitida nostra præceptio reddatur, diuisionem nostro more proponemus. Herbarum manisesta alie, occulte alia sunt qualitatis: manisestas frigidi, humidi, cali di, & sicci esse iam diximus. Nos primum de his disseremus, quibus coniecturis cognosci queat, & aliter quam vsquam alibi, aut a que-

piam observatum sit, scilicet ab earum alimento, mox de occulris loquemur. Sed prius in mentem ea reuocare opus est, quæ in humanæ nostræ Physiognomoniæ libris diximus; docuimus enim quod ex alimentis, quibus imbuuntur pueri à nutricibus, emanabant mores: nam vitia & virtutes nutricum pueri cum lacte hauriunt; nec solum in hominibus id euenire, sed aliis animalibus. Venatores qui generosam eanum sobolem conservare cupiunt, non: patientur alients vberibus ali; quoniam lac & spiritus maternus: longe magis ingenii, & incrementa corporis auget. Venaticos canes, vt celeriores fiant, Oppianus ceruorum, aut dorcadum vberibus alendos censet. Troglodytæpopuliferisunt, quod non à parentibus, sed ab animalibus alantur. In libris nostris De agricultura explanatæ notitiæ est, surculos qui inseruntur ex subiecto stipite cum alimento trunci qualitates suscipere. Sic planta plurimum interest quo alimento alatur, ve plus minus calefaciat, humectet. Que igitur in residibus vdis nascuntur, ampla forma sunt; caule succulento, læui, & tereti; folio numerolo & rotundo; fructu insipido, inodoro, & excolori, gracilibus radicibus, & effectis viribus. Hæc ex simplici coniectatione frigida, & humecta pronuncianda. Quæ vero in paludosis, anguloso caule, obsequioso, fractu contumaci, fronde laciniara, neruosa, villosaque; radice magna, odoratula; viribus vegetioribus; qualitate frigida, & sicca. In maritimis crepidinibus, angustis foliis, quamplurimæ deficiens fructu, radice, & semine; caule molli, floribus ruffis, frigidæ & ficcæ naturæ. In litoralibus, quæ marisæstus alluit, fruticosa specie; caule humili, lanuginoso; albicantibus foliis, teretibus, teneris; semine russo, odorata,: sed calida, siccaque. At pinguis soli alumna, specie ampla, pingui, hilarique; caule turgenti, læui, foliato multum; folio rotundo, crasso, læui: fructu carnoso, molli, & parum intus lignoso; coplexione calida, & humida. Contra macri soli incola exili specie, macillentaque; caule neruoso, hirsuto; fronde angusta, dissecta, laciniata, nerwosa, hispida; floribus luteis; calida & sicca, tenuisque essentia. Mediocris vero ex vtrarumque figura, & dote composita est. Si in: arenis nascatur, plerumque macra, lignoso caule, exili, hirsuto; folio putillo, duro; radice lignofa, dura, calida, siccaque. Quæ in asperginosis limbis vetustorum parietum, vel complutis ruderibus fignoso caule; fronde parua, oblonga, crenata; odore immanifesto,: & ple& plerunque sterilis; frigidæ & siccæ qualitatis ex aqua & terra: nain ficut calida, aridaque aridis locis, & sterilibus magis, & adhuc magis calefacit, & arefacit; sic in aquis sata, obtunditur eius facultas. Huc accedit neglectus, & cultus stirpium: nam fera planta rudi, & tristiore specie nascitur; caule exili, macilento, lignoso, anguloso, neruosoque; fronde dura, lirata, hirsuta, numerosa, angusta, crenataque; flore pusillo, diluti coloris, odorisque; fructu aspero, intus lignoso, odorato; radice prædura, breui; viribus præsignibus, natura frigida, siccaque. Mitis vero planta viuido, peramœno, &lasciuo aspectu; caule pingui, læui, vdo, foliato, fronde molli, crassa, rotunda, læui, flore maiori, hilari, atrouirenti, vibrantioris halitus; fructu copioso, dulci, vesco, inodoro, radice varie diuaricata, sed viribus imbecillioribus; humidæ, & calidæ naturæ, pingui iam descriptætota facie non absimilis. Pingui enim cibo sīluestris planta, & aquoso satiata, in humidiorem calidioremque abit qualitatem; eadem orbata culto, & è suis locis translata in pristinam cedit naturam, calidam, & ficcam. Tandem vt eduliorum & potuum copia humana mutatur complexio, fic foli qualitate in plantis eadem enenire neutiquam dubitamus pronunciare. Exempla secundo proximo libro cumularissime dabuntur.

Quod ex natali solo plantarum vires dignosci possint. CAP. VI.

Exterre locis subditis parallelis, vbi nascuntur plante, seduli inspectores ex extima facie poterunt interna scrutari secreta. Sed
meminisse oportet, quid olim in nostris Physiognominicis dictum
est, & ne eo reuocetur sector, huc duximus repetenda. E diversis
cœli climatibus maiores nostri diversos hominum mores coniciebant: nam secundum climata genus esticiebant & mores, vnde signatæ regioni propriam indolem, & proprias animi propensiones
statuebant, vt cui tale corpus inesset, & talem animam possidere
necesse forer, & secundum climatum regionum que varietatem,
hominum mores variari: vt qui Meridiei subiacent, crispis capillis
forent, corpore breui, graciliorib cruribus: animo leui, & médaci.
Arcto qui subiacent, corpore amplo, capillo prolixo, colore albo,
crassis crurib, carne laxa, & ventricos; sed animo efferri, simplices,

& stolidi. Sicmedianis regionibus; media signa & mores. Hæe nos pressius ad nostram Phytognomonicam transferentes, per climata habitus, &vires diuisimus, vt tali regioni, tales vires correspóderent. Feruidorum locorum indigena planta retorrido, & macilento habitu erir; stipite gracili & contorto, & squarosa cute obsito; foliis crispis, fructu odorato, calida, vridaq; facultate, tenuiorumque partium. Quæ sub Aquilone, procero caudice surgit, enodi, recto, crassoque, folio promisso, læui, pauci, vel tetri odoris; ignauis viribus torpet, sed gelidæ, & rigentis naturæ. Accedit de situ dicendum: gerit enim ætheris vices: nam planities, colles, & valles cœlum commutant, & quæ calida cœlorum ratione sunt, fitus obtundit,&humida efficere potest,&arida humefacere.Cel-16 fiorum montium inquilina, strigosa, & tristi facie, breui corporis forma, contorta, & spinosa; folio paruo dissecto, fructu sapido, vi præstantiori. Campestres plantæhilari vultu, caule rotundo, læui & nitido, folijs rotundis crebris, fructu crebriori, & sapido, & ferè coincidit cum mediæ regionis alumna. Conuallium vmbrosarum soboles, pallenti & veluti morboso aspectu est, & tumida forma; attollitur procero & glabro caule, tenero, & enodi, diti foliorum fœtura: folio amplo, carnoso, molli, obtuso: fructu amplo, insipido, inolidoque: radice magna, fungosa: sed irritæ vires, humidæ, & frigidæqualitatis. Ex his composita erit, quæin collibus nascitur.

Ex primis qualitatibus emanantes alia vestigari poterunt. CAP. VII.

E X his primis qualitatibus aliæ succedunt, vt & maiores nostros diximus docuisse. Succurrit ex nostra Physiognomonia argumentum, quo vnius Aristotelis doctrina ex duobus, vel alijs pashonibus alias inferri posse, & coniectari, vt si pauper est, ergo blandus. Si cognoscimus hominem tristem, iracundum, & immorigeratum, possumus continuo inferre hunc inuidie nota non carere, & si in eius vultu inuidiæ notæ nullæ appareant. Hunc modum Dialectico ascripsit: nam tria illa, vt priora & antecedentia, & ex his postea coclusio infertur. Vnde Phytopta quum alijs coniecturis herbam calidam esse cognouerit, eandem odorare, & tenuium partium esse; poterit & illico inferre, quod vrina mouere possit; nam calida concoctu,

coctu facilia sunt; odor nullam gerit corpulentiam; & quæ concoctu facilia, facillime etiam vrinam ciere possunt, vel res calida admodum vim obtinet calefaciendi, & vrinam promouendi. Quæ calorem possident nostro quam simillimum; puri mouedo, acimmaturorum concoctionem moliendo idonea sunt: nam vernaculum corporis humorem necadaugent, nec minuunt; sed fouent, asciritium e; in spatiis receptum digerunt, & alia, quorum medicorum libri referti sunt, ob id consultius omittemus.

Desimilitudine, qua rerum occulta proprietates agnosci possunt; CAP. VIII.

IA M ad modum deuentum est hactenus cunctis intentatum, & quem maxime intendimus, quo quisq, quasi consiliorum natura particeps ex apparetibus in facie similitudinibus arcanas dotes assequi possit. Erat enim in humana Physiognomonia per apparentem moré diiudicandi modus, vt, quibus moribus se quisquam exercendo præfiguraret, rales ei mores inesse pronunciabant. Vt si quispiam sæpissime oculos sursum adducerer, salacem indicabant, quippe concumbentes oculos sursum attollunt; & si quis eum natura vultum præ se fert, quem irati solent, iracundus censebicur; sic hilari, mœsto, seuero, austero, tristes, & ludibudos iudicabunt. Pulchros facie, animo & moribus pulchros; contra deformes & monstrain corpore, sic animo deformes & monstra dicebant. Vultus similitudo index est cordis. In vultu similitudo magnificentia, auaritiæ, probitatis, improbitatis, vigilantiæ& ignauiæ, anxietatis. & studii apparet. Ex similitudine partium animalium internorum morum iudicium desumebamus, vt vidimus: & tandem humanæ Physiognomoniæ ex vultus, & animalium partium similitudine tota pendebat scientiæ præcognitio. Haud secus existimandum est in hac Phytognomonica, quod plantæ internos mores frondium, fructuum, radicum, stirpium, actionum, morum, aliorumque quoad possunt conspicua allusione, & consimilirudine demon-7 strant. Est quippe per similitudinem demostrandi modus, quo sæpissime summus rerum opifex diuinas & occultas res solet patefacere, vt supremam idearum similitudinem reserrent. Nec præstantiori, aut concinniori poterat modo. Nam si plantam loqui singamus, & secreta suæ nature commoda, quibus præstat, promere veller, quocunq; sermone, quibusuis modis loquutura, non ab omnibus perciperetur, quum & sermones, & scribedi characteres singulis gentib.proprii fint, & peculiares: vnde aut vni nationi, aut infinicis loqui linguis oportuisset: sicarguta naturæ solertia suis rerum fimilitudinibus & breuiter, & perípicue satis simul omnibus facit. Est.n.similitudo pictus sermo, vel pictura loquens, que quouis sermone, quibusuis notis valétior est: nam muti, quibus pro sermone gestus sunt, & alia animalia sermone carentia, motib.corporis suos indicant affectus. Quosdá populos narrat Plin. sine lingua, quibus psermone nut° est, morusq; mébroru. Similirudo ersi semp eiusdé habitus, tantu habet mometi, vt ipsam dicedi vim superet, nullaq; res magis animo infigitur, q artificiosa pictura. Vulgo pictura idiotaru sermo dicitur. His accensendæ videntur similitudines,& proprie reru facies, quibus Ægyptii sapientes suos animi conceptus exprimebant, vt omnib. essent conspicui, quas bieroglypha grammata nuncuparunt. Sic rudi vulgo, montium accolis, opilionibus, mulierculis mapalia habitantibus, &iis qui in desertis mundi plagis nascuntur, longe à medicis, eorumq; consiliis, quo modo sibi mederi possint, propriis picturis morbu designantibus alloquitur natura, ne presidio destituti à morbis trucidétur. Quare minus quin sit verum refragadu est. Hac vi similitudinis in astrologia, somnioru interpretationibus agricultura, & aliis scietiis vii poterimus breuiq; téporis momento ca nosse non difficile, quæ maiores nostri longis temporu interuallis sola experientia duce sine causis adinuenere.

Quod Genethliacorum scientia ex astrorum similitudine desumpta sit; CAP. IX.

DEMONSTRAT enim nobis immensus rerum códitor non absimili similirudine quid astra portedere possint, colore, motu,
sigura & magnitudine; si cui libeat altius astra prosequi, & genitales
causas è sublimi inquirere, etsi nos minus hæc, phemus, neq; instituti operis argumentu sit. Fæde & prodigiose videntur mundo luminu orbitates in principib. astris Sole & Luna; ideo eorudem desectus mudo sæda, prodigiosa; portendut bella, pestes, interitus,
trucidationes, & annonas. Nec minus horribilis cometaru apparitio, presertim si rubiginosis, & cruentis crinibus horrebunt. Sic parelia, trabes ignitæ, & tubæ, ex horum duratione euentuu duratio,
& ex colorum similitudine morbi, & euentus præsagiuntur: nam si

fusco colore, vel pallore infecta sunt, Saturnum te admonebunt; si fanguineo, vel igneo, Martem: vnde æstuosas febres, igniriones, & sanguinis pfusiones. Sic ex configuration u similitudine, &incessus reliqua similiter perdiscuntur. Saturni sidus rigens plubeo pallore liuescit, oculos offendes; in quorum natalibus præualet, facile liuidos, natura frigidos, humorib. plenos, pituito fos, & eiu modi morbis obnoxios reddit. Martis igneŭ, sanguineŭ, & atro pallore sædú, horrificu, minax; vt oculos lacinet, homines rubétes facit, & atros; leprá, feros lichenes, fcabié, & eiufmodi atrabilarios morbos pollicetur; vulnera exigne, sanguineas excretiones, essluxus, estuosas rebres, pestem, mortem, & dira minatur. Nostræ naturæ cotrarii sunt ambo infortunæ dicti. At Iouis lumé ex candido in atrú corufcans maxima hılaritate oculis excipitur. Sic Venus eiusde sideris æmula, peramœno & roseo fulgore aspectú commédat, quia fere cócolores, ideo persimiles effectus spondent. Venustos & facie venerabiles reddit; vitam, opes, gloriã, & splendorem, nó nisi salutaria bona, & salubres influxus condonant; nostrænaturæamici, & ob id fortune dicti. Sed colores, qui in his diuerse spectantur multiplici & venusta mistura in vno solo Mercurio spectanda venit. na relucent în eo Saturni luridum; Martis igneum; Iouis cădidum; Veneris flauum; nec non vtriusq; nitor, hilaritasque; ob id non peculiaris naturz, sed cum quibus fuerit configuratus, vel itidem se infinuabit, fit eorundem virtutum particeps, & vices explet. Sol vero & Luna magnitudine & luminis splendoris prærogativa, neutiqua trivialis potestatis, sed principatum sibi vendicant, cæteris imperitant quibus conniuent, bonos augent, malos mitigant, quibus vero aduersantur, bonos inficiunt, malos pessimos reddut: & randé maximus ille siderum interpres Ptolemæus per ipsam quidé constellationis quasi faciem & formă futurorum species deprehendi posse retulit. Vitæ splendor, principatus & opes ex luminű satellitio deprehenditur; stipatus namq; significator beneficis eiusdé conditionis sideribus illustrem & gloria conspicuu statum decernit; contra si satellitio destitutus,& luminaria cursu vacua, obscură vitam & abiectă deferut.Obscuræ & nebulosæstelle in solis cofiguratione vt Pleiades, vel que in Cancro, Sagittarii telo, & Scorpionis aculeo, oculorum orbitates, vel hebetem aciem portendunt. Sol stellarum lucidissimus, qui cæteris lumen fænerat, oculis, lucidissimis corporis partibus imperat. Infortunæ in altis cœli culminibus alta peris cula denunciant, vt præcipitationes. Luna in flexionibus circulo. rum, vr in tropicis, flexuosos reddit & gibbos. In nodis vero, vr in æquinoctialibus, claudos & podagricos. In extremis partib. signorum infortunæ extremis artubus minantur, pedibus & manibus, Vitæ ortus ab oriente, mors ab occidente Sole; vitæ status è cœli medio. Arabes inquiunt, sidera in altioribus cœli absidibus collocata, proceros homines creant; in infimis oppositis, breues & pumilos:sic in mediis recessibus, quadrate corporaturæ. Sic multælatitudinis latos pinguesq; faciunt; fine latitudine macilétos. Saturnus tardi motus in suo circulo pigros facit, & pertinaces in opinionibus; Luna velocissimi motus mobiles, & leues mente. Sidereus Galaxiæ candor lacteum colorem natis præstat. Heraclides Ponticus tradit, & Caniculæ exortus priscis summopere observabatur, vi ex eius colore de anni statu coiecturam caperent: nam si obscurior, & veluti caliginosa oriebatur, grauem & pestilentem fore annum: fi clara & pellucida, salubrem, ac prosperum. Qui nascuntur in ipfo terræmotus momento, semper pauent: in tonitru semper languidi:ardente cometa, ex ardenti complexione amentes; inter-Iunii tépore, debiles; aut, vt Aristoteles scribit, atra bile laborantes: & fexcenta alia, quorum Astrologorum libri referti sunt: vnde horum similitudine ex se quisque poterit scientiam præfigurare.

Somniorum interpretationis ars ex similitudine desumpta; CAP. X.

Sic etiam coniectores ex somniorum similitudinibus præsagiunt. Anima enim è corporis functionibus soluta per somnum, & sibi ipsi restituta, quasi in recessu quodam tota sibi sua est. In se ipsa restexa per divinitatissue principia, cœlestemq; cognationem, quælibet quæ ventura sunt, videt: & corpori suo domicilio (quod tunc pene mortuum est) cui præest, quibusdam coloribus, figuris, quantitatibus, & similitudinibus statum corporis explicat, & per visiones repræsentat, vt sibi ipsi caueatino tamen semper, sed superum permissu. Ioseph Hebræus regio pincernæ prædixit post tres dies ad pristinum officium restitutum, ex vitis similitudine, quam ipse somniauerat, tres palmites sundentis, & ex vuis maturis expressum vinum Pharaoni propinatu. Et pistori, quod post totidem dies patibulo suspenderetur, quum tria canistra somniasser saput caput habere plena pane,&quod aues ex alto comedebant; quum aues suspensorum carnes edere soleant. Et Pharaoni præuidit septem annos futuros vberes pecoris & tritici, totidemque annonæ & famis; quod in somnis vidisset septem boues pingues pascentes in palustribus, & septem alios macilentos etiamin ripa deuorantes prépingues. Et septem spicas è culmo pullulantes plenas, totidemque inanes, & vredine tactas illas pulchras depascentes. Et quod ipsemet somniasset suum manipulu consurgere & stare; & fratrum manipulos circumstantes adorare manipulum ipsius, & Solem & Lunam, & vndecim stellas adorare eum, interpretatus est fore vt vndecim fratres, pater, & mater incuruarentur, & venerarentur eum. Rursus ex subcineritio pane, quem somniauerat miles Median volui in castra Median, & peruenire ad tabernaculu, subuertere illud, & terræ coæquare, interpretatus est Gedeonis gladium castra funditus perdere, & Median capere. Statua, qua somniaueratNabuchodonosor, erat capite aureo; brachiis, & pectore argenteis; ventre & femoribus æreis; tibiis ferreis; pede, cuius pars vna fictilis, altera ærea, & lapis de monte abscissus percussit, & abscidit statuam, & euanuit statua, & lapis mons factus est, & repleuit terrã. Daniel ex Deo interpretat' est caput aureum esse Nabuchodonofor magnum; & pedem argenteum, fore regnum; partem æream, o terræ vniuerfæ imperabit; partem ferrea, quod omnia hæc conterentur. Digitorum pars ferrea, terreaq; diuisio regni erit. Pars contrita, pars solida, ferrű sictili mistum luto, quæ cómiscentur humano semine no adhærent; sicut ferru non comiscetur testæ; sicarbor in medio terræ, cuius altitudo nimia, vt cœlū repleret, forma pulchra, & fructifera, sub ea bestiæ; in eius ramis volucres. Sanctus de cœlo clamat, Succide arborem, destrue fructus, & disperge bestias, & volucres; sinite radices; & berbis extrinsects alligetur vinculo areo & ferreo, & tingatur rore cœli; commutetur cor bumanum, vt fiat ferinum; & per septem tempora duratio eius. Idem ex Deo interpretatus estarborem esse Nabuchodonosor, cuius potestas omni terræ dominabatur; sed Angelus nunciat, filioq;, quod eiicieris ab hominibus per septem annos, & eris fera, & comedes fænú vr bos; & cofpergeris rore, donec cognosces dominum tuum:sed postquam cognoueris regnum à Deo, remanebit tibi, hoc est germen radicum eius. Sed ad Grecorum historias digrediamur. Aquila infortuniú portendit; quia rapax,& sanguinolenta.Penelope aquilam somniabat, anseres, quas domi alebat, necatem, ex Homero Odyfleæ xx. vnde interpretatur Vlyssem procos sua bona destruentes necaturum. Philippus Macedoniæ Rex post nuprias visus est coniugi suæ per somnium affixisse leonem; Aristander Telmeseus coiector grauidam mulierem affirmauit; haud enim solere vacuis rebus sigilla affigi; & leonis natura paritură infantem. Alexander somniauit se cu matre cocumbere; interpretatu est vniuersæ terre regno eu potituru; concubere enim prosternere est; matre, terra interpretatur; q terra mater vniuersalis sit. Hecuba prægnans vidit in somnis se face parere, qua regnű cóbureretur, peperit Paridé, cuius causa Troia cóbusta est, & in cineré redacta. Que apud Artemidor i Daldian i leg utur, omnia ex rei similitudine desumpta. Siluæ tristitiä, & animæ pturbationem designant:sunt.n.silue cofusionis plene:seruis plagas denuciant, q è siluis virgæ cædátur, quib.ipsi cædantur. Platare arbores optimu præsagiú vxorem ducentibus; ná liberos procreabunt. Mulier ager est; platatur in ealiberi, vt stipites in aruo. Hippocrates arboresgerminates, fructib. onustas, corpus sese bene habere portedere dixit; si steriles, humani seminis corruptione. Si folia deciderint, humîdis ac frigidis humorib. lędi. Si germināt fine fructu, calidis&ficcis. Arbores, quæ tarde veniunt, tardius mala ppulsare, & morbis salutares. In olcis excreméta eiicere, prosperu; q eiusmodi excremétis delectétur oleæ:sic oleo pfundi gaudiŭ; mala dulcia & matura bonum, præsertim vxoratis, & amátibus; mala.n. obdulcediné Veneriamica funt; acida vero, lites & cótentiones. Mora & punica vulnera fignificant obcolore, & sanguinis similitudine. Pyrū prosperū notat, o diu asseruetur. Ficus albæbonæsunt; nigræinopportuno: tépore calumnias, & detrectationes. Nuces, & quæcunq; infringutur, strepitum & turbationes oftendunt. Laurus mulieribus bona, ppter viriditatem, & speciositatem; sed iis qui aliquid sperant, malas propter cius amarulentiam. Pinus ad nautas refertur propter ligna, quib.constant naues, & picem, & refina. Arboream coronam aliter, qua supra caput gestare, sinistrum accidere notat, quum coronæ ppria fedes caput fit. Zoilus filios olea coronatos circa talos : vidit in certaminibus; illos, priusquam in certamen venissent, vita functos, cu tali à terra non procul absint. Somniauit Xerxes se habere caput deuinctú oleaginea corona, cuiº ramis vniuería Græcia : obumobumbraretur; eo omine, quod Athenæ oleæ inuentrix fuisset, in Græciam profectus est, etst multi id aduersarentur. Palma, seruis libertaté donar; quum liberoru sit gestare coronas. Spinæ, & rubi ad securitaté valent; qui sepes inde frant. Plura apud Platoné leges,& Ciceroné libro de Divinatione, & Natura deoru, & Valeriu Maximum. Et Aristides, & lablichus de arcanis Ægyptior utradut ægrotates somno ex similitudinib.curationes capere cosueuisse; & Strabo in Epidaurici Æsculapii téplo pernoctantes dicit aduersæ cósuluisse valetudini. In Haruspicina eadé observatur similitudo; cuius aliqua eria ex antiquor u scriptis colligemus exépla; no vt eis sidem præstemus, sed vt ostedamus in eiusmodi, &in cunctis similirudine obseruatam. In augurali disciplina equus semper imperium, &bellum significar. Apud C. Iulium equus humanis prope pedibus natus est, vngulis scilicet in digitorum modum subscissis, & eiterræ imperium porcendi Haruspices respondère, quem Cæsar magna aluit cura. Bellum etiam ostendit, claro Virgilii testimonio;

Bello armantur equi, bellum hac armenta minantur.

Infelice conflictu in Numantinis in Mancinu illatum predixerunt pulli, qui esca non acceperunt, sed ex cauea euolarut. Iupiter maximo fragore tonans nocte, significauit Vlyssem apud Homeru iniurias procoru vlturu. Et cum vtrinq; acies Græcoru & Troianorum in pcinctu præliistarent, sanguine pluit; significans Græcoru maximam strage. Sacrificantib. Græcis apud Homeru, ex ara prorepsit serpens in pximum planu, in quo octo erat passeris pulli: Calchas bellu aduersis Troianos in nonum annum producendum retulit.

Congruum sibi cultum sui similitudine singulas plantas demonstrare; CAP. XI.

Le c minus dinine quam satis perspicue summus ille mudi antistes agricultură ostedit, vt qualem cultum vnaquæq; planta sibi adoptari setatur, talem indole præse ferret. Flagitant enim singulæ plantæ peculiarem cultum non solum sub diuersis, solo, cœli plaga, & mundi situ; sed sub eodé cœlo, breui intercedete interuallo tota varia & diuersa est, vt nil in vniuersum de eis perpetuo præcipi possit. Vnde priscoru sedulitatem in condendis earu præceptis semper vanam & ridiculam existimauimus. At quia agricultura diurno, & diururno hominum victui adeo necessaria est, vt sine ea mottalium sors consistere non posset, naturæ industria sacum est,

vt vnaquæq; planta sua forma, similitudine, & viuendi modo idoneum cultu & répus demonstret; ita vr simplici inspectione, & obferuatione coniici possit. Nos paucis & perspicuis rem aperiemus. Ex siluestriŭ plantarum inspectione, que sponte nature nascuntur, observare licet. Radix vnica, simplici stylo prorepens, profundum folu deposcit; vt cupressus, pinus, pyrus, & esculus: na quantu corpore eminent, tantum radice descendut. Quæ vero breui; contorta, & per summa cespitum vaga, pauco cotenta est, vt olea, prunus, punica malus. Qua gracilioribus, fibrillis innititur, vt in villos, stamina, vel tenuissima filameta abeat, solutam & tenuem terram exposcit, quo facilius eam subire possit; vt atriplex, blitum. At dura & * Tolida, duram folidamque. Que à caudice lata in mucronem se diffundit, vt cuspidatus cuneus videri possit, macerias, & diruta ædisicia quærit, saxorumq; interueniis depacta viuit, saxifraga dicta; vt morus, ficus, vimus. Arbores ad germinationem properantes, vt amygdala, persicus præcox & Armeniaca, quæ Ianuario florent, primis æstiuis imbribus plantantur; quæ sero, vt morus, poterimus serius serere, ve vitis, & malus: oportet enim sub terra aliquantisper lateant, vt solo vniantur, & concipiant: & qua intermedio tempore germinant, poterunt intermedio autumni, & veris plantari. Frumentacea, quæ ieiuno aspectu, & macilento sunt, pingui veruacto gaudent, & fœcundo lætamine. Ieiuna plus cibi optant; sicca corpora largum & pingue alimentum desiderant; sicco & macro nil vtilitatis hauriunt. Sicieiuni & macilenti homines pingui cibo delectantur, vt colore & virib. proficiant: & in arboribus cæteroquin reapseidem. Auerruncandam se demonstrat herba, quæ vitium & importuna comes segeri est. Caduci palmites, qui vbi terra attigerint, radicantur, iterumq; nascuntur, repleturi omnia, nisi coerceantur, vi vites, se propagati velle fas est credere. Ea inseri flagitant, quæ abortus & degeneres fructus oftendunt. In insitione ea coale-scunt, quibus eade corticis natura, quæq; pariter florentia eiusdem hora germinatione, surculorumq; societatem habent:nam quotiens humidis repugnāt ficca, & mollibus corricum duri, difficillime i concipiunt.Que densiori libro vestiutur arbores, quia ex terra copiosum humorem sugunt, iμφωνισμών desiderát; vt sicus, olea, cerasus:aliter cum surculus intra corticem & lignú adigitur, corticis fascia distrupitur. Quæ tenui cortice iungutur, foris exsuccæ, pauciori

humore contentæ, tanquam relicto cortice humor in interiorem medulla se receperit; vtvitis, citrea, encetrismon quærunt, & in nutritio parencis sinu aduena surculu alunt. Quibus labat humore nimio cortex, ac subest pinguis succus, couenit ενοφθαλμισμέν. gemam n. ex alia sublatam includunt,& in mollibus corticum lecticis blade recipiunt, & viuaci copage coeunt. Quibus detruncata brachia non renascuntur, denegata est institio: nunqua agricolis cospecta est cupressus, picea & pinus, quæ alienos partus aluisset. Resina & pice collachrymantes, reliquaru inoculationis, & institionis consortium aspernantur: in picea & pinus numqua insitus termes coprehendit. Putationé illæ arbores querunt: quæ nimia fæcunditate exhauriutur, vt vitis; coercetur n. eius luxuries putatione, eodé modo quo lasciua ramorum petulantia siluescunt, vt oleæ. Quæ vero attonsione læduntur, niladimendum suademus. Quæ aquosos & magnos breuitemporis interuallo fructus producunt, paludosis & opacis gaudent; vt pepo, cucumis, cururbita. Quæ magno turgentes volemo, longiusculo tempore, vt cotonea, citria, & mala humidis, vel quæirrigari possint. Que minusculos; vt lotus, cornus, palma, mon tes & sterilia loca. Flores hilaris aspectus, & venustæ elegantiævt rosæ, apricari gaudent; tristis & luridi, opaca loca sectantur, vt buxus, cupressus, solanus, & similia. Quæ quia opere huic dicato co-piose tractauimus, omittemus; sufficiat aliqua delibasse, vt ostederemus similitudine, & sui forma omnia internas dotes demostrare.

Homini, qua ex plantis, eiusque partibus bumana membra mentientibus oriantur, commoda; CAP. XII.

SED quia hec similitudo vaga, multiplex, & in magno estambitu, ne perplexa, aut magnopere consusa recensione iegentium animos perturbem⁹, tabellam partitionis solitam subdimus, vt & memorize breui compendio consulatur, & rem paucis, & perspicuis in concinniorem seriem digeramus. Occulte igitur plantaru proprietates similitudine demonstrantur, primo animantium, mox inanimatorum. Dicemus primo animantiu, videlicer hominis, quadrupedum, volucru, piscium & reptilium, hominisus similitudinibus non solum humanos artus, quibus medetur, sed morbos; nec solu suis partibus, vtpote radice, trunco, fronde, slore, fructu, & semine; sed suis actionibus, & moribus, vt frondes retinendo, abijciendo, sobole, numero, pulchritudine, & deformitate, & vnà mores &

actiones animalium. Inanimatorum funt stellarum, metallorum, gemmarum, & lapidum dotes. Primo recensebimus, quæ humani corporis artuum similitudinem habent, nec solum partes, sed parrium partes. Plantarum humores in alimentum assumpti, eosdem humores augent; vt pituitosi pituitä; biliosi bilem; ijdemq; in medicamenta recepti delegatam vim habent eosdem trahendi. Atriplex, cuminum, ammi, liquore flauo linescunt, continuo esu & vsu bilem augent; morbum regium & pallorem inducunt; eædem, atriplex, cuminum, & eiusmodi suopte ingenio flauam bilem excernunt, & icterum curant. Afri plantarum colores, choleram augent in tantum, yt damoniaci videantur, yt brassica, thymum, papauer, hyofcyamus, morbofq; inducunt atræbilis alumnos; quorum deiectionem moliuntur earundem herbaru succi, vt brasilica, epithymus, veratrum nigrum, & mandragora. Albam pituitam inducunt, eliciunto; albifloræplantæ; ocymum, elleborus albus, sambuc, & daphnoides. Quæ sanguineo sucomadent, sanguinem purgant; vtrofa,centaurium,rhabarbarum. Menses supprimunt, & vulnerariz lunt, morus, punica, cistus, polygonon. Sic misti coloris plantæ, mistos humores tollunt; vt parthenium mellino flore per ambirum albo, pituiram & bilem educit; casia rubra, carne nigricante, 1 fanguine à recorrida bile expurgat; vel flauam, quæ in atram degenerauit. Lactuca, sonchus, tithymal lactuolæ sunt, lac prouocat, &: genitură adaugent. Ad alopecia valent capillares plantæ, adiantu, trichomanes, &polytrichon Apuleij. Carnofæ, lignofæ, neruofeq;, vt bulbi, abrotonu, & poterium, carnem, offa & neruos augent, sanantq;.Qua externos artus referunt, vt orchides testiculorum speciem præle ferentes, sunt Veneris incentiuæ. Digitis hermodactyli medentur, qui digitati sunt. Qua internos, ad cor valent; citrium, nardus montana, Ecantitora, labantesq; sensus reficiunt. Ad lienem asplenu, quod eum absumar; ad pulmonis vlcera, pulmonaria; ad tracheam arteriam, cafia; ad mulieris vterum, aristolochia; ad vesicam, folanum, haliacacabu, & maiora, que tertio libro cotinentur.

Quod planta, qua animalium partium reprasentant similitudinem, corum virium compotes sunt. CAP. XIII.

Sur eædem, quæ similitudine non hominum, sed animalium membrorum estigiem repræsentant, vt eorum virtutum compotes intelligantur. Hicaccuratius curam impendere decet; hincle exab-

exabstrusiore naturæpenu plantarum proprietates,& diuitiæpromuntur. Diximus in priori Physiognomonia, quod quemadmodu homo folus animalium omnium mores habebat; fortis vt leo; verfipellis ve vulpes; luxuriofus ve ceruus; conuitiator ve canis; fic cun-&orum animantiú morbos patitur: laborat enim quartana, vt leo; allopecia, vt vulpes; luxuria, vt ceruº: rabie, vt canis: ob id artifex na tura animalium membrorum in herbis oftentauit figuras, vt perdisceret omniu miserrimus homo quomodo suis morbis opé afferre possit. Nos in hac Phytognomonica, merú & verum dogma sectabimur, quo in Physiognomonicis vsi sumus. Diximus propria signa investigando primas partes sibi vendicare, & propria esse signa ex a nimalib. desumpra: que cu passionib. retro comearent, mutuoque converterentur: vt cui signum coperat, eide & effectus: & cui effectio, pariter & fignti: & quæ fignis vacent, & effectib. vacent. Exemplum attulimus. Ad disquirendu proprium fortitudinis signum co siderauimus animaliu gen, cui in vniuersum ea insit paisio: vt leo-, nu generi, post alia animaliu genera, que non vniuerse, sed peculia-riter eande passione patiatur: vt equ, taurus, aper, vrsus: mox signu conderandu, q leonino generi nunqua desir: & alijs particulariter, vr que fortia sint, habe at: imbecilla vero, eo careant. Id erit extrema magna habere, q inest vniuerso leon ú generi: &leo, taurus, & vrsus fortis, etia extrema magna habent, & quib. signú id deest, sint slacci da: illud erit verum fortitudinis signú, præsertim cú illis artub? exerceatur fortirudo. Ex his arguimus: Omne extrema magna habens erit forte. Ad canonicam nostram redeundo, vestiganda est planta, quæaduersus virulentos serpentium ictus præstet. Primo considerandum est in plantarum familia, cui præcipua dos sit serpentum morsib mederi; & quum ad præsens non succurrat dignius, sit ruborum species:mox alia vestiganda sunt genera, quæ non vniuersaliter, sed particulariter ea virtute muniantur; vt pyrus, & olea: mox nota cotemplanda in rubo, quam omne genus possideat & quæ alijs insit, quib. illa virtus; & illa erit vncas & hamatas spinas habere, viperarum aliarumq; serpentű dentes exprimendo, quib.mordendo venenum infigunt. Rubus maxime senticosa est; pyrus & olea fpinis carent, quæ gnauiter contra venenum operantur; at oleafter & pyraster spinosiores, & valentiores in operando sunt; & spino-& herbæ contra venena sunt, ve tribulus, paliurus, rhamnus, spina

alba, chamæleo albus, smilax aspera, eryngiű, & carduus benedicta, quænon solum ad serpentú ictus, sed rabidi canis, scorpionis, phalangij & aliorum. At ne in fignorum electu decipiamur, si insit vni animaliŭ generi duplex affectio, geminumque fignu, cui affectioni quale indiciu conueniat, doceam?: & tunc in leone exemplu attulimus, qui duplici affectu preditus: fortitudine scilicet, & liberalitate: & duplex signú præferebat, extrema magna, & latam frontem: vtru elata frons magnificétiæ, an fortitudinis peculiaris nota erit? hac vtendum regula illic monuimus: Oportet animalia considerare taurum, equum, & vrsum, aliag, robusta : que si magna habere extrema nouimus, & munifica non fint, neg, elatam frontem habeant, elata frons liberalitatis potius quam roboris pracipuum argumentum intelligitur. Aspicienda sunt quoque alia animalia, que munifica sint, & elata fronte perambulent. Haceadem methodo in hac nostra Phytognomonica vtemur. Ceruú febribus, & veneno mederi nouimus, ne vestigárium ingenia distorqueantur, vel anceps animus remoretur: vtrum phyllitis, que ceruină linguă esfigie repræsentat, sit cotra aculeatos venenosoru ictus, an contra febriu circuitus? conteplabimur alias cerui partes, & videbimus inter alias partes cornua in eo multú ramosa, & spectabili raritate visenda: cosiderabimusan alia quog; sit herba, quæ ceruorum cornua imitetur, & eos sanet: quos serpens momorderit,& febres inualerint, cum præcipue cerui cornua contra venena existimentur. Ad manus venerit cuminum folia habere diffecta,ramosa, capillacea,acuta, ex aduerso alterno situ exorientia ordinata serie, in fastigijs ramosa, & dotes contra venena possidere non contemnendas: ex hoc cuminum veneni antidotum, & phyllitin ad febrium ambitus præualere, quum videamus non solum cuminum, sed ferulacea omnia eodem foliorum habitu cornua ceruorum imitari, vt fœniculus, ferula, peucedanum, galbanum, euphorbium: necab hacforma abhorret melanthium silueftre,& eosdem vsus præstar. Ex his igitur, quoniam scorpionem suis radicibus imitantur thelyphonon, cynoctonon, & aconiti species: ideo eorum morfibus medentur. Serpentes radicibus suis quercus, bistorta, & vulgaris scortzonera, & earum venenis opem ferunt. Muscas, & papiliones flores: cynosorchidum, & legumina ad fæcunditaté valent. Sic polypodiú ad polypum: & píyllion ad pulices. Maculosas serpentú pelles ostendunt aron, dracunculus, arisaron,&

ron, & anguinum allium. Squamas, pinus, picea, & eryngium, & præstant ad earum venenum. Ex ferinis artubus demonstrant viperarum caput echion; antirrhinon, vituli; cynocephalon, canis. Caprarum cornua, tragoceros; bouis buceros; galli cristas alectorolophos. Murium aures, myosota; leporum dictamnos. Suillos oculos, hyophthalmos; & canum, cynopsis. Luporum os, iris; & draconis, dracunculus. Bouis linguam, buglossum; canis, cynoglossum; auis, orneoglossum, & cætera, quæ à linguarum formis nomen auspicantur. Serpentum dentes, senticosæ herbæ, vt diximus. Mergi collum, smilax aspera; testiculos canum, cynos orchis; asini veretrum, silium; scorpionum caudam, ssores heliotropij; pastinacæ, piscis, siue trigoni; caudam, pastinaca radix; equi caudam, equisetum; alopecuros, vulpis; leontopodion, leoninum pedem; lagopus, leporis. Aparine viperarum conceptum imitatur; citrium, arbutus & iuniperus supersextationes leporis, quorum virtutes mutuæ sunt, vt latius quarto volumine referentur.

Plantas partium similitudine hominum morbos, quibus medeantur, ostendere, CAP. XIIII.

R ESPONDENT & plantæ suarum partium similitudinibus hu-manis morbis adeo vero similibus, vt verisimiles coiectentur illi morbo posse opitulari, idque dupliciter; vel morbos simpliciter figurando, vel earum ægritudinibus, quibus affliguntur, afflicto homini posse subuenire. Ad id exequendum sedula inspectione plantarum partes introspiciendæ sunt, radix, truncus, folium, flos, fructus,& semen, an parilitate aliqua morbos ostendant. Exemplaerunt: Plantæ vineum succum pressu remittentes obsoleti coloris, caput temulentia feriunt, onothera, cy claminus, mandragora; cõtra purpureum succum hilarem fundentes, auertunt; vt rosa, iris, myrtus, viola. Faciei maculas abolent plantæmaculofæ; arum, ranunculus, persicaria, quæ prorsus maculas referunt; squamolæ, squamas, vt scabiosa, morsus diaboli, chamæleon. Vulnerariæ sunt perforatæ omnes, hypericon, & gentianæ species, cruciata dida. Glutinose plante ad vulnerum vnguina eximiæ vires, cosolida maior, viscus, aquifolium. Quartanas & tertianas tollunt quadrati & trilateri caules. Noctiuaga animalia ad hebetes oculorum acies,& nyctalopiam valent, capra, canis, bubo. Quorum oculi confossi

renascuntur, nullum remedium præstantius opinamur ad vulnera & cicatrices oculorum, hirundo, palumbus, lacertus. Lapideæ duritiei semina, lithospermon, lacryma robbea ad deturbandos calculos nunquam satis laudata. Scrophularia, quæ tuberculis & papillosis capitulis scatet, & arum minus, tonsillas & hæmorrhoidas mulcet. Conducunt & arborum vitia hominum morbis. Longana animalia & plantææquæuam vitam largiuntur; olea, palma, pinus, coruus, cornix & serpens. Contra ex putredine nata, vitæ officiunt. Puingues ad saginam valent; olea, pinus, nux, sus, hœdus, lacertus. Ad maciem inducendam, macilenta omnia, fraxinus, cancamum, lepus, & lupus piscis. Ad sphacelismum, cicer; ad vermes, laurus, lupinus, cicer. Quæ supra ramos & frondes contra naturæ ordinem excrescunt, humanorum artuum excrescentibus & partibus medentur, vt agaricum. Quæ caudicis scissuras sustinent ad cicatrices & vulnera certissimo experimento vtilissima, olea, vlmus, & refiniferæ. Quæ corticem abiiciunt, ad cutem deglubendam,& squamarum vitia, vitis, & resiniferæ. Gummosæ plantæ ad gummi eximium exudant medicamen, prunus, persicus. Exudantes, & lacrymofæ ad lacrymas & fudores valent, thus, myrrha, & maiora, quæ quinto libro exfequi pollicemur:

Quod ex actionum similitudine plantarum vires nancisci possumus. CAP. XV.

NEc solum facie morbos æmulantur, sed hominum & animalium cæterorum actiones referunt, ex quibus strenui reru abstrusarum vocamus nascendi, storendi, concipiendi, prolificandi modum, ne id controuersum philosophis relinquam; nec non considerando tempus, numerum, motum, & eiusmodi similia, quæ plura sunt, quam doceri aut scribi possint; nos aliqua exponemus, quorum exemplo exquisiti vir ingenij poterit quaplurima inuestigare: nam si omnia superaddere ausi essemus, in immensum excresceret opus. Prolificæ plante quæ iuxta radicum stolones in numerosam sobolé emittunt, nobis poli samulantur, vt chamætipes, asparagi, cratæogonu, & bulbi. Contra radices nepotu exortes, vt abies, pinus, cedrus sætum petimunt, etiam in vtero parentis. Herbæ caule, store, structu orbate, admonent hominem maxime diras esse ad atocia, vt populus,

populus, salix, sabina, & hemionitis. Multiferæplantæ fæcunditati mulierum coducunt, vt quercus. Arbores quæ alijs arboribus sterilibus præstant vt concipiant, ad steriles fœcundandas valent, vt sic & palma. Pulcherrimæ plantæ fi ad pulchros filios procreados valeant, no tam nescio qua facile credo, vt palma, croco, eliochrysos. Herbe quæ saxa suis radicibus terebrat, franguntq;, ad calculos fragendos infignium funt virium, vt vix aliam reperias quæ id magis præster: sic omnes congeneres cosimilis virtutis. Tempus obseruare refert quo florem, vel fructum præmonstrant plantæ: nam morbis eo rempore inualescentibo conueniunt, officioso nature munere remedium demostrantis, & formidinis tempus præmonentis, vt dracuncul⁹, & fraxin⁹ serpentum morsib⁹ impositæ, opiferæ: adeo serpentes fraxinum procul fugiunt, vt ne matutinas occidentesue vmbras attingant, & ad primas serpentium vernationes exseritse terra dracunculus, & cum ijs in terram conditur nec omnino occultato co apparet serpens. Scolymus eo tempore floret, quo mulieres libidinis auidissimæ,& viri ad coitum pigerrimi. Obseruanda funt loca in quibus aliqui vigent morbi, nam& ibi remedia connascuntur. Africa serpentum feracissima, fertaromata. In Argo copia fcorpionum, ibi locusta nascitur aduersus scorpiones insurgens. In occidentali India Gallica lues, ibi & guaiacum lignum nascitur. Vnumquodque animal sui veneni remedium affert. Stelliones à demorsis deuoratæ, sanant. Crocodili adipe in vlcus instillata, suoipsius veneno mederetur. Scorpio, draco marinus, & pastinaca, dissecti, & impositi plagis, opiferi. Ex pulchritudine, & deformitate plantarum conijcimus salutares, aut noxias, cum rosa, lilium, iris nobis argumentum præstant quamplurimis pollere virtutibus; contra cicuta, aconitum certissimæinternecionis causa. Produnt & odores aliarum virtutes, geranium odoratum, rosa alba, & alia moschi animalis odorem æmulantur, cordi & cerebro subueniunt, vranimal ipfum. Hirculus herba, & faxifraga hircina, & alia hirci odorem referunt, luxuriem proritant, vt hircus. Cumulatiora sexto libro dabuntur.

Plantarum, Ganimalium mores quomodo coniiciantur.
CAP. XVI.

PLANTÆ, vranimalium actiones, sic & mores repræsentant, sed vrmorum, ita & virtutum compotes sunt. At oportet prius ani-

malium vires perquirantur: nos vires ex moribus perquirimus; ac ne fallamur in corum perquisitione, cum difficilius sit plantarum & animalium mores inuestigare, quam earum partium similitudinem cognoscere. Tradetur à nobis modus, quo facile, vr spero, animalium vires possint inuestigari; immo & quæ ab antiquis reperta & tradita, vera ne an falsa sint, ad trutinam expendere possimus,& alia infinita reperiri possint. Idq; non alia ratione quam eorum moribus, & mores tum ex apparentibus non internarum, externarumque partium anatome cognoscuntur: nam summus opifex animalium corporis partes ad eorum functiones explédas, accommodatas fecit, vt suos mores facile possent exsequi. vocamus ingeniosa vel heberia esse; vigilantia, & somniculosa; loquacia, tacita, & eiusmodi similia. Elephas, ceruus, simia, & psittacus, discendi facilitate præpollent; memoriæ conferunt, obliuio-nem fugant, & ingenio fauent: contra mures, arietes & asini ad imperitiam, & indocilitatem inclinant. Vigilantia, vt cancri, alcyo-16 nes, lusciniæ vigiliam afferunt; somniculosa ceu lepus, sus, herinaceus, vrsus alliciendo somno propinantur. Que somniant, insomnia nobis mouent; vt lepus, simia, & arietes, & interdum vera. Canora & obstrepera ad loquacitatem; vtanser, gallus, canis. Et quæ noctu vocalia, valent vt in somnis patrata narrentur, vt rana, anser, luscinia, bubo. Contra lupus, rubeta, testudo aphona, taciturnitatem inducunt. Fortissima, vt leo, draco, gallus fortitudiné. Iracunda, vt canis, vrsus, iram accendunt. Præterea sunt dissimilitudines, & mutua quædam naturarum odia inter res surdas, etiam fensu carentes, velapides, herbas, & animalia, adeoque cæcis slagrant discordijs, vt vires sibi impediant & refrenentur: contra sunt expares substantiarum similitudines, ve veluti inito quodam sædere non renitantur, sed vitro se porrigunt, vt amico fruantur cosortio, quæ Græci шиний эншь, & опина эншь vocant, nos plantarum & animalium mores dicimus, ex quibus mirificæ vires indagantur. Cerastem horrer elephas, ob id serpentes medentur elephantiasi. Equi odio habent lupos; medentur lupi anhelosis, qui morb' equos affligit. Mutuo inimica sunt serpens, & herinaceus: herinacei caro à serpentibus morsis succurrit, & serpens partum occursu vitiat, vt il-lico parere cogat, cum echinus pariendo cunctetur. Attagenæ cernum amant; cuius cerebrum luxuriem mouet, quo morbo cerui obnoxij.

obnoxii. Vulpes cum serpente amice degit, vtriusque caro ad elephantiam salutaris. Vitis brassicam perhorret, ob id ebrietatem propulsat litu, & potu. Sunt & alia naturæ prodigia, quæ septimo libro describentur, ne diutius lectorem moremur.

Masculas & sæmineas vires à maribus, & sæminis plantis coniectari; CAP. XVII.

Reitovvm est vra maris & fæmine parrium similitudine vi-rium signa auspicemur. Naturæenim diligentissimi perscrutatores omnibus fere tum arboribus, tum herbis vtrunque sexum discriminarunt: nec pauca animaduersione, scituq; digna ex plantarum sexus dignotione periclitates edocuere. Nam quemadmodum in humana Physiognomonia ex sexuum partium discretione internorum morum maxima pendebat notitia; ita in hac Phytognomonica no fine magna naturæ benignitate in aliquibus diftinctius, in aliquibus incertius plantarum sexus disterminatur. Est enim fæminæ natura imbecilla, minusve robusta; ideo fæmineæ herbæminus potentes, in fæminarum medicaméta veniunt; maris robustior, ob id mascula planta, quæ multo vegetiores vires habet, maribus conuenit. Ad vuluarum præsidia fæmineæ plantæ multa præstant commoda, masculæiis noxiæ. Hippocrates mercurialem fæminam, quæ testiculis caret, miris laudibus in mulierum víum prædicat. Ad hunc modum medicorum nemo nouitad ciendos menses, secundasque. At quia magnus philosophus, alumnus Theophrastus, corumque sequaces in sexus distinctione nimis supinè loquuti sunt, nos ex animalium Physiognomonia hoc modo distinguemus. Mas procero corpore præditus est, robusto, ossoso, neruoso, costis validis, brachiis, & manibus articulatis; carne duriori, ficciorique, hirfuta; cute aspera, colore nigriori, validus in operando, & rectus. Fœmina contrario modo se habet, corpore paruo, carnoso, pingui, & glabro; in quo neque nerui, ossa, aut venz epparent; colore albo, fœtificans, viribus imbecillioribus, & dolosa, fraudulentaque. Sicin arboribus fruticat mas corpore celfiori, ficco, ramis denfis, validis, lignofis, neruofis, nodofisque, fractu contumacibus, ligno coloratiori, cortice scabriori conteto, fructu pauco, vel plerunque sterili, asperisaporis, odorato, tarde crescens, & tandem magis ad siluestrem habitum accedens, va

lidis viribus, in operando firmis: contra vero fæmina arbore breniori contenta, latiori, pinguiorique, ligno laxo, imbecilli, mollicello, enodi, enerui, fragili, excolori, læui cortice, hilarique, fructu magno, pulposo, inodoro, saporis vesci, & tandem habitu cor-1 poris comptiori, floridiorique ad vrbanum & mitem accedenti,& in cultis prouenienti, viribus esfœtis, non sirmis, constantioribus-que, & quæsæpissime fallant; sed fructu fæcundissima, celerrime crescens, & senescens. Cum enim corporis textus laxior, & humidior (quasi imperfectum genus) facile crescit, senescit que: imperfecta enim minus operosa, cirius opus absoluunt, & incrementa capessunt; in mare sterilitatis causa densitas est, quæ non transmitrit,& nimio robore, quo alimentum trahit, sibi consulit,& sibi soli viuit,& succum omnem in sua commoda conuertit; quum natura vtrique parti satisfacere non possit, & augmento & generationi; generatio enim partem superfluam alimeti desiderat; fœmina autem alimentum nó per se absumit, sed fructibus impertit; quia imbecilla est, ex Theophrasto. Mas in alio genere concipit, mulier in se ipsa; planta in se ipsa concipit, & generat, quæ sæmina est. In animalibus quamplurima sine mare concipiunt: de channe traditur, & leporibus viramque vim esse maris & fæminæ, & de aliis, vt dicemus. Ex his arbor durior, rigidior, macilentior, hirfutior, quæ fieri cœperit, masculescere dicitur, nascens præcipue in sabuletis, faxofis ruderibus, & apricis locis. Sic quæ mollior, latior, pinguior, glabriorque euadit, effæminari dicitur; in pinguibus, lætamine faturatis, humidisque terris, vmbrosis, vr de napis, raphanis, aliisque Græci pariter & Latini scriptores sæpins vsurpant; & iam fæminas in mares mutatas multas legimus. Sed videamus num maiores his subscribat. The ophrastus mare in tileam à sœmina differre omnimodo dicit. Namque materies maris dura, nodosa, rusior, & odoratior, cortice quoque crassior, ac detractus inflexibilis, nec femen fert, aut florem. Fæmina crassiore arbore, materie candida obsequentissima, ex qua cuna fiunt, atq; cista, florem & semen af fert. De quercubus vero loquens; Arborum vniuersarum quo ad genera figillatim accipi possunt, plures sane differentie intelliguntur, publica tamen, qua fæmina, masq; diftinguitur, quarum alterasterilis, altera fructifera; vbi ambo fructifera, meliorem fæmina præstar. Peculiare fago, & haliphlæo, quod in genere virili glandes postre-

postrema parte lapidescunt. Quercus sœmina corpore neque erecto, neque excelfo, sed in orbem comat, torqueturque in alas, crebro ramorum sinu caua, glans ei dulcissima. Cerrus in genere roborum, mas excelso corpore, materie robusta, glans amarissima, nunquam in cultis nascens. Ex arundinibus armamentaria ab aliis distat præstantia nutritionis; quippe pinguiorem, carnosiorem, & in totum sacie sæminæ lasciuiorem spectari, & solium maius & candidius habere, & minus lanuginis, & esse quæ omnino glabræsint, quas spadonias dicunt. Spissius mari corpus Indi tradunt, sominæ capacius. Mas cornus corricem habet necuosum & tenuem, caudicem non minus crassium; materies ei excors, totaque solida, vt cornibus spissitate non absimilis respondeat; scemina caudice fungoso, virgulis fruticar, infirma, hians, mollis, medulla prægnans, fistulosa & inutilis. In Ida mas sterilis, sæmina fructifera. Plinius nulli manifestius sexus, quam palmis; nec fine maribus fœminas gigni confirmat, circaque singulos plures nutare in eum blandioribus comis; illum erectis hispidum, afflatu, visuque ipso & puluere etiam reliquas maritare. Huius arbore excisa viduas post sterilescere fæminas, ve coitus eius ab hominesit excogitatus. Ex maribus flore atque lanugine; interim vero tantum puluere insparso fœminis. Dum mascula storer, spatham abscindentes super fructum fæmine decutiunt, illa eo aspersu suos fructus nullo pacto amittit; vnde sit vt bisario adiumento mas esse fæminæ valeat; fructiferam enim fæminam vocent, quod veluti coitus est. Haud secus de ficu & caprifico dicendum. Est enim caprificus in genere mas & siluestris; sicus numquam maturescens, sed quod ipse non habet, fæminis tribuit; nam suis fructibus fœminæ circumpositis, facir vt maturescat suos frudus, & non labantur; ideo in ficcis campestribus permittuntur ad rationem venti, vt flatus feratur in ficus, vel cius fructus aliunde allati, & colligati, iniiciantur ficui. Caprificus lactis minus habet, robustior, spissior, fructuque infocundior, ac diuturnior vita, multoque ficu validior: nam tauros quoslibet feroces collo earum ramis alligatos mirabili natura compescit. Sed vires inuestigemus.Mas plerumque conceptus disperdit, fæmina vero ad conceptum valet. Aristolochia sæmina rotunda tadice, ad vuluarum, & partuum remedia præstans, vnde nomen adepta, mas longal

Myrtus montana nigra maris nomen habet; domestica candida in cultis nascens fœmina, procidétiæ & vuluarum fluxionibus vtilis, mas multo validior. Longum rapum mas est; rotundum sœmina; illud venerem concitat, validiusq; est medicamentis; fæmina alimenris idonea. Est cedrus mas, & fæmina, laurus, cupressus, & sabina, in quibus mares steriles & ad disperdendum conceptum valent; fæminæ fructiferæ. Phyllon Crateuæ & Theophrasti, siue mercurialis vulgata, mas qui testiculis insignit, ad mares generandos valet, fæmina ad fæminas. Artemisiæ duo genera, vnú lætius, habitiusque, foliis latioribus, quod fæminam dicimus; alterum: vnicaule, foliis tenuibus, colore flauo, ad remedia fæminaru percelebre ex regina Artemisia. Distinguunt in pæoniis sexum, ad muliebria vsitatissimæ. Althæa maris formam sibi arrogauit; malua, fæminæ; folio hirsuta, caule maiori, siluestrioremque præseferens: habitum, ad muliebres vsus præcipua. Vrticarum asperior altera, filuestrior, nigriorque; altera non æque aspera, quam fæminam dicunt, ad menses, ad pcidentes, & patefactas vuluas valens. Ex verbascis fæmina folia maiora latiora, candidioraq;, caulis subhirsutus, flos albus, ex luteo pallescens, nascens in campestribus; mas niger, angustis foliis, caule tenuiori, nigrioriq; folio. Aërites fæmina, lapis intra se & velut in aluo habentem argillam suaue, candidam, ipsam friabilem, prægnantibus, & parientibus mulieribus maxime valet, non ita mas. Cætera omittimus, putantes hæc suffectura.

Quod motu, colore, aliuque figuris planta fiderum, metallorum, gemmarum fimilitudines gerunt, & earundem virium confortes funt. CAP. XVIII.

REFERVNT & plantæ forma, colore, aliisque qualitatibus siderum similitudines, & si non explent, saltim tamen adumbrant: nam si aliter possent, aliter quoq; demonstrarent, quorum
facies & vires imitantur. Ex quibus strenuus perscrutator que hucusque incerta ratione, & naturæ abdita maiestate latuere contemplando, non vana spe lactatum se consitebitur. Solares herbæ vel
forma, quod eius stores in cetro bullatum glomerulum, quasi prominulum vmbonem habeat, foliolis ordinata serie in ambitu cingentibus, vt radiati videantur, vt oculorum, vel solaris faciei essigim concinnent, vt chrysanthemo, & anthemidi. Sic enim colore,
quod

quod vt sol slauo colore coruscent, vel quod solis cursum sequantur, solsequia dicta, ve ricinus, heliostrophon, helioscopius, & serides: vel que occidente sole contrahantur, & in aquis condantur, & mane, quasi solaris cursus prænunciæ emergant, & ad ortum oscitent, vt Niliaca lothos: vel quæ sub solis circulo nascuntur, vbi maxime viget, & feruet, in Africa, vt aromata; quia sol siderum princeps, ideo hæ omnes cordi viscerum principi valde magno emolumento famulantur, calidæque & ficcæ temperiei sunt. Lunares herbæsunt, vel albifloræ, vt allium, amaracus, ænanthes, di-Camnum: vel quærorundifoliæ plenum orbem humentis Lunæ repræsentant: vel quælunato, siue in cornua sinuato, vel lunaria minor: vel quibus in flore, folio, & caule nigricant fordes, vel candicant maculæ, vt videantur notas imitari, quæ Lunæ faciem inkonestant, vt cyclaminus : vel crescendo & decrescendo eius vices indicant, & contrarias etiam, vt cepa, quæ Luna crescente tabescit, & decrescente gliscit; & ob id Pelusiotæ Ægyptii cepam nó edendam sanxerunt: vel quod crescéte Luna singulis diebus flores promant, minuta vero deponant, & ad easdem vices redeant: vel quod siliquæ argenteo colore splendeant, & lunaris luminis repercussu nocu flammulentæ videantur, vt lunæ lumen referant, vt in lunaria 9 Græca vocata, & selenitide lapide videre est: vel quod noctu slores aperiantur ad plenam orbis lucem, eaque silente condantur: vel quod spumam, vel spumæ effigiem floribus, foliisque ostentent, ve in corú ore videre est, qui lunari morbo laborant. Hæ omnes agnatione & participatione lunaris virtutis vulgatæ commendationis funt ad comitiales; nam cerebrum roborat. Duobus enim maximis cœli luminibus duo maxima hominis vifcera dicata funt omnium astrologorum suffragiis, cor,& cerebrum. Ælianus aglaophotidis meminit, quæ interdiu delitefcit, noctu Lunæ instar igneo fulgore coruscat, & ad comitialé morbum commendat. Sed à re plantaria egrediamur. Eandem fortem metalla & lapides fequuntur; quippe auru, quod folislumen imitatur, valde cordi fubuenit, sic argentum cerebro, & ad reliqua, quæ diximus, valent, quæ omnia cumulatius in libro dicentur, quem de metallorum virtutibus priuatim meditamur. Ethyacinthus cordi ex colore subuenit, quo solem refert; fic fappkirus melancholiæ; amethystus ebrietatem arcet, quia vinum æmulatur; ophites lapis ad ferpentum morfum valer; quod

Pluribus ille notis variatam pingitur aluum Quam paruis tinctus maculu Thebanus ophites.

Dionysii lapidis frustillum esfractum, &in aquam solutum, vinum redolet; & ob id contra ebrietatem valet. Aëtites lapis veluti prægnans, cum quatitur, alio in vtero sonante, grauidis continet partus, cum vuluæ parum tenaces, sinistro brachio adalligatus. Sed parturientibus è brachio amoueatur, & semoribus alligetur, vt sine dolore pariant. Alia postremo libro describentur; nam & sexcentas, si licuisset, poteramus huc aceruare.

Quod mista plantarum effigies mistas, & contrarias sibi vendicent vires. CAP. XIX.

Diximvs de simplicibus; núc de mistis plantæ formis; nam sicut ex humanis fignis duplices hominum mores cognosci posse,iam olim meminimus reprobænaturæ, quos nefarios & proditores dicebamus; vt quid velint, nolint nequaquam agnoscas; nec; sibi satis constent, immo contrariorum sunt morum, pii, crudeles, auari, prodigi, timidi, occisores; eosdem plane mores in plantis esse non refragabimur; nec solum similes mistas, sed contrarias facultates, vt frigefacere, tepefacere, humectare, & reficcare, occidere, sanare, destruere, & opitulari, quas medici mistas & interse aduersantes facultaies dicunt. Ad id cognoscendum scitote dici posse aliquod esse mistum, vel ex duobus naturis compositum; vt animalia amphibia, siue duplicia, ve castor, quadrupes, & piscis, in i terris & aquis viuens, vtriusque qualitates retinens. In plantis exemplu habes in scorodropasio, siue alliporro, ex allio & porro mista planta, cuius natura promiscua, temperatis in eo vtriusque parentis proprietatibus. Vel dicimus mistum aliquod, quod vniforme & sincerum; sed ex variis coloribus, odoribus, ne dicam saporibus, & formis conflatum est. Nobis ad has plantas cognoscendas, ea vestigia, & coniecturæ fauent, quæ ad duplicis naturæ homines cognoscedos fauebant; videlicet calculi in oculis variorum! colorum, & præcipue non communium, vt crocei igneis admisti; vel viridantes cæiiis, vel plures circuli pupillam ambientes, cærulei, & sanguinei, vel pupillarum orbes inæquales, vel orbes sordidi igneis maculis, & turbidis. Eadem fere ligna Phytognomon agnoscer in plantarum floribus, qui earum oculos præse ferunt; nam vbi colorum in eis misturam animaduerterit intermistam punctulis & lituris, quas lugubres literas vocant; vel frondes, radices, & caules versicolores, vel rubidis, fuscis, croceis, vel nigricantibus notulis, descriptos; vel varios conspicient odores, vel aliquod insuetum, quod in aliis videre non est, quasi præter naturæ norma, poterit illico proferre, non mistas solum, sed inter se aduersantes vires ei inesse. Exemplum apponemus: Lilium immaculari candoris, intus crocea silamenta, sos suauissimi odoris, folia nescio quid tetri, & virosi halant, mistas qualitates demonstrat. Magno centaurio slos purpureus ad cæruleum inclinatus, radicis succus slauus subrusescens, contrarias qualitates, & esse esse su præstat, colore slauo; caliditate menses cit, & euellit sætum ex vtero, & vulnera glutinando terrestris frigiditatis se participem notat, ex rusescente succo, & subcæruleo slore.

De iudicandi methodo, & qua figna praferenda; C A P. XX.

DIs c v s s i s iam multis indiciis magnopere accurata recen-fione, ex quibus plantarum non contemnenda commoda in lucem venirent, nunc operæpretium est indicare, quæ in iudicando primas partes sibi vsurpent, quæve posthabenda. Diximus in priori Physiognomonia eas notas præcæteris sibi principatum assumere, quæ ex proprierate proficiscebantur; & eæ propriæ erant, quæ ex animalium partium collatione opportune eas referebant, vt extrema magna habere fortitudinem indicabant, quia leonis erant. Et apud nos alectorolophon gallinaceæ cristæ similia folia exerendo, ad venerea illicia præstare cognoscebamus. Secundo ea sequuntur signa, quæ humanas corporis partes mentiuntur. Ad exempla veniebant adiantum, & trichomanes, quæ rigidiusculis cincinnis, exilibusque fibrillis capillorum faciem exprimebant, & crines densos, crispos & pulchriores reddebant. Præterea quæ morbos significabant suis imaginibus, vt quæ faxeis feminibus, ad comminuendos calculos valebant; & propria dicebantur indicia, quod substantialem formam sequerentur. Sunt & aliænotæ, quæpotius degeneres sunt, & manisestas qualitates indicant, forma, color, odor, sapor, læuitas, hirsucies, & fimilia, quæ ex locorum mutatione mutabantur, & pluries

in longe diversas, & fortasse contrarias commeabant. Sed merite quispiam queret, vt in humana Physiognomonia quesitum; Vtrum figna firmiora effent, qua ex vultu, vel pectore, dorfo, an pedibus sumerentur? Diximus ibi ex vultu prima esse, & maxime ex oculis, mox ex pectore, inde ex dorso, postrema ex pedibus: eadem in hac nostra Phytognomonica observanda; quia dignior pars semen est, ad quod natura præcipue intendit:vocat Theophrastus semen persectillimum naturæ munus, & Aristoteles stirpes ad semen esse natas dixit; quia ad semé vsque duntaxat veniunt, dein post fæturam arescunt, ideo firmiora signa ex semine perenda. Echium, quia viperinum caput adeo argutis notis refert, vt ab eo nil dissideat, minime vulgari experimento valet non modo à serpente percussis, sed eos, qui antea biberint, feriri non patitur, immo & viperæ impositum torporem inducit, & necat. Alia signa ex floribus assumenda. Responder flos oculo. Pulcherrima in homine pars oculus, florem ad ornandum, formosumque stirpium genus reddendum à natura liberalissime donatum retulit Aphrodiseus. Oculi ex tenuioribus, & pellucidioribus corporis partibus compositi, quod transparentes sint, & flores ex tenuioribus, & purioribus succis; quia plerunque transparentes sunt. Radix omnis fere alba, frons viridis, truncus cortice intectus est, sola in floribus colorum mistura. & varietas; & in iis solis succorum internorum mistura, & colores spectandi veniunt, & ex his abditæ vires coniiciuntur. Et si in humana Physiognomonia dicebamus animam in oculis viuere, quia inde interni, & profundiores hominum mores cognoscerentur, & cogitationes; ita in floribus plantæ natura sedet, ridetque, & inde veluti occultis verbis ægris mortalibus vires reserat, &abstrusarum rerum thesauros. Et si natura in vniuersa nostri corporis: fabrica admirabilis est, admirabilior nempe in oculis, quippe paruo loco humores, tunicas, colores, & misturas composuit, ve diximus; cæsios, virides, caprinos, fuluos & varios; sic & in florum formatione stupenda videri potest, paruo in loco frondes, apices, stamina, & tam varios colores construxit, composuitque. Est enim: in his earbunculi tenuior ignis; amerhysti, fulgens purpura; est. fmaragdi virens mare; est sulphuris ardens slamma, & cuncta paricer incredibili mistura lucentia. Sed quis de mirabili naturæproprietate florum loqui potest? lasciuientis præsertim in tam magno: gaudie.

gaudio felicissimi temporis vernæ hilaritatis? Sic signa quæ ex radicibus accipiuntur, eadem sunt, vt ea quæ ex corde. Aristoteles eas vitæ causas vocat, cum ipsæ plantam alant, & viuere faciant. Democritus tortas arbores ob id diutius viuere, quia vegetiore radice fulcirentur. Quæ ad vitam faciebant, dicebamus notas ex ventriculo desumi, minima signa quæ ex frondibus, vt ea quæ ex capillis. Possumus & alia indagine scrutari. Prisci Physiognomones in humanis moribus perscrutandis, eorum vestigia ex iis membris capienda dixerunt, quibus passio illa exercebatur, videlicer, quia cor iræ subiectum, iræ notas ex corde accipiebant, & priora esse ijs, quæ ex cerebro, capite, & alijs partibus: pariter & fortitudinis à brachijs, humeris, & pedibus capienda, quodijs membris palæstris vterentur; haud secus in nostra Phytognomonica. Si humores nobis purgandi funt, plantarum humores inspiciendi, ijque affumendi, qui nostris similes. Si ad oculorum medicamenta sunt aliqua nobis ex plantis eligenda, ea ex floribus potius colligemus, quam ex alijs partibus; quæ ad ventriculum ex radicibus, tandem quæ ad semen, ex eorum semine. Præterea memorare non obliuifcamur, quæ in humana Physiognomonia commemoranda erant. Vni signo non esse credendum, & præcipuè comuni, sed plura circa vnum congruentia speculanda erunt, vt ex multis in vnum congruentibus iudicium proferatur; haud dispar difficultas in hac methodo, vt si accidat læuor in frondibus, non illico inferendum humidæ qualitatis plantam, sed inspicienda natalitia loca, situs, & cœlum, his omnibus consideraris iudicandum. Id postremo duximus admonendum eos, qui huic scientiæ strenuam nauant operam, vt exercitatissimi sint in plantarum dignotionibus: oportet prius extima facies cognoscarur, quam interna occultarum facultatum, oportet enim illa cognitio anteuertat: Neque quis vnquam eorum simplicium vires conijciat, quæ nunquam aspexerit, sed vbi plantam manibus assumpserit, consideret primo integram; mox eius partes, quam diligentissime, scilicet radice, truncum, frondes, fructus & semen; deinde natalicia loca, situm, æthera, vbi sæpius nascisolita sit; & tempus quo à terra pullulat, adolescit, fruccisicat, pullulandi, crescendi & sinchisicandi modum attentius perpendat; postremo voi multa in vnum conuenicutia contulerit, que conie-Auram fulciant, tunc fium proferat iudicium,

Exempla coniectationis virtutum plantarum. CAP. XXI.

CED in hac virtutum disquisitione exerceamur, rosam contem-Oplemur, & eius abditas dotes ex suæ extimæ faciei inspectione venemur: principio manifestas qualitates, mox occultas proprietates vestigemus. Quia eius floris extrema foliorum rubescunt, vngues albelcunt, & in medio crocea stamina videntur, non simplicis, sed mistæ qualitatis augurabimur. Rubedo igneæ subtilita-l ris & caloris nos admoner, & stipricitatis: argumento, quod si arrificio aliquo extrahatur rubedo, ab ea odor, stipticitas, & operandi tenuitas abit. Albedo in vnguibus, & in alijs rosæ speciebus frigiditatem, & aqueam humiditatem arguit: crocum calorem, eius natalitia, loca ficca, arida, aspera, infolata, siccitatem & astringentiam. Sed ad interna descendamus. Sui pulchritudine & decore: cœlestem quodammodo maiestatem redolere videtur, ob id diuinis virtutib. pollere Didymus dixit. Præcipui in ea colores sunt, rubeus in frondibus, & croceus in filamentis, ex hoc soluendo, flauam bilem educit, & ab ea sanguinem expurgat: vel contra febres ex bile exortas præstat, ex Simeone Sethi. Croceus etiam staminis color est icteriria, & vrina cienda perquam accommodus esse indicant, vt ex Mesue haberur. Flagrans flammærubor, igni sacro, non veteri, & inflammationibus præcipue stomachi subuenit. Cruentus color adeo, vt finxerint Poetæ ex vulnerato Veneris pede candidam adrubuisse, vel Cupidinis sanguine: ob id sanguinem supprimit, cruentas reiectiones sistit, & vulnerariis antidotis admisceri solet, ex Dioscoride. Folia, albo & rubro colore mista, muliebres fluxus rubros, & præcipue albos inhibent, ex Plinio. Quia: vini etiam pulchellum colorum æmulatur, noxios capiti temeti vapores eius corolla aufert. Ex hominum artubus oculum præfert, & Poetæflorem rosæ terre oculum vocant: ob id Zoroastres in Geoponicis dicit, per integrum annum non doliturum qui primum viderit calyces in planta conclusos, & ex tribus ipsorum oculos confricuerit, rosis ipsis in planta relictis. Ros insidens rosis, munda pinna lectus, & genarum palpebris circumlitus, oculorum lippitudini medetur. Foliorum partes candidæ vngues vocantur, ab humanorum vnguium facie, ob id oculorum vnguibus præstant.

stant. Sunt vngues in oculis, Celso teste, neruosæ quædam adnatæ membranæ, excrescentiæ à maiori oculi angulo, vt plurimum ad oculi coronam ita procedentes, vi quandoque pupillam operiant, Græci Alepinor vocant. Vngues rosæ epiphoris salubres; vlcera enim oculorum rosa sordescunt, præterquam initijs epiphoræ, ita vt arida cum pane imponatur, ex Plinio. Folia vero fine vnguibus ophthalmiæ, scil. inflammationi prodest, ex Auicenna. Nec minus valens ad digitorum pterygia; Dioscorides misceri solere dicit compositionibus, quas antheras vocant; cuius vsus ex Celso, Galeno,& Paulo erat ad digitorum pterygia. Spinosa & acutissimis mucronibus infesta, ob id trita extrahit spinas & surculos, qui carni infixi surit, Alabastri pilula verrucas refert, quas aufert, ex Auiceña. Crocei in vmbilico crines, capillitium referunt, ob id siluestris alopecias pilo mirifice restituit. Multis alis caua est. Diapasmata inde fiunt ad sudores coercendos, ita vt à balneis inarescant corpora, dein frigida abluantur, ex Plinio. Contra sudoris virus coroliarum vice collo pendere debet, Auicennæ monitu. Ob suam pulchritudine Veneri dicara est. Alabastri aqua stillatitia, nitorem & ruboré mulierum faciei conciliar,& eius folia vuuntur ad honestandas palpebras,&reliqua, quæ longum esser recensere.

Quidsit phytognomonica. CAP. XXII.

Est autemPhytognomonica virium plantarum vestigandi methodus, ex partibus & vitæ, quæ insunt signis fixis, & mobilibus. Sed rationem dissinitionis reddamus. Diximus, sirmam vestigandi methodum; quia sirmior, & veracior est virium plantæ vestigadi methodus, quam ex signis hominü eoru mores: nam vt diximus homines ratione intellectus electum habent vitij & virtutis, quo carent plantæ. Aspexit Zopyrus in Socrate signa luxuriæ, & stupiditatis, sed vitia in anima non erant; quia ea philosophiæ studio abstulerat, Diximus, virium; vt vitia, & virtutes amplexaremur. Diximus, ex partibus & vitæ; quia non solum similitudine suarum partium, humanas partes, morbosq; & animalium demonstrat, sed ex ipso viuendi modo, similitudines germinandi, fructificandi, & similibus vt supra. Diximus, signis mobilibus & sixi; nam & sixa, & mobilia esse postunt. Fixa sunt, quæ sumuntur ex seminibus, radicibus, & sloribus, quæ semper eadem sunt in omni loco, & cœlo; vt in

femine echij, & orchidibus: sed mobilia signa sunt odor, sapor, color, forma, hirsuties, læuitas, quæ ad soli, cœli, cultusque mutationem mutantur, vt in vrbanis & siluestribus plantis videbimus. Nominis declaratio: Φυπλ, planta est, γνώμα scientia; sunt enim γνώμος dentes iumentorum, ex quibus ætas dignoscitur (sunt & Athenis magistratus) quasi homines accuratæ prudentiæ, quasi scientia plantas cognoscendi. Et vt Φυσιογνωμονία ex corporis aspectu humani mores iudicantur, sic Φυσιογνωμονία ex plantarum aspectu genuinæ vires poterunt diuinari.

10. BAPTISTÆ PORTÆ NEAPOLITANI

PHYTOGNOMONICORVM

LIBER II.

PROOEMIVM.

A C T I S iam dicendorum fundamentis, in presentiarum lubet, & decet particularem cuiusque narrationems aggredi; & è gentilitatibus, & natalitiis locis bistoria seriem intre; tum quia simplicioris, & minus operosa cognitionis, ac veluti dicendorum radimenta, tum iis pri-

mitus ignoratis, facile nobis reliquorum dilucidior doctrina interciperetur. Diximus plantarum vires alias manifestas, alias occultas esse: à manifestis incipiemus, easque ab alimentis, quibus vescuntur, cœlo quo nascuntur oriri docebimus, & ex iis quibus nascuntur missuris, ali, constare, & operari: idque liquido ex propriacuius que planta inspectione à quopiam tognosciposse. Ex soli enim natura, cœli babitu, loci genio, & cultus illecebris, vii stirpium essigiaturam, ita & dotes variari contingit.
Alia enim vdii, stagnantibus, pratersuentibus, vel falsis aquis nasci auent:
alia alsosis locis: summis alia montium iugis, vel praruptis crepidinibus,
vel depressi conuallibus: alia seruidis, algidis, vel temperatis cœli segmentis
viuunt,

riuunt, alia omni abdicato cultu in filuis se vitro porrigentes, alia viretis cultus blandittis soueri quarunt.

QVOD VNAQVAE QVE ORBIS PARS iuxta sui celi qualitates ex terrea mistura plantes progignat CAP. I.

CI vniuersas plantas ex terrea, & aquea mistara gigni, ac iuxta va-3 rias locorum qualitates, eisdem misturis quibus producuntur vesci, auctoritate, ratione, & experientia demonstrabimus, Solenitidius erit argumentum, plantas è vernaculis locis suas temperaturas nancisci, orsi primum è veterum in natura procèrum virorum sententiis. Anaxagoras Clazomenius ad Lechinonem scribens, terram plantarum esse matrem, solem vero patrem dixit. Theophrastus ait Anaxagoram referre, aerem omnium semina continere, quibus cum imbre vnà delatis, omnia gigni asseuerauit. Diogenem ex aqua putrefaciente, & misturam quandam cum terra capessente plantas nasci existimasse; sed Cleodemum non plantas solum, sed animalia ex mistura illa nasci; & quanto è turbidioribus, algentioribuíq; tanto amplius animalium natura priuari. Sed is hæc quodãmodo à sensu remota dixit, conspecta vero esse, imbres putredines quasdam, mutationesque humi facere; & cum humor altè descenderit, plantas ea ratione genitas nutriri, augeriq; posse, Sole feruefaciente, ac exsiccante, que mad modum & animalium generation e confici maior ferè pars auctorum confirmat. Et terra agitata semper illius loci familiaria producere. In Creta infula quocunque loco terram mouerit, quispiam, nisi seratur alia, cupressum gigni, protinusque emicare; & in semimadefactis segetibus si submoueantur, tribulum exsulgere. Sic laser in Lybia exortum imbre picoso quodam, crassoque compluto; sed quæ annua, herbaceaque natura facilius exeunt. Plinius aquas è cœlo cadentes omnium terra nascentium causas esse dixit, prorsus mirabili natura. Hactenus de veteru placitis. Ipse enim semper consonum veritati existimaui, quod è terra tam plantæ, qua aliqua animalia nascerentur, propterea quod inest in terra humidum, in humore spiritus, in vniuersum calor animalis, vt sint Iouis omnia plena. Ob id absque præexistente seminio, sine vllo hominum opere, vt diuersi terrarum tractus succo, so le, situ, alijsque constitutionibus diversi sunt; ita quoque diversas

plátas, & diuerfis infignitas qualitatibus produxerunt. Eiufmodienim solet esse corporis habitus, cuiusmodi humores, quibus nutrimur; talefq; fucci gignuntur, qualia funt alimenta, quib vescimur. Id mihi animum submouit experimentum, o quum è profundissimis ædium fundamentis egeltähumum couasassem (vt omnis obiecti seminis suspicio tolleretur) atq; sub dio exposuissem editissimis locis, ne aliunde ventus semina exportasset, non multis post elapsis diebus, è varijs terræ qualitatibus in quasillis varia herbarum genera exorta funt, sed Neapolitano solo, co-log; familiaria:nam a-1 lia argilla, alia puluis Puteolanus, alia cotritus lapillus, vel tophus l pduxit; sic vnaquæq; terra pro sua qualitate eiusdem qualitatis stirpes produxit: tophacea enim terra asphaltitem trifolium produxit, vnde mons Neapoli imines tophaceus, à Galeno Trifolinus dictus est, ex huius trifolij copia. Sic vrticas, rubos, mercuriales, & similia. Sic etiam passim videmus in terræ aggeribus è puteis erutis, aeriq; expolitis, quod sponte nascentes herbæ summam cutem amiciant & amœno virore decorent. Sed quid longius euagandum, si hec sa: crarum testimonio literarum clara sunt? Inquit Moses, quod vbi Deus terram creauerit, & ab aquis diviserit: Producat, iuffit, terra: berbam virentem, que ferat semen suxta genses suum, cuius semen fit in semetipso super terram Sic protulit terra herbam virentem, & faciétem femen iuxta genus suum, lignumque faciens fructum, & habens vnumquodque semen iuxta speciem suam; quasi diceret, quod cum Deus terram creasset, cunctaq; eius loca varijs qualitatibus insigniuisset, munifico suz omnipotentiz luxu vnaquzq; orbis pars iuxta fuas qualitates herbas produxit. Tunc niuofa montium Septétrionis juga tassum, thutiam, & celastrum erexerunt; & sub Solis cursu feruidaLibya odorata aromata misit. Iudæa Syriæ vna balsamum; } Cyrene, laserpiriti; Sabæi thus; Arabia, myrrham, casiam, & cinnamomum, Ægyptus, sycomoru; Media, citrium; Persea, cuciophera; Phanos infula, loton; Rhodus, afpalathum; Babylonia, palmā; mos Lybanus, cedrum; Corycus, crocum; Troia fagum; Bactri, terebinrhum; Hæmus, tamarice, Creta, cupressum, & dictamnum; Cycla-: des, cyperum; Pontus, absinthium; Europæ Illyria, iridé; Macedonia, petroselinum; Athenæ, olea; Olympia, oleastru; Cyllene, moly; felicis Campaniæ colles, vites, temulentiæ nobilis fucco per omnes terras inclyto; oriétis Indi, ebenű, India, Sericea vellera; occidentis:

occidentis Tylos, lanigeras arbores & guiacum. Nec flumina, lacus, & paludes à suis munijs feriarunt. Nilus papyrum produxit; Euphrates lotum; Strimon, tribulum; lacus Orchomenius, siden, & iuxta Lybanum iuncum, & odoratum calamum; Colchides & Galatiæ, acorum; Ægyptiæ paludes, colocasiam. Er tandem singulæ orbis partes singulas stirpes, yt sua ferebat qualitas, erexerunt; eiusdem proprietatis, quarum semina translata, ac blandimentis sata, suas qualitates adulterarunt.

Quod pnaquaque orbis pars ex terrea mistura etiam animalia produxit. CAP. II.

ET si quib⁹ dubium videtur, quod stirpes ex aquea mistura progignerentur, cossideret animalia quam plurima, & perfecta etiam ex putri limo generari, quorum ortus difficilior omnibus iudicatur, & iade eorundé exortu variæ sunt constrantes Philosophorū opiniones. Inter Phænicum, & Ægyptiorū placita censeri asserit Porphyrius animaliu genera ex terre viscerib. prorepsisse Solis agete vi: Achelaus Atheniensis animalia gigni air ex terræ calore, quæ limű la&i simillimű ad escam deliquauerit. Anaxagoras Clazomenius ex terra, humore, & calore cuncta emanasse; arq; id Anaxilao, & Euripidi eius discipulo legitur apud Diodorum non displicuisse: quippe in Menalippo scribit, quum cœlum& terra in sua loca se recepillent, terră arbores; volatilia feras, & mortaliu genus produxifse:nam terra putris omnino, mollis, & sole densata in suam supersiciem tumores produxit, singulos suas putredines continentes; noête circumsistente, aere irrorante, sole cosolidante, tandé putredines illas ad fumum produxit, maturato scilicet partus tempore, cofractis ytriculis, omnium animantiŭ genera exclufit; quare que ma iorem caloré sortita sunt altiuolæ esfectæ sunt; quæ plus terræ, serpentes, que aquosa in suis generis eleméta delata, pisces euaserunt. Auicenna ait, quod res, quæ generatur per virtutem generatiuam, no prohibet quin possit alio modo generari: nam esse potest, quod generatio sit ad generandum speciem, sed factio sit circa individuum, & illud postea generare potest. Et quidam suus amicus procreauit scorpiones: & illi generauerunt alios scorpiones, & potest generari homo, & ille generare & conservare speciem: & tandem factio & generatio se iuuat ad inuice in saluanda specie. Testis intecta, quæ Græcis i segressone dicuntur, nauigijs, vel mari, fictilib:pro-

iectis ex putrescenti spumoso limo generantur; purpurz ex putii materia, limoque; buccinis ortus idem, in conoso ostrea, in arenofo conchæ, vngues& pectines; in faxorum cauernulis balani, & ho-Iothuria, persumma lepades & neritæ; in cænosis & arenosis, pinnæ:denique testacea omnia ex limo, pro limi differentia fiunt. Sed in his fortasse dicet quispiam ideo id euenire, quia corporis cogressus vel comistio fieri nequit, sed plantarum more nascuntur. Idem in perfectioribus ostendemus. Anguillæ ex fæculentis stagnisaqua omni exhaustis, ac limo detracto generantur, si aqua plurima affluxerit. Aphiæ etiam ex superfluitante in mari spuma post multos imbres nascuntur. Mugilis & cyprini ortus idem. Quippe videre licet locum conuallibus vndig; septum, quem fons nullus irrigat, nullus alluit lacus, denique nil præter cælestem imbrem admittir, & cum eum imbres replent, illico variis piscium generibus repletur. Que omnia Aristotelis, Æliani, Athenæi testimonijs clara funt. Ranæetiam, quæsuos in aquis natales habent, ex palustri limogenerantur; nec solum ex limo, sed per se etiam nascuntur, conspersis tantum imbre litorum, & itinerum puluerulentis arenis, teporaria dicta, sic etiam serpentes. Macrobius in Ægypto mures ex terra; & imbre nasci scripsit. mitto anates illas, vel eius congeneres aues in Scotia, in Orcadibus, & ad Temesim amnem, quæ conchis nascuntur, quæ nauium musco & limo semiputridis carinis euelluntur, labantes in ficco moriuntur; quas vero æstus maris alluit, conchis excluduntur.

Plantarum alias peregrinationes passas, alias minime, & alias media natura esse. CAP. III.

PLANTARVM, quæ supra memorauimus, aliæ tam miti vrbanoque ingenio sunt, vt ad nos è suis peregrinatæ regionibus, nactæ humum suæ naturæ accommodum, cœli tractum, nec non alimentum ei simillimum, quo suis in locis alebantur, patrii cœli oblitæ, adeo cicuratæ sint, vt vernaculæ videantur. Multæ enim Romam asportatæ suerunt à maiestate illa terrarum principis populiRomani; Persicum à Persea; cerasum à Cerasunte Pontici municipij in Italiam à Lucullo allata sunt, Mithridate debellato; tamque apud nos secunda sunt, & læta prosiliunt, vt potius Persæ & Cerasuntij à no bis perijsse, quam ad nos missisevideantur. Zizypha & tuberesæ

que peregrina sunt, atque è Syria & Africa Sex. Papinium attulisse scribunt. Pistacia Vitellius in Italiam primus intulit è Syria:sicamygdalz è Thafo Thraciz vrbe; castanez à Castana Magnesie oppido, vt Nicander ait. Iuglandes peregrinas esse & è Regibus Alexandro Magno, & áliis translatas indicant, Græca nomina, quod nux bafilica nuncupatur. Citrium è Media, vel Hesperidum hortis in Græciam Herculem detulisse tradunt; cydonia è Cydone Cretæ oppido; granata è Carthagine, & ob id mali Punici nomen sibi vendicalse; myxa, & damascena pruna è Damasco Syriæ aduecta. Aliæ vero vel cœlo inuidente, vel solo repugnante, ram rudis, contumacis, ferique ingenii stirpes sunt, & indociles nasci alibi, quam vbi cœpere, nec in alienas commeant terras, vt ne quamplurimis quidé obsequiis, ac in satu illecebris nostro huic tractui assuescere potuerint; sed cœli clementia, hortorum amænitate, reliquarumque stirpium consortio spretis, in sua loca, à quibus originem duxere, tandem se recepere. Fastidit balsamum alibi nasci; non habet vires frutex cinnamomi in Syriæ vicina perueniendi; nó feruntamomi, nardique delitiz, ne in Arabia quidem ex India naue peregrinari; tentauit etia Seleucus Rex. Et si arbores ipsas plerunque exorauimus, vti viuant, atque transmigrent; & à solo aliquanto impetrauimus, vralienas alar, aduenasque nutriar, cœlum nullo modo quit flecti. Virgilius;

Diuersa arboribus patria; sola India nigrum Fert ebenum, solis est thurea virga Sabais. Quid tibi odorato referam sudantia ligno Balsamaque, & baccas semper slorentis acanthi?

Aliæ stirpes sunt, quæ & si alienis in locis viuunt, maxima cultus diligétia viuere coactæ sint ob cœli, telluris, alimentiq; diuersas constitutiones, nec augeri, nec særiscare valuerunt. Babylonia inclyta
est palmis; sunt in Europa, sed steriles; serunt in maritimis Hispaniæ
fructum, verum immitem; dulcem in Africa, sed euanescentem;
nec in alia terrarum parte, nisi in calida; sed nusquam frugisera, nisi
7 in seruida: na etsi promisit, ostenditque, ea educare sastidit, que ranquam inuita peperit: sed si quis nostratem hanc palmam apud Babylones serar, & reddi fructiseram, & loci illius domessici simileni.
Vinit in Italia piperis arbor, casiæ etiam in septentrionali plaga; vixit & in Lydia thuris: sed vnde sorbentes succum omnem ex eis se-

les, coquentes que lachrymam? Persea in Ægypto & locis proximis fructificat, in Rhodo vsq; ad florem dutaxat deuenit. Sic etiam de moro Ægyptia retulit Theophrastus. Frigus inimicu lauro est, circa Bosphorum Cimmerium Panticapeo vrbe omnimodo laborauit Mithridates Rex sacrorum causa laurum, myrtumq; habere, & no contigit. Ederam in Asia parte superiore Syrie nasci negauit Theophrastus; necin India, nisi in monte Mero. Quin & Harpalū omni modo laborasse, ve sereret eam in Medis fructu. Sic centaurium in Elio agro secundum est; in montuosis, insecundum; in planis flosculo tantum gaudet; in concauis nec floret quidem, nist improbe. Casia nostro orbe si nascitur, no frugisera. Ob id optime dixit Plato, variis rerum generationibus esse visuntur in terris loca varia. Et Porphyrius, locus non secus ac patria est principium generationis: ob id non vbiq; locorum quælibet planta, vel animalia gignuntur.

Quadam animalia aliquibus locis non funt; aliqua transmigrationem patiuntur, aliqua media natura esse; CAP. IV.

DEM in animalibus conspicere licet. Sunt rudes & alpini homines vrbium delitias aspernates, nec alibi quam in suis mapalibus habitate possunt. In nonullis locis alia gigni nequeunt, in aliis generantur minora, & breuioris vitæ, nec proiperæ, plurimumq; discriminis exipla regione oriri, certu est. De quibus Plinius: Rerum naturam non folum alia aliis dedisse terris animalia, sed in eodera quoq; situ quæda aliquibus locis negasse. In Mesia silua Italiæ non nisiin parte reperiuntur glires. In Lycia dorcades non transeunt montes Syris vicinos: onagri montem, qui Cappadociam à Lycia dividir. In Hellesponto in alienos sines non commeant cerui: & circa Arginussam Elatum montem non excedunt, auribus etiam in monte fiss. In Pordoselene insula vicinia mustelæ non transeunt. In Bœoriæ Lebadia illatæ, folum ipsum fugiunt, quæiuxta in Orchomeno tota subruunt arua, talpæ. In Ithaca illati leporis moriunturin Ebuso cuniculi non sunt, scatent in Hispania, Balearibusque. Cyrenis mute fuere ranæ, illatis è continente vocalibus, durat genus carum. Mutæ funt etiam nunc in Seripho infula: eædem alio translatæ canunt. In Italia muribus araneis venenatus est morsus; coldem vlterior Apennino, regio non haber; in Olympo Macedoniæmonte non funt lupi, nec in Creta infula, vbi quidem non vulpes vrsive, aut omnino nullum malesicum animal, præter phalan-

gium. Mirabilius in eadem infula ceruos, preterquam in Cydonia-tarum regione, non esse; item apros, & attagenas, herinaceos. In Africa autem nec vrsos, nec apros, nec ceruos, nec capreas. Milesi, agri locis, ppinquis cicades aiternis gignuntur, alternis non. In Ponto neque mollia neq; testata sunt. In Illyria, Thracia, & Epyro asini parui habentur. In Scythica terra, & Celtica nulli, ppter immodicum frigus. Leones in Europa potius sunt, pantheræ in Asia, in Europa autem nullæ. Ibis Ægypto peculiaris est. Et tandé multæ sunt, quæsi aliis locis transferantur inuita, ægrotant, & moriuntur.

Ex loci mutatione plantarum qualitates mutari, & animalium; CAP. V.

CE p peregrinz plantz aliis locis inquilinz, si solum, idemq; ca-Ulum nactæ fuerint, vt ad cognata translata videātur, ealde vires habituras quis nescit? At loci genio non consentiente ppter internas soli, cœliq; qualitates, diuersas sortiri remperaturas congruum videtur, vt pristinę virtutis pars aboleatur, pars autem remaneat: at longis dissita loca spaciis, vt omnino contrariú nanciscátur solum & alimentum, de sua natura demigrabūt, vt vix pristinæ aliqua inhæreant veiltigia,&fere aliam suscipiant naturam, vt paulo post videbimus, quum in vitium, vel alias species abeant. Vitruums à soli proprietatibus plantarum immitti qualitates explicatius probat: Hac, inquit, dissimilibus saparibus à terra proprietate perficiütur, vis etiam in fructibus videtur. Si enim radices arboru, aut vitium, aut reliquorum seminum non ex terre pprietatibus succum capiendo ederint fructus, vno genere essent in omnib. locis, & regionibus omnium sapore. Sed animaduerrimus insulam Lesbon vinum protropon, Mœonia catacecaumeniten, ité Lydiam Meliton; Sicilia Mamertinum; Campania, Falernű; in Tarracina, & Fundis Cœcubű, reliquisq; locis pluribus innumerabili multitudine genera vini, virtutesq; procreari, que no aliter possunt fieri, nisi quu terrenus humor suis proprietatib, saporú in radicibus infusus, enutrit materiam, per gegrediens ad cacumen, profundat propriú loci, & generis sui fructus faporé. Quod si terra generib. humorú nó esset dissimilis&disparata, nó tantú in Syria & Arabia in arundinib. & iuncis, herbisq; omnibus essent odores, neq; arbores thurifere, neq; piperis darent baccas, nec myrrhæglebulas, nec Cyrenis in terutis later nafceretur; sed in omnib. terræregionib. & locis eodé genere omnia procreatetur. Has auté varietates regionib. & locis inclinatio múdi, &

Solis impetus proprius, aut longius cursum faciendo tales efficit terræhumores, que qualitates non folum in his rebus, sed etiam in pecoribus, & armentis discernuntur. Contingit mutari fructus, inquit Theophrastus, aeris, & terræ qualitatibus; hæc enim sunt quæ alimentum his suppeditant, nec solum semina & plantæ, sed mutatur & animalia. Mutantur fructus odore, colore, fucco &magnitudine: femina nigra in candida mutantur, & candida in nigra. Myrtus in Ægypto odoris suauitate præstat:acida punica præstabiliora euadunt in Ægypto,& Cilicia; alia enim dulcia, vinolentaq; fiunt; alia sine ligno &specie visenda, que mutatio no protinus, sed tertio anno fit, & ad summu alimeri qualitas omnia facit. Perseam in Perside tam præsentis veneni esse, vt vescentes interimat; in Ægyptum vero translatam, & peregrinatam mitigato cœfo pomum euasisse esui iucundum. Cicuta apud nos essectarum est virium; ob id Thrasias Mantinensis,& eius discipulus Alexia sumendam cicutam censebant, nó vnde libuerit, sed è Susis, & si quæ alia loca prægelida,& opaca constarent. Niger elleborus hebes, imbecillisque, multis in locis expetitur, sed in monte Oeta præstantissimus est,& melior Parnasio, aeris & alimenti varietate. Qua de re HippocratesDemocritum curare gestiens, è montibus colligendam curauit. Iris in Illyria melior erit quam in Macedonia; in Thracia vero,cæterisque frigidioribus locis cocturæ repugnantibus odore penitus carer. Dictamni, & pseudodictamni eandem esse naturam existimant; sed quod lætioribus locis exit, degenerare, falsumq; cognomine. Et tandem nullum esse locum, qui mutare non queat, affirmat. Arum Cyrenis minimam præstat acrimoniam, adeo vr rapis in cibum præferatur; verum in quibusdam frigidioribus locis adeo feruens & mordax eft, vt mandentium os & fauces exurar. Brassica in Ægypto non estur propter amaritudinem; in Italia,&præsertim Neapoli, fuauissimum est olus. Capparis in Libya mirū in modum: acris est; in Apulia diurnus & diururnus est cibus. Floridi caules, qui è Cypro Venerias asportantur, apud nos slorentes cauliculos primo satu donant, vt Cypro, sed secundo aut saltim tertio transit in vernaculos. Asphodelus ex Hesiodo, & cepæidem vbique demonstrant, quorum acrior aut mitior sapor agri sequitur conditionem. Semina ex coctilibus in coctilia, & ex incoctilib. coctilia fieri Theophrastus alimentis acceptum refert; loca enim prætenuia,

ac infolata obsequiosum alimentum, &facile donant, vt in Lemno & Ægypto etiam aeris causa; cotra enim frigidiora loca, & spissa, vt figularis creta, vel madida & palustria incoctilia, exsucca, lignosa, & contumacia præbent; ob id fruges, quæ sub dio in area maserint, inobsequiosas fieri, & contumaciores iis quæ statim auferuntur. Lapidosa pyra in saxosis locis nascuntur: frumentum & cetere fruges præponderant propter alimentorum facultatem. In insitione fructus, sapor, odor, magnitudo, color, & forma ex subiecti trunci qualitate mutantur, vt latius disputauim in nostris libris de Agricultura; & tadem succus perplantarum poros per cuncta meabilis fubiens, eas transmutat, vt lapidescant, & ferrescat etiam, vt ita dicam, si super ferri mineras oriatur, eadem cute permanente & grauitate, & duritie ferrea. Visitur in quibusdam locis, vt Georgius Valla refert, petrifico succo abundatibus, qui per radices & trunci poros exfuctus, radices ipías, trúcum, ramos, folia, & flores in lapidem conuertit. Hæc eadem in animalibus:nam alimenta, vr aqua, in eis colorem, & qualitatem commutat. Aristoteles air, animalium omnium colores ab aquis permutari. Sunt & Bœotiæ Cephifos, & Melas, & Lucanis Cratis, inque agris Clazomeniorum, & Erythræorum, & Laodicensium fontes; quorum potu, quamuis alba, proueniunt leucophæa, in aliis pulla, aliis coracino colore. In campis Troianis Scamander armenta rufa facit; ideo hoc flumen Iliacenses Xanthum appellant. In Scotia oues flauenti lana sunt, & ex poru, pabulove prouenire scribunt. Theophrastus in Macedonia ait, qui candida sibi nasci pecora velint, ad Aliacmonem ducere; qui nigra, aut fusca, ad Axium.

Probatur artis & natura experimento plantas è terra qualitatibus vires exsugere; CAP. VI.

A D veritatem hanc elucidadam, quod ex variis locorum succis suas hauriat qualitates stirpes, si quas superius adduximus auctoritates, & exempla minime suffectura iudicabit quispiam, numerosa experimeta adducemus artis & natura; videbimusq; quod si casu, vel arte id efficere valemus, multo credibilius natura id efficiposse; nec solum id in plantis, sed in animalibus etiam accidere. Et primo terra natura salsa, sapores vini & pomorum corrumpit, Virgilio docente;

Salfa autem tellus, & qua perhibetur amara Frugibus infelix, ea nec manfuefcit arando, Nec Baccho genus, aut pomis fua nomina feruat.

Nascens Eleaticus inter vites, recenser Theophrastus vinum vsque adeo reddere prouocans vrinas, vt omnes qui bibant graciles admodum ventre efficiantur. Sic elleboriten fieri dicit Phinius ex veratro nigro. Cato docet, sic sit & scammonites. Mira vitium natura saporem alienum in se trahendi, qualem & Salium redolent Patauinorum in palustribus vindemię. Sie & elleborum seritur in Thaso, aut cucumis siluester, aut scammonea; quod vinum ectromatium vocant, quoniam abortus facit. Columella prohibet stercus viribus ingerendum, quod vini saporem corrumpar. Mandragora vitibus adnata, somnificu facit vinu. Si nascitur mercurialis in vinetis copiosa, suo sapore vinum inficit, & bibétibus ingratum redditur. Lupini in vinetis consiti, amari saporis vinum reddut. Siluestre allium Franciæ, & Brabantiæ colonis in aruis inuisum nascitur; quia tritico innatum prauum odorem & faporem comunicat, quo farina & panes imbuuntur.Rutá,quæ in Macedonia circa Haliaemon amnem prodeat, comedentes affirmat Dioseorides emori; cum montosus is sit locus, & viperis scateat. Nec obscuriori experimento animaduertere licet in plantis, quæ supra alias platas innascuntur. Cassitha suis clauiculis finitimis plantis anne citur, vbi alimétum vberius nacta, suæ radiculæ exarescunt, exsugēdo alienum genium defraudat. Veteres Græci eius virium non meminere, quod non proprias, sed cui innascitur plantæ vires æmulatur. Arabicæ factionis Medici inquiunt, si calidæ stirpi inhæret, calidam sortietur facultatem; si decubuerit frigidę, vim sibi frigidam vindicabit. Qui facultates illi tribuere, vires illius longe magis gliscere pollicentur, si parentis ingenium ei patrocinetur. Filicula, quæ arborum caudicib.adnascitur, purgatiori succo, cócoctioriq; alitur, ob id à Mesue præfertur ei, quæ folo aut muscosis lapidibus adnascitur; nam suo inconcocto humore flatuosa est, &ventriculum subuertit, eiq; obest;sic de aliis, vt visco, hipeari, stelo. Valde animaduertendum esse ab iis, qui fungos edut; nã edules pniciales multis de causis gignuntur. Si.n. caligaris clauus, aut chalybs, aliqua rubigo, vel panni marcoradfuerit, aut si iuxta serpentis cauernam, omné illico succum in venenű decoquunt; vel fi noxiis arborib.adnascútur, vtpote taxo, thaplia,

thapfiæ,& fimilibus, capaci venenoru cognatione virus exfugunt. Nonnullæ sunt herbe supra mineralia nascentes, virtuté quandam metallicam haurietes, quarum succus hydrargyron glaciant, quod aliquando non paucæ admirationis exstitit. In citeriore Germania infra Danubium vites emergere scribunt, que clauiculas &plerunque folia ex auro ferunt. Idem legimus in Pannonia euenisse, cuius causam aurifodinis sub vite latentibus adscribut. Crocum siluestre o sulphureis Phlegræis montibus innascitur, sulphuris virus hauriens, stannum aureo, & pulcherrimo colore tingit: Idem etiam arte fieri contingit: nam mutatis alimentis, inquit Theophrastus, omnia arborum genera permutari videmus: quippe ex siluestribus mitioraredduntur. Cum iniicitur alimentum radicibus, ab his cmne alimentum transmittitur, & dispensatur, & è radicibus inito principio protinus stirpem alterat, & postremo fructus immutat; quale namque principium, tale quoq; illud sequatur, quod ab ipso principio prodit, necesse est. Adaquatio granata dulcorat, & mollificat; quippe aut nullo, aut molliore intus ligno, & meliora fiunt. Stercus enim suillum suis radicibus iniectum, dulcem ex acido efficit succum. Cucumerum semina lacte&melicrato macerata, dulciores producunt succos. Cato vitibus ablaqueatis ad mouendam aluum atri veratri fasciculos circumponit; de his vitibus quod deligit vinum, cyatho in cæteram potione addito, aluum mouet fine periculo. Pruna purgatoria efficiuntur circa radices iniecta aqua, in qua prius colocynthis ebullierit; sic enim venenosis succis vitis, velficus radices inficiuntur, ve perniciolos producat fructus. Ve de si ars efficit, ve rei radicibus obrute facultas in fructus transeat, quis aliter sentier, vt cum terræ proprietas natura huiusmodi sit, atque radicibus primo affectis tales plantas non futuras?

Probatur natura & artis experimento animalia ex alimento vires exfugere; CAP. VII.

DEM etiă în animalib. experimur. Aqua Pyræi agri, inquit Theophrastus, nó platas tantu, sed homines, qui in ea lauatur, leprosos efficit. Pueri à nutricib. cú lacte ingeniu hauriut. Pollux sanguinem ferinu cu lacte canib. pbere dicit, vt aptiores sint venationi. Est. n. plataru lac succus per radices haustus terræ, cui qualitate platæirgeniu informatur. Arcades nó medicaminibus vti tradunt Thec-

phrastus, & Plinius, sed lacte circa ver; quonia tune maxime succis herbe turgent, medicanturque vbera pascuis. Bibunt autem vaccinum, quod boues omniuori sunt herbarum. Quibuscunque in locis pecora scammonium, veratrum, aut mercurialem pascutur, lac, omne ventrem, & stomachum subuertit; quale in Iustinis montibus esse à Dioscoride proditum est. Siquidem capre, quibus candidum veratrum pabulo fuerit, primo foliorum partu euomunt, & corum lac hastum nauseam creat, & stomachum in vomitionem. effundit. Sed caprinum aluum minus tentat; quoniam pecus hoc astringetibus pabulis, robore, lentisco, oleagineis frondibus, & te-: rebintho magna ex parte vescitur, vnde stomacho accommodatissimum reddisolet. Pecus depascens scammonium, ac elleborum, omnino mouere aluum Galenus tradit. Pecudum lac allio vescentium, allio caseum olet. Serpentes, quæ balsamo vescutur, lethales non sunt, quum balsamum venenis medeatur, Æliani testimonio: Pecus purgari silphio scribit Theophrastus, pinguescereque vehementer, & carnes mirabilem in modum suaues esse. Apes mel optimum, & venenatu conficiunt ex herbarum floribus, quibus vescuntur. Heracleoticæ colligentes mel ex floreægolethri in Ponto, mel venenatum efficiunt. Aliud genus mellis in codem Ponti: situ manicon, siue manomenon appellant, ab insania, quam facit, existimatum rhododendri store contrahi, quo scatent siluæ. In Sardinia progenitum, virus habet; Sardoum, vel Colchicum infame tradituramaritudine. Ex buxo soluit aluum. Qui auiculas, quæ taxi baccas Italiæ deuorant, ederint, alui profluuio corripiuntur. Cyrrhei perdices cibi gratia non capiŭtur, quod allia deuorent,& carneminsuauem habeant. Coturnicibus veratrisemen gratissimus: cibus, quamobrem eas damnauere mensæ. Coruos, qui æstate ca-: piuntur, cauere oportet; quia eo tempore serpentibus vescuntur. Lepori coagulum optimum ad cogédum lac, quia lactuosis herbis: vescuntur, vt lactuca siluestri. Tactis radicibus vitis elaterio, aues non tangunt vuas. Ex his medicorum optimum inuétum, ne nauseam iis moueant, qui difficulter medicamenta admittunt, animalia his alunt, quæ volút ægros sumere, dein ægro propinant. Exemplum erit: Si quis calculo mederi velit; hircum per hebdomadam: lauro saturat, cuius sanguis calculo laborantibus datus cũ vini cyatho proficiet; nam & laur calculesis medetur. Ad hydropicos va-

let hircinus sanguis, qui lentisco pascatur. Ad splenem, serum caprinum, qui hedera. Gallinacei pulli, qui lacte, & panis micis saginantur, præstantissimum saporem exhibent, mireq; cum palato ineunt gratiam. Et anser caricis nutritus, tum ad medicinam, tum ad gulæ saporem optimus, & præsertim iecur. Cuiusuis quadrupedis caro deterior est, quæ palustribus quam quæ editioribus locis nascatur. Nec omittam puellam illam Alexandro Magno ab Indom Regina dono missam, que ab infantia serpentum veneno depasta suerits cuius natura abierat in serpentem, vt ijs perinde aleretur, ac cosuetis cibis reliqui; hæc solo morsu hominem pernecasset, vel si quis cum ea coiuisset. Sed Alexander Aristotelis admonitu ab ea abstinuit. Alia quoq; subderem experimenta, ni prolixior existimarer.

Vires, quas possident animalia, plerasque ex alimentis babere.

Non ab refuerit obiter commonere, quas possidentanimalia, vires, maiori exparte ex alimentis prouenire: na pabuli varietas in causa est, vr nó solú diuersi, sed eiusdé generis animalia, carne succo, sapore, & forma differat, & loca ratione pabuli diversa sunt. Aliqua enim corticibus, folijs, spinis, & sarmentis vescuntur, & costringunt; alia spermologa, alia carniuora, & similia. Nos exempla apponemus aliqua, vt quæ scripsimus veriora esse demostrem?,& doctis ansam præbeamus peregrinorum animaliű vires coniectan-² di. Auerroes in colliger inquit, animalia, quæ terræ nascétia comedunt, temperate sunt complexionis, vt pecudes, boues; & volatilia, vt gallinæ & perdices: quoru os paruæ scissuræ, est solipeda, vel scissis vngulis, cum sine prælijs pascatur. Asin spinis achuc teneris vescitur, folijs, & perticis salignis, vel obiecto sasce sarmentorum, paleis, hordeo, furfuribusq; hordeaceis. Ad sanguinem vndequaque fluentem adhibetur afininus fimus, cuius cinis dyfentericis, & cœliacis medetur, ex Plinio. Eiusdem pabuli equus, cuius coagulu ex Dioscoride cœliacis & dysentericis conuenit; simus aridus inspersus sanguinem sistit, etiam recens olfactus, ex Plinio. Bos comode pascitur vbi nemora herbida, virgulta, fruteta, carecta, & fruges, ex Columella, dentibus summitates tantum herbarum carpit. Ši sanguis reijciatur, efficacem tradunt bubulum sanguiné modice cum aceto sumptu, & ad remedia cœliacoru, & dysentericoru. Camelo

pro esca sunt spinosa, lignosa, fænum, & hordeum; eius sanguis frixus dysenterijs prodest, diuturnoq; alui prosluuio, ex Hari. Stercus alui, & nasi sluxum sanguinis sistit, ex Plinio. Caprinum pecus dumeta potius, quam campestre situm desiderat, asperis, & siluestrib locis optime pascitur; nam nec rubos auersatur, nec veprib. offenditur, arbusculis, frutetisque maxime gaudet, vt alaterno, & cytiso agresti, nec minus sligneis, quernisq; fruticib. ex Columella Virgil.

Post hinc digressus iubeo frondentia capris Arbuta sufficere. & alibi:

Pascuntur vero siluas, & summa Lycai,

Horrentesque rubos, & amantes ardua dumos.

Eius pili viti omnes fluxus sanguinis & dysentericos sistunt; sic sanguis, seuum, & medulla, ex Dioscoride, & Galeno. Capræsiluestres in summis montibus pascuntur, herbis è saxis prosilientibus, & saxisfragis. Martialis;

Pendentem summa capream de rupe videbis;

Casuram speres, decipit illa canes.

Ob id filuestrium caprarum lotium ad calculos datur, ex Actio, Alexandro Tralliano, Philagrio, Plinio, & alijs. Idem cibus & ouilio pecori, cuius seuum sanguinem sistit; lac, dysentericos. Cerui fruticibus, & herbis pascutur. Sanguis eorum aluum sistit, ex Plinio: dysentericis & cœliacis proficit, ex Dioscoride. Elephantes truncos gratissimo in cibatu habet, palmas excelsiores fronte prosternunt, ac iacentium assumunt fructo, ex Plinio & Solino. Cum pabula defecerint, radices effodiunt, quib. pascuntur, præter alios cibos hordeum comedunt, cicures hordeo, paleis & folijs, ex Æliano. Ebur vim astringendi habet, ex Dioscoride. Herinacei in sepibus dumosis, & vineis diuersantur, & pomis peræstatem congestis in arboribus, hieme cum latent; vescuntur; cuius renes dysenteriam curant. Moschi capreolus herbis odoratis pascitur, spica nardi, & myrrha, ob id sanguis eius in vmbilicum collectus euadit in moschum: cófortat cor, labantes fensus reficit, cerebrum roborat, & alia operatur, quæ odorata. Vnguis odoratus, Græcis 🚧 dictus, operculum conchylijest, in India paludibus inuentu, vbi regio nardifera : nardi frondibus vescitur, ob id odoratus: locosas mulieres, &vteri strãgulatu concidentes, quum suffiuntur, exuscitat, exPaulo, & cetera, quæ odorata. Sus radicum maxime appetens, glandes suauiter edit: iecur i

secur assum aluŭ sistit, fimi cinis dysentericis datur, ex Plinio. Sunt & animalia carniuora. Auerroes: Diuersificantur animalia secundu diuersitatem ciborum; quoniam comedentia carnes temperamento funt calido,& sicco. Conferent quibus hæ qualitates invant, videlicet hemorrhoidibus, colicæ, paralyticis, podagricis & melan-cholicis morbis in medicamine; at in cibo augent, ex Auiceña. Sciffura oris ampla funt, vnguib armata, quum venatione viuant. Vescitur leo crudis carnibus; multa deuorat solida, sine vllo dissectu; ; eius caro declinat ad siccitatem, bilem atram in cibo generat, cæteris calidior; prodest paralyticis sanguis, curat cancrum ex Rhasi; adeps tertianam, caro phantasticos, cor quartanam; & si quis super eius pellem sederit, recedent ab eo hæmorrhoides, ex Plinio. Lup' carniuorus, votat potius quam comedit, pilos & ossa etiam. Atram bilem in corporibus generat, & prauas imaginationes. Caro colicis medetur; confert oculis, vt carnes omnium rapacium; Auicenna laudat ad hæmorrhoidas; decoctus in oleo ad podagras; adeps vnguentis articulariis admiscetur; Sextus ait mederi ijs, qui à dæmonibus & vmbris, quæ per phantasmata apparent, inquietan Vorax canis, eius capitis cinis inspersus cancrosa vlcera sanat, ex Plinio; dens alligatus, quartanas; coagulum & fimus, colicam tol-lunt. Catus diueria murium genera & aues venatur, pisces mire appetit, vescitur tandem quibus & canes. Caro hæmorrhoidas curat; occisi iecur luna crescente in vino potu ante accessione, quartanam abigit, sic & excrementa, ex Plinio, & podagricos curat. Vul-pes omniuorum animal, cuniculos, lepores, & gallinas rapit; mures spiritu è cauernis extrahit, Galenus sicci temperamenti esse ait. Oleum in quo decocta vulpes, vel hyæna ad arthriticos ex Galeno valet, & podagricos; iecur degustatum ante accessiones quartanas curat; stercus putrida vlcera, & lepras. Hyæna homines, eorumque cadauera vorat, folz ex animalibus sepulchra eruunt inquis-tione corporum, ex Plinio, & Solino. Diximus ad podagricos, & quartanarios valere, ve etiam contra nocturnos pauores, vmbrarumq; terrores. Voraces mures sunt; expellunt melancholiam, & phreneticis prosunt, dissecti & impositi podagras leniunt, sibra iecoris pota cu vino austero quartanas; Seren adipe in sciurhis veitur. Panthera simias capit, hinulos, dorcadas odore allectas; cuius caro post leonem calidissima, siccissimaq; ex Galeno. Vtilis paralyticis,

& pulsum cordis patientibus, si eius odor inter assandum recipiatur. seuum seras scabies, & impetigines tollit, ex Rhase. Mustela muribus pascitur, serpentibus, & auibus; sanguis podagram sanat, cinis elephantiam, ex Plinio & Æsculapio. Vrsus omniuorum animal, fructus, fruges, frondes, & carnes vorat, articularibus, & podagricis morbis valet adeps; fel carcinomata serpentia, gangrænas, & lepras curat, ex Plinio; hæmorrhoidas ex Rhasi, & constringit quoque.Rapacium volatilium carnes, habentium rostra & vngues ad idem, & ad oculos valent, ex Auicenna. Accipiter è rapacium genere, melancholiæ, & mentis perturbationi resistit, oculorum hebe tudini conducit, ex Plinio, & Galeno. Oculi suspensi tertiană; puluis in quo se volutarit, quartanam curat, ex Kirannide. Aquilarum genera carniuora, agnina carne, hinnulorum, & Ieporum, & anserum delectantur, quos rapiunt oculis, felle, & cerebro aquilæiunctis claritas visus restituitur, ex Plinio, & colicos adiuuant. Ciconia assa si edatur in anno semel, fugient ab eo podagra, chiragra, arthritis, ex quæcunque neruorum passiones, ex Kirannide; cinis eius p ci____. js valet ad oculorum vitia. Aetius vnguentum ex ea parat ad podagras. Coruus hominum, quadrupedum & piscium cadaueribus vescirur; cinis ad podagram, alphos, lepras, & similia valet. Vultur etiam cadauera sectatur; pedes eius podagris conferunt, ex Tralliano; sanguis lepris, ex Plinio, & nebulis oculorum, ex Æsculapio,& tandem omnia, quæ aquila potest. Carniuora auis bubo, viuit præda animalium nocte ambulantium. Scabiem purgat, eius excrementa quartanis præstant, ex Plinio. Crus ad paralysim, vlcera,& cancros valer; hirundo ad quarranas . no cruam ad paralyfim, & ad melancholicos, & mente perturbatos laudat R. Moses: sic vespertilio ad podagram & omnes arthriticos dolores. Spermologæ tere cum primis coincidut. Aquatica animalia, quia aquaticis herbis, & seminibus victirant, vr lente & similibus, medentur ignisacro, & quartanis, & inflamationibus, & tussi, & eiusmodi morbis. Tussim sanant, inquit Plinius, piscium modo è iure decoctæranæ. Testudo aquatica ad equorum tussim laudatur à Ruso: adipem cum aizoo herba rusum ad quartanas commendat Plinius. Anser herbis riguis & frigidis, & humidis cibarijs delectatur, ex Æliano; adeps phlegmoni medetur, ex Galeno; igni facro, ex Plinio; ftercus potum tusses mitigat, ex Kirannide.

Quod solo, cœloque mutato non solum plantarum, & animalium qualitates mutantur, sed altera in altera mabit. CAP. IX.

TANDEM ignoro quo clariori argumento demonstrare possim, quod plantæ ex solo qualitates hauriant, si terra, cœlumq; non folum animalium, & plantarum qualitates mutant, sed altera in alteram, vt commeet cogunt: mutato enim alimento, mutantur cum forma qualitates. Demonstrat Theophrastus aliquas stirpes cum facie qualitates mutare: nam populus alba in nigram abit. Et mutatur vel in propinquam, affinem, & congenerem, quum triticum in lolium mutatur: vel in alienam, & in longius, quam in proximu genus, vt linum in lolium. Ait enim; Tempus, alimentum, & cælum alterationes efficiunt animaliú pariter & plantarum; & omnino ad genus mutandum, qualitatem, quantitatemq; alimenti conuenienter statuendum censemus. Aquam mutationem afferre aliquam dicitur, sed omnium maxime, euidentissimeq; locorum quorundam, atque cœli naturam mutationis causam habere notantur. Triticu in lolium degenerat, & lolium in triticum mutatur, quum nullum ex frumentis validius istis perspiciatur, & tam magnam mutationem recipiunt:id accidit ex imbrium frequentia tempore verno,& simul cum soles incanduerint. Triticum quoq; & hordeum siluestre, quum feritate mitigata per temporis tarundem in cereale mansuelcunt; & hæc sieri mutatione loci, & cultura videntur. Plinius frumenti vitium anenam dicit, & auena frumenti fit instar: quippe quum Germaniæ populi serat eam, necalia pulte viuant, soli maxime, cœliq; humore hoc euenit vitium: diutius enim detentum sub terra, priusquam erumpat, vel si cariosum fuerit. Robus apud nos non suo loco satus, abit in siliginem, deterius pondere, colore,&pollinis rubore; inde facile videre est diuersitate terrarum non semper tellurem omnia similia referre, sed euenit vliginoso, & depresso aruo. Vertitur etiam triticum in typham & zeam, & zea & typha in triticum, idque quodam paratu contingit si pinsita seratur, idque non protinus, sed anno tertio. Hordeum etiam in auenam mutatur: abit etiam zea in auenam,& linum in lolium, cum& hæe inter se plurimum distent. Desciscit enim siligo in zeam, in hordeum rarius; & tandem vel ratione telluris, vel aliam ob causam auena in hordeo, aracus in lente, securidica in aphacis, atq; in omnibus fere est, quod nascatur, intermisceaturque. Sed ego puto soli

vitio, vel anni in hæc genera transmutari. Ocymum solibus expositum transit in serpillum; quoniam accedente maiori siccitate, solium durescit inopia alimenti, & odoris acrimonia gliscit. Martialis Græcus affirmat illius slores in albos, roseos, & purpureos mutari, & modo in serpillum, modo in sisymbrium desciscere. Vetula semina tantum valent in quibus dam, auctore Varrone, vt naturam commutent, & ex semine brassica vetere sato nasci aiunt rapa, & contra ex raporum, brassica. Sisymbrium nimio cultu esseminatur, transit que in mentham sui odoris acore. Poeta;

Vidi ego lecta diu, & multo spectata labore

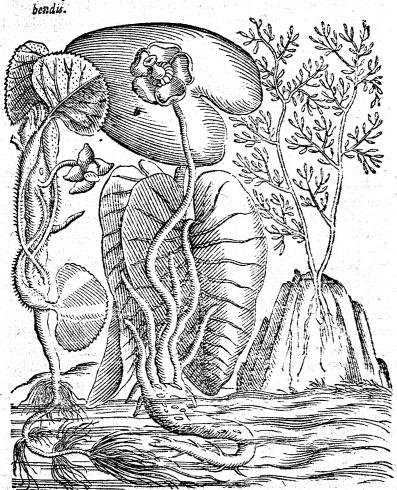
Degenerare tamen.

Mentha, mentastrum, & sisymbrium tantopere inter se conueniunt, vt quasi natura mutuo symbolo alterum in alterum abeat: nempe mentha in mentastrum; hoc in sisymbrium, & id in mentham. Fit & hac mutatio in animalibus, & in his magis naturales sunt, pluresque cernuntur pro locorum mutatione. Coluber stagnis exsiccatis marcescit, & extinea, eruca, & ex eruca papilio gignitur, sic de psyche, & chrysalide. Sed quid in singulis hareo, præsertim in re non obscura?

De aquaticis plantis, & qua fint earum indoles & vires. CAP. X.

I Am videre videor affatim demonstrasse, quod plantæ ex natalibus locis virtutes exsugant situ, cœlo, & cultu. Nunc ea loca quæ suerint, æquum est recensere. Sed vt nostra lucidior reddatur oratio à locorum diuersitate exordiemur, ac cum Theophrasto dicimus, omnis plantarum disserentia à locis accipi debet; quippe quoniam fortasse aliter accipi nequeant, & generalem quandam facere posse distinctionem videntur, aquatilium, & terrestrium, vt in animaliu genere. Sunt enim quædam, quæ non niss in aquis viuere possunt, quæ secundum genus humorum discernuntur, vt lacubus, paludibus, sluuijs, & quæ in ipso mari nascuntur. Nos ita diuidem Plantarum loca vel in aquis, vel in terris. Aquæ sunt dulces, vt lacus, palus, & sluuius; sasse, in mari. Terrarum varietas pinguis, macra, mediocris, saxum, vel arena. Amphibiæ sunt, quæ in lacubus & terris, vel mari & montibus, vel asperginosis locis, & litoribus nascuntur.

A OVATICAS plantas apposita exprimit tabellula. A dextera sui parte è lacu tribulum delineatum habet pro prasenti capite. In media palustrem nymphaam, peculiarem pro decimoteriio capite. Postremo loco marinum muscum, pro quintodecimo describendia.

46 Nos ab aquarum incolis incipiem⁹, tum quod facilius dignoscuntur, minusque suos natales deserunt: nam facilius montana in palustribus viuit, quam palustris in montibus; tum quia earu indoles

minus decipit, mox ad marinas, terrenas, & ancipites deueniemus; & ad has primo, quæ non nisi in aquis viuere possunt. Nunc lacuú incolæ faciem, idæam, vel archetypum essigiabimus; non quod singulæ quæ in aquis viuant, notas omnes, quas collegimus retineant, sed communiores, & minus fallaces, vt huius comparatione de aliarum stirpium partibus congeneris facultaris indicium sumamus: sic quæ plus huius descriptionis retinebit, plus ad aquaticæ plantæ naturam accedit.

AMPLIORI igitur forma, quam sui generis terrestris succulento, pingui, tenero, & molli aspectu conuictrix, & aquarum alumna stirps è lacubus, vel torpentibus aquis emergit. Caulem exserit rotundum, glabrum, enodem, mollem, & flaccida medulla infartum. Densissimo, & numeroso foliorum stipatu. Folio peramplo, circinatæ rotunditatis, vel obtusiore ambitu, læui, crasso, carnoso, enerui, longiori pediculo innixo, dilutioris viroris, sed siccescente, saturatioris, atriorisque. Flore ex albido pallescenti. Fructu ex colori,inolido,insipidoque,& plerunque sterili. Radice magna, tuberosa, fungosa, numerosis capillamentis, gracilioribus & prolixioribus innixa. Virium effætarum. Germinans præpropere. Breuis vitæ. Ligno, dum vritur, fumoso. Sed eius Physiognomoniæ naturales rationes reddamus, quo certior nostra reddatur præceptio: sunt enim hæc dicendorum fundamenta. Quod maiora sint semper, quæ in aquis nascuntur ijs, quæ vtroque loco, aquis scilicet & terris oriantur, reddemus rationes ex Aristotele, quum de animalibus in aquis nascentibus dicemus: & Theophrastus libro De caufis, ea facilius crescere dixit, quæ humidiora, rarjora, laxioraq; sunt, & ad furnmum, humiditas germina incrementaque præstat. Fæminæ ob id facilius, quam mares augelcunt. Virgilius de herbis humidis locis nascentibus dixit;

Humida maiores herbas alit; ipsaque iusto Lœtior: ah nimium ne sit mihi sertilis illa, Neu se praualidam primis ostentet aristic.

Enodes plerung; sunt, non quod nodis omnino careant; talis enim arbor fere nulla est, sed quæ nullos habere videntur, sicut iuncus, typha, & gladiolus; sed vt paucos nodos, naturæ ordine habeant, vt sambucus & sicus. Tandem palustres, & in vmbrosis locis nasettes, vbi neque à sole, neque frigoribus, vel statibus den statem reci-

pere

pere possumt, minus nodosæsunt; quia humidiores, & solutiores sunt, ex Theophrasto. Peculiarem sortitur caulem sine nodo butomus. Medulla sunt fungosa, vt quæ præpropere à natura gignantur, & aquea natura constent, vt in juncis, butomis, cyperis, papyris, sambucis, salicibus videre est: terrestres vero, vt quercus, esculus, & montanæ, duriori corneaque natura referta sunt, & Theophrastus armamentariam harundinem humidiorem nacta condi-tionem, pleniorem, carnosiorem, in totumque facie lasciuiorem spectari; folium amplius, candidius, &breuius. Folio rorundo sunt, ratione humiditatis; & si anguloso sunt, saltem vmbone depresso, hebetique. Quæ enim humidiora sunt, facile fluunt, & male proprio termino terminantur: abest enim terrestre siccum, & tenax. Vrbana, quia humidiora sunt, rotundiori folio sunt; siluestria, quia magis sicca, angulosa. Præterea plantæ quum primitus germinant, quia humidiora, rotundiora ferunt folia; adulciora ficcescunt, & in angulis sinuantur. Amplius, orbicularis sigura simplicior est, & quando aliquid festinătius natura producit, circulari figura vtitur: in angulosis maiori paratu opus est. Pueri in ortu teretiorib.membris funt, adultis contrahuntur. Ricini folium prius orbiculatum, mox è folio vniangulo diffundutur oræ in multos angulos. Inquit Theophrastus in omni generatione primu confusa est moles, dein procedit opus ad articulationem; quod enim simplex, facilius est. 7 Idque in humidis herbis experimentum capies. Alterum sifymbrii genus in riguis nascens, folia primum rotunda profert; adulta finduntur. Alleariæ folia vidimus primum erumpentia rotunda; vbi adoleuerint in ambitu laciniosa facta. Serratula folia fert primo betonicæ similia, excalescens pfundioribus laciniis inciditur. Legumina quam frumétacea humidiora, ideo rotundiori folio funt. Humidissimi fungi funt, & rotunda forma constant. Cotyledones rotundi, & humidi funt. Lens palustris rotunda, lenticulæ similis, refrigeratoriæ naturæ est. Pyra aquea humiditate abundant, folio insigniuntur rotundo,& sic de aliis.Folio sunt etiam peramplo,ob aqueam humiditatem, qua abundant. Populus alba, quam nigra humidior; ideo ampliori fronde, idque in iuuentute, sed in senecta fucci inopia frondes angustiores affert, dicit Theophrastus. Spinachia aquea humiditate abundăt,&folio funt crasso, ipsa se iure suo coquunt. Lata fronde buglossum, & lactuca sunt, quæ aquea hu-

miditate abundant. Plantago aquatica ceteris maiorem gerit frondem. Hipposelinum, quod in aquis nascitur, suis cogeneribus in latiores frondes luxuriat, idemq; de hippolapatho dicendum. Conyza aquatica, montana grandior. Vasto folio colacasia est, quæ in aquis suos natales habet. Olerum deniq; omnium frondes maiores sunt arboreis; quia aquationibus adiuuantur: quibus pro esca vtamur, iam in Agricultura docuimus; vt in atriplice, & blito videre est, quæ humida & fronde maiori constant. Foliis etiá abundant lacustria, vt dixit Theophrastus. Quod dilutiore virore colorentur aquatica, & mox siccescentia nigrescant, reddit Aristoteles rationem libro De coloribus. Frondes primo vere germinat claro virore; quia runc humidiores sunt, sed estatis progressu fiunt porracea, nigrioresq;: sed cum aquis extrahuntur, & resiccescunt, à sole aduritur humidum, & atriore virore colorantur: nam humidum inueteratum reficcesces, nigricat, vt in cisternarum tectoriis videre est. Ideria lapidibus euenit aqua lateribus, & inde soli expositis. Aqua in nubibus causa nigredinis est; sic in terra, & aliis. Et Theophrastus pronam folii partem semper nigricare scripsit, propter humotem è terra subeuntem, vnde pars supina ab altera discrepat. Flore albo pallescenti plerunq; sunt.In flore nimia humiditas betis,ergo pallidi flores lacustres. Plumbum inter metalla humidissimu liuescit. Omnibus in rebus plerung; color albus imbecissitatem notare solet, Aristotelis & Theophrasti testimonio: aquatica imbecillia funt, ob id albo flore esse oportebat. Sunt & fructus pallidi, & excolores, vt perfica, chrysomela, pruna, vuæ, mora, cæteriq;, qui in palustribus concauisq; locis nascutur. Color enim ex cococtione sit. Quæ humida sunt, minus cocoqui possunt, & plus temporis requirunt ad concoquendum: propterea fructus cum exoritur, pallidi funt, quia túc humidissimi. Instipidi saporis fructus causam assignat Theophrastus. Quæ vliginosa terra pueniunt, aquam sapiunt, quæ insipida est. Quædiluta & insipidasunt, hæc sere omnia inolida sentimus, & quæ alimento vberiori, vehementiorique nutriuntur, vt palustria. Ŝapor neque in siccitate, neq; humiditate nimia consistere potest. Legumina quæ in aquosis nascuntur, incoctilia sunt ob nimium humiditate, frigiditatemq;. Sed ex insipiditate ad dulcedinem aliquantulum vergunt, quod non reticuit in fari, papyro, & manafio. Sunt & inolidi; quia odor faporis ratione fequitur. Ma-

gna est odoris, saporisque cognatio; nam ambo ex siccitate, & minus absoluta concoctione nascutur, & plante que olidum fructum perferre quærunt, limosam, pinguemve terram minus desiderant: calor siquidem humore, lentoreq; obsessus, minus probe suo quit fungi officio. Quæ dilutis & opacis tractibus degunt, inodora senriuntur. In Thracia, cæterisq; locis, vbi humor multus & vehemés, & hiems cocturæ repugnáribus, odore penitus carét. Aqua suapte natura frigida nil attrahere potest; quia tenuis, simplex, exilis, odorem tueri susceptum no potest, quin elabatur, esfususq; euanescar; quasi in easedimentum insit nullum, quo sigi, & cohærere valeat odor, Et plerung, steriles sunt. Theophrastus aquarum præauidas, plerasque steriles dixit, vt salix, populus, tamarix. Auerroes in Colliget imperfectas vocat plantas vnius elementi, vraquaticas, ob id .8 steriles dixit, vt lens palustris: & homines, vt cætera animalia, nimia humiditate steriles fiunt. Exnimia humiditate effætarum virium funt, & vbique apud optimos scriptores, Aristotelem, Theophrastum, Dioscoridem, Galenum, cæterosq; in motibus, & siccis locis enata, validiora & in agendo esse, & maximarum virium; contra in humidis enata, imbecillia debiliaq;, vt in aloe, eleofelino, hippolapatho, conyza, angelica, reliquisq; videre est. Et in Telethrio cum opacus & subriguus sit locus, deteriora nascuntur omnia, meliora, quæferat Æge, quum siccissimus esset. De magnis & sungosis radicibus videtur Aristoteles in Problematis rationem reddidisse:nam arbores, quæloca vento, solique exposita tenent, paruæ & spissæ fiunt; quia spiritus & sol exsiccando incremerum impediunt, molemq; minorem reddunt: at quæ cauis & riguis manent, fiunt magnæ, fungolæque; euenit enim aquæ obiectu, ne pabulum arescat & euanescat. Eadem ratione mulier que frigida, humidaque, crurz & fœmora pinguia, laxa, tumidaq; habet: & quæ stolida magnitudine tument, semper peiora existimauit Galenus iis, quæ bene muniram& adstrictam substantiam habent. Properantius germinant, inquirTheophrastus, quæ in paludibus, quam quæ in planis. Idemque aquatilium plantarum vitam breuiorem terrestribus dixit, ve in animalium genere manifesto viderur: Aristoreles eius rei rationem addit in Problematis. Ocius enim senescunt quæ in cauis, &palustribus degunt, quam quæ in editis locis:nam senectus quædam putredo est; putret autem quod quiescit. In paludibus aer femper impurus, idemque femper emarcescens; contra autem locis editis aer vndique efflante spiritu mouetur, & sit purior. Et randem ligna earum sumosa esse non celauit Theophrastus. Fumosa quidem in vniuersum sunt, quæ humida, vt palustria; sic platanus populus, & salix.

Qua fint aquatilium plantarum vires; CAP. XI.

CED aquatilium plantaru qualitates inuestigemus; ac de iis quid Oprimo senserint Philosophi discutiamus. Mnestor Empedoclis opinionem secutus, quam ipse in animalibus habuit, iudicat aquatilia calidiora esse; argumento iunci odorati, harundinis, &gladioli, & ob id frigoribus obstare ne gelascant. Adhæc, rationem de ignariis adiecit; nam ex aquatilibus plantis ignaria fieri dixit, quæ celeriter ignem concipiant, & ardent, vt res, quæ caloris plus contineat. Cui respondet Theophrastus, quod res contraria neque alere, neq; seruare apta est, sed resistunt humidis humida, non contrarietate, sed potius affinitate naturæ: vnum sit humor internus cum humore externo, vt alni lignu, quod sub aquis incorruptibile.Quod de ignariis notat, id fortasse non caloris; sed vehementioris conflictus potius indicium esse quispiam dixerit, vt prætenue humidum attritu attenuatum aërefcat, & incendatur. Has opiniones Lucretius & Vitruuius ex Latinis sequuti sunt, vt alibi diximus. Sed rei veritas est, o corporei excessus contrariis in locis & temporibus conseruantur, similibus læduntur. Contra naturales corporis habitus, similibus gaudent, & conseruantur, contrariis vero læduntur. Adiicimus quod aqua vndique circumfusa suo humore imbuens,&peruadens, atq; intro alimenti necessitate attracta, similem inuehit sux temperaturx constitutionem, & ex aquaru varietate earum qualitates variantur. Auerroes in Colliget imperfe-Ctas vocat plantas, in quibus vnum predominatur elementum; earumque complexionem frigidam, & humidam esse, & ex corporis vasta magnitudine, humiditas augetur. Theophrastus frigida esse aquatilia dixit. Vnde vires quas possident ex his qualitatibus coniici poterunt, scilicet frigida & humida, quibus medeantur, vt igni sacro, phthisi, capitis doloribus ex calida causa exortis, & similibus; sic hydrophiliam inducere, & præcipue Venerem elanguescentem reddere. Sed lacustrium herbarum exempla reddamus.

, mus. Palustris lens aquis residibus, & nullo lapsu repentibus innarat, muscus lenticulæsimilis; etsi à recentioribus rerum vestigatoribus obseruarum sit radices exserere, &tandem plantam euadere. Dioscorides refrigeratoriæ naturæ dixit. Illinitur igni sacro, & podagris. Compertum recenter est mederi inflammationibus, febribus pestiferis, oculis rubentibus, palpebrarum phlegmoni, & capitis doloribus. Eodem modo torpentibus vndis superstat herba, quam rane morfum vocant, lenticulæ similis, rotundo folio, intermicantibus lacteis flosculis, crebris radicum staminibus, longius se porrigentibus in fundum, vbi ranæ lubentius habitant, vnde nomen. Nil pigris fluentis, & stagnantibus vndis familiarius virescit tribulo, ex eisdem comam exterit foliis rotundis ornatam, latis, crassis, longo pediculo innixis, partim in aquis natantibus, partim in fundum reptantibus, & mersis. Caule crasso, pingui, quem refrigerantis naturæ Dioscorides dixit, & perinde inflammationibus, gingiuis, & tonfillis vtilis. Tam lacustribus, quam leni agmine se mouentibus vndis superfluitat muscosa, siue fœniculi foiia planta innumeris foliorum capillamentis exilibus, è caule per equa interualla pinnatim exeŭtibus, mollicellis, tenellis, colore ex viridi fusco, radice euulsu facili, pallidula, sapore insulso, quam ex Aniano prope Neapolim lacu collegimus, eiusdem facultaris. Lotus Ægyptia prouenit campis inudatis, flore candido, liliaceo, vespera tota abit in lacum; dein ad folis exortum extra aquá emergit; radix cocta editur in paneficium. Serapio articulorum doloribus mederi dixit.Plinius ait, Herba quæcunque à riuis, aut fluminibus ante solis ortum collecta, adalligata leuo brachio, ita vt eger quid sit illud ignoret, tertianas arcere traditur. Fungi in humidis, vel ex nimia humiditate nascuntur, eruti quam celerrime computrescunt, rotundo ymbone, caule tenero, frigida & humida planta est. Canum morfibus ex aqua illinuntur.

> De animalium formis in aquis degentium, & corum viribus; CAP. XII.

A NIMALIA candem sequuntur rationem. Et si animalium loca difficilius cognoscantur, quum pedibus prædita longe à suis abeant locis, quibus vinunt; sed vbi sæpius stabulantur, conueniunt, versanturque, ca sua dicemus loca. Quorum hæc erit forma:

AQVATILIA animalia ampliori constant forma, quant fui generis terrestria, rotundis membris, cute glabra & molli, carne flaccida, colore pallida, inolida, saporis insipidi, & breuis vitz. Cuius naturales rationes reddemus. Quod ampliori forma fint, quam sui generis terrestria, reddit Aristoteles rationem Problematum libro. Terrestrium vi solis consumitur corpus, detrahiturque copiaalimenti; vnde quæabdita vinunt, vegetiora sunt; his incommodis quam aquatile genus immune sit, adolescit corpore ampliori. Et Plinius: Quod'aquatilia, maiora fint terrestribus, causa euides humoris luxuria. Quod rotunda sint forma; vidimus in humana Physiognomonia mulieres, vel humidos viros, vel nuper ortos pueros, qui vere humidiores sunt, teretibus, læuibus, & molliusculis esse membris. Carne etiam constant laxa, quia humida funt, humidoque vescuntur cibo, aquis, luto, & muco: secus autem in iis, quæ radicibus, herbis, aliisve durioribus vescuntur: nam carne duriori, vegetiorique constant. Pallidi coloris causas reddit Aristoteles in Problematis, quum humorem efficere paliiditatem dixerit, quando putrescit, & immobilitatis etiam causa euenire, ob id pallidos este, qui palustria colunt. Cur vero insipida & : inolida fint, causam reddidimus in aquatilibus plantis. Sed aquatilium animalium vites vestigemus, & veterum Philosophorum fententias perscrutemur. Aristoteles libro De partibus,& Respiratione refert Empedoclem non bene censere ex animalibus ea calidissimaesse, & ignis plurimum habere, que aquatilia: nam fugientia naturalis caliditatis excessum, quu nigido & humido destituantur loco ipso, hæc contraria asciscunt; humorem enim aere minus esse calidum. Et loci frigiditatem caliditate naturæ ipsorum pensari, Theophrastus idem refert. Empedocles piscium constitutionem calidiffimam putat, ob id in frigidiffimum ablegatos elemenrum. Contraria contrariis locis posse perdurare censebat, calida frigidis,& frigida calidis. Sic enim naturam in principio generasse volunt, & rem à suo simili per excessium perire; conseruari à contrariis maxime posse, velur medio quoda exsultante temperamento. Cui ita respondet: Quod res contraria neque alere, neque seruare apta est, sed similis, & inepte Empedoelem asseruisse naturam ad locum humoris transtulisse, quæ in arido genuerat: quo enim pacto animantes aquarum incolæ vel quantumlibet temporisin

arido persistere potuissent, si modo his nostris temporibus similes funt? Item, quod nostris temporibus in generatione euenire sentimus, rem plane declarat: nam in vniuerlum animalium platarumque genus tum generari, tum permanere suo tantum in loco posse videmus; quocirca suo quoque loco affici nequeunt, contrario & aduerso, affectionibus patent, vtpote cum distractio & permutatio magna ita accedat; sed vt diximus de plantis, corporei effectus excessus contrariis in locis& temporibus conseruantur, similibus deftruuntur; contra naturales corporis habitus similibus gaudent,& conseruatur. Sed vires, quas ex animalibus, que dulci aqua vinunt, coniicere possumus, erunt, quum humida & frigida sint iis, quæ refrigeratione opus habét: iuuant, vriam diximus, & ebrietati & canis morfibus. Sicca enim animalia suis morfibus rabiem, & hydrophobiam inducunt, vt catus, lupus, vulpes, mustela, & alia; & aquatica medentur eis, quum solus cancer, vt putat Galenus ex Pelope. Sed ad exempla accedamus. Cancri fluuialis cinis magnopere prodestrabidi canis morfibus, ea ratione, quam diximus; quod multis etiam animalibus competit, quum antiquiores medici huic vni foli tribuerint. Prodest etiam tabidis, & carcinomata lenit. Hippocampus aquaticu animal, ei, qui eum deuorauerit, aquæ amorem inducit, vt perennes fluuii, iuges fontes, lacus, & litora grata fint: vires salutares contra rabidi canis morsus habet, ex quibus aquæ pauor exoritur, ex Æliano. Ranæ etsi extra aqua aliquando viuant, inter aquarilia numerantur, carne flaccida, læui, hecticis, & phthificis apponuntur; dolores capitum mulcent, facto igni, tonfillis,& similibus morbis medentur. Testudo aquatica frigido succo constat, hecticis, & phthisicis datur ad refrigerandum; valet etiam ad ambusta, quartanas, ignem sacrum, capitis doloré, & ebrietatem. Anguillæin aquis, & luto degunt, ad eadem fere remedia solent propinari. Vino suffocatæ, & ab ebrio potatæ, tollunt temulentiam. Piscium plerique hecticis profunt, vt ex Medicorum libris habetur. Mullus vino fuffocarus, ad ebrietatem valet. Anier, aquaticum animal, solus animalium non rabit, ex Aristorele, ob id contra hydrophobiam. Mergus in aquis, & mari degit, mirifico experimento contra rabidi canis morfus valet, vt illico hydrophobi aquam flagitent, ex Aërio. Miluus ebrietatem arcet, qui in aquis verlarur.

Depalustruplantaphysiognomonia, & viribus;

VNC paludum, & residum aquarum accolas plantas dicemus, vt quæ aquis partim immersæviuant, partim extra innatent, exsiccatisque æstu paludibus etiam viuant, & humidis, vdossque reperiantur: vnde terræ, & aquæ sigurarum, & virium misturam referant. Harum indoles hæc erit.

Hvivs iconem require in medio tabella decimi capitis.

CAVLE fruticat anguloso, cauo, medulloso, fractu contumaci, palustrium locorum incola, fronde angulata, vel laciniata, neruosa, hispidiuscula, store albo, ex croceo commisto. Radice magna, acer-sa, odorataque, vegetioribus viribus, & tandem iam dictæsere si-

mili, nisi ex terreis partibus aliquantulum villosa.

Sed effigiature rationes assignemus: Angulosos caules nimia siccitas reddit: diximus humida rotundari, ficca ergo in angulos restringi. Siluestria, quia sicciora, vt dicemus, magis angulosa, striataque. Caule cauo, & medulloso assurgunt humida, ex Theophrasto: nam de vitibus ait, solutas vites esse quæ plus medullæ quam ligni haberent, & his meatus ampli, multique sunt, & alimenti largam copiam desiderant; ob id pluuio solo, humidoque pangendas esse: proinde quæ larga medulla abundant, humida funt; quæ pauca, folidaq,, fieca; vt quercus, olea, corn, ebenus, & buxus. Facilis flexus, & contumacis fractus sunt, inquit idem, quæ lenta sunt: humiditas siccitate temperata lentitiam, & obsequium præstat. Flore partim albo, partim crocco, quod euenit siccitate mista humiditati, vt dicemus in florum coloribus. Fronde parum angulosa: siccitas enim frondes angustas reddit, acuitque, & neruos & hirsutiem addit, vt dicemus. Radice vesca, odorataque aliquantulum, quod ex siccirate euenit. Theophrastus libro De causis sexto, saporein neque in nimia ficcitate, neque nimia humiditate residere posse dixit. Caules qui extra aquam nimia siccitate insuaues; dulcedinem namque recipere nequeunt, at in radicibus siccitas nimia humiditate temperatur: & ratio odoris saporem sequitur, vt aliquantulum dulcis, odorataque fit. Viribus vegetioribus sunt; quia vires ex modico alimento proueniunt, modo ficcitas modicum præstet alimentum. Siluestria validiora sunt vrbanis virium robore, quia sicciora. Vi-

res quas possident frigidæsunt, & siccæ ob aquam, & terrestrem esfentiam, non omnino ficcæ: quia plus aquæ habent, sed ficciuscule. Quia leuiter & sine morsu desiccant, combustis, depascentibus vlceribus, dysentericis, cœliacis, alopecijs, fæminarum profluuijs, ignisacro, inflammationibus ambustis, strumis, & vulnerum conglutinationibus iuuant. Exempla erunt: secus sluenta in palustribus Nilotica papyrus frutescit iunco, triquetro caule, tomentacca medulla infarto, nitido, super gurgitum altitudinem attollitur, cui nuspiam, nisi ad ima folia sunt, semine infæcundo. Advsum fum suntum valet, quia obsequiosa. Radicem crudam, coctamque mandunt: succo deuorato manducamentum exspuunt. Frigidam &ficcam esse contendunt Arabes; Galenus vulnera conglutinare dixit. Similis natalibus sari, quod vadosis exsurgat, vbi recedens amnis plana dimisit, caule triangulo, store luculenta cæsarie decorato, vt in papyro, radice edula, quam mansam exspuant: sic etiam Mnasium ex Theophrasto. Faba Ægyptia in paludibus, stagnisque nascitur, calamo molli, folio latitudine, & cauitate spectabili, vt intus aquam continere possit; radix manditur cruda, tosta, elixaque, faba exficcata nigrescit. Dioscorides astringendi potestatem obtinere, vtilem stomacho, & dysentericis dixir. Elimoso lacustrium, &stagnantium aquarum fundo traijcit lymphas nymphæa,&ob id sibi id nomen vendicauit; per ampla solia summis aquis plurima innatant; plurima etiam se porrigentia in imis, circinatæ rotunditatis, flore candido in medio crocos habente, caule læui, radice clauæ simili. Galenus resiccare sine morsu, & refrigerare dixit: Cœliacis, dysentericis, alopecijs, Venereis infomnijs medetur, ex Dioscoride. Potamogetoni nomen quod fluuiorum accola sit, sed etiam segnius labentium, vel torpentium aquarum. Folio hirsuto betæ, flore spicato, coloris obsoletæ purpuræ, gustu astringente, & resiccante. Stagnosis & palustribus nil familiarius, aut viuidius iuncis; caule surgunt læui, enodi, surgosa medulla infarcto, obsequio-sælentitiæ; ob id à iungendo, iuncus, & à sunibus & loris, schænos, texendis storeis peraccommodus; aluum sistit, & crebra fæminaru profluuia. Galeno frigidus & ficcus. Aquosorum locorum indigena plantago aquarica. Caule surgit procero, folio læui, crasso, flosculo candido. Procidentia curat, rubentem podagram, capitis dolorem à calida causa ortum mulcer, cruento sputo, vrineque mede-

Tur. Equisetum, 10000 dictum, quod palustribus, & humentibus lætetur locis, culmos exerit leniter scabros, cauos iuncea specie, folia equinæ setas caudæ imitantur, floribus albis. Sanguini è naribus & vulneribus erumpenti medetur; ruptis vesicæ, & intestinorum dissectionibus, & enterocelis. Galenus sine morsu exsiccare dixit, si Auicenna frigidam in primo, ficcam in fecundo, & herniæ intestinali, & hydropicis mederi. Phleon aculeato caule & folio frutex, non alibi, qua in vdis proueniens, in lacu Orchomeno vbertim nascens, fæmina sterilis, ad nexus vrilis. Pecori radix gratissima est, & radici partem proximam teneram pueris excitati. Nonnulli stæben dicunt; nomen videtur inditum ex tomentitia, & fungosa natura an sit Dioscorides strebe, hariolari non ausim, sed videtur saltim cognata, quum vires eædem, quæ palustribus. Auribus purulentis, oculis ab ictu cruentis, dysentericis, & erumpenti sanguini prodest. Galenus desiccare sine mordacitate dixit, ob id vulnera conglutinare. Typha ex eildem natalibus, nempe stagnantibus & pa-Iustribus aquisemergit; caule procero, tereti, recto, læui, folio triquetro, mucronato, flore paposo, oblongo, cylindrea figura, turbinata effigie, ambuitis medetur, ex Dioscoride. Paulus euidentissime refrigerare & resiccare dixit, & æstuantibus lumbis prodesse. Iiidem namque paludosis, typhæassinis prouenit butomu Theophrasti, sparganium Dioscoridis, & Galeni ziphion, triquetto folio, dorso prominulo, & carinato, manum arripientis vrrinq; cafim sauciante; radix etiam pecudib & puerulis vesca. Galenus de ficcare dixit.Riguis & humentibus conuallibus emicat crinos Dio scoridis, echinos Galeni, flore luteo, semine acerbo, oculorum fluxionibus & aurium doloribus valens. Galenus deficcatoriæ, & repellentis facultatis, & aurium fluxionibus valere dixit.

De fluuiatilium plantarum effigie, & potestate. CAP. XIV.

No fluentium aquarum incolas plantas prosequamur. Sed non quod humentibus alueis, & labentibus aquis viuant, humidam vel frigidam temperiem sortiri dicet quispiam, sed in excels su calidissimas, siccissimas que; quum ob necessitatem ijs locis viruant. vt semper nouis frigidis, & prærerstuentibus vndis abluantus, quasi refocillationis & frigidioris egerent alimenti; sunt enim læstentes:

bentes frigidiores, nec alibi quam ijs locis viuere possunt, quarum forma plerunq; Physiognomones decipere solet, quam notas aliquas humidarum habeant, quod in aquis viuant, aliquas vero calidarum, quod calido, siccoque kabitu constent.

IN EXTREMO tabella loco à dextra tua fluviatilis planta effigies vifitur , capitis decimi.

CAVLE igitur fluentium aquarum accolæ surriguntur læui, sed gracili, fronde læui, pinguiuscula, sed pluribus incisuris laciniata, flore albo, sed plerunque luteo, radice tenera, sed exigua, odorata,

acri sapore linguam exulcerante.

Causæsunt: Caule læui viuunt, quod aquis nascantur; sed gracili; excaliditate, fronde læui & pinguiuscula, ex humiditate, in qua nascuntur; incisurz ex siccitate, caliditateque; radice tenera ex humiditate, sed exigua, odorata & acri sapore ex caliditate, flosculo al bo ex humore, flauo ex calore plerunq;, & tandem calidæ& aquaticæ plantæ effigiem retinent. Vires adec calidas habe at, vt linguam exulcerent, cutemque; ob id lepras, psoras, scabiem, stigmara, scabros vngues, alopeciam, & calculum curant. Ranunculos ranis cognomines fecerunt, quod isidem fluuijs, & lacustribus locis oblectetur, & floribus sint colore ranatis, id est luteis, herbido permistis; vipote ranis conuictrices, & aquarum potrices. Folia initio rorunda, dein incifa, flores aureo fulgent nitore, caule gracili, radice parua, alba, vrentis gustus, nec iniucundi odoris. Scabros vngues eximunt, stigmara delent, formicantes verrucas, & alopecias. Galenus calidas & siccas esse dixit. Sed ranunculorum plures species, intereas flammeus est, folia sunt ei angusta, oblonga, carnosa, ambitu serrara, caulis cauus, rubell⁹, enecat pecora edendo; amburit enim vescentium exta. Chelidonium minus folijs subpinguibus, radice. pusilla, slore eleganti, foliolis anreis radiatim stellaro, nascitur in aquis. Exulcerat, sed non vbiq; pro agri conditione. Psoras, & scabros vngues eximit. Galenus calidum, & siccum in primo esse dixit. Ex idams & piperis nominibus conflatum nomen hydropiper, ac si aquaticum piper diceres, acre ve piper; nascitur in aquis pigro lapsu repentibus. Prouenit caule numeroso, gracili, flore albido, purpurascenti, semine acri saporis, radice parua. Sigillata delet. Calidum siccumq; paulo infra piper esse Galenus dixit. Sion, كَمُ مَا وَهُو وَهُو اللَّهِ اللَّهُ اللّ quali quatiatur in aquis ex preterfluctib, & alluentib, vndis; vnde

etiam Latinis laueris nomen, folijs olusatri similibus, sed minoribus, & odoratis. Calculos deturbat, cit partus. Galenus excalesacere dixit. Etiam lympidorum rituulorum sectator sisymbrium aquaticum, vbi etiam sion prouenit; gracile est, & tenellum; folio primum rotundo, adultum erucæ modo sinditur, cauliculos nerueos habet; acris gustus, excalesacit, vtriusuis vires paris sere sunt commodi. Purgat lentigines, & viria cutis. Galenus excalesacientis, & exsiccantis virtutis manifestauit.

De plantarum physiognomonia, & viribus in maritimis aquis nascentium. CAP. XV.

Education and falfas deuenimus, de marinis plantis lo-quemur, sed priusquam ad harum formas & vires descendam, videamus nunquid in salsis plantæ nasci, & nutriri possunt, vrinde colligere possimus, quibus præstent. Claris argumentis probat Theophrastus in stirpium genere salsugine nullam sentiri, neq; in falsis aliquid gigni posse, hoc modo. Salsum neque alit, neq; aptum est generationi; argumento, quod salsis tractibus nil prouenit; sed etsi videamus in salsis quippiam gigni, vt plantæ, pisces, & alia animalia, quæ dulcia sunt, non ob id ex mari gigni, vel ali putandu est: namid quod alicuius materia futurum est, necessario esse oportet transmutabile: nam generatio transmutatio est; porro sal non est transmutabilis, ergo neque perfectum quicquam, neque aliquid vllopactogenerari ex eo potest: nam plantæ calor internus & solis, humorem trahunt, qui alimento plantæ futurus sit, qui humor purior, leuiorque est; sed salsum omne terreum est, & graue hauriri non potest, quia subsidet. Secunda ratio, quod sal facultates: omnes desiccat, & erodit, vt desiccetur vis generationis: vnde id quod in alijs generationem prohibet, ipíum videtur auctor incommodi etiam fibi, id est quod alijs inurile ad generandum, inutile: quoque sibi futurum. Præterea quæ nullam mutationem, vel corruptionem sentiunt, auersam penitus à plantis qualitatem habere necesse est; porro sal est eiusmodi:nam omnia vindicat à putrilagine. Aliud erit argumentu: Quod non multu euacuatur, non multo indiget alimento; planta non euacuatur, quia caret excrementis, non ergo multo indiget alimento: non igitur coguntur quicquam sugere, quod inutile sit ad alendum. Plantis excrementa non

funt; quia si inessent, excernerentur, nec in superficie residerent, à folis vi cousque elcuata. Alias deinde addit rationes, quibus videtur disquirere, quod plantis insit salsugo; nam salsuginis sapor, qui plantis inhæret, vel intrinsec? est, vel extrinsecus: si intrinsecus, erit ralimentum, naturæq; conuenit; si extrinsecus accidit, vnde ingreditur: & ex quo? vel ab aere ambiente, qui se induit in meatus, vel à vaporibus humorum à radice attrahi sursum feruntur, deinde exiguntur à medulla, & tanquam fordes erumpunt ad cutem? quippe fallugo superficiaria videtur, sed ciceri vernacula, & necessaria est; si quidem imbribus elota, interit eius planta, vnde constat naturale ei esse, vt se tueri & conseruare valeat. Est & in quarundam folijs, & ramis salsugo, quæ in aquis immissa & elota, gustu manisesto de-prehenditur; non in ijs solum, sed in fructibus quoque; si quis non fructum mandat, sed linguam cosulat; quippe non in carne, sed in 5 4 tegumentis salsugo reposita est; quasi à natura consulto sactum, ver semen inclusum à corruptionis labe vindicetur, ac salsugine custodiatur: nam dum viret, in caule & siliqua est; adulta vero siccescens in putamine residet, tanquam intrinsecus adueniens. Rem ergo naturalem esse salsuginem, atq; natiuam latissime pater; nam vbicunque seratur, aut non satis aliubi oriatur, salsum futurum, etiam siager salsus non fuerit: nam ea quæ locis salsis proueniút, haud te-mere salsuginem ceperint, sicut halimus, kali, & alia pleraq;. Alibi vero de salsis aquis hæc habet. In genere aquarum, quæ nitrum, vel alumen, vel aliquid aliud eiusmodi sapiunt, plantas neq; alere, ne-que gignere posse dixit; sed esse quassam priuatæ naturæ plantas, quibus priuata deberi alimenta par est; trantumque mari genitales facultates tribuit, vt suas ibi plantas agnoscat peculiares, que in terra nasci nequeant, vt suas etiam animantes, id est pisces. Præterea alias esse arbores, quæ inæstuarijs viuant, hæ non à mari capere alimentum, sed è venis subterraneis. Marinas enim aquas percolaras salsitatis virus amittere, & ex interiore terræ sinu dulce haurire, quo viuant,&mare ipfum circumfufum nihil nocere;per vices enim accedit, receditque. Post æstuarium aliam litoralium apponit specié, quali media inter dictas; hasce falso humore subterraneo frui, tum ad alimentű, rum ad robur, vt non folum inde viuant, fed bene valeant, vt palma, brassica, beta, ruta, & eruca; tantumq; in his abest?*
maleficio, vt etiam afferat emolumentu. Salsis si culta fuerit brassi-

ca, vitream acquirit friabilitatem, vt terræ allisa, dissiliat in partes. Tollitur & acrimonia & amaritudo. Sed si salsus humor plantas nutrire possit, deterius alit; prohibet enim incrementum exsiccando, quod ab humido est. Sed Galenus salsam aquam aridam, exsiccantemque naturam habere dixit; cum eiusmodi facultas in amatis insit, ob id enutriendo corpori prorsus inepta existimanda. In stagno biruminoso Syriæ Palæstinæ nullum neque animal, neque plantam conspici; cumque flumen, quod prope Hierichunta fluit Iordanes, pisciumque copia scatens in stagnum ingreditur, nullos omnino suuij ostium pisces excedere; & si quis captos in stagna conijciat, celeriter mori. Sed videmus in mari tanta piscium genera gigni, ali, & commodissime viuere, vtaliter credere non possimus, quam eorum naturæ familiaritate dulce, & iucundum esse; quod si aliter esset, facile vtique foret ad fluuiorum ostia ingredi, & aufugere; sed ex tam mirabili multitudine paucos constat, qui fluuios subeant. Sed si cui nouum videbitur in mari dulcem aquam contineri, consular Aristotelem, qui cereo vase mari immerso percolatione dulcem aquam exhauriri dixit; & litoralium accolas, qui dulcibus aquis destituti, puteis vix tres cubitos altis in arena effossis, dulcem ex salsis secernere. Sunt qui dicant arbores marina aqua non ali, quod nec quidem terrestria animalia, quod ariditate præcipue offendantur arbores, atque arefacit marina aqua; vel quod oleum quidem infestum stirpibus absumit illitum; aut marina aqua multam participet pinguedinem, ideo eriam conflagrat, vel quod amara sit remistione exusta terra, vt dicir Aristoteles, potumque respuat. Lixiuium namque sit ex dulci aqua in cinerem missa.quod ferunt in Rubro mari siluosas materies, stirpesque fruticari, nullum quidem edunt fructum, grandescuntque suminibus multam inferentibus in mari lutum, & proinde non longe à terra absunt. Plutarchus in libro De causis negat plantas salsis ali posse: Auerroes maioris maris aquam salsiorem, amarioremque certeris esse, ob id nullum animal in eo viuere posse; quia amaritudo est in vltima contrarietate nutrimenti animalium quod dulce est. Sed id subtilius disquirere nostra haud magnopere interest. Nos hæc recitauimus, vt perscrutaremur ex his vires ma-rițimarum plantarum. Quæ igitur in mari nascuntur talem præ se ferunt speciem. SINE

Sine caule plerunque assurgunt, vel cauo, inani & sungoso. Folijs capillaceis, vel absq; solijs, fructu viduę, sine radice, quod saxis, lepadum more adhæreant. Totæ molles & sine ligno, ne maris

æßu collidi,& frangi possint. Colore ruffo.

31.71

Effigiaturæ caulæ hæ sunt: quod caule, folijs & seminibus vacent, causam diximus ex Auerroe, quod si vnius elementi plantæ omnes impersectæs sunt, marinæ impersectissimæ, quod in sale viuant, qui generationi contrarius exfistit. Et locis etiam siccis, & in faxis natæ plantæ flore, fructu, & caule vacant. Colore ruffo funt. Ruffi coloris causas reddemus in animalibus eiusdem loci. Vires pronunciamº frigidas & siccas; frigidas ob aquam; siccas ob salem, quem apud omnes sine dubio siccare constat: ob id morbis illis præstare possunt, qui frigidis & siccis qualitatibus iuuantur, vt podagris calidis, hydropicis, inflammationibus, & sanguini profluenti. Marini fuci genera plura funt; vnum latum, alterum oblongius, & rubeum, tertium candidum in Creta florens. Podagris valent, inflammationibus, & venenis; sed ijs humidis vti oportet. Galenus refrigerare, & refrecare dixit. Muscus marinus nascitur in scopulis, testaceisque, haud procul à mari, gracilis, capillaceus, caulis expers. Præcipua ei spissandi vis, collectiones cohibet, & podagris confert, quas refrigerare opus sit. Galenus ex aquea & rerrea essentia compositum dicit, vtraque frigida: siquidem astringit, & calida euidenter refrigerat. Bryon herba marina, Plinio non capillacea, fed lactucæ foliis fimilis, rugofa veluti contracta, fine caule, abima radice exeuntibus folijs. Nascitur in scopulis maxime, teshique terra comprehensis. Præcipua siccandi ei, spissandique vis; collectiones omnes inflammationesque cohibendi, præcipue podagræ, & quicquid refrigerare opussit. Androsaces in maritimis aquis nascitur, perpusilla planta, vimbilicata, cirrhis glabris, exilibus, crebris, furrectis fingulis vmbilicum medio fulcientibus; vrinas cit; hydropicis,& podagricis illinitur.Galeno humens & acris est, desiccata desiccat; sic Æginera & Plinius. Sedaliquibus diuretica est, & mendum in Galeni textu suspicor. Corallus marinus fratex, qui alto extractus duratur statim, adstringit& refrigeratmediocriter, excrescentia coercet, oculorum cicatrices abstergit, fanguinis reiectioni, & vrinæ difficultati auxiliatur. Antipathes coralli species, vires supradicti habet.

Salfarum aquarum effigies, & vires animalium. CAP. XVI.

↑ NIMALIA vero quæin salsis aquis degunt, aliam referunt qua-Aliratem, & effigiem; quippe & viribus, & nutritione variant, & à terrestribus non solum locorum varietate; sed etiam alimentoru, quibus vescuntur. Diuersa enim maris loca diuersa qualitatis pisces pariunt. Salmonem aquaticum in Aquitanio marinis omnibus Plinius præfert, amia Byzantia, vulpecula Rhodia, anguilla Bœotica, mus Ponticus, thynnus Megarensis, muræna ex freto, & Tartefia, mugil ex Scyatho, hoedus ex Melo, conchæ Pelorinæ commendantur. Quorum forma hæc:

MAGNITYDINE parum subsident à dulcium aquarum incolis, corio duriori, squamosi orique, carne constantiori, odoratiori, sapidiorique, capillo rufo, facilioris decoctionis, potentioris virtutis,

& vitæ perennioris.

Ratio descriptionis talis est. Diximus humorem, in quo degunt, magnitudinis causam vtriusque esse, sal desiccando semper minuit. Eademque siccitas causa est, vt duriori carne, & squamosiores sint: imo multæ íquamæ, ípinæ, ofla, claui, & vngues in piscibus laudantur; quia in ijs ostendunt multum esse terrestris qualitatis, &ré contrariam suz coplexioni; quia sicciores sunt, & in petrosis locis nascuntur, vt saxatiles subtilioris substantiæ, & minoris superfluitatis alijs, vt Auerroes in Colliget. Sapidiori etiam sunt carne. Galenus hanc differentiam diligentissime annotauit; quippe diuersum genus pelagici mugilis ab eo facit quod in fluminibus, stagnis, lacubus, aut riuulis vrbium cloacas expurgantibus prouenit: nam horú caro excrementitia est admodum,&mucosa; optima autem eorum qui in puro mari degunt; alijs vero locis non infuauis modo, fed et- 66 iam ad coquendum difficilis, malique succi. Horatius his versib. de lupo pisce idem sentire videtur;

Vnde datum fentu, lupus hic Tiberinus, an alto Captus hiet, pontes ne interiactatus, an amnis

Ostia (ub Tusci?

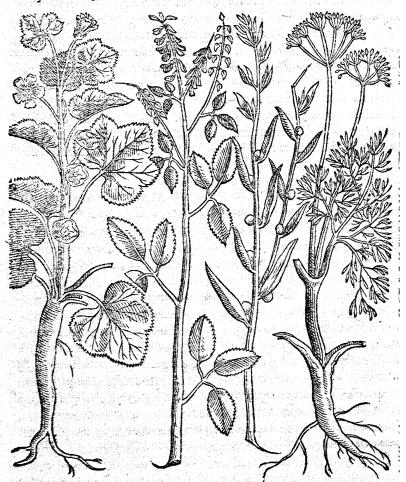
Et apud Columellam exstat non illepide dictum de hacre. Philippus quum ad Numidiam hospitem deuenisset, & sibi è vicino flumine lupum formosum appositum degustasset, exspuissetq;, dixit:Peream ni piscem putaui, vsq; adeo à Tiberino, vel marino dif-

ferre putauit, vt illum piscis nomine indignum iudicauerit. Quod ruffo colore sint, Aristoteles in Problematis rationem reddit: nam omnes qui in mari degunt, ruffo funt pilo; quia quu mare calidum &ficcum fit, tales pilos reddere potest, vt lixiuium, & auripigmenrum. Vires hæ funt: Piscium naturam & substatiam immutat aqua, illos vndequaque peruadens, & intro alimenti, & refrigerationis necessitate attracta, similem inuehit sux temperaturx constitutionem. Salfa enim aqua per fal ficca est, & ficcos suos incolas efficit, aqua per se frigida: vnde morbis iis, quibus frigida & sicca prosunt, opitulantur. Marini cancri sicci natura sunt, ob salis mistionem; secus autem aquatiles, vt ex Pelope refert Galenus. Marini gobii à fluuiatilibus multum differut; nam Galenus ægris marinum apponi iubet, succi bonitate etiam commendans: sed fluuiatiles hac dote multum superantur; carne enim molli, & insipida sunt, paruis squamis, quum aqua & luto vescantur. Anguillæ marinæ & fluuiatiles sunt; præ cæteris laudantur, quæ in Siculo freto intra Rhegi-um & Messanam nascuntur. Diphilus palustribus marinas suausoresesse dixit.

Defacie, & facultate terrestrium stirpium; & primo de iis, qua pingui solo nascuntur; CAP. XVII.

TAM post tergum relictis aquatilibus herbis, illas docemus, quæè terra suas facultates hauriunt; sed prius terre varietates perquirere oporteret; quæ cum innumerabiles sint, ne noster sermo longius protrahatur, & tyronum ingenia diuexemus, solú aliquas & principes memorabimus: nam& colore variant; alia enim pulla; alia, cinerea, fuluaque est: sic etiam sapore disferunt, vt pinguis, dulcis, amara, salsa, astringens; sic aliis qualitatibus, sicca, denía, soluta, arenosa, & calculosa, quarum nostri de Agricultura libri pleni sunt, ob id lectores ad eos relegamus: solum pinguis, macræ, mediocris, & arenosæ telluris qualitatem referemus: ex his ingeniosus phytopta reliquas poterit inuestigares, & primo à pingui incipiemus. Pinguis terra est, quæ linguæ admota pinguedinem quandam præ se sert, lentescitque quasi glutinum. Sed pinguis humi incolam plantam describamus.

QVATVOR terrestres plantulas tabella hac oculis subicit; à dextro 37 latere pinguis humi accolam maluam oftendit, pro instanti capite; mox secundum locum occupat mediocris telluris inquilina, lotus vrbana, pro vndeuigesimo capite; tertium in siccis nascens terris lithospermon, pro sequenti proximo capite; postremo loco, arenis fruticans agreste seniculum, pro vigesimo capite, ita ad viuum distincte expressas, vt reliquas, harum similitudine visu facile assequi possis.

Assyragit planta pinguis humi accola perampla corporis specie, & multiplici ramorum stipatu, pingui & hilari aspectu, nec alibilætior. Trunco tereti, vdo, turgenti. Cortice læui, nitido, succoso seminis. Fructu pulpa pingui, succosa & friabili, molli, vel paruo intus ligno, sapore dulci, non multum odorato. Flores & fructus excrescentias quassam ostendunt supra eos. Ra-

dicibus magnis, hinc inde reptantibus.

Hæ sunt causæ estigiature. Peramplo corpore, ingentibus ramis, solio numeroso, magno, carnosoque, fruticat, pinguium locorum inquilina, ex Theophrasto; ob id quod plantæradix solo alte descendat, imaq; subiens succosa, multum aliméti trahit, quod in exsucca & strigosa terra facere non potest, quum eius radix per summa adhæreat, minimumq; alimenti trahat. Arbores namq; pingui solo alimenti copiam adeo largam attrahunt, vt optime germinate, magnitudinem que accipere possint, sed fructum parere nequeum; quoniam non concoquunt, quantú abunde sit. Pingue solum, calidum est: caliditate radices vegetiores siunt, & vberius attrahút pabulum, quod vberius vertitur in frondes & ramos. Frumentum Africum & dracontias, calamum crassum gerunt, quod non nisi læto agro nascantur, & vberius fuccum haurire. Columella de pinguirterra loquens, ait;

Pinguis ager putres glebas, refolutag, terga
Qui gerit, & foffus graciles imitatur arenas,
Atque habilis natura foli, qua gramine lato
Parturit; & rutilas ebuli creat vuida baccas;
Tum, qua fponte fua frondofas educat vlmos,
Palmitibus g, feris latatur, & afpera filuis
Achrados, aut pruni lapidofis obruta pomis
Gaudet, & iniußi confternitur vbere mali.

Agricolationis rei periti, arbores quæleui cortice, vdo, tereti, turgentiq; sunt, pinguis soli indicia præbere dixerunt. Sic quæscabra cute, & crustosa, strigosaq; obsita sunt, exusti, lapidosiq; soli argumento esse. Valde quam numeroso solio sunt, & slore stripes pingui agro consitæ: nam olitores stercore pingui redacto, augent oleribus solia, quæ ad escamsunt. Et coronarii, slorum mangones, pinguedinis & culturæ lenociniis slores à pristina sorma de-

sciscere,&multiplicem & foliosam reddunt stirpium,& storum familiam, & eximiam pulchritudinem floribus inducunt, vt in liliis, narcissis, bellidibus, caryophyllis, & cæteris passim videre est. Ex arui pinguedine vidimus rosam rubram centifoliam reddită, è cuius medio glomeruli aceruatim collecti erumpebat; & in iasme vidimus alterum florem super alterum insidentem, & vtrumq; odoratum;& in quercus foliis pilulam rotunda succrescentem: sic &in vlmo, aliisque arboribus, quæ cœli, vel anni clemétia, vel loci pinguedine eueniunt. Natura, cui crebra & multa materia suggeritur, luxuriat variando, & luculétam fœturam foliorum, florum, & fructuum multiplicando: fic contra, quum ei alimentum deficit, aliquid plantis desideratur. In Thessalia ne segetes luxurient in frondem (cuius agri frugales funt) depascere & detondere agricolæ solent. Sed cerealia, quæ simplici pubent culmo, ieiuno & gracili solo contenta sunt; quæ vero multiplici, pingui. Typha & semen in exemplo sunt. Pingui pabulo oblato stirpibus, augetur pulpe caro, & imminuitur os vel tegumétum, vt in causis vrbanæ plantælatius docebimus. Omne vrbanum nucleo minori fructificat, quam incultum; quoniam amplius humescunt, & alimentu vberius ad pulpam augendam deducunt, atq; etiam succos pro nostro vsu congruentes maturant. Pingue enim solum ad vrbano parum differt. Quod cito germinét, ratio est, quod viribus preualent, alimentoq; abundant, vt amygdala, & punica, & ad summum siluestria, quam vrbana; quia robuítiora, quum humiditas & mollities ad emittendum plurimum conferunt; siccum enim & spissum neque transmeatu facile est, neque copiam habet materiæ. Pingue solum vice stercoris est, & stercus sua caliditate plantæ poros aperit, & radices vegetas reddit, vr & cito fructificent. Quod parui odoris sint: Odor ex siccitate, vt diximus, proueniebat, sed non omni siccitate, verum terra pinguis, lenta, glutinosaque, humoris lentorisq; caufa, non æque calor suo sungi officio potest, ob id odoratos fructus haud multum afferre poteit. Et vt diximus de ramis, ita & de radicibus intelligendum, quod magnæ & procurrentes fint. Vires haet calidas, & humidas; quia pinguis terra calida & humida est,& planta huius loci inquilina easdem retinet facultates. Tritico so-Jumpingue & restibile accommodatum, ex Theophrastisentenris, & reliquorum. Galenus è secudo ordine calesacientium dixit,

necrefrigerare, nec exficcare posse, ergo humectare. Sesamum putre solum expostulat, ex Columella, vel pinguiores arenas. Galenus modice calesacere dixit. Linum pingue solu Varro requirere scribit. Calidum, sed humiditate, & siccitate symmetrum. Zea pingue veruactum exoptat, quod nil magis terram exurat, Theophraitus dixerit, inter hordeum, & triticum temperatura medium. Sic olyra, & siligo. Malua pingui delectatur loco, & humido gaudet lætamine hortorum, calida, humidaque. Faseoli pingui, & restibili loco nascuntur, ex Columella; calesaciunt & humectant ordine primo, ex Galeno. Malus, & pyrus ex Palladii sententia leue & pingue solum desiderant. Idem de sorbo dicendum, quorum temperies calidæ, humidæque sunt.

Deforma, & potestate macro solo nascentium; CAP. XVIII.

DIXIMVS de iis, quæ pingui & frugali solo nascuntur; nunc quæ sicco, freienti, & aspero, quorum facies, & vis opposita. Diximus in humana Physiognomonia calidi & sicci corporis indicia esse se carnem macram & hirsutam, duram & siccam, capillos nigros, neruos & venas apparentes: sic

IEIVNI foli accolam plantam tertio tabella loco in proximo iam defcripto capite demonstrauímus; quare eam cognoscendi anxios illuc remittimus, ne iterata eiusdem figura appositione sastidium potius, quam vtilitatem le-

gentibus pariamus.

19

Qv & squallida & seiuna stirps, vt plurimum obuia sit humo, aspectu exili & maciléto, infelicia sua testatur natalia. Caule namq;
strigoso, rigenti, hirsuto, exucto, gracili & surculoso. Fronde angusta, vel acuta, vel profundioribus incisa laciniis. Flore luteolo, nonnihil interdum rubente, sepissime in ymbellis. Fructu paruo, intus
ossoso, minusque succoso, incundum halitum eructante, sapore amaro, vel aspero. Tarde fructisseat. Radice exili, paucis sibrillis innixa. Lente crescit, vitæ diuturnioris.

Sed descriptionis causas reddam². Quod paruo corpore sint, diximus in superiori, ex Theophrasto; quod quæ vberi humo nascebatur, peramplo corpore, & alto; sic que gracili; minus alta tellure, quum radices per summa adhæreant, & minus alimenti qua competat, hauriant, breui corpore crescunt. Frons altiorib, laciniis proscissa est. Diximus quod Naturæ ordo poscebat; quod si in riguis

nascentes plantærotundiori, vel retusiori angulo essent, cotra quæ in ficcis nascerentur, profundioribus scissuris, & laciniis inciderentur, vel mucronatis angulis. Siecitas fródes angustas reddit. Populus alba in iuu eta latiori fronde est, sed eadem in senecta alimenti inopia angustas frondes, & seabrum corricem reddit. Ocymum in humenribus & vmbrofis nată, latioti & rotundiori folio est; at soli expositum, contrakit frondes adeo, vt in serpillum abire videatur, quia vehementer ficcatur, vt diximus. Sie de vrbana &filuestri eruca dicendum. Siluestris lactuca rotundifolia & latifolia, quam hieraciam vocant, quod accipitres scalpendo eam, eiusque succo oculos inungendo, obscuritatem quum sensere, discutiant; siccis locis sata, breuioribus foliis, diuisuris profundioribus incisis nascetur; sie etiam euadit, cum fenescendo mutatur ætas. De osse & pulpa fructus sæpius loquemur. Plantas, quæ culto & pingui solo proueniunt, diximus plus pulpæ, minus offis habere; sie quæ ex fireco & lapidoso, plus offis, minus pulpæ, ex contraria caesta. Tæde fructificat, germinarque; quia ex pauco, siccoq; alimento lignosa, solida, spitlaq; sunt; sed que sicca, solida, & spitla sunt; nee transmeatu facilia, cum copiam materie nó habeant, tarde germinant, vt diximus. Minus habent virium, cu alimento minimo fruantur. Odorati fructus sunt; quia quæ sicca sunt, parú humoris habent; quod paraum est, facile excoqui potest. Suauitas odoris ex concoctione consistir, quæ olfactui congruunt, neq; dulcia,neq; vllam faporis gratiā habent. Aridis locis omnia ad plenum excoquentur, vt apud Cyrené, cuius ager tenuis, & siceus. Quod sapore aspero sint, reddit Aristoreles rationem in Problematis. Thymum in terra Attica acerrimi saporis est, quod ille ager tenuis & siecus sit; quamobrem non multum humoris obtinent, quæ in eo nalcuntur. Thymum, quod siccum natura, minimeque dulce; nam ob inopiam tantum humoris retinet, quantum suo couenit generi, quod dulce nequaquam est; sol auté, quod dus cissimum est, exsugit, ve acerrimum relinquatur. Acria funt, quæ quum parum humoris habeant, fol veheméter excoquens,&dulce & leuissimum eximens,remaner acerrimum.Di-4 ctamnu, quod folo aspero nascitur, excalefacit & acre est; pseudodictamnum, quad latioribus locis nascitur, ignamm dixit Theophra tus. Quod tarde crescat, rationé ex eodé adducemus: & qui apines rationes adduciones, nil parises adducere puramus; quum in

plantarum philosophia eminentissimus sit habitus. Ex humiditate puenit corporis raritas, & per poros facile fit pcolatio, & fine vllo impediméto; sic quæ spissa natura sunt, disficile augescere possunt; o enim spissum, siccum, amarumq; est, natura ignis cossistit, & hinc lenta huius accessio est. Contra q rarum, laxu, & humidu est, id celeriter crescit. V mbellas p flore adducere, siccarú præcipue est, calidarumq;, quu omnes fere ymbelliferæ siccæ qualitatis sint. Testimonia sunt panax, apiu, seseli, ligusticu, anisum, carum, anethu, cuminu, ammi, elaphoboscum, daucus, peucedanu, sphondyliu, angelica, myrrhis, imperatoria, thaplia, fæniculu, smyrniu, pyrethru, ferula, achilleon, ageraton, pastinaca, siser, crithmon, gingidiü, caucalis, mentha Gręca, cachrys, filipendula, libanotis, & alia. Diuturnioris vitæsunt, quæ carne sicca costant; & arbores, quæ corticem tenuem & siccum habet intrinsecus, sane diuturnæsunt, nec facile purrescunt. Sic in animalibus restudines, & quicquid eiusmodiest, ex Hippocrate libro De humoribus. Calidæ & ficcæ temperaturæ sunt, & tenuis essentia, ciunt vrinam, & méses; comitialibus, & serpentum i ctibus valét; partus extrahunt; & quia sapore acri sunt, incidunt; ideo expurgat thoracem, & pulmonem, & vermes necant. Eryngii marini, & motani depressa, aspera & inculta loca psequuntur;&quo asperiora, gustu plus gratia, & aromaticitatis habet; pluribus aculeis circumdantur, incituris alte laciniaris, & echinatis capitibus, colore albo viridante, & ceĥo, ex loci calore. Cit vrinam & menstrua; serpentium morsibus, opistothonicis, & comitialibus medetur.Galenus tenuis essentiæ dixit.Cinereus pallor,pallensq:, faluiæ, qualis in apricis, exustis, & asperis collibus enatæ nomen έλελίσφαιος.quasi sole tabesacta & siderata, fruticat multiplici surculo, lignoso, folio scabro, rugoso, & squallente, iucundi odoris; vrină cit,meles &partus; pastinacæ ictibus auxiliatur, & tetra vlcera purgat;capitis frigidis affectib.articulorú dolorib.comitialib.veternosis, stupidis, & pectoris vitiis. Calefacit, siccat, & abstergit. Thymu pusillis fruticat, & lignosis surculis, foliis exiguis, angustis & duris, flore purpureo; petroso & gracili solo puenit. Orthopnoicis, anhelatorib prodest, tineas ventris exigit, meses, partus, & vrinas pellit, ischiadicissubuenit.Gal.maniseste calesacere dixit.Saturea in asperis,&falebrofis locis nafcitur:herbula est virgulis exilib.sarmentosis,lignosis,crebris foliis,angustis,rigidiusculis,gustu acri,&odoro:

vniuerfa obfoleta purpura albicat, lignofa radice. Eadé thymi vis; sed minori acrimonia. Anthemis numerosis luxuriat surculis, in alas diuisis, quibus ab radice pusilla folia, crebra, minutatim incisa, perangusta diuisura anethi adherent. Flores candidi, vberes. Nascitur in asperis, excalefacit & extenuat. Pellit menstrua, cit vrinam & partum, sanat iecoris vitia. Lithospermum obuiam sit locis strigons, aut quibus coli desitum sit, ramis gracilibus, hirsutis, porrectioribus, duris; folia angusta, ractu rudia, flosculi albent in alis; & summo fecus folia vniones prælucidi, rotúdi, lapidea duritie & fractu. Siccitatis, abstersionis, & nonnihil acrimoniæ habet. Vrinas pellit. Dictamnum pulegio simile, folia tomento, lanugineq; pubelcunt, in asperis locis nascirur; si in læris, pseudodictamnum dicitur. Excalefacit vehementer, ad mulierum partus Theophrastus valere dixit; lienem imminuit, serpentum ictibus, & venenatis morsibus auxiliatur. Lonchitis nascitur in sitientibus & asperis. Cit vrinam. Marrubium frutex à radice ramofus, fubhirfutus, quadrangularibus ramis, flores asperi. Nascitur propter ædificia, ruinas, & rudera. Crassam è pectore pituitam eiicit, menstrua, & secundas extrahit, venenis & serpentum morfibus valet. Galenus calidum & siccum dixit.

De forma, & commodis plantarum in mediocribus terris nascentium; CAP. XIX.

Dižimvs extremas; huc se intrusit & media, id est, plata medio-cri humo nascens, non pinguibus, neque aridis, non saxosis, neque arenosis, id est, soluta & leui. The ophrastus optimam describens foli qualitatem, dicit eam esse que mediam obtinet confusionem extremorum, id est, soluti & spissi; leuis & ponderosi; sicci & humidi, superiora modice inferioribus respondentia, arboribus, frugibus optimam esse; etenim ad habitum aeris quodammodo: videtur accedere, sic & alimentum in se continet, & facilem mea-: tum radicibus præbet. Sed ad formam accedamus,

In decimoseptimo capite, secundo tabella loco, reperies plantam medio-

cris humi accolam, ibi eam contemplare.

Mediocris terræconuictrix, & familiaris forma vulgatior est quam sit opus affabre delineamétis depingi; ná quas descripsimus extremas cofulim imitatur; vt, qui ambas nouerit, népe & mediam iplam

ipsam norit. Magnitudo paulo infra eam, que in pingui subsidet, sic etiam proceritate & foliorum luxuria, quæ in exuctis excellit. Nec simplici adolescit caule, nec multis propagatur virgultis. Folio leniter crenato, nec acriore, nec obsoletiore colore. Non læuis, non hirsuta, sed molli quadam lanugine rigidiuscula. Spirat odorem, non tetrum, non aromaticum, sed nec ingratum. Reliqua omnia medio habitu consimilia.

Formæ, & commoda confimilia funt: quippe non calida, non frigida, nec arida, humidaq; funt; fed tepida, & nostrænaturæ familiaria, vt non ad medicamenta, fed ad alimenta potius veniant. Exempla: Hordeo Theophrastus solum gracile præstat, quum leui, & pauco egeat alimento. Sicetiam de trimestri tritico, quum tepido, vel frigidiusculo sint temperamento. Triticum paululum calefacit; non resiccare, nec refrigerare manisesto potest, omni solo nascitur. Zea mediam obtinet facultatem inter triticum & hordeum, id est inter calidum& frigidum. Vrbana lotus in medio frigiditatis, & caliditatis à Galeno locatur, vt quodammodo temperata. Asparagus non calidus, non frigidus; Didymus simplicigaudere solo dixit. Hemerocallis facultatem habet leniter digerentem.

Devi, & forma in arenis nascentium plantarum. C A P. XX.

EXASPERIS & sitientibus locis ad arenas deuentum est, quasi fint maiori siccitate donata; quod alimento sicciori, tenuioriq; vescantur.

Postremo tabellula loco, decimoseptimo capite descripta, plantam offendes arenaceo solo nascentem, cuius formam diutius ibs poteris reuisere.

FACIEM similem natalibus habet, quæ quum exsucca, siriens, & arida sit, arenarum materia suo aspectu testificatur. Desectuosa plerunque est; caule, store, vel semine vacans. Caule lignoso, exili, aspero, nodoso, hirsuto. Folio pusillo, duro, neruoso. Flore melino, vel subpurpureo. Radice dura, sed vegeta. Descriptionis causas reddens Theophrastus, ait in arenosis pars ima optime constat, superna vitiosa est; quod sieri solet, quum solum arenosium, vel tophosium, vel adustum quidem subditum est; vis enim radicis modu excedit, sed alimentum multum ad superiora transmittunt. Reli-

quas, quia sæpius adducte sunt, non visum est opportunum repetere; vnde ad vires accingamur. Sunt enim temperamento calido & 61 sicco; & quum tenuium sint partinm, vrinam cient. Capparis gaudet locis tenuibus, arenaceis, & iuxta rudera nasci, ex Theophrasto. Folium & caulem habet subhispidum, radice lignosa. Menses & vrinas cit, & lienes absumit, ex Dioscoride. Galenus tenuium partium esse,& calefacere & desiccare dixit.Brassica arenosum, vel salebrosum solum amat, ex Theophrasto. Vrinam, aluu, & menses cit; morfibus viperarum medetur. & lienofis. Armoracea agricolarum observatione arenosis læta visitur. Calida & sicca est, & vrinam cit. Fœniculu filuestre valenter exficcat; in arenis feliciter nascitur. Calidum & ficcum est, menses cit, & vrinam. Halimus in maritimis arenis nascitur. Calida & sicca est, ex Galeno; quia circa mare, ideo aliquantulum humida; & ob id mistæ sacultatis. Pulegium in arenis prouenit: vidimus ipsi, & quorundam aliorum experimento constat. Excalefacit, menstrua, vrinam, & secundas cit; serpentum morfibus, &lienofis subuenit. Cucumis siluestris in arenis nascirur, sabuletis, & ruderibus; Galenus menses ciere, & lotium euocare, & calidum effe dixit. Thrasi in arenis nascitur, Libyæ, & Lilybæi Siciliæ, calidum est. Anchusa Alcibiadion vim magnam & medicatam habet: nam acrior & calidior cæteris, cum reliqua genera refrigerent. In fabuletis maxime gliscit.

De amphibiis plantis , & primo de lacustris & terrestris stirpis Physiognomonia; CAP. XXI.

Diximvs hactenus simplicia plantaru natalia; nunc quæ vtrunque habitum mentiuntur, scilicet terrestris, & aquatici. Græci λιφιβίως vocant, nos ancipitis vitæ dicimus, id est quod vtroq; loco & terris, & aquis viuant. Inter cas quoq;, inquit Theophrasius, si quis arctius inquirere velit, alias communem, & quasi ancipitem vitam agentes inueniet, vt myrtus, salius, & alnus. Et alibi: Vtroq; auté loco, id est terra, & aqua salix, harudo, (excepta tibiali) gladio?, typha phleon, & butomu exeut. Nos, quia coposită formă & vires vtroq; loco nascentiu retinent, iam de ijs primitus loquuti, de iis dicemus.

Quia vriusq; loci incolæsunt, vriusq; loci mistum habitu præseferunt; ex aqua frondes læues, multas & carnosas; radices magnas & sinuosas, & caules multipliees habent, ex terra caulem & folia rigidiuscula, sapidiuscula, odoratulaq; : sic etia temperamentu missu ex vtroc; habent, & plerunq; ex contrarijs, & contrarias quoq; vires, id est duplices, vt vtriusq; temperameti remedijs aptare possis: nam ex duscibus aquis vires habent, quas ia frigidis & humidis proquenire diximus; ex terris vero, quæ ex calidis, succisue. Scordium in montib. & paludib. nascitur, cause quadrangulo, store rubro, odore allij. Galenus ex multiformibus saporibus, & qualitatibus esse dicit, gustu anaro, abstergir, & calefacit. Ad venenatorum serpentu morsus valet; cit vrinas, & menses; dysentetiæ inuat; pus è pectore extrahit, & vulnera glutinat. Oxylapathum palustrib. nasci scripsit Dioscorides, ego semper siccis locis, & tenuibus vidi. Galenus mistra facultatis esse dixit, digerit, repercutit, & constringit; dysenterias, diatribezas, & proslutium sanat. Smilax aspera in palustribus & asperis nascitur, radice crassa, & dura, venenosorum antidotum est. Galenus, quia actis, excalefacere dixit.

Ancipitium animalium forma, & vires; CAP. XXII.

SVNT & animalia quamplurima, quæ aquis & terrie viuunt, & ancipitem vitam ducunt. Dicimus amphibia, vt quæ nunc aquis nunc terris viuant, vt vtrum dicas terrestre, vel aquaticum ignores; & quia ancipitis naturæ & vis, sie & ancipitem formam habent, id est ex vtroq; compositam, vt diximus de herbis. Vinde & teguntur pilis, vtipsa terrestria; & dura carne, scabra, tegumento & squamis, vtipsa aquatilia; vel læui carne & molli; & tandem sicut vtriusque elementi formam reserunt, sic vtriusque elementi vires retinent, id est mistam ex contrarijs, vt calida frigida, humida & sicca: ob id pluribus remedijs valent, & præsertina qui contrarijs his, vel similibus gaudent qualitatibus.

Fiber primos pedes simiæ habet, quos in terris gerit; posteriotes anseris in aquis; priorib. soucam sibi excauat, posteriorib. innatat; cauda squamata, vtpiscis & proinde semper in aqua, sed corpus
wranimal, in terris. Sic vtrius sque vires obtinet, & ob id multiplices
& tam varias: vr nos bremitati consulamus, dicinus quod Archigenesslibrum de cius viribus scripserit, in quo, que ex aquis & terris vites sunt, omnes continentur. Anser circa lacus & amnes versatur,
ex Aristotele; pedibus latis, & membranosis, quibus innatat; penais indutus, quibus in terris volat. Ex Galeno, caro excrementitia
est, vt cunctis domesticis animalibus carnem humidiorem, calidioremque habeat, ex Simeone Sethi; ex Alberto vero frigidam

& ficcam, & ob id ad varia remedia. Eiusdé generis formæ & vis anas, cuius caro omnium domesticarum auium carnium calidissima est, ex Auicenna, & Serapione; sed ex Psello, humida excrementiaque; ex Alberto, frigida & melancholica. Olores circa lac & paludes viuunt, in stagnis ali Oppianus tradit; eiusdem vis, & temperamenti anseris, & anatis ex Medicorum doctrina. Columba & sterrestre animal, aquis rigari & madesteri gaudet; cuius caro calida & excrementitia est. Sus aquis gaudet, & circa stagna versatur; carnem excrementitiam habet, humidam, calidamque; & quo pinguior, eo humidior. Elephantes alij palustres, alij montani, alij campestres, qui & moribus & ingenio inter se disserunt: sed propria est eorum natura roscida & palustria loca amare; & si vere sluuiatiles non sint, riparios dicemus ex Aristotele, & Æliano. Eius caro frigida est, ex Rhasi; sic testudo amphibia. & rubeta in humidis.

De facie, & vi amphibia planta in afperginofis locu enata. CAP. XXIII.

Am exaquis & terris ad asperiora saxa supernecti sumus; de amphibijs eriam nunc sermo erit, quæ in taxis & aquis simul vinunt, vel vdis lapidibus, & fontium specubus, nusquam alioquin aptiorem locum in vniuersa hac nostra historia nacturi; ex vtroque enim natali mistam habent faciem.

Assvagat ergo caule lignoso, fusco, gracili. Fronde parua, oblonga, venata, neruosa, glabra, tarde crescens. Odorimmanifestus.

Plerunque sterilis.

Rationes descriptionis sunt: quia sicut aqua lentitiam & obsequentiam viminibus dat, sic terra fragilitatem. Succus, quem haurit è terra, frigidam teneritatem conciliat, adeo fragili caule sunt. Steriles plerunque; quia vt Atistoteles, & ab eo Theophrastus tradidit, calida & humida animalia sœcunda sunt; frigida e sicca ex contrarijs caus s, serilia. Reliquas rationes superius assignauimus. Frigidæ e siccæ temperiei sunt; ex aquis enim in quibus viuunt, frigidicatem habent; & assis, quibus adhærent, siccitatem. Quod Galenus sentit de lichene loquens, resigeratratione aquæ; desiccat, ratione terræ; nascitur enim ex humore in saxis. In humana Physiognomonia frigidæ & siccæ temperiei tales prossus erant notæ; corpus durum, gracile, glabrum; pinguedo per corpus dispersa, tarde crescens, anhelitus immanisestus, sterilis. Ob id, quia adstringit,

fringit, capillorum defluuijs, dyfenterijs, serpentum morsibus; cohibet ventrem, & roborat. Phylliris in parietinis, vdiíque faxis nascitut; caulis floris, & seminis expers, radix nigricans, multis cavillamentis fibrofa, sapore acerbo, exsiccante, & adstringéte. Mulnad splenem vsus. Lichen asperginosis petris adhæret. Plinius folio subpingui, cartilagineo, lacinio intercepto, capitulo tenui, longis folijs, caule vno paruo. Sanguineis profluuijs, inflammationibus, imperigini; oris & linguæ defluxiones cohiber. Adiantum pufille stirps, faxis, petrofisque riguis, rupium, fontium, & puteoloru labris adhærens; cauliculis capillofis plusculis nititur, pusillis folijs, caule, flore & fructu vacat. Aluű liftit, vrinæ difficultati, & serpentű morfibus auxiliatur; stomachi fluxionibus, sanguiné, & defluentes capillos cohibet. Trichomanes eisdé natalibus & viribus, sed felici fimilis: exilibus, & tenuibus folijs in ramulis exilibus, roseo colore splendentibus. Sedum minus parietum aspergines, fontium specus, & manantia fequitur faxa. Cauliculis exilibus, tennibus folijs; eius vis est refrigerare, & astringere. Igni sacro, ambustis igni, & oculorum inflammationibus, capitis doloribus, podagris, phalangis um ictibus, dysenterijs, & alui profluuijs. Galenus refrigare, &desiccare dixit. Quinquefolium nascitur in aquarijs ductibus,& riguis; ramulos fert festucarum similitudine. Alui profluuia, dysenterias; igni facro, vulneribus, & enterocelis medetur. Galenus deficcare vehementer, sed minimum caliditatis habere.

Devi, & potestate amphibia stirpis maris, & terra; C A P. XXIV.

SVNT stirpes, quæ prope mare nascuntur, vt amphibiæ sint maris & terræ, vt litorales & marinæ dici possint; in æstuarijs enim vuunt, vt neque maritimas, neq; terrestres dixeris, nec alibi reperiuntur, nisi ijs locis, velutasslatu oræ maritimæ, vt humore subterranco sasso fruantur, & ad alimentum trahant, vnde salso sit sapore tota planta. Nos primo siguram, post naturam dicemus.

FR v T i c o s A specie exsurgunt litorales plantæ; caulibus non multum proceris, quasi lanuginosis, teretibus, carnosis, albicantibus, folijs rotundis, pinguibus, teneris. Flore purpureo albicante, exoleti coloris. Semine russo, salsi saporis, odorato. Præpropere

germinantes.

Cnius rationes affignabimus. Diximus fructicola specie reddi, ex Theophrasto; qui dixit, ea quæ ad Meridié spectant, minus alimenti hauriunt, meliusq; quod hauserint, coquunt; efficiturq; ve non in longitudinem crescant, sed fruticosæ euadant; quippe quæ crassitudinem capiant, findanturque multipliciter, eo quod initia multa capessunt; feruore scilicet percoquente, dirigenteque quoquo versus. Et maritimæ oræ, quia omni obiectu orbatæ sunt, flatus ex mari exeuntes, contortas, & fruticosas specie reddunt. Ventosum locum & inquietum nulla arbos vrbana quærit; paruæ namque & detortæ, exiguæque proueniunt ex flatuum ictu. Caule ex folijs carnosis, albicantibus sunt, quod euenit ex afflatu maris; aere enim salsuginoso reddito, non solum frondes & caules, sed faxa & parietes albicant, vel quod aere ibi delato, fale in earum fuperficie insidente, velut exflorescens videtur. Tenera etiam sunt; quia sal omnia tenera reddit: vidimusenim salis beneficio duritiem tolli; brassicæ exemplo, quæ si nitrosis suerit aquis rigata, friabilior redditur. Theophrastus sal humidum exedere dixit,& desecando brassicæ humidum abolere, quo cohibentur adhærentes partes. Sed licet quis, cur radicula, velalia senescentia succo amillo fiunt vieta? Dicendum quod calore, & ætate plurimum aeris resoluti abit in vaporem; remanet ergo lentor ille terrestrium partium cum pufillo humido; at in recenti brassica, nitrosis aquis rigata inest humiditas facta vitrea salis concretione; eodem modo gela euadunt omnia teneriora. Gelati enim caules teneriores funt. Quod gustusalso sint, plerique dicunt ob alimentum, quod'ex salsis aquis exsugunt, ve vidimus ex Theophrasto. Sed apud me inuerifimile est posse aliquid sale ali; sed salsa sunt ob aerem, qui ex falfa aqua subit, subtilior effectus; omnia que circum mare sunt, salsuginosa redduntur, per plantæ poros subiens, quod in eius superficiem residet: videtur & saxis & petris, & arborum truncis efflorescere. Argumento sunt etiam salnitrarij, qui ex pecudum simo falnitrum coficiunt; quæ si in aeris afflatu maritimo stabulauerint, Calnitrum inutile efficiüt ex multo sale, quo redundat. Idem Theophrastus apud Tarentum oleas aduri dixit: silens enim spiritus, sensu conspicuus est; quippe pleraque aduruntur, & constatus ex mari talis occurrerit, vt inuecta salsugine corrodantur slores, ac percant.Succurrit ex Galeno, quod cum ipfe Marfos interrogaffet, quQ

quo dissideret vipera à dipsade; respondit Marsus, dipsades esse viperas in litoribus degentes; quæ quia vescantur salsis, salsas esse, & ob id sitim inducere. Loca maritima, quia calidiora sunt, citius producunt. Narrat Theophrastus circa Actam vocatam Peloponnesi, & in Phaleco agri Megarensis, vt loca maritima festinantiora, tam ad segetem, quam ad reliquos fructus. Apud nos Puteolanus ager omnia præcocia affert; & Vitruuius loca Meridiana & prope mare calidissima dixit. Vires, quia littorales plantæ salsæfunt, salis quodammodo naturam sapiant necesse est. Aristoteles mare ob sal calidum, & siccum esse dixit; Aphrodiseus siccum potestate mare esse, & si faciem humidam præse ferat. Theophraîtus îalem ad trahendum, abiumendum que humorem aptiilimum esse. Salsum succum aluum subducere dicunt Medici. Sed videamus vires salis. Verus sententia est, nil esse vilius sale & sole. Ex Dioscoride sal adstringit, expurgat, dissipat, reprimit, extenuat, & crustas inducit; à putredine vindicat; psoras, excrescentia, & in oculispterygia tollit; clysteribus infunditur; hydropicis, pruritui, lichenæ, lepræ, anginæ, tonsillis vuæ, vlceribus in ore, gingiuis, phagedænis; adueríus scorpionum ictus, serpentum, cerastes,scolopendræ, & crocodili vaset; capitis pustulis, thymis, turberculis, furunculis, & testium tumoribus medetur. Contra opium & fungos valer; podagricis, aurium doloribus, igni sacro & viceribus serpentibus. Sed videamus si aliæ res è mari enatæ easdem vires sortiantur. Alcyonij valent ad smegmata sæminarum; ad lentigenes, lichenas, lepras, vitiligines, nigrities, & maculas infacie & corpore. Ad vrinam, ad arenulas, ad renes affectos, hydropicos, lienem, alopeciam, dealbandos dentes, & psilothra... Adarces etiam, quia tanquam concreta falfugo est, valet ad lepras, lentigines, lichenes & vitia cutis; & in fumma vis aeris humorem euocat, qui in alto concreuit, & ischiadicis prodest. Crithamon in maritimis saxis nascitur; fruticosa herba est, folijs pinguibus, numerosis, albicantib, slore candido, semine odorato, salsi gustus. radice grauis odoris. Vrinæ difficultati, mensibus, & regio morbo subuenit. Galenus exsiccare & abstergere dixit. Halimus. frutex folijs oleæ, fed latioribus; nafeitur in maritimis. Radix connulfa, rupta, & tormina mitigat, & lactis facit vbertatem. Galenus falli gustus esse, & adstringentis & mista facultatis; maior pars subftátia calida cum humiditate incócocta, leuiter flatuofa. Kali veteribus Gręcis indicta, folum recentioribus Arabibus, fruticat in maritimis, caule carnoso, rubenti, folijs semperuiui teretibus, longioribus, sapore salso, ex qua conficitur Kali, vel soda dicta, eaque ad vitrum conflandum vruntur. Vrit non fecus ac causticum; abstergendi vim obtinet, ob id fmegmata, & maculas faciei delet. Est & Kaliminus; & alterum genus salicornia dictum ad maritimas oras frequentissima. Fruticant è radice fibrosiore quamplures cauliculi bicubitales; videnturq; teneri turiones ramulorum, crassi pinguibus, teretibus, geniculatis, per crebros geniculos pyxidatim inferris, quasi alabastriculi, gustu non infulso, nec temperamento, nec víu à ceteris dispari. His accenseri debet species illa crithami à mulris putata in maritimis nascens, pinguib. folijs, pallidis, gustu salso. Anthyllis folijs mollibus, radice tenui; nascitur salsis terris, gustu s haud infulfo: videturque nomen anthyllidis, quafi à cana lanugine pubescentibus, vel à floscellorum exilitate. Sunt enim multæanthyllides, altera alterá falfior, flofculis ex albo purpurafcentibº, falfo&acidulo gustu; vrinæ, renibus, & vulneribus medentur. Marina atriplex atriplici fimilis, & f_t inachiæ, folio fubalbido, fapore salso, nitroso; nascitur prope litora, & salinas; abstergit, & aluum citat. Empetron in maritimis nascitur, salso gustu, sed quo propius terræ, eo amarius. Galenus ad ea pollere dixit, ad quæ substantia salsa.Intersalsas stirpes ciceràTheophrasto recensetur.Dioscorides vrinam ciere, menses ac partus expellere, & ad verrucosas formicationes, ad scabiem, capitis vlcera, imperigenes, carcinomata, vlcera maligna, siue cacoethes, hydropicos, & arquatus valere. sturtium marinum forma satiui, nisi frondibus teretioribus, albicantibus, teneris, & salsi saporis esset. Excale facit satinum; lieni, partui,& renibus iuuat; lepras & impetigines abstergit; serpentum venenis, capillorum defluuio, coxendicibus, tumoribus, & collectionibus illinitur. Sed marino vegetiores vires, præcipue ad calculos pellendos, vr sumus experti vique ad admirationem. Brassica nitrofæfacultaris eft. Cit vrinam, viperarum morfibus, fordidis vlceribus, & podagris vtilis: cit menses, igni sacro, carbunculis, sluentibus capillis, & lieni confert; cutem & lentigines abstergit, & cit aluum. Marina salsioris gustus, folio carnoso, pingui. Vehemenrisfime citaluum. \boldsymbol{D}

De amphibiis plantis maru, & montium, & animalibus, & eorum viribus; CAP. XXV.

SVNT & amphibiæ plantæ marinarum aquarum, & montium. Theophrastus: ex his, quæ terrestres peuldubio sunt, mari non-nunquam viuūt, vt palma, scilla, albucum. Harum maxima ex parte formas consimiles ex marina, & terrestri formatas habent.

Assyn Grt ergo fronde læui, albicanti, flore albo, odorato, radice tenui, odorata. Vires etiam ex vtroque loco commistas habet, calidas scilicet, & siccas; calidas ex terris, siccas ex sale marinis aquis immisto. Myrtus in montibus nascitur & litoribus. Virgilius;

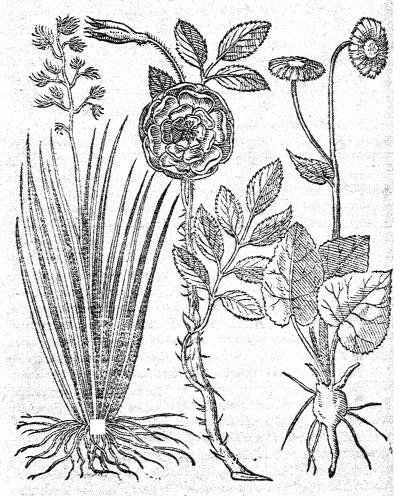
Litora myrtetis gratisima, &c.

Et Veneream vocat, quod in mari nascatur, vbi Venus nata est. Contrariis facultatibus prædita est: vincit in ea frigidum terreum; habet & calidum terræ, & valenter desiccat. Valet sanguinis excretioni, vesicæ erosioni, vrinæ, phalangiorum, & scorpionum morsibus, instammationibus oculorum, ægylopis, & cæteris. Tripolium in maritimis nascitur locis, que allidit vnda, recedensq; dimittit, vt neq; in mari neq; in sicco sit. Folio glasti, sed crassiore; radice alba, odorata, & calidi gustus. Contra venena, aquam vrinamq; discutiens. Amphibia vero animalia terræ & maris, sunt alcyonii, & vituli marini, quorum eriam vires promiscuæ.

De atheris varietate, & de herbarum physiognomonia, & viribus sub torrida Zona degentium; CAP. XXVI.

A m formas & vires plantarum descripsimus, quæ in quibuscunque aquis & terris nascerentur. Decet nunc cœli sectiones describere, quæ scilicet plantæs sub nimio feruore, algore, & tepore vinant, & ab iis primo, que sub sudo & feruido cœli tractu degunt. Sed Trogus, Aristoteles, cæteriq; Physiognomones ex variis cœli habitibus, hominum temperaturas, & motes concinne coniectarunt. Sed mores quippe hominū, sicuti plantas ad cœlum regionis, habitum qualitatemve habere resposum arbitror, vnde liceat nobis ex eisdem cœli cardinibus formas, & platarum facultates vestigare; sed vt vidimus in humanæ essigui delineationibus, eos, qui exustas cœli plagas incolūt, esse corpore breui, cruribus exiguis, vibratis capillis, exiguo sanguine, calida, siccaq; teperatura; sic etiam plantæ, quæ cum humanis corporibus no parum habent symboli.

HAC tabella tres plantulas tribus cœli segmentis responsum habentibus finximus; à dextra namg, sub astuante Zona degentis iunci odorati siguram exhibemus, pro hoc ipso capite; à sinistra postremo loco Septentrionis incola, aconiti alteram, pro duodetrigesimo capite proponimus: in quarum medio temperati climatis incola rosa pro vndequadragesimo exponimus.

Retorrido, & macileto habitu feruidorum locorum incola virgulis fruticat gracilibus, prædensis, exsuccis, contortis, & rigidis, squarosa cute obsitis. Foliis exiguis, angustis, crispis, laciniosisque, colore non multum viridi. Flosculis interdum croceis, odoratislimis; fructu paruo, odorato, sapore acri, semine nigro; radice parua, lignosa, vitæ diuturnioris.

Sed ad linearurærationes accedamus. Quæad Meridiem, exustis, & exuctis locis degunt, minus alimenti hauriunt, meliusque 8 quod hauserint, coquunt; itaque efficitur, vt plantænon proceræ, fed fruticola & crashuscula euadant; ramosiores etiam, quia succus magis diffunditur, quam subeat, vt ex Theophrasto habetur libro De causis. Robustis virgis exsurgit, causa est siccitas; nam vt humida mollis imbecilla est, & parum esticax ex aqua; sic ex terra ficca validior, inque suo officio stabilior. Sic Æthiopes, ve sicciores, & sub torrida Zona degentes, crispi, macilenti, musculosi, robustique constant, ex Aphrodisco. Curfoliis crispis nascatur, Aristoteles in Problematis reddens rationem, cur cucumeres in terra conditi maiores efficiantur, ait, Sol & spiritus exsiccando, quæ eis expolita funt, incrementă impediunt, molema; tum minoré, tum. crispiorem reddunt, quemadmodum & arbores, quævento soliq; expositæsunt. Et Auicenna reddens rationem, cur capilli crispentur, dicit, vt coria igne vstulata crispantur, sic capilli capitis caliditate sui, vel cœli feruore crispari possunt; quod ad frondes referri haud incongrue potest. Potest etiam crispus euadere capillus, si cutis densa, & pori arcti fuerint: capillus, ferrum, vel aliud eiufmodi, quod per arctum educitur, incuruarur. Sic solis feruore correx denius,&arcti pori possunt frondes crispas reddere. Siluestres herbæcrispidioribus foliis satiuis sunt, quibus læues, & extensæ; quia his illæsicciores. Brassica crispisolia præstantior est læui, ex Theophrasto; quia siccior est, & ob id sapidior: diximus enim saporem in non absoluta siccitate consistere. Idem de lactucis dicendum, quibus sapidior crispa est: quia humidis siccior est; & soncho senescenti crispantur folia, quia siccior euadit. Hedera terrestris crispisolia e.i., & calida, siccaque. Flore exili, croceo, vel subenti, quod est immodicæ siccitatis & caliditatis argumentum. Folia minus viridia à Meridie: nam viror caliditate diluitur, resoluto humido. Sed de odore loquamur. In totius terre partibus, que ad Orientem spectant, odoratiora nasci dixit Aristoteles, qua quæ ad Aquilonem,& eorum quæ ad ortum,quam que ad Meridiem,quod loca Syriæ, & Arabiæ pleniora funt, atque terrenofiora; Aphricæ vero arenosa, siticulosaque. Nec enim humorem nimium esse oportet, (concoqui namque nimius non potest) nec nullum: sicenim nullus vapor exstingui potest. Idemque: In plantis calidis & siccis natura, humor corum non feculentus est, sed concoqui expeditius potest. Constat hoc etiam plagis terræ, quæ vt seruétiores, sic odoratiores sunt; vt Syria, & Arabia, & municipibus earum regionum, quæsseca & calida nonimus, hocidem probari potest. Theophra-Rus item plantas odoratas nasci in plagis ad exortum, Meridiemq; vergentibus, vt in Arabia, Syria, Indiaque, vt thus, myrrha, cafia, lafer, cinnamomum, & alia. Loca feruida odorum fertilia sunt, & quæ alibi, carent odore, in his locis odorata funt, vt calamus, iuncus:in Syria, & prefertim in his locis, quæ arida funt, vt ea que apud Cyrenem proueniunt: nam non nifiratione siccitatis odoratiora funt. Ager enim tenuis, ficcus, nec nimium feruidus, aer purus, ferenusque ambiens, quæ omnia ad odorem creandum aptissima;& quæin apricis posita sunt, odoratiora sunt, quam que in vmbrosis, & præcipue que ad Meridiem spectant; quod minus alimenti hauriant, meliusq; quod hauserint, coquant. Siccitas odori couenientior est, & omnia odorata eo potius vergunt. Argumento illud est, quod tractibus estuosis, plura, melioraq; odoratorum genera prodeunt. Quod acris & vehementis saporis sint, Theophrastus reddir causam de iis loco præallegato; quippe acredo, & odor maxime se consequuntur; odor enim ex tenuiori, sicciorique, quique facile difflatur, humore prouenit; acredo autem ex siccitate prouenit,& obid odor vbi acredo, vel pinguedo, ve in serpyllo, sisymbrio, ruta, apio & mentha. Præterea quæ adustionem experiuntur, amara funt, sub zona tottida aduruntur cuncta, ideo fere amara sunt. Experimentum lixiuium est, quod ex cinere, qui ex combustislignis efficitur,& amarum constat. Africana iris amarior est, quam Illyrica, vel Macedonica. Sie eriam arum in Cyrenaica regione minimum acrimoniæ possidet, Pergamo Galeni patria, acrior est. Sic etiam capparis in Libya ex mari rubro mirum in modum acris est, vt in ore pustulas excitet; in Apulia edulis est. Sic & reliqua. Semine intus nigro, vel croceo colore. Dum enim molicur, semen aroma-

, cicum aliquod, farina nigra, vel fusca prouenit, vt in pipere, cinnamomo, cubebe, cæterisque videre est: quæ autem nostra regione proueniunt, plerung, albam farinam reddunt. Sed priusquam de stirpium viribus loquamur, sub calidazona degentium, diluendæ sunt veterum Philosophorum opiniones. Empedocles, vt etiam diximus, & hanc opinionem sequutus est Mnestor, Theophrasto referente, ea que locis algentibus perdurare valent, plus caloris fortiri retulit; vt abies, pinus, cedrus, iuniperus; neque eiulmodi arbores his locis perdurare possent, niss ratione caliditatis. Hanc opinionem videtur sequi Aristoteles in Problematis; ait enim naturam, contra quam loca se habere; quoniam si similem ager,& cito pæniteret; vt qui loca calida habitent, refrigerentur; qui frigida, calefiant. Theophrastus id putat inepte dictu, quum vnumquodq; in simili perdurare possit, nec affici queant:ex aduerso vero affectibus pareant. Auerroes quinto Colligerait; Qua nascuntur in locis calidis, pro maiori parte calida funt; ficut quæ ex India afferuntur, & quæ nascuntur in frigidis, vt plurimum sunt frigida. Et potestesse aliquando per accidens, ve nascantur calida in terris frigidis, sicut pinus, quæ nascitur in Illyria; & frigida in terris calidis, ve tamarindi, qui in Arabum terra nascuntur: & hoc accidit ob duas res; aut quia corum cortex foris densus est; aut quod sub aquis submersa sint, quæ res possint & frigus, & calorem in omni regione præstare; quia calor multus existens in eis, contrahitur intus propter frigiditaté. Ego situs ratione euenire dico; possunt calida sub Septentrione ad Meridiem consita viuere; & frigida in Meridie Aquiloni opposita, vt latius dicemus. Aphrodiseus mirabiles virtutes possidere dicit loca Meridiei opposita. Theophrastus multa venenata in Ægypto masci Homeri autoritate, & hiceius venena Helenam excepisse dixit;

Prospera qua quondam Thonis dulcissima coniux, Aegypti Polydamna dedit, qua plurima gignit Noxia terra serax, & multa probata vensna.

Medentur meridionales stirpes veneno:nam anguium morsus per loca differunt; & genera serpentum, quæ æstuotis locis gignuntur, magis pestifera sunt; frigidiores regiones minus terribiles angues donant, ob id mira naturæ benignitate, vbi abundat malum, ibi remedium. Omnes sere herbæ sub æquinostiali nascentes

contra venenosorum morsus valent. Ad cordisaffectus etiam pras frant aromatica, quorum Gracinon meminere, sed Arabes. Et quia nimio Solis æstu quasi torrentur, amaricat, ob id in vtero fætum interimunt, eiiciuntque; sic etiam humores: sunt etiam nonnihil acria; ideo ineîdunt, vnde calculosis congruunt, vrinam & menses cient: & lieni etiam medentur, quum sint tenuis essentiæ. Myrrha in Arabia Troglodyti nascitur. Arbor spinosa, caudice duro, & intorto, cortice cabro, folio oliuæ crispiori; nascitur in argilla & sabulosa terra. Calefacit, exsiccat, & astringit. Menses cit, & partus velociter pellit; vermes & tineas enecat. Thus Arabix indigena, vt ex co thurifera dicta sit. Pusilla arbos, foliis lentiscinis, calefacit & astringit; Galenus siccare dixit. Styrax in Pisidia, Sidone, Cypro, Cilicia nascitur. Calefacit, concoquit, emollit, cit menies, & aduersatur venenis. Bdellium, lachryma Saracenica arboris; nascitur in Arabia, Media, India, Babylone. Arbor nigra, magnitudine olex, folio roboris. Calefacit, & emollit, calculos comminuit, vrinam mouer, à serpentibus percussis iuuat. Cardamum è Comagene, Armenia, Arabia, & India. Gustu acri & subamaro. Calefacit. Ad comitiales, ischiadicos, menses, rupta, tormina, latas tineas, renes, vrinæ difficultates, & cætera. Amomum in Armenia; in Media exigue fruticat, flore paruo, foliis bryonia, libro subrufo: sed Medum frutice venoso, odore origani. Calefacit, siccat, aftringit. Medetur morsibus scorpionis. Casia fistula calefacit, Galenus exficcare dixit. Vrinam cit & menses; serpentum morsibus, renumque vitiis valet. Cinnamomum tenerrimis ramulis, frequentibus nodis cinctum, acre, incîdens, calefacit, coquit. Vrinam cit, menses & partus, & latas tineas expellit. Pseudocostus foliis pastinacæ, asperioribus; slos melini coloris. Iuncus odoratus ex Africa, Arabia, Nabathæa, vel Babylonia; igneæ caliditatis adiinguam, astringens & tenuium partium. Vrinam & menses cit, miscetur antidotis. Balsamum fert Iudæa & Ægyptus, tenui & capillacea coma. Calefacit. Menses, vrinam & partus mouet; valet ad venena, & ischiadicos. Nardus in Syria nascitur; excalefacit, deficcat. Cit vrinas, ad renum vitia, venenata, & oculorum remedia valet. Laserpitium in Syria, Armenia, & Libya. Acerest, & calefacit, Galenus tenuium partium, & offentizaerez & ignez esse. Ischiadicis, venenatis, oculorum aciei, & comitialibus præstat. Acorum

Acorum in Colchide, Galatia & Creta: calefacit; & Galenus tenuissima essentia & desiccare dixit. Cit vrinam, comitialibus, ruptis,
serpentum ictibus, & oculorum caligini medetur. Agallochum India, & Arabia mittunt. Calidum & siccum. Sic cyperus Cilicia, Syria, & Cyclades insula, calida est. Cit vrinam, calculosis, serpentum
veneno, & mensibus ciendis auxiliatur.

Animalium sub calida zona degentium forma, & qualitates,

E A D E M de animalibus dicemus sub calida Zona degentibus, quorum soma hæc erit.

Efferts aspectibus, & moribus sunt animalia feruida loca incolentia, capito vibrato, pedibus blæsis, & corpore nigro, vitæque diuturniosis.

Phyliognomoniæ causæ hæ sunt. Aristoteles in Problematis efferis aspectibus animalia esse retulit, que sub nimio vel æstu, vel frigore nascuntur: causamq; esse excessum frigoris, caloris qui dimouet, & corporis temperamentum peruertit, ex quo forma. Blæsis pedibus esse eodem loco declarat: nam vt ligna, sic eius corpora à calore depravari solent, quod etiam pili ostedunt, quos illa crispiores, quam carera gerunt; crispitudo namque veluti pilorum blasitas est. Crispi capilli ratio ex calore est, vt diximus; nam arefactus capillus reflectitur & incuruatur. Colore & oculis nigris esse folent; nam calore omnia comburutur; & quæ cobusta, nigra sunt, & oculorum color reliquo corporis colori assimilatur; vnde, quia nigra sunt ipsa, & oculi nigri sunt. Sunt etiam vitæ diuturnioris, quia natura ficciori constant: nam quod siccum, firmius & diuturnius est. Vel quia frigida loca refrigerare solent, & ambiente calore magis populatur, abiumiturque. Sed ad vires deueniamus. Aphrodissens calida esse animalia dixit, quæ sub calida Zona habitant. Empedocles, vt diximus, cotrarium sentiebat. Vires quas calida & ficca haber. Leones Oppianus in Libya gigni dixit; in Africa, & Syria multifunt, in Europa folum inter Acheloum & Nessum amnes longe porentiores, ex Aristotele: hodie in Europa non nascuntur; quia majorem copiam caloris desiderant. Leonina caro ceteras caliditate superat, ex Hach. Camelos inter arméta pascit Oriens; quorum duo genera, Bactrianum & Arabicum. Rhases calido & ticco

esse temperamento dixit. Dorcades in Libya sunt, ex Æliano; vltra Catadupa Nili Philostratus inueniri, Plinius non transire montes Syriæ dorcades, & hyænas testatur. Simeon Sethi eius carnes dessiccare scripsit. Moschicapreolus Africæ regionibus, Ægypti, & Syriæ reperiri. Calidum & siccum moschum esse ex eodem, & Auicenna habetur. Pantheræ in Asia & Europa nullæ sunt, ex Aristotele; quarum carnem calidam aridamq; esse retulit Rhases. Scincus ex Oriente, & Ægypto ad nos aduehitur, Dioscorides ex Lydia Mauritaniæ: calidus ex Auicenna, siccus ex Paulo est.

De forma, & vi plantarum, & animalium in Septentrione degentium; CAP-XXVIII.

SEQUENTER ex aduerso, quæ ad rigentia Septentrionis loca degunt: nam contrarias formas & vires sortiuntus. Diximus in humana Physiognomonia sub Septentrione degentes immani esse corpore, & procero; colore & oculis albicantibus, cruribus crassescentibus, capillis mollibus, & prolixis.

VIGESIMI fexticapitis fronti prafiximus tabellam, cuius postremo loco aconiti plantam expresimus roscidi cæli alumnam, ibi eam contemplator.

PER AMPLO igitur & habitiori corpore, recto, procero, & enodi i algentium locorum incola surgit planta, aspectu fero, & molli. Flore albo, pauci, vel tetri odoris. Sero germinat & fructificat. Fructus

difficilis, vel praui nutrimenti, & plerumque virosi.

Assignatæ essigni rationes sunt: quod procero, enodi simplici, & recto exsurgat stipite, rationem assignat Theophrastus, inquies, Vbicunq; autem vniuersæ siluæ pars ad Septentrionem spectans, ligna spissiona & pulchriora profert, & summatim meliora, arque omnino robustiora in Aquiloniis exeunt, augentur & proficiunt; densæ in longitudinem potius, ideoq; enodes, rectæ, proceræque sunt, remiq; ex his optimi siunt. Sero sructus maturantur in frigidis: ratio apud eundem, quod calor est qui concoquit: nimia etiam strigisticas exsiccat, exacerbatque; sed media temperies commodissime alit. In cibis cruda, incoctiliaq; sunt, quæ gelidis pluuios sque locis nascuntur; quia largius, validiusq; alimentum trahunt. Bæoticum frumentum graue est, cæterique fructus illius agri, quia præpinguis

pinguis & aer frigidus est. Pleraque venena gignir Aquilo. Aconita dicuntur quod præruptis cautibus gignantur, & frigidissimis locisssic & cicuta circa Susam gelidis montibus. Columella optimam hortensis soli describens qualitatem, addit, quod venena non producat, id est quod frigidum cœlum non habeat.

Sed negat elleboros, & noxia galbana fucco, Nec patitur taxos, nec frenua toxica fudat.

Quod non nisi à summa naturæ benignitate acceptum ferre debemus, quum venena tam dissitis locis amandauerit, ne iis imprudenter homines vescerentur: salutares vero herbas nobiscum esse, &innoxias voluit. Vnde credi par est in aere frigido, aperto sole, atque etiam modico alimento opus esse:vt venena optima sint, ob id in montibus plura nasci videntut, in iis maxime qui altissimi sunt atque amplissimi, ex Theophrasto. Sed medicamenta quæ aquiloniis, gelidis, siccisque locis nascuntur, præstantiora sunt iis quæ in humidis; & ob id meliora, quæ ferebat Eubæa, deteriora quæ Telethrium; ibi enim sicciora, hic humidiora nascebantur. Inolidæsunt, quia mali odoris causa cruditas quædam est excrementi: quamobrem sudores etiam aliqui, atque aliquando flatus, ructusque crudorum fœdius olent. Sic terræ plagæ feruentiores, odoratiores, frigidiores; quiaminus concoquere possunt, male olidæsunt, vt ex Aristotele in Problematis. Sed sola iris apud Illyrios exit, magisque ad Septentrionem spirat. Vires, sicut forma, ad regionis habitum responsum habent: vnde frigidas & siccas esse aquilonares plantas nemo est qui dubitat. Aconita dicuntur, quod montium cacuminib9 proueniant, inPonto, & Italia Iustinis montibus, flore luteo, caule & folio subhirsuto. Venena omnia esse, & certissime mortis nemo ambigit. Cicuta angustifolia, slore albi-canti, odore tetro, & frigido necat. Auicenna frigidam & siccam in fine tertij gradus dixit: sed in gelidissimis venenosa est, & ideo è Susis petenda. Taxus abieti similis, venenosæ facultatis à Theophrasto describitur; nascique gelidissimis locis. Tam præsentis 2 veneniest, vr sub ea dormientes moriantur. Hedera odit calores, frigus adamat; quare in feruidis minus potest prouenire; obidin Babylonia non vixit; contrariam non ferens regionis conditionem: cuius cœlum tam graue & æstuosum essundi tradunt, ve vtres aqua plenos, quibus indormiscant negoriatores, exsiccans, exhau-Digitize Go Google

riar: cum enim Alexander Harpalum iussisser, hederam Babylonijs hortis inserere, vt locis his æstu slagrantibus, vmbra locorum frondosis hederæ comis incommoda caloris propulsarer, eam non comprehendisse trahit: quamuis Harpalus, ve in ea regione pangererur, laborauerit: sed intabuit, & prorsus exaruit. Eius natura in medicina anceps, mentem turbar, & capiti & neruis nocet; corpus infirmat, torpidosque reddit seasus; fæminas steriles facit. Tryphon delirium, quasi hyoscyamus facit, & mentem ad insaniam mouet, & alia deleteriæ facultatis. Sed animalium sub Seprentrione degentium, hæc forma. Corpore amplo, aspectu sero, villo prolixo & molli, colore albicanti, oculis glaucis, cruribus crassis, sapore insipido. Quod effero aspectu sint, rationem proximo capite reddidimus; flaui coloris, & albicantis oculorum & pi-Iorum rationem diximus in humana Physiognomonia, earundem quoq; qualitatum. Vrsos regiones frigidægignunt; & in Africa nec vrsi, nec cerui, necapes esse videntur, ex Plinio. Herodotus in Media vrsos esse animal frigidum, humidum, pituitosumque. In Arabia suillum genus non gigni Plinius dicit. Arabes Scenitæ si admiserint, moriuntur illico, ex Solino; nec ferum, nec cicurem India habet, ex Ctesia Aristoteles: Germania suibus abundat, Belgici feroces. Caro frigida, humidaque. Lupi in Ægypto minores, quam in Græcia; Aristoteles multo vulpibus grandiores dixit: Canes in frigida plaga, Africa & Ægyptus gignit. Caro frigida & ficca, ex Rhase. Rubetæ in locis frigidis, & humidis reperiuntur, & nemoribo vmbrosis: magis sunt venenosæ in frigidis quam in calidis. Frigidissimum animal&humidum. Feles in alpinis regionibus plures reperiuntur.

De facie, & potestate in temperata zona nascentium stirpium & animalium. CAP. XXIX.

Sevitur inter duo extrema loca medius, scilicet temperatus, quem nos incolimus; ad Austrum decliuis calidior est, ad Aquilonem frigidior; in medio igitur indulgentior ætheris temperies. In extremis venena sunt, in medio alimenta, & homini conducibilia; & si quæ Septentrione, vel Austro nostris regionibus deferantur, earum dómita feritate cæli indulgentia mitescunt, humanæ; naturæ conuenientiora sunt. Forma hæc erit.

In tabella medio vigesimosexto capite descriptarosam effigiauimus, temperato cœlo nascentem, ibi eam requirito.

Non squallido, retorridoq; Africæ, nec turgéti ac prolixo Aqui-Jonis habitu, quam temperati nostri tractus, quas torius mudi hortialunt, planta se oculis offert, sed mediam inter vtramque saciem hilariorem ementitur; cui tantum succi, & saginæ affert indulgens cœlum, vt possit illa habitior, hacieunior videri. Folia denso pullu latu sumotenus amiciunt ramos, non latiora, floridioraq; Borealibus, necangustiora Libycis. Flores versicolores, & odori culmos stipant. Multiplæ, & densæferacitatis pomorum, è quibus non teter spiritus, nec inodorus, vt frigidi cœli alumna, nec aroma olens, vt Austrina, sed olidus opplet nares. Sapor non seruidus, acris, vel insipidus, sed pergratus, vt humanę vitæcibo & emolumento, non detrimento sit. Radix tumida, nec viribus indonara, & randem à mediocris terræ amanti stirpi facie, & viribo non disparilis, sed eam

maxime emulatur, vt sæpius vnam pro altera accipias.

Huiufmodi delineationis sæpius è suis contrarijs rationes addu-'3 ximus. Nos ne porius fastidium, quam emolumentum nuperis pariamus, omittendas duximus. Vires etiam temperamentum inter vtranque retinent, vt calidum, frigidum, humidum & siccum leuiter attingant, vel potius ad caliditatem & humiditatem vergant, vt concoquere, remollire, vel nutrire valeant. Vitis algidioris cœli impatiens, sub eo fructum vel minimum parit; temperato autem cœlo infana lasciuia vinum fundit, quasi vinisunda; fructum facile omnium principem suauitate & valetudine donat, ex qua animalium princeps homo potum trahat. Calido & humido manat latice; humanæ naruræperquam familiari. Triticum, om Græcis dictum, quod hominum vniuerso generi sit cibo, exeoque vitam ducat; vel frumentum, quo fruamur. Indulgenti cœlo spicis prouenit seminum feracissimis: etsi omnibus regionibus seratur ob necessitatem.Italum fructu cæteris præstat; ea sententia fuit Alexandro Magno regnante, Græcia, tunc toto terrarum orbe potentissima. Sophocles Poeta;

Et fortunatam Italiam frumento canere candido.

Calefacit, & humectat impolitu, nostræ naturæ familiaristimu. Parum etiam discriminis inter triticum & siliginem, & zeam: nam prioris grani carentia, vescimur eis quorum eadem laus, & com-

G & Google

mendatio:quippe tritico simillima, copiosissima, & cunctis animatibus iucunda: Medium temperamentum patitur inter hordeum& triticum. Sicolyra, auena, lolium, sorgi dictum, & similia. De leguminibus idem dicendum, nec multum ab eiusmodi viribus & moribus absunt, Est & glycyrrhiza nostræ naturæ familiaris. Sic rosa tepidiscollibus, actemperato colo lætatur, & facultate parum à medio discedir, sic quoq; lilium, seucoium, & arbores ficus, punica mala, pyra, & olez. Sic etia mediarum regionum animalium qualitates & formæ. Placidis in regionibus placida animalia viuunt, sic eriam formaminter illas mediam fortiuntur: yt magnitudo media, pili neque longi, neque crispi, sed plani & molles, colores medij, cuius causæ etiam ex antedictis dependent. Bobus abundant omnes hi nostri tractus. Galenus bubulas carnes non mediocre, nec dispar alimentum nobis suggerere dixit. Capræ caro nostro temperamento assimilis, multumque alit: quamobrem Clitarchus Carthaginensis nouz academiz sectator, Thebanum quendam athletam hac carne victitasse, reliquosq; suz ztatis adolescentulos viribus superasse scripsit: sed hædi præferuntur capris. Agni nutrimentum nobis præbent calidum & humidum, & anniculi melioris conditionis, quam natu maiores, ex Oribasio: lac eius omnium maxime alit.Ex volucrum genere gallinæ omnibus præstant, & facile concoquuntur; sie perdices, attagenæ, columbæ laudatas carnes inter aues obtinent, neque tenuem, neque crassum succum gignentes, ob laudabile nutrimentum ab omnib expetuntur, ex Šimeone Serhi. Phænicides apud Atheneum inquit se varias delicias degustasse, sed harum nihil conferri posse cum attagene. Attagen aujs Afiatica, maxime que in Ionia nascitur intercibos electiles numerata, ex Gellio, & Martiale. Turdi etiam inter cibaria laudantur, neque tenuem, neque crassum succum gignentia, vt animalia temperati climatis, & infinita prope alia animalia sunt.

De amphibiis plantis, qua frigido, & calido calo proueniunt; CAP. XXX.

SVNT & amphibiæ plantæ, quæ vtroq; cælo feruido & algéti fruuntur; quæ vt vires, sic & formam commistam ex vtraq; habent. Ar gumento est cupressus, quã, vt Theophrasto inquit, feruida loca magis habét, vt Creta, Lycia, & Rhodus. In Creta insula, Ideis móribus tibus Leucisque vocatis, quibus nix nunquam deest, cupressum comperiri assirmant. In Cyrenensi etiam reperiuntur. Nostri etiam tractus copiosissime cupressum habent, vi nullus locus sir qui eis non abundet, vi vere videatur nostri cœli inquilina. Vires etiam vitiusque retinet loci; frigiditatem ex Aquilone, caliditatem ex Austro Ideo Dioscorides resrigerare & astringere dixit; Galenus non resrigerare, sed calefacere & desiccare; & tantum ei inesse caliditatis quantum satis sit ducendæ in altum, nec vllam caliditatem corporibus asserte. Sed mistas sacultares obtinere vnusquisque iudicabit.

De situ, & de montanarum stirpium essigiatura, & viribus. CAP. XXXI.

DIXIMVS de superûm aspectibus; nunc de situ dicemus; gerit enim situs ætheris vices: nam montes, colles, planities, & cóualles cœlum commutant, & frigida loca cœlorum ratione situs obtundere, & calida efficere potest; & contra humida desiccare, & sicca humectare: quippe calidioribus in regionibus montium partes Septentrioni obiectæ frigidæ sunt, & in Septentrionalibus Meridiei oppositæ calidæ, & tandem pusillo in vnius villæ ambitu, vel regionis totius mundi compendium habere poterimus, & Meridianosæstus, Septentrionales algores, & mediæ regionis tepores: id est cælum cum terra maritare, quod tantopere desiderabant maiores nostri.

ALIQUAS herbas fitus varietates oftentantes hac tabella expressas huic capiti prafigimus, putantes oftendendis earum figuris suffecturas. A dextris prima montium inquilina hyssopus pro prafenti interuenit; secunda, plani domestica crithamus; tertia, conualium mandragora; postrema, collium vitis, pro priuatis capitibus vigesimo quinto, sexto, & septimo describendis, ne singulas repeterecoacti essemus.

Eiusmodi ratione plantas è gelido, & Aquilonio cœlo, & ex retorrido Africæ allatas nostris regionibus inquilinas redimus, illis
partes Austro obuersas, his auersas constituendo. Nos vt à nuperis
gratiam ineamus, neque dicendorum ordinem intercidamus, vbi
de cœli segmentis loquuti sumus, de situ dicemus; & primo à montibus incipiemus, & montanæ plantæ vires & formas describemus.
Sed prius animalium formas celsis montium verticib degentium
videamus. Sunt enimalpini, vel montani accolæ rudis aspectus,
macilenti, & retorridi; guttura habentes strumosa, boni coloris, &
diutius viuentes. Animalia aspera, esferatioraq;, robustiorum virium, quam plana incolentes.

SCABRA ergo strigosa, macilenta, tristiorique facie infelicia sua testatur natalia monticolæ plantæ, breuis & desicata tota corporis forma assurgit. Caule spinoso, vel si mauis aspero, nodoso, hirsutoque, contorto, retorrido, solido, & rigenti. Folio paruo, crispo, hirsuto, neruis, vel torulis exstantibus radiatim à pediculo in ambitu proiectis. Floscello decolori, & minus odoro. Fructu sapido, interdum acri concocto, paruo, non minus odorato. Sero germinat, sioret, coquitque fructus. Radice parua, paruulisque sibris innixa sed

medicis vsibus commendariore dote. Vitæ perennis.

Sed talis effigiaturæ causas enarremus. Quod breuis & delicata sit, facir loci natura arida, exucta, & siticulosa. Aristoteles reddens rationem in Problematis, cur animalia parui corporis proueniant; dixit ratione alimenti, si exiguum fuerit, & alimenti inopia magna corpore prouenire non possunt, ob id puerilibus membris constarevidentur, fitqueadmodum sint modici, tamen congruentes omnes sui corporis partes habent, vt Nelitenses catelli. Sunt enim crispa, nodosa, solidaque, idq; etiam ex loci habitudine prouenit: nam arbores, quæ vento & Solibus expositæ sunt, eiusmodi prodeunt, & Aristoreles eodé loco rationes adducit: nam Sol, & spiritus exficcantes, incrementum impediunt, molemque tum minorem tum crispiore reddunt; sic etiam paruæ, solidæq; excrescunt, nullo obice ambiente, o alimoniam largiorem faciat, vel ne pabulu arescat, vel enanescar. Theophrast etia scripsit, q locis flatib. expositis, & apricis, vel raris& folutis exeŭt plate breues, nodofe: na flar exasperat, & nodos faciunt retorsionis & cosistentie causa. Et alibi tradit in siccis & saxosis scabra nasci, & ob id montanum scabrum, &

fraxini montanæ grate coloratæ, crispe, solidæque; & ijs ad lautiora operavti; & ad summum, montanas plantas ob frigus scabriores, spinosiores, nodosiores, & magnitudine minores, qua quæ in planis nascuntur, esse. Idque in nobismetipsis experimur. Quotiescunque enim frigore, vel flatibus inhorrescimus, illico in cute inæqualitas exoritur, detruso introrsum calore, & humido: sic caro subsidet,& pili tutantur rigore suo locum,& caro exasperatur. Dixit etiam alibi montanas campestribus nodosiores. Et in apricis nodosæ & contortæ. Et mala pyraq; in montibus breuia, nodofa, spinosaq; proueniunt, in planis vero ampliora, pulchriora visu, meliora tam materie, quam fructibus; sed montanæ plantæ materie commodiores viu. Spinolæ etiam sunt, quæ montibus nascuntur, idque quia ficcæ, spinositas enim & horriditas à siccitate: nullibi enim opportunior locus ad spinas producendas, quam mons. Sed de spinis loquuturi, videamus causam in plantis spinarum, & primo quid Aristoteles dixerit libro De plantis. Air enim: In eiusmodi plantis raritatem inesse quandam, per quam ascendat humiditas frigida, qua Solis vi concrescat. Quod mihi falsum videtur: nam spinosæ omnes fere plantæ cæreris densiores sunt in eo genere, & minus humoris commeatus per corporis spatia. Exemplo est pyrus, quæ feris translata: locis, adhibito cultu, deponit agresté illum habitum simul cum aculeis, quos adulta tulisset; simul & laxatur illa densitas, quæ videtur in eispopularibus, vnde ad meliore natura transposita fuit. Nec assentiendum est ex humore frigido prouenire, nam stirpes multa, quoad frigidiusculæsunt, nullam spinam gerunt, vbi perætate pronectiorem tumanni, tum suam concaluere, ibi tandem aculeascunt. A lactuca petatur exemplum; quæ quum aculeascere incipit, amarior & calidior est; sic cinara, eryngiu, aloe, & vrtica: & opinionem hanc sub sensus triumpho captiuam ducent. Albertus dicit, quod in plantis spinosis est raritas transuersorum pororum à capite plantæ ad cutem venientium; & hæc est via, per quam crescit spina: Materies autem spinæ est succus terrestris, calidus valde; in qua propter intensionem materiei, statim ab initio formationis plantæfestinat decoctio, & ferués sicca materies, & acuta educitur in raritate transuersorum pororum; & dum prouenit exterius, à sole exsiccatur, & fortissime durescit. Quod ex terreo sicco proueniant spinæ, argumento funt oleaster, pinaster, malus, & Punica siluestris; du siluis negle de viuunt, spinis induuntur; exdem postea cultu hortis cicuratæ, fit cortex læuis, & euanescut spinæ: eodem modo vrbanæ in siluis neglectæ mitiori habitu exuto, in spinas abeut, vt diximus. Erideo Theophrastus: Siluestre id peculiare habet præ cæteris, quod omne durius, spinosiusque euadit. Lactuca, vt diximus, cum ficcescit, spinas foras emittit; sicut etiam de soncho videre est:nam ve de nodis diximus, platæ, que hibernis, apricis, macris & aridis locis degunt, spinosiores fiunt, quum spina nó niss acutior nodus sit: & quæ dilutis, planis vmbrosisq; locis nascuntur, enodes, & minus spinosa, velsi spinas habent, rariores, mollicella, & minus mucrone validæ: ob id iudicatur quod ficcitate eueniant: nec multum à nostro proposito absunt, quæ Theophrastus dixit de vrbanis, & feris siluestribus: nam terrestres plantæ ob terrestre alimentu lignosiores dant fructus; cotra autem vrbanæ ob humidum alimentum, min9 lignosum,& magis carnosum, vt in amygdalo videre est. Succurrit nunc Aristotelem libro Problemarum dixisse, rosas suauius olere quibus vmbilicus asper, quam quibus læuis; inquies, Suauius olent, quia modum consequuta sunt sux naturx, vt rosa spinosa sit. Et Theophrastus rosas odoraras dixir, quibus pars ima scabra. Et ego dicerem spinas arguere siccitatem, & que sicca sunt, odoratiora funt,&odoris vis in liccitate consistit; & ita sunt spinæ in plantis, vt in animalibus pili duri, cornua, squamæ, spinę, & eorum coplexionemaliis ficciorem ostendunt. Athenæus inquit; Saxatiles vocantur pifces, gobiones, scorpii, passeres, & iis similes, & corporibus ficcum ministrant alimentum, & faciles sunt ad concoquendum, neque excrement a multa, neque flatus gignunt. Et apri siluestres, quia sicciori alimento viuunt, pilos duros habent; dentes rigidiores, & magis exertos, & ficcius præbent alimentum, vt cætera siluestria animalia. Idem sensir Auerroes in fais Colliger, quod multitudo offium in animalibus vngues, claur, squamæ, & similia his significant, quod in eis est multum terreum, & laudantur in piscibus squamæ & spinæ; quia significant rem contrariam earum complexionibus. Et quod melioris alimenti, & præstantioris sint succi, prohibet Deus in sacra pagina ne comedant pisces molles, quos Graci munamoniques vocant; ve funt turdi, merulæ, & similes. Sed quum spinæpyramidalis siguræ fint, id est, à crasso prodeuntes atterantur in mucronem, videamus Aristotelem libro de Plantis quid dicat: Aer, inquit, peculiaris planta

circumfusus, eius auget partes cum intentione materiali, id quod plantis ipsis euenit; tenuiore nama cacumine sunt. Albertus aliam affertrationem. Aer inclusus in materia illa, que spirituosam eam facit, quanto magis à planta, in qua spirat, elongatus fuerit, tanto magis augerur, & in tenues auras abit; & ideo magis acuitur necessario; sed mihi non videtur Aristoteles causam plane attigisse: sed figuræ causa in spina, quod basis alimento prope sit, atque iccirco latior, sic etiam racemorum facies, strobilorum, & omniu fere quorum cunque. Sed spinis impegimus; iam exsoluamus. Solidiores sunt. Theophrastus scripsit quod locis apricis nascantur in crassitudinem & in profunditatem distendantur; & propterea obliquiores, & nodosiores, & in torum folidiores, spissioresque assurgunt: atque validiora, spisfioraq; ex natura loci reddi: ficciora, constantioraque sunt, quum montana loca spiratiora: sunt etiam coloratiora, Theophrastus de acere loquens, air in motibus nasci flauam, grate coloratam, in planis vero candidam. Sic & fraxinum in montibus colorarum, in planis vero decolorem; & ad fummum, in montibus coloratiosa nasci. Aristoteles etiam in Problematis ait loca cómode aspirata, coloris hilaritatem præbere, tam qui in vallibus degunt, quam montibus hilariore colore visuntur, quam campestres. Odoratiora sunt 71 quæin apricis quam quæin vmbrosis, & præcipue quæ ad Meridiem spectant; quod quidem minus alimenti hauriunt, meliusque quod hauserint, coquunt; locusq; efficit, quod non in longitudine crescant, sed fruticosa euadant; quippe que crassitudinem capiant, findanturque multipliciter, eo quod initia multa capellunt, feruorescilicet percoquente, dirigenteque quaqua versus. Vina montana odorata. De rosis vero, violis, reliquisque sloribus loquens dixit; in montibus longe minus odorationes nascuntur. Odores fiunt non in nimia, & absoluta concoctione, sed in prima; in montibus eriam exfuccis, & apricis plus debito coquitur. Fructus minores & paruiores producit ex alimenti paucitate, quo vescuntur; redditq; rationem Aphrodiseus, quod telluris loca excelsa, atque saxosa parum fructificant, quod humore indigeat; submissa vero humectiora esle, & ob id fertiliora experiri: sicetiam ex humoris indigentia pars capitis superior caluet; quia tenuior; infima magis pilosa, quia humilior. Acutioris succi Aristoteles rationem reddit in Problematis. Euenit enim ex tenui solo, exsuccoque; quia no multum humoris

moris possident, quæ in eo nascuntur. Vnde & quæ dulcia suopte ingenio confistunt, hæc ob humoris contenti mediocritatem, vbi Sol partem consumpserit maximam, facile reliqua concoquuntur; etenim multum cócoqui, negotium magnum est, mediocre expeditius cofici porest; vnde fructus, qui lege suz naturz dulces creantur, dulciores euadunt; qui natura ficci, & non dulces: nam ob inepiam tantum humoris retinent, quantum ipsi conuenit generi. Solautem dulcissimum, & leuissimum eximit, itaque acerrimi relinquuntur, humore superuacuo carent, quem fructus cæteri obtinent. Tenuioris etiam cibi sunt: vt legumina, quæ in sicco solo. Solique exposito, coctiua nascuntur, quia plus vis Solis percoquit. Serius germinant, & fructificant; idque rarione frigoris, quod arbores constringit. M. Varro montana loca leniora, salubriora, & ferius producere, quam campestria dixit: Theophrastus in montibus nouissime germinare dixit. Radices minores sunt, quam qua in planis, ex eodem. Diutius viuunt montium indigenz tum plantæ, tum animalia suo quæque in genere, quam campestres. Aristotelesin Problematis ait; Qui loca edita, apertaque colunt, tardius senesount; qui in campestribus, ocius: nam senectus putredo quædam est; putret autem quod quiescit; minus afficitur, quod mouetur, vt aqua profluens, locis editis afflante vndique spiritu aer agitatur, in caus manet immorus. Ad hæc locis apertis purus, ac diuersus pro-pter agitation é aer habetur, palustrib emarcescir. Tarde crescunt. Idem rationem reddens, cur in animantium genere alia breui tempore pariant, alia diu; dixit, aer stiens baud cito suas stirpes enutrit. Sed quas Medicis dent vires speculemur. Aer in monribus tenuior, & agilior, quia mouetur, argumento, quod minus gelantur. Ex agri exilitate sicci nascuntur plantæ temperamenti, ex Solis apricitate calidi; nam Meridiei oppositæ, illico crescentibus semper Solibus expositæsunt, ob tenue & exiguum alimentum, & optime confedum; tenuium sunt partium, & eiusde speciei. Quæ ferunt montes medicamenta, potiora campestribus esse, pericutati sunt Medici: quia acria & amara, ideo interanea occidut animalia; quia ficciora calidioraq; esse solet, ob id exulceratiora: ad lepras, imperigines, & ploras valet, & ad fætű in vtero perimendű. Ex acri odore virulentorum ictibus obluctantur, & nidore ea fugant. Quia acria & calida, digerunt, extenuat, & incidut humores crassos, & faciut ac elephanticorum remedia; quia tenuium partium, flatus extinguunt; Galenus ad venenosorum animaliŭ morsus assumi, velut cauteria: quæcunq; medicameta, ait calida esse & acria, & tenuium partium, quæfacile ex alto ad se circumiacentem qualitatem attrahunt. Exempla erunt. Ruta in hortis vulgares, sed in montibus vires vegetiores habet, & odorem vehementiorem, ex Dioscoride; si copiofior edatur, interimit: angustifolia est, & rigidis cauliculis. Calesa cit, & exficcat; vrinam & menstrua cit; partus enecat; cotra ferpentes & venena valet; tineas pellit; vitiligines, formicationes, verrucas, & imperigines tollit; comitialibus & coxendicis prodest. Plus ra tithymalorum genera funt; characias in montibus & asperis nafcitur; myrsinites etiam in asperis; dendroides in petris; omnium valentissimus characias, mox myrsinites, & inde dendroides, poftremo paralios, qui in maritimis, & helioscopius qui circa oppida: heberiores habet vires, ex Dioscoridis & Galeni censura. Tollunt impetigines, formicantes verrucas, & penfiles, pterygia, & fimilia. Oreoselinon, & hipposelinon valentiora cæteris; quia in petris nascuntur, ex Galeno. Elleborus authoritate Theophrasti in Oeta monte natus, oppido quam melior Parnassico est; quippe multis in locis & niger elleborus, & aliæradices hebetiores conspiciuntur. Dioscorides menses ciere, partus necare, scabiem, vi diginem, lepram, & impetigines sanare. Galenus terrio ordine calesacere,& desiccare dixit. Duo polii genera, montanum Teucrium dictum, alterum fruticosius, non vsque adeo valens odore, & viribus infirmius. Plinius fruticosum campestre & maius vocat, siluestre minus, Teucrium dictum. Serpentum ictibus, lienosis, aluum & menses ciere, sufficu serpentes abigere. Galenus calidum & siccum in ter tio pronunciauit. Hyslopum montanum, & hortense est; sed montanum omnia efficacius præstat, ex Mesue. Vim habet extenuandi, & calefaciendi; tineas necat; lienosis & hydropicis medetur. Galenus tenuium partium esse, & desiccare & calefacere in tertio; menses & vrina cière, & visum acuere dixit. Calamintha triplex, montana, campestris, & aquosa, sed viribus inesficax. Menses & vrinas pellunt; venenis resistut; interanea animalia necant; elephantico: adiuuant, partus extrahunt, accéfæ, serpentes sugat; ischiadicis iu: uant : sed ad omnia dicta montana efficacior : gustata impense ser uet,& acris est. Nardi duo genera, Syriacum, & Gangite; Syriacum dicitu dicitur non quod in Syria nascatur, sed quod montis in quo oritur, pars ad Syros slectatur; Gangite, à Gange sluuio montem præter-fluente, quod viribus infirmius, montanum autem odoratius. Spica breui, & mutila. Vrinam mouet, cit aluum. Absinthii genus præstantius quod in monte Tauro prouenit. Anchusarum non eædem vires, onoclea fronde tenuior, virtute potentior. Idemque dicendum de Polemonia, ptarmica, thymelea, vincetoxico, pæonia, lauro Alexandrina, daphnoide, angelica, tragio altero, & iunipero; quæ omnia in montibus nascuntur, & suis campestribus vegetiores virtutes nanciscuntur.

Animalium in montibus degentium forma,& vires, CAP. XXXII.

L Adem de animalibus dicemus, & primo de montanis, quorum L'forma exucta, macilenta, dura; pili duri, & colorati; oculi crocei; vngulæduræ; carnes sapidæ, & valentiores in operando; quorum causas superiori capite descripsimus. Onagrorum in Phrygia, & Lycaonia funt greges multi, ex Varrone. Ferorum greges fert Asía & Africa, ex Plinio: amant loca excelsa, & rupes. Plinius quum domesticorum asinorum remedia recensuisset, omnia eadem onagris efficaciora esse subiungit. Dorcades, & capræ locis montanis porius pascuntur, quam planis, ex Varrone. Capreæsaxa & rupes altissimas habitant; ob id ex capreis remedia petenda, inquiunt Medici. Elephantes alii palustres, alii montani, alii campestres; qui montibus degunt, ab aliis virtute & ingenio maiore differunt. Lepores montani, campestres, & palustres; sed montani à campestribus differunt nigritia, magnitudine, ferocia, densiore pilo, & virtute. In excelsis montibus & solitudinibus versatur monoceros. Advenena, pestem, & comitiales valere dicunt. Panthera in montibus præcipue; eius caro sicca. Simias in montibus habitare scriplit Herodotus. Caucalus abundat eis, ex Philostrato: Indiæ montibus tantam esse multitudinem, vt Alexandri Magni copias sapius præterrefecerint. Oues in montibus agrestes sunt, & boues ex Æliano; quæ omnia folidioris & potentioris virtutis suis campestribus declarantur.

De campestrium plantarum Physiognomonia, & viribus; C A P. XXXIII.

Contrarivs montium fitus planities, & concaua funt loca; & ficut contrarius fitus, fic contraria vis & forma contrariis exicaus fitus oriuntur. Sed campestrium animalium videamus formas, quæ montanis molliores, vitæ breuioris, & virium ignauiores sunt, crassiores, & imbecilliores, sed hilariores decore & forma. Et si in montibus alimenti inopia, omnia erunt pusilla, in planitie alimenti copia omnia erunt pleniora.

CAMPESTRIS planta crithmi figuram in fronte vigefimi secundi capitis reperies.

PER AMPLA & visenda magnitudine surgunt campestres planta, crasso, vdo, & vberi aspectu. Caule nitido, leuore insigni, rotundo, crebris soliis stipato, in rotundum, vel latum mucronem desinentibus, exatro virentibus. Flore pulchello, odoro, vegetoque. Fructus insana lasciuia profundentes; habitiores, decoros, sed sapore & odore dilutiores, qui celerius quam montani corrumpuntur, & minus alunt. Radice ampla, multiplici crure diuaricata, in longitudinem porrecta, & tandem haud multum dissidet ab ea.

quæ in pingui solo nascitur.

Causæ. Quodilla hilarior coruscet, dicit Theophrastus, ex plantis quæ montibus & planis nascutur, semper campestres magnitudine maiores, rectas, specie visendas, & minus nodosas prouenire. Sic etiam corpore laxiores, læuiores, pallidiores, decoloratioresq;,: fructus quoq; dulciores, carnofiores, & magnitudine peramplos. Vidimus supra ex Aristotele in Problematis ex maiori alimento animalia, & platas maiorem capere amplitudine: modo planities & fubmissa loca copiose ferunt; quia magis humecta sint, vt tradit A-i phrodiseus. M. Varro omnia in planis cirius fructificare, & germinare dixit qua quæ in montibus; causam habemus ex Aristotele in Problematis contrariam; quod serius fructificant in sitienti agro, ergo in humido & pingui citius. Ex crassescete succo & plena concoctione fit dulcis sapor, secus auté odor, qui in prima & non absoluta concoctione colistit; proince platæ, quæ in planis viuunt, quu, alimero & humido abundet, & calore, perfecta concoctione nanrilei poterut, ob id saporis dulcis afferre fructus: sed ignaui odoris, quum. quum humidum se permiscens, eum hebetet. Sed videamus ad facultates nanciscendas, quid nobis adiumenti afferant natalia. Tria, dicit M. Varro agrorum fastigia, montanum, collinum, & campestre; montanum frigidum, collinum tepidum, & campestre calidum. Itaq; vbi lati campi, ibi magis æstus; & ideo in Apulia loca calidiora, ibiq; pabulum multum; propterea vires mediocriter calidæ,&ficcæ:proinde ad eas,quibus mediocriter calida profunt,valent; vt serpentum morsibus, vrinis, menstruis, secundis, & similibus. Amomum, quod in Media nascitur, calefacit, exsiceat, & morsibus scorpionis valer. Eryngium nascitur in campestribus; menses & vrinas pellit; tormina & inflationes tollit, serpentum morsibus, haustis venenis, & comitialibus mederur; calidum, & siccum. Verbascum in campestribus nascitur, contra scorpionum ictus. Galenus extra calefacere, siceare, & astringere dixit. Calamentha campestris, quæ longe inferior montana: venenis, interaneis animalibus, menstruis, & vrinis iuuat. Calida & sicca. Leontopetalos in aruis & segetibus nascitur. Serpentum ictibus, & ischiadicis valet. Calida & ticca, ex Galeno. Mercurialem in campestribus nasci dixit Fuchfius, & est digerentis facultatis.

Planta in cauis locis nafcentis vis, & forma; CAP. XXXIV.

PPONITUR vallium cauitas vmbrosa montibus Meridiei oppositis: sic & plantarum forma in cauis vdis degentium opponitur montane; concaua enim vmbrosa crassos vapores continuos
habent, qui nec dissipari, nec immutari facile possunt. Sed vniuersalem plantæ formam describamus, quam retinent, aut retinere
debent in vmbrosis oriundæ.

MANDRAGORAM in vmbrosis nascentem in tertio tabella loco offen-

des, in fronte trigesimi secundi capitis.

PALLENTI, & veluti morboso quoda aspectu tumida, luculetaq; forma, & elato supercilio visenda attollitur planta in vmbrosis, depressis, cauis oriuda. Caule tenero, glabro, enodi, excelso, vt præsua imbecillitate vix suo oneri sussiciat, diti solioru sætura in humidu deuexa. Folio amplo, carnoso, læui, mollicello, laciniis obtuso, colore atrouirente, vel punicante. Flore plerunq; infæcundo. Fructu

H Google

amplo, infipido, inolido, & decolori. Sero fætat. Radice magna & fungosa, & breuis vitæ; & tandem consimilis fere facultatis, & lineaturæ plantæ aquosarum natalia sectantis, vel vdis, & substilliis nascenti, vt harum quaslibet qui nouerit, vtrasque monstrabit, &

vtramuis quiliber accipiet. Sed lineaturæ rationes afferamus. The ophrastus affirmat arbores, quæ opacis locis, & ventis & Solibus auersis viuunt, proceras, læues,& excelhores exfurgere; immo quæ sua natura, neque rectæ, neque excelse surgere aptæ sint, quum huiuscemodi locis hospitatæ fuerint, eiusdem naturę habitum accipere, & rectas excelsasque fieri, vt quercus læues & rectas, vt pene abietum vertices æquent, apud Hæmum motem fieri dicunt. Sunt enim solutiora, humidiora, imbecillioraque his locis; quia neque Solibus, frigoribus, neq; flatibus diuersitatem accipere possunt. Fraxini enim læues excelseque in locis potissimum concauis, madidisque fiunt. Sic abies in vmbrosis pulcherrima, vt in Arcadia circa Cranam vocatam, loco quodam concauo, & filente à ventis, quam nunquam Solem attingere aiunt, tum longitudine, tum crassitudine cæteris præstant; sed non materie pulchra. Quamobrem ad lautiora opera, cæteraque magnifacienda hisce minus vtuntur, sed ad nauigia, domosq; & ad antemnas, & malos præstantissima longitudine, sed non similiter validas, atque ex iis que foli opposite sunt. Sic taxus, padus, & traupalus vmbrosissimis gaudent. Ratio est, quod qua loca vmbrosa tenent, impetum naturalem in vnum tantummodo faciunt; quoniam virge non in crassirudinem, sed in longitudinem potius adolescunt, & baculis quoque idone æ fiunt, vt tum alibi, tum circa Ci-. sthum patescit. Sed platæ præhumidæ, hisce locis sitæ, proinde distorquentse, quia propter vbertatem alimenti nequeunt procesitatis excessum sustinere. Que madmodum Aphrodiseus dicit spadonis pedes deprauari solere præ nimio humore; membra admo-: dum madefacta, & emollita, proinde debilitatem gerunt; fit enim vt pondere superimposito corporis crura parum ad sustinendum | valida, peruertantur. Folia vel punicei coloris, vel ad punicum vergentia: nam vthabeturex Aristotele libro De coloribus, in locis humidis, & vmbrosis mutatur color ex herbaceo in puniceum colorem, vt in pauimentis videre est humidis in locis: fir enim humiditate; quum exsiccatur, aere, vel Sole contrahitur in puniceum. Inum. Inolida esse diximus superius ex Theophrasto libro De causis, que humida sunt, ac odorem in siccitate potissimum hospitari,& quæ dilutis, & opacis tractibus viuunt, inolida esse, quia humida; humor enim largius se permiscens, odorem obtundit, hebetatque. Præterea humida mollia sunt, & odor & mollities in eadem sede versari nequeunt. Flores & coronamenta in humido cœlo, & crasso, minus olere possunt; etenim in Ægypto slores &coronamenta deterrima fere omnino gignuntur; quia cœlum caliginosum & roscidú habetur, & locis eiusmodi nullus pene odor cotrahi potest; quia abest facultas coquendi; sed in aridis longe meli9 excoquitur. Etsi plerunque videmus frigida loca, & tractus odoratos flores & fructus parere, vt in iride Illyrica videre est, vi caloris in terris occluso referre debemus: quippe frigoris vis calorem intus constipat. Sed humum neque limosam, neque pinguem glutinosamque esse oportet: humore siquidem lentoreque obsessis, calor nunquam probe suo fungi officio potest; sed cauis vmbrosisq; locis terra humida, frigida, lenta, & aer caliginosus ex sola frigiditate minus odorata progignere potest. Flore plerunque infæcundo sunt; nam humidæ plantæ floriferæ plerunque sunt, sed non frugiferæ: producunt enim florem no ad fructum, sed ad cælestem rorem, & imbrem recipiendum, asseruandumq;; vt in his plantis videre poterimus, quæ flores in vasculi formam, vel alabastri essiguratos habent; receptam eius aquam diutius asservare possunt ad sua commoda. Aristoteles percontatur in Problematis, curaliqua fructu vacent, cum florem habeant, vt cucumer, cucurbita, & malus Punica? At his fructus non deest, sed ipsa pro fructibus habentur, quibus flos insider; fructus enim id est quod florem gerit; cucumeri autem florem inhærere perspicuum est. Humidi enim pepones, cucurbitæ, & cucumeres sunt. Radices & plantas sungosas & magnas ficri in locis concauis, rationem etiam reddit Aristoteles in Problematis;&è contrario:nam si quæ vento & Soli exposita sunt, minora & densiora fiunt, quæ in cauis & riguis, quum contra afficiantur, contraria euadunt. Breuis vitæ sunt, vt retulimus in aquaticis plantis. Vires igitur frigidas & humidas esse dicemus, ob solivliginem,& Solis absentiam; medenturque iis, quibus frigida & humidaprofunt, vrigni facro, & aliis, vt diximus. Mandragoras morion nascitur in opacis, & iuxta specus, odore graui, somnifica vi; omnib.

inflammationibus, igni facro, & fimilibus medetur. Galenus frigida & humida, & aliquantulum calida dixit. Violas in opacis, & afperis nasci Dioscorides dixit. Mesues humestare, & refrigerare. Iuuant stomacho æstuanti, sopori, & oculorum inflammationibus.

De Physiognomonia, & viribus stirpium in collibus nascentium; CAP. XXXV.

Note de colliculis loquemur, vtpote medium quoddam intermontes & valles, & plana habentib, fic facies, habitus, & medias vires mentiuntur, & est complexio, quæ magis humanæ adhæret: Auerroes in Colliget air: Ex terræ nascentib. perfecta sunt illa, quæ nascuntur in monticulis; quia apparet ab eminétia montium, vt debeant generare plura terre nascentia quam alia loca, dummodo sint temperati cum bona euaporatione, & cum bona mistione caloris cum humiditate; & debet esse hoc in eis; quia habent ascen sum in aere, & sunt propinquiores influentiæ corporum cælestiú, & illa terræ nascentia habent complementum foliorum, slorum, & structuum. Sed ad plantæ Physiognomoniam accedamus. Eratenim collium incolarum hominum corporis color albus, rubori commissus. Capilli decenter crassi, & decenter habitus carnosus. Pili neque molles, neque duri, neque hirsuti, neque glabri:

Postremo tabella loco vitis conspicitur in collibus enata, trigesimo se-

cundo capiti affixa; ibi suam indolem contemplator.

Src peramœniorum collium amasia, vbi indulgentior cœli temperies eblanditur, omnium quæ hactenus innotuerut ex natalibus i elegantior, & hilarior est. Venustas hanc illico intuenti commendat, & notiorem facit. Forma montanis habitior, & campestribus siccior: non vt hæc florum, foliorum, & fructuum ditissima, nec vt illa inops neque hirsuta, neq; glabra, neq; dura, neq; mollis; sed parilis mediocris humi, & cœli inquilinæ, vt hanc no visam qui cupit nosse, intueatur eam: sed sapore, odore, & colore magis conspicuo.

Sed formæ descriptionis hæ subeunt causæ. Aristoteles in Problematis ait; Qui loca aprica, editaq; colunt, tardius senescunt, cótra quæ cauis & palustribus: nam editis locis aet vndiq;, esssante spiritu, agitatur; in cauis manet immotus. Ad hæc locis apertis purus propter assiduam agitationem habetur, palustrib. impurus, ac semper emarcescens. Et alibi, loca commode aspirata coloris hilarita-

tem præ-

rem præbere possunt; pallidos autem humor efficit, cum putrescit; Theophrastus. locis placide aspiratis, & gracilibus quæ nascuntur facillima sunt, quia minus alimenti trahit planta; secus auté in planis, & gelidis. Vires temperatæ sunt, quia media temperies est. Quæ hic nascuntur, non in medicaméta, sed in alimenta potius veniunt. Vites in collibus nascuntur. Virgilius;

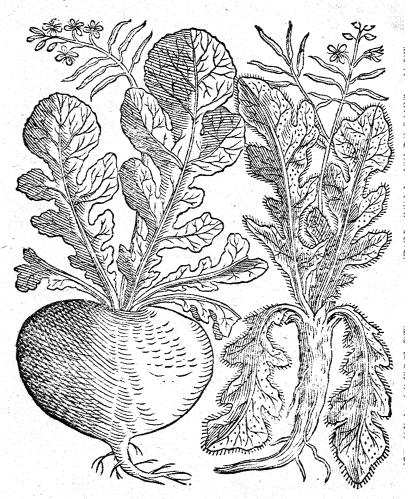
Bacchus amat colles, &c.

Vt sæpius diximus, calidæ & humidæ temperiei vinum est, & nostræ naturæ valde quam samiliare. Satyrium erythronium in monrosis apricis nascitur; sapore dulci, non ingrato ori. Venerem excitat. Galenus calidum & humidum mediocriter dicit. Vulgare buglossum, & borago in campestribus & collibus nascuntur: Galenus
humidæ, calidæ que temperiei esse; & vinis iniectæ, lætitiam & hilaritatem asserre dicit. Idem de phalangio, & de siluestri cumino
dicendum.

De cultu, & neglectu stirpium, & primo que sit agrestium Physlognomonia, & facultas. CAP. XXXVI.

IAM stirpium facies, & medicatas vires, quæ varijs in terris, superum regionibus, & eorum aspectibus nascerentur, recensuimus. Proximum hunc locum sibi vendicant æmulationes artis, & naturæ,scilicet cultus, & neglectus. Ars enim culturælenocinijs & illecebris plantas suorum natalium oliuisci, & nostris viridarijs inquilinas facit, & naturam simul, & effigiem commutat quouis solo, ætheris, & regionis tractu; ob id hanc tractationem in postremum consulto adservauimus: oportebat eorum prius meminisse quo lucidiori doctrinæ & ordini consuleremus. Nos de siluestrium, & cicurum plantarum Physiognomonia locuturi, à siluestri exordiemur. Sunt enim siluestria mitibus natura prius, arque ad ea primum, quæ in nostris libris de humana Physiognomonia diximus, deueniemus. Vidimus enim ibi Polemonem & Adamantium infignes Phyfiognomones, quanti feri & mitis habitus fecerint: nam cum prius de vniuersis corporis partibus sermonem habuissent, de agressi, & cicurum forma, & moribus docuerunt, quod hæc maxime mores immutarent. Sed agrestium indolem aggrediamur.

DVAS hoc loco offerimus tibi raporum imagines; alteram vrbani, & satiui; alteram neglecti, & siluestris; satiuam pro hoc capite.

Referut siluestres plata ornametu quodda, omni prorsus vacas or-85 namento; earuq; indoles nescio qd rudis, hirsuci, horridi, rustici, ac , veluti degeneris natura prasse ferat, ob auia, & gelida loca in quib istabulan-

flabulatur. Facies exilis & maciléta, sed vegeta intuéti se offert. Cau lé attollit lignosum, nodosum, angulosum, liris striatu, rigidum, cute scabra, hispidaq; obsitum: numerosa foliorum sobole; sed folijs breuibus, multifidis, angulosis, duris, sursum erectis, in summa ora crenatis, vel denticellis incisis, vel laciniatis, compluribus neruis & venis per longitudinem extensis, carinatisque, pallido virore lanquentibus, spinis, villis, vel setacea lanugine hirtis. Flore pusillo, dilutioris, obsoletioris, vel remissioris coloris. Propere germinat, & fructificat, plus fructus præmonstrat, minus maturat. Fructus acri, &acerbi saporis ingustabiles, pulpæinopes, sed lignosi nuclei locupletes, Odore non ingrato, sed nescio quid virosi, vel vehementis redolente. Radice alta, exilioribus cirrhis, & pufillis capillamentis barbata, lignosa; vsibus medicis receptissima, & tandem siluestris plantæ forma, facultatibus, & lineamentis nulla sui parte à montana differt, vt qui vnam viderit, vtramque nouerit; nisi quod summa montium iuga exusta, perpetuo niuibus obsita, & ventis perflata sunt; ob id contorto, retorrido, scabroq; sunt aspectu; vnde si his addes vel illis demas, cuncta prorsus similia erunt.

Sed de formæ delineatione rationes afferamus. Quod agrestium genera suis mitibus robustiora, & lætiora assurgant, causam perbelle reddit Aphrodiseus in suis Problematis: dicens, tellurem esse agrestium matrem, vrbanorum vero nouercam: quoniam solertia 4 naturæ non humani ingenij creatur: caret enim humoris nimia copia, quæ satiuas stirpes elaxat, atq; esseminat: sed agrestes, quæ suo sibi loco natæ sunt, atque educatæ, non inquilinæ, quasi ciues proprij soli, quib. necesse est cælum ipsum conspirasse, & terream mi-

sturam: sic tot habet privilegia natale solum. Virgilius;

Quippe solo natura subest.

De foliorum & stipitis breuitate & paruitate assignat rationem Theophrastus, discrimen addens inter vrbanum & siluestre. Air enim siluestre vrbano simile esse, breuioribus tum solijs, ramis, radicibus, & tota forma. Quippe scabriora, spisssiora, duriora, contortioraque tam ipsa sieri solent, quam vniuersa natura; sicciora etiam & tenuiora, atque etiam spinosiora præter eneum, quod vrbano mollius, & læuius. Præterea Aristoteles in Problematis reddit rationem cur nigræ myrtus fronde sunt frequentiori, quam albæs.

aitque quod nigræ generis sunt siluestrioris; cuius indicium, quod locis rusticis istæ proueniant, minimeq; ex cultu notatur; humida autem omnia fronde crebriore conduntur; quod enim minus suos fructus decoquere possunt, iccirco ad frondem alimentum se vertit. & Theophrastus ab eo; Genus myrti Ægyptium plusqua cætera siccet, quod frondis angustia, & fructus exiguitate, coloreque constat. Hæc enim siccitate omnia veniunt; siccum parum habere humoris certum est. Frondes duræsunt: nam sicut diximus in humanaPhysiognomonia,duri pili calidæ & siccæ naturæ,&terrestres sunt; quia terra ex elementis duritié præstat; ex calidis & fortibus animalibus, leo, aper, aquila, & gallus pennas duras habent, &pilos; & animalia siluestria duros pilos habent, quia siccum est eorum alimentum. Quercus durissimas frondes habet, & terrestrior est cæteris, ob id Theophrastus roboris carbones deterrimos dicit; sic & vetustarum arborum, quanto sicciores sunt, peiores sunt; & quæ dura fronde sunt, sicciora sunt; ob id astringentia, quia terrestria: quercus dura fronde, & astringens est; sic castanea, siliqua, ciftus, ladanum, sorbus & mespila. Siluestres nodosiores vibanis simpliciter sunt, quæ sub eodem genere constituuntur, vt oleaster, olea; caprificus, fico; pyrus, pyrastro; hæ namque nodosiores, & omnes spissa nodosiores magna ex parte raris corpore sunt: mares enim siluestresq; spissiores, præter qua si quæ ob nimiam spissitatem omnino enodis sit, aut paucissimis nodis, vt buxus, celtis. Siluestres natura sicciores, & spissiores consistunt. Florent, sed parum durat foliorum prouentus, hyacintho : excepto, qui diutius slorer. Præueniunt inculta, & agrestia sua germinatione mites, vt vitis, olea, ficus, & malus. Primo, quia non stringuntur, & confringuntur, vt mites, ob id ex vulnere non laborant, retrahunturque. Deinde, quia non pastinantur,& ablaqueantur, vt resoluatur & abeat naturalis calor, & ita refrigerentur. Præterea in agrestibus pusilli rami, quos agricolationis: arte auferri deberent, remanent incolumes: in quibus propter exiguitatem facile cientur principia genitalia ab aere ambiente. Postremo, quia sicciores sunt, & vbi minus humoris, minus opera. Et cum siluestres validiores siccioresq; sint, plus fructus præmonstrant; minus vero maturant, quod euenit ex nimia fructificatione; ex nimia hac pensi solutione impeditur operis perfectio nec fructu-

fructuum maturatio absoluitur, ob id agricolationis lege cautum est, vt nimia vbertas ex arbore dematur. Altera causa est, quia siluestres plantæ densiores & sicciores sunt, & sibi ipsis alimenta vendicant, non fructibus ministrant; solutu, laxum, humidum, & permeabile oportet esse, quod fructum laturum sit non spissum, vtin animalibus etiam apparet. Omnes siluestres vrbanis, & masculæ fæminis spinosiores, ponderosiores, duriores, & in totum robustiores; quoniam & minus fœcundæ fœcundioribus, & deterius fructificantes probe fructificantibus, tota quasi ex parte firmiores. Nec explodenda est illa causa in frigiditate reposita, quominus siluestres fructificent. Præterea siluestre omne, vel incultum fructus producit, quorum semen siue os, pinguius; pulpa vero macis lentior: nam dum humorem ad fructum impertit, subripit, præripirque pulpæ, vt vberius consulat semini; idq; ex eo, quod masculum quodammodo sit crispius, & siccius natura consistat. Proferunt etiam sua semina maxima crusta munita, quemad modum & animalium ossa:sunt enim munimenta ea ex lignoso terrenoq; alimento; nucleus vero ex purissima materia. Sapore prorsus acriori, vehementiorique, vt satureia, origanum, brassica, ruta; etsi rumex filuestris gratior ori sit, sicco tamen acutior est. Acerbiori etiam sapore siluestres fructus constare nemo ibit inficias; fit enim austerus lapor ex sicco, terrenoque. Ob id in punicis, vt dulciora, & molliori intus ligno grana fiant, exhiber Theophrastus arboribus irrigationes:nã durities & acerbitas, quæ à terrea siccitate prouenit, ab humore diluitur, & emollitur. Amygdalæ puramina acerba sunt, quia omnes terræsordes, & callum eo vis naturæsecernit. Siluestres, seriq; fructus sui generis vrbanis odoratiores sunt, vt mala, pyra, sorba, & mespila; ipsorumq; malorum, tam agrestium quam vrbanorum, que sunt acerbissima, suauissime olent; atq; cum odor coctura quadam cotrahatur, quæ plus cocta fuerint, melius olere putandu est. Verum odoris ratio in coctione minus absoluta, quam temporis versatur; argumento quod sorba& pyra si ad plenu excocta non sint, plus reddunt odoris. Siluestre namque genus priore cocione contentum, vehementiorem concipit odorem. Porro non parui refert in odoribus, si siccitas, alimenti parsimonia, & difflatio commoda processerir; quandoquidem quæ siccaneis erumpunt, pauciori cotenta nutrimento, itemq; placido perflata spiritu, pro-

culdubio nascuntur odoratiora. Cæterum siluestre genus aridius cernitur, iciuniore habitu donatum, nec à flatu silens, sed magis atque magis auræpatens; hic feruentior natura quo prospirat, tenuiorque; siccus halitui facile cedens, quoniam nec succum vibani modo carni permistum gerat: quibus in vnum coeuntibus, non minime gliscit intus odor. Duo sunt quæ odorem statuunt, terra & aer; si vtrumque siccum sit, non quauis siccitate, sed mediocri; qua ergo siccaneis noctibus oriuntur, in quibus placidior arridet calor, odore pollent: ob id agrestia odorata sunt, sed non ad plenum, quum acutiori odore constent. Sunt & siluestria spinosa, horridaque, quod eis ex nimia ficcitate prouenit, vt diximus in spinosis: sane horriditas à siccitate. Folia diluto virore, & slores remissiore colore sunt in siluestribus; idque facile ex humoris inopia coniici porest, vipote cœlo, & solo siccaneo nata. Folia porracei coloris ex humiditate multa; crocei vero, vel exoleti ex siccitate, vt in oleribus, & cerealibus aduenire autor libelli De coloribus probat. Flores qui luculento colore nitent, ex cibo pingui & humido proueniunt, vt videtur quotidie in pensilibus hortis. Leucoia, & flammulæ, quas ab odore caryophyllorum earyophylla dicunt, & rosæ satura enitent purpura, quod lætamine saturatis, & riguis eueniant locis; contra vero quæ in feris, neglectisque languidi coloris esse ob earum inopiam. Visuntur summo mane dehiscentes slores co-loratiores ob noctis humiditatem; sero vero ob nimium Solis ardorem pallidi, exoletique. Idem etiam in recenter natis floribus videre est, qui ob natiuum humorem coloratiores sunt; ætate prouecta vero pallidiores, decolorari, & deformes: nam sicciores ætate fiunt. Ob id Theophrastus de leucoiis rosis scribens ait; Violæsenescentes candidiores flores assidue ferunt, & rosædeteriores fiunt. Siluestres rose florem minus odoratum, nectantidem magnitudinis ferunt. Accidit, quod foliorum & florum extremæ oræ decoloratæ funt; quoniam extrema ocius desiccantur, vtpote aeri Solique magis exposita, quam intima, quibus suæ cohærent origini. Et in Apulia vidimus caryophyllos flores sanguineos in colorem album, vel vermiculatum degenerare, & buglossæ cyaneos flores in rubentes, ob nimium regionis calorem. Scribit Aristoteles in Problematis, quod tenues radiculæ acriores sunt quam ampliores: ille namq; spatio temporis longiori plenius concocta. cocta, mitescunt. Rustici siluestres plantas longauas putant, nullamque esse breuis vitæ volunt. Sed quoad simpliciter, dici potest vita siluestribus longior, quam vrbanis; atque omnino iis, quæin oppositum generatim distingui possunt, vt oleastro, quam oleas, pyrastro, quam pyro; & caprifico, quam fico: quippe robustiores, spissiores, fructuq; infæcundiores existunt. Quod fructus ferrent lignosis thecis, ac tegumétis indutos, & sapore aitringentes, exemplo erunt pinus, cedrus, cupressus, & consferzomnes, quercus, quæglandes,gallas,&alios lignosos fructus ferat; castanea, filiqua, amygdalæ,nux Indica,iuglans,auellana,pistacea & similia. Siluestres alta radice esse quidam negant, quod semina summo proueniant, sed non recte: nam fieri potest, vt quum diutius vixerint, radices procul dimittant. Et lignosas radices Theophrastus magnaexparte siluestribus tribuit, vt erucæ, ocymo & similibus. Tandem siluestrisà montana non differt; nam Theophrastus ait, montana siluestria sunt, & frigoris cupida. Sed videamus quasnam medicærei consultis dent qualitates siluestres plantæ. Ait Theophrastus; Incultus & neglectus ager, qualis siluester est, frigidior est, tum quia cassior aer eum ambit, tum quia minus dissabilis: causa prouenit ex densis fruticibus, quibus aeris motus impeditur; tum quia Solem non admittit, vt arefaceret. Ficuum succus lac contrahit, caprifici minime, ob id filuestres caprifici frigidiores. Auerrocsin Colliget dicebat; Quain siluis sunt, plus frigiditatis habent. Sed siluestria maxima constant siccitate, siue calida, siue frigida sint, vtreceptum sit omnibus siluestria sui generis mitioribus sicciora, astringentioraque esse. Quia plerunque odorem acriorem cæteris habent, ob id contra bestiarum morsus valent; & Theophrastus de conyza loquens, ait; Fæmina acutior odor, ideoque contra bestiarum morsus commodior est. Et decebat quippe maiestati Naturæ, vt postquam siluas virulentorum animalium vberes secisset, eadem acutioris odoris herbas faceret, quo illico eorum morfibus medeni posser. Siluestris brassica sariua hirsurior, candidior, & amara. Galenus calidiorem & ficciorem quodammodo satiua esse dixit, ceu alia omnia agrestia sui generis domesticis, secundum vtramo; facultatem valentiora. Ampeloprason plusquam porrum calefacit. Galenus acrius, & ficcius domestico, ficut omnia alia agrestia domesticis. Hatis siluestris, quam satiua valetius desiccat, valentius

etiam humidis putredinibus obsistit. Lupinus agrestis amarior est, & ad omnia domestico valentior, ex Galeno. Malua satiua siluestri quanto plus habet aqueæ humiditatis, tanto facultate imbecillior est. Id namq; discriminis est inter vtramque, nempe quod sicciora sint siluestria, mitia humidiora, ex Galeno. Agrestis daucus domestico minus est esui idoneus: ceterum in omnibus feruentior, & domesticus comestibilis quide, sed imbecillior. Siluestris eruca multo satiua acrior, vrinas vehementius pellit, ex Dioscoride. Pastinaca siluestris miti essicacior, sed cibo ineptior, quod ide Galenus confirmat. Amaræ amygdale oleum, dulci in omnibus essicacius habetur. Origanum agreste vtroque satiuo valentius; Galenus panacem beracleon vocat, ramulis tenuibus, radice tenui, superuacua. Smyrnium, quasi agreste apium, satiuo valentius, & sic de cæteris.

Siluestrium animalium forma, & vires, CAP. XXXVII.

E ADEM de filuestribus animalibus dicenda; & prius de seris, quum natura sint prius. Quorum aspectus strigosus, sædus & macilentus, duris, densis, rigidisque pilis hispidus. Caro neruosa & scabra. Ossa, vngues, spinæ magnæ, duræ. Pili colore slaui, oculi crocei, stercus minus sætens. Paucisera sunt, & plus ossibus, cornibus, vnguibus & pilis abundant domesticis. Vires in operando

firenuiores.

Sed descriptionis causas afferamus. Aphrodisiens animalium stercus siluestrium minus setens domesticis esse dixit; aliquorum enim excrementa paulisper aroma olent; quia cibo sicciori simplicioriq; vescuntur, vehementiusq; laborant: stercora vero domesticorum magis setere, quod vario, humidoq; cibo vtantur, atq; plus satis, quam egeant, cibo indulgeant; minus exerceantur, ac minus calore abundent; vnde cum cibus minus concoqui, ac satis dissari soper copiam non queat, putrescit aliquatulum, itaq; granius setet. Plus ossos, ob terrestre alimetum, quo vtantur, vt diximus in plantis. Oculis croceis sunt ob biliosum temperamentum. Sed præcipue siluestria animalia cornibus, vnguibus, & exertis dentibus, & lichene etiam in cruribus armata sunt, vnde maxima constringendi vi prædita; nam hæc ex terrea mistura proueniunt, ex qua constant; & quanto magis iis prædita suerint, maiorem siccitate ostendunt,

dunt, & terræ mistionem, vt diximus in plantis; & quanto magis longioribus spinis, fructibus lignosis, & corticibus cooperti sunt. Possunt idem oftendere pili densi, durissimique. Auerroes in Colliget; Vngues, claui, & spinæ simpliciter significant, quod multum estineis terræ; & multæsquamæ laudantur in piscibus; & magis squamosi, & duriori carne intecti siluestriores sunt. Vires, vt diximus, filuestrium semper sui generis domesticorum valétiores sunt in operando. Amplior potentia feris eiusdem generis animalibus, dixit Plinius. Sed hisce exemplis manifestius fier. Onager, ferus asinus, duriorib. pedibus, strigoso corpore, & velocissimus est, ex Oppiano; capite valens, corpore indomitus. Plinius quum ex asinino lacte, & offibus remedium contra venena quædam recenfuisser, omnia eadem onagris efficaciora esse subiligit. Bubali ex genere siluestrium boum sunt, robustiores, cute durissima, mébris macilentis, pilis nigris, fronte aspera, & crispa; cornua intorta nigra, carne dura, caseus solidus, & terrestris. Capreis, siue dorcadibus rubet corpus, pedes longi, caput ornatum cornibus, aures altæ, pilosæq;. Plinius calculos expellere caprarum fimum dixit, & efficacius iluestrium, cuius carnes frigida & sicca. Catus siluestris densiore,& oblongiore pilo, colore fusco, scilicer substauo; cuius pinguedo, ficut cætera membra, omnia sunt esficaciora domesticis, ex Rhasi. Aprisunt sues siluestres, colore spadiceo, nigricati, pilo durissimo, brutum& terribile animal, iratum, détibus pilos canum adurit: cuius caro callosa siccat, & corroborat, autoribus Hippocrate, & Celso:effectus in remediis verorumq; similes, solum tantum differentes, o animantium ferarum partes minus humidæ, minusq; frigidæ iisdem ex masuetis animalibus. Nullus animalium magis cornutus quam ceruus, pulchritudine, & magnitudine cornuum ramoiorum omnibus feris antecellit, ex Oppiano. Vítus ad dysenterias valet. Arietes cornuti sunt, ad sistendos menses valent. Cornutus & taurus, & sanguinem cohibet, ex Galeno. Elephanto dentes exerti, cuius vsus ad sanguinis sputum, ex Dioscoride. Sus exertis detibus, &duris fetis riget: cinis ad fanguinem inhibendum fluentem valet, ex Sexto; & ad procidentem fedem, ex Aëtio. Meles dentibus armarus, ad sanguinis deiectionem prestat. Testudo maxime crustata est, cuius ambusta testa sanat fistulas, & defluentes capillos. Accipiter vnguibus&rostro armatus; triri vngues ad dysenteriam valent.

Gallus vnguibus, rostro, & calcaribus valet; ad sanguinis, & vulnerum fluxiones valet. Anser rostro maxime lato; eius sanguis sanguis nem sistit, ex Plinio. Anas ad eadem. Cycnus eius loco supponitur. Hystrix aculeis horret, quos habet pilorum vice; stomachum roborat, hydropem mitigat sua siccitate. Idem de aliis suspicandum.

Dephysiognomenia, & viribus domesticarum plantarum, & animalium; CAP. XXXVIII.

CICUR VM formæ & vires contrariæ sunt seris, etsi ex oppositis facile sua opposita cognosci possit forma, vberioris doctrinæ gratia eam delineare non pigebit, vt mutua inter se collatione, facilius cognoscatur, perdiscaturque. Vrbanæ sunt, quæ industriæ & artis mangonio iutæ, quod indusgentiori cælo, quod lautiori, habitiorique cibo fruantur, alantur, maiestatem quandam præferentes, peramæno aspectu lasciuiunt, hilari coruscant colore, & fructus sapidiores largiutur; eædem postea si artis præsidio destituantur, prioribus opibus exutæ, ad pristinam sortem desciscunt. Ob id Hipponi optime videbatur vrbanum, & siluestre non esse in plantarum familia, sed seras esse, quæ feris, neglectisq; locis nascerentur; cicures vero, quæ ab olitoribus in hortis alerentur: sed de his sussis in nostris libris de Agricultura pertractauimus.

A DEXTRIS tabella trigefimo feptimo capite affixa, satiui rapi iconem spectabis; nam si singulis capitibus easdem appinxissemus, negotium operosius redderetur.

Visenda specie, & peramæna elegantia plausibilior spectatibus se offert vrbanæ plantæ hilaris aspectus, ac velut sæminea mollirie lasciuiens. Assurgit enim caule habitiori, rotundiori, læuiore, & crassitie insigni, ac summotenus multo foliorum stipatu. Folia exerit mollicella, deorsum repanda, deuexaque, & quasi suo oneri deficientia, latiora, crassisora, rotuda, vel si mauis, obtuso mucrone in latius se pandentia. Luculenta in ambitu soliorum cæsarie, saturatè virentia, multissora. Flore hilari, specioso, vel sacteo candente vel suaui rubore, vel sanguinea purpura maxima venustate micanti, qui hebetiorem halitum eructat. Fructus, quos ostendit, maturat; & sæpius verna & autumnali sætura biseros, nullo, vel tenello intus

intus ligno, dulces & sapidos: tota planta dulcis & vesca. Radicibus prolixis, longe lateq; reptatibus, sed medice rei consultis ignauioribus. Et tandem vrbanæ plantæ forma planorum accolæ adeo similis, vt nin propinquius spectes, eandem putes. Solum quod hec viridariis multis blanditiis, artis mangonio conquisitis, delica-

tius quid, & habitius præmonifrat.

Sed vrbanæ e ligiaturæ rationes afferamus. Quod teneriores, mollioresve vrbanæ sint, diximus superius ex Aphrodiseo, vrbanis tellurem nouercam esse, & culturæblandiriis, & humidiori cibo plantæ elaxantur, effæminanturq;. Ex contrariis etiá causis Theophrastus maiora folia, ramos, cortices, totamque formam vrbanis tribuit; quippe laxiora, molliora, rectioraque afferunt in læuiori caule. Multifloræfunt, & artis cultura diutius florere dixit. Vt etiam accidit pensilibus horris excultis, qui multis foliis, & floribus cumularur. Mollibus foliis funt, quod indicat Aristoteles Problematum libro, loquens de lanis ouium. Concocta enim quacunque molliora inconcoctis sunt, & copia excrementi mollitiem pili gignit; vrbana ex lætamine cococtiora,& ex rigarione vberius ministratur alimentum. Solanum hortense siluestri molliore folio, sic helxine,& ocymum; platanus humida est, & lato folio infignitur, sie & sicus. Præueniuntur à siluestribus vrbanæ germinatione, & fructificatione; quia ex pastione, & ablaqueatione, vt diximus, abit ex arboribus genitalis calor, refoluitur, & frigescit: calor enim est qui ad germinandum arbores mouer, dein ex amputatione vulneribus sauciz constringuntur, & infirmæ laborant: ramuli enim ex quibus primitus germinationes erumpunt, abscinduntur ab arre, demum quum humidiora sint culta, vt absoluatur succus, diutius immorari necesse est. Sed quando exculta arbor germinandi & fructificandi celeritate incultæarbori cedit, tanto etiani fructus specie, & bonitate, & copiarum collectione illam vincit. Agrestes enim festinant; haud perinde habent in penu materiæ apparatum; in cultis vero cunctatio sustinet fructificationem: nam vbi visilla fe colligit, expeditam & expromptam operam habet, & fructificationem; facit que succus in iis, quod in aquis fit, qux obice aliquo impeditx, impetu demum erumpūt magno, deinde iniqua pensi solutione, ex robustitate maturitas impeditur: in mitibus vero, quia minor copia, exactius opus expeditur. Præterea

Joogle

agricolationis ars superuacua tollit omnia; sic arbores siunt spiratiores, & rariores, faciliusq; admittitur aer; & stercore adhibito fiunt laxiores, & humidiores; ob id fuccos suos non ad compactam eorum densitatem absorbent, vt feræ, sed amotis interceptoribus ad exactam fructificationem impertiunt. Hac Theophrastus. Sed ego adderem, quod in agreftiú partu est etiamnum tempestas acerbiuscula; mites vero clemétioni tempore aerem habent fautorem, & coadministrum. In ferisarboribus semen & lignű exactum erat ad speciei propagationem, in mitibus vero Agriculturæ opera; sci-8 licet fossione, stercoratione, & irrigatione pulpa ad hominum esum sit esculentior. Vindicatur succus ab arbore ob proprium alimentum,&à pulpa & semine intus, sed primu ab arbore exugitur, & obid vbi arbor succulenta, fructus pauciores sunt; tantum subtrahitur, subripiturque fructibus, quantum accedit arbori: duo reliqua, scilicet semen & fructus, adueriantur inter se : si luxuriat nucleus, pulpa fit macilentior; vbere pulpa, semen fit strigosius, & caftigatur excrescentis offis magnitudo. Mutuus est responsus damni & accessionis. Alia ratio est: Arbores cultu esfœminari,& fœmellas fœcundiores esfe: fiunt enim cultura laxiores, per quarum meatus succus vberius hauritur, modificaturque eiusmodi succus ab ipso plantæ calore, ab arte aucto, ne luxuriet. Cultura officii est, inquit Aristoteles Problematum libro, vt concoquat, reddatque efficax alimentum, quo genus mite, vrbanum que fructuum consistit. Quæ igitur mitigarione, informationeq; huiusmodi creantur, hæc vrbani vocabulo fignificamus, eo quod quafi folertia hominis educata, eruditaque meliora euadunt. Constant & vrbana succo minus acri, & vehementi. Fructus molliores, dulciores, & fapidiores cultura fiunt,&1 mutanturfapore,odore,colore,&magnitudine;idq; exalimento, abeuntque cultu ex siluestribus in vrbana. Lignum acinorum punicæ adimitur fimo fuillo,& aquatio eas dulcorat. Sic vrina, pelliú: strigmentis, & fordibus myrto cógestis, quum germina prosiliunt, fuctus fine interiori nucleo redditur. Demitur & amygdalæ amaror fimi acrimonia. Sale excîtur, & educitur plantæ afperitas. Et feruentis aquæ afperfu meliorefeŭt malus verna,& myrtus. Cucumerum femina lacte, vel melicrato macerata, fucci dulcediné conciliant.Olera detonfis fuperuacuis meliorefcunt, dulcefcunt, & te-; nerescunt: quia radices robustiores haustu alimenti vegetantur,&; tollitur

tollitur acredo. Calida aqua si rigetur ocymum, lærius prosilit; salsis quoq; aquis exhibitis brassica & palmæ, tollitur innata brassicæ amaritudo & asperitas palmæ, & pro vtraq; dulcedo subit. Conciliatur ex fossione fructus magnitudo, sapor&suauitas; nam iuglandi & amygdalo cortices, coria, & testa, que sunt extima munimenta, minora & faciliora fiunt, & nuclei maiores; quippe alimenti copia humescut arbores, & pulpam augent fructus, & acquirit arbor robur, & fructus bonitatem. Sed fructus ignauius halant, & dulcibus nulli odores, & eo minus, quo dulciores sentiuntur. Mala dulcia odorem minime remittunt: nam fuccus dulcis craffior, & terrestrior est, cum fructibus fuerit admistus; odor auté humore renuiori, sicciori, prospiratuque facili constatur: sic dulce pertinacius esse censetur, quam vt tenuem possit auram in nares exspirare. Saporis dulcedo ex crasseicente fit succo: nam senescente fructu, & Sole feruefaciente dulcior efficitur: crassantur fructus exempta aquosa parte, & faporis excoctio non confummatur, nifi ad plenum excoctum sit. Sed odor, vt diximus, no nisi prima coctione sit, vt ad plenum coctum non fit: ob id excoctus iam fuccus paucioré halitum, & aură potest eructare; tucenim minus odoris eiectabitur, quumque coctu crassior exiultat, dulcedine sensui gratam vsurpabit; vrbanum, quod perfectiorem adipilcatur concoctionem, alimentoque saturetur, succos ad dulcedinem vertit, sed odoris ignauiam & hebetudinem colligit: etenim humor se largius admittés, odorem obtundit, & eius hebetat acrimoniam, quum siccum carni permistum gerat. Præterea quæ largum exhibent odorem, mollitiem nullam gultui repræsentant; vrbana omnia quum mollia sint, validius odorare non possunt. Sed vires videamus. Excultus ager siccior & tennior redditur; quia deletis arboribus Solis ardorem excipit, & flatibus vndique perflatur. Sunt etiam calidiora mitia feris; ex ficus succo lac cotrahitur; caprifici vero minime, aut praue; maiorem ergo vim habent mitia. Auetroes etiam in suis Colliger ait; Quanascuntur in viridariis plus habent humiditatis, vt sicla nascentes in bortis. Vnde vt siluestria erant mitibus sui generis frigidiora, siccioraque; sic erunt mitia feris calidiora, humidioraq; sui generis. Hebetioris virtutis sunt, quia maiora sunt, bliteum viru vocabat coniux suum, quum magni corporis, & imbecillis foret. Diximus in Physiognomonicis, magnos viros min robustos esse; & contravis

causam in præcedenti habuimus.Rapum lætum agrum,& crassum optare scribit Cato; Columella putre, solutum, pluribus à rationibus subactum, & riguum: & si tali solo non seratur, mutari in brassicam, ex Galeno calidum & humidum est. Napus pingui & soluto, nec duro nascitur; alio loco degeneratin rapú, vnde pluribus à rationibus subactum, & largiore stercore satiatum desiderat, ex Columella. Galenus caliditate, & multa excremetitia humiditate pollere dixit. Bugloffum pingui, soluto, humido, & subacto solo nascitur; ex Galeno calidum & humidu. Asparagum locum subactum, crassum & humidú expostulare Cato scripsit & Palladius: Auicenna calidű, & humidum dicit. Malua pingui folo, & humido gaudet lætamine, ex Palladio: folum, in quo feritur, pingue facit, ex Plinio: calidam, aqueamq; esse scribunt. Cepa terrá pinguem, veheméter fubactam, irriguam, & stercoratá quærit, ex Columella: Auicenna calida cum superficiaria humiditate dixit. Carduus eadem terra ex Palladio postular: calidus inclinas, ad humiditate est, ex Auicenna. Sequentur animalia domestica, quoru forma, & vires ex contrariis iudicamus, vt de plantis fecimus. Vrbanorum animalium aspectus nobilior, hilariorque, mollibus pilis, extelis, sericeis, veluti lanugineis. Caro pinguis, mollis & delicata, vbi neenerui, vel ven appareant. Vingues & offa parua, color rubeus, hilaris, oculi charopi. Multipara lunt. Caro dulcis&fapida. Vis in operado effœta. Sui generis calidiora, humidioraq;. Sus domefricum animal, carnes optimas omnium carniu habet, præstant quæ non multu pingues sunt, facillimæcococtu,& fuauilfimæ.Calidæfunt,humidæ,excrementitiæque. Capræ carnes solidæ sunt, dulces,& temperaturææstatis tempore, ex Hippocrate. De reliquis eadem, quæ clarissima sunt.

Plantas, que aliarum plantarum similitudines frondium retinent, similes virtutes possidere; CAP. XXXIX.

Ex plantarum partium facie vires nancisci docuimus; sequitur ergo ex his, vt que alterius esfigiei similis fuerit, & viribus quoque par, vt altera alterius loco cedat, quas Medici vicarias, vel sucedaneas vocant. Ex his magis veritas elucescit eorum, qua diximus. Nec solum ex partium similitudine compares virtutes cognoscuntur, sed odoris, coloris, fructisse adi modi, florescendi, crescendique. Sapores omittimus, quum satis superque de his ab aliis transcription.

Etatum sit. Diximus in humana Physiognomonia, qui alteri similis erit, & in moribus similem esse: idem de herbis pronuntiamus, quod in einsdem generis herbis facile est videre, quod einsdem funt virtutis; & quanto magis inter se assimilantur, tanto plus virtutes confimiles; & quanto minus, plus longe distabunt. A folijs incipiemus. Rubia asperos habet caules, per interualla orbiculato foliorum ambitu, asperitate vestium tenaci; aperinæ in totum similis. Aduersus serpentum morsus foliorum succus auxiliatur. Hypericum, ascyrum, androsemum, & eoris, adeo interse similes sunt, vt discriminis parum aut nil intersit, vt vna nota, cæteræ latere nequeant; digitis contrectara sanguineum succum fundunt. Ad eadem fere præstant, ad ischiadicos, ambustos, vulnera, & biliosa excrementa pellendo. Meo, & anetho neutiquam dispar facies, vt ex frequenti in eas intuendi consuetudine vix internoscas. Vrinz difficultati, & torminibus medentur, & inflationes discutiunt. Anethum adeo fæniculum æmulatur, vt fepius colligétes fallat, nifi gustum,& odoratum consulant. Lacte replent vbera, menses sedant, & vrinam cient. Acoro, & iridi eadem facies; ambo excalefaciunt; torminibus, couulsis, lienosis medentur; serpentum i &ibus, & muliebribus affectibus inuicem apponuntur. Odorar iuncus inodoro persimilis. Vim ciundæ vrinæ vrerg; retiner; menses pellir, caput aggrauat, antidotis admifcetur, & fanguinem reijcientibus fabuenit. Dictamno tanta pulegij effigies est, vt aliquibus siluestre pulegium dicatur. Præstat ad omnia, ad quæsatiuum pulegium. Satureia 91 thymo fimilis; vrilitate,& facultate non diuerfa, si consimili modo sumptitentur. Abunde exprimit foliü, flores, & facié teucrium trisfaginis, vt qui minus eas norint, vernacule omnes vno nomine chamedrys vocent: lienosis & aduersus venena valent. Nasturtium sinapi,& erucæfacie & viribus affine;alopecijs mederur, lieni, lepræ, impetigini & alijs.Interfilicem,filiculam,& dryopterim multiplex & concors parilitas, quasi ex eadé familia: latas tineas excutit folis. & recentia folia in olerib° cocta manduntur, vt ventrem emolliat : mulomedici equis dryopterim deuorandam dant adueríus intestinorum vermes, & præcipue filiculævis ad soluendam aluum. Abrotoni fœminæ facies omnino seriphio quadrare videtur, mutua collatione Dioseoridis: ijsdem sere pollent viribus: seriphium interaneorú animalia, tinea (q; enecat, & Galenus ea dé præitare posse

abrotonum scribit, quum sua amaritudine lumbricos interimat. Sycomorus ancipitis naturæ & formæ, ex ficu& moro mista arbor, veriusq; retinens arboris facultates. Sycomori fructo stomacho aduerfantur; fuccus illinitur contra serpentum morsus, discutit collectiones coctioni repugnantes. Morus stomacho inutilis; valet ad phalangiorum morfus, tubercula discutir. Sycomori succus vulnera conglutinat,&emollit.Ficus stomachum lædunt; lac illitú duritias discutit; parotidas & furunculos emollit; venenator i citibus medetur; conglutinat vulnera & carne replet, oras committit non secus atq; emplastra, quæ vulnerib. cruentis inijciuntur: sic de scorodropafo, zeopyro, & alijs dicendum. Et ex confusis quercus & ilicis naturis Theophrastus တော့ quasi suberiquercum dixit; pino, pinastro, piceæ, larici, abieti, non alia tacies & natura, tam ipsi, quá eară resinæ.Inter lentiscos & terebinthos arcta similitudo:vt no sa cie absimiles planta, sic similibus pollent viribus, ex Dioscoride; idemq; earu refinæ eodé paratæ modo,& fumptæ operantur.Sabina multam cum cupresso similitudine sortita est; carbunculis& vrinis medetur. Iuniperi, & cedri non dispar forma, & pręcipue in baccis:ad amoličda venenatorŭ animaliŭ nocumeta, tussi, seprosis, ruptis,&couulfis auxiliantur.Fraxinus & dictamnū album folia fimilia ferút;pollent adueríus ferpentű ictus,& lethalia venena.Quercus, Græcorum fagus, esculus & ilex non solum consimiles, sed cognatos fructus proferunt, & confimile munus obeunt. Ledum & cistus similes, & iisdé effectibus pollentes. Siliqua, & casia cognatæ:aluum foluunt,& vrinā mouēt. Smilax aspera valde quam imitatur aspectu & loris longius subter humű excurrentib. salsaparillam, vt fere a multis eadem opinata, & vires neutiqua dispares. Ato nis níl omnino reclamát à dracontij folijs; radix, semē, & folia emsdem commodi comperta. Philyrea folijs oleæ; ad ea vtilis, ad quæ oleaster, vt altera alterius vicaria succedat, cum adustione est opus. Idem de alijs dicendum, ne longius fermo protrahatur.

Planta similiter odorata earundem virium compotes sunt. CAP. XL.

SIc etiam si eundem odorem referunt, & eassé vires retinebunt. Vnde si qui sunt, qui ex odoribus vires nancisci negent, aperte mentiantur. Exempla aliqua afferemus, vt ijs edoctus phytopta, ex se

exsealia conijciat. Zedoaria citri odorem refert, eiusdem fru-Aus facultatum compos, subuenit cordi, & contra venena valet, ex Auicenna. Melissa, citrago dicta ex citrij odore: serpentum & 'scorpionum venenis resistit, pestilentes febres, bilim sanat, & confert cordi. Ocymum citratum dictum, quod corticem citrij mali redoleat, ab eo nullatenº distat, & odore eximiz fragratiz, & cordi amabiliore, vnde datur vtiliter deuorandu, vt languidos spiritus re uocentanimo lapsis. Caryophylli flores omnium speciosissimi, sic vocati, quod cum caryophyllis exoticis habeant odoris cognationem, ac nonnullam calyculorum cum antophyllis similitudine; ad uersus pestiseros affectus eos miscent in antidotis; mirifice etiam commendatur comitialibus & alijs, quib. antophylli valent. Ocymigenus est, quod caryophylli fragrantiam halat, caryophyllatum ocymum vocant. Est & aliud apud nos, cuius folia, plantaque odore caryophylli cum citrio cofusa incunditate; olfactu cor, & caput roborat; cardiacis affectibus fuccurrit, animiq; mœrorem in hilaritatem couertit. Est herba, cuins radix eximij caryophyllorum odoris neminem latet; quippe caryophylli suauitatem halat, vulgo caryophyllata dicta: einidem facultates affecutas nulli dubium eft; fic & alia eius genera. Schænanthos manibus confricatus rosea prerogatiua, fragrantiaque cuiq; notus; sanguinem reijcientibus prodest. Caia quoq; , quæ Zizi vocatur, rose odorem refert: ad eadem, que iuncus præstat, ob id ex hoc pectines depurgando capiti, ob odoris gratiam non infalubres fabricant, alabastros, pixides, & cætera id genus. Santalum album rofarum odore fragrat; ad capitis dolotem, cordis lætiriam & palpitationem valet. Bacchari eximia fragrantiæ gratia cinnamomeæ radicis; vrinam cit, menstrua pellit; contra serpentú morsus vtilissime datur; partus extrahit; vnguentis preciosis inseritur; oculorum vitijs præstat. Cyperus nardum odore amulatur; vrinam cit, & calculis medetur, antidotis miscetur. vuluz vitijs & aquz intercuti valet. Afarum nardi odore, quod & alij siluestre nardum appellant, vrinæ & hydropicis auxiliarur. A Mesue adiocinoris infartus; subeuntibus cure aquis, & felleis susfusionibus exhibetur. Phu, aliqui siluestre nardum vocarunt, quod cum quadam grauitate nardeæ fuauitatis spiret, antidotis admiscetur, & vrinam mouet. Lauendulæ nostræ aromaticæ gratiæ, & spicæ fragrantiz plusculu inest; à nardi viribus non longe recedit; ventricu-

I Google

lum roborat, & iecur ab infartu liberat. Myrrhis dicta propter suaueolentiam quandam myrrhæresipientem; cit menstrua, &partus. Ab equapio fluit lachryma myrrhæ fimilis, Theophrastus in totum myrtham esse existimauit, Dioscorides smyrnion vocat; odore medicato cum quadam fuauitate iucundo, acri, myrrhæ, sapore, vt alterum alterius loco cedat; tuffi, orthopnoicis medetur; partus extrahit; vulnera glutinat, menses & secundas pellit, & contra sebres valet. Onotheræ tadix, cum siccata est, vinum olet; in potu data, feras mitigat, & cicures reddit; illitu quoque tetra vicera mulcet. Ambrofia racemunculos profert, odore vinoso, suaui: illitu humores reprimit qui in aliqua parte incubuerint, & astringit, vt vinum. Botrys suauem odorem spirat, Cappadoces ambrosiam vocant, etiam ab odore vini; orthopnœas mulcet. Amomum odore origani est; à venenosis animalibus demorsis couenit. Dictamnum olet pulegium, quare ab aliquibus siluestre pulegium dicitur, pulegio simile: præstat omnia quæ satiuum pulegium, sed esficacius multo. Alterum est dictamnum folijs sisymbrij, odor folioru inter sisymbrium&faluiam iucundissimus; defunctos partus eijcit; venenatorum ictibus auxiliatur, vt faluia. Scordió folijs pullulat, tetrum allij odorem subolentibus; vrinas cit; contra viperarum ictus, ad vetere tussim & ad menses valet. Alliaria tædioso odore & sapote allium refert, vnde indeptú nomen; vires vtallio, íed non adeo vehemen-: tes. Nasturrium sinapi, & erucæ assimile, alopecijs mederur, lieni, lepre, & impetigini, & alijs medetur. Iberis folia, & radices nasturtio fimiles, & odore; coxendicibus vtilissime illinuntur. Xanthiú odore nasturtiŭ imitatur, aptissime tumoribus imponitur: nam nasturtium tumores & collectiones discutit. Chamapitys odore pinum imitatur:vrinæ difficultati, iocinoris, renű vitijs, stomachi,& serpétibus vlceribus auxiliatur. Hypericum semine resinæ odorê imitatur, ob id aliqui, chamepityn appellarunt: vrinam mouet, ambusta fanat. Afcyron fructu refinofum, hyperico non absimili ; ifchiadibus & ambustis medetur. Androsemi come trite resinosum odorem reddunt; ambustisetia, & itchiadicis profunt. Tritoliù asphaltion folia recentia habet; quoru odor rute, adulta bituminis; comitialibus, pleuriticis, vuluz virijs, & serpentu morsibus fett opem, & purgationes cit, vt ruta; vrinam mouet, lethalium medicamentoru antidotu, lateru doloribus, vulue strangulatui, comitialibus, pdest; menstruz

menstrua mouet, inesticax serpentu virus reddit. Pimpinella commendatur melonis & cucumeris odore; reuocat olsactus, quem animus deliquerit. Alsine cum teritur odorem cucumeris reddit; vim restrigerandi habet; oculorum inslammationibus subuenit. Sic nepeta gratum pulegij odorem æmulatur. Dictamni terrij generis solijs inest odor inter sisymbrium & saluiam iucundissimus; thymum, serpyllon, thymbra, & longe suaussimum sampsuchus odorem expirant eundem; artemissa minor odorem sampsuchi refert; trisolium erucam subolet, aliaq; quæ piget referre.

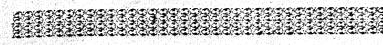
Quomodo vera plantarum natalia vestiganda, perdiscendaque fuerint; CAP. XXXXI.

Am affatim demonstrasse opinamur, quomodo plantæex natalibo locis manifestas qualitates hauriant & animalia; & quomodo itidem ex earum effigiatura pernosci possent. Idemque in humana Physiognomonia dicebamus, homines ex regionib mores fortiri. Sed difficultas quæ in homine exoriebatur, eadem plantis contingere videtur: nam si homo vbi nascitur, ibi semper permaneret, facile mores &qualitates illius illico pernoscerentur; sed quia nunc huc,nuncilluc peruagatur,& per varias regiones, cum alijs gentibus permiscetur, ex corrupto & permisto semine, variæ & mistæ hominum qualitates variantur, & adulterantur. Idem & de plantis dicendum:nam fi plantæ, vbi à cæli & terræ mistura oriuntur, ibi semper permanerent, necab earum locis dimouerentur; facile manifestæ earum proprietates dignoscerentur: sed quia diuersis in locis & plantæ & semina deferuntur, ex his figurarum & qualitatum confusio, & adulteratio nascitur. Hæc equidem clarissime declarat Theophrastus. Loca sibi quæque accommoda vendicant arbores, non folum illæ quas operofo,&peculiari habitu natura creauit; sed quæ communi, vulgarique discrimine habentur; quippe quum aliæ sitientes adament tractus, aliæ humidos, aliæ hi Sernos cupiant, alieSoli expositos, & aliæ opacis, à vento ociosis, aliæ apertis gaudiant, & aliæ palustribus, aliæ montosis lætentur, vt diuidere auctores consueuerunt. Sed forte non semper eadem appetunt loca ; nec vna de causa; sed varia quadam ratione, quam quá naturç cognatione quoq; ad locum proprium ducuntur, quemadmodum ca, quæ fua sponte proueniunt. Spontaneus autem exortus expres-

nzen by Google

sius naturam ostendit: siquidem ex eisdem generationes, & nutritiones, & singulorum divisiones agantur, necesse sit; videlicet caliditare, frigiditate, siccitate, humiditate. Quærunt etenim omnia, quæ sibi pro suo temperamento commoda forent. Addo quod & similes locum exigant similem, & dissimiles dissimilem; quum scilicet naturæ aliqua dinerfitas adest, & cætera, Harú optime plantarum phytoptam confultum esse debere, vera plantaru natalia callere jubemus: nam non illico, quum intuebitur planta secus aqua, aut fluenta natam, aque alumnam, aut palustrem plantam illam iudicare debet,&exinde humidam esse; nec quascunque super montis vertices viderit, ficcas dicat; nam facile montana planta cafu, vel arte inxta aquas sita & concipere, & viuere, & fructificare poterit, &fic palustres in montibus. Plantam enim ex calida zona delatam, blanditijs, alijíque illecebris etiam apud nos viuere posse cogimus. Multæ sunt Romæsara, & delata peregrina, sed semper paulatim defecerunt, & ad sua loca reuersa sunt. Sed frequenti inspectione attendere debet, obseruareque quali solo, cœlo, situ, & cultu nasci folita sit, & viuere; & cum id diutius observauerit, tunc sine dubio pronuntiare poterit qualis loci sit inquilina. Multum ad id conferre possunt historiæ Theophrasti, principis in describenda plantarum historia; deinde Dioscoridis, qui fere omnia ab eo transcripsit, & quæ nouerit, & quæ ignorauerit; inde alij Agriculturæ, & plantarum scriptores: idque potius in siluestribus herbis, & sponte nascentib. attendendű, quam domesticis: nam illæ minus fallunt, 1 & simpliciores. Vrbanæsæpe habitum, & sormam mentiuntur; vbi hæc omnia considerauerit tunc poterit sententiam proferre.

Io. BA-

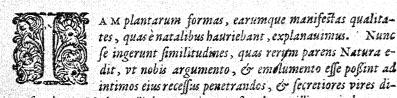

14 10. BAPTISTÆ PORTÆ

NEAPOLITANI PHYTOGNOMONICORVM

LIBER III.

PROOEMIVM.

gnoscendas. Modus nulli dum cognitus, respondet que illi, quo in humana Physiognomonia ex apparentibus in facie moribus internos perscrutabamur. Exempla, que prius sposponderamus, in peculiaribus eorum memorationibus afferemus multa; quibus admonitus, edoctusque phytopta, ex se multa & mirabilia poterit coniectari. Sed vt negotium auspicemur, operaprecium erit, qua scripturi sumus summatim ordine dividamus; diuisa ordine, dilucidioris doctrina gratia, complectamur. Nos plantarum similitudines hoc libro attentius expendemus, qua nostri corporis partes · facie, & figura mentiuntur, fatagens Natura eas illis membris poffe mc-95 deri, vel morbis illis opem ferre, qui eisdem membris accidere solent. Sed quia vniuersa corporis partes, vel disimilares sunt : similares vocamus humores, neruos, carnem, offa, & fimilia: difsimilares os, oculos, nafum, manus, & eiusmodi; & has in externas, internasque subdividimus; externa, qua oculis fubijciuntur, testiculi, dentes, manus; interua, epar, cor, lien, & pulmo.Hu veluti fummis dicendorum fastigiis conflitutis, ab humsribus incipiemus.

Plantas humoribus, vt homines constare, eosque nostri corporis humores augere & purgare posse; CAP. I.

DIXIMVS in hums operis vestibulo, ve hominum reliquorumque animalium, ita in arborum corporibus ossa insunt, medullæ, venæ, & sanguis. Humor enim qui corpori subest, earum sanguis intelligi debet; qui atra, fulua que bile, vel pituita redundat, & quibus illorum aliquis superabundat, ex illius humoris prædominio sortietur nomen: nam & plantas biliosas, cholericas, piruitofas & fanguineas vocare folemus.Et quemadmodum in humana Physiognomonia varios mores perscrutabamur ex humoru coloribus, qui scilicet sanguinei, biliosi, cholerici, vel pituitosi suerint; ita licear ex plantarum humorum coloribus, quis humorum eis prædominetur cognoscere, & quibus morbis mederi possit. Abundat enim aliquib? plantis luteus, alijs ater, alijs fanguineus, candidus, lacteus, serosus, aut viridis; & alijs in radicibus, alijs in fructibus, alijs frondibus, fed cunctis precipue in floribus conspiciuntur. Sed quum perpaucæsint plantæ, quæ peculiarem sibi colorem vfurpent, alius in radicibus, alius in fructu, fronde, & flore infit, ita vt simplex prædominatio, ita mista iudicabitur. Nos plantis & animalibus vrimur pro alimento, vel medicamento, vel vrroque. Sialiquæ continuo nobis vsu,& esu fuerint, quum earum substantia in nostram naturam couertatur, nostris corporibus eas qualitates imprimunt, quas possident; vt si supra modum biliosæ fuerint, nostra corpora biliofa reddunt; si eædem cholericæ, cholerica reddut; nobisque morbos inducunt atræ bilis alumnos: vt psoras, scabies, impetigines, elephantiales; & atrore suo oculorum obscuritates. Mithridates haustis quotidie venenis, illi ex cosuetudine innoxia fuerunt, vt captus à Pompeio, se in carceribus interimere veneno non potuerit. Sic de puella Alexandro Magno missa diximus, cuius corpus in venenum conuersum erat. Contra vero si eisdem raro, vel pro medicamento vtemur, nostris morbis medentur; vt quæ biliolæ fuerint, modo, quo à rei medicæ consultis propinantur, cosdem humores purgabunt, morbifque illis medentur eifdem famulantibus. Humores enim in corpus assumpti, sympathia illice, humores illos confimiles trahent, ac fecum foras ducent. Hinc questio dirimitur à medicis exagitata, quanam ratione simplicia medicamenta nostri corporis humores purgent, quod non nisi similitudine & : agnatione euenire videmus. Necalio quouis simpliciore modo ingenua obsequiosa Natura sedulitas, nullis similitudinib parsura, mortalibus plante dotes poterat demonstrare, purgandi, clarifiandique nostri corporis humores, & morbos quam suis storum, & aliarum

an Google:

aliarum partium coloribus; in quibus rata varietas, vt iis depingendis in tam magno suæ fertilitatis gaudio lasciusat, vt ne vis humana quidem tam diuersis concipiendis susticiat. Sed quia raro simplices colores sunt, vt diximus, ideo raro humor simplex curatur; sed bini, ternive sæpius simul: ob id flaua bilis sæpius cum pituita eiicitur, plerumque & cum phlegmate sanguis. Nos primo de simplicibus, mox de mistis loquemur, qui simplices adeo facile cognitu, ve ne mulierculæ quidem in iis dignoscédis, & ignauiores errare posfint. Sed hoc opus, vt magnum & vtilissimum, ita difficultate plenum; tum quia non stabiles in floribus colores sunt; ná aliquæ sunt quæ perætatum curricula varios habent: nam initio ob imbecillitatem vnű oftendunt; adultiores vero védicato fibi robore; alium, tum ætheris, situs, cultus, & soli dissidiis variantur plantæ colores. Agrestior enim facta planta, biliosa redditur ob siccitatem; cultu blandior facta, humidior, ve in animalibus videmus; & affarim de his in nostris Physiognomonicis loquuti sum. Præterez antiquiores, qui de plantis scripserut earum colores describendo, tam varie & perplexe loquuti funt, vt non folum inter eos, sed nec idem auctor satis sibi constet. Rubrum enim coloré, russum, sanguineum, puniceum, & phæniceum vocare solet, & czruleum, purpureum, rubrum, flauum, nigrumque: sic croceum flauu, rubrum, & hyacinthinum. Expedit igitur phytopta, vt diligenti examine, & سنباب المناسبة ال expendat colores iplos, & præfertim vernaculi loci; ac pro confesso habeat nullo decentius modo quouis cœlo, terra, & litu naturam herbarum colores demõstrare, quam optaremus, quibus illius loci morbis opem ferre possimus. Mundi enim tractus, qui longiori diuortio feiuncti funt, alios morbos, & alios plantarum colores pariunt.Plinius hanc nostram Phytognomonicam augurando, dixit: Pinxerat Natura ipfa temedia in floribus, vifuq; ipfo animos inuitauerat, etiam deliciis auxilia permifcens. Inde excogitauit aliquas aspectu hispidas, tactu truces, vt tantum non vocem ipsius fingentis illas, rationemque reddentis exaudire videamur, ne fe depafcat auida quadrupes, ne procaces manus rapiant, ne neglectu vestigia. obterant, ne infidens ales infringat, his muniendo aculeis, telisque armando, remediis, yr tuta &falua fint. Ita hoc quoque quod in his odimus, hominum caufa excogitatum est.

Herbas & animalia, qua damna, eadem remedia prastare; C A P. II.

CED quia plerosque video anxios torqueri, necadnittere posse, Ovteadem que sint alimenta, possint quoq; eadem esse medicamenta, & quæ damna, eadem remedia afferre, et si de his alibi longius disputauimus, lubet nunc aliquibus exemplis comprobare in omnibus maximi Dei operibus, vbi malum, ibi remedium. Vinum largius ingestum, inebriat; arcemque mentis turbat: Democritus vini desideria sanie tradit aboleri, quæ putatis vitibus emanat, inscio temulento potui oblata; & sic quam viris attulit noxam, sua fanie luat. Beritius ebrios ad sanitatem producere promittit, aceto abunde epoto. Vitem laurus offendit odore suo, & corrumpere vinum facit; fed lauri ramuli à corruptionis labe vinú vendicăt, dum cœlum tonitru concutitur. Beta & brassica simul nascuntur; si à brassica vini sapor in dolio corrumpitur; odore betæ, vel demersis foliis reparatur, ex Plinio. Si radicis betæ cafu vinum in acetum conversum fuerit, brassicæ radice indita, in pristinum statum redibit.Mira differentia candidis betis aluum folui, nigris restitui.Brasfica aluum non percocta emollit; eadem bis cocta, cohibet. Lens aluum adstringit; in cibo eadem minus percocta subducit. Pruna aluum fluidam reddunt; èradice cortex in vino austero decoctus, fluores reprimit. Cerafa aluum citant; eadem ficcata fiftunt, ex Plinio. Ficus recentes eduntur alui ciendæ gratia, quibus facile tamen iuuatur. Lapathi radix cum vino compescit aluum: folia adiecto sale, fluxam reddunt; herba etiam cit; semen constipat. Vuæ fuccus aluum laxat, acerbæ constringit. Morus matura mouet alnum, immarura liftit. Tingunt manus lucci maturæ, eluunt acerba. Maculas vestium menstruatæ mulieris non nisi ciusdem vrina elui Plinius dixit. Vua passa stomachum&interanea tentat; nuclei, qui in ipfis acinis funt, remedium afferunt. Menthæ & rutæ viridis 9 vfus Venerem concitat; mulieribus ficcæ ante coitum vuluis inditæ,conceptuirefistunt,ex Dioscoride. Melonum crebrior vsus genitale semen minuit,& in Venerem impetum aufert:semen autem desiccarum, contrariam his actionem efficit, ex Simeone. Testiculi duplici ordine, inferiore & superiore, alterum alterius potu resolui: nam superior ad sumulandos coitus, inferior ad inhibendos valos valet. Xiphium geminis radicibus nascitur, vna super alteram insidente; superior ex vino pota, Veneris concitatrix: inferior, refiftit. Asparagus proniorem ad Venerem facir, ex Plinio; data maribus, genituram absumit, & adligata fæminæ abortitur, ex Dioscoride. Veratrum terribiliter vomitiones mouet: medulla in nimia purgatione data, vomitiones compescit, ex Plinio. Siccæ ficus sitim stimulant, recentes sedant. Sal in cibis editus, sitim proritat; sub singula detentus & volutatus, sitim & famem propulsat, vt per biduum non famescat. Napelli vis adeo fera & immanis, vt in perimendis hominibus nullis fere remediis occurri possit; cum eo, vel prope nascitur antitora, aduersus eiusdem pernecabile venenum antidotum, ex Auicenna. Alter napellus, murinus vulgo diàuspriori pessimus; in floribus fert muscas, vel ei perperuo insident, eius veneni antipharmacum. Easdem fert oleander, quæ suo veneno resistunt, ex recentiorum inuentu. Cantharides tritico & frugibus nascuntur; halicæ,tragi,aut oryzæ cremor ad epotasyalet, ex Dioscoride. Legumenta sæpissime incoctina nascuntur; prope ea nascitur orobanche, quibus addita, cocturam accelerat, ex Dioscoride. Iuniperi, & fraxini scobs pota, necar; valent tamen ipsæ contra venena. Ferulæictus liuorem inducit; ex Aristotele in Problematum libro, cuius succus sigillara delet. Idem thaplia efficit, ex Plinio. Baculum ex aquifolio immissum in quoduis animal, etiam fi citra deciderit defectu mittentis, ipfum per fefe recubitu propius adlabi, ex Pythagora; ex sua natura ossa fracta ferruminat. Spinolæ plantę, quia sæpius incautos sauciant, remanentque in vulnere aculei, spinas è corpore extrahunt, & vulneribus, quæ fecerint, medentur. Oxycantha, quasi acutam spinam dicas, tacta manus rigidioribus aculeis ferit; radix illita, aculeos & spinas extrahit.Paliurus spinægenus, atrociter manus transfigit; illius decocta radix, & illita trahit infixa corpori, ex Plinio. Idem de eryngio dicendum. Ex harundine fiunt lagittæ: lagittaria dicta nafton, quali farcta; sua radice cotrita & imposita stirpem è corpore extrahit, ex Dioscoride. Holcus in faxis nascitur, & siccis; aristas habet in cacumine tenues: hæc circa caput adalligata, vel circa lacertú, adimitaristas è corpore; quare nonnulli aristidam vocant, ex Plinio. Cepa incifa lachrymas mouer, olfactu ipio delachrymation; & ca-ligini medetur, ex Plinio. Naftuttiŭ ignei effect[®], ob id caput tetat,

BOOKE IN Google

ex Nicandri interprete; sed ex aceto sumptum, commotas mentes sedat. Mandragoras morion dicta, deuorata, vsum rationis intercipit, sensusque inopem reddit; ea vruntur Medici, quum scindendi, autincidendi necessitas adest: eius radix cum manico solano pota antidotum est, ex Dioscoride. Anacardia noxia sunt, & deleteria non vacant facultate: quibus remedium est oleum ex eorum nucleis expressum, ex Serapione. E cucumere siluestri succus, nisi maturius incidatur, exsisit cum oculorum periculo, ipse tamen oculorum vitia, & obscuritates sanat, ex Plinio. Anagallis, quaphoniceum florem edit, sedem euocat, qua caruleum procidentem reprimir, ex Dioscoride. Lacsicus lac contrahit coaguli modo, coactum idem denuo resoluit, ex Dioscoride. Vitica extima superficie prurit, vrit, & calefacit: internus succus sebriles cordis zifus mulcet; ipiaque leui tactu pruritum, pultulasq; confestim adusto similes gignit, remedium in suo oleo. Rosarum virtus, & violarum purgatrix in supernis partibus consistit; astrictoria vero, & roboris altrix in internis delitescit. Lupini crudi coctioni non recte parent:madefacti auiditatem cibi moliuntur,&stomacho fa-Ridium detrahunt. Mnesitheus Atheniensis Euboicas nuces coctu difficiles tradit; sed torrefactæstomacho negotium non facessunt. Mala, pyraq; dorsuariis iumentis gestatu tam mire grauia sunt, vel pauca, vt operi quoque viribus alioqui non impari, succumbant; 9 remedio funt, si prius edenda dentur eis aliqua, aut vtiq; ostedantur, ex Plutarcho, & Luciano in Asino aureo. Eadem in animalibus eueniunt, quæ in plantis euenite diximus. Nullum venenatum est animal, quod veneni sui antipharmacum in se no contineat. Canis morfus rabiem&hydrophobiam inducit;ad arcendos aquæ pauores co dente canis vruntur, qui caninus dicitur; huc à cane, qui momorderit exemptum, & folliculo inditum, pro amuleto brachio adnectunt, ex Dioscoride. Pili impositi inflictum morsum canis sanant, ex Galeno. Vermes è canino cadauere alligati, & sanguis eius contra pauores, ex Auicena: saliua in cibo data, vel canini capitis cinis, aut vermis, qui sub lingua rabidi canis inuenitur, ex Plinio, vel hepartostum, ex Galeno & Paulo. Inter omnes conuenit, si aqua potusq; formidetur à morfu canis, supposita tantum calici lacinia rali, statum metum eum discuti: videlicet preualente statum sympa-thia illa, cum rabiem canum eius sanguis menstruus gustatum inci-

pere dixerimus, ex Plinio. Capræ caro graueolentiam sudoris inducit, quod obiiciebaturThebano athletæ:hirci maturioris cornu raso, vel exuctum cum felle hirci fricantur alæ, & graue virus aboletur, ex Marcello. Caro & iecur hircorum epilepiiam inducunt cotinuo esu; cuius caro in hominis rogo tosta, comitialib. prodest, ex Plinio. Qui carnes alcis ederit, eodem morbo corripietur; sed dextri pedis posterioris vngula, amulerum est; quam cum auriculæ sinistræ immiserit, sanatur. Ceruorum caudæ extremo venenum continetur, quod potum in syncopem, & mortem adducit, ex Auicenna: cuius anridotum est ipsius oculus, ex Ponzetto. Chalces suo moriu aut mortem, aut vehemétem dolorem infert: in vino pota, suos morsus sanat, ex Dioscoride, Plinio, & Galeno. Ictus marini scorpionis, eiusdem scorpionis imposito hepate curatur. Marinus draco venenosa spina pungit, cuius ictui ipse dissectus, atque impofitus medetur, ex Dioscoride, Plinio, & Galeno. Scorpius terrestris ipse, qui ictum vibrauit, tritus percusso loco impositus, suz plagze remedio est. Mus ipse araneus qui morsum intulit dissectus si imponatur ictui, sui veneficium luit, ex Stratone apud Aëtium. Viperæcaput, vel ipsa tota contusa, & vulneri imposita, medetur, ex Dioscoride, & sic omnium serpentum. Cantharides proprio sunt veneno antidotum, si earum pedes & alæ cum melle asseruentur, ex Galeno Asclepiadis auctoritate. Rubetæiecur duplex, alterum exitiale, alterum antipharmacum: lien cotra venena, quæ fiunt ex ipsis, auxiliatur, ex Nicandro. Apibus cuspides venenatæ, remedio aduersus eas non disfert, percussos, eas bibere: mirum tamen est, venena portantes ore, figentesque ipías non mori; vel propolis alueorum aculeos infixa corpori omnia extrahit. Inter omnia venenata salamandræ scelus maximum est; cætera singulos feriunt, nec plures interimunt; salamádra sola populos necare improuidos potest; carnes earum superimponi conuenit. Vermis exsiccatus, & in puluerem redactus, propinatus ei qui vermes patitur, omnes interficit, eiicitque è corpore. Lapillus eiectus è calculoso, alligatus super pubem, leuare cæteros dicitur. Nidor combustorum anima-lium sui generis animalia sugat. Cremati scorpionis nidore, reliquos omnes protinus fugari, Diophane auctore. Formicæ vnius crematæ nidore, cæteræ in fugam vertuntur. Si locustas capias,& aliquas cobufferis, offensæ nidore reliquæ, obducta caligine cæcu-

Digitized by Google

tiunt. Erucas comburunt aliquas agricolæ, vt erucas ex hortis fugent, & sic de cæteris. Hebetata aspectu menstruatæmulieris specula nitorem recipere tradit Bythus Dyrrachius, iisdem auersa rursus contuentibus. Stellio sinistra manu detentus Venerem concitat, si transferatur in dextram, inhibet. Apocino è sinistro rubetæ latere osse proniores ad Venerem fieri, é latere dextro inhiberi. Squamæ è summa parte testudinis derasæ in potu datæ coitum cohibent; eo magis hoc mirum, quando torius regumenti farina accendere traditur libidinem. Hinc & animalia, quæ cornua, enses, feros dentes, & exertos ferunt, & ampla eis vulnera inferre solent, fecum & vulnerum medelam afferunt. Taurus animal robustissimum, capitis & colli robore valet; frontem validam, & pugnæidoneam habet, cornua infesta ei Natura dedit; vnde & maxima vulnera infligit. Præftantissimum fit glutinum ex armis & genitalibus taurorum, vt recentes plagas sanet liquesactum, & tertio die solurum, ex Plinio. Hirci cornibus impetunt, & deturbant homines, hircini cornu incensi cinis vulnera glutinat, & sanguinem sistit, ex Plinio. Aper dentes magnos & exertos habet; à venatoribus venatione commotus, dens illius inflammato anhelitu tantopere ignitur, vt si eo dente canes insectantes attigerit, statim ignita vestigia pelli ipsorum imprimantur, ex Oppiano, Xenophonte & Polluce. Apri fimus ad rupta & conuulsa bibitur, ex aceto, à Dioscoride. Camis dentibus acerbos infertictus; cerebrum canis fractis offib.mederur, linteolo illis superposito, quæ subinde assidue fere quindecim diebus folidar, ex Plinio. Equus dentibus & calcibus ferit, cuius fanguis aliis medicamentis ad miscetur, & illinitur ad fracta &: luxara,exTheomnesto.Alia exempla addere poteramus,ni tædiofos esse vereremur, purantes hac suffectura omnino refragatibus,à majoribus descripta; his majora omittentes à nobis & recentioribus reperra, fide apud ardeliones caritura, quali à nobis conficta.

Quod naturaliter interni aliquid ex coloribus venari poßimus;

SED num ex coloribus interni aliquid, vel manifestarum qualitarum venati possimus ex naturalibus causis demonstremus, & quid de eis senserint maiores nostri. Galenus, & ab co Amerroes in suis Colliger, dixerunt colorum signa sutilia esse, propterea quod colores colores non nisi in colorari superficie insideant; & sæpissime fieri, vt partis qualitas, in qua est color, dinersa admodu sit à totius qualicate colorati; quapropter in calidis, frigidisq; rebus eundem colorem conspici. Albedo inquiunt in niue, calce, caphura, & sale videtur: sécus in saporibus contingere, qui internarum rerum qualitates oftendunt. Sed isti neuriquam videntur seueriores veri exactores; quia id non iusta lance trutinant, vel ad examen reuocant. Quid enim commune habet nix cum calce? quid sal cum caphura? quum nos non de omni albo loquamur, sed vnius generis, vel speciei florum, & in animalibus albus, aterve color ex substătiæ diuersitate proficiscitur, vt de plantarum coloribus iudicandum censemus. Nec nos de colore in superficie sparso loquimur, sed qui ia toto: nam foliorum, vel florum simul interni, externique colores digitorum pressa, attrituve permisceri debent; discernereque ex miscella prædominātem colorem, vt in saporibus accidit; qui dum res dentibus atterimus, sapores in superficie, & in profundo misti fentiuntur. Est & in lilii floris cuticula immaculata candiditas, si illam digitis presseris, miscella sit crocea, ideme; accidit in moscharulis rolis. Hyperici flores aurei funt; folia virida crocea, si manibus trineris, atri cruoris manus inficiuntur, idem & faporibus accidere posse, nemo ibit inficias. Et vt omnis ambiguitatis facessat suspicio, mutantur sapores, vt colores ex alimenti mutatione, cœli, situs & cultus, vt superioribus libris disputatum est, mutaturque qualitas cum sapore, & colore. Chamaleon herba, ex soli mutatione variatur, auctore Diofcoride, vt hicviridis, alibi crocei, nigri, vel czrulei coloris oriatur. Per ztatum curricula mutantur colores cum qualitate aliquibus herbis. Leucoion senectam sentiens, degenerat; etirin principio purpurei erat, incanos fenio profertifores. Caryophylli,&rofædum innenescunt,ardentistagrant colore; quum fenescunt, albescunt, & priorem gratiam exuunt; sic os leonis, centaurium minus, violæ Martianæ, & cæteræ. Idem in animalibus experiri licet. Ex vernaculi loci mutatione viperarum color variatur. Clitumni amnis aqua potata, candidi boues procreantur. Virgilius;

— & patulis Clitumnus in aruis Candentes geledo profundis flumine tauros. Congruit ergo calor cum sapore, & eque vtriq; qualitates demon-to strant; aliter harmonica, & consona mundi ratio, quæ sibi ipsi omnia congruere cogit, non constaret.

Planta biliosa in alimentum assumpta bilem augent; C A P. IV.

N v c ad humores accedamus. Humorum massa, quæsanguis dicitur, vel superabúdat, vel putrefit: humores in sanguine qui superabundat & putrefiunt, sunt pituita, flaua, vel atra bilis; vel superabundant, & non putrefiunt, vt lac, sperma, menstruum. Si non Superabundant, sed excernuntur, & sunt superflua, in excremetum abeunt, vt ex fanguine fit ichor, sine serum, vrina & sudor: ex pituita mucus, sputus, & lachryma. Nunc plantarum varii colores confiderandi quales humores generent, excernantque. Inter Philosophiæ proceres funt, qui sanciant aquæ colorem esse album, & saporem esse dulcem, ego malim insipidum dixisse: terræ fuscum colorem, & saporem amarum; ego fuscum interpretor cæruleum, viridem, atrumque, sed saporem non amarum, sed stipticum: namsi terræsapor amarus esset, ex ea nil germinaturum sperarem; ignis rubrum colorem,& nullum colorem; ego stipticum, amarumque; aeris vero croceum: sed suo loco de plantarum coloribus quid sentiam, dicam. Flaui igitur coloris plantas in alimentum assumptas, flauam bilem augere, & in medicamétum cam excernere pluribus exemplis demonstrabo. Hæ enim continuo esu, & vsu slauam bilem augent, icterum morbum inducunt, membra decolorant, & deformia reddunt; vnde qui formæstudent, hæc omnia vitare debent. Atriplicum genera ex flauo plumbeo colore nigricant, vel xerampelino corulcant, vel ex croco purpurascunt: accusatumà Pythagora, quod morbos regios faceret, & pallorem, ac ne in hortis quidem iuxta se nasci quicquam nisi languidum culpauit. Addidere Dionyfius, & Diocles plurimos gigni ex eis morbos, videlicet biliofos, ex Plinio. Necingenii segnitie inobscurum olus spinaceum, paramiplici ingenio, quod neglectum in hoc olus degenerauit, prioris naturæ non oblitum. Flauo, obsoletoque colore cuminum liuescit, pallorem bibétibus gignit. Ita certe ferunt Portii La-i tronis clari intermagistros dicédiadiectatores, similitudinem coloris studiis contracti imitatos: & paulo ante lusium Vindicem adfertorem;

, Digitized by Google

sertorem illum à Nerone libertatis, captatione testamenti sic lenocinatum. Eadem quoque facies, & pallor ammi, & colorem quoq; bibentium mutat în pallorem, ex codem Plinio. Croco flammeus croci color, & plus aureo est, immoderato eius florum vsu, & pallor & fastidium contrahitur. Moschus colore substauido est, membravtentium pallore decolorat, ex Aetio. Quia Ceres non nimium flaua, ideo minimum flauæ bilis panis generat. Napi, & rapi radices croceo madent succo, ob id bilem augent. Betæfolia, & flores ex viridi languescunt in luteolum: Galenus bilem eius cibum generare dixit. Melopepones flaui funt, ex Galeno; choleram gignunt, flauamque bilem: is enim cibus perquam facile in flauam bilem degenerat; qua de re biliosos offendit, & magis offensæpatent, qui vinum post ebibunt. Indicanux ex rubro flauescit; sic & eius succus, cuius esus biliosis interdicitur. Ficus maturescentes sicce & slauæ sunt, Nicophron air. Si quis comesis sicubus meridietur, statim accelerans inuadit febris, quæ vomitum flauæbilis eliciat. Verna mala erocei coloris maturescentia fiunt; bilem pariunt, ex Dioscoride. Eiusdem conditionis pyra. Nuces frondes ex viridi croceas habent, & crocei in fructu intus nuclei; biliosæsunt. Mel colorissiaui, cuius vsus bilem auget. Eiusmodi generis saccharum, quod in bilem transire compertum est. Vinum flauum biliofum est, præsertim dulce: nam rubrum plerumque auor sterum, vt dicemus. Ranæ crocei, vel plumbei coloris, qui eis frequenter vescuntur, colore plumbeo inficiuntur, quamobrem non cibi, sed medicamenti ratione sumi debere iubent Medici, quum corpus putrefactioni idoneum reddant. Galli, quia plerunque flaui sunt; Galenus ictericis eos vetat, in libello De cura icteri. Phasiani, eiusdem coloris & qualitatis. Nec solum esus, sed intuitus etiam humores commutat. Rubeta crocea deformis, & decolorata est, ait Philes. Si quis eam diutius aspexerit, quanquam optime coloratus, pallidus, & lentiginosus tanquam ictericus essicitur. Stellio subluteus, & lentiginosus, si quis cum mortuus fuerit, in vino illud biberit, eius faciem crocea lentigine obducet. Arnabo, sine zedoaria, arbor in Oriente nascens, cuius folia ex viridi in luteum languescunt, crebro sui vsu slauam in calidis corporibus bilem creat. K 3

Crocei plantarum colores bilem expurgant; CAP. V. IDEM plantarum, radicum, & florum flaui succi in medicamenta Lassumpti, flauam bilem expurgant; flauos enim nostri corporis humores alliciunt, alle ctos per inferna deturbant. Exempla hac erunt: Aloe succo, & flore croceis: Mesues bilem expurgare dixit. Idem nil sena laudatius & probatius ad bilem expurgandam dixit, cuius flores expallido lutei funt. Abfinthium bilem, quæ stomacho, aut ventri cohæserit, abducit, aureo comatum flore. Centau-1 rij minoris species altera, quæ folium, & luteum florem producit, idem operatur. Tithymalorum omnium flores crocei, vomitionem& alui deiectionem cient, bilemque trahunt. Ascyron,& androsæmon floribus luteis bilem deijciunt. Colocynthis, cucumis filuestris, & melopepones flore, & fructu omnes lutei coloris, quú maturari coperint, bilem educunt. Thapsia vmbellas affert, & super eas luteos flores; vius eius in medicina vtrinque bilem purgandi. Ricinus flauescenti flore; semine bilis per alnum deijcitur. Chamælææ folijs potis, bilis per aluum exigitur, cui flos croceus. Thlaspis altera flore croceo, bilem vtrinque trahit: Cassuta cirrhis,: capillameratifque lyrarum fidibus crassitudine paribus, flauescentibus, se vicinis aduoluitur arboribus; ventrem & venas biliosis exonerat humoribus. Myrobalanorum fructus quidam lutei, vel herbaceo colore flauescentes, accensam bilem è corpore deijciunt; sid qui atri funt, ad atram bilem deturbanda efficacissimi. Genus empelicum albicans, pituitam trahit, chebula vero ex fusco rufescetia, fanguinem ex melancholia repurgant. Videntur hæc genera co-lore differentia à fumma Dei prouidentia homini donata, ac coloribus indicata ad omnes corporis humores purgandos, vt ex Mefud habemus. Empetron Græcorum, sine calcifraga Latinorum flosculo gaudet luteolo; pota bilem trahit. Casia syringodes prælon: gis fiftulis, colore rubro, vel atro flauescentibus, incandescentem bilem aluo exigit, præcipue quæ in atram degenerauit, ex Actuario; quod flauum succum in atrum degenerare videatur. Flaui corticis & fucci citria, & arancia funt, flauam bilem restringuunt. Melaureum diximus; apomeli biliofum humorem excernit. Roscidum mel, fiue manna Arabum, quod herbis, arbotibus, & lapidibus in mellitos grumos coit mellis coloris, flauam bilem ex fimplici ratione pellir. Iunipero flaua bacca est, lignum, & humor, qui ex eius

Digitized by Google

trunco

trunco ad lachrymæ modum desudat, calorisq; officio coit in gum mi lutei coloris, quod vernaculo vocabulo vernix dicitur, stomachum in biliosos vomitus essusum, sanat. Rhaponticum rubri & slaui coloris est, commanducatum crocei; ex Mesue, bilem expurgat. Fragula ligno est adeo slauescenti, vi commanducatum croceo colore inficiat, instar rhabarbari; cortex niger, glaucis macutis aspersus: eodem modo alumm deijeit, & bilem expurgat. Aristolochiæ radix glauca, & eadem operatur. Sic lapathi, & filicis radices, & mercurialis. Eadem præstant slaui coloris animalia.

iidem plantarum colores ad icterum valent; CAP. VI.

CTERITIE morbus totum corpus infesto bilis pallore decolorat, cuius incommodo nun quam satis laudata Natura apercisimo documento mortales docer occurri posse croceis plantis, animalibus, lapidibus, & omnibus denique terra nascentibus; quæ non folum hausta humorem illum causantem purgant; sed suspensa,& cospecta etiam eiusmodi morbum prostigant, excutiunt, obfessumque corpus liberant. Rerum lutearum conspectu bilem flauam regij morbi parentem, cieri docemus, & ad summam cutem elici; euocatam exterius facile discuti; quare suffusis bile, lutea intueri præcipimus; sic rubra ad sanguinem, atra ad melancholiam. Sed omnium exempla inductione afferamus, ne me fomniasse aliquis, aut sine auctoritate loqui cavilletur. Atriplici luteoli flosculi, numerofique; cui quum folia marcefcunt, ex luteo, vel flauo in aureum vergunt: ob id tum Dioscorides, tum antiquiores chrysolachanon vocarunt: herba hæc adalligata morbum regium habentibus, ita vt spectari ab his possit, sanari id malum, ex Plinio. Erythrodano minori flores ex luteo pallent, radix è rubello in luteum languescit, ex aqua mulsa potum, regium morbum sanat. Dioscorides etiam sanari tradit, si alligarus frutex spectetur tantum, ob id aureum poculum antiquis dictum. Absinthij genera, Ponticum, Santonicum, Seriphiu, omnia aureo flore donara; in regio morbo eius dilutu, vel decoctum per singulos dies cyathis tribus salubriter bibitur. Pecora in Poto pinguescut illis, ob id sine felle inuenistur, exPlinio.Chelidonio maiori flos lutens, vulneratú etiá croceú succum remittir. Radix cum albo vino pota, regio morbo mederur.

ted by Coogle

Buphthalmon aureos flores producit, vt Aleman Poeta aurium torquem ex eius floribus constare demonstret:arquatis, qui subinde biberint, bonum colorem ad temp' reddi prædicant. Chrysanthemon dictum, quod aureo quodam splendore collucere cernatur, arquatis coloris hilaritatem reddit; vtique ad tempus, si à balnearum egressu post longiorem moram ebibatur. Esiluestri cucumere fit elateriu, quod eiusmodi morbo prodest. Anthemis intus flores aureos, foris melinos affert; bilem suffusam tollit; sic Celticanardus, & Syriaca. Inter of yridis genera est, quod luteos flores promat; decoctum porum arquatos inuat, conyza, hippomarathu, & senecio, ex Plinio, la cruca, pentaphyllon, asparagus, aloe, rosmarinus, cachrys, chamæpitys, ruscus, erysimum, ambubeia, folia tussilaginis, ex Plinio; brassica, mercurialis foliis & storibus sauescentibus, &verbena, exPlinio; fragaria, illecebra fuluis cauliculis, inter aquilinægenera floribus aureis; caltha, herba vulgo dicta turcha, sena, cuminum, asarina quorundam recentiorum experimento; eruca siluestris, lupulus, laserpitium. Sic & quorundam folia, vt licheni ex luteo virent; sunt & flosculi stellati luteoli, asplenium folio subflauescenti, tamaricis folia, & rami, sic & sabina. Sunt & flauescentes radices; lapathi radix lutea, icterico valet; sic etiam rhabarbari, centaurij maioris radix ex rubro flauescit, & regio morbo medetur, ex Mesue. Pastinaca lutea etiam ictericis datur, asphodeli, ex Galeno; curcuma seplasiarijs croceum succum commanducata reddit, & ad idem valet. Sic fructus & semina quarun dam arborum citrii ex Auicenna ictericis fubueninnt; folani, heliacacabi, tamarindi qui fului sunt, ad idem præstant. Sic & legumina quædam, vt pisum, cicer, cicercula, & lupini comanducati frequentiores hominis colorem emendant, ex Plinio. Casiæ solutiuæ arbor cortice tenus buxeo colore est, & ex Mesue ictericis consert. Cuscuta subflauescentibus cirrhis, & eandem fert opem. Illud etiam in animalibus videre licet, immo & sensibilius quum viua sint, & facilius bilem cieant, & attrahant; argumentú quod ipía protinus moriátur. Galgulus, sine icterus auis colorem pallidum & luridum refert, ex Plinio: & de icteria gemma loquens ait; Icterias gemma aliti lurido similis, ideo existimatur salutaris contra regios morbos. Grammatici luridum dicunt, quali loridum, & loro percussum, quod supra modum! est pallidum. Lucretius;

Digitized by Google Lurida

Lurida praterea fiunt quacunque tuentur Arquati.

Auis icterus vocatur à colore, quæ si spectetur, idem malum sanari tradunt, & auem mori; hanc puto Latine vocari galgulum, ex Pli-nio. Icterus auis quædam à colore nominatur, quam si quis huius nominis morbo detentus inspexerit, mox integre à morbo liberabitur, ex Oppiano. Charadrium auem Gerardus Cremonensis ex Kirannide regiam auem vocat, nimirū quod à regibus ad icteri morbi curationem requiratur. Aristoteles eam nominat; & videtur sane morbus arquatus ei conuenire, quum crura, rostrum, &iris oculorum flauo, luteoue colore splendescant: sola pars corporis supina ruffo colore pallescit. Sulphure hanc auem interimi memorat Ælianus. (fortasse quod sulphur regium morbum propulset) Charadrius auis regio morbo medetur; si ab ægro duntaxat respiciatur; quocirca qui auem vendunt, abscondunt eam, ne abægro prius videatur, qua eam vendiderint, & ille gratis curetur, autore Éuphronio. Sed Andreas non visu, sed cibo eum curare dicit. Charadrius regio morbo laborantem nec cernit, nec tolerat, sed oculos concludens, genasque committens, auersatur; non inuidens, (vt nonnulli credunt) hominum saluti, sed perinde quasi ictum accipiens, vulneratur,& contagione se affici sentit, transferentem in se ipsum per obtutum alterius affectionem, ceu fluxu quodam, vt Heliodorus terrio suz historiz Æthiopicz memorat, & Aelianus. Sed Philes addit; Rubetam si quis aspexerit, vtcunque optime coloratus, pallore, tanquam ictericus assicietur, & rursus charadrium intuens, liberabitur. Idemque refert Suidas ex Hipponacte: Est pici genus, quod nidum è ramis suspendit, dicit Plinius, cyathi modo, vt nulla auis possit accedere; chlorionem aliqui vocant, à flauo colore, vel aureo, quo coruscat, preteralas, quas magis subuirides habet, à nostris horiolo diciaudio, ab aureo colore. Recentiores icterum curare dicunt, nisi cum superioribus confundant. Paro aui pectus luteu est, rufescens inferius; sunt qui ei eandé facultatem tribuant, quam gal-gulo; eandem que videtur hæc ales sortita naturam, vt alliciat ad se vitium, atque rapiat, ipfumque oculis effusum, tanquam effluuium adsciscat. Psittaco viredo in toto corpore lutea, præter collum miniato distinctum torque: in cibo quosuis ictericos inuare memorant. Perdix testacei coloris, in dorso, & cauda ex nigro, rusto, &

flauo videtur ornata: cuius cerebrum cum vini cyathis tribus potum, morbo regio resistit, ex Plinio. Aquila slaua tota est, oculi non glauci, sed charopi, vt leoni: eadem potest, quæ perdicis cere-Lacerti virides toti sunt, cum quodam pallore, ideo Græcis xxu egouveu dicitur. Hippocrates, regius morbus, ait, cum virore pallidus est, quales lacerti virore pallentes: tertio De morbis vulgaribus. Si lacertus viuus capiatur, in sacculum indatur, ac ligetur super ictericum, quousque moriatur lacertus, contrahit ad se icterici colorem, certissimo nostro experimento. Varij coloris gallinę sunt, & præsertim totæ croceæ, vel substauæ, sed genera earum permultasunt, quæ croceos pedes habent, vticterici, de quibus Plinius. Morbo regio resistit gallina, si luteis pedib, prius aqua purificans, dein collutis vino, quod bibatur. Sic de leone, vrso, cæterisque animalibus croceis, ne longius peruagemur. Hæceadem oculorum icteritiam sanant, & glaucomata. Plinius: Viridem lacertam longo collo in sabuletis nascentem comburunt, & glaucomata tol-Iunt. Accipiter potest que aquila, etsi infirmius: accipitris fimus cum Attico melle ad eadem valet, quibus etiam crocati pedes sunt, ex Plinio. Charadrius aufert etiam ab oculis caliginem, & nebulam, & claritatem inducit. Perdicis oua decocta cum melle in vase æreo, glaucomara tollunt, ex Plinio: sic eius fel ad glaucedinem, ex Galeno. Milui oculi pallidi, siue crocei sunt, sieut ictericorum oculi, ex Suida: ex genere accipitrum est, magnitudine sola differens, potest que accipiter, qui arquatis subuenit. Sunt & aliæ res croceæ, vt resinæpinus, & laricis, sulphur, & oui vitellum, ex Dioscoride; vrina & mel ex Varrone, & Plinio. Nec melius regio morbo, quam 1 succino occurri posse, habemus ex Diocle & Theophrasto, si ex vino bibatur, aut exportetur. Et lapidem icterum à croceo colore fic dictum, ad idem valere, referunt lapidarij. Quæ suffectura putamus, ne per omnia rerum genera, quæ crocea sunt, ad eadem valere insolenter euagemur.

Posse oculorum intuitu etiam humorem purgari; CAP. VII.

POSTOVAM in coloru narrationem incidimus, alia obiter aperiemus, fortasse naturæ miracula scrupulosius peruestigantibus non iniucunda sutura, neque ad medicam rem inutilia: nam plures

Digitized by Google morbi

morbi etiam coloribus persanantur; etsi vsus recentioribus medicis exoleuit, apud me inoleuit. Multa experti sumus, multa coniecimus, rerumque euentus coniectura, & spei nostra sapissime fauit, suffragatusque est: nam à reliquis coloribus, reliqui humores solo intuitu persanati sunt, purgatique; vt rubearum rerum obiectu, vt ruborum, & mororum sanguineo succo sæpius sanguinem purgauimus, slicimus, sistimus: sic melancholiæ & pituitæ subuenimus floribus, gemmis, & lapidibus, ad id conuocatis: nam dum cos colores diutius intuemur, visumq; nostrum vellicant, & lacesfunt, sensusque occursantibus coloribus afficiuntur, & spiritus à colore excitati conturbatique vel digerentur, vel per inania pororum ora eructantur, quod ex adductis vtique, adducendique exemplis magis explebimus exanimalibus. Constat rubrum coloremboues, tauros, & bubalos efferare, vr qui rubra veste induti funt, ad eos non accedant: nam cornibus impetunt, & dilacerant, vnde muiti summo suorum malo causa colorati habitus pleraque damna perpessi sunt. Causa est eorum sanguis qui fibris refertior est ceteris animalibus; & ob id celerrime coit, & durescit, vt ex Aristorele habetur, obiectuque sanguinei coloris exeitantur. In quorundam animalium sanguine observatum est videri quædam corpuscula, pilorum imagine, oblonga. Quæres rerrestris exuberantiæ vim indicat : inde incalescens sanguis eiusmodi perseuerat diu, atq; ita effectum animal iracundum euadir, ac indignationis retinentissimum, audacissimumque. Fila namque id genus velutiprunæinardescunt, quod & in sue agnoscitur. Sic accipitres abundant sanguine, argumento quod animosi sunt, & animo magis quam viribus armati in sublimi euolant; longe, lateque aere prædam inuadere non dubitant, neq; id tam cibi auiditate, quam gloriæ testantur; est enim auis maxime iracunda ex sanguine, ob id solitaria volat. Miluus ex accipitrum genere est, & maxime rubrum colorem horret: nam punico malo non insider, neque eius aspe-cum sufferre potest. Hinc fabulæ aditus ex Oppiano. Vir amissa vxore, ex qua Siden filiam susceperat, (side enim malum punicum significat) libidinis affectu in filiam arsisse; Side ne à parente contaminetur, super materno sepulchro se iugulat. Dijs hunc ca-sum miseraris, de sanguine punicum produxerunt, & patrem muta-tum in miluum, calamitatis sux monimenta resugere. Sus animal

Digitized by Google

maxime pituitosum, & humidum omnium fere terrestrium animalium, quæ in hominum cibum veniunt, humidissima est carne, cóspecto colore albo efferatur. Fæminas subantes in tantum efferari aiunt, vt homine lacerent, candida maxime veste indutum, ex Plinio: quæ rabies mitigatur aceto naturæ asperso. Vrsi maxime pituitosi sunt, humidique, eos maxime candida mappa excitat, proritatque, ex Seneca. Puniceus, ater, vel varius color ceruos exagitat, qui melancholici sunt. Ausonius rubræ pennæ conspectu terteri dixit, his versibus;

> An cum fratre vagos dumeta per auia ceruos Circundas maculis, & multa indagine pinna.

Virgilius eiusdem rei commeminit in Georgicis, vbi de ceruis agit; Puniceaue agitant pauidos formidine penna.

Xenophon in Geoponicis ait; Maxime timent cerui funem alique, ex quo pennæ suspensæsint; imaginantes nimirum ipsam pennæ agitationem. Leo calidissimus est animalium, & maxime ignitus, ob id ignem exhorret. Homerus;

Ardentesque faces, quas, quamuis seuiat, horret.

Aristoteles & Álianus id euenire referunt ex nimio calore, quo constat; continua æstuat febre, ac percussis eius ossibus, excutitur ignis : ob id cum eius natura ignita sit, ab Ægyptijs Vulcano sacer censerur. Ob copiam interioris ignis, ægerrime exteriorem intuetur, Ælianus & ab eo Philes. Leo natura metuit ignem, vtpote feruidum animal; terrent leones rotarum orbes circumacti, & gallinaceorum crista, cantusque etiam magis, sed magis ignes. Igne etiam in retia adigunturà venatoribus in eorum aucupio:nec perSolem ambulare acriorem patiuntur, quum fint oculoru acie acuta; & ignem interdiu iidem ob eandé causam fugiunt, ex Aphrodiseo. Lupi etiam calidi, oculis igneis præditi, vr noctu instar Hammæreluceant; ignibus exterrentur, præsertim silicibus excussis. Sic elephantes splendido colore afficiuntur, & de reliquis animalibus dicendum, quorum suis locis assidue meminerimus.

Quo croceus color naturaliter significet; CAP. VIII.

IXIMVS in humana Physiognomonia quod cirrinus color in capillis significabat remperamentum intercoliditaram & E. capillis fignificabar remperamentum inter caliditatem & fri-Digitized by Google gidita-

giditatem; & Auicenna dicebat diminutam frigiditatem, in qua plus caloris quam frigiditatis esfet. Sed si citrinitas declinat ad rubeum colorem, significare intentionem caloris, vt qui tali corpore præditi essent, vt Aristoteles dicebat, maniaci essent, ob multam caliditatem. At in libello De coloribus dicit fieri croceum colorem ex deficienti nutrimento: nam fructus caduci, flaui fiunt, & si corum postremus color non sit flauus. Frondes autumno caducæ, flauæ fiunt; quia nutrimentum omne deficit concoctione. Præterca flauus color Solis, vel flammæ aliquantulum repræsentat. Nos aliquas adducemus herbas flaui florum coloris, vel fucci; & calidas effe, vt raræ, vel nullæ sint, sine aliqua causa potissima frigidæ. Anagyris croceo flore est, & ex Galeno calida, siccaque est; sic stechas citrina, hypericum, androfæmon, ascyrum, cori, aiuga, thapfia, tithymalorum omnes species, cucumis agrestis, helenium, fæniculum satiuu, siluestre, & cachrys, artemisia, abies, absinthium, abrotonum, ranunculi, colocynthis, nardus Celtica, afarina, costus, balfamum, aspalathus croceus, crocum, resinæ omnes slauæ, iuniperus, polium, fænumgræcum, lupinus, & cicer ex Auicenna, panax Heraclium, seseli, simyrnium, anethum, crithamum, cuminum, eruca siluestris, ammi, asphodelus luteus, pyrethrum, chelidonium maius & minus, ferula, ononis, peucedanum, genista, mentha Grzca, anthemis, ruta, conyza, verbascum, chrysocome, heliochrysos, ageraton, mel ex Auicenna, & alia quæ omittimus, quæ ex te exquirere poteris, quum in præsens alia non succurrant.

Quod herbacei coloris flores prassinam bilem purgent, & pallidi pallidam; & quid eiusmodi color naturaliter significet;

CAP. IX.

PILIS species est prassina, æruginosa, pallida, & citrina. Dice-Dmus de prassina, quam expellunt platæ viridis, vel herbacei coloris; & quia hæc bilis species plerunque per vomitum euacuatur, liquidoque cernitur, ob id plantæ eiusmodi per vomitum plerunque talem purgant. Narcissi flos à Plinio herbaceus describitur; Dioscorides eum vomitorium dicit esse, vt hanc bilis speciem euacuet." Blitum herbaceo est flore, & si à Dioscoride describatur nullius in medicina vsus; Plinius adeo mentem turbate dixit, vt

Digitized by Google

choleram faceret aliquibus. Est huius species, quæ flores & frondes affert, quæ omnes bilis species repræsentat, slauam, prassinam, æruginosam, rubram, & vitulinam; vomitiones mouet, & omnes bilis species euacuat. Atriplex herbaceo slore est, cuius semen pronocat vomitus. Galenus thlaspi speciem è Creta aduectam dicit, colore inter luteum, & flauum; Dioscorides è Cappadocia, & bilem vomitu, & ex inferiore parte extrahere dixit víque ad sanguinem. Sed vere vomitione rubeam, & vitulinam bilem extrahit. Est & genistæspecies senticosa, rutæ foliis viridibus, croceisque: flore ad viridem icterum vtuntur aliqui magno successu. Sed color viridis naturaliter ex Alberto non reperitur in floribus; quod censetur nasci ex crasso illo aqueo humore, indigesto, supernatanti, terrestri, fæculento; qui humor florum materia esse non potest, quum flos ètenuioribus, & simplicioribus plantæ partibus proueniat; & si vere is color in floribus non reperiatur, tamen herbaceis, vel viridibus lineis distincti videntur; ex quibus etiam præsagire poterimus ex humiditare & frigiditate costare. Inter gemmas smaragdus viridis coloris est, & frigidæ qualitatis, quum autores ad venereos incentiuos,& ardores sedandos valere testentur. Et iaspis ex glauco viridi constat, tantæque frigiditatis perhibetur, vt in feruentes cortinas iniectus, illico tepefacere, & cordis excandescentias refrigerare posse dicatur. Sic atriplex, & blitum, ex Galeno frigidæ & humidæ qualitaris sunt. Est & altera bilis species pallida, quam pallidi flores trahunt, vt diximus ex similitudine. Bryoniæflores pallidi sunt, & pituitam trahere dixit Dioscorides. Mandragora fæmina fructu pallido infignita, ac vomitione bilem & pituitam trahit: qua pituita pallida semper est, ex atræ bilis commistione. Hemerocallis flos quum dehiscere cœperit, colore perquam pallido est; pota aquam educit à sanguine. Sed videamus quid calidi, frigidive significare poterit. Ad huiusmodi causam indagandam multi, multa dicunt. Aristoteles libro Problematum ait, quod commoda spiratio colorem iucundum facit; sic strangulationem, & constipationem contra efficere necesse est. Ob id curfores, qui nudo corpote currunt, hilariore funt colore quam qui veste induti, ac sub vestem oleo peruncti, pallidi. Delibamenta quippe excrementitia, que substitunt, aer refrigerat, corpusque ita diffat, eusporațurque commodius. Sed qui cloo peruncti fiint, oleuni,

oleum, quia tenue, & humidum subter perunctum, meatusq; corporis intersepiens, neque humorem ac spiritum à corpore proflueresinit, neque spiritum exteriorem admitti patitur: quapropter materia vacans in corpore, humida putrescens, pallorem inducere potest. Ét alibi, eos qui in montibus stant, coloratiores esse quam qui in palustribus; quia loca aspirata colorem præbent amæniorem. Pallorem humor efficit, quum putrefit, qui euenire imbecillitatis causa solet; & ob id qui palustria colunt, sunt pallidi. Et libello de coloribus ait; Flores illos colorem nancisci idoneum, qui calorem & concoctionem acquirunt idoneam: flores qui zitate apparet, coloratiores sunt iis, qui hieme; quod ab æstu meatus aperiuntur,& humor enaporat, sed qui hieme apparent, quia à frigore constringuntur, & condensantur pallidiores fiunt. Sed Auerroes causari dixit ex admissione partium aquearum cum terrestribus; quando est in rebus humidis, significat complexionem frigidam, & humidam; & alius est ab illo candore pulchro, qui at exadmistione partium terrestrium cum aereis, qui calorem aut temperaturam fignificat. Nosvero in humana Physiognomonia probauimus eiuimodi colorem improbandum, nihilq; boni fignificare; & pallidos homines proditores & reprobos diximus: ob id plantis illis minime fidendum duximus, quæ pallidos flores, fructus, radices, & semina ferant. Exempla erunt: Napellus colore subpallido est, & Galenus putrefacientem facultatem habere dixit, & lethalem. Stramonium colore herbaceo pallido est, & store circa calycem pallide albo; lethargiam, & mortem inducit. Cicuta albicanti flore est, vi refrigeratoria, & pernecabili, vt dixit Dioscorides; & ad mille talia malefica valet, vt experti sumus. Mandragora pallida mala producit; cuius succum qui biberint, veterno quidem pressi 107 torpescunt, vt combusti, dissecatique, nec dolore afficiantur, nec sentiant; cuius largiore potu vita adimitur. Eius species molengiana est vulgo dicta, flore subcandido, vel subpallido; cuius frequens vsus lienis, & vesicæ obstructus, elephantiases, capitis dolores, tristitiam, diuturnas febres, malos habitus introducit. Hyoseyamus subpallido flore est, à quo insania, & sopor infertur ex refrigeratione. Fungi pallidi coloris sunt, & pallidiores pessimi, & tabinci sunt, albidi innecentiores.

Atros plantarum colores, & nigra animalia atram bilem generare, peßimos morbos, & mortem denunciare; C A P. X.

N v c de nigris plantarum coloribus loquemur, qui scilicer Vatram bilem augent, vnde pessimos morbos, cæcitates, furores, deliramenta, & dira portenta denunciant. Nigros in floribus colores Theophrastus reperiri negat; sunt tamen purpurei obsoleti, ferruginei, atris maculis, punctisq; interstincti, qui idem ostendunt. Antiqui Magi naturales hunc colorem mortem admonere dicebant, quod obscuris notis significari digna esset. Niger color, ex Pythagoræ opinione, infamis est, qui dicere solitus erat, que atri coloris effent, ad mortem pertinere. Macrobius Veranii testimonium afferens libro De verbis pontificialibus, dixit, migras arbores infelices, felices vero esse albos fructus ferences. Tarquinius Priscus in ostentario arboreo dicit; quæ inferiorum Deorum, anertendorumque in tutela funt, infelices arbores nominat; vt sanguinem felicem, ficum atram, quæ baccam nigram, nigrosque fructus ferunt: vnde fructus nigri coloris, vel flores atram bilem indicare, visus tenebras, orbitares oculorum, aut mortem diram portendere. Natura ipsa atra fomnia ostendendo, mortem nunciat microcosmo, vt Hippocrates habet libro De somnio. Exempla adsunt: Faba flore est verficolore, partim purpureo, partim atris quibusdam maculis notato, quas M. Varro lugubres literas appellat. Festus Pompeius mortuorum animas in illis habitare testatur. Hebetare comedentium fensus existimata, terribilia somnia facere. Ob id à fabis abstinendum Amphiaraus precepit primus, quod vaticinationibus, quæ fomno colliguntur, obesse no parum crediderit, quum suo flatu placidam quietem interpellarent, & mentem in sommis commoue-

> A fabulo miseri, miseri subducite dextras, Par fuit hoc fabulum, caput ac exesse parentis.

rent. Orpheus fabarum cibum interdixit;

Quoniam, vt Magi tradidere, mortuorum anime essent in eis. Callimachus Poeta eius dem opinionis suit, vt scriptum reliquit;

Acyamo dextram tristantem mouit edentes, Hoc,vt Pythagoras iusserat,ipse loquar.

Cicero in ea opinione est, interdixisse Pythagoreis ne fabis vescerentur, quod errorem animis, perturbationemq;, tranquillitatem

Digitized by Google

mentis quærentibus adferat, cui is cibus, quum maximam habeat inflationem, contrarius esse constaret. Præterea efflorescentes fabe, etfi suauem exhalant odorem, per nares haustus etiam satislonge ita cerebrum perturbat, præcipue si melancholicus is fuerit, vt etiam à sana mente diuertat, & sere insanum reddat; ita spiritum pessimum halant, vt in prouerbium abierit in eos, qui non satis sanamente constarent, Hic inter efflorescentes fabas ambulauit. Fabas, 58 vtrefert Theon Grammaticus, Ægyptii, & Flamines Diales apud Romanos inter funesta habebant, neque comedebant, neque aspiciebant. His vtebatur gentilitas in parentalibus, & laruis proiiciebant; iccirco non tutum esse interillas versari, quiescere, dormire, noctuque, quam interdiu periculosius id sieri veteres purabant. Eius generis Ægyptia faba: vesparia fert in scapo, in quibus fabæatræ, odore, & sapore amaræ, operculo suo exsertæ extuberant: Galeno non longe dissimilis naturæ à prima. Atram bilem parit, & morbos quos eadem solet excitare; continuo vsu pallore corpus decolorat. Eiusdem sunt facultatis & multa leguminum genera, quæ proferunt florem purpureum obscurum, vt lens; cususcibus, si modus abest, cancros mouer, elephantiasim crear, quod facile in atram bilem, horum vitiorum parentem, degenerar; aciem visus hebetat; sanguinem parit hærentem & rardisluum; iocinoris obstructiones gignit, & lienis inflationes excitat, & tumultuosa somnia, capitis dolorem, & neruis omnibus noxam. Hortensis similax, sue hortensis phaselus slorem creat ex purpureo verticolorem, fructum nigerrimum, & rubrum; statuosam habet naturam, ægre perficitur, brutaque infomnia parit. Vicia florem purpureum obscurum parit; legumen concoctu contumax, infestum stomacho, noxium, crassumque succum creans, atræbili generandæ satis idoneum. Apii plura genera, nigris foliis, nigriori semine. Nullum admittebant in cibis maiores, nefastum existimantes; quoniam defunctorum epulis feralibus dicatum, vt Plinius refert ex Chrysippo. Coronabantur apio sepulchra: vndenatum adagium; Indiget apio; de iis qui profligata valetudine vtebantur, ex Plutarcho. Vermiculos in eorum caulibus nasci dicunt, cosque sterilescere qui ederint in vtroque sexu: in perpetuo ab co comitiales fieri, qui vbera infantes hauserint: innocentius esse album, eaq; de causa inter nefastos frutices non damnatum. io ravages

Digitized by Google

dictus Græcis, quasi suilla faba, quod, ve Alianus dixie, huius fabæ haustu conuellantur apri. Genus est vnum nigrum à nigro flore, purpureoque, atro semine, & tristi aspectu. Xenophon stuporem insaniamque ex eo gigni prodidit, capitisque vertigines. Scribonius altercum nominari dicit; quod qui eo vescantur, mente alienentur, cum quadam verborum altercatione; delirium quoque fieri affirmat, si colis intestinum vlcus sentiens, eodem subter proluatur. Genus papaueris, nigri seminis phthisin vocant, lethargum facit, & iugulat. Diagoras, vt Erasistratus memoriæ prodidit, vsum eius damnauit; oculorum lippitudinibus infundi vetans, quod visui noceret, oculorum aciem hebetans, & soporem creans. Addit Andreas, illitos eo prorfus excæcari, si non adulteretur. Mnesidemus olfactu tenus vsum concessit, ad somnum odore quærendum, cætero velut noxio nobis interdixit. Mortiferum per somnium est, plerique cum valerudo imparibilis odium secisser vitæ, hoc succo sibi mortem consciuerunt. Sic scribit Plinius interemptum Licinii Cecinnæ prætorii viri patrem. Multa & nobis vtilissima de albo soncho recensentur, secus autem de nigro, quo, vt morbos faciente Cleomporus vesci prohibet, de albo consentiens. Duo thymi genera, candidum vnum, alterum nigriore folio, nedum flore; de albo multa præclara in medicina proferuntur; nigrum Aetius nobis damnauit, quod intus receptum facile computreat, & biliosos humores creet. Castor marrubii duo genera tradit, nigrum, & candidum, quod magis probat. Cardui florem purpureum obscurum proferunt, eorumque succus atermanus & dentes inficit. Galenus atram bilem creare dixit, vtex eius dura parte bilis atra, ex succo biliosus humor enascatur. Blitum nigro folio est, ventremadeo turbat, vt choleram faciat. Album semine nigro oculos hebetat; sic & porrum stomachum male habet; zere à ventriculo conficitur, ob fibrosum nescio quid, quod in illo est; crudorum succus largius sumptus inter deleteria recensetur: nam fama est Melam equestris ordinis, reum ex procuratione à Tiberio principe accersitum, in summa desperatione succo porriad trium denariorum argenteorum pondus hausto, confessim expirasse absorg; cruciatu, ex Plinio. Cepam Hippocrates aspectu magis quam esti commendauit, visu bonam, esti malam; dicens, lucubrationibus & literarum studiis addictis summe cauendam; nam oculos vitiat, 109 los vitiat, & visum obtenebrat, bilemq; exacuit, ex Plinio. Diocles bulbos omnes oculos hebetare dixit. Taxus lethifera suis baccis gallinas nigras reddir. Braffica semine, caule, & folio nigro, cessove: crimina sunt apud Erasistratum, Galenu &alios, anime grauitatem facere, détibus & gingiuis nocere; visus aciem obtudere, & melancholicum succum gignere. Tubera foris nigra sunt, crassos humores gignunt, ex Auicenna; vsu frequenti epilepsiam, & apoplexiam gigni autor est Simeon Sethi. Molengiana vulgo dicte, poma ex purpureo cærulea, vel ex fusco violacea, vulgus esu lethalia, & noxia expertus, mala insana vocauit; biliosos humores generat, iocinoris & lienis infarctus, ex quib.diuturnæ febres, ex Auicenna. Demonstrabimus nigri coloris animalia etiam oculis tenebras offundere. Idemq; in lapidibus, aliisq; reb. obseruatu, & largo esu melancholiam inducere, quartanas, carcinomata, & alia eius de familia vicera, & morbos. Almaníor de animaliú carnibus loquens air, rubeam vel nigram carné melancholică gignere. Bubalus nigra cute & pilo est; eius carnes vr nimiu melancholicæ, respuuntur à Medicis. Cari versicolores, & maxime nigerrimi; cerebrú esum dementar, meatus cerebri obstruens, ve impediat spiritus animales. Pili eius venenosi, & eius anhelitus, vt hecticam febrem inducant, ex Ponzetto. Petrus Apponésis stolidos homines reddere, & quasi præstigiis obnoxios. Sunt quos fixo oculorú obtutu lædant, alios fola presentia. Asini atræbili obnoxii; cameli, equive, omnes colore fusci; eorum carnes pessimi succi, concoctu difficillimæ, melancholiagignunt, & stomachum lædunt, quibus asinini, & camelini vescentes siunt, ex Galeno. Ferina carnes, quia nigriores, siccioresq; vt diximus, ferinum fanguinem, & melancholicum procreare scribunt Medici. Ceruina caro fusca, bubalæ assimilis, bilé atram auget, ex Simeone Sethi; febres quartanas huius carnis esu immodico induci dixit Auicenna. Caro leonina, lupina, cæterorumq; rapaciú facile in corporibus bilem atram generat, ex Rhase. Leporina caro sanguinem gignit melancholicum, ex eodem. Vulpinas carnes pessimi aliméti esse tradit Actius. Bocotus quidam apud Aristophanem in Acharnensibus videtur irridere Bæotos, tanquam admodum rudes homines, qui vulpes non minus qua lepores in deliciis haberent. Hi-rundo nigræ carnis, & nigerrimæ pennæ, Simonidi apud Athe-næum cyana, Aristophani varia, quod dorso, & alis nigra, ventre

Digitized LGoogle

alba, gutture rubra. Medici noxii, & feruidi alimenti esse dicunt: cuius stercus calidum oculos excæcat, ex Alberto, vt contigit fatigato Tobiæ à sepultura domum venienti, & obdormieti iuxta parietem, quum ex nido hirundinis stercus calidum in oculos incidentet, vnde excæcatus est. Vespertilio cuteis alis, nigris, & toto corpore, vt nocturnum animal decet. Arnaldus de Vilianoua eius stercus obcæcare dixit; & aliquando eius cor, & linguam hydrophobiam inducere. Apud veteres ob nigredinem infausti erat augurii, ob id contra ea domibus suspendebatur. Columella;

Hinc Amythaonius docuit qua plurima Chiron, Nocturnas crucibus volucres suspendit, & albis Culminibus vetuit feralia carmina slere.

Vpupa versicolor, albis & pennis nigris distincta; ale alternis maculis variæ. Tereum in vpupam mutatum antiqui sinxere, vt nigra & turpi sua facie calamitatem suam inspiceret, semper in sepulchris, & humano stercore commorans, deserta querit nemorum, & inuias plagas, sugubris & nocturna auis. Cuius sanguis illitus adeo humorem melancholicum mouet, vt dæmoniaca gignat phantasmata. Pauones nigri sunt; mali succi esse dixit Simeon Sethi, atram bilem generare; hepaticis & spleneticis nocere. Testudines terrestres tergore nigro ex suteo colore distinctis spatiis interse variant, instar pellis salamandræ. Puluis testudinis in collyriis adhibitus, cæcitatem inducit. Quod si in lebetem balnei proiiciatur, quotquot illic balneantur, occæcabuntur, ex Rhasi.

Atras plantas,& animalia atra bili,& eius morbis mederi; C A P. X I.

IDEM colores, scilicet niger, cæruleus, purpureus, & suscus in medicamentum adhibiti, contrariam vim operantur, melancholiam ipsam, & eius dem morbos alumnos curantes. Diximus nigrum colorem in floribus no reperiri, sed eius vice cæruleu, purpureum, halurgumve. Id quoq; præmonendum duximus, eiusmodi colores splendentes, hilares, amænos, iucundosq; medicam vim retinere, ac animum exhilarare, sic pallidos, exoletosq; inducere. Exempla crunt. Violæ flos saturatiore purpura relucet: Mesues bilem expurgare dicit; ego atram expellere vidi. Buglossi flores, siue vulgaris toraginis eximia purpura, cæruleove renitent omnes; eis ad cordis

Digitized by Google

IIG

dis affectus, & ad melancholicos morbos viuntur, tertianas, quartanas que. Animi voluptates auget, ex quo Græci & poerón dicunt, - & etiam mano, id est tristitiam discutiente. Vulgaris versiculus est;

Dicit borrago gaudia semper ago.

Altera est species semper virentis, ad cordis, & melancholices affe-Etus præstans. Sena eæruleo slore est, retorridam, atramque bilem, earumque suffusiones ex gallin iceo iure depellit. Cicer, & cicercula purpureo flore, emendant lichenes, formicas, & psoras; illinuntur gangrænis, & ijs, quæ cacoethes nominantur; horrores quartanæ febris minuunt. Origanum atros humores per aluum excernit; ficheraction, & onitis, quæfloribus sunt purpurascentibus. Pulegium atram bilem per aluum exigit. Dictamnum alterum Dioscoridis florem fert atriorem, ad eadem valet. Thymum capitulos purpurascentes affert; Dioscorides humores euacuare scripsit, & melancholicis dari. Epithymum per inferna atram bilem excernit. Pal mæ Christi vocatæ flore purpurascente sunt; Auicenna melancholicis dari iussit. Alypum qui depingunt, purpureo store testantur: femen ex Dioscoride atram bilem deijcit. Mentha choleras, in aceto pota supprimit. Calamintha cognatum genus, esturad elephantiasim. Galeopsis ad carcinomata valet. Capnos Mesues dixitsanguiné expurgare ab exustis humoribus, carcinomatibus, & elephátiali prodesse. Ocymum, vt Martialis affirmat, modo roseos, modo purpureos fert flores; valet contra quartanas. Betonica quartanas, terrianasque. Aron flore constat purpureo atro: vlcera omnium generu, siue phagedænas, siue carcinomata, siue herpete, siue polypos in naribus succus mire sanat. Satureia flosculos ex purpura candicantes habet; eadem quæ thymum præstat, hebetesque oculos exacuit. Saluia flore cæsio, purpure oque; tetra vlcera purgat. Subpurpureo flosculo serpillum est, phreneticis datur. Veratrum nigrum folio & radice nigris; melancholicis & infanientibus prodesse dixit Dioscorides, sed atram bilem expellere Actuarius dixit. Peucedanum radice foris nigra; phreneticis iuuat. Brassica cæruleo folio, nigrescenti, ad gangrænas, phagedænica vlcera, atrę bili famulantia valet.Mandragora fœmina radice atra, per vomitionem atram bilem expurgat. Vrtica filuestris folio & semine nigris; ad gangrænas & carcinomata valet. Scorzonera vulgaris, radice foris nigra, cardiacis datur, cordis pulsui, & tremori obnoxiis; tristitiam discutit, hilaritatemq; cociliat. Melissophyllon miris laudibus ad cordis effectus predicăt; propriumq; eius est homine exhilarare, animi sollicitudines fugare, & sollicitas imaginationes tollere ab atrabile obortas:folio est nigro. Myrobalani nigri, nigrā bilem trahūt, & mœrorem auferunt. Nigra etiam animalia pro remedijs melancholia pur gant, & ex consequenti comitiali morbo prosunt: nam qui melancholia laborant, comitiali morbo sæpius corripiuntur, & epileptici fiunt melacholici. Coruus nigerrimi coloris; ad lepras & alphos Alchindus valere dixit. Hirundo nigra est; confortat cor, & expellit quartanas, ex Plinio. Pica nigri coloris; cotra melácholiá valet. Pauo ad nigredine vergit; offa adusta lepra emendant. Accipitris dorfum nigricat; animum corroborat, & melancholiæ medetur: alij ad III quartanas laudant. Miluo pennæ nigrefcunt; ad elephantiasim, & carcinomata propinatur. Aquila eiusdem coloris, & virtutis. Grus cinerei coloris, & senecta nigrescir; ad cancros valet, ex Arnaldo. Merula nigra est: Rhases pro cibo eis comendat, quibus melancholia generari incipir. Turdi ad lymphaticos, & hæmorthoidas. Mus nigri coloris; Rhases virtutem habere dicit expellendi melancholiam, & iecur quartanam. Bubo fusci coloris, ad quartanas. Lepus fusci coloris: aduersus quartana datur. Leo fuliginosi coloris; sanguis contra phantasmata valet, ex Æsculapio, Sexto, & Sereno; cor quartanas fanat, ex Plinio. Ceruus fuscus; contra febres, & carcinomata, ex Hermete, & Plinio. Elephantes murini coloris; ad elephatiafin valent. Hyæna fusci coloris maculis, nigris varia; remediŭ ex ea ad quartanas. Simia eitisdem coloris, roborat cor, tollit quartanas, ob quam causam à leone voratur. Stibium atri coloris; purgatum vero purpurei, halurgi obscuri, morbis omnibus in vniuersum opitulatur, quos atra bilis excitat, demétias, fascinationes, epilepsias,&infinita alia,copioseq; per aluum,& per os,&per poros etiam expurgat per insensibilem transpirationem, multiplici experimenroà nobis facto. Sed purgandi modus, & propinandi, & experienriæ iam tibi sæpius manifestæ fuere Ill. Marine Bobali, vsque ad admiratione, vt hæc, & alia, quæ reticemus hac methodo inueta clare no celauim9. Gagates niger est lapis, cardiacis propinatur, ex Aetio, admirandamque is vim testatur. Sapphirus cærulei coloris; atram bilem expurgat, ob id nullo terrore terrentur, qui eum gestant: cótritus cum lacte, tetra vicera fanat, anthraces solo tactu fugat, & iu-Digitized by Google

eundum colorem largitur. Hyacinthi species altera est cærulea, ex similitudine storis sui nominis sic vocata. Martialis in secundo;

Coccina famose donas, & hyanthina mæcha. Id est vestimenta purpurea, violacea. tristitia sugat, & vanas suspiciones si collo suspendas, aut digitis gestes, & securitatem præstat. Auicenna maxime omnes cordi imbecilitates ex melancholia obortas pellere dixit. Excitant & ijdem flores oculorum acies: nam melancholiam purgando ventris deiectione, visus caligines amoliuntur, vt Hippocrates de porro dixit. Allium nigro semine est, esu continuo oculos heberat: at pro medicamento allium oculis commodum; nam cum abunde alui deiectionem moueat, visum caligineliberat. Brassica nigro folio, crudæ succo angulis veltantum tactis, claritati oculorum confert, ex Plinio. Lactuca flore cæruleo, lac claritati eorunde vtilissimum, dum capiti inungitur, ex Dioscoride. Anagallis flore purpureo; succus oculorum caligines discutit. Myosotis cæruleo itidem flore: tradunt Ægyptij siquis in Augusto mense incurrente, huius herbæsucco inungatur, mane priusquam loquatur, eo anno non lippiturum: radix ægylopas sanar, succus exprimiturad cohibendos quartanæ febris horrores.

Atri coloris flores hilarem cutis colorem conciliare;

ÆRVLEI florum colores, purpureiq; ijdem hilares, amænos, valetudine decolorantur, tum quibus facies mangonizantur: quo didem de animalibus conijciendum: hæ namque plantæ sollicirata ventris deiectione, ac melancholicos humores deijciendo, corpus in meliorem colorem demutant, vitiaque cutis occulunt, vel summam corporis cutem iucundo colore exornant. Hilaris, & supra omnes venusti coloris vinum est: vino alitur sanguis & color hominis, ideo minus ruboris est in corporib illis, & plus palloris; minus roboris, & contra labores patientiæ, qui aquam bibunt, ex Plinio. Cicer cæruleo est flore, cuti coloris hilaritatem præstat. Vetonica cæruleo, vel purpureo est flore prædita, pota plumbeum corporis colore priuatim emendat, gratioremq; reddit. Sena melancholicum succum purgando, corpus floridioris coloris relinquit, yt etiam borago. Allium semine nigro, rubicudiora facit cor-

Digitized by Google

pora, ex Plinio. Crithmon, siue batis folio est obscuro caruleo; colorem corporis gratiorem facit. Casia nigra vt diximus, retorridam bilem purgando, maxime prodestiis, qui naturaliter pallore dehonestantur. Sonchi genus est nigrum, quod horridioribus etiam spinarum aculeis riget; cuius si caulis nutricib detur, meliorem colorem infantibus dabunt. Eruum si quis ieiunus quotidie biberit, vniuerso corpori meliorem fieri colorem tradunt; flore leguminum, semine nigro rufescenti. Lupini eodem flore, frequentiores in cibo discolores homines exhilarant. Croci immoderatus vsus pallorem, & fastidium inducit; sed moderatus elegantiore colore corpus exhilarat. Ficus, & præsertim caricæ bilis colorem habent, imoderato vsu bilem augent; esitatæ autem pro medicamento prosunt ijs, quos longa valetudo decolorauit. Agaricum pallidum est; drachma vna propinata iis, quib pallor membra decolorat, amœniorem colorem conciliat. Cerafus atro cruore madet, sanguinem ab atra bile expurgat, gratioremque cutis nitorem reddit.

In atrum colorem vergentes flores, vel simplicia etiam contra damoniacos valere; CAP. XIII.

Nuc de melancholicis loquemur, quos damoniacos vocant, quibus cærulei, halurgi, nigrescentes flores, vellapides, aut animalia facile medétur. Primo dicemus duo esse dæmoniacorum genera; vnum quod vere dæmoniacu dici potest, quum dæmones in humana corpora introducti sunt ad impia eorum opera punienda, Deo permittente; & ij sanctæ Romanæ Ecclesia exorcismis, orationibus, & ieiunijs eijciuntur, de quibus non loquemur. terum genus est arræbilis, quod in humanis corporibus mirabilia efficit. Est & melancholia strenuus, & atrox humor, qui in corpore vehementer exagitatus, adeo mentem commouet, vt ex eo mirabiles cospiciantur effectus; vt enim ex collisu silicis, & chalybis excitantur scintillæ, ita ex acutorum humorum collisu, vt in ardentisfimis febrib⁹ videtur, excutitur, vt varijs linguis loquantur, & de ijs rebus disputent, quæ nunquam audierint. Est humanus intelloctus maximarum disciplinarum capax, vel, vt Platoni placet, prius quam corpori iungatur, omnium scientiarum plenus; qui corpore oppressus, later, vt ignis sub cinere sopit, sed ab humoribus iam dictis excitat⁹, & comotus spledet, & quæ suis thesauris delituerat, oftendit

Digitized by Google

ostendit opes. Multa sunt, quæ non nisi excitata & commota suam virtutem oftendant. Succinum nisi fricatum quisquilias non attrahir; neq; pyrites ignem elicit, nisi concussus, & quamplures herbæ nisi manibus attritæ, odorem suum non iaculantur. Qui morti proximior est anima iam corpori separata, de excelsis loquitur, vaticinatur, & quasi diuinitatis particeps, de cœlestibus loquitur admirandis. Sed vt de eiusmodispeciebus loquamur; Est Melancholiæ species, quam ab effectu, quo homines afficit, lycanthropiam&cynanthropiam vocant, ex Aetio, & Paulo. Mense Februario noctu exeut, in cunctis imitati lupos, aut canes, & víq; ad diluculum circa sepulchra precipue versantur. Affectos his notis dignoscunt. Pallidi sunt, ignaue aspiciunt, oculi eoru spectantur caui, & aridi; scabra lingua, neque expuunt, neq; lachrymantur, semperq; siticulosi. Malum hoc Lycaona vocant Græci, ab Arcadiærege Lycaone, quem à Ioue in Lupum mutatum ob sua scelera dicunt, celantes hoc fabulæinnolucro, humanæmentis alienationem, fingentes in eo omnia, quæ ex hocarræ bilis vitio eueniunt. Ouidius;

Territus ipse fugit, nactusq, silentia ruru,

Exululat; fruftrag, loqui conatur, &c. Est & aliud morbi genus ex eadem atræbilis specie, quem damoniu leoninum vocant, à leone dictum; quod eo morbo detenti, in alios homines instar leonum sæuiant. Lycanthropiam etiam nominauit Auicenna de cutabuto loquens; hanc diuinam passionem Græci dicunt, eaq; detenti, maioribus quibusdam potestatibus detentividentur, ac propterea enthusiastici vocantur, quasi Deo pleni. His morbis medentur herbæillæ, animalia illa, gemmæ, & lapides, qui atri, cærulei, purpureiq; funt coloris, & atram bilem exhilarant, claram reddunt, & expurgant. Herbam paridem recentiores adid præferunt, mirisque saudibus extollunt. Constat enim folio nigro, & virgæ sanguineæ simili, store ex luteo herbaceo; in cuius medio purpureus, venosusque exstat globulus, acino vux similis, & radice pallida: cuius semen si ad vigesimum vsque diem in puluerem drachmæ pondere hauriatur, pristinæ sanitati restituitur. hoc præstantissimum medicamentum ex Pandectario desumptum est. Betonica folio nigro, semine & slore purpureis. Tantum gloriæ ha-bet, vt domus in qua sata sit, tuta existimetur à piaculis omnib?: betonicæ semen omnia mala medicamenta per aluum exigit, in mulso; aut passo, vel farina in vini veteris cyathis quatuor; sed ad vomitum cogendi, vel ad iterum bibendum his qui quotidie gustet, nulla nocitura mala medicamenta putant. Verbena flosculis ex purpura pallentibus. Nulla plus Romanæ nobilitatis habet, quam hierobotane, quasi sacra & lustralis herba dicta, à verrendis Iouis aris,& ad domorum purgationes & lustrationes commendabatur, acad dæmonum explosiones. Immo si aqua conspergatur triclinium, in qua ipfa maduerit, letiores conuictus fieri, quod non nifi melacholiam atram illam expurgando hæcassequebatur. Orchidis species, palma christi vocata, store specioso purpureo, datur maniacis magno iuuamento, eiusq; radice gestatam amuletu esse aiunt. Et Plinius, satyrios fæmina, orchiscognominata, distinguitur internodijs, &ramosiore frutice, radice fascinis vtili. Alyssum flore purpureo; in domo suspensum falutare habetur, amuletumo; contra fasciná. riu maleficia creditur hominu, & quadrupedu generi. Ruta, quod flauos à melancholia exortos humores excutiat, suo cæsio, atroque frondium virore contra fascinationes valere, & melancholie suspiciones, tradidit Aristoteles in Problematis. Præstat idem & animalia,quæfusca, sicca, & melancholica sunt. Rostrum lupi inueteratu i veneficijs resistere dicunt, ob idq; villarum portis præfigunt: hocidem præstare pellis è ceruice solida existimatur. Massurius palmam lupino adipi antiquos dedisse tradit; ideo nouas nuptas illo perungere postes solitas, nequid mali medicamenti inferretur. Lupi carnem decoctă qui ederir, à dæmonibus & vmbris, & phantasmatib, non inquietabitur, ex Sexto. Lupi caro cocta in cibo sumpta, phantasticos curat, ex Æscul. De cane eadé, quæ de lupo, dicenda, quum eiusdem generis sint & qualitatis. Genitale canis sub limine ianuz defossum, amuletum dicunt totius domus, contraq; mala medicamenta. Sanguis canis nigri respersus omnibus parietibus domus,in qua est maleficiu, tollit: fel canis nigri maris amuletum esse, totius; domus suffitum, purificareq; eam cotra mala medicamenta; & fortaffe ad hanc domus expiationem alludentes antiqui, laribus, quos præsides domus vocabant, caninum caput donabant, aut è canum pellibus indumenta, Ad lapides transeamus. Gagates lapis nigerrimus est; contra dæmona valere dixit Marbodæus, & per dæmones phantasmata melancholica intelligit, que ab Euace damones vocane tur. Tradit etiam Mesues oleum gagatis valere cotra demoniacos. & Pre

& Proclus aqua & aspalatho suffumigato sugari dæmones dixit. Non est igitur à ratione alienum, quod in numerandis sacris precibus vtantur gagatis bacculis. Lapis etiam in Nilo niger fabæ fimilis reperitur, quo viso canes non latrant, & abigit idem dæmonia, Thrasillus in Ægyptiacis, vt Stobeus citat. Antiphanes corallium est, ab eo colore nigra distans; & Marbodæus contra dæmoniacas ymbras valere dixit. Lapis Armenus ad atrabilares morbos valet colore cæruleo, sic lapis Lazuli atram bilem deijcit, & ad eadem valet ex Dioscoride. Iaspidis plures species, in India smaragdo similis, in Phrygia purpureus, in Cappadocia ex purpura caruleus, obid Marbodæus contra melancholicas illusiones, & ad noxia phantasmata valere dixit. Nigra chalcedonij species collo appenla, valet contra illusiones & phantasmata ex melancholia genitas. Tradit Pomponatius vir doctissimus priscos exorcistas, antequam exorcismos ecclesia adorirentur, corpora obsessorum ab atra bile expurgasse; quum plerumque geminis morbis obsiderentur, animi & corporis. Sed vere dæmoniaci quomodo liberentur, non tractamus, quum facris exorcismis liberentur. Sunt tamen naturalia quædam, quæ eos fugant, infestant, & excruciant, & eriam antiquirus celebrara. Scilla in ianua limine suspensa, mali medicamenti noxam aufert, quod Pythagorz acceptum ferunt. Causam auguror, quod sola inter plantas ter floreat, sanctissimum trinitatis mysterium oftentans. Prima rhamnispecies, quam spinam cerualem dicunt, rectis circa ramos aculeis, rigidiffimis, & omnium acutissimis, robustissimisque, dirog; mucrone sævientibus horrer; fama est apud antiquos ramos huius valuis, fenestrisque impositos. veneficia depellere, auguror ex hac concinnatam coronam Iesu Christo domino nostro in crudelissima sua passione, & ob id vulgo spina santa vocata. Ruta vt diximus contra maleficiatos valet, fortasse à crucis signo semini impresso; hypericon vehementissime dæmonas eijcit, ob id vulgo fuga demonum nuncupata, vt obsetit nec odorare, nec supra ferre valeant; auguror à thuris odore, quo redolet manibus confricata, quum soli Deo thus donaretur. Hisin balneis, aut suffitibus, aut gestationibus vsi sumus sapissime ad da monibus obsessos liberandos.

Atri coloris flores, & animalia contra Veneris impotentiam valere; CAP. XIIII.

Dem melancholiæ morbus ex vehementi imaginatione coitum Limpedit, vnde sæpissime melancholici se maleficiatos putant, & ligatos dicunt; constat enim coitus motu & imaginatione, vt qui se maleficiatum imaginatus fuerit, illico vim amittat coitus; cum præfertim hac imaginatione melancholici laborent, & quum earum complexio frigida & sicca sit, Veneri inimica est. Eadem igitur qua diximus animalia nigra, viridia, fusca, vel purpurea, lapides, herbæque vim eandem habent ad huiusmodi infirmitatem auerruncandam. Picus Martius, vel ex eius generis auis nobis dictus vulgo turzolopico, quamque depingit Ouidius Metamorphoseos quartodećimo;

---duro fera robora rostro Figit, & iratus longis dat vulnera ramis. Purpureum chlamydis pennæ traxere colorem: Fibula quod fuerat, vestemque momorderat aurum, Pluma fit, & fuluo ceruix pracingitur auro.

Pollet vi maxima aduersus ligationes coitus, & clausuras. Adacto enim à pastorib9 cuneo, admota quadam herba, ab his elabitur, Plinius ex Trebio. Herba enim contraria lapidi est, eamque contra lapidem ponit, lapis velut offensus, & non ferens vim herbæ, exilit, arque rursus foramen resoluit, Ælianus & Oppianus. Auis hæcasfata, vel elixa comesta, sanitatem egris celeriter reddit, & incantatione ligatos foluit, ex Kirannide. Pica etiam vulgaris nigri capitis, & colli ad eadem valet, ex Gilberto apud Arnoldum. Coruus niger est, & contra melancholiam valet. Fel mistum oleo corporiilitum, hominë ne coeat, soluit, Rhases ex Cleopatra. Pæonia grana fert ex nigro rufescentia, alijs nigris medio, & purpureis: fatiscentibus enim folliculis semina alterno coloris contextu mirabili naturædecreto visuntur.magna cum hac pico sympathia.nam fructum radicemue legi noctib. præcipiunt; quia picus Martius interdiu fa-1 cere imperum in oculos dicatur, alioqui effodientibus radicem peoniæsedes procidir, si Theophrasto credimus. Medetur pæonia Faunorum in quiete ludibrijs; estur contra malum mentis: hanc & ophiabion vocabant antiqui, vtpote cum aduersus suppressiones in-Digitized by Google cuborum

euborum nocturnas valeret. Abrotoni ramus si subiiciatur puluinari, Venerem stimulare dixit Plinius, habebaturque esse essicacissimum contra omnia venesicia, quibus coitus inhibetur.

Quid caruleus, nigerve color naturaliter significare poterit; C A P. X V.

IGREDINEM, & viriditatem Auerroes in suis Colliger ex necessitate fieri ex siccis partibus & terrestribus, & quandoque ser frigiditatem, sicut vinum nigrum, & hec differetia indicatur ex eo, quod processit. Albertus cæruleum, nigrum, aut purpureum colorem causari ex terrestri, sumoso, adusto, obscuro sumo. Auicenna suscum dominium choleræ nigræ in corpore significare, & ex adustis humoribus nigricantem vaporem consurgere, Aristoteles libro De coloribus dicebat. Calor agens in humidum, colorem nigrum causat, & in Problematis; Omne quod vritur nigrum essici solitum est. Ego dicerem colorem nigrum adusta indicare, & adusta priuata caliditate, & humiditate: nam calor humiditatem consumit; quæ remanent ergo, sicca sunt. Exemplum erit hyacin thus coloris purpurei, qui ex Galeno frigidus & siccus est. Cyanus stos refrigerar, & astringit: Viola purpurea, & huiusmodi.

Albistoraplanta, & animalia pituitam augent; C A P. XVI.

PLANT & vero, & animalia albicolora, que adeo mitis acrimonie & faporis funt, ve in alimentú veniant, hæcipía pituitá augent. Ocymum albo flore est: Galenus, Paulus que ob humorem excrementitium internis partibus ve officientem, cibis abdicarunt, ob id esu immodico nobis interdixit: nam si quis proinde ac cæteris oleribus eo affatim veretur, læderet interanea excrementitio humote, quo imbuitur; male cócoctus, calore natiuo herbæ, quasi superuacuus, citam noscit putrilaginem. Cucurbitæ candicant flores, & caro interna refrigerat, & corporis humorem alit fatuo esu, & ve insanum & concoctu contumacem à cibis prohibet Galenus; nauscabunda & molesto pondere ventriculum aggrauat. Cepa rusa actior, quam cádida. Fungi albi sunt, ex terra, vel radicum arborum pituita nascuntur: Galenus quibus cibo suerint, pituitam gelidam,

Digitized by Google

noxio succo inuictam parere dixit; argumento eorum, qui vomiti reiiciunt non nisi concretă, algentemq; cum inconfectis emittunt. Lactuca alba est; & pituitosis cauendam monent Medici. Et ad animalia transeundo: Omnium terrestriu animalium sus carne albissima est, & humidissima, & præsertim nuper in luce edita, plurimaq; pituită gignit, & supersuitates. Succedit in albedine agni caro, que plus humiditatis & lentoris habet & mucoris, & maxime est pituitosa. Anseres & struthiocanieli albi, carne alba; ex omnib. volucrib, caro excremetitia, & humidissima, & ob id ex ea putridæ febres gignuntur, ex Galeno libro De alimetorum facultatibus. Sunt & 12-næ subliquide atq; subcineree, caro albida decorticata: eius substantia adeo laxa est, & humida, quod citæ putredini parata est; vnde qui ranss frequenter vtuntur, colore plumbeo esticiuntur, corpusque putrefactioni aptum redditur.

Albistore plante ad pituitam valent; CAP. XVII.

LBICANTES fructu, flore, vel radice plantæin medicameta af-A sumptæ, pituitam, vel phlegma expurgăt. Exempla hæc erunt Daphnoidi flos albet, pituito sa folio recenti, vel sicco exigit p aluŭ. Chamelæa,& Thymelæa cognatæ naturæ,& figuræ; nã & chamelææalterius speciei pallent flores è lagenulis argéteis; phlegma vim deiiciendi retinet. Marrubiu in canis florib. & foliis crassam pectoris pituitam eiicit. Hippophaes candidis foliis, & florib. radice lacte madente, pituitas per inferna trahit. Caucalidi in summo vmbella: candida, renú pituitas extenuat, ex Plinio. Veratrú albú humores omnes maxima vi deturbat, & pręcipue piruita. Heliotropion maius albicantib.florib. in fummo capite pituită per aluum deturbat. Sambuco & ebulo flosculi in vmbellis elegantib.candicat cogesti; quaru folia mollissima eduntur ad pituita detrahendam. Pyrethri: caeumen opacat anethi muscariu, Romani saliuarem vocant, o adi saliua, pituitamą; oris siccada comanducatu ore teneatur. Sphondylion flore candicante pallido; pituitas aluo deiicit. Emicat è cappari flos candidus; capitis pituitas elicit, & quæ in ventre coierint Anemonis genus vnú est, in cuius cacumine flores exeut albi, nonnunquam tenui quadă purpura respersi : omniŭ commăducata radix piruită trahit. Angelicæ flores albi in vmbella cohærétes, per fe piruitosos, lentosq; humores digerir; ex his albistora est, crassampimitam poru detrahit, lentitiamq; humorū digerit. Viris alba, siuc pitabula

Digitized by Google

Mabula vulgo, quam secudam clematidem putant, bibitur ad exigendam per aluum pituitam. Ricinus ex luteo albescétes flores affert; grana cuius pituită per aluum deiiciunt. Ligustru gallinaceoru pituitas. Lauri flos albus, pituita excoquit, extrahitq;. Beta & candida est, Secula cognominata Theophrasto; caput purgat indita naribus. Brassica species etiam flore albo; succus narib.inditus piruitam elicit, cæterisq; humorib.exonerat. Sinapi flore albicate, contra pituită in ore tenetur, done ç liquescat, commăducaturq;. Porrum extenuat crassos humores, lentosq; digerit, ob id Aetius Amidenus iis non interdixit, qui le ntam crassamq; colligerut pituitain. Idemq; de ampelopraso dicendum. Est & genus candidælactucæ, crispissimi folii, quæ pituitæ lentitiam digerit. Sunt quæ carne quidem modica, sed multa sanie costant, quib semina videntur innatare, vt baccis folani, vesicariæ, bryoniæ, & cyclamino secudæ: nam si digitis maturæ premantur, copiosa prosluit pituita, quæ lenta, tenaxq; sentitur, vt alteri cyclamino, cæteris dilutior. Cyclamini radix pituitas cu melle emendat. Bryonia ex pallido albescéres flores habet, ad idem valens. Iasminon flore albo, létitiam pituite digerit frigidis senibus. Nasturtium absistit candicante pituitam, capitisq; vita euacuar. Isos albus est ex Theophrasto vnus, Aetio Ision (si idé fir)in cibo pituitam detrahit. Lamium flore albo; medetur strumis expituita generatis. Oxys flore albo. Lupulus cinereo albo, pituitælentitiam per aluum expellunt. Cepa corpore albissima; lentitiam pituite item digerit. Mastiche alba est; auxiliatur iis, quibus lenta coit pituita, pituitosumque exigit humorem.

Quid albus color in plantis & animalibus naturaliter significare poterit; CAP. XVIII.

DIXIMVS album plantarum coloré ex similitudine pituitæ mederi posse, núc videamus ecquid aliorum philosophorú causis euariet. Aristoteles libro De generatione quinto ait, albedinem ex imbecillitate prouenire, & ideo in puerorum oculis cospicitur, partes enim nuper naræ imbecilles sunt, postea vero in suos colotes, in quos suturæ sunt, mutantur: & nos in nostris Physiognomonicis probauimus albos oculos imbecillitatem, & humiditatem notare. Idem q; ait; Animantes cunctæ, quæ sue imbecillitatis cansa, successe acconaturæ vitio præcoci, paruoq; victu sustentantur, candidæ proueniunt; sic lepus candidus inuenitur, ceruus, & vrsus,

& in auibus coturnix, hirundo, & perdix, præsertim quum statim à primis vitæ rudimentis imbecillitatem retulerint. Theophrastus in libro Causarum ait, infirmiora, fragiliora que alba sunt omnia, quam nigra, tum in animalibus, tum in plantis. Aristoteles etiam libello De coloribus ex humiditate albedinem prouenire dixit;argumeto quod rosæfolia, & fructus punicæinitio alba sunt, postremo ex succi concoctione mutantur in puniceum, & halurgum colorem. Frondium vngues semperalbescunt, vbi suz cohzrent origini; quia ibi humiditas ex alimenti suggestione abudat, minusque ibi sol cocoquit; sed extrema foliorum coloratiora, quia ibi & minus humoris, & plus concoctionis; quia magis Soli, ambientiq; aeri exposita sunt. Debilis calor albam reddit vrinā, & indigestam. Auerroes in Colliget albedine fieri dicit exadmistione aquearum partium cum terreitribus; quando est in rebus humidis, significat complexionem humidam, & frigidam: fed albedo pulchra in hominibus prouenit ex admistione terrestrium partium cum aere, & fignificat coloris temperantiam, vt diximus. Albertus addit, quando cum albedine perípicuitas adest in aqueo humido, parum terre est; nisi quantum ad terminationem humidi perspicui sufficiat; vbi vero diuersitas, plus terræ. Exempla in plantis afferamus aliqua. Cucurbita flore albo est, frigida & humida ex Galeno est. Alsines essentiæ aqueæ refrigerans, humectansq;. Fungi albi toti: maxima frigiditate, humiditateq; deleteriæ facultatis. In polygono aquez frigiditas: nymphæam humectare, & refrigerare diximus. Cerafa flore albo frigida, humidaque; sic pyra, malaque. Rosæ albæ minus quam rubeæ calidæ, ob id eis ad oculorum inflammationes vtimur. Ocymum & coriandrum frigida dixit Dioscorides. Gramen, ex Simeone Sethi humectans, refrigeransque, & similia. Animalia alba diximus humida, frigidaque, excrementisq; plena: vt de ansere,cygno,ftruthiocamelo,&fimilibus.

> Quarubri coloris funt, continuo esu sanguinem augent; C A P. XIX.

SVCCEDVNT rubra, & quæ de aliis diximus, de iis dicemus:continuo esu augent sanguinem. Exempla:Rubescie aliquantulum foris lactuca communis, dum adolescit; sed Cyprii generis ex albo rubicunda est: vidimus quæ tota sanguineo succo madebat, Cæciliana liana fusci, veluti purpurei coloris, ex Columella. Clamant Medicorum scholæ continuo vsu, estive hoc olus copiosum gignere sanguinem, quod nulli olerum natura comparatum esti. Estint qui vitio vertant eius vsum, eoque nomine damnent; contra quos Galenus inuehitur, quod à veritate plane deficiant; nam aliqua olera paucissimum sanguinem, & eum quidem vitiosum parere; lactucam solam multum, & non improbum, & omni ex parte laudabilem progignere. Vinum sanguinei coloris est, merum ac sincerum moderate potum sanguinem gignit, vires alit, venas replet, sacileq; in membra distribuitur: alia exempla non suppetunt.

Que sanguineo succo madent, ad sanguinis purgationem valere; C A P. XX.

T si sanguis no purgetur, quum ipse sit, qui ab aliis humoribus expurgetur, quæ tamen sanguineo succo predita sunt, ad quasdam purgationes valere, multis experimentis coprobabimus, & ad alia quoq; sanguinis medicamenta: qui color tum in storid. tum radicib.succo, vel aliis partib.Rosæ slos slagrantissimi & fragratissimi coloris, odorisve à se initium sumi poscit; eius succus adeo vere,& 18 mere sanguinem ementitur, vt Greci finxerint ante candida fuisse, & ex vulnerato Veneris pede, nullo munito sandalio, dum per rofæfrutices præpropere ferretur, ex profuso cruore adrubuisse : sanguinem à bili expurgare Mesues dixit, quod eius stamina sint crocea. Color eius chymistico magisterio elicitur, qui vere sanguinem repræsentat, mire ad eundem effectum efficax. In Rhabarbari radicibus subrubentes partes conspiciuntur: Mesues etiam sanguinem clarificare, atque omni ex parte cohibere occulta ratione dixit. Vinum rubrum putridum sanguinem expurgat potum, exhilaratoque sanguine rubrum saciei colorem conciliat. In stacerafis sanguineus succus; sanguinem is expurgat, ob id qui eis vescuntur, cutis colore nitent. Allium in aruis sponte nascens in summo proceri caulis purpureos flores ostentat, colore & forma conspicuos, ac membrana ambiens spicas rubescit: corpus in meliorem colorem murar sanguinem emaculando. Tilia fructu lentisci sanguineo. Folia pota sanguinem detrahunt. Centaurium minus flore purpureo, cruentato; infuso eius decocto trahit sanguinem. Crocodilion sanguineo scapo, seruesacto & poto sanguinem co-

DigRized by Google

piosum pernares pellit. Sunt & rubralilia, quorum radices cum mulso potæ, inutilem sanguinem ex aluo trahunt.

Rubras plantarum partes; & lapidum esse etiam vulnerarias; © A P. XXI.

E Adem rubra, vel fanguinei coloris, ad compescendum fangui-nem valent, & ob id à chirurgis *vulneraria* dictæ, quod vulneribus adhibeantur. Quorum exempla erunt hæc: Mori fructus sanguineus est, vescentium labra & manus cruentant, & veluti sanguinea tabe polluut:immaturus rufescit,& tunc præcipue sanguiñem astringit, maturus nigrescit, & tunc soluit aluum: tunc præcipue sanguinem reprimit, quum illius præcipue similitudinem gerat. Mira produnt de eo; si priusquam in folia exeat, sinistra decerpi iubentur futura pomă, (ricinos Græci vocant) hi terram si non attigere, fanguinem fiftunt adalligati, fine ex vulnere fluat, fine ore, fine naribus, hæmorrhoidis : ad hoc seruantur repositi. Idem præstare & ramus dicitur, Luna plena defractus, incipiens fructum habere. Si terram non attigerit, prinatim mulieribus adalligatus lacerto contra abundantiam mensium, ex Plinio. Rubus fructu morumimitatur, fæminarum profluuia cohibet. Galenus vulnera glutinare, dysenterias, ventris prostuuia, sanguinis expuitiones fanare dixit. Sic & rubus Idæus. Malum granatum punicei coloris est, fructus & slos sanguinem excreantibus, fæmineis vuluz sluxionibus laborantibus subuenire. Cytini sanguinolenta glutinant, ex Dioscoride. Flores, qui Creta & Cypro aduehuntur, quive rubicundiore colore flagrant, cæteris ad eadem præstantiores sunt. Ciftus flore rofaceo, colore mali punici; sic & hippocistus subruffa. Inguinem excreantibus, fæminarumque profluuiis illitu potuve prodest. Polygonos, fine sanguinaria cruentis exulcerationibus, & fæminarum menfibus valer, ex Diofcoride. Galenus cruentorum vulnerum glutinatorium dicit,& manantem fanguinem fi tere; & mas qui flore puniceo, valentior est formina, que alterius c sloris flore infignitur. Lysimachia altera flore rusi coloris nitet, vulneraria est, & ad sanguineos suxus, & excretiones valet. Bistorta rubro flore, vel subpurpureo, radice subrufescente, itemque foha interna parte. Si fœminæ decocto infideant, aut pubi illinatut, j menitruas

Digitized by Google (Gase)

menstruas reiectiones compescit, & iniecta glutinat. Stillatitia minoris aqua epota ad sanguineam resudationem hepaticam polier. Amaranthus purpurea ípica verius qua flore, sed qua nihil aspectu gratius, autincundius conspici queat; nam Tyrias purpuras flammeo suo nitore vincit; vsu mensium abundantiam cohibere, & cruentas expuitiones, neotericorum experimento constat. Sideritis tertia purpureo flore est; recenti vulneri apposita sanguinem supprimit. Rhus, quæ erythros appellatur; nomen huic fecit coccineus acinulorum color: fæminarum abundantiam tiftit, ex Plinio. Fraga puniceo succo turgent, vulnera fanant, & dysenterias cohibent. Corni baccæ per maturitatem rubescunt, dysenteriis valent, & muliebrium mensium excrescentiis, & albæbaccæ ad alba profluuia. Ceraía, quæ amarendulas dicimus, diluto sanguinis rubore prædita, sanguini prosluenti medentur. Oxyacantha rubras fere baccas; ad menstrua. Eiusdem speciei aronia siue azarolus dicta, eriam ad dysenterias valet: Myrti fructus & liber rubei, sanguineis excretionibus & mensibus opitulantur, & præcipue punicei coloris species illa, & non atra. Lentisci bacculæ rubescunt: aduersus sanguinis rejectiones, & dysenterias. Terebinthi fructus eiusdem coloris, & facultatis. Infectorium granum, quod ex coccifera ilice nascitur, miniaro cruore rutilat: Dioscorides ad vulnera commendauit. Tragium femine rufo, fœminarum profluuiis mederur. Balfamina vulgaris fructu interius purpuræ phæniceæ, ad glutinanda vulnera, ad intendum hemorrhoidas, & ledis sanguinem precipuæ dotis. Pæoniæ grana rubra: cum vino austero pota, menses sistunt. Xyris semine, & radice rubris, ad vulnera & capitis fractiones. Centaurium minus subrusescenti radice, ad sanguinis eruptiones, & menses; vis in vulneribus tanta, vt cohærescere etiam carnes tradant, si coquantur simul. Hac Chiron cutatus dicitur, quum Herculis excepti hospitio pertractanti arma, sagitta excidisset in pedem, ex Plinio. Symphytum petreum radice lubrusta, ad dysenterias, & rubra fœminarum profluuia , & recentia vulnera conglutinanda. Anchuse radices manus sanguineo colore inficiunt:profiuniis mederi Galenus ait:Lycoptis eiufdem speciei & radicis; vulneraria est, ex Dioscoride. Potentilla radice nititur exterius purpurafcente:dyfenteriis,&vuluarū pfluuiis pota,illitave auxiliatur.Psrola vocata, radice exigua, subrutta, vulnerariis potionib. & vulnerib. ferruminandis præstat. Virga aurea radice superne rubella, caule etiam leniter rubescéte; sistendo sanguini, & cogendis vulneribus laudatur. Tormentilla radice rubei coloris, cauliculis subrubentibus; comprimit menses, & sanguinem è vulneribus manatem; dysenterias tollit,&vulnera glutinat potu hausta.Symphonam,quam alii cromphenam, Plinius repræsentat alternis viridibus, roseisque per caulem foliis; eamq; in posca sanguinem reiicientibus mederi. Milium Indicum florem rubris panniculis inuolutum habet, radicem etiam rubram; fæminarum profluuia sistit. Bliti folia adeo rubescunt, vt coccineo rubore infecta videantur: Hippocrates menstrua sisti eo cibo protulit, ex Plinio. Hydropiper, siue persicaria in foliis sanguineis atras maculas habet vulneribus sanandis mire virtutis. Pratense trifolium variatis guttulis, foliorum maculis in altero rubeis, in altero albidis, quorum opem vnum ad rubra, alterum ad alba fœminarū profluuia experti fumus. Hypericum, ascyrum, androfæmum, & coris folia habent, & flores, qui digitis pressi, manus atro cruore inficiunt; ad vulnerum balfama valent. Est & beta tota rubra foliis & radice; constringentem facultatem habet, vnde non vana coniectura ad vulnera valere iudico. Pimpinellæspecies sanguisorba dicta, rubenti caule exit: muliebribus profluuiis efficacissime prodest, dysenteriis, & capitis vulneribus. Ōxalidis cauliculi & frondes adrubescunt; fæminarum méses sistunt. Rubello caule consurgit solidago Saracenica dicta; solidaginis nomen indepta, quod claudere, & solidare vulneru labra queat, & vulnerariis medicamentis admisceatur. Equiseti cauliculi rubentes sunt: sanguiné è naribus erumpentem stringit succus, prodest dysenteriis, & vulneribus conglutinandis. Aspalathus, siue santalum rubrum, sanguinis fluxiones cohibet, ex Auicenna. Agallochum, siue lignum aloes, rubescens, adstringens est. Quercus lignum rubris per torum venis distinguitur, ob id robussenum nomen inditum, pro rubore, ex Festo, quod vbique rubras venas habeat: ad vulnerum profluuia, fanguinis excrementa, & dysenterias valet; eius folia glutinant vsq; adeo, vt Galenus vulneri inflicto apposuerit, qui non aliud ad manus medicamen haberet, terendo folia læui petra, & vulneri apponendo. Caphura ex arboris corricibus exudans, maculis interinitia rubétibus, postmodum vi caloris excocta, vel ignium vi candescir, crumpentem sanguinem compescit, eumque cogit. Iuncus odo-s ratus ;

ratus rubente scapo, fragmenta eius in purpuram vergunt: cuius slos sanguinis reiectiones supprimit. Hæmatites sanguinei coloris, mulierum sluxiones, & sanguinis reiectiones cohibet. Cinnabari Dioscorides hæmatitis lapidis parem vim tribuit. Rubsica sinopica ad iocinoris imaginem vergit; vulnerarijs emplastris admisceri solet, daturque iocinoris vitio laborantibus. Rubrica sabrilis colore inferior, & viribus. Coralliŭ contra sanguinis reiectiones magnopere essica. Coroneolus lapis sanguinem quocunque membro sluentem sistit, & sæminarum præcipue sluxus. Heliotropio nomen inditum, quod Soli subiecta sub aqua, sanguineŭ Solem reddat; sanguinis sluxum astringit. Sarda rubei coloris: ad sistendum sanguinem valet. Stibium, & chalcanthum si comburantur, sanguinei coloris euadunt, erumpentem sanguinem è cerebri vena, & è pectore mirabiliter cohibere nouimus: sic & de alijs, ne longiores simus.

Quid rubeus color naturaliter significet;

N've perserutandum ecquid naturaliter ex manisestis qualita-ribus rubeus color poterit demonstrare. Auerroes rubrum colorem caliditatem demonstrare dixit, propter ignem, qui in eo conspicitur. Albertus non infelix Philosophus, rubeum colorem ex aqua lucida & terra subtili incensa sumosa supernatante causari, quæ aquam & terram in rubeum conuertit. Mihi autem videtur rubeum colorem ex nimia terra fieri; est enim candidus color inter colores pellucidissimus, & rubeus tenebrosus valde ob terreas partes; ob id colores rubri omnes ftiptici funt, vt in rubeo vino videre est:fructus qui nigri futuri sunt, maturescentes subescunt, & acerbi funt; vltimam vero maturitatem consequuti,& maxime concocti nigrescunt, vt in cerasis, moris, punicis, oleis, vuis, myrtis, ceterisque videre est. Rosæ, leucoia, & caryophylli flores neglecti, vel in aridis locis consiti, rubescunt nimia siccitate; in cultis vero rigatione, & stercoratione humescentes, nigrescunt. Rosa rubea, & humida calidaque, ex Galeno. Lychnis calida siccaque, sic nerium. ex Auicenna, Aspalathus, siue santalum calidum, siccumque, papaueris siluestris flores etiam calidi sunt, etsi Medici omnes frigidos dicant : dilatis rationibus in fua loca.

> out **M** 3 Diditized by Google

Quod misti plantarum colores mistos humores trahant; CAP. XXIII.

IXIMVS emaculatos plantarum colores, qui fimplices nostri corporis humores trahebant, nunc multorum colorum petulantiam experiamur. Theophrastus dicit slores alios vnicolores, alios bicolores, alios versicolores esse. Aristoteles libro De coloribus ait, florum pars vna rubet, altera punicat, altera candicat, vel purpura relucet, vnde liquet flores specie versicolores notari. Cuius ratio est, quod pars altera concocta magis, altera minus, vel quod diuersis in partibus humor talis, vel varius existat. Sed cur in floribus maior colorum petulantia, quam in folijs, vel fructib. docet idem Problematum libro, de lingua coloribus loquens; quod tot in ea colores omnes conspiciuntur, quod in cute; quod prætenui cuticula cotegatur, ve vel minima in ea varietas deprehedi polsit:quum subtilissima plantaru partes, & maxime perspicua in floribus perspiciantur. Sed colores, qui alijs colorib inficiutur in soribus, vel folijs, varias virtutes & vitia ostendunt, & priorum rationem sequuntur. Flos bicolor vtriusq; virtutis compos est, & sic verficolores variorum: vnde accidit, vt eadem planta varias, & inter se pugnantes qualitates habeat, quod ex varijs, & aduerlantibus humoribus conster. Mastiche abstergit, digerit, & firmat; acerum frigefacit & calefacit, & contrariæ illis vires sunt; quoniam corum individuæ particulæ per appositionem, non per confusionem coeunt, ve atena si lento conglutinetur humore, inque vnum corpus coagmentetur, non per confusionem corpusculorum suorum in corpus, quod vnum viderur, concrescit, sed per coniunctionem, contactumq; consistit: ergo si ita est, contrarias qualitates diuersis particulis mastichæ, aut aceti inditas, confundiq; inuicem tecufantes existimasse absurdum non est, vt Alexander notat. In humana Physiognomonia dicebamus homines, qui varijs coloribus conspicuos oculos habent, varijs moribus constare, &plerunq; dolosos & reprobos esse; quorum familiaritatem fugiendam dicebamus: sic plantas varior u colorum commistu infignitas, varias & plerunq; inter se aduersantes qualitates habere; nec iis sidendum, sed maxima perscrutatione deliberandum. Idem de animalibus, gemmis,& lapidibus dicendum, quorum cadem causa & natura: ob id non simplices humores purgant, quum non simplices colores

Digitized by Google

plantis insint, sed variorum discrimina promiscue coniuncta. Et quemadmodu nostri corporis humores in alios concoctione transeunt, vr bilis in choleram, sic & lutei slores vetustate, vel cultu in croceos, ruffos vel purpureos abeunt. Exempla erunt. Siflores sunt albi, luteique, hi pituitam simul & bilem purgant. Anthemidi flores eircumcandidi radiantur, luteum glomerulum ambientes; ex Galeno pituitosis & biliosis sebribus medentur. Parthenium flore per ambitum albo, intus melino: bilem & pituitam trahit. Sambucus & ebulus vmbellas gerunt, quæ candidum florem pariunt, in quorum vmbilico flauescunt: vterque pituitam & bilem euacuat; quia vtrisque inter se slorum cognatio. Arbor vulgo frangula dicta, flores editalbos, sed lignum interius croceo colore flauescit; & pituitam expurgat. Sunt & radices albæ, atræque; quum ater in floribus difficile reperiatur, quæ pituitam & melancholiam expurgant, vt mandragora fæmina, que radice nititur foris nigra, intus alba; per vomitum pituitam, atramque bilem extrahit, Apios radicem habet, cuius corpus intus candidu extra corticem nigrum; vomitione bilem & pituitam extrahit. Sunt quæ bilem & fanguiné expurgant, vtpote rhabarbarum, radix foris nigra, rufescés intus,&glaucescens cu aliqua albedine; Mesues dicit deijcere modo bilem, sed pituitam, & sanguinem clarificare. Casia crocea rubraq; est: à bili expurgat, bilem secum trahens. Iris ex multiplici colorum mistura non inuenusta costat, ve qui in diuersis plantis conspiciuntur, in vnius slore spectanda veniut: nam amœno slauo, purpureo constat & albo: & præcipue pituicam & bilem extrahens, hæmorrhoidibus & sexcentis alijs medicamentis valet. Dioscorides magni ad omnia vsus dixit. Sic etjam rosa, lilium, aster Atticus, & capparis flores ex multis constantibus habent, & diuersis qualitaribus constant, eriam inter se pugnantibus. Suppetit admirabile quoddam de coloribus dicere, subinde se mutantibus, quos indulgens natura hominum faluti faragens, clementiffime demonstrat. Noxij enim sungi si discerpantur, paruo temporis momento colores variant: na primo albi, subinde virescunt diluto virore,rancido aspectu, liuido intus colore, rimosa stria, pallido per ambitu labro, vr vere horrore incutiat; qui colores omnes cospiciuntur in eorum faciebus, qui veneno fungorum, vel laqueo frangulati funt, qua colorum varietas in innoxijs non conspicitut.

M 4 Digitized by Google Monstrat nunquam satis laudata Natura idem in tripolio; quippei ter in die colores mutat, mane candidos, meridie purpureos, sero puniceos ostentat, ex præcipue contra venena valet: nam qui veneno necantur, ex pallido purpurei, puniceiue conspiciuntur. Eadem in animalib. videre est, vt in testudine aquatica versicolori, gallinis, ex alijs. In animalibus lapidibus quot colores, tot virtutes, est species nocendi. Serpens multis ex varijs distinctus maculis, tot habet nocendi species, quod colores distinctos, ex Arnaldo. Et Salamandræ morsus tot Medicis opus habet, quod distinguitur maculis. Opalus gemma tot virtutes habet, quot colores.

Lactuose plante, & animalia ad lac valent;

↑ T si sanguis superabundat, & non putresit, vt in superioribus, Alac, sperma, & menstruum generat; quorum alterum generationi, alterum generatis inseruit. Dicemus primo de lacte: Plantæ enim lactuofæ, vel quæ lactis similitudinem gerunt, lac generat; facilior enim fit transitus in simile, quam indissimile. Lactucæ nomenclatio à lacte est, quod plus ei lactis, quam multis insit: vescentib. ea mulierib. lac auget. Sonchus exiguú lac illato vulnere collachrymat, lactucæ similis, nisi spinosus esset: caulis decocto lactis abundantiam nutricib. subministrat: Vtilissimusijs, quælac sibi coiresentiant, ex Plinio. Est iasone olus siluestre cum lacte multo; cruda ex aceto in cibo sumpta, mulieribus lactis vbertatem præstat, inquit Plinius. Altheæradici aqua addita, addensari sub dio, atque lactescere dicit Plinius, & mammarum vitijs occurrere. Æque nota lanaria, lactoris vulgo, est plena lactis, ouibus iciunis data, lactis abundantiam facit, ex Plinio. Bryoniæ radix lactat; lactis abundantiam faciunt cauliculi cocti cum tritico, potique. Tragium habet quid lacteum, gummi simile: in lactis defectu mamas replet. eisque vnice medetur. Sunt & herbæ, quæ supra folia maculas ha: bent, hoc infigni à Natura donata, vt la cte valere de mostrétur. Carduus lacteus, folijs prægrandibus, lacteas incifuras in folio habet; & quasi lacteas maculas: plebecula muliercularu copia lactis illius esu prouocat. Est & cerinthe, lycopsis, borago, & similes, quæ lacteas stillas habent, sed adhuc in expertæ virtutis. Sunt & quæ trita

commanducataque lacteum fuccum oftendunt, vt cytifus lac præstatomnibus animantibus, etsi à scriptoribus rei medicæ non scripatur, à studiosis agricolationis, & pastoribus non ignoratur, ve à Columella, & alijs habetur. Glaux eiusdem speciei; ad reuocandam valet exhausti lactis vbertatem: ob idGræci eugalacton vocant, ex Plinio. Eiusdem speciei polygala, cuius nomen à lacte. Nigellæ remen commanducarum, lactis speciem præbet: quo mulieres albicam & lacteam faciem reddunt: omnibus diebus sumprum, lac mulieribus auget. Eodem modo cicer vberibus lac auget. Sic granum & hordeum lactescunt, vt ex amylo, & ptisana lac abunde suppeditatur. Amygdalæ, auellanæ & legumina, vt fabæ, ex Auicenna, lac generant, quæ commanducata lactescentia sunt. Sic& animalia quæ multo lacte abundant, scilicet quæ multipara, & multas mammas habent, ad prouocandum & multiplicandum lac valent. Quærit Aristoteles Problematum libro, cur capris & ouibus plurimum sit lactis, proportione sui corporis? inquiens: quod maioribus animalibus alimenti copia in corpus absumitur, cæteris in excrementum se confert; ouibus autem & capris, quantum in excrementum excrescit, omne in lac transit: vel quod plura gignunt quam quæ magno sunt corpore; itaque plus attrahunt excrementi, propter corporis imbecillitatem redundantis; lacautem excremento consistere certum est. Auicenna inquit: Quidam dixerunt, quod comedere vbera proprie ouium, & caprarum cum lacte, quod in eis continetur, valde est vtile ad hoc, propter illud, quod in eis existit, ex similitudine, aut propter proprietatem quod estin eis. Præterea caprinus, vel ouillus caseus maxime lac auget. Multipara est sus, & suos partus perfecte edit, & alit: numerus fœcunditatis ad vicenos, qua nil Natura fœcundius genuit. Sus Ænee triginta porcos pepererat. Lacte suis poto cum mulso, adiuuatur partus mulierum; pro se vero potum, deficientia vbera puerperarum replet, ex Plinio. Vacca abundat lacte: vaccinus caseus datus nutricibus auget earum lac; sic butyrum, ex Auicenna. Sunt & lapides lactei, vel lacteis guttis infigniti, qui lac nutricibus adaugent, vrgalactites, ex Dioscoride, & alij.

i kang panggangga samilan ing mengganggan di

Lactuosas plantas, & spermatica animalia sperma generare; CAP. XXV.

Diximv setiam sperma vtile excrementum sanguinis esse, lac in plantis, quia etiam spermatis similitudinem gerit, sperma etia generat. Exempla dabimus. Nomen commune tithymalis factum à lacteo succo, quo turgent, & tithymalis proniotes ad Veneré fieri homines dixit Plinius. Papauer lactuolum est, & sperma auget, ex Auicenna. Dens leonis ijs confert, quibus Venus effluit. Iaione emarcescentes coitus stimulat, ex Plinio; sic & lactuosa dracunculi radix, Fructus commanducati, qui lac monstrant, ad lacteum sperma generandum valent. Amygdalæad recipiendas vires, & ad Venerem roborandam præstant, ex Galeno. Pinei nuclei lactuosi; & ad sperma augendum plurimum comendantur. Pistacea commanducata ad eadem. Thrasi radiculæ Veneris incentiuæ. eundem præstant vsum. Cicer copiosum semen generat, cuius grana admissarijs equis exhibent, vt & cytisus. Ficus lactuosa, & ad Venerem valet. Ex oryza lactuosus cremor elicitur sperma generans. Phaseoli, & lac omne haustum ad idem valent.

Serosos planta humores serum purgare;

↑ T si sanguis in venis non superabundat, sed ab eis excernitur, Avrin excrementă abeat, nascitur ichor, siue serum, vrina, & sudor. Lac, inquit Dioscorides, serum continet, quod vbi discesserit à lacte, multo potentius ad purgationes redditur. Plantæ lactuosæ sunt etiam serosæ; lac postquam extractum est, si remorabitur paulisper, separabitur serum: ob id valde serosos corporis humores excernit. Auicenna ait: Serum, siue aquositas est solutiua, lauatiua, & subtiliatiua. Tithymali omnes lactuosi sunt, vt diximus: Mesues aquam intercutem validissime extrahere dixit. Lathyris frurex copia lactis turget: grana in aqua pota, hydropicos sanant; aquam ex aluo trahunt cum vehementia. Eiusdem speciei, & vis pityufa, peplus, & peplis. Ficuum lac foluit aluum: hydropicis profuntillitu. Mori radicis cortex laxat, foluit, purgatque aluum. Sycomorus vtriusque naturæ particeps,& formæ, vtriusque vires habet; scalpitur vnguibus ferreis, aliter non maturescit, per singulas estates multo lacte abundante:potentia interficum& morum media.

dia. Cucurbitæ succus lactuosus, Græci volunt earum cibo ventrem læuigari. Marina brassica vulnerata candidum liquorem dimittit; in cibo decocta, vehementissime cit aluum. Lactucæ nomen à lacte, quo manat, si eius lac potui detur, extrahit ex aluo chymum aquosum, ex Auicenna: eadem satiua & siluestris hydropicis à Crateua commendantur. Hieracio candidus, siue lacteus succus, carpitur per messes inciso caule. Succus in posca potus aluum purgat, hydropicis Crateuas propinat. Hippophaes radicem habet lacteo succo scatentem, qui aquam deijcit. Chamælæa lacte manat, aquas per aluum detrahit.

Planta lac cogentes, & humanum semen coagulant, & lac dissoluentes, conceptum disperdunt, & contra venena valent; CAP. XXVII.

Postovamin lactis mentionem incidimus, non ab refuerit eas plantas&animalia enumerare, quæ lac cogendi vim habent; nõ quod nobis lac coagulare curæ fit, sed quæ id efficiunt, & humanum semen coagulare possunt, quod lactis similitudinem gerit, vt generationi nobis prodesse possint: sie quæ lac eliquant, estdem lac non coagulari; vnde à nobis fugiendæ, vt semen dissoluentes, 124 & genituram itritam reddentes. Multis enim modis diuina phronea ad generationem propagandam vias referauit, similitudines ostendendo. Ad exempla hæc venient: Carduus spinosius est, radice habet, que durescens la creum succu emittit, qui coaguli modo lac cogit.Idem etiam prolificum semen auget.Eiusdem speciei enicus, cuius seme lac cogit. Spinæ albæ flore rubro, & pastores vuntur in cogendo lacte, & in cafeum spissando. Ficus, & multo valentius caprificus suo lacte lacin caseum cogit: diximus iam ad muliebria,& ad conceptus valere. Galion nomen inuenit ex eo, quod flores eius vi spissandi, lac coagulent, valetque idem ad Venerem proritanda, &ad conceptum. Balfami vis coagulandi lac est; vnde eius probatio est, si lac coagulet, quod quidem adulteratum non facit, immo& in aqua proiectum lactescit; ob id vuluis inditu, vel subditu ijs mulieribus, que concipere desierant, restibilem adserre secunditatem dicunt. Lepus folus ex ijs, quibus pedes multifidi, coagulum haber, ex Polluce: fitque ex eo coagulum, quoniam herbam lactei succi pascirur: suo coagulo omne lac cogitur. Coagulum leporis post

menstruas purgationes appositum vuluæ (pessi instar) cum buty-10, præstat mulieribus, vt concipiant, ex Dioscoride: & leporis coagulum ad drachmas quatuor in potione vini datum, fæminæ de fæmineo, & masculo de masculino, & mox faciat coitum, post abstineat se; statim concipit, ex Sexto. Contra vero, quæ lac dissoluunt, coactumque fluidum reddunt, sperma irritum faciunt, & genituram perdunt: nam in vtero vbi semen à calore naturali, aut virtute formatiua veluti in coagulum denfari oportet, si id, vel externa aliqua vicitius, aut aliter quam oporteat fieri omnino prohibeatur, conceptus & fœtus formatio impeditur: quod si ex subditis pessis, vel illita viri glande ex medicamentosa quapiam vi, seminis natura perturbatur, illud, vt par erat, coagulari non poterit, sed fluidum, aut densum, vel male dispositum reddetur. Menthæ folia in lac demersa coire, densarique illud prohibent, Dioscoride teste; & mammillis etiam applicata, in quib9 lac densatur in grumos, dissoluit illud, ex Aetio. Vnde mulicbrib ante coitum genitalibus, pessi modo appolita, concipiendi vim adimit, ex Diolcoride; quorum multa apud auctores videre poteris. Sed id duximus præmonendum quod eadem, quælac condensant, illamet dissoluunt, vbi coagulatum fuerit; ob id tempus animaduertendum, in quo propinentur: nam post immissum semen & coagulatum, si vuluæ admiseris, disfoluit, ante vero coagulat. Hinnuli coagulum laudatissimum est, ex Aristotele, ad lac cogendum; idem ad coactú dissoluendum. Idq; prinatim triduo à purgationibus admotum vtero, partus spem intercipit, ex Dioscoride, ita coagulatum semen disperdit. Canabino semini tanta vis coagulandi inest, ve aqua infusa eam coagulet; fed largius sumptum à viro, genituram illius extinguit: ad si modus adsit, vt diximus, conceptui opem afferre potest. Sal modice comestus, conceptionem adiuuat, sed multum coagulari semen prohibet, vt lac. Sal etiam ouibus sparsus, sed mediocriter, lac auget, Venerem proritat, & fæcunditatem adiuuat; multum vero, steriles reddit, quod coagulatum dissoluat. Præterea quæ lac in ventriculo, vel tauri sanguinem coagulatum sluidum faciunt, cadem cotra conceptum valent. Vt calaminthæfolia, laser, sal, acetum, lixinium, brassicæ semé, grossi lacteo succo turgentes, piper & reliqua. Obid brassicæ flos in pessu subditus vuluæ post conceptionem, cóceptum vitiat, & sic de reliquis imaginandum : sat sit hæcattigisse.

Nec abre fuerit aliqua addere, quæ nunc in mentem subeunt, animalium venenosorum, quæ virus in lactis formam eiaculantur, vel lac resudant, eisdem lactuosis herbis morsus sanari posse; vel virulentum lac dissoluendo, vel coagulando. Salamandra percussa, ladea sanie manat, irritata lac euomit, ex Agricola: remedio sunt nuclei pinei, ex Dioscoride & Aegineta, lacrecens, & præcipue bubulum, ex Dioscoride, scammoniu, cuius succus non vacat lacte, nam lingua tactum lactescit. Rubeta è compressis tuberculis, quibus dorsum exasperatur, lac exsudat : valet ad eius venenu leporis coagulum, lac humanum, balfamum, laser, papauer, & ea, quibus lac cogi diximus. Lacertæ aquaticæ è vulneribus lactea virosa sanies defluit, vt in salamandra, eodem modo venenosa, eisdemq; reme-125 diis occurritur.Quum cauda ferit scorpio, venenum ab eo la cteum fundi Apollodorus autor est, ex Plinio, cuius morsui lactuosa omnia auxiliantur: lac siluestris lactucæ, & satiuæ, opium ex lactescentibus papaueribus. Cnico coagulari lac diximus; costat à scorpione percussos, quamdiu teneant eam herbam, non sentire cruciatum. Sonchus, laser, alica ex lactescente zea, oryza, & trago. Sic ficus, caprificus, tirhymali, & cætera.

Sanguinea planta etiam menstrua mouent; C A P. XXVIII.

Est & fanguis menstruus ex superexcrescenti humore, sed vtili generationi, quo alatur infans in vtero matris. Nunc & sanguinea alio modo mensium sanguinem mouent, alliciuntque. Rubia radice & semine rubris, ab infectoribus colitur, quod ea lana, & pelles inficiantur: radix, semenque trahunt menstrua. Est & cicer rusum, candido validius, menses trahit. Ruscus baccas rubras, vel sanguineas affert; mulierum purgationi valet. Casia coralli amula, cinnamomum russum, menses trahunt. Lauri fructus sanguineus, & olea: lachryma Æthiopica cit menses. Hedera corymbi rubri; triti & subditi, menses mouent. Cyclaminus purpureis, vel colossinis storibus, menses potu, apposituve ciet. Anemones phæniceo store, menstrua mouet. Radix centaurii maioris rubescit; menses extrahit. Phillyrea fructu rubro, cit menses. Passinaca radix adeo rusa, vt sanguineo succo madeat; menstrua mouet. Leucoium vnum purpurei ssoris, menstrua expellit. Pæonia grana rucoium vnum purpurei ssoris, menstrua expellit. Pæonia grana rucoium vnum purpurei ssoris, menstrua expellit. Pæonia grana ru-

bra ciet menses. Hyperici flos digitis tritus sanguineum succum remittit, qua ratione androsentum dictum, méthrua appositum pellit. I Hæc omnia ex Dioicoride. Iuniperi baccæ rufæ, quarum oleum ciet menses. Semen ari coccineum, vt coralti modo rufescat, seminis drachmæduæad menses ducedos valent,& alia infinita. Nunc animalia videamus, quæ menstruis abundant, & ad euocada menstrua valent, & quæ carent, sistant. Vaccæ purgantur menstruis, mensura quidem amplius, quam oues & capræ; in regionibus calidis quinto quoq; mense apparent, ex Aristotele; ob id taurinum fel mulierum purgationem adiuuat, lana succida appositum. Olympias Thebana addit œfypum,nitrum,ex Plinio. Oui & capræ menles indicatur tempore coitus, quod idem post coitum, etiam sit ad tempus, mox delistir, donec parturiant; tum denuo indicantur; à partu purgatio abunde sequitur, ex Aristotele: œsypum menses euocat, ex Dioscoride. Ceruæà partu pituitoso quodam humore purgantur: pessum ex medulla ceruina mensibus euocandis commendatur ab Agricola. Equa menstruosa non est, immo minimum inter quadrupedes emittere solet: vacat admodum purgamétis in partu, minimumque emittit sanguinis, videlicet pro corporis magnitudine, ex Aristotele: equini pili cinere sanguis sistitur, ad omne profluuium impolito, ex Plinio.

Glauci succi plante vrinam cient; C A P. XXIX.

VRINA, & sudor excernuntur è sanguine; de vrina nunc dicendum, quam educant glauci succi stirpes. Horu exempla erunt:

Ageratum store crocco est; vsti nidor vrina mouet. Abrotono autei coloris splendescunt corymbi; vrinæ angustiis mederur: Hypericum & coris aurei stori sunt, & vrinas peliste. Celtica nardus non store solum, sed folio slaucicit; vehementer vesicam exonerat. Astrina asaro cognata, melinis storibus; copiose cit vrinam. Crocum & lotium subducit. Idem & crocomagma operatur. Sic cucumis sati- uus, siluestris, aspatagus, crithamon, eruca siluestris, asphodelus luteus, ononis, absinthium, mentha Greca, tuta, panax Heraclium, & Chironium, sessilinestre, rosmarinum, cuminu siluestre, semiculum satiuum, & stiluestre, rosmarinum, cuius semen caehr se vocatur, abies, artemisia, conyza, anthemis, althæa, asiuga, heliochryson, corydalis, cysifus,

fus, bunium, steechas citrina, genista ex Mesue, & ruscus, omnes erocato slore insigniuntur, & insigniter vrinam mouent. Sunt & quarunda fructus, vt cotonea, punica, cicer, lupinus, similax hortensis, & amniex Syria delatu, solanum somnisicum fructu in soliculis crocato, cotyledon, acetabulo, vt plurimu glauco. Sic & radices, vt gentiana, & ex Auicenna vrina pellitiphu, nardus, costus, & vitis nigra: Aspalathum slano intus ligno. Flauescunt & gummi, vt ientisci, terebinthi, iuniperi, cuptessi, & amygdali, lachryma olee Ærsiopicæ, bdellium, succinum, mel & reliqua, quæ piget describere.

Arberum lachryma, & sudores ad lachrymas & sudores nostros valent, C A P. XXX.

CVNT & in plantis lachrymæ, & sudores, ad lachymas & sudores Unostros destuentes valere copertum est. Thus arboris lachryma est, quæ flagrantissimis æstibus è prægnanti corporis corrice stillar; cuius fuligo oculorum fluxiones suspendit, hoc exemplo myrrha, resina, styrace, omni demum lachryma colligiturad easde vtilitates. Lachryma etiam, quæ ex arbore destillat Æthiopicæ oleæ, stillicidiis minutis mammofa, hebetiores oculos illitu clarificat, cicatrices in iis &albugines exterit; eandem guttam nostrates sundunt olez: & etiam in oleastro quærendam. Aqua, quæ ex ouo, dum igni excoquitur, emanat, ad oculorum lachrymas valet. Est etiam tragacanthælachryma, quæ vulnerara radice manans concreuit, huius increbuit vius ad oculorum medicamenta, ad retulas voces, cæterasq; distillationes. Eadem de sudore dicenda. Gummi ex corticis spiraculis prodeunt, sicut ex poris sudores: vt recte dici possint arborum sudores. Ferula imo caule vulnerata sagapenum emittit, ido; fudores ciet. Myrra lachryma arboris in Arabia naícentis, aduersus alarum sudores, & redia cum liquido alumine illinitur; diuturnas distillationes lenit, & oculorum vlcera complet. Succinum vr sudor, fluir, & sudores mouet, Smyrnium nomen indeptum, quod fuccum myrrhæ faporis &odoris exfudet, vt alterum alterius loco cedat, vt myrrha fudores mouet. Anus ficus distillat gummi, modo lachrymä, ficcaturq;. Ficus fudores mouent: ob id autumno infalubres putantur, quoniam defudantia huius cibi opera, corpora refrigeicunt.caprificus etiam fudores elicit; oleum vetus corpora excalefaciendo sudores discutit. Panax, ferula sui generis, radix autumno, caules messibus inciduntur; in Macedonia succus erumpit sponte, opopanax dicitur; excipitur cum recens erumpit lachryma, siue sudor, cit sudores. Et ferula oleo perunctis sudores mouet.

Saliuosas plantas, & animalia ad ciendam saliuam valere; C A P. XXXI.

Lit in ore saliua, qua plurimum indigemus in febribus, ad sitim extinguendam; atque animo volutanti, quæ plantæ vel animalia saliuam ostendant, occurrit portulaca, cuius solia propter humoris copiam pinguius sula sunt, & glutinoso constant succo, & saliuari lentore; ob id, Leontio autore, portulacæ solia linguæ subdita iis, qui siti excruciantur, bibendi desiderium restinguunt. Ledo solia pinguia in cacumine linguæ similia, largo succo abundantia, semperque virentia: sub lingua ore detenta, restrigerant, & saliuam gignūt; sic cucumeres & eiusmodi similia. Inter animalia limax est, quæ in subterraneis & humidis locis viuit, etiam sine testis: si tangatur, saliua vel saliuari lentore madida sit: vestigia incessius argenteo colore splendescunt; noctu potius, quam interdiu vagans: gerit in capite lapidem, simacium dictum, qui linguæ subditus, miram vim obtinetad ciendam saliuam: quapropter aridis & siticulosis, nec non sebrientibus in ore volutari debet.

Carnofas plantas carnofos homines reddere, & tabidis mederi;

Diximus de humoribus, & excrementis; nunc ad partes accedamus, & primo similares, & inter eas carnem. Caro, neruus, & vena, partes tanquam omnium communes, quæ velut stirpium elementa habentur. Caro, venam & neruum intercedit, & interdum cortices, interdum solia constituit. Theophrastus radices alias carnosas dixit, quod carne constent, vt raphani, rapæ, ari, croci, betæ, hastulæ regiæ, bulbi, scillæ, cepæ, gethyi. Distenditurque caro in latitudinem in betarum soliis & brassicarum; & tandem oleracea, quæ hortis seruntur, colunturque, maiori ex parte carnosa solia habent, arte & cultu saginantur, vt homini alendo peraccommoda sint. Ex aqua carnes generantur, lacte ossa, ex Plinio. Carnosa hæc, quia magni sunt nutrimenti, & facilius in carnem commutantur,

tantur, ad carno sos homines reddendos valent, & Medici phthisicis, tabidisque, quibus caro eliquata & tabefacta est, propinant ea, sicur pinguia ad macilentos, ve dicemus. Brassica folio carnoso, & caule extumescéti velut rapum, percocta tabidis remedio est. Porrumè bulbaceis, succu, vel ipso in cibo phthisicis prodest, exPlinio. Melopepones carnoli; datur tabidis cremor eiº la Ceus ex hordeacea prisana. Ficus fructus carnosa costat pulpa; vicera carne replet. Plantagini carnosa folia, phrhisin sanant, si bibantur. E radice constar albucus, modicis rapis simili; nec alia numerosior, octoginta simulaceruatis sæpe bulbis: mandebatur hic olim cinere tostus, sale & oleo addito, cum ficis quoq; tufa radix præcipua voluptate. Aristarchus eius radicem quoque prodit exsculentam, & odore grato placentem: defectis corporibus, & tabidis constat bulbos eius cum ptisana decoctos apertissime mederi, panem ex iis cum farina subactum saluberrimum esse. Bulbi omnes carnosi sunt, multum alimentiafferunt, & carnem creant. Faba carnoso est admodum folio,& carnem gignit. Fungus non nih caro est, multumque præbet alimentum, ex Auicenna. Esculus, & quercus fructu & folio carnofo, glandes multum alunt, & carnem porcis folidá creant; eorumq; fructibus primææratis homines vescebantur, & esculus nomen ab esca traxit:ante enim cerealem frugem, mortalibus è glandibus victus subministrabatur. Inter animalia testudo & cancer demptis corticibus carnosi sunt, & humidi, quum in aquis viuant, & phthificis medentur. His exemplis alia exquirito.

Osfosoplantas osihus mederi; CAP. XXXIII.

NV N c de ossos fiirpibus loquemur, scilicet lignosis; nam lignosa pars stirpis ossibus respondet. Est enim lignu in planta, sicut os in carne, illiusque ossicio fungitur, vt diximus, quum de similitudine plant cum homine loqueremur: vnde ossos plantas dicemus, que plurimo abundant ligno, contrarium in superiori diximus: nam que carne abundabant, vacabant ligno. Theophrastus radices multas lignosas, & siccas esse dixit coronariis stirpibus, & longe magis abrotoni, erucæ, sed siluestribus magna ex parte. Li-8 gnosa & atriplicis radix, bliti, anethi, rumicis, coriandri, & omnium lignosissima ocymi, atque in summam omnium multicaulium. In-

. Google

digent offa ficcitate in corum morbis, & filuestria vrbanis ficciora diximus, quæ in eorum aspectu liquido cognoscutur, quum retorrida fint. Ad offa carne tegenda optima funt, dicut Medici, que exficcant,& nonnullam habent abitergendi facultatem: nam ad nuda ossa carne superuestienda, vtuntur eis que abstergant simul, & deficcent nec magnopere calefaciant. Myrrha cotorra arbore, dura, & scabra assurgit, vt inquit Theophrastus: nuclatis ossibus ipla medetur. Lignofa arbor vlmus: cuius cortex contufus ad offa fracta valet, ex Auicenna. Myrtus lignosa arbor, subtili cortice intecta, etiam fracta ossa fouet. Eodem modo lentiscus, cuius foliorum decoctum ad ossa fracta ferruminanda valere testatus est Auicena. Balfamum fruticofa arbor, cytifo, & terebintho perfimilis, ex Strabone; offium fquamas detrahere dixit Dioscorides. Aquifolium filuestris arbor, lignosisque virgis fruticans, cuius ope infracta ossa ferruminantur. Verbascum lignosis virgis; fractis & luxatis ossibus auxiliatur. Exficcat abrotonum, lauendula, libanotis, & similia, quæ filuestria funt, sed adhuc iamdudum inexplorata.

Neruosas,& cartilagineas plantas, & animalia neruis prodesse, & cartilaginibus; CAP. XXXIV.

TERVYM in plantis dicimus, quod continuum, fissile, prælongumque spectatur, sed insociabile, germinisq; infæcundum. Theophrastus neruicaules, & neruosas plantas vocauit serulam, ferulaginem, fæniculum. Esse & sieruosas plantas, quarum caulibus vtimut ad restes, funesve, scilicet flexiles, vimineas, & sequaces, vt linum, canadis, & vrtica. Sunt & plantarum frondes, qua neruos habent in prona parte, vt manus: alimentum enim per venas, & neruos iis partibus defertur. Vnde frondium aliæ ex neruo, cortice & carne constant, ve ficus, vitis; alia quasi ex neruo tantum, ve hasundinis & frumenti. Durissimæ arb ores, quibus nerui duriffimi. Nerui ex ligno & carne temperati videntur, carne quidem tensiores, aridioresve, ligno molliores; iis tota planta peruincitur & roborateit. Sed exempla afferamus aliqua. Poterion: Iones neurada vocant, quia neruofa planta: radices dimittit binum ternumve cubitorum, neruolas, & firmas; tula pracifis netuis,&vulneribus glutinandis illinuntur: illarum quoq; decoctum; neruorum affectibus prodeft, ex Diofcoride. Malux radix neruolillima

nosissima est, verumpi, extirpariq; nequeat; decoctam neruis prodesse dixit Plinius. Huius species althearadice neruosa, durissimaque; ad neruorum rigores Dioscorides optimam prædicauit. Peu-. cedanum ferula caulem mittit fæniculo similem; omnibus in vniuerfum neruorum vitiis illitum prodest,& conuulsis. Laserpitium in Syria nascitur, caule ferniaceo, neruorum conuulsionibus opitulatur. Sagapenum ferulaceæ herbæ succus; datur contra neruorum resolutiones,& conunls. Enforbium ferula in Libya: Mesues neruorum infarctus expurgare, & conuulfis prodesse scripfit. Triticum harundinaceo folio; eius farina ad neruorū fluxiones valet. Plinius lactis copiam offa alere scripsit, frugu neruos, aquæ carnes. Ficus frondes habet neruis conspicuas, quarum cinis neruorum vitiis, & conuuliionibus illinitur ex oleo. Vitis neruos super folia exitantes habet: vinum neruis prodeft, & nocet: nam vino verere læduntur; & foris adhibito fouentur, & farmentitius cinis ad neruorum crassitiem valet. Itis harundinaceo folio, & neruoso costat; ad conuulsos valer. Acorum einsdem speciei &virtutis. Lauandula cauliculo costat quatuor neruis per longitudinem præcincto; conuulsis prodest: codemq; modo iuncus odoratus,galbanum, xyris, libanoris comultis profunt. Canabis neruofus; contractos articulos emollit, ex Plinio. Anethum neruoru doloribus, ex Auicenna. 29 Equifetum confolidat vulnera etiam in neruis, ex Auicenna; fic & turbit, & albucus valet ad neruos, ex Plinio, qui neruosus, & inextirpabilis.Idem &de animalibus opinandum:Serpentes, &vermes neruoli funt, vt folum nerui videātur : ferpentes neruorū vitiis auxiliari Dioscorides dixit.Lumbrici cotusi & netuis applicati, ettam obtruncatos ferruminare possunt. Taurus neruosum animal, cuius neruis ad glutinu vtuntur, valet ad spasmum. Et Plinius, serpentu: 🛪 fenectus in pelle taurina adalligata, spasmos fieri prohibet, & medulla corum neruoră contractiones foluit. Nec obfuerit hec commonere, qua neruofa, enam neruos intendunt in Venereis congressibus, vt linum, vrtica, ferula, cephiliones, cardui, gladiolus, & galanga.Eodem modo & cartilagino & plantæ cartilagini medenrur. Cartilago est slexilis molliries natura providentia, ne aliqua corporis partes frangeretur; rupta non folidefeit. Plinius cartiligineum herbaru genus vocat, quod tunicis carnolis constat, vi cucu-mis, cucurbita, raphanus, rapa, napus, & pastinaca. Pastinace timilis hibiscus, quem aliqui molochen agriam vocant, aliqui pistolochiam; vlceribus cartilagineis, & ossibus fractis medetur, ex Plinio.

Plantas, & animalia villos, vel capillos referentia, alopeciis mederi; C A P. XXXV.

SIMILARIVM vltima capillus erit. Est enim in plantis coma, qua ab humanæ similitudine nomen emendicauit. Comam vocamus quicquid hilari venustate crinium modo, summa ramorū veli coliculorum exornat. Sæpe slores, vel slorum stamina, corymbi & vmbellæ, quum foliatum est cacumen, sua venere comant. Nos ca-

pillorum vitiis mederi posse dicimus. Exempla hæcerunt:

Polytrichon, sue adianton cauliculos affert nigro colore nitentes, exiles, capillorum instar, nomen ab effectu obtinuit, polytrichon, quod multitudinem capillorum faciat; dicitur & callitrichon, quod nigros & pulchros capillos reddat: dicitur etiá vulgo capillus veneris, o decoros & venereos reddat: ad defluuia etiam comarum facit. Polytrichon Apuleio herbula est, quæ tenues, exilesq; capillos pro caulibus affert, quorum defectum radices explent. Tricho-: manes ramulis etia tenuibus & capillaceis: ad eadem, vradianton, valet. Thapfia folio fœniculaceo, liue capillaceo, cuius fuccus affrictu alopeceis explet. Auicenna testatur parem non habere in operiendo capillis capite. Abrotono folia minutim incifa; Galenus víti cinere ad alopecias accomodari dicit. Fert quercus excrescentiam quandam, quam pilum appellant: hæc pilula est, comam gerens lanaceam, mollem. Fert & alteram comigeram pilulam, verno tempore melligeno succo manus inficientem, ex Theophrasto: sed Plinius has pilulas ex adipe vrlino alopecias capillo replere dixit.Sunt & papposi flores, qui in capitulorum verticibus capillata lanugine compactifunt, & efflorescentibus sloribus in pappos abeunt. Carduus fructum affert celerius canescentem, & abeuntem cum aura: antequa floreat, contufus & expressus illito succo alopecias emendat.Harundini fastigio senescente, densius excrescit tomentum, vt) in palustribus per autumnű visitur, paniculum multi vocant: arundinum corricu cinis ex aceto inunctus, ad alopeciam illinitur. Sunt & flores, qui summis vmbellarum radiis emicat, rotunda quadam effigie cxlariem effigiantes, vt ferulacex plantx. Laserpitium, ferula cit; perunctus aceto, pipere, & vino alopecias implet, ex Dioscoride.

ride. Euforbium item ferulacea planta, & circinatæ rotunditatis vmbellam gerit; & alopeciam capillo replet, ex Auicenna tractaru de alopecia.

CAPILIARES planta capillorum formam experimentes hac tabella curauimus vt in conspectum venirent. In extremis sedibus adiantum appinximus; in media polytrichon Apulei, infra quercus excrescentiam quandam.

Smyrnium siluestre vmbelliferum; ex eodem ad alopeciam capillo replendam ingeritur. Sic ammoniacum, sagapenum, & opopanacum vmbelliferæferulæ, ex eodem in hiera Logodió ad idem l propinantur. Cepæsuccus alopeciæ affricatur; quia celeriter pilos auocat, sic & allium. Statuminosi flores idem demonstrant, scili-i cet quibus intus capillacea stamina insunt. Myrti stores vt intus stamina continent, sic & capillos augent. Olea myrteos flores affert; ad eadem præstans. Martagon desluentes capillos replicat, & lilium, ex Plinio, & nymphæa liliaceo flore, laurus & hypericon.: Sunt in croco flammea flamina, in capilli exilitaté efformata; quæ : detracta è medio flore, capillis conferunt. Infunt & duriori thymo capreoli, cincinni, quasi crines, epithymum dicti, & capreolorum modo thymi comas inuoluunt, & veluti capillitio quodam exor-: nant: glabrum caput copiosis crinibus comant, ex Auicenna. Villossifima animalia hirsuta pilo crispo, denso, spinoso, vel quæ spinas capillorum vice gerant, demonstrant; quod maximam prestant opemad capillos generandos. Animalia villosissima frigidissimis locis inhabitant, vt villis à frigoribus tueantur. Villosissimus ani- 1 malium lepus; foli enim in bucca & fub pedibus pili, ex Aristotele, 1 & Plinio. Ex leporino crure, vel lana exucta, ex Dioscoride fit medicamentum ad alopeciam. Vrsi pellis villosissima, & Numidicis prolixiores pili, ex Solino: eius adeps alopecijs subuenit, ex Dioscoride,&Auicenna.Suum pili crassiores,quam boum,&elephantorum; nec hybernum amittere solent, vt cæteræ quadrupedes: | eius axungia fluenti capillo fert opem, ex Plinio & Ægineta. Vulpi pellis villosa, in Germania villosior: cuius caput vstum & inunctu, alopecia emendabitur. Erinaceus & histrix aculeos pilorum vice, habent: nam & pili in spinas degenerant: cinis exusti echini valet: ad capillorum defluuia, exGaleno. Capræ spirillum habent dependentem ex mento: sunt enim pili crassi, & hirsuti: quorum cinis mire fluentem capillum cohiber, ex Dioscoride & Plinio Hippocampo crista duris horrer pilis: ad alopecias emendandas datur. Idem de reliquis suspicandum.

Flaue

Flaue & nigra plantarum partes, & animalia ad flauos nigrosque capillos reddendos prastant; CAP. XXXVI.

DOSTOVAM in crinium sermonem incidimus, doceoimus etiam exapparenti indole, quomodo mulieres placeant viris fuis, & virimulieribus, scilicet quomodo eos slauos reddamus: naminspiciendo flauas plantarum partes, radices, truncumi, flores, sue fructus, si eos optime slauo colore coloratos intuebimur, ad capillorum decorationem valere cognoscemus, demonstrante Natura. Lysimachia flore aureo est, lytron, tam Dioscorides, quam Plinius alio nomine appellari tradunt, quod putatur pro luteo deprauatu. Vitruuius ait, qui non possunt chrysocolla, herba, quæ luteum appellatur, vtantur; cœruleum inficiunt, & conficiunt viridiffimum colorem. Talis est lysimachiæ apud nostros infectores vsus: nam cæruleo colore, quo glastum tingit, eam superinducentes, viridem efficiunt colorem:nam si per se sola adhibeatur, flauum colore reddit:quia flauum facit capillum; pictores enim ex luteo & cœruleo cotritis, viridem efficiunt colorem; à luteo colore, quo micant flores, capillu flauu facere coniecerunt. Xanthij semen, quod in echinata platani pilula inuenitur, rufescit antequa marcescat; collectu & tulum in fictili, capillu reddit flauum : sic cum vsus exigit, heminævnius instar in aqua tepida capiti collinatur, vtiq; si præparatum ante nitro fit caput. Ex quo vsu Xanthum sumen dictu putant. Ligustrum, sine cyprum Dioscoridis, quod è Turcia nobis adfertur, vulgo alchena dictum, cuius folia contrita, crocea, fiue ruffa, ruffum capillum reddunt, vt idem inquit; non auté liguftrum vulgare Matthioli, si folia in radicule succo maduerint; quum constet radicula, si germana est, quam afferunt, croceo folio. Erythrodanum Latinis rubea dicirur; quia semé & radix rubea est, quibus lanx & pelles inficiuntur, ob id ab infectoribus studiose colicus; folia capillam tingunt. Chrysolachano ex colore nomé inuent, in luteté languescéte, auri emulo, nec aptiori vocabulo, à re ipia dicto, appellari potuisser: & zmulum auri colore satis confessas videtur Phanus, quum capillos infici filuestri præsertim atriplice commemorer. Accipitrinus pes colore subluteo est, quo capillus rufo colore inficarur Lyci) lignum intus rufelcit,& radix ruium & macerari im croceum luccum reddit;flauos capillos facit ex eode. Lorus radice & fractu

N Google

croceis est: Plinius radice lanas, pelles, & cortices tingere dixit, sed Dioscorides capillos rusare. Sine vulgaris lotus suerit, sine Aphricana, quá nos iuiubam appellamus, mulieres nostre etiam suum fructú crocarú, puniceumue incoquút, ad deaurandos capillos. Thapsos in Theocrito Poeta legitur herbægenus, tingendis lanis vtile, quo &capillus rufescit; quod non à thapsia diuersum iudico, quu& thapsia in cacumine vmbellas ferat anetho similes, & super eas luteos flores. Mel aurei coloris est: supra omnia flauos, rufos, & aureos capillos efficit. Extrahitur enimaqua chymisticis vasis & oleu, vt docebimus; hoc rufos, illa aureos capillos tingit mire; colore ad multos dies durabili. Rhabarbarum luteo succo est, tingendis capillis optimum, & caput non lædit. Ex aureo lithargyro paratur decoctum, mire ad capillos aureo colore tingendos vtile, ex Plinio. Arbos, quæ vocatur euonymos, nostri, quia ad fusos neru muliebri celebres vsurpant, susanum vocant; store est luteo, siliquis quadrangulis, grano crocata membrana clauso, ligno intus buxeo; no- 1 stræmulieres eo vnguentu parant, quo ad pulchros & slauos capillos reddendos vruntur. Et ne latius euagemur, res omnes fere croceæ, croceos capillos reddunt. Nos eiusmodi decocto sæpissime vsi fumus. Sumito rhabarbari fabæ magnitudinē, fæni græci manipulum, croci filuestris, liquiritiz, tabacci vocati, corticum aranciorum, ac triticeæ paleætantundem; his quernum cinerem addito, & incoquito, ve tribus digitis descendar aqua, inde lauentur capilli. Eadem merhodo nigræ plantarú partes, siue semina, radices, & folia, nigriq, coloris animalia, nigros capillos reddunt. Et ad exempla accedamus. Hedera herbaceis primum corymbis, mox arris, capillú denigrat, ex Dioscoride. Myrtus baccis nigris; ad capillorum nigritiam vti debere monuit idem. Nigris moris rubus fruticat, velut atro cruote manus inficientibus; eo capillus nigro colore inficitur. Morus fructu, quum pubescit rubro, vbi maturuerit, atro, vt nigræ vitis fructus languineo colore, atro manus tingentes. Tingunt capillű vitium, & ficus nigræ folijs simul coctis in aqua cœlesti. Rhois fructus rubescit; vbi maturuerit, nigrescit, túc eius decoctú capillos denigrat. Adianto iuncei sunt cauliculi, capillares, susco, sericeoue colore nigricantes; capillum tingit: & ad hoc decoquitur in vino cum semine apij, ex Plinio: alij callitrichon, alij polytrichon vocant, vtrunq; ab effectu. Eruo semen nigru, siliquæ eius virides, priusqua indu-

paniany Google

indurescant cum suo caule, folijsque contritæ, capillos nigro coloe inficiunt, ex Plinio. Cupreffi nigra folia capillum denigrant ex aceto. Acaciæ seminis succus maturus niger, acerbus rufescit, probatur nigra, flore subobscuro, ex Demetrio: eo capillus nigro colominficitur. Polemoniænigro in corymbis semine, Plinius nigririm capillo dare in oleo decoctum dixit. Hypericum semine nigro, succo sanguineo, capillum denigrat, ex Plinio. Ilex ligno, folio & radice nigris; iligneæ radicis cortex coctus, dú mollitus intabekat,& tota nocte illitus capillos denigrare traditur, prius cimolia terra purgatos. Gallæ combustæ aceto decoctæ, capillos nigros reddunt. Lithargyrum argenteum decoctum in lixiuio ex quercus cinere, & calce parato, víque dum iniecta alba lana, eam perfecte tingat, mire barbam, & capillum tingit nigerrimi coloris, diuq; durabit, nec detegitur tinctura. Ladano nigra folio; capilli nigritia custodit, & canitiem arcet. Nos hac mistura vti solemus pro barba & capillis: Simito lixiuij comunis quantum voles, decoque in eo faluiæ,& lauri folia cum corticibus iuglandium viridium: mox laua: autablue madefacta spongia, & lætaberis effectu; plurimum enim nux ad denigrandum capillum valet, primum prodeuntibus id cópertum, infectis tractatu manibus. Ouidius;

Nostra notat fusco digitos iniuria succo, Cortice contactas inficiente manus.

Eadem regula & in animalibus valet. Capillum denigrant sanguisugæ, quæ nigerrimæ sunt, quæque nigro vino sexaginta diebus
computruere. Alij in aceti sextarijs duobus, sanguisugarum sextarium in vase plumbeo iubent putrescere totidem diebus, mox illini
in Sole. Sornatius tanta vim habere tradit, vt nisi oleum in ore cotineant, qui tingunt, dentes quoque corum denigrare dicat, exPlinio. Cornicis ouum in æreo vase permistum, & diu exagitatum, illitum deraso capiti, donec ouum consumetur, nigrum capillum
essicit: sed donec inarescat, oleum ore habendum est, ne nigrescant dentes, ex Plinio. Oua hirundinum, quæ nigerrimæ sunt
idem essiciunt.

Glabri, & crispi plantarum caules, folia, & animalia ad psilothra, & crispos capillos valent; CAP. XXXVII.

CVNT pleriq; herbarum coliculi glabri, læuesque, quibus sustol-Iuntur; funt & depiles pleræq; animalium cutes, quæ ad pilor nuditatem valent, & ad phlothra. Hyacinthi caulis nulla horret :fperitate, huius radix magonicis venalitijs pulchre nota, quæ in vino dulci illita, pubertatem cohercet, & non patitur erumpere. Hoc medicamen comitatur fabula pueri Hyacinthi, que Apollo dilexerat, quod impuberes homines reddat: caule & radice imum ventré pueroru illinunt, quod tardius pubes erumpat. Cypero læuiscaulis &glaber; vis ei psilothri tribuitur, quod cofestim pilos detrahat. Dryopteris læuibus cauliculis, filici similibus: radix tusa psilothrū est. Animalia glabræ cutis pro psilothris valent. Thinnus ab omnibus squamis omnino nudus, sed cute plane læui, ex Aristotele. Pulmo marinus, si idem sit, pellucidus, crystalli instar, læuis, ex pituitosa substantia, quæ in aquam soluitur. Lepus marinus læuis etiam, loligini fimilis, Plinius. Pülothrum est thynni sanguis, fel, iecur, siue recentia, siue seruata; ieeur etiam tritum, mistumque cedria, plumbea pyxide affernatum. Ita pueros mangonizauit Salpe obstetrix. Eadem vis est pulmonis marini. Leporis marini languine & felle cancri scolopendræ marini cinis cum oleo, torpedinis cerebrum cum alumine illitum sextadecima luna. Ranæ parnæ sanies efficacissime psilorhrum est, si recens illinatur, & ipsa arefacta ac tusa, mox decocta in tribus heminis ad tertias. Sanguisugæ quoque tostæ in vase hæili,& ex aceto illitæ,eundem contra pi los habent effectum. Salamandra liquefacta in oleo, pilos cuellit, ex eisdem. Sic & rubera glabros facit, ex Catone, balneando & lauando. Lacerta viridis oleo decocto, post exemptos pilos facit ne nascantur, ex Galeno. Chamæleo valet ad depellendos pilos è palpebris, ex Galeno & Archigene. Sed telle vtitur Plinius. Magnum accedit capiti decus ex crispo capillo, idque à mulieribus maxime expetitur, & quomodo id fieri possit, Natura docente, ex folioru similitudine, aliarumue plantarum partium edocemur. Adianto crifpum veluti folium est, cuius decoctum ex semine apij, adiecto; oleo copiole, crispum densum que capillum facit, ex Plinio. Apium folijs infignitur læuiter crispis, dissectis,& oris leniuscule laciniatis,: nd cadem:

adeadem valet; ob id à Plinio cum adianto adiunctum est. Sphondylij frondes quadantenus in extremitatibus crispæ, capillamenta crispa reddunt peruncto capite, ex Dioscoride. Sic castanearum echini suis aculeis crispum capitis capillitium imitari videntur; faciunt etiam crispos capillos. Cameli pilus fere crispus, simi cinere capillum crispari cum oleo dixit Plinius, vt etiam ex sanguine pulli bubonis.

De plantarum partibus qua humanas reprasentant; & primo qua caput, item animalia magni capitis; CAP. XXXVIII.

Diximvs similares partes; nuncinstrumentarias, & dissimilares; & has in duas partes dividem, externas, internalq; Primo externas,& à capite incipiemus. Caput in plantis ab humana similitudine appellamus, quod in orbem glomeratur: vnde partes, quæ globoso tubere concrescunt, illico capitis appellationem sibi arrogant. Radices nonnullæ funt, quæ in capitis magnitudir.em extuberant, yt scilla, sic & fructus, yt cucurbitæ, mala Punica. Scillæin tantum crescunt, vt ad humani capitis magnitudinem accedant: eius vsus est ad comitiales, & alias cerebri ægritudines, præcipue ex frigiditate ortas.Pancratijeiusdem generis; eiusdemque formæ& virtutis. Interapij genera capitatum est, quod instar humani capitis in Campania exauctum vidimus: proprietate quadam caput ferit, quod folia & semina nigra gerat, arcet tamen ebrietatem, ex Simeone Sethi. Nux Indica fructum producit prægrandem, circinatæ rotunditaris melonis modo; oleum ex ea elicitur, ad dolorem & alia capitis vitia. Cotonea struthea, quæ magnitudine sua caput zmulantur, capiti & cerebro conferunt. Cucurbita & melones, cateris fructibus vastiores, contra capitis dolores, quam agritudinem Syriasim vocant, suis ramentis occurrunt. Papauer satiuum capitarum est; ijs darur, quibus accersendus somnus. Illud tandem Plinij non omittemus ex similitudine desumptum. Herbam in capite statuæ naram, collectamque alicuius in vestis panno, & alligatam in lino ruffo, capitis dolorem confestim sedare tradunt. Magni capitis animalia paulo supra mensum robusta sunt, cerebrique perfectionem ostendunt, nobis Naturæ indulgentia, ad nostri capitis vitia valere demostrantur. Asino grade caput, tauroad sui proportionem paulo maius; ob id Plin. Ex eadem aqua, de

Biguizad by Google

qua aut bos, autasinus biberit paululum sumprum, aut potatum, tollit efficaciter capitis dolorem, asinique cerebrum ad comitiales valet. Elephanto prægrande caput, ex Oppiani descriptione: credidit Aetius non paru iuuari memoria scobe dentis elephati ex mulfa pota, & proboscidis tactu capitis dolorem leuari, ex Plinio, &comitialibus mederi. Sui caput grande: duo funt in eius capite officula perforata à dextris & sinistris, quæ licio suspensa, capitis dolorem tollunt, ex Marcello. Castoreo grandiusculum caput; idipsum capitis doloribus illinitur, ex Plinio: suffitu & respiratione haustum, vtilem dixit Galenus capiti; cum aceto mulfo datum comitialibus, ex Plinio; inunctum medetur vertigini, lethargicos, & veterno obdormiscentes excitat intusum, ex Dioscoride, Plinio, & Auicenna. Nocturad corporis magnitudinem prægrande caput, à cauda de ouo exit propter pondus capitis; eius cerebrum in cibo sumptum capitis dolori remedio est, ex Plinio. V pupa magnum haber caput eius pennæpositæ supra caput hominis sedant sodam, id est capitis dolorem; lingua suspensa præstat oblinioni, ex Rhase. Einsdem generis vlula, cuius osla capiti alligata, capitis dolorem sanant, ex Plinio, Galeno, & Sexto: cerebrum in cibo fumptum comitiales curat, ex Actio. Aquilis paulo fupra iustum, caput; eius os capiti alligatu, remedium est ad cephalalgiam. Struthio camelo, caput minimum, idem ad capitis vitia de eo nulla extant remedia.

Flores qui oculorum speciem reprasentant, & animalia, eorum vitis mederi; CAP. XXXIX.

Lores sunt, qui oculorum similitudinem monstrant, in medio rombilicum habentes, qui pupillam repræsentant, folia cirrum ambientia, quæ bullatum illud glomerulum cingunt, radios ostendere videntur. Hos omnes oculis mederi dicimus. Et modum ostendemus. Anthemis, siue chamamelon vmbilicum in medio aureum habet, folio lis per ambitum radiantibus, orbiculato ambitu candidis, & purpureis: illita, ægylopi medetur. Aster Atricus slorem in cacumine profert, per ambitu diuisum anthemidis modo, folio lis stellæ modo radiantibus: oculorum instammationib medetur. Semperuiuum maius, siue aizoon, Romani Iouis oculum vocant, alij buphthalmon, vel zoophthalmon, & oculum ex Plinio, quod folia in ambitu oculorum estigiem referant. Dioscorides oculorum in

Digitized by Google

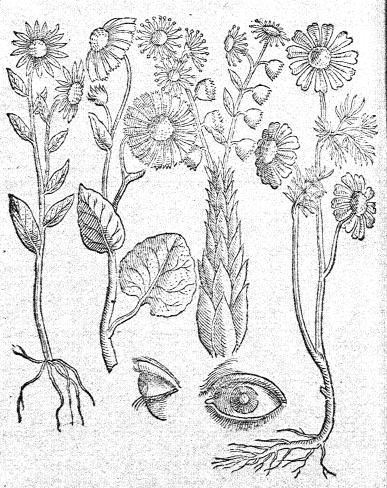
rum inflammationibus mederi dixit. Nardi Celticæ species visitur, flore radiato albo, buphthalmi æmulo; ad oculorum medicamenta, vt Celtica nardus reconditur. Caltha florem in orbem circinatum refert, vmbone in centro exeunte conspicuo in speciem oculi, siue luminis. A Columella videtur buphthalmum dici;

--- & flauentia lumina caltha.

Adhuius vsus acuitur in dies oculorum acies: & huius flore stillatitia aqua, oculorum rubor & inflammatio arcetur, si oculis instilletur; aut si lintea in eo madefacta supponantur. Hieracium flores in ambitu circinatos habet: hanc dicit Plinius accipitres scalpendo, succoque oculos perungendo, obscuritatem cum sensere, discutere: valet ad omnia oculorum vitia, ad nebulas, caligines, epiphoras. Vulgo scarzonera vocata; florem promit in orbem circinatum expluribus foliolis coronatum, vt oculi radios imitetur. Lacteus è ra-

dice fuccus, oculorum aciem acuit.

Aconitum pardalianches oculorum medicamentis leuandi doloris gratia adiicitur: florem in medio bullatum habet, circum radiantibus foliolis. Helenium pro floribus ocellos habet, vt anthemis; vinum ex helenii radicibus paratum, mane viium acuir. Seris pluribus foliolis, velut radiolis concinnatis, slorem oculum effigiantem profert; oculorum inflammationi auxilio est. Abrotonum fæmina floribus referta, comantib.in summo auri fulgore corymbis,&oculorum inflammationibus commode illinitur. Anemones refert florem papaueris, in medio capitula nigra, medetur oculorum inflammationibus, cicatricibus, & hebetudinibus. Papaueris flos similis, & virturis. Argemone, vt anemone, flore conformato, ex ea curatur argema, & nubecula. Scabiosa flores profert, quibus defluentibus, capitulum remittit, rotundis ocellis refertum; raro Naturæartificio oculorum albugines tollit. Iridis flos oculorum colores refert, membranam 2004 dicur; cit lachrymas. Acaciæsemen lupino simile, siue crystalloidi oculi; succus oculorum medicamentis valet, & procidentes reprimit. Nuncad animalia noster se convertat sermo, num aliquod insigne in oculis habeant, quo admoneamur à Natura ad præclara aliqua oculorum medicamenta. Chamæleonti oculi in recessu caui, & prægrandes, & maiores quam corporis proportio pofcat; ad glaucomata, fuffu-fiones & alia oculorum vitia præftat. Rana in oculis folum fanguiOcviarivm florum spectandas delineationes peculiaris hac tabella exhibet, qua hoc capite pertractantur: primam sedem à dextris sibi vendicat asteris Atticiplanta; secundam pardalianchis aconiti, subsequentem aizoi; postremam anthemidis. In calce in prospectum, in obliquum oculos expressimus.

rariis experimétis Lidem. octuz

popularity Googles.

Noctuæ magni oculi; ad optime videndum valet. Idem de vlula fentiendum. Pauo oculos in cauda multos habet depictos: ad lippitudinem valet susfumigium è suis pennis factum. Oculi testudinis marinæ lumen longe lateque iaculantur, morienti alter oculus clauditur, alter apertus remanet, ex Æliano: valet ad oculorum claritatem. Lapis vulgo dictus belloculus, quod in albo orbiculo circinata nigra pupilla conspiciatur, vnde nomen adeptum: manibus gestatus claritatem visus conciliat.

Magnarum aurium animalia ad auditus grauitatem valere; C A P. X L.

DLANTAS, quarum partes animalium aures imitentur, dice $oldsymbol{\Gamma}_{ ext{mus}}$ postea , quum animalium partibus similes plantarum partes demonstrabimus; nunc de animalium auribus. Sunt aures auditus instrumenta ad percipiendos sonos parata, animalibus ad defensionem data, vt sonitu territa pericula aufugiant; ob id quibus maiora & magis anfractuofa, melior auditus. Pifces vix confrat qua parce audiant, ob id obtusior audiendisensus, ytpote minus eis necessarius; sed ad exempla accedamus. Lepus magnis præditus est auribus, quia timidum animal, & inerme: quibus in periculis fibi consulerer; decebat bene auritum esse, vt pericula & infidias longius perciperer, & mature fibi prouiderer. Festus auritum vocat à magnisauribus, vel ab audiendi facultate. Plutarchus in Sympokacis sensus acrimonia leporem excellere dixit, & auditu acertimo præditum: quare Ægyptii in factis literis auditum defignaturi, leporem pingunt. Apud Græcos nomen xayos, ab audiendi facultate, 🕉, auris est, 🚜, lignificatum auget: valet ad auditum, figravitas fit audiendi; laudant coagulum leporis tertia denarii parte, dimidiaque fagapeni in Aminao vino, ex Plinio: fel capræ corio tepefactum, in aurem immissum, ei, qui nihil audiat, auditum refricuit, ex Galeno. Afino aures longæ, latæq; funt; nullum animal afino acrius audire fertur, excepto mure, Suidas in Mida: fimum afini recens cum rofaceo ad grauitatem auditus tepidum instillatur, ex Plinio. Vacca à triginta stadiis maris mugitum, amatoriam lignificationem, quali telleram Veneris dantis, exaudit : ob id Ægyptil vaccam venerantur, & Isim bubulis cornibus singunt, Ælianus: fi gravitas fit aurium, Plinius fel bubulum cum viina

capræ imponit, & reliqua Medicorum familia, vel tantum vrina vetus calefacta medetur per lagenæ collum subeute. Sensu acerrimo audiedi, vt animalia vngula bipartita prædita, capras esse putat, ex Æliano; & hominem acuti auditus Ægyptii significates, capram pingunt, quæ auribus & quadam gutturis parte audit. Adeps caprinus instillatus auribus surdos sanat, ex Æsculapio: vel sel bubulum cum vrina capræ in cornu caprino per viginti dies inhumatu ex Plinio. Vulpes animal solertis auditus, amnes, gelatosque lacua ad pastus itura, redituraque non transit, nisi aure ad glaciem apposita, coniectare crassitudinem gelu, ex Plutarcho & Æliano: adep vulpinus ad aurium remedia valet. Aper optime audit. Vulgaris versus;

Nos aper auditu; lynx visu; simia gustu; Vultur odoratu,pracellit aranea tactu.

Ad aures minus audientes lotium in vino repositum tepesactum auribus instillant, ex Plinio. Canis, præcipue sagax, magnas habet aures: nilcane sagacius prouerbio fertur: canis adeps cum absinthio & oleo vetere aurium grauitatem sedat, ex Plinio. Anser ad strepitus ales acuta. Virgilius;

--- canibusve sagacior anser.

Galli, victis Romanis, in vrbem irruperunt, Romamque, preter arcem Capitolinam, ad quam difficilis erat ascensus, ceperunt nocte intempesta, quæ non custodiebatur, inuadunt; ac arx capta suisset, nisi anseres intersuissent; qui, cum eorum natura sit minime ab strepitu compescere, ad eius clangorem circumsusas excubias excitarunt, ex Æliano: Lucretius ad id,

Romulidis arcis seruator candidus anser.

Ad aurium grauitatem valet seuum ex ansere auribus instillatum, ex Apollonio apud Galenum. Grus sensus acrimonia valet ex Aristotele; quicquid senserit, voce significat, ex Oppiano. Pingue illud dum igni coquitur, quod superfluit, auribus instillatum grauitatem auditus tollit, ex Simeone Serhi.

Planta, & dentata animalia dentibus, & dentationi prestant; C A P. XLI.

SVNT fructus, & arborum radices, quæ adeo affabre hominum dentes demonstrant, vt non alio Naturam has similitudines of stendisse.

Aendisse certo sciamus, quam ad hominem commonefaciendum ad dentium dolores, & dentitiones valere. Ad id oftendendum exempla afferamus aliqua. Acini mali punici vere dentes repræsentant; ad gingiuarum vitia, & dentium firmitatem valere eius decodum testantur auctores. Pinei nuclei incisorios optime dentes mentiuntur; pini folia cum aceto decocta, dolores dentium mulcent. Dentariam herbam, cuius radix miro naturæ artificio compactili squamarum serie constat, ve verè dentes demonstret, dentibus prodesse audio: quod facile esse potest, quum maxima acerbitate prædita sit. Quæ animalium dentes representent, dicemus deinceps. Sunt & inter animalia, quæ validissimis & magnis dentibus armantur, situ, numero, excessuque insignibus: valent etiam nobis ad firmandos dentes, & ad puerorum dentitiones. Robustis canibus ferrati, & pectinatim coeuntes dentes funt, ne contrario occursu hebetentur, & validi, vt facillime frangant ossa. Dentium canis cinis cum melle tarde dentientes adiuvat: & canino dente finistro maximo circumscarificando eum qui doleat, adiuuatur, ex Plinio. Lupis serrati dentes, & robusti; quare eius morsus vehementissime obest: lupi caninus dens in magnis operibus habetur: nã infantium gingiuas exterit, quo dentes leuius proueniant, ex Plinio. Leo dentes serratos habet, & inter ea, quæ tales habent, leo non amittit caninos, ex Aristotele: si dens leonis caninus collo pueri suspendatur, antequam cadant dentes, & in ortu dentium secundorum, securum ab eorundem dolore reddet, ex Rhase. Mures in Paro insula ferrum exedere, & conficere dicuntur. Amyntas in Teredone Babylonica scribit eodem cibo vsos, ex Æliano. Gyaros vna Sporadum insula est, vbi mures ferrum erodunt, ex Suida, & Stephano. In Cypro idem accidere scribit Aristoteles in Mirabilibus, Heraclides in Chalcidenfibus. Plutarchus in vita Marcelli aurum corrosisse in cella Iouis scripsit: Plinius bis in mense mures iuber mandi, vt caueantur dentium dolores. Hyæna lupi species, dentes serratos habet; cuius dentes détium doloribus, vel tactu, vel alligatos prodesse ordine scribunt. Lamia piscis, dentibus est acutissimis, densis, triangulari forma vtring; serratis, quorum sex numero ordines: primi ordinis extra os prominent, & in anteriorem partem vergunt; secundirecti, reliquiin os recurui: hos puerorum collo mulieres suspendunt, vt dentitiones adiquent. Delphini dentes

Digitized by Google

pectinatim coeuntes habent; infantium quoq; gingiuis, dentition nibusque multum confert delphini cum melle dentium cinis, & fi

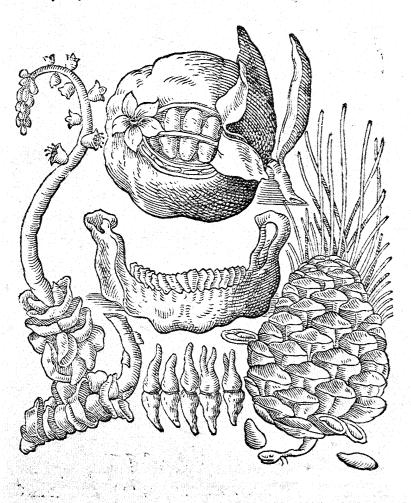
ipso dente gingiuæ tangantur.

Canis galeus piscis dentes habet acutos, & ad latera recurnos, sie & glaucus: infantium gingiuis, dentitionibusq; multum coferunt veriusque piscis dentium cineres: horum etiam dentibus gingiuas tangi prodest, & è collo suspendi. Sus, elephas, & hippopotamus exertos habent dentes, eisque ad auxilium, & robur datos, quibus non decidunt, ex Aristotele. Cerebrum illitum gingiuis puerorum valet ad faciles dentitiones. Sunt & robusti animalium rostri, validiorum dentium vice, ad molendum cibum, & defensionem dati à Natura. Pici rostro quasuis arbores, & quercus tundunt, vt Grecis คุยงรองส์สิงเ dicantur, ex Æliano; pascuntur enim vermibus, & tam vehementer arbores excauant, vt eas sternant; præduras amygdalas etiam tertio ictu pertundant, & nucleum erodant, ex Aristorele: quorum rostrum ad collum suspensum, omnem tollit dentium dolorem. Coruini generis auibus prædurum rostrum darum est, ex Aristotele: dentiù dolorem statim eo alligato abire tradit Plinius. Galli pugnaces & valido sunt rostro, vt etiam lapillos rumpant: officulo gallinarum fi quis gingiuas scarificer, proiecto officulo, statim dolorabit, ex Plinio, & sic de cæteris.

Ala in plantis ad hominis alarum tadia valent; CAP. XLII.

In TER caulem & ramos anfractus quidam innasci solent, vnde noua proles egreditur; ala dici solent, facta ab humanis alis translatione, velut sinus, vel angulus, in quem in vtroq; complexus coierunt; vnde alarum caua, sinusq; idem sunt: si quando in herbis, arboribusq; plus iusto conspicuos conspicabimur, admonet eo iudicio nos Natura ad virosos hominum alarum odores præualere: nam & homines qui cauas habent, eiusmodi vitio obnoxii esse solent. Id aliquibus exemplis demonstrare sat erit. Latis surgit scolymus alarum eauis, inter caules, ramos, & frondes: graue olentiamalarum emedat, si emedullatæ radicis vncia in vini Falerni heminis tribus decocta ad tertias, & à balneo iciuno, item post cibum cyathis singulis pota. Dioscorides vrinam trahere copiosam, sætentemque

EVVISOS à maxilla dentes tabellula oculis subiecta exprimit: à dextris è dentariis speciem vnam designauimus, putantes ad dentium similitudinem essigiandam suffecturam: à sinistris pineum conum desquamatum, vt è suis loculis iacentes, & exempta pirydes, siue pineoli, & in medio mali punici cortices & membranulam dissecuimus, vt acins eosdem simulantes in conspectum venirent.

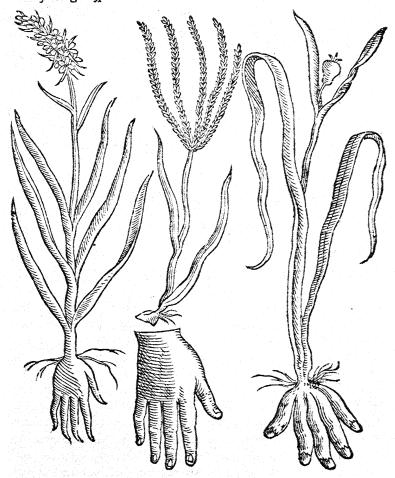

temque indescripsit. Genicula dipsacus habet, binis foliis amplectentib.carinato alaru sinu, in quo sideliæ, aut labri modo pluuius humor subsistit, vnde nomen herba duxisse videtur. Quidam alis succum illinunt ad idem, exsiccantem, abstergentemq;. Smyrnium caulem habet per medium folium transeuntem, vt rotunda folia perforatum caulem ambiant, velut alarum caua ostedentem, idq; describentes scriptores, alosum dicunt. Theophrastus myrrhæ naturæ dixit simile, nihilque à myrrha differre, item myrrha sata natum: myrrha si alumine liquido perungatur alæ, virus exstinguunt tædiosum. Sed smyrnium, iis, quibus anima fætet, grauis halitus tædium emédat: ob id meritorias mulieres apium comesse, vt graue virus odoris abigant, oraque earum iucundiorem expirent auram. De periclymeno & perfoliata dicendum idem, sed inexpertæ adhuc vires. Albucus alosa planta, ob id ad alarum tædia valere Dioscorides & Plinius dixerunt. Hirci valde cauas habent alas & pessime olent: vnde hircinus odoralarum dicitur ab his, & ex eis remedium. Hirci maturioris cornu derasum, vel exuctum cum felle hirci miscerut, & pondere æquo myrrha adiecta, atque inde alæ, demptis pilis assidue perfricentur, ex Marcello.

Digitatas, & articulatas plantas ad digitos, & podagras valere; C A P. XLIV.

Plantæ, quæ eiusimodi membra mentiuntur, ad articulos, podagras, earumq; vitia valent. Sunt enim nodosæ herbæ, vel geniculatæ, vel articulatæ, quæ in quosdam nodosæ extumescunt; quod vero inter artus, & genicula nodium intercidit, internodium dicimus; partes crassiores nodis conglobatæ, in quas internodiorum extrema coeunt, pertebræ dicutur: Hermodactyli radices digitispeciem referunt, in quibus etiam vnguium imago spectari potest in summitate, quæ divaricantur in quatuor, sine quinque radices: Serapionis, & Pauli monitu vim habent ad articuloru dessum præcipuam. Sunt è testiculorum genere digiti citrini appellati ab Auicenna, qui humanæ manus similitudinem ostendunt, ob id vulgus Christi palmam vocat. Eius radix ima sui parte in equales quaternos, vel quinos dividitur, velut digitos: neruorum obstractu, & pituitosa saburra oppressis opitulatur.

Hvc potissimum spectant palma Christi vocata, hermodactyli, & vulgaris ischami, siue dactyli Pliniani planta, digitatas manus notantes, vt in superiore sede videntur; in ima vero manus cum suis digitis spectatur.

Est in parietibus nascens gramen digitatum dictum, quod eius cacumen in quinos surculos dividatur, vt apertæ manus similitudinem ostendant; ischamon aliqui dicunt, alij Plinij aculeatum grame,

Digitized by Google

trium generum; nam in cacumine aculei sunt, plurimum quini, daciylon vo cant, hos conuolutos naribus inferunt, extrahunt que, sanguine ciendi gratia; alterum, quod est Aizoo simile, ad paronychia, & pterygia vnguium, vt cum caro vnguibus increuit, vtuntur cum axungia, ideo dactylon appellantes, quia digitis medeatur. Ricinus folia quinquepartito habet: ob id aliquibus Christi manus dicitur: Mesues ea excrementa purgare dixit, quæ ad articulorum compages dessunt: confert & articulorum doloribus, nempe podagricis. Ficus etiam tale folium habet: articulorum cataplasmati imponitur. Nodosæ vitis sarmenta, vinum ad articulos souendos valet, & sic de alijs; etsi vulgo iactetur,

Soluere nodosam nescit medicina podagram;

Demonstrabimus tamen aliquibus herbis ei posse occurri, scilicet i nodosis. Sed quæ herbæ nodosæ fuerint, quæramus ex magistro. I Theophrast. dixit, arbores alias nodosas, alias enodes, vt palustres: nodosæsunt, oleaster, pinaster, & quæ apricis, aridis, vel gelidis locis nascuntur, vt montanæ. Siluestres nodosiores vrbanis, & geni-: cula in harundinaceis,&gramineis proueniunt. Etii ad naturales: causas reducere liber, & nodosæ, siluestres, & siccæ sunt: sed quia arriculi plerung; pituitosis excrementis infarciuntur, ob idsiccis refoluuntur. Harundo crebris intercepta geniculis, Auicenna ad instrumenta iun cturarum valere dixit. Salsapariglia nodosa, frequen-t tibus intercepta articulis, prorius ad neruorum dolores valet. Ra-1 dix china arundinacea est, valet cotra podagras. Iridis radices, vt harundinis, genicularæ, ad podagras, & articulor u duritiam. Sagapenum è geniculato ferulaceo caule, ex Mesue articulorum compagi-: nib.quantumlibet admotum valet, & dolores sedat; quippe quod i humorum lentores in his cruciatus excitantes, funditus delet. Ammoniacum, thapfia, meum, fambucus, ebulus, iis, qui podagra tentantur, eodem modo profunt. Hordeum podagricis inflaminationibus valet. Cucurbita genicularis flagellis eas refrigerat, cucumis, colocynthis, ex Mesue Aristolochia nodosis slagellis repens, ex Galeno podagricis affert auxilium. Brassicæ folia, vbi cauli adhærent, maximum oftendunt nodum & imus caulis in rapi modum intumescit; podagris, & articularibus morbis illinitur.

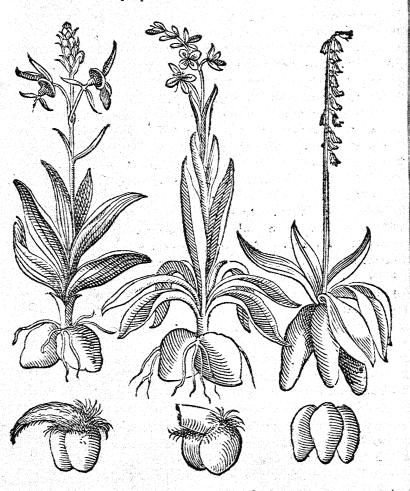
Planta generationis instrumenta demonstrantes, & animalia, ad generationem valent; CAP. XXXXIIII,

NATY-

NATURA procreationi, generationiq; fatagens, multas & varias demonstrat in herbis & animalibus similitudines, quibus homines proli consulere possint. Generationis instrumenta vocamus scrotum, testes, & vuluas: vnde plantas, quæ radicibus, fructib, excrescentijs, alijsue modis hæc demonstrant, ad Venerem valere vereri non debemus. Monstrant fabe colis grandis similitudinem veram, &vulgo fabam vocare folemus. Prærerea Theophrastus demóstransfabægerminationem, inquit: Faba eadem parte radicem fundit,&caulem,qua etiam nexus illiquarum consistit,inque ea veluti principiú quoddá germinandi haudquaquá obscurum: in quibusdam ad mentulæ formam effigiatum sane inspici possit, vt eriam in cicere, & maxime in lupino, ad Venereas vires roborandas cognouimus fabam valere, cum sit multi flatus&nutriméti: ob id à Pythagora damnata, quod rei Venerex proluuiu detestaretur. Sic ciceribus, lupinis, & leguminib. alijs crefcentib. accedit genituræ copia; ve protinus in Veneré ruant, & libidini alacrius indulgeit. Glandes præterea sumam coli parté ostendunt, quá præputiu vestit: præputiún. est pellis, qua glans tegitur, coles ipse, penis: magna est igitur inter glande& penis caput limilitudo: fatiscente calyce, suma glans aperitur,,vt dempto præputio suma colis apparet pars: non ab re igitur multa quis ad penis remedia exglade sumpritare poterit: Glas in cibis multum flatum parit, ex Dioscoride, multum alimoniæ. Simeon Serhi præstare dixit, quod flatuosum, & alimentu habet, facile virilia roborare poterit, ob id etiam puto Pythagora à glandib° abstinendum præcepisse. Nunc è bulbaceo genere radices se offerunt, & plures quam priscis memorate, quas omnes ab effigie 6,20 id est testiculum vocant, & ab essectu satyrion, quod Veneris incentiuæsint: sed Plinio, & Apuleio vnicus bulbus satyrium est. Genera orchidum plura sunt; quæ geminis constant bulbis, testiculoru humanorum effigie, circa caulem in eorum origine per ambitu quam plurimæ fibrillæ, & capillaceæ infunt, ex quib° possint alimentum capere, vt pili in pube lanescunt: intus pleni sunt liquidi succi, viscidi,vraluminis oui, quasi foret semen genitale: siluosis locis, & opacis, vdisq; multiplices sunt &varij, quam vt possint enumerari. Sole Geminos ingressuro florent omnes. In Thessalia mulieres in lacte caprino bibere ad stimulandos coitus dixit Dioscorides, quæ 🗻 mnia è Theophrasto excepit, inquiens:

O 4
Digitized by Google

ORCHIDVM species tres sinximus; duas didymi, tertiam triorchis, simplicis bulbi, cum plerag; sint, omisimus. Conser cum humanis, & in nihilo discrepabunt.

Humanis corporibus vltra illa, quæ sanitatem, morbos mortemq; spectant, alias quoq; herbas afferre suis virib. posse affirmant; vt puta generandi seminis facultaté, sicut qui testiculus appellatus est, & magnum ad coitum datum è lacte caprino essicacé esse. Affert & sartyrium

Digitized by Google

ryrium radicem mali magnitudine, fuluam, intus vt oui candidam; vtendum ea, quum concumbendi incessit cupiditas: si quidem ea proniores ad Venerem siunt. Aliud est satyrium erythronium, id est subrum. cortice radicis gracili, russo, intus albo: non secus atq; scincus libidinem excitat, etiam si manu teneatur, & magis si bibatur ex vino. His succedit Serapias peculiari virtute sua, & mirisica Ægyptijs venerandæ Deæ Serapidis augusto nomine dictus. Asimiitudine testiculorum bulbi omnes Venerem stimulant, ex Dioscoride. Martialis ad hæc;

Cum sit anus coniunx, cum sint tibi mortua membra,

Nil aliud bulbis, quam satur esse potes.

Dracunculus maior radice bulbofa donatus, fingulari, & rorunda, vttesticulus?in vino potus Venerem proritat. Idem de minori dracunculo dicendum. Gladiolus radicibus geminis constar, bulborum modo alterum super alterum insidente, quarum inferiorgracilis, superior vberiorem: superiore in vino potam Venerem stimulare tradidit Dioscorides. Hastula regia bulbosa, multis radicibus testiculos imitantibus constat, quibus Venerem excitari sæpius diximus, cum vino, aut melle perunctis, aut bibentibus, ex Plinio. Idem de croco, allio, cepa, ampelopraso, & cæteris dicendum est. Sic & quæ oblongo corpore scroti ostendunt imaginem. Porrum Venerem excitat, adeo scroto simile, vt in prouerbium abierit. Eadem forma adolescens cepa, Plinius. Auiditas coitus putatur & cibis fieri, viro eruca, pecori cepa. Apuleius amatorium esse staphylinum dixit, fortasse quod Venerem stimulari hoc cibo sit creditum; &ideo conceptus adiuuari etiam prodiderunt, ex Plinio. Raphano Venerem stimulari putauit Plinius. Siser eiusdem formæ, & vt Opion & Diocles tradidere, ad eadem valer; sic de napo, rapo, pastinaca & alijs dicendum. Sunt & quædam plantæ & animalia pubem referentia: quæad eadem valere iudicarem:nam radices quedam in earum summitate lanuginem habent, vt pubis lanuginem exprimant. Eryngij lanuginosa folia circa radices habent; quorum radices faccharo, vel melle asseruate, valent, vt qui eas ederint, salaciores euadant. Leontopodion circa radices lanosiore flocco canescit; ad amatoria valere tradit Dioscorides. Concha est pesten vocata, quod fæmineā pubem referat, valet ad venerea, vt oitrea, quorum species est. Demonstrant & animalia, que eiusdem sint virtutis, aliquod infigne in luxurizinstrumentis. Buteoni, ex accipirrum genere, testes terni, Græci selspyn vocant: eis, qui in Venerem infirmiores sunt, buteonis testiculos cum melle decoctos recentes donant, & statim coibunt. Archelaus lepores androgynos dicit, vno, eodemque tempore alios implere, & ex se parere; quod non nisi ex supersua seminis abundantia & sœcunditate euenit, quod eius hirsutie significatur, ex Aristotele libro De animalium generatione, & Problematum: leporum vuluas & testiculos quidam Medicipoilere putant ad coitum in viris, conceptum in mulieribus excitandum. Brileto, & Tharnæ ceruis quaterni renes sunt, ex Plinio; quod idem Ælianus ex Apione refert: sed eius genitale valde neruosum est, ex Aristotele: ceruini testiculi sicci aliqua partem potato, & concubitum excitabunt cum voluptate, Helychius, & Varinus. Gallis in coitu testes grandiores fiunt, ex Aristotele; quod etiam de perdicibus verificatur, & de palumbis: & omnia ad coitum valent. genitale offeum in aliquibus demonstratur, & ad idem præstant, vr in lupo, vulpe, cane, & mustela videre est. Sic & animalia, quæ nimia copia seminis cito coitum absoluunt, & præcipue ea qua non foris testes, sed intus in lumbis habent, obamplexuum incommoditatem citius coitum complere oportebat; ob id semper præparatam seminis copiam habent, & è lumbis ad restes breuis est tractus, vt in ouiparis videre est; ob id ouipara salaciora; &in ouis substantia maxima ad luxuriam est. Heraclides apud Athæneum, apud quem Alexis Poeta quoq; oua inter cibos Venerem incitantes numerat, & Auicenna. Prodigiosælibidinis perdix: si contra mares steterint fæminæ, vt in animalium historia scripsit Aristoteles, aura ab eo flante fiunt prægnates: hiantes exerta lingua per id tempus æstuant, concipiuntque superuolantium asslatu; Tepe voce tantum audita masculi, ex Plinio, quod & Auicenna repetit,& Athenæus ex Alexandro Myndio. Dimicant inter se mares desiderio sæminarum, victus in pugna victoris Venerem patitut. Proditum à Mythicis est, Perdicem fuisse venatorem, qui matris infando amore correptus sit; dum vero vtrinq; immodesta libido feruer, confumptus, & ad extremam labem perductus est: caro perdicis Venerem promouet, ex Auicenna; oua in cibo sumpta vocat Kirannides amatorium poculum, quia venerem concitant. Galliter stes in renibus habent. Alexander Myndius apud Athenæum, Ver

neris concitatores esse. Eadem coturnici conneniunt, quæ de perdice diximus. Gesnerus medicus adipem coturnicis cum pauco elleboro ad vim Veneris excitandam membro pudendo inungit; testes sub iecore habet, vt ex eodem legimus. Attagenæ caro ad idem valet, ex Aucenna. Pulmonis vulturini dextræ partes Venerem cocitant, viris adalligatæ gruis pelle, ex Plinio. Aquilæ renunculi, & testiculi sicci in cibo vel potu dati, siue viro, siue mulieri cocupiscentiam excitant. Succedunt his quadrupedes ouiparæ, quæ testes in renibus habent. Crocodilo testes intus adhærent lumbis, ex Aristotele: crocodili è dextra maxilla dentes adalligati dextro lacerto, coitus stimulant, ex Plinio. Salamandræ cibo Venerem ac-14 cendi, si detractis interancis, & pedibus in melle seruetur, tradit Sextius ex Plinio. Mirum & de stellionis cinere, linimento inuolutum in sinistra manu Venerem stimulare; si transferatur in dextram, inhibere, Plinius. Ad Venerem ciendam, Oribasius apud Actium: stellionem vstum quam tenuissime conterito, deinde oleu assundito, arque ex eo magnum dextrí pedis digitum inungito, & coito; vbi vero à coitu cessare velis, digitum ipsum abluito: &idem apud Nicolaum Myrepsum, Paulum Æginetam, & Marcellum. Scincus semen auget, & libidinem stimulat, ex Auicenna. Scincorum partes circa renes, tanquam naturalibus erigendis, efficaces bibuntur, ex Tralliano; Plinius latera dicir, & eadem apud cæteros Medicos. Testudo sola ex corticatis renes habet; tegumenti farina accendit coitum. Castor testes ad lumbos habet: fabulosa perfuafio est,& antiquitus explosa, quod genitales partes sibi ipsi, vrgente periculo, amputent, ob id se perignari, vt Solinus scripsit, & Andromachus in Theriaca, & Ægyptij hominem ipsum sibi nocétem describentes, castorem pingunt. Cicero castorem se ea parte corporis redimere dixit, propter quam maxime expeteretur. Idem Alianus, & Iuuenalis;

> Eunuchum ipse facit, cupiens euadere damno Testiculi; quoniam medicatum intelligit inguen.

Contra sentit Dioscorides, Plinius ex Sextio, & alij. Venerem auget & voluptatem in actu, virilia perungendo.

In maribus, vel faminis generandis quid in plantis, & animalibus animaduertendum; CAP. XLV.

PRIVS quamad nobiliora viscera descendamus, genitales particulas explicabimus, siue orchides: ostendunt enim & planta. maris & fæminæ figuram, vt certum marium, & fæminarum concipiendaru præfagium indicent. In maribus enim ex ilium regione in oblongam, atque rotundam figuram propendent testes, vt Arabibus aliquando vocentur oua. At fæminis intus in lateribus vuluæ vtrique accumbunt, singuli iuxta cornua, magnitudine, quam viris longe minores: figura lati & compressi, glandulosique, scilicet extera corum superficies inequalis; haud secus, quam si plures eiufdem figuræ colligarentur glandulæ, veluti tuberculis oppleti molles, inanesque. Natura tum fructibus, tum radicibus, alijsue partibus infinuat ad mares, & fæminas generandas aliquid præftare auxilij. Cynoforchis radice constat bulbosa, oblonga, in modu oliuz gemina; superior quidem durior, & callosior est inferiore, qua mollior, & rugosior. Ex his radicibus, si maiorem edant mares, mares generari; si minorem fæminæ, alterum sexum. videmus enim in geminis testibus maiorem radicem ad formam testium hominis intumescere, mares gignere, altera exigua vieta, nec orbiculari, sedi compressa, & inanifeminas, ex Theophrasto, Dioscoride, & cateris. Decebat enim perfectiores radices perfectiorem sexum producere. Cotyledon, siue Veneris vmbilicus, radicem habet oliuz modo rotunde oblongam: est & alterum genus, cuius radix grandiuscula, & informis tuberculis quibusdam intumescit; huius ysu Hippocrates fæmineum sexum concipi, sicut priore masculinum prodidit. The ophrastus quasdam herbas ad procreandum marem, vel fæminam tradit, quamobrem aliam marificam, alteram fæminificam vocat, ambo inter se similes, ocymi speciem ferentes. Fruêtus fæminificæ modo musci oleaginei, verum pallidior; marificæ vero sicut oliua, quum primum è musco emergit, geminus, modo testiculi hominis. Dioscorides de arrhenogono, & thelygono phyllo eadem præfert, non à Theophrasto, sed à Crateua; mox sui oblitus, vel hanc ignoras, esse mercurialem peculiari loco ait. Mercurialis habet ocymi semen, vt fæmina copiosum, vuæmodo acinis dependentibus; mari iuxta folia exiguum, rotundu, semper geminum, testiculorum modo connexum. Mirum est quod de vtroq; corum

corum genere proditur; vt mares gignantur hunc facere; vt fæmina, illam: hoc contingere, sià conceptu succus statim bibatur in passo, edanturque folia decocta ex oleo, & sale, vel cruda ex aceto. Quidam decoquut eam in nouo fictili cum heliotropio,&duabus aut tribus spicis, donec decoquatur: decoctum dari subent, & herbam ipsam in cibo, altero die purgationis mulieribus per triduum, quarto die à balneo coire eas. Hippocrates miris laudibus in mulierum víu prædicauit has;at hunc modum Medicorum nemo nouit. Ille eas vuluæ cum melle, vel rosaceo, vel irino, vel lirino admouit; item ad ciendos menses, secundasque: hoc idem præstare potu, foruque dixit. Herbam hermupoam vocant Græci, nos mercurialem, ex Mercurio fortasse, ex fœtu, propter binos, veluti testilos coeuntes mari, & fæmine quandam racemorum speciem præbente, in masculam & sæminam diuisa, & ad vtriusque sexus partus generandos inuenta, & ob id folia genitalibus locis adhiberi. Plinius hæc habet, qui ab vtroque deficiens, bis errat. Sed id tanquam coronidem addere no piger, esse masculas & sæmineas plantas; & ad concipiendum mares, masculas; & fæmineas ad eudem sexum, si quis esu cotinuo, vel decocto à balneis, aliove modo vsus fuerit, velongius suo loco diximus. Carduorum duo genera; mas compaetum conum & conclusum affert, fæmina apeitum. Vuluis conferre traditur, vt mares gignantur; ita enim Chærias Atheniensis, & Glaucias scripserunt. Quædam in animalibus obseruanda, quæ maris ideam quandam gerunt, scilicet quod no nisi mares gignuntur, ad mares valere; & quæ non nisi fæminæ, ad fæminas: non quod re vera fint, sed quod ita esse vulgus existimauit. Lepus vno eodemque tempore tum alios implet, tum ex se parit. Leporem semimortuum captum suisse scribit Ælianus, atque prægnantem fuisse repertum, vt in vtero dissecti tres lepusculos inuenerint, ac marem fuisse. Coagulum leporis in cibo sumptum, marem concipi facere scribit Plinius. Taurus vbi iuuecam superuenerit, si à dextra defilierit, marem seminasse certum est, si læua, fæminam: carnem vituli si cum aristolochia inassatam edant mulieres circa conceprum, mares parituras promittit Plinius. Hircus maris figuram ostendit; nam septimo die, à quo natus est, coit: si libeat marem generare, duos testiculos capri assos deuorato, & coeas eodem die, & marem concipies, ex Alberto. Gallus luxuriofus & pugnax valde, & viri ideam maxime tuetur, ad mares figurandos valer. Galli testes si subinde à conceptu edant mulieres, mares in vtero fieri dicit Plinius.

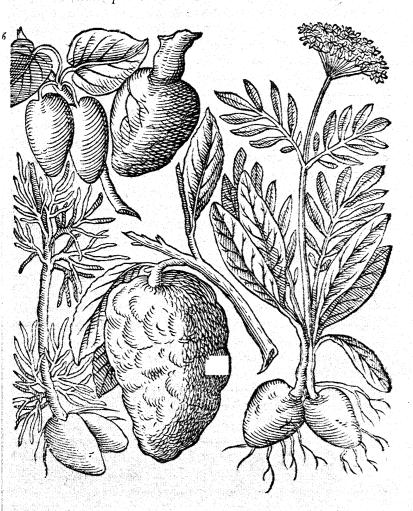
Qua cordis specimen referunt planta, cordi subueniunt, & magni cordis animalia ad febres valent. CAP. XLVI.

VNC ad interna viscera transeamus, & à visceru principe corde incipiamus. Sed cor in plantis alii radicem, alii medullă dixerunt; que cum corde nostro aut nullam, aut paruă habent similitudinem: at sunt radices, folia & fructus, que cordis specimen referunt, & ad cordis vitia, siue febres valere possunt. Aliqua adducemus exempla, quibus edoctus lector, alia ex se perquirat in plantis.

Citrium sui fructus effigie cor repræsentat: Auicenna libro De cordis viribus, præcipue ad cor valete dixit: recentiores Mediciad pestilentes febres viuntur. Anacardi fructus cordi similes figura & colore; vel saltem auicularum cordi non dissimiles, & ob id ic vocati: labantes reuocant sensus. Antoræradices duas, quasi corcula ostendunt; auxiliantur omnibus cordis affectionibus, nec minus præstare dicunt febribus pestilentialibus. Montana nardus radiculas similiter corculo similes profert; prodest, vt Indica; quæ cardiacam sanat, & ad animi deliquia valet, non solum pota, sed naribus illita. Persea arbor in Ægypto celebrata, Plutarchus autor grauissimus hanc inter omnes ssidi gratissimam, & in Ægypto celebrari tradit; quia fructum ferat cordi similem, folium vero linguæ: in Perside tam præsentis est veneni, vt vescentes interimat, quia illico corinuadebat; at in Ægyptum translata, poma fert cibis idonéa. Vesicariægenus, apud nos topiario opere fenestras opacans, vesiculas profert, & intus semina nigra, in quo alba humani cordis effigies visitur:ad cor valere multi retulerūt. Siculæ mulieres, Natura duce, concordiam vulgo dicunt, quod maritos cum vxoribus rixantes conciliet. Triphyllon vulgare alleluya dictum, in cauliculorum fummo profert folia cordis figura; cor i oborat: eius stillatitia aqua febre laborantibus fert opem.Pinei fructus cor referunt; viridis pinus aciculæ contritæ, ac vino potui datæ, cordis dolorem abolent. Melissophyllon cordis specie sert folium; Mauritani miris laudibus ad cordis effectus, & animi hilaritates extollunt. Cardiaca, fine moluca folia melissa profert; eximiz dotis ad cor.

QUATVOR,

OVATVOR hac pictura occurrunt plantarum partes; ac harum prima in extremis partibus dua antora, & montana nardi radices apparent, habentes in medio citrij fructum. In superiori omnium sede appositimus persea fructum, omnes cordis imaginem, quantum picturis assequi datum est, proxime exprimentes; ac iuxta eum è pulmone euulsum cor, quam sieri licuit, appinximus, vt mutua similitudo exactius contemplari valeat.

Altera species eiusdem solii, ad idem valet. Nux ben cordi assimilatur: Auicenna ex proprietate occulta, cordi conferre dixit. Myrobalani referunt idem, & eidem conferunt, ex eodem. Cydonia mala, & pyra eandem figuram exprimunt, & ei mirifice auxiliantur. Nunc magni cordis animalia referemus, quæ cordi conferunt, & febribus. Quæ enim magno corde prædita sunt, frigidiora sunt. meliusque se à febrium caloribus tuentur; quia cor frigidius quam quæ paruum habent; quæ enim paruo corde funt, vt leo, continua febre laborant, ob superfluum calorem. Quæigitur maioris cordis sunt, ad febres & ad cordis vires valent. Asino cor maximum, ex Aristotele: est genus febrium, quod augnueend vocant, hocliberari tradunt, si è vena auris asininæ tres guttas sanguinis in duabus heminis aquæ quis hauserit, ex Plinio. Ceruo cor maximum, vt omnibus timidis, ex Aristorele: Caro eius contra febres valet. Quasdam principes fæminas nouit Plinius, omnibus diebus carnem cerui gustare solitas, & longo zuo caruisse febribus. Os in eius corde repertum, totius substantiæ similitudine ad cor valet. Elephas duplici corde præditus, ex Æliano: ebur tota sua substantia corroborare Solinus dixit. Hyænæ cor maximum, vt omnibus timidis, & propter metum maleficis, ex Aristotele & Plinio: quibus corpalpitet, aliquid ex corde mandendum, ita vt reliquæ partis cinis cum cerebro hyænæillinatur. Iecur degustatum ante accessiones, quartanas febres delet. Lepori cor maximum, vt animal omnium timidissimum; aduersus quartanas, simi bubuli cinere consperso puerorum vrina illinunt digitos pedum, manibusque leporis cor adligant: coagulum ante accessionem propinant, ex Plinio. Pantheræ cor maximum, ex Aristotele: si pinguedinis odor recipiatur interassandum, vtilis est pulsum cordis patientibus, ex Rhase. Mustelæ cor maximum, ex Aristotele: febrem curat, ex Vrsino. Muribus cor maximum; adueríus quartanas adalligari iubent Magi muris rostellum, auriculasque summas roseo panno, ipsumque dimittunt, ex Plinio: sed murini iecoris fibram Serenus bibi iubet cum vino austero.

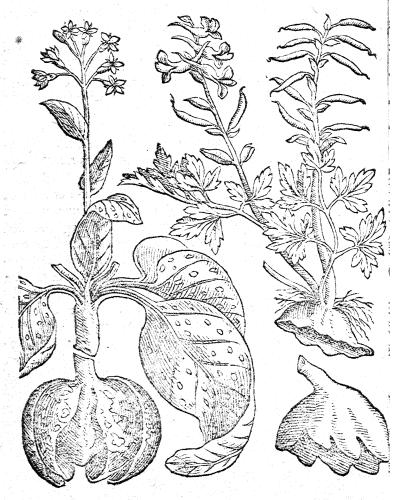
Plante.

Planta, qua pulmonem referunt, & animalia magno pulmone pradita, ad pulmones valent; CAP. XLVII.

POst cor de pulmone loquemur, cum is cor contineat; referemus & herbas, quæ non pulmonem, quum adhucincognitæ mihi, sed quæ pulmonis maculas referant subalbicantes. Exempla hæc erunt: Nascitur in quercuum, aliarumve siluestrium arborum caudicibus, & in opacis præsertim siluis herba quædam, superiori sui parte virescens, inferiore pallescés, maculis quibusdam referta, vt pulmonem referat, ob id plerisque pulmonaria dicta: ea vtuntur ad tabem, pulmonum vlcera, & cruenta sputa, suspiriosos, annelatores, & asthmaticos. Est altera herba pulmonaria dicta; folio buglossi aspero, hirsuto, albis maculis circumas perso, flores purpureos afferens, vt in vulgari cynoglosso; non contemnendis viribus ad pulmonis vlcera sananda, detergendaque. Est & altera species intubaceo generiannumeranda, que & albidis maculis varia est, que pulmonibus conferre vi prædita est.

Sed animalium pulmonibus nostros adiuuabimus: etsi omnia animalium membra humanis iuuet, illud præsertim iuuabit, quod magnum, vel quod eo careat, tanquam hoc insigni magnitudinis, vel carentiæ nos admoneat Natura, in eis vires subesse. Chamelæoni pulmo proportione maximus, vt nil aliud intus habeat; vt parum abesse scribat Plinius, quin corpus totum pulmone constaret; cuius lingua, cum radice herbæ chamelæonis, & cynoglossæ, obmutescere facit, ex Kirannide. Testudo quidem pulmonem & sub toto tegumento habet, ex Plinio: phthisi valet, & hecticis. Pulmonem pauca habent aquatilia, vt ranæ careant: Ranæ in cibis laudantur; phthisi medentur. Ranunculus viridis ad tussim valet, ex Plinio; squilæ pulmonibus, & hecticis: cancriad idem valent.

ETSI cuique capiti tabellam peculiarem interiicere constituissemus compendio tamen consulentes, pro prasenti, & subsequenti hanc concinnauimus; à dextra sui parte pulmonariam promit, subalbidu maculis variam, pro pulmone; à sinistra capnos phragmitis vistur, pro iecore.

Planta iecur oftendentes, & animalia magno iecore pradita,iecori prosunt; CAP. XLVIII.

TECVR συμοτόν Galenus vocat, quali ficatum, ita vt vulgo fegado dicatur, quod ficus similitudinem gerat, quæ Græcis ands dicitur: vnde iecur anseris ficubus saginatum, principalis cibus in conuiuiis erat; constat igitur ficus iecur petere.

Iecoraria planta huc spectat, quam in tabella pracedentis ca-

pitis pramisimus.

Estinter capnos species, quam cauam radicem herbarii vocant, 49 siue Plinii bulbosam fumariam: falso putat Fuchsius pistolochiam. Cordo capnos phragmitis putatur, aliis chelidonia phragmitis, vel meliis, capnium Aetii. Cuius radix ingenti naturæ miraculo rotunda, quasi hemicylindros est, adulta vero excauatur. Diu multumque mihi animum anxit, torfitque cogitatio, quidnam hoc paradoxo indulgens Natura demonstrare voluerit: tandem Aetii locus in mentem venit, vbi de hepate in scirrhum indurato loquebatur, capnii herbæmeminit. Consideranti igitur tadicem cauam, in ambitu, quasi in fibrillas, vel lobos divisam zstate, ad hepatis cavitates vel scirrhos valere occurrit: illico experiendum curaui, fauit que rei euentus voto. Vritur idem quoque ficubus aridis ad eiusdem inflammationes. Agaricum videtur etiam iecur figurare; iocinoris vitio laborantibus Dioscorides propinat. Sed ad animalia transeamus. Animalium alicui simplex iecur, alicui duplex; non quod daplici iecore pradita esse putemus, sed in duos lobos divisum, velut geminarum videtur; alicui adeo pingue, vt in oleum abeat, nobis Natura datum, vt sciamus ea ad emolliendum iecur valere. Gigil Philofophus animalium hepar ad hepatis dolores valere dixit,&Rhasesab eo, quod idem de omnibus membris euenit. Sed in parte verum, & in parte falsum est. Dicimus igitur quod in animalibus iecur, quod cæteris maius, vel aliquod infigne habet, à Natura factum, vt hominum iecoribus prodesse possit. Nos ex moribus animalia, quæ hæc viscera insigniora habebunt, cognoscemus. Placidiora quæque animalium minus fellis, timidiora plus cordis, falaciora plus iecoris, alacriora plus splenis, magis vocalia plus pulmonishabent: vnde vulgarum carmen;

Cor ander: pulmo loquitur; fel commouet iras:

·, cogit amare iecur.

Iecur elephanto quadruplo maior bubulo est, ex Aristotele: extremirate hepatis comesta cum aqua sumach, & foliis citri, hepati dolenti medetur Rhasis. Equus iecur habet in tres lobos diuisum, ex Herocle: equi iecur theca cedrina repositum, deinde Chio vino aqua diluto exhibitum, quibus iecur vlceratu est, ne amplius exedatur, efficitur: ex Galeno lib. De paratu facilibus. Lupi hepar aliis dissimile tradit Plinius; sed equi vngulæsimile: Galenus lupi hepar tota substantia hepaticos iuuare scribit abunde se expertu; iecinoris dolores reficit lupi iecur aridum ex mulfo, ex Plinio. Rane iecur geminum, ex Plinio: cuius decoctú ad scabiem valet, ex Auicenna. Anser magnu iecur habet: iecur anseris valet ad iecur. Vultur hepatis dolore afficitur; affect, venatur aues magnas, quaru epar vorat, ex Rhase. Serenus ad iecoris dolores vulturis iecur concedit. Pastinacæ piscis iecur in duos lobos diuisum; in oleo decoctu, pruritum scabiemq; no hominis modo, sed quadrupedu efficacissime sedat. Sic & squatina. Ex eius epate fit oleŭ, quod ad epatis duritie valet, addita spica Celtica, vel styrace, vel absinthio. Galeus anthias hepar geminum habet, quod abit in oleum, valet ad duritias hepatis. Sic centrinæ iecur, quod ad emolliendum iecur valet, idemq; substantiæ similitudine corroborat. Idem de galeo glauco euenit.

Plantas lienem, & renes effigiantes, animaliag, magno liene pradita, ad lienes, & renes valere; CAP. XLIX.

VENIMVS inde ad lienem, viscus feculenti sanguinis, qui ab hepate profiuit, expurgatori i, magnitudine manus; figura cauus, gibbosus, ac veluti lunatus est: plante ergo, que foliis vel aliis partibus eius siguram ostendunt, ad eius vitia valere coniicimus. Asplenum folium insima parte gibbosum habet ad lienis formam, alii hemionion vocant: asplenon vocatum, quod animalibus lienem absumat; hoc modo inuentum, testante Vitruuio. Circa Potereum sumen, quod est Cretæ inter duas ciuitates Gnoson, & Gortinam; dextra olim & sinistra eius sluminis pascebantur pecora, sed ex iis, quæ paseebantur, proxime Gnoson splenem habebant; que autem ex altera parte, no habebant; illud Medicorum scrutantes scholæ, in illis enasci herbam locis, deniq; compertum prodidere, qua vescentia pecora lienes imminuerent. Hedera lunata, vel gibbosa sert folia; ex aceto cocta, vel cruda deuorata, lienes sanat. Damegeron

estautor, si hedere nigrætres taleolæin mundo linteo ligate, silo in amuleti modum lienosis appédantur, gestantes intra triduum hoc vitio liberabunt. Lonchitis flores affert ceu galericulos, paruam exerentes linguam; siquidem minutulis his hiantibus albugo quedam inferiore labro prominens, speciem linguærepræsentat, quasi Lienis speciem ostendit: lochitidos radix decocta, priusquam seme emittat, lieni medetur: eadem in aqua eidem illinitur. Lupinus sua effigie lienem demostrat; eius decoctum lienosis prodest. Extuberanté lienem aristolochia imitatur, ob id ad extuberantes lienes, cu aqua potata valet. Cyclamin9 eodem modo. Adanimalia transeamus. Splenem non omnia animalia dissectum habent; is nonnullis magnus, & oblongus; alijs minimus, varijque coloris; alijs positus iuxta hepar, alijs sub ventriculo. Bobo pro sua magnitudine auctior lien est, cæteris omnibus bisulcis cornigeris rotudus, ex Aristotele; lienem bubulŭ in melle edunt, & illinunt ad lienu dolore. Ad lienem sanandum, emi lienem vituli quanti indicatus sit, nulla pretij cunctatione, quonia hoc quoq; religiose pertineat, diuisumq; per longitudinem annecti runicæ vtrinq; & induenté pati decidere ad pedes, dein collectu in ymbra arefacere; quum hoc fiat, simul residere liené egri vitiatum, liberariq; eo morbo dicitur, exPlinio. Hominem lienis vitio affectum Ægyptij sacerdotes per canis hieroglyphicum exprimebant; nam gracillimu habet, quod si vel mors, vel rabies eum inuaserit, àsplene est; vt qui canem eo morbo loboranté dissecuerit, cotagione vim experitur. Canin' lien si viuenti eximatur, & in cibo sumatur, lienis dolores liberat: Quidă recente super adligant, ex Plinio. Sie animalia quæ liene carere videntur, præstant homini, vt eius lien assumatur. Asiæ regio, Scepsis appellatur, in qua lienes minimos pecori inesse tradit Plinius, & indead liené inuéta remedia. Pecudis lien recens super liené dolentis extéditur, dicete eo, qui medeatur, lieni se remediu facere, liberabitur, ex Plinio. Rhôbo aculeato splen inter intestinor us spiras latitat; lieni medetur impositus, dein remissus in mare, ex Psinio. Torpedini sien paruus; lieni medetur impositus. Testudo aquatica paruo liene costat, in cibo sumpta lienes tollit, ex Plinio. Pica liene caret; valet ad lienes.Id non omittem⁹ dolichi, siue lobi, & lobia, siue phasioli no illitriuiales, sed rubentes ex smilace hortensiana, adolescentes eo vlq; in hortis, vt rami fufficiant operi topiario, siliqua sænigræci, in Digitiz B by Google

qua continentur semina renunculis similia. Paulus in quadam compositione, qua diatettigon inscribitur, phassolos requirir ad renum vitia.

Cauos plantarum caules ad tracheam, & alios cauos corporis meatus valere; CAP. L.

Den mecum repeto diwinæ Naturæ in hominem exuberante prouidentiam, nequeo tantabonitatis amplitudine satis mirari: ostendir enim valde nostræ naturæ proficuo præsidio cauos plantarű caules, ad cauos trachez meatus, & aquzductus, & cuniculos nostri corporis valere, veluri vrinarios aurium, flatuum & similium. Sed si qui fuerint intellecto malacia laborantes, vel morosi palatus, quibus hæc nostra minus arrideant, sed naturalium caufarum aucupio probata velint; scito Aristotelem libro Problematum dixisse, ijs platis à Natura cauos caules donatos, quarum natura imbecillis; & Theophrastus id etiam innuens, ait, armamentaria harundiné à ceteris distare, probænur itionis causa; vipote pleniorem, carnosoremq;, quod ex aquarum abundatia prouenire dixit. Et alibi; infarcta fistula nasci triticum ob callosius alimentu: & nos in Apulia vidimus, & Laborinis nostræ Campaniæ campis, ob denfum solum denso calamo prodire; sed nostri corporis imbecilliores: partes è robustionib eiectos influxus recipiút humores, eijciuntes, ob id cuniculi. Conijcimus præterea cauos caules& inanes in plantis à Natura factos ad expellendos flatus in plantæ corpore concepros, vr & nostris corporibus. Sed ad exempla accedamus, & de trachea loquemur primo. Casia solutiua, & purgatrix est, siliquam fert longam, intus transuersis membraneis alueolis dissepitur, vt aspera nostri corporis arteria, quam alij guttur, vel spiritalem sistulam: nominant, & cartilageneis anulis copacta, compositaque ad imaginem casiæ sistulæ: ad pectus & sauces valere Arabum experiméto constat. Triticum harundinaceo calamo, circulis membraneis, vt harundo; ad exasperată arteriam datur, & farina cruentis excretionibus, ex Dioscoride. Hordeum ad gutturis scabrities, exulcerationesque. Malua inani caule nascitur eius radicum& foliorum decoctum gargarizatum exasperatas fauces lenit, & feruefacta in cibum apposita, raucedines tollit. Porrum inané caulem efficit : voci, splendore affert, ex Plinio : sectiuo autoritate dedit princeps Nero I vocis gratia, ex oleo, statis mensiñ omniñ dieb, nihilq; aliud, ac ne pane

pane quidem vescendo. Allium eodem modo vocem clarificat, ex Dioscoride, & Plinio. Lingua bouis & inani caule: Auicenna ad exasperatas fauces valere dixit. Eædem quoque russi, & anhelosis medentur. Calamus odoratus nil à cæteris sui generis dissert forma; russi medetur, hausto per harundinem succo. Quartum cinnamomi genus sistulosium, contra tusses valet. Smyrnium orthopnoicos mitigat. Hieracium admisto hyssopo ad tussim valet, exPlinio. Equiserum ad orthopnœam, & tussim. Borago ad idem, ex Auicenna; malua, ex Plinio. Cepa tussientibus, anhelosis, & asthmaticis; spina alba iis, qui cruenta extussiunt; allium, auena, & phu tussientibus & anhelosis: sic saba, cucumeres, melones, & sonchus. Flatus excitant hordeum, triticum saba, cepa, allium, scorodropasum, & auena. Ad ciendam vrinam valent spina alba, hordeum, cepa, portum, allium, scorodropasum, phu, hieracium, smyrnium, equisetum, gentiana, pepo, casia sistula, cinnamomum, calamus odoratus, cucumis, supinus, milium, & harundo.

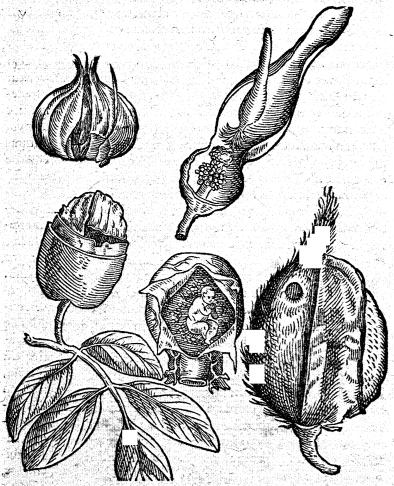
Fructus vterum referentes, & fructuum inuolucra, ad vterum & puerorum inuolucra, fiue secundinas valere; CAP. LI.

CVNT & stirpium fructus, sine radices, mulierum vierum referen-Otes, quà ad partus valent. Aristolochia vere fæminei vteri forma imitatur, & optime puerperijs opitulatur, appellationemq; ei puerperæ tribuerunt; quoniam deisnaogenésaus, id est puerperis egregie falutaris; vtpote, quæ remoratos menses, hærentes secundas, & reliquas omnes à partu pellat. Cyclaminus etiam vteri fimilitudinem exprimit; si prægnans radicem eins supergradiatur, abortum fit; partum appensa accelerat. Diximus herbarum radices vterum referentes, proximum sane erit de sœtum inuolentibus tunicis, inuolucrisque oculis aliqua subijcere, quæ in partu vna prodeunt, ipsumq, subsequuntur, quam membranarum molem Latini secundas, & secundinas nuncupant. Multæ sunt membranæ, quæ exterius fœtű ambiunt,& inuoluút. Non secus in plantarú fructib. spectare est quasdă membranas, que fructum multis inuolucris inuoluunt, calloso primum, vel membranaceo corrice, mox tenui & copactili tunica.In humanum fætum cóple dentibus membranis molliculç quædam adnatæ carnes circumplectuntur, vt instar puluini molli-ter in sinu foueant, excipiant que, & per vmbilicum crescenti sætui alimentum ministrent. In fructibus præter hanc inuoluci u copa-

Digitized & Google

gem multiplices venulæ, & nunquá errabundi ductus succu exporrigunt, quo augeri possint per vibilicu; quod in pomis, scilicet in eius medio pendet, & arbori adhæret. Suis puluinatis toris iacent, adeo Natura studiosa molliter semina collocare studuit. Et queadmodu adventante partus tempore adambientes fœtus membranæ difrumputur, fœtufq; in luce egreditur, haud secus in maturationis tempore abruptis putaminib.circumsepientibus, loculisq; exarbore, tanqua matris ytero, recedunt, decidunto;. Est & in florib.quasi nascentibus fœtibus simile quoddam, quum adhuc conuolutis soliorum paniculis nondum dehiscunt, sed capitula quædam in mucronem leuiter fastigiata primu à caule prosiliut; ijsq; paulatim intumescentib.prægnantia floruinuolucra fatiscunt, vt in rosis se explicant. Vnde hinc facile auguramur inuolucra illa, & loculameta, quæ veluti capfulæ,&pecuniarij facculi formam referunt,& bulgæ fibi nomen asciuerunt, ad matru partum, & secundinas foris educédas præstare, quu taliter & ipse in ample ctentis matris sinu soueat. Iuglans huius rei maximu exhibet specimen, calloso primum, herbaceoq; occulitur inuolucro; hinc copactili carinaru loculo, mox tenui tunica, nuclei intus quadripartito digerutur, lignosa intercedente membrana; ob id Plinius; Duplici nux protecta operimento, puluinato primu calyce; mox ligneo putamine; quot modis & feet în parête, hoc est vericulo, vêtreq; : quæ causa eas secit (ve est verisimilius) múprijs religiofas; partu tot modis munito, quam o cadendo tripudium, sonitumue faciat elidendo virginum puellarum clamore: ad vuluarū vitia, & puerperia multis, varijsq; modis præstát. Magna & inuolucrorum mole obtegit nux Indica, cortex exterius carnosus, intusvillosa materie copactus, tenui tunica exterius vestiente; qua extrita, solutus in capillamenta fatiscit, capaci subtorbe, duro, lignofoq;, intus dulcis nucleus candido, & carnofus. Pinus lignosos conos frequéri nucamento cópactiles profert, in quib. nucleos singulis cameratis totis, ferruginea tunica vestitos, cotegunt, pinº fecudas suffitu eijcit. In aro sagacis nature artificio, multiplici mébrana munit' fœrus oftenditur. Is primu pmit inuolucrum palmari logitudine, qd mucronata in turbine vaginula pistillo coplectitur, & suo fouet sinu: tã est diligens seruandis rerum seminib.natura; sed vbi fructu prægnans fatiscit in hiatum, solida pistilli facies: dilutiore purpura rutilas emergit, & anfractu penir patete, crocea femina

Previi Ares effigies in bac tabula iuglandu, nucis Indica, allii, & arifructus è varits, multiplicibus que tunicis, nexibus ambientibus euulsis, conspiciuntur. Insira bumanus sætus in vitero inuolucris oblonga, & transuersa sectura dissettis, aperius in conspectum venit, vivirus que similitudo concinne posit comprebendi.

femina spectantur, quæ in coronæ modum contexta, imá eius partem ambiunt: partus omnium animalium extrahit, naturæ ostio circumlitum; & seminis, vel radicis drachmæduæ in vini eyarhis duobus sufficiunt, si à partu non purgatur, ad secundas trahendas. Dracunculus è foliorum scapi fastigio vagina quedam foris herbacea profilit, cubitalis fere longitudinis, in mucroném sensim turbinata, velut erupturi partus inuolucrum; que cum dehiscit, sese pandit, purpureum cornu in acumen fastigiatum demonstrat: ea seminum incremento distenta, dissilit in rimam, tandem elanguescens flauescit, subarescensque perit, relicto cornu, cuius imam parté racemosus fructus ambit. Tantas ei vires inesse, vt olfactum grauidis abortum inferat, & eliciat partus: & que abortum inducunt, eadem fecundinas trahere dicunt Medici. Allium quamplurimis velatur membranis, intus pluribus coagmentatur nucleis, qui velux fœdere quodam iuncti, confertim cohærent, & prætenuibus cinguntur membranis, grandiore folliculo omnes simulambiente: radix vbi succreuit in nucleos, fiunt mox spicarú diuortia, ac runicas difrumpentes, vnumquodq; perse iterum in bubulos extumet: seruefactæ eius comæius, menses & secundos partus euocat, fæminarum discessionibus inditum; ad quæ sussitu quoq; proficit. Latent & semina aristolochiæin suis turgentibus lagenulis, velut in loculis, nó secus acin vtero parentis infantes: quæ pessario admota, eliciunt fœ- ! tum iam frustra erumpere conatum, fœtusque lacerata inuolucra, & enixam puerperam diris partus cruciatib. fere enectam, integræ reddit sanitati, vnde sibi nomen asciuit. Sed videamus in animalib. nunquid Natura nobis extra ordinem cunctorum in aliquib. peculiariter oftendat. Ceruæ statim à partu edunt involucrum, nec fieri poteit, vt id accipias, prius enim quam in terram demittant, ipse arripiunt: vis in eo medica esse creditur, ex Aristotele. Si corni superferatur cerui à patiente, iuuamento esse, ex Simeone Sethi. Cu equa peperit, statim secundas deuorat; cuius axungia suffumigata, partum mortuum & secundas eiicit, ex Sexto: sed Plinius vngulam dicit.Canes,&catos secundas à partu deuorare vidim?:Plinius partus euocat membrana è canum fecundis, si terram non artigerit; simus cati suffitus,& fel sœtum ex vtero mortuu extrahunt, ex R háse. Sic membrana caprarum, in qua partus editus, inueterata, potuique data in vino, secudas pellir, ex Plinio. Est & lapis actites dictus, qui sonantem in vtero alium lapidem gerit (quod non nisi summa Dei benignitate nobis oftesum est) nam vt in vtero alium lapillum habet habet, sic in sæminarum vtero sætum continere sacit; ob id mulieribus sinistro brachio alligatur, vsque donec partus hora aduenerit; qua aduentante, illico à brachio religari, & sinistræ coxæ imponi, vt illico & sine labore & periculo enitatur; iam enixa, tollatur è coxa, ne vterus sequatur: nobis frequenti & notissimo experimento cognitum, ex hoc audiumus arboribus adligatum, quibus caduci fructus essicere, vt vsque ad maturitatem in ramis adseruentur.

> Vesicarias plantas, & animalia magnis resicis pradita, ad vesica commoda valere; CAP. LII.

PLANTAS, quæ vesiculas proferunt, non sine munisico Dei luxu, hominis vesicis prodesse ostendemus: possunt & status discutere, quum flatus plenæ sint: nam compresse dissilientes, status in sibilum abit. Possunt & calculos è vesica eijcere: nam semina in vesica sonant. Ostendunt & sætum in vtero, vtaetites lapis. Exempla apponemus aliqua.

Solanus heliacacabus, id est vesiculas serens, humanis similes habet, que intus acinum inclusum gerit: celeberrimus huius ad calculos, lotium que ciendum vsus; medetur eriam eius ardoribus. Colutea Liparæ peculiaris à Theophrasto traditur. Arbor magnitudine præstans, fructum serens in siliqua, magnitudine lentis, qui oues mirum in modu saginet. Nascitur semine, & simo præcipue ouillo. Serendi tempus cum Arcturus occidit, madatur solo præmaceratu, cum iam in aqua germinare cæperit. Foliu mittit sænugræco non absimile. Arbor primu vnicaulis emicat, trima concidendis scipionib, & baculis idonea. Siquis nimis decurtauerit, mox emoritur; quippe quæ laterib. haudquaqua fruticet; spargitur deinde in ramos, quadrima prorsarborescit. Apud nos frutex nascitur ramis exilib solo sænugræci, quadriennio in arborem se essense, vesica membranea, pellucente, prætumida, veluti quodam spiritu distendente turgida, pueri eam digitis coprimendo in crepitum disslire saciunt ludibundi, in quo semen artum, durum, lentis magnitudine, piss gustu, semine nascitur, & simo præcipue ouillo. Mauritani vernaculo sermone sene vocant; duoque genera faciunt, suæ spon-

VESICARIAS plantas, primo haliacacabum, mox vesicariam repentem, post coluteam prasens icon insinuat; ac vesica esui musculis nudata è regione spectatur; conduxerit itaque spectanti, mutuo simul eas conferre similitudines, quum ad viuum delineata sint.

tis, & hortenfis; filiquas ventorum vi deturbatas legunt opiliones: faginandis ouibus per quam vtiles. Actuarius interaneorum obfiructio-

Aructiones explicare dixit pulueris drachmam, vt facile vesicam expediar. Sunt & aliæ vesicariæ plantæ, vt repens, staphylodendros, quarum si opes ad deturbandos calculos, aliaq; vesicæ viria manifestaremus, putarent scioli potius consictas, & à nobis imaginatas, quam veras esse, cum à vetustioribus Medicis experimento sint incognitæ. Sed ad animalia transeamus. Ea vesicas habent, que renes & pulmones. Pisces vesica carent, exceptis delphino, balæna, virulo, & restudine. Lyncis vrinam coire in lapidem dicunt, eius vrina ad vesicæ stillicidia peroptima est; vesica vero in vino pota contra vrinæ incontinentiam valet.

IO. BAPTISTÆ PORTÆ NEAPOLITANI

PHYTOGNOMONICORVM

LIBER IV.

PROOEMIVM.

LANTARVM partium similitudines, qua humana membra mentiebantur, abunde explicauimus; sequitur, vt earundem partium & actionum similitudines agnoscamus, qua animalium partes & actiones imitantur, vt promiscuas inde vires inuestigemus; altera enimalterius

collatione invicem sibi produnt proprietates: vnde iis pracognitis, facilior erit prasentis trastatus insinuatio. Hac vt dissiciliora, ita vtiliora, certioraque Natura interpretibus perscrutanda proponuntur: nam meminisse debemus, qua in humana Physiognomonia dicebamus, ea signa in delestu pracipua, qua ex animalium partibus, & astionibus colligebantur; his insistendum, his strenuam nauandam operam admonemus. Plantarumenim partes, vel astiones, qua animalium partes & astiones amu-

lantur, insinuant nobiseasdem vires retinere, quibus ea prastant. Nosex insinitis aliqua proponemus exempla (omnia enim quis audeat polliceri?) vi officiosa nuperorum expectationi satisfaceremus. Sed ne quis vellicando, nobis vitio vertere posit plantarum similitudines à nobis consictas, & coacte rebus accommodatas, nos solum eas plantarum similitudines propositimus; expendibus quum propria desicerent appellationes, variorum populorum, & gentium communi calculo, & sententiis ab animalium similitudine nomen emendicarunt; vnde quiuis peritus arbitrer rei perpensione non maligna, nil à me consictum, nil violenter conquisitum fatebitur; hac enim veritas nescu successivam partes indicantes dicemus primo, mox actiones; & ex animalium partibus primo qua integra, post qua partes insinuabunt.

Plantarum partes scorpionem integrum reprasentantes, ad eius morsus valere; CAP. I.

A Plantis igitur exordiemur, quarum flores, fructus, radices, a-liæve partes integrum animal repræsentant, & primo à scorpionibus & serpentibus incipiemus, familiaribus nobis animalibus, quæ fere nobifcum victitant, vel vbique obuia, exitialia maxime, & perniciosa; in quibus non tumultuaria, sed adeo exquisita imagine in eorum effigiatura delectata est Natura, vt non nisi cæcus in iis decipi possit. Maxima Dei benignitate consultum, ita affabre figurain simulantis, vehominibus consuleret, earundem virtutum compotes esse, & contra eorum ichus non ignauas, sed strenuas & medicamentosas vires possidere, cateroquin sueto Medicorum dogmate, aliave humana methodo nosse non poterant. Quodsi quis forte ab homine excogitari hac posse creder, ingrata Deorum munera intelliget, vt Plinius inquit. Sed aliqua afferamus exempla. Sed primo maximum Theophrastum audiamus. Non defunt, inquit, que forma quadam peculiari spectentur, vt scorpii vocata radix, quæscorpionis speciem repræsentat, valetque ad eius ictum:vbividetur methodum hanc noftram, scilicet ex similitudine vires au cupandi non ægreferre. Et alii Osaocovov, alii scorpionem appellarunt à radicis similitudine, quæ scorpioni est assimilis, cuius tactu scorpiones torpescunt, stupentque pallentes, & vinci se confirentur; auxiliatur eis elleborum album, taceu resoluente. Tachis quoque

quoque genitalibus seminei sexus animalium, eodem die moriuntur, cuius potum scorpionum ictibus aduersatur. Est altera species Dioscoridis à priori distans, cuius radices in modum squillæ marinæ cirrorum nigrescunt, quam cynoctonon, & lycoctonon appellant, eaque vtuntur venatores ad luporum necem, quasi lupicida, Plinius marino cammaro similem facit. Sed ego & squillæ, & marino hippocampo assimilari dico, cuius sorma spectanti cuiq; plurimum par erit; nam vt squille & cammari caudam tabellulis complicatam habent, ita videtur hæcradix quibusdam internodiorum diuortiis seiuncta, à summo sensim se extenuante. Et certè vires

squillæ, & hippocampo cognatæsunt.

Hippocampi vim solus scripsit Ælianus; cuius ventrem in vino decoctum, alteri potui datum, primo acerrimo singultu affici tussi, & vehementi vomendi cupiditate; quod si Natura euicerit, in obliuionem, & dementiam incurrere; sin minus, vita excedere; qui euadunt, mente capti, summo aquæ studio tenentur: nam aquam semper apperunt, tum stillantem, tum fluentem, sic & abluere,& natare. Huius vt aconiti in vsum vertere Medici, & ad morsum rabidæ caniculæ; nam hippocampus hydrophiliam, canicula hydrophobiam inducunt, vt diximus. Mouet coeundi appetentiam lycoctonon, sic squilla, & cammari. Est inter doronicos species vna, sue aconitum; cuius radix etiam integrum scorpionem demonftrat; quæ cum primis easdem facultates possidet, radix teres, orbiculata, inferne in angustum sensim obducitur, transuersis, quasi squamularum torulis articulata, affabre scorpionis caudicellam, vel potius cadauerulum exprimit, paulominus scorpionis corpus effigiat. Cyperi radices, oleis oblongis similes, nigræ, rotundæ, in-

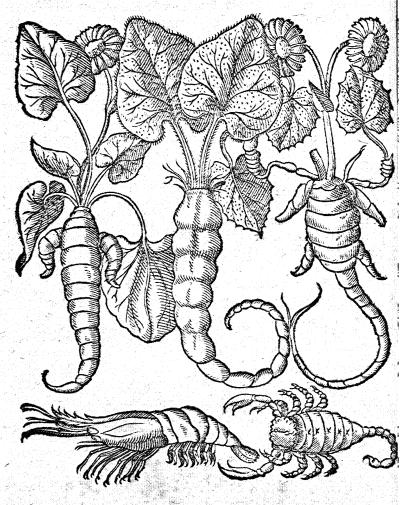
uicem commisse, fibras vel caudicellas, quasi scorpionis brachia demonstrantes, quarum est vsus aduersus scorpionis mor-

corpionis mor

ius.

IOAN. BAPTISTÆ PORTÆ

TRES aconitûm icones ex viuis plantis expressimus; prima Pliniani; pardalianchis, quam cammaro similem facit; secunda Dioscoridi; tertia Theophrasti, integrum referens scorpionem. Infra cammari of scorpii esfigies subiecimus, vt arcta, quam mutuo habent, similitudo contempletur.

Plants

Planta, qua serpentum & vermium formam effigiant, ad eorum morsus valent; CAP. II.

SEQUIT VR serpentum pestis, quæ non minus acri, & virulento i-ctu trucidat homines. Natura plantarū radicibus eorum simulauit effigies, yt suo quisque malo cauere possit. Quorum exempla hæcerunt. Non alicubi of tives ferpes, quam in quercuum, vel fagorum radicibus latibula parat. Sic dictus Galeno, quod in imo quercuum cespite suum sternat cubile. Quercui radices albæsunt:inflexæ.circumuolutæ, à summo ad imū sensim deficientes, vt incedentis dryini corpus imitentur: quercus eade illi origo, & remediu est, vtinde profectú malum, inde emanet remediú. Fructus ex omniú glandiferaru arboru genere, & tufæ radices illitæ, ictæ parti auxiliantur, ex Dioscoride. Herbarior u bistorta, seu maius britannica, eria serpentaria, & colubrina vulgo Germanis dicta, quod contortis suis radicibus, & in se restexis, implexis & couolutis, iacentis, & conuoluti anguis figuram oftentant; ad viperarum & serpentura morsus vulgaris &peruagatæ neotericorum notitiæ,&multæ commendationis. Sic bonus Henricus etiam aliquibus colubrina dicta, quod eius radix instar conuoluti anguis contorqueatur: cuius visaduersus anguium morsus explorata. Est & Plinio dracunculus, cuius radix draconis conuoluti modo effingitur, vnde ei nomen: quem omnino habentes, angues fugiunt. Herbula, quam bolostium, aut siluestrem coronopum vocantaliqui, radicibus constattenuioribus, contortis in anguis formam: serpentum morfibus mire prestat, ab effectu & figura vulgo serpentina vocatur. Est herba vulgo etiam scorzonera dicta, quod ad morfum valet cuiusdam serpentis, scorzone dicti, & ad eiusdem anguis formam effigiata est, longitudo radici sesquipedalis, à summo crassa, sensim in acutum turbinem deficiens, fusci coloris, & eiusdem serpentis. Nullo antidoto illius veneno occurri potest, quam huius radicis succo; eoque perlitæ manus impune serpentem tractare possunt; quin & qui eam præsumpserint, frustra à serpente iciuntur. Africa serpenti & herbænatalia præbet, vbisponte, & perennis prouentus, etsi apud nos sata viuat. Apud occidentales Indos alia est etiam herba, quæ ad serpentis couoluti modum radicem fortita est: cuius vis mira ad serpentum venena, recentiorum exploratu. Sunt & aliæ stirpes, quæ radicibus & sibrillis vermes simulare videntur, vnde nos ad tineas & vermes valere iudicamus. Gentiana minor radicibus constat numerosis, albicantibus,rotūdis,vti vermibus;tuſæ,& emplastri modo ventri impositz, vermes, si qui intestino suerint, proculdubio necat. Sic vulgare dictamnum. Filix latas radices, longe vagantes habet: latas tineas fuccus pellit; sic costi, & chameleonis radices. Sunt & quedam sublonga panicularu modo nucamenta, quæ squamarim cópacta èramis propendent, quibus grauidæ arbores intumescut, germina parere gestientes, veluti prælögus vermis, vt indicet Natura ad vermes, tineas, & serpentes valere. Exempla. Corylum storere negant, sed floris vice quosdam in eo peculiares iulos erumpere; siquidem fructu iam caduco, callus vuæ modo magnitudine grādiusculi vermis pinguis emergit, singulari pediculo, qué vocant iulum: dehiscit ineunte vere, ac defluit quum folia prosiliunt. Simplex observauit rusticitas serpentes obtorpescere, qui coryli caudice, vel surculo fuerint icti, & tandé emori. Nux iuglans verni temporis initio, veluti quodam gestiente foliorum conceptu, panicula prælonga protuberat, dehiscitq; flauens, statim quam frondem facere coeperit, nutans, caducaq; prolabitur; præsumptæ nuces venena hebetant, quas qui plures ederit, eo facilius latas ventris tineas pellit. E castaneæ,siue nucis Euboicæ arbore propendent etiam nucamenta, etsi nuces aliqui appellitent, accommodatiores glandium generi, suarum arboru generis vires retinere arbitror:etli tritæ cum melle, venenosis rabiosorum canum morsibus opitulentur. Negant aliqui florere pinú, & piceam; sed floris vice esse nucaméta illa, quæ cittaros Græci vocant; adueríus tineas firmissima materies: & pix priuatim cerastæ morsibus & serpentű cum sale illinitur, ex Dioscoride.

Flores, qui muscas, & papiliones ostentant, ad sœcunditatem valent;

SEPISSIME in quarundam plantaru floribus fucos, apes, muscas, & papiliones, quam simillime emétitos videre occurrit, ve non modica lasciuia natura in iis depingédis lussifie videatur. Sunt enim eiusinodi animalia tam importuni, qua focundissimi prouentus; vnde viriu & effigiei coiectura cosentiente, ad focunditate valere & eximiis viribus iudicamus. Pro exemplis afferemus stores cynoforchi, in quibus dependent quadam veluti animalia quadrupeda distensis, & diuaricatis cruribus; quon nistad focunditate valere diximus. In alterius speciei floribus apes videntur colore subnigro, candido & purpurco, assilone vel sucu amulantibus.

Ten-

TERTIA smilacis hortensis figura suis floribus papilionem ostentantis; secunda & sequenti orchidum apes & muscas similantium delineantur; infra illa eademmet animalia exhibentur.

In tertia illoru specie flores effigiati sunt ex trib.exiguis superiorib. foliolis,&quarto inferiori oblongiore,colore in purpura tristi, sub

nigro, nonnihil variegato, cuius dam muscæ corpora similia, vnde omnes insecta hæc referunt sæcunda, lasciuaque: ob id orchides, homines ad sæcunditatem & lasciuiam inuitates, Serapidis nomine donarunt Alexandrinorum Dei, cuius olim templum cantibus, choreis, & lasciuiis apud Strabonem colebatur. Accedunt & nonnullorum leguminum flores, muscæ, & papilionis essigie, Venerem & sæcunditatem etiam conciliantes. Pisum flores papilionis forma circa vmbilicum purpureos galeatos habet. Nec longe à iam dicto sabæ flos abit, cristatus, purpureus, variisque punctulis variegatus. Smilaces hortenses, sue phaseli papilionis essigie flores gerunt. Cicer eius dem essigiei, vt superiores affert, quæ omnia Venerem irritant & augent.

Plantarum partes, que varia animalia demonstrant, ad eadem valere, ad que animalia ipsa; CAP. IV.

CVBNECTEMVS & quasdam plantarum partes, que etiam integra demonstrant animalia; & vtad exempla deueniamus, ex Theophrasto habemus. Non desunt quæ forma quadam peculiari spectentur, vt radix polypodii hirfuta, & acetabulis cauernofa, ceu polyporum cirri, vbi quis eam contigerit; polypum nasci affirmant,& inferius purgare apta est. His verbis videtur Theophrastus Phytognomonicam docere: sed quid vltima verbailla sonent, nemo est opinor, qui fe id feire audeat; ied autumo ad polypum morbum fanandum optimu esse remediu: vidimus enim multoties mulieres ad pueros, in ima sede polypo morbo vocaro obsessos, polypi decoctione vsas, mirabili remedio, voti copotes exstitisse; vidimusq apud Plinium, arida farina naribus indita polypum morbum confummare, loquens de eiusmodi polypodio. Quod & polypus alus subducat, apud Athenæum Diphilus ait. Polypus si abunde estu elixus, humefacit ventrem; fæpiusq; mihi comedenti subduxit alnum. Quicquid numerola congerie aculeorum stipatur, echinus dicitur; sic dictus, quod globoso spinarum agmine marinum herinaceum métiatur. Armatum castaneis echinato calyce vallum est: dipfaci caput echinatú traditur; carduis muricata funt cacumina, & multa herbarum genera fæuis minantur aculeis. Castaneç vehementer vetris & stomachi fluxiones sistunt, & sanguinem excreantibus profunt; menses supprimunt, & rabiosorum canum morsibus imponuntur. Auicenna ad fluxiones viscerum herinacei animalis

malis carnes vtiles dicit, Albert° ad dysenterias: sic ad alopecias, lepras, fordida vlcera, & similia. Histrix eodem aculeorum vallo armatur; genus pilorum quoddam putatur Aristoteli, nec horribile, aut rigidum quicquam conspici potest, ac histrix; ab aliquibus montanus Herinaceus dicitur, & montanus melior domestico est, magisque iuuat; & Plinius, quæ de herinaceis dicuntur, eo magis valebunt in histrice. Dioscorides terrestris, & marini echini easdem facultates putat. Sed longum effet recensere echinata capitula; marini, & terrestris herinacei mutuas facultates ad venenatos ictus, lepras & eiusmodi similia. Psyllium in cacumine fert capitulu, in quo semen nigrum, nitidam, & durum, vere pulicem ementiens, obid conciña nomenclatura ei à pulice adaptata est. Fama est apud Dioscoridem, si virens in domum importetur, non sinere in ea pulices gigni Ricinus herba nomen habet à seminis effigie; semen enim corticibus exutum, ricini animalis esfigiem tam proxime repræsentat, vt si vita adesset, plane ricino videretur. Animal est liuidu & feedum, quod canibus, bobus, capris, alijíq; quadrupedibus adhærer, nec prius decidit, quam sanguine saturatum. Hui? plantæsemen ignes sacros restinguit, quod & animal ricinus facit, ex Plinio. Vrtica herba mordax est, & pruriginosis aculeis tangentes vexat; vrtica vero marina contacta etiam vredine concitat, terrestris vrtica modo,& qui eam venatur, nisi manum præunxerint, reuera dolore afficiuntur; pruritum tactis pudendis & manibus excitat, sopitamq; Venerem vellicat acrimonia sua, & presertim que pilei forma est, & sicut diximus, terrestris vrtica etiam torpentem excitat Venerem. Marina scolopedra terrenæ similis est, ex Aristotele, animalia sunt, quæ numerosis incedunt pedibus: Dioscorides in oleo decoctam, &illitam capillos euellere dixit. Hedera per parietes reptat, arboresq; radicosis pediculis, quasi scolopedra numerosis: cuius lachryma pfilothrum est. Inter cyclamini nomenclaturas chelonium est, quum testudinis formă radix ipsa referat. Hippocrates lib. De morbis mulieribus subdititia glandem instituit, quæ inter cætera testudinis marinæ cerebrum recipit, vt aperiat vterum, & mortuum fætum extrahat; arido sanguine ad vipereos morsus vtuntur Paul9 Ægineta & Aerius. Pes eius dexter super pedem podagrici dextru,& finister supra sinistrum, expellit podagrā, & similiter manus exRha-si,& Costantino. Cyclaminus, si mortui sin tin vtero infantes, pro-

ii **Q**iongle

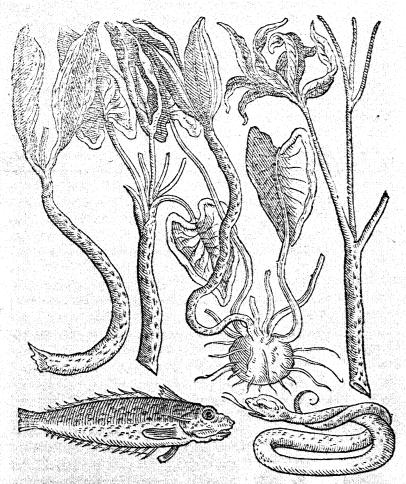
tinus reddit fine vexatione puerperæ adalligatus: medetur& poda græmorbo; & cotra serpentes omnes bibitur, & alia quæ tædet re. ferre. Rapunculus, siue rapulus dicitur, o paruum rapum præsefe rat; est enim pollicis crassirie & logitudine, rapi in morem in me dio nonnihil ventricosus: ab Auicenna locusta, vel pes locusta dicitur op videlicet ad locustæ animalis formam sit cum suis appendiculis Locustævrinædissicultatiadiuuant,&serpentú morsibus; rapulu vero ad serpentú ictus, ex Plin. & ad dissicultates vrinæ proprio ex perimento. Est & in mari quædã planta, vno pediculo depêdes, ex trema sui parte vue flores optime expressos refert, ob id vulgo dict vua marina; cuius vis est, vt in vino putrefacta, ijs, qui inde biberint tædium vini afferat; ex Plinio. Sic ex putatis vitib. emanans aqua, e: Democrito, vini tædiú affert. Apud Tartaros plantá reperiri audio cuius fru & agnu per omnia refert; obducitur is tenui pelle, qua v tutur incolæad capitu tegmina; interna pulpa camari carné refert & è vulnere succus manat dulcis, & sanguini similis; radix humo e ruta subrigitur vsq; ad vmbilicum. Illud insuper additur, quandit obsepitur herbis, viuere illum quasi agnum in læto pascuo; euulsi vero, paulatim macrescere. Accedit quoque id mitabile à lupis ap peti, & vorari, quod non vereor ad id valere, ad quod agnus.

Planta, qua maculosas serpentum pelles ostendunt, contra eorum morsus valent; CAP. V.

Primo extimas, sine pelles: namalia, nunc que partes; & primo extimas, sine pelles: namalijs maculose, villose, glabre squamose, & einsmodi similes. A maculosis exordiemur, & que ser pentum estigiem ex omni sui parte conspicuam reddunt, vade co iecture indulgendo, istud Nature specimen suit, ve doceamur, de terrimo serpentum detrimento maximo hoc emolumento occur riposse. Sed exempla adeamus. Serpentaria maior, sine dracontis recto surgir caule, glabro, & polito, extima sui parte maculis suscis pullis, puniceis, gliuis, transuersis, oblogis, & fortuitis vipereis, adea serpentu exuniu exprimens, ve eminus repente intuenti, terrore in cutiar: Dioscorides solia manib. assiricta, aut radice vmqua à vipera feriri posse inficiatur. Partu etia abortu vitiat, quod etia suo occursa vipera facere solet. Est & draco marinus, qui dorso varij coloris est ex susco, & albo, & aculeos in branchijs habet letales, læditq; dun manu tollitur, cuius ictus, carnibus eius impositis sanantur.

PRÆSEN.

PRÆSENTI figura ad maculofas serpentum pelles indicandas, allium anguinum, arum, arisarum, & dracunculum solum depinximus; ab re enim suisset, maculosas omnes herbas horum gratia delineare. Infra marinum draconem, & colubrem maculosum ua expresimus, vt ad manus viui occurrêre.

Er Athenæ, libro de iis, quoru venenat est morsus, ait, murænas, q ex mare vipera genite sunt, morsu intersicere; ipsas vero esse mino-

&togle

res, rotundas, & maculis varias. Alter etiam dracunculus læui caule, baculi crassitudine versicoloribus anguium maculis variegato, purpureis intercursantibus lienis, ve plane serpentis habitu, coloremque mentiri videatur, admirabilis Naturæ miraculum, nos admonentis, vr qui radice sua manus linirent, à vipera feriri posse negent; & triginta eius grana si in posca bibantur, abortum inferunt; odorenim postquam emarcuere sloccidi slores conceptus adhuc teneros enecat. Quin & aliam plantam in Lustrania se cognouisse fatetur Plinius, in hospitis agro nuper ibi repertam, eiusdem nomenclaturæ, caule pollicari craffitudine, bipedali altitudine, versicoloribus viperarum maculis insigni; quem ferebant ad primas serpentum vernationes exire, spectabilis hiantis draconis ore, & concauo; stamina, quasi serpentis linguam exerit; capite cruentato, eiusdem cum primis virtutis: nos sæpe in Pausilypi colle obseruauimus: Aron etiam subpurpureum caulem mittit, varijs quoque infignitum serpentum maculis: dracunculi vires obtinet: partum occursu vitians. Ophiusam tradit Plinius, Elephantine Æthiopiæ, liuidam, difficilemque aspectu, qua pota terrorem, minasque serpentum obuersari, ita vt mortem sibi eo metu consciscant; ob id cogi sacrilegos illam bibere. Inter allij genera ophioscorodon dictum à caule, tolijsq; serpentariæ modo maculosis, quod tam proxime vrsinum delineat, & redolet, vt qui non visum iam nosse cupit, hoc specter. Galenus satiuo validius esse dixit; serpentes abigit odore, bestiarum omnium ictibus medetur potu, cibo, vel illitu, prinatim hamorrhois. Sunt & in fructibus viperarum macula; in filuestris enim lupini semine guttatim, & fortuito aspersæ maculæ pulla, & cinerea, vere serpentum designationi satisfaciunt: contra aspidas valet.

Maculosas plantarum partes, que animalium maculosas pelles ostendunt, eorum vires indicare; CAP. VI.

SVNT & alix plantæ, quæ frondium & caulium maculis, maculosa animalium pelles oftendunt, & simul virium cognationes nobis indicant, muta scilicet pictura internas proprietates indicando: vt hisce exemplis manisestabimus. Est & persicariæ solium litura maculæ modo conscriptum, quæ cornicularis Lunæ imaginem refert, quod à scriptoribus omitti non debuerat. Maculæ

rat. Maculosa pelle panthera est, tradit que Plinius in eius armo dextro similem Lunæ maculam, crescentem in orbes, & cauantem pari modo cornua; cuius seuum, ex Alberto, ad impetigines valet; & hydropiper persicariæ congener, sugillata delet. Sunt & aliqua orchidum genera maculosis frondibus, quæ lynceas pelles referunt. Virgilius;

Succinctam pharetra, & maculofa tegmine lyncis. Vngues lyncum cum corio exuri efficacissime in Carpatho insula tradunt, cuius aspersu fœminarum libidines inhiberi, ex Plinio: diximus orchidum altero teste Venerem reprimi.Dracunculum herbam, bieracium vocat Dioscorides à maculis, quibus caulis insignitur, accipitré repræsentando, qui in pectore tali modo maculosus est. Accipiter laudatur ad inunctiones omnium in oculis vitioru,& dracunculi succo, ex Dioscoride ad oculorum medicamenta accersitur. Cyclaminus varia habet folia, infra supraque albicant maculæ; Scincus tenias albas, fuscas, larinículas, vel albis punctis depictas, collum fuscum, caput & cauda albicat. Scribitur adamatoria valere; quod etiam de cyclamino tradit Theophrastus,&vterq; ad cutis vitia valet.Bliti genera versicolora, ex viridi, slauo, & rubido colore distincta habet folia, vt vere psittaci pennas imitetur; qui ad idem valer, ad quod anser, qui contra venena, & præsertim scorpionis præstat: diximus etiam ad ictericos, quod etiam præstantissime exfequitur blitum.Rubeta etiam ex subpallido, viridi,&croceo colore est: sistit naturæ dote cruorem; quod præstat & blitum. Sunt & piscium turdorum genera, colorum varietate distin@a, vt in ijs natura lufisse videatur, maculis nigris, tufis, aureis, flauis: turdi aluo faciles, & abstergentes. Mentiuntur etiam & testudinis corticem, flauo, nigroq; interlitum: valet testudo ad compescendos sanguinis fluores, quæ omnia de blito diximus. Chamæleoni nigro folia rubro distincta sunt: inter picarum genera multa sunt, quæ rubris maculis infignitirur:valent ad dentium dolores.Pratense trifolium vnum, & alterum guttatis & falcatis in superficie foliorum maculis, videntur stellionis maculas imitari; terga enim depicta habent circulis in modum stellarum pullis. Ouidius 5;

Combibit os maculas, &c. aptumque colori Nomen habet, variis stellatus corpora guttis.

Si ablatis intestinis & capite, & pedibus assatus edatur, valet dysen-

tericis, & hydrocælicis, ex Plinio: trifolium muliebribus profluuijs valere diximus. Ardea à seeias, fiue stellaris dicitur, o punctis tanquam stellis eleganter picta distinctaque sit: est & rana etiam stellaris, & ad oculorum vitia valet. Ari folia distincta sunt maculis, valent ad albugines oculorum & caligines. Betulæ cortex albis interlitus maculis, vt videatur sturnum imitari: impetigines, & faciei maculas vterq; abstergit.

Squamofas plantas ferpentum fquamas oftendentes, contra eorum ictus remedia afferre; CAP. VII.

CVNT & plantæ quæ radicibus, fructibus, caulibus, alijíque parti-Ubus squamosis, squamosa serpentum dorsa ostendunt, eorumq; venenis aduerfantur, præstant quoq; contra virulentos squamosorum pisciu icus; nam& pisces, vt diximus, aduersus suos icus valet. Cedr⁹ arbor vasta, conos affert (quamatim cópactos:cedria cú sale imposita cerastæ morsibus subuenit, & antidotis additur. Pinus lignosos conos affert, in turbinatam esfigiem copactilibus squamis effictos, eademq; squamarum serie nouelloru ramoru cortices vestiuntur; serpentibus aduersatur, & prinatim ad cerastæ morsus pix cum poléta valet, ex Plinio. Picea eiusde generis, faciei, & virtutis; Idemq; de larice, cupresso & alijs similibus existimandum. Iuli, qui compactili fquamarú callo propendente corylis, iuglandib⁹, castaneis, & similibus ad eadem valent. Erice squaroso folio est, folium aduersari serpentib. scripsit idem. Myrica eode folio, confert vipereis morfibus. Plinius omniu ferpentum ictibus, præterqua aspidu mederi dixit. Eryngiú capitula muricatim squamosa profert; clara erynge est, cotra serpentes, & venenata omnia nascens. Vterq; chamæleo capitulú affert, foris íquamulis fibi imbricatim incumbétib: compactum; haustu in vino serpentiu venenis resistit. Semperuiui genera numerosa folia gerút, squamatim digesta: aduersantur phalangiorum ictibus, & scorpionum. Scabiosa capitula affert compactilisquamarum ordine contecta: ad venenosorum serpentu morsus præstat herba ipsa contusa, & recens imposita. Cyanus slores affert è squaroso casyce: à scorpione, phalagioue ichis, omnibusq; venenatis auxiliatur. Origanu onitis spica affert, in quo semen squarosum, cum vino potum demorsis à serpente conuenit. Eodem modo suam triticum affert spicam: furfures pollent ad viperarum morf. Radix Celtice nardi fquarofa, vel tuniceis fquamulis obfita,

Digitales by Google

& spicatim digesta, ad venenosos ictus valet, ex Dioscoride; sic allij, & lilij. Pisces qui squamosi sunt, ad serpentu, & venenosoru vulnera valent, vr gobius, thynnus, mullus, smarus, coracinus, & cæteri.

Villosa planta villosas animalium pelles ostentantes, eorum virtutum compotes sunt; CAP. VIII.

VARIApilorum genera in plantarum folijs, varia animalium o-ftendunt induméta; vnde arguméto nobis esse possunt ad eorum virtutes indagandas. Exemplo nobis erit vulgo pilofella dicta, quæ densiori, molliorique pilo vestitur, videturque leporis pellem ementiri, qui pilosissimus est, & solus animalium pronam, supinamque pedum partem hirfutam habet:vnde dafypodis nomen:leporis languis dysentericis, cœliacis, menstruorumque profluuijs, prodest, ex Dioscoride; & lien ad lienis tumores, ex Galeno. pilosella dysentericis, alui profluuijs, cœliacis, & lienis tumoribus valet. Verbasci frondes bombaceo tométo vestiuntur, cana, densaq; lanugine, vulgo vocat taxum barbatum, quod taxo animali affimiletur, cuius dorfum villis obducitur albis, nigris, & duris; vnde & duæ priores species à Dioscoride descriptæ, quia scabrioribus folijs vestiuntur, nec tactu mollibus, taxi pellem referunt. Taxum ad sanguinis proiectiones valere, ex Sereno videmus; adeps ad copolitiones arthriticas miscetur, ex Leonello. Verbascú propinatur ruptis, & fractis, ex Dioscoride: eius decoctum aduerius neruorum morbos,& tremorem. Inter verbasci nomenclaturas est lupina cauda à pilorum molli lanugine, qua imitatur. Iecur lupi tussim sanare ex vino tepido tradit Plin. Præterea si eius corio costringatur véter colica laborantis, ægerq; fæpius corio infideat, prodesse multuscribut Rhases & Albertus. Verbasci decoctum & tussim sanat, & slores in pulueré triti,contraventris tormina,&colum dantur.Lychnidi folia flaccida,crassa,tomentosaq; sunt, vt æthiopidi,musium pilos exprimere videtur: mures domesticos concisos scorpionum plagis viilissime imponi inconfesso est Dioscoridi, Galeno, & Auicenna; sic lychnis à scorpione ictis subuenit: immo huius herbæ appositu scorpiones torpescere,& inertes prorfus reddi. Adiantum aliqui non venereü, sed porcină capillum vocant, vel caudam porcină, nimirum quod coliculi instar setarum suis rigeant, vr vetus Autennæ glossographus norat; diximus adiantum ad suentes capillos, & alopeciam valere,

quod idem exequitur suilla axungia ex Plinio, & Ægineta. Anethu Magi cynocephali genituram, vel capillos vocant, vt inter nothas Dioscoridis nomenclaturas habetur, pinstar capillorum canis foliola distensa habeat. Actius anetho sicco vsto morsum canis explet, si cauus & angustus sit. Herba traditur à Plinio laniaria dicta; ouibus ieiunis data, lactis abundantiam facit: vellera enim vt ouis habet. Rubus folijs, & cute spinosis est; & ad oculorum vitia valet. Raize foinofo dorfo funt, cauda, rostro, oculis, & deniq; corpore: ad oculorum cicatrices,& suffusiones valet earum fel.Multæ sunt plantæ, quæ crispis folijs oriuntur, vt struthio cameli pennæ, & columbaru. Myrrha crispo est folio, ex Theophrasto: ad oculorum vitia valet; nam tollit albugines & caligines, exDioscoride; in struthionis ventre inciso inueniŭtur lapilli, hi quidem ad oculos salutares sunt, ex Æliano. Euphragia crispis item foliis, & ad visus claritatem valet. Costus item, & neruorum resolutionibus illinitur: struthionis adeps, ex Æliano, hominum neruis salutare remedium affert. Apij genus crispisolium Theophrastus facit, præsertim Macedonium, cuius decoctum calculos exturbat; femen & radix cum melle ad claritatem valent oculorum: struthionis interior ventriculi cortex calculos dissoluit, ex Rhabi Mose.

Planta lignosis sructuum tegminibus, lignosas & lapidosas animalium pelles indicant; CAP. IX.

Sunt & inter plantarum fructus, qui lapidosis, vel lignosis conis clauduntur, ostendetes animaliu pelles, siue coria lapidosa, duraque, quæ videntur contra serpentum venena valere: nam crocodilo cutis corticosa, præduris squammis ostrearum modo obducitur, adeo sirmis, ve ictus quouis tormento adactos, inuicto tergore repercutiant, cuius partes contra serpentes valent. Sic testudo, testatum animal, duro & rigido cortice ambitur, contra venena valet. Ostrea, vel eseguis spuadicta, omnia contra leporis marini virus, & omnium venenatorum. Nucum genera omnia clauduntur ligno. Pinus lignosis metis frequenti nucamento copactis, suos fructus obducit; sic pinaster, picea, & cerastæ morsibus opitulatur. Iuglans lignoso protecta munimento, & venena hebetat. Eodem modo auellana ligneo putamine claudit fructus: contra scorpiones & serpentes noto experimero valet. Amygdalus nuces suas durissimo.

Digitation Google

rissimo protegit operimento, & operitur callo. Pistaceis sub corio osse fructus, eos dem esse custo habere Dioscorides dixit, quos pinei fructus. Cedrelates fructus, sue eius coni lignosi, ceraste morsibus, & marini leporis veneno occurrunt; sic & cupressi pilulæ lignosæ, venenatis prosunt; sic de castaneis, glandibus, & aliis dicere possumus. Punici malum glabrum est, & membrana tegitur, malicorium dictum: soli hiat cortex, aperiturq; leuissima vel aeris iniuria. Elephanto nullo setarum tegumento; glabra cutis, cancellata vel hians, muscas odore alliciens, & arctans repente, in rugis comprehensas enecat, adeps ad serpentum venena valet, idemque illi conuenit.

Fructus, & flores animalium capita indicantes;

Diximvs de pellibus, nunc à capite membror û omnium prin-cipe incipiemus, scilicet flores & fructus aliquos connumerando, qui quorundam animalium ora & capita indicat. Exempla. Echio inter folia flos purpurat, & in eo clauditur semen viperæ capitulo fimile, exilia ora, & luminum vestigia effigians: Dioicorides contra serpentes folia iniici vulneribus, & commanducari quoq; præcipit, vel qui antea sumpserint, feriri non patitur; contemplari quippe licet semen paulatim à ceruice in rostellum extenuatum, tumidiore superna parte, vt quædam prominula, quasi oculorum lumina appareant; quod oculis quiuis inspiciens, cotineri non po-terit, quin summam Dei prouidentiam laudet, eiusmodi herbam viperina forma effigiafle, quod ad fuos morfus prestantiflimam afferret opem. Nicander refert Alcibiacam nominatam, quia quum Alcibius secus areas obdormiret, à vipera extremo inguine icus, ex hac herba fuccum extorquendo & mansit, & reliquum vulneri superimposuit, quo medicamento liber euasit. Non paruzauctoritatis Numenius aliud echii genus reperiri feriptum reliquit, ocymoides appellatű, quod ocymo fimilia habeat folia; quod fane idem scripferat Nicader, quibus Dioscorides & Plinius ascribere videntur; qui & semina proferre scripserunt, quorú capitula viperinis ca-pitulis similia essent; vimq; habere in vino potum, quo viperarum cæterarumque serpentum morsibus mederetur. Siluestre antirrbinon capitula profert in fummo perforata, quafi in fumma humanæ

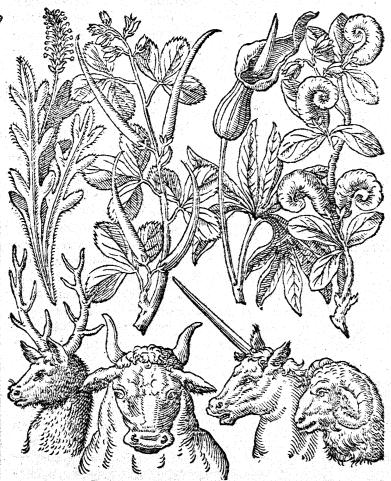
calnariæ parte foramina oculorum loca ostendat; videturg; à Dioscoride memoratum in phyteumatis descriptione, inquiente; Phyteuma habet fructum perforatum, &c. quæ siluestri antirrhino perfectissime quadrant; & quod hominis figuram repræsentet, ad philtra accommodatum perhibet. Inter ciceris genera 1910s est Græcis dictum, Latinis arietinum, quod arietino capiti simile sit, frontata effigie,& angulo aliquantulŭ mucronem æmulante; Venerem stimular, & genituræ copiam subministrat: quare admissarii equi, quo tempore vocanturà fæminis, cicere saginantur, vt in eo cibatu roborati, Veneri supersint. Arietes, vt diximus, maxime luxuriosi, vt per libidinem efferantur, & Veneri suffragentur. Alterum ciceris genus columbinum appellant, candidum, rotundum,& leue, quod columbino capiti simile, & venerium quoque vocatur, quod fortasse Veneri, vt asterum opitulentur: & columbe salacissimæsunt. Psyllium cynomiam & cynocephalon dictum à cane, inter Dioscoridis noméclaturas, à quo Plinius: Psyllium, alii cynoides, alii cynomiam appellant, foliis canino capiti non dissimilibus. Sed puto mendum in textu; quippe flores, non folia canino capiti similes funt. Canis stercus potum, hydropico vtile, ex Sexto; nam ventri illitum aquam trahit; fel lenit podagras, pedibus illitum, ex Plinio: psyllium hydropicos in vino sanat, & podagras refrigerat, ex eodem. Napelli planta flores in spica purpureos ostendit, qui antequam dehiscant, defuncti hominis caluariam ostentant, benignitate Naturz, vt hui9 cadaueris similitudine homines ab illius plantæesu, & vsu auertat; adeo pernecabilis, & acrioris veneni vis est, vt vix antidoto aliquo succurri possir, nec solum esu, sed manibus attrectata, quoad coalescat, mortem afferat. Dictum putant адкног, quod semen rotundum, villosis, hirtis, echinosisq; pilis, vrsini capitis similirudinem habeat, & sic verisimilem nomenclationem accepit: Dioscorides ambusta, & perniones eo sanari scripsit: vrsinus adeps ambustis prodest, & pernionibus addito alumine, ex Plinio. Quum rostri gruini capitis effigiem professent, quamplusimæ plantulæ, geranii nomen obtinuerunt; flores enim proferunt, qui defluéres, rostratos mucrones, aut acus è latiore basí in rectum definentes, relinquant. Pes columbinus, eius species, ad intestinorum tormina expertifumus. Quæ maluę folio cernitur, ex Plinio reficientibus ab imbecillitate viilissima, opisthotonicis etiam medetur. 1 Grues

Grues torminosis in cibo prosunt, rigor ceruicis gruina adipe mollitur velocissime, ex Marcello; negantq; illos vllo labore lassescere, qui neruos ex alis & cruribus gruis habeant. Multæsunt huius samiliæ herbærostrum in pericarpio habentes.

Animalium cornua ementientes herba, & quibus prastent; C A P. X I.

Post caput, de cornibus dicemus & de cristis; non desunt enim platis siliquæ, vel vaginulæ, que nonnung sinuentur in cornua: contingit idem floribus, fructibusq;. Cornua quidé multis aquatilium, marinorum & serpentiu variis data sunt modis; sed qua iure cornua intelligantur, quadrupedum generi tantum. Necalibi maior Nature lasciuia lusit animalium cornibus. Sparsit hec in ramos, vt ceruorum, & iis etiam simplicia, vt subulonibus ex argumento dictis; aliorum finxit in palmas, digitosq; emisit ex iis, vnde platycerotas vocant. Dedit ramosa capreis; conuoluta in anfractu arietum generi; infesta tauris; rupicapris in dorsum aduca; damis in aduersum; erecta autem, rugarumq; ambitu contorta, & in leue fastigium exacuta strepsiceroti; aliis singula, & hæc medio capite, aut naribus, vt rhinoceroti; aliis adunca, aliis reduca, omnia in mucronem migrantia. Cochleis ad prætentandű iter; corporea hæc, sicut ceraftis, cochleis femper bina, vt pretendantur & refiliant. Nec minor variis siliquar û generibus in seminibus custo diedis, procreandisq; naturæ lasciuia, quæ sicut cornua rigent, vel intorquétur singulis, ac falcatæ corniculantur; nam aliis latæ, intorte, longæ, incuruatæq; funt, vt videbimus. Exempla erunt. Cytiso intortæ sunt siliquæ instar caprarum cornu; Columella scribit lactis plurimű præbere ouibus; & mulieres si lactis copia premantur, vino eis potandum datu, lactis abundantia cofirmari, & super omnia pecori medicinam à morbis omni viu præstare. Capras & oues plurimű lacte abundare dixit Aristoteles lib. Problematum, proportione sui corporis; & eius caseum comanducantibus lac præbere demonstrauimus supra. Alteru tragum regineews dicitur, id est, capracornu, quod eis assimilerur:valet crudum, coctumq; contra serpetes, hircinusq; sanguis ex Dioscoride, & aliis idem prastat. Medicatrifolium siliquas, corniculorum modo intortas habet, qua pro gramine veuntur, qui pecora alunt, ex Dioscoride; & Columella præstätissimum ait pecoribus ad lac, caseum, & generationem. Terebinthus sert quædam ad nucis similitudinem cocaua, vt vlmus, quibus bestiolæ tanquam culices nascuntur, ex Theophrasto; sed quæ ipse concaua vocat, cornicula sunt capris simillima. Terebinthum Venerem excitare diximus, quæ in hirco caprave præferuet. Pistaceorum arbor, quæ terebinthus domestica est, ad idem valet. Lentiscus eodem modo, eadem fert cornua, & eiusdem facultatis. Et sena solliculos suos lunatos habet instar caprarum cornu; & Mesus sena per inferna bilem atram expurgat, cerebrum & viscera extergit, auget virtutem, senium retardat, animiq; hilaritatem affert, corroborat oculorum aciem, morbisque omnibus valet melancholicis; epilepsiæ etiam prodest. Capræ lac datur melancholicis, comitialibus, ex Plinio, & Iusciosis confert.

Casia solutiua cornicula affert nigra, intorta, & quodammodo rugola, vt caprarum cornibus non parum conueniant : propinatur ægris cum caprino sero, propter similes proprietates, & renesa calculis expurgat. Confimilis facultatis filiqua priori congener, quum nigras & falcatas ferat siliquas. Anagyris simili modo contortas habet filiquas: si partus mortuus hæret, & secundæ morentur, difficulter parturientibus adalligantur, ita yt à partu statim auferantur; quod quidem capræsecunda efficit, ex Plinio. Hedysaron semen affert in siliquis, corniculorum modo aduncis; additur ad antidota, quod idem de capra diximus. Herbam vulgus vocat sferra cauallo, etiam ad eiusdem similitudinem cornua exserit, & easdem facultates habet. Verum non capræ, sed rupicapræ similitudinem exprimit, id est, siluestris capræ. Sertulæ campanæ fæminæadunca est siliqua, præcipue oculis medetur; siluestris capræ fel ad oculoru vitia valet. Cuminum siluestre cornicula fert adunca; femen contra venenatas bestias, & calculosos valet. caprarú fimus ad calculos, & siluestrium ad morsus venenatos. Genista lunatis siliquis calculos exturbat; calculos etiam filuestris fel capræ. Smilax hortensis ad vrinam valet; caprinus sanguis ad vrinæ excretionem, vthydropicis conferat. Aphaca ad venenatos morsus valet. Vicia eadem filiqua, & virtute. Phasioli Venerem stimulant; faba, & pifum iisdem vaginulis, & facultatibus. Fænumgræcum cornicula affert oblonga, rotuda, incurua, acuminata instar boum, in quibus semen cocluditur, Grecis negatodne, veluti cornuta herba, & Béneese, SVPERIORES plantarum figura ad subiecta animalium cornua spectant; anterior coronopi, ceruorum; posterior sænigraci, bouis; sequens ari, monocerotis; postrema cytisi, capra cornua simulantes, singula singula e regione respondentes, vt diligens intuitor eas prompte & mutuo conferat, & perpendat.

bouis cornua; Hebræi etiam bubulum cornu vocant à similitudine bouini; è summis partibus bubuli cornu cinis tussim frenat, ex Plinio: fænigræci farina ad diuturnam tussim valet: bouis cornu ea s parte, qua capiti adhæret puluis splenetico, salutem affert, Marcellus; fænumgræcum decoctum ex vino impositu, eidem medetur; sic podagris, & sexcentis aliis morbis mutuo ferunt opem. Papauer หรอง เพาะ cornicula exigua inflexione fænigræci modo intorta habet, vnde nomé mutuatur, vt bouis cornu videarur: argema & nubeculas iumentoru abstergit perunctum, ex Dioscoride & Galeno: fel,&fubstantia quædam fellea lapidea, que in bubulo felle reperitur, ad oculorum aciem valet, ex Plinio: papaueris folia vlcera maligna purgant, ex Galeno; ad idem taurinu fel valet, ex Dioscoride. Leucoion ceratici papaueri & fænugreco siliquas teretes, & obtortas similes affert: podagris medetur taurinus adeps ex Plinio,& fel menses trahit ex Hippocrate: leucoii flores menstrua cient, radices podagricos iuuant, ex Dioscoride. Fructus chelidonii maioris instar cornuti papaueris, longus & teres, qui ad visum, regium morbum, herpetas, & iumentorum albugines, & dolores dentium valet, ex Plinio; scobs tali bouis ad dentes, ex Galeno; fel ad regium morbum, ex Hippocrate, & reliqua vt in superioribus. Dicitur & tribulus tauroceros & bucephalon, id est, bubulu caput, & cornu taurinum, quibus nominarus est inter nomina Dioscoridis: vaccina medulla ad oris vlcera; & quercus cortex decoctus lacte vaccino serpentum morsibus valet, ex Plinio; & stercus ad phlegmonas ex Galeno,& ad acutum viíum, ad quæ omnia tribulus valet, ex Dioscoride. Coronopus, seu herba stellaria, à multis cornu ceruinum dicta, quia incissones instar ceruini cornu habet: cerui sanguis inassarus cœliacorum profluuia sistir; coronopus pro cœliacis facir, ex Dioscoride; sic & cornu ceruinum vstum, & sorum ad idem, ex Galeno. Cerui cornu ferulacea omnia mentiuntur,& contra venena valent, vt diximus.primo libro. Monoceros, si Philes, & Ælianus vera produnt, fera est è cuius frontis medio cornu proteditur, non incuruum, led plane rectum; fera & folitaria est, sed coitus tempoie mansuescir, & sit gregalis; virginu odore alle ctus, in earum sinu caput inclinar, & capitur: eius cornu venenis resistit, & comitialib. prodest. Sinapi rectam siliquam profest; prodest comitialibus, venenaris mortibus, & Veneri. Eruca Veneri, & venenatis item morfibus, ex Plinio. Brassica, napi, rapum filuestre, & sariuum. Dracuncuius ex flore punicante mucronatum corniculum exferit: Arum

etiam mucronata in turbiné vaginula semina complectitur, eiusdem cum prædictis facultatis. Sic & flos grani Indici, siue mayz antequam semina proferat. Alleluya rectis, longis, & rigidis vaginulis ad serpentum morsus, & comitiales, & ad venenum, ex Plinio valet. Geranii rostra eriam cotra venena valere alibi diximus. Rhinoceros supra imum nasum habet cornu, recentioru experimento contra venena valere fertur. Piperastrum piperis vires habere diximus, oblonga siliqua, pyramidali, acuta: & piper serpentum morsibus auxiliatur. Auenæin cacuminibus dependent paruulæ, veluti bipedes locuste, vrilis ad caraplasmara, vr hordeum: pulte eius sistitur aluus, prodest tussientibus: cochlee adduntur emplastris, Plinius & dysentericis vtiles ait. Frumenti genera fere omnia grana ferunt aristis horrentia, imitanturq; cornua cancrorum, & præcipue, que ante oculos habent:rabiofis canis morfibus, &viperarum præstant, vt etiam frumenta. Astacus longiora, tenuiora quam locusta habet; leones vrique duo longissima, squillæè medio binda, vt ex duobus quatuor fiant. Cancelli, vt frumenta venenatis ictibus medentur: crustata etiam prędicta ad Venerem valent, vt ceres, ory za, secale, zea, hordeum & reliqua. Etsi interscillas sint astaci, cancelli,& cammari, qui quatuor habent cornua; funt & frumenti genera, quæ in duos, vel quaternos versus aristas dispositas habent: cochleg etiam podagris conueniunt, quibus & triticum. Sex. Pomponius prætorii viri pater, Hispaniæ citerioris princeps, quum horreissuis ventilandis præsideret, correptus dolore podagræ, mersit in triticum sese super genua; leuatusq; siccatis pedibus, hoc postea remedio víus est, ex Plinio.

Flores & folia, qua animalium cristas effigiant;

IN capite paucis animalium, nec nisi volucribus, apices dati sunt, diuersi quidem generis; pauonibus criniris arbusculis, stymphalidæ cirro; phasianæ, corniculis; præterea paruæ, quæ ab illo appellata galerita quondam, postea Gallico vocabulo etiam legioni nome dederat alauda. Fulicarum generi cirros, pico Martio, & grui Balearicæ, sed spectatissimum intigne gallinaceis, corporeum, serrarum, nec carnem id esse, nec cartilaginem, nec callum iure dixerimus, verum peculiare.

Hic corydalem, horminum, & fæniculum offendes, è regione alauda, galli, & pauonis cristas effigiantes, vt mutuas similitudines mutuo contempleris.

Internotnas Dioscoridis nomenclaturas fumatiæ generű corydalion est, & Galenus libro Medicamentorum vndecimo, eius den corydalis capni meminit, cuius stores cristati, turbinatiq;, qui alaudæ auiculæ capitis galericulatű verticem æmulantur. Inquit igitu

Galenus: Adieci hæc fermoni, quod vellem clare hoc animal, nempe galeritam manifestare, quod ferat in capite pilos erectos; quandoquidem expertus fum eius aduerfus colicos vtilitatem, velimq; iis, qui ipiam non norint, demonstrare; nam & ipia corydalis appeilata herba, colicis conuenit. Vt nos id clarius aperiamus, κορυδαλώς vocant Græci, quod Latini alaudam, Plinius ab apice galerita vocat, nomen ἀπὸ το κορυθο, id est à galea. vel potius à galero: nome alauda, quia milites galeam habentes, dicebantur alaude. Ex cristæ in capite ortæ occasione orta est fabula, vr apud Aristophanem Comicum, alaudă priorem terra enatam, vnde mortuo patre, quum vbi sepeliretur non exstaret, illum in capite contumularit, & adhuc spectari in ea surrectum capitis apicem. Alauda cristata assa, & in cibo sumpta, colicos adiuuat, ex Dioscoride; sed Galenus elixam in iure id præstare, sic Plinius, Aetius, & Æginera. Sed Alexander Trallianus viuente adhucalauda, cor eximentes, alligatorium faciunt femori sinistro ipsius circumdantes. Capnon aliquibus corydalion dici à coriandro satis inepte putatum, quum à corydali aue à cristæ storum similitudine dicatur; & mirifice ad colum auxiliarem vim præstat. Nec dubium quin vtilis esse possit, ijs præsertim qui propter excrementa alui indurata, & flatº hac ipía de causa collectos, in huncaffectum inciderint: soluit enim aluum succ' fumariæ, qua soluta slatibus via patet. Sed cur alauda colo valeat, patet ex hac methodo. алекто е до по folla habet similia gallinacei crista, exPlinio; folia affert aspera, hirta, verrucis, & rugis nonnihil aspera, verbasci pube; aliquibus dicitur scarlea; cit Venerem. Diximus gallis spectarissimu insigne cristam, nee carnem id esse, nec cartilagine; solus inter aues peculiarem fibi cristam sortitus est, ex Aristotele. Et interanimaliŭ mores est gallinaceus gallus luxuriosissim" inter aues, ex Oppiano. Et cristæ luxuriem designant; nam dempta gallo crista, demitur & luxuria. Et sus ad luxuria inflammatissimus, ceruicis setis sic inhorrescit, vegalearum cristæ esse videantur. Ad venena etiam valere conijcerem; sola enim inter serpentes basiliscus, quæ cristam in capite habet, & venenosissima est. Horminum aliquib.vulgo centrum galli dicitur, quod folium gallorum cristæ similitudinis sit: duplex genus, satiuum & siluestre, plurimumq; Veneri conducit. ofui, est impetus, instinctumq; ferri in Venerem ingenti libidine; & alectorolophos lapis in ventre galli repertus, ad luxuriam valet. Verbe-

naca à Dioscoride crista gallinacea, à ramulorum figura, dicitur. Ius gallinacei contra serpentum morsus valere monet Plinius, & cotra toxica Aetius, & Ægineta: cerebrú theriacæ munus explere, Dioscorides, & Æsculapius. Præterea docet Rhases felle galli illito virgæ, si quis coeat cum vxore sua, non diligere alium præter eum. Alectorius lapis vxores viris conciliat, ex Siluatico. Lapidarij;

Hic circa Veneris facit incentiua vigentes, Commodus vxori, qua vult fore grata marito.

Valet ad eadem verbenaca; folia cum radice pota illitaue, aduersus serpentes pollere, sacram vocari berbam, & multam ad amulera, & expiationes commendari, tradit Dioscorides. In sacris, & incantamentis pharmaceutriæ vtebantur, & philtrodes eam dicebant, quod amorem hâc sagæ conciliarent: datur potandu tertium à terra geniculum cum folijs circundatibus; tertianis, & quartanis quartum: aculeis & vnguibus gallinaceoru crematis, tritisque cum oleo perungi febrientes Magi iubent, ex Plinio. Adiantum etiam galli cristamimitari videtur; datuq; gallis pugnaciores fieri omnes prodidere. Satyrij genus alterum, quod fæminam dicunt, spicatos flores, cucullatos, seu cristatos erigit; nam patentis modo galeæ slosculus hiar; & foliola, quæ à lateribus surgunt, auriculas, que vero à medio attolluntur, cristam referunt: diximus horum radices ad concubitum valere, si cui desit facultas; sic & aliæ orchidum species. Pauo in capite Pennas, quasi comam floribus ornată gerit: ob id Plinius, pauonis apicem crinitæ arbusculæ constituunt, videntur vmbellas florum ementiri. Vmbella cauliculis sumatim insidet, quæ est floris pedamentu, in plures longiores pediculos digestum, qui ex codem simul fastigio orti, in latius radiantur; quod quonia vmbella, cuius vmbra mulieres vultum vindicant à sole, effigiem gerat, Gre-, ci hunc floris habitum oua sov, mox Grecos imitati Latini, vmbellam dixerunt. Pauo ad visum valet, vt iam dictum est: eius ossa adusta, & aceto trita, & illita ad lepras valere dixit Simeon Sethi: cachrys vmbellam gerit, & ad visum valet, & ad eadem. Possunt & vmbelliferæ plantæ serpétes referre, quæ flosculos, & cornua aliqua habet, vt cerastæ, & basiliscus triplici frontis acie munitus, vnde ad venenatos ictus valent. Nardus Celtica vmbellifera est, & ad venenatos motsus valet, sic motana costus, prason, ampeloprason, allium, panax Heraclium, ligusticum, pastinaca, anisum, carui, cuminu silueftre, ammi, apium, leuisticum, smyrnium, imperatoria, elaphoboscon, sceniculum satiuum, & erraticum, daucum, rosmarinum, cachrys, ferula, peucedanum, laierpitium, sagapenum, euphorbium, galbanum, heliochrysos, angelica, sambucus, &c.

Planta qua florum, frondium que similitudine animalium aures indicant; CAP. XIII.

A NIMALIVM aures alijs maiores, alijs minores. Ceruis tantum Accissa, ac velut diuisæ, soricibus pilosæ, vitulo marino ac delphino cartilagineæ, & viperæ cauernas tantum habent aurium loco. Pennatorum animalium buboni rantum, & oto plumæ velut aures, cateris cauerna ad auditum, fimili modo squamigeris, atque serpentibus. Nos flores, frondesq; ordine recensebimus, que animalium aures ostentabunt; ex quibus eadem virium præsagia concipiemus. wis ana angustis folijs, non sine dorsi prominenria, elatis, nigricantibus pullulat; nomen apud Dioscoridem inuenit, quod folia quum prorepunt, musculorum aures exprimerent: ægylopas sanare dixit; sed murium, eorundemque capitum cinere ex melle inunctis, visus restituitur, ex Plinio, & multo magis muris siluestris, aut gliris. Alsinen aliqui puòs am vocant, quoniam musculorum aures imitetur: oculorum inflamationibus, & aurium doloribus medetur: muris cinis cum melle instillatus, aut rosaceo decoctus, aurium dolorem sedat, ex Plinio: delinitæque murium carnes cum crudo oui luteo, præsentissime oculorum inflammationi medentur, ex Galeno. Vulgatissimam herbam, quam ab hirsurie, & pilosa foliorum superficie pilosellam vocant aliquantulum concauam, murinam auriculam effigiantem, myosotida quida dixere: recentiorum experimento ad calculum valet, sed muris simus cum mulso, & thure potus, calculos expellit, ex Dioscoride, Galeno, Plinio, & Auicenna; mutuafq; alias quamplures virtutes, apud eosdem reperies. Est inter cicerculæspecies, quam aliqui Dioscoridis phatelum opinantur, cuius folia venosa, tenuiaque, auriculis leporum fimilia. & nomen apud aliquos præualer: ambo ad luxuriam valent. Dictamnum Siluaticus leporis auriculam vocat, quod vulgus id nomen ab illius hirsutie & forma indiderit: neoterici pingue leporinum adhibere folent, vbi quid corpori infixum est, & eximendum cupiunt. Si clauus pedis plante infixus inharce,

pingue leporis cum crudo cancro impones loco faucio; parti vero ex aduerso respondenti, tres aut quatuor fabaceos flotes superalligato, & sanabitur, ex Plinio; quod est peculiare dictamno herbæ; nam capræin Creta sagittis confossæ, huius herbæpastu eas excutiunt. Anagallidem, aliqui nyéteridem vocant, & Aetius in eo vnguento, quod Helenes appellat, in ischiadis curatione nominat, idemque ad oculorum cruciatus valere dicit; nam inter Dioscoridis nomen claturas nyceridem anagallidem, quasi vespertilionem vocat, tanquam ita à Magis appellaretur: vrina vespertilionis albuginem curat, ex Auicenna; & sanguis ad serpentis ictus, ex Plinio; argema & nubeculas expurgat anagallis, bibiturque cœrulea contra anguium morfus ex vino. Multi funt, vt Galli, qui afini auriculam alterum symphytum vocant, quod magna folia faciat, & instar asini auticularum incuruentur: lac asini potum cœliacis & dysentericis prodest; & simus cohibet ex naso sanguinem erumpentem, ex Plinio; ad quæ valet & symphyton. Saniculæ genus, vulgo auricula vrsi dicitur; folia crassiuscula, carnosa, læuia, nonnihil repanda, & limbo crassiore fimbriata, circinataque: peculiarem habet affectionem ad arthriticos affectus: adeps vrsinus ad articulorum morbos & podagricos valet, ex Plinio.

Animalium oculos ostentantes planta. CAP. XIV.

Post aures, de oculis dicem⁹, ne partium aliqua animaliŭ omittatur, quas herbarium partes demostrent. Buphthalmon, vt Galenus libro septimo Simplicium medicamentoru testatur, appella tum este à storibus, qui figuram quandam boum oculis adsimilen habere videntur, Romani boariam appellauere, rustici vulgo ocu lum bouis: stores cum cerato tumores & duritias discutiunt, & regio morbo correptis colorem reddunt. Sunt qui morbum regiun pelli tradant, sascia linea bubulo felle inuncta, corpori sub costi cincta per triduum, quotidie renouata, ex Hippocrate. Sanguis tau rinus discutit, mollito; tumores cum polenta illitus, ex Dioscoride Galcopsis, à yalxa, mustela, & ções, lumen, quasi mustela, vel felis oculi dicas ex planta sigura, animalis oculu non nihil estigiante: muste la in cibo sumpta, vel sanguis illius, ad strumas valet, ex Plinio & Marcello; parotidas mustelæ sanguine illini meminit Archigenes galeopsi

galeopfis herbæ folia, semen, & succus ad parotidas valent, ex Dio scoride. Vocatur quoque pulegium galeopsion inter spuria Dioscoridis nomina: bibitur idem ex vino contra serpentum morsus, subuenitque per se podagris: mustelævirga siccata &pota, morsis à serpente medetur, ex Hali; & acopon ad podagras mirabile facit Aerius ex mustela. Lycopsis à luporum oculis nomen, quod forrasse paruo floris orbe purpurascente lupi oculos imitetur: medetur igni facro. Iuuar igni facro anchusa, cuius &lycopsis species. Elaphoboscon vulgus cerui aculum vocat, ab oculi ceruini similitudine: valet contra ferpentes, quibus & ceruus valer, cui hostes Natura dedit,& ob id ophioctonos vocatur. After Atticus hyophthalmos dicitur inter notha Dioscoridis nomina, quasi suillum oculum dicas, quia cum suillis oculis similitudinem habet: contra comitialem morbum dantur suum testiculi inueterari in lacte, ex Plinio; lotioque suillo inguinum loco illito, aut cum eo lana fuccida apposita, medebitur, ex Marcello: flores afteris Attici comitialem morbum sentientib pueris opitulari dixit Dioscorides; et si aridus slos sinistra manu dolentis decerpatur, & inguinibus alligetur dolore liberari; fed Galenus non folum illitum, sed suspensum bubones sanare scripsit, ob id bubonium etiam dici. Cynopsis, quasi caninus oculus à Theophrasto memoratur, Theodorus caninum oculum vertit: hoc olus statim primis imbribus postæquino & ium emicat, & inter spicatas heibas illud ponit. Mihi omnino pfyllium videtur; nam Dioscorides cynoma, & cynocephalos vocare solet: psyllium spicarum est, & flos canino oculo similis, capillis subrectis, semen pulicis effigie, & psyllium, auctore Plinio, cynoides, & cynomium appellatur: vomitum canis hydropico super ventrem pone, & statim incipiet per secessium aquam emittere: fel podagras lenit, vene terram attingat, ex Plinio; psyllium hydropicis datur in vino, & podagricis anxiliatur.

Os, & rostrum animalium referentes planta; CAP. XV.

No eas plantas referemus, quæ floribus, & folijs os, vel rofirum animalium referunt. Cornea & acuta volucribus rostra; eadem rapto viuentibus adunca, collecta, recta; herbas ruentibus, limumque, lata, ve sium generi. Iumentis vice manus ad colligenda pabula ora apertiora laniatu viuentibus.

IOAN. BAPTISTÆ PORTÆ

En tibi tres plantulas offerimus suis floribus animalium rictus ostentantes; antirrhinon, leonis os referentem; dracunculum, draconis rictum similantem, & acanthum hiantis os rana mentientem; ex bis reliqua tuo marte conicies.

266

Antirhi

Antirrhinum infignitur purpureis floribus, ex rubro violaceis, vel roseis oblongis, superne flaccidis; buccas, rictumue visulini, vel leonini oris æmulantibus, & coniuentibus; nunc parulis, nunc vero quasi valuulis occlusis, vt potius leonthostomos nominari debuisfet. Traditur (quasi ab hac leonina forma) perunctos eo cum oleo lilino venustiores fieri, (vt venustius inter plantas lilium) nec vllo medicamento lædi posse, si quis appensum gestet: & leonis adeps amulerum esse aduersus insidiantes, & Plinius ex Magis perunctis co adipe faciliorem gratiam apud reges, populosque promittit; præcipue tamé eo perungi, quod sit inter supercilia. Helianten vocat Democritus herbam in Themiscyra regione, & Ciliciæ montibus maritimis, folio myrti; hac cum adipe leonino decocta, addito croco & palmeo vino perungi Magos, & Perfarum reges, vi fiat corp, aspectu iucundum, ideo eandem heliocallidem nominari. Meminit einsdem herbæ Columella in hortulo suo;

--- & hiantis saua leonis

Oraferi.

76 & alibi;

Oscitat & leo.

Memorat etiam eam inter vernas herbas, & florum genera seri, vt Cădida leucoia,& flauentia lumina calthæ, inter narciffi,&hlij comas, & violas & rosas, Apparet quippe nomen à floris figura inditu, quæ leonis instar osciret. Alij purpureo slore esse scribunt; sed quahis herba fuerit, fatentur omnes se nescire; ego hortense antirrhino, quod magis purpureum est, & primo vere emicat, & vere spectabilis coloris flos est, leonisq; os ostedit, vel iride esse dicere: nam meminime legisse interspuria iridis nomina, eam leonem esse appellatam, ab alijs lycoftomos, scilicet lupi os : purpureo flore est, à Theophrasto inter vernos slores, & hortesis est, & interrosas, lilia, & calthas feritur, & leonis os oftetat. Fel leonis ictericis iuuat, ex Plinio; ins in poru data, ictericos sanat, ex Dioscoride. Iris eriam lycos dicitur in Scholijs apud Nicandrum; quia resupinara foliorum labra, hipioris speciem referunt: valet mirifice ad partus sestinandos & pellendos flos inditus: & carnes lupi edidille parturientib.prodest, vel si si iuxta, qui edat. Est & orobanche herba, quæ internothas Dioscoridis nomenclaturas les dicitur; in sumis enum caulibus flores ferr leonis richum ostendétis, ex Sotione Graco, in Geoponicis. Leguminum leo, of prioleon dicitur; quod si quis velit in totum hanc herbam non apparere, quinq; testas accipiat, & in ipsis pingat Herculem colore albo leonem strangulantem, atque testas ad quatuor angulos, & in medium ruris deponat. Est & alia cura à Democrito tradita huiusmodi: Quia leo animal gallo viso expauescit, & cotrahitur, si quis gallum manibus strenue comprehensum circa agrum gestet, Acorteus Tou mox abolebitur, tanquam & ipsa leonem timéte. Alij experientia docti, semina terræ mandanda, gallinaceo sanguine irrigant, tanquam tuta sit à leonina herba sutura. Nicander veneno aduersari orobanchen tradidit, vt leonis caro. Acanthi flos hiantis ranæ, vel rubetæ os refert: hecticis conferunt ranæ, & acanthus tabem fentientibus, ex Dioscoride. Dracunculus in hortis studiose seritur ad ludentis Naturæ miraculū: singulari caule attollitur, è foliato scapi fastigio vaginula quædam in mucronem sensim turbinatum profilit; quæ cum dehiscens se pandit, spectabilis hians draconis forma folido cornu, perinde quasi lingua, cócauo vaginæ finu, ceu rictu serpentis emicante, vt qui eam ignorauerit, non possit inficiari se nunc cognoscere draconem; vt serpentalis nominis vfus, quibus increbuerit, no potuerit aprius vsurpari: valet ad serpentis ictus, vt diximus. In arisaro planta prodit flos è radice oblongus, quasi ex vno folio conuoluto, supra hians serpentis os osten dit; ex ore stamina, vt linguam imitentur, exeut; adeo affabre effictum, vt fi anguem spectes, os exserere illud iudicabis: diximus ad serpentu morfus valere. In calaminthæfloribus apertum serpentis os ostenditur cum lingua exferta; ad eius morfus valet. Eadem effigies videtur in alijs floribus, & eiusdem effectus, quos tuo marte inuestigabis; sat sit his exemplis rem indicasse. Inter fungorum genera suilli funt, ab Aprili y sque ad Maium mensem cos reperies, colore ex pallido fusco, pileo oblongo, & in conum se colligente, forma in medio protuberante, videnturque suilli rostri formam quadamtenus referre, ob id fuillos yocatos conijcio apud Græcos, Latinos, omnesque gentes: ijdem ad morsus serpétis ex aqua illinutur: ad venenatos morfus fuillum recrementum aceto coctum laudat Aetius. Hyosirim vulgus suillum cardum appellat, ex Plinio: genus est sonchi spinosi, quod Itali cicerbitam vocant, referent florum calyces antequam aperiantur, quandam rostri porcini siguram, ob id i e e e, hoc est suis nasus; Ruellius rostrum porcinum eandem herbam ab aliquibus nobus neminari ait, & ab aliis leonis dentem. Plinius, intubo similis sed minor, & tactu asperior: vulneribus contusa præclare medetur; lac elicit, ex Dioscoride, quæ omnia sus præstat. Aquilinam herbam vocant recentiores; cuius slores in caulium cacuminibus quatuor fundum inferiori parte cornicula sursum reslexa, vt aquile rostrum videantur æmulari, & inde aquilæ nomé inditum: semen drachmæ pondere potum in vino Cretico, addito croci mométo, icteririam sanare dicunt, dummodo ægri in lecto sudenticerebrum aquilæ in cyathis vini tribus regio morbo resustit, ex Plinio. Medelæ rationem alibi diximus.

Que animalium linguas effigient plante; C A P. XVI.

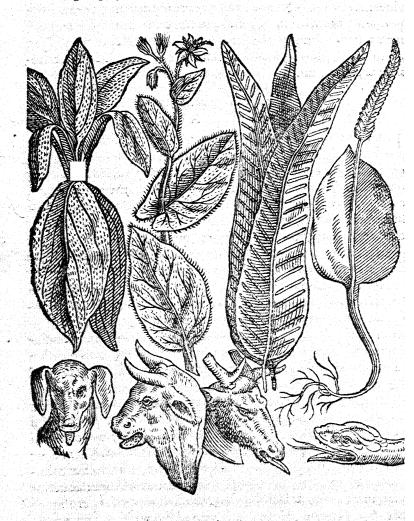
I NGV Æ omnibus animalibus non eodem modo. Tenuissima ferpentibus, trisulca, & atri coloris; & si extrahas, prælonga; lacerus bisida & pilosa; vitulis quoq; marinis duplex, sed supradictis tenuitate capillametis. Piscibus paulominus quam tora adhærens, crocodilis tota; leonibus, pardis, felibusq; imbricatæ asperitatis, ac limæ similis, attenuarisq; lambendo cutem hominis. Ranis prima cohæret, intima absoluta à gutture, qua vocem mittunt; apibus prælonga, eminens cicadis. Quibus aculeus in ore sistulosus, in nec

lingua, nec dentes; lata elephanto præcipue.

Nunc plantas memorabimus, quaru flores, vel folia animalium linguas demonstrent. Κωός λωων, quasi caninam lingua dicas, solia plataginis arctiora habet, minora, lanuginosa, mollicella; ad tactum omnino aspera, mollicie, & effigie, vulgato consensu, caninæ linguæ assimilatur, vnde id nomen adeptum est: ad canis morsum valere tradidit Dioscorides; corium linguæ caninæ, vt tota caro, ad suos morsus valet, vt diximus. Βούς λωων, verbasco simile, folium asperu habet, bubulas imitans linguas: Dioscorides ad tertianam & quartanam, & ad animi voluptatem valere dixit: Apuleius ad cordis assectus, & ad venena valere, & vulgus boraginem vocat, quasi bouaginem, quod boum linguis simile sit. Ego similitudinem hanc ad siguram pariter & asperitatem refero, & boragini nostræ, & buglosso vtrique conuent, omnes issem viribus præditæ: aduersus quartanas ex vino, & lacte bouino costusus liquor valet per aliquot dies. Symphytum oblonga solia habet, lanuginosa, aspera, exem-

IOAN. BAPTISTÆ PORTÆ

270 HASCE plantulas tibi proponimus, animalium linguas imitantes; cynoglossum canis linguam exprimit; in mox subsequenti, buglossum bouinam; post, elaphoglosson ceruinam; postremo, ophioglosson serpentinam, insuper apparentibus vnà è regione animalium nominatorum linguis, propositum spectaculum intuitor,& contemplator.

plo linguæ bouinæ:valet ex Dioscoride ad agglutinada vulnera:di-ximus glutinu ex tauri collo,& corio ad agglutinanda valere. Agváγλωωον, quasi agninam lingua dicas, ex Theophrasto, plantaginem vulgo vocar, peruagatæ notitiæ, feracitatis, & vtilitatis vbiq; gentiu herba, ve agni & oues:magna vis in pecudu fimi cinere ad carcinomata, pellis reces ad quartanas, & ad dysenterias ex Aetio; lana succidain culcata post septimu diem ad rabidi canis morsus valet; fel precipue agninum cum melle comitialib.laudatur, exPlinio; vrina pdest hydropicis, ex Rhase, quæ omnia prestat platago. Humiliore fraxinum ornű vocauere, & ab iphus fructus figura ¿ pveó > λωωτ, φ auis linguæimaginem referat, ex Plinio. Orneoglossum Ruellius arborem dicit vimi specie, amygdalæ foliis, prælogis siliquis in surculorum cacumine pendétibus, oleagina magnitudine, in quibus medulla inest, linguæ auis similis, vnde nomen: Venerem stimular, & genituram adauget, quod de auibus iam diximus. Lingua passerina oblongis foliis, & teretibus; à passeris lingua, quam imitatur, omnium hominum consensu inditum est nomen, 5000 A www dici posset; Dioscorides passerum linguas maxime imitari dixit; alii polygonum vocant, vel polycarpon ex seminis abundantia; nam ad Venerem & conceptionem valere diximus. Quintilii aiunt, polyspermon, siue polygonos herba animalia reddit multis numeris sœcudiora; quod idem de passere diximus. Phyllis Dioscoridis, vulgo lingua ceruina dicitur, in oblongæ linguæ similitudinem deficit: ynde officinis lingua ceruina quoq; dicitur, sesquipalmaris, recta, lænore semper virenti: Dioscorides in vino potam serpentibus maxime aduersari dixit, quod idé cerui carnes facere diximus: præterea eadem caro ad febres valet; & diximus fæminas principes illas, conrínuo ceruorú carnium elu lemper febre caruille. Ex hoc nobis excogitatum, & multis periculis cofirmatum, aquam chymisticis organis ex phyllitidis foliis extractam, ad pestiletes febres maximam opem ferre. Nomen ophioglosson vulgus herbariorum impertitur a forma,& figura serpétum linguæ, quas refert; nomenclatura aptissime quadrat, quum floris argutula cuspis serpentem linguam exferentem imitetur, quæ tenero cauliculo promitur; non paruæ ad ferpentum morfus commendationis. Echio folia oblonga, hirfuta & subalbida; officinæ & rura, linguam bircinam vocant ab hircorum linguæsimilitudine, & quod earum pabulo maxime delectentur hirci, & capellæ: Dioscorides contra serpentes valere, & lac mulieribus augere dixit. Capræ caro lac auget, & præcipue caseus ex eius lacte, ex Hippocrate libro De morbis muliebribus: aduersus serpentum ictus ex caprarum cornu vel pilis, cinere poto, remedium ex Plinio S unt & quamplurimi flores, qui stamina quædam in medio habent, in summo diuisa, vt bisidas serpentum linguas præclare ostentent, ex qua horum animalium ingluuies consicitur, ab Aristotele, & quasi duplicem ex cibo capiunt voluptarem. Ego contra serpentum virus præstare iudicarem, vt ex phalangio videre est, anchusa, pseudacoro, car yophyllis vocatis; nam aduersus venena, & pestis contagia commendantur.

Animalium dentes oftentantes planta; CAP. XVII.

ENTIVM tria genera, serrati, continui, & exserti: serrati pectinatim coeuntes, ne contrario occursu atterantur, vt serpentibus, piscibus, canibus. Continui, vt homini, equo. Exserti vt apro, hippopotamo, elephanto. Piscium multis serrati, & eorum in lingua, & toto ore, vt turba vulneru molliant, præterea in os vergentes, ne excidant cibi, nullum habentibus retinendi adminiculu. Similes aspidi, & serpentibus, sed duo in supera parte, dextra, læuag; longissimi, tenui fistula perforati (vt scorpionum aculei) venenum infundentes. Quidam vnum esse eum; & quia sit aduncus, resupinari, cum momorderit. Scorpionis caudæinesse eum, & plerisque ternos. Viperæ dentes gingiuis conduntur, volucrum nulli dentes præter vespertilionem. Dentium vice aculeus insectis, elephanto intus ad mandendu quatuor, præterquam eos, qui prominent, masculis reflexi, fæminis recti, atque proni. Musculus marinus, qui balenam antecedit, nullos habet, sed pro iis, setis intus os hirtum, & linguam etiam, ac palatum. Hactenus Aristoteles. Sed videamus eur spinæ à Natura productæ. Alexander Aphrodiseus dicit naturam spinis plantas, tanquam spiculis contra animalium morsus armasse; que dixerat Plinius, iam adduxim?. Nos vero dicimus plantis aliquibus esse datas, vt obuiis caudicibus adrepere possint, vt omnes amplexicaules sunt, nec per sese sine sulcro sustineri valent, & ob id ad radices spinas spectantes habet, & hamatas; aliis, veluti spicis aristas dicit, vt se ab auibus tueretur; aliis in stipite vt ne dum le scase scabant animalia, dorso fructus ab arbore decuriant, nec ad insta perueniant maturitatem; vel quod postremum arbitror, vt ad cortices terrestres, & faculentas partes transmitterent, vt fructib.pinguius & purius alimentum subministrare possint. In humanis corporibus Natura ad cutis scabiem, pustulas, & similia in plerisque morbis demandat, humores defæcando. Sed quid ex earum Phyfiognomonia conficiendum discutiamus. Quia multi sunt animalium dentes, siue aculei, siue spinæ, quæ magnopere generi humano infestæ, ob id prouidens & sagax Natura, multas & innumeras produxit spinosas plantas, è quarum effigie perniciosissimo malo fuccurratur, vt vbique nobis obuix forent, non folum in viridariis sed etiam sepibus, tiluis, nemoribus, cæterisq; locis, vbi frequentius eiusmodi animalia stabulantur. Nec clarius, aut manifestius demonstrare ipsa medicinam homini potuit: propterea summopere adnitendum, sedulaq; inuestigatione imaginadum spinarum similitudinem, quibus dentibus animalium magis affimilabutur. Sunt in marianimalia, aculcis venenum immittentia, vt pastinaca, scorpius, draco, & porcus marinus, que porrectos aculeos infigunt; sunr & serpentiu innumera genera, tum hamatis, tum serratis dentibus. rigido mucrone infestis: sunt & quadrupedum dentes venenosi, ve rabiosi canis, ob id non mirum videri debet, si tantas & innumerabiles natura produxerit spinosas plantas, & diuersimode efformatas; hamatas, pro viperis; rectas, pro canibus; exiles, & quafi lanuginosas, pro aranearum, vesparum, & phalangiorum aculeis. Sed quibus fortasse hæc per similirudinem medendi ratio minus arrideat, ad naturales causas cofugiemus, & ad quæ alia valeat. Spinosæ herbæsiccitatem ostendunt, aliquando ex frigida, aliquando ex calida causa, ve iam diximus, & ob id astringetes. Videre iam licuit in aculeatis,& cornutis animalibus histrice, herinaceo, raiis, xiphiis,& aliis animalibus, quod cæteris effent ficciora, ob id stomachum adiunant, lepram & scabiem dirimunt, hydropisim sanāt, gingiuis tumidis & dentib. medentur; alui profluuiis, nimium fluentib.menstruis &venenatis, siue tota substantia id agant, siue corporis parces roborando promptius venenű expellant, vel clausis meatib. minus eis afficiátur. Sed vt magis ordinate procedat præceptio nostra, videamus quæ fuerint ípinolæplantæ. Theophraítus aculeatarú aliæ extoto aculei, vt corruda, nepa; aliæpartib. aculeatis, vt in arborib.

Digitized by **G**oogle

fruticibus, & herbis, arbores, quæramos aculeigeros habent, sunt pyrus siluestris, malus Punica, & paliurus; frutices, vt rubus, rosa, & capparis; herbe vel foliis aculeatis, vt acanthium, eryngiú, cnecum, acuta spina. A quo Plinius: Ergo quædam herbatum spinosæsunt, quædam sine spinis: spinosarum multæspecies. In totum spina est asparagus, scorpio; nullum enim folium habet. Quæda spinosa soliata sunt, vt carduus, eryngion, glycyrrhizon, vrtica, iis omnib. soliis inest aculeata mordacitas. Aliquæ & secundum spinam habent solium, vt tribusus, & onotis. Quedam in solio habent & in caule, vt phleos. Hippophyes spinis geniculatum, tributa proprietas,

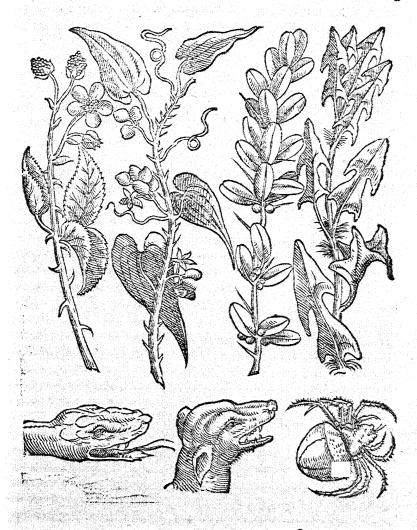
quod & fructum spinosum habet. Exempla adsunt.

Rubus habet virgas aduncis, & acuminatis aculeis refertas; folia in dorso, & subtus armatur aducis, & minutilis spinis, pestiferis serpentú morfibus accómodatissima. Peculiare est tribulo terrestri semen habere spinosum, & secundú folia spinas rigidas, & præduras: cuius succus por ,illitusq; ictos à vipera recreat. Spina alba fert solia hispida, & aculeata; capitul u spinosum, echini marini emulu; no folum poru à serpéte demorsis auxiliatur; sed gestaru pro amuleto, serpétes abigere creditur. Paliurus frutex aculear est, & citria rigidis armatur aculeis: semen potum venenatis bestiis resissit, vt ex Athenzo habetur. Chameleon albus folia asperiora, & acutiora fylibo habet, exinde spinas echini marini erigit. Erigeron ex aculeatarũ genere. Carduus benedictus hirfutis foliis,& cũ adoleuerit aculearis, capitulis acutiorib. aculeis rigetibus. Smilax aspera sarmenta habet, rubi, aut paliuri modo aculeata, non folú veneno forú antidotum est; sed si infantibus nuper in luce editis ex hac vinu ppinetur, nulla postmodú nocitura venena; traditurq; ad medicamenta, quibus venena arcetur. Lycium arbos spinosa, valet ad rabiosorum canú vulnera.Ribes ípinis circa ramos robustis armatur:Plinius ad rabidi canis ictus miris laudib.extulit. Scorpionū aculeis medetus plantæ, quæ minutiorib. spinulis rigent, vt asperæ videatur, vt non spinæ,neg; détes, aut aculei sint, cædemq; vesparā, & phalangiorú puncturis medétur. Peculiare spinaceis est habere semé spinosum: bibitur eius fuccus ad fcorpionum &phalangiorum inflictus.Sonchus aspera, lactuca siluestris, atractylis folio spinoso, & capitulis in fummo spinis rigentib. paliurus ex Plinio scorpionum morsib. sert opem. Duo scorpii genera aculeata aduersus sui generis animal. Afpara-

Datased by Google

SENTICOSAS plantas, & dentata animalium capita, adeo folerti & viua pictura delineauimus; vt hac spinosa, illas dentatas consitearis.

Primo rubum, & asperam smilacem vipereos dentes imitantes; mox lycium, caninos referentem; postremo spinaceum olus pinalangiorum; aculeos ementiens, obuias proponimus; ex his alia assimilare discas.

Asparagus, quibus phalangium icerit, auxiliatur; lactuca siluestris, vrticæ, vrida lanugine punctionis dolorem incutiunt, cuiusmodi vesparum, & apum aculei, & si per quam exili, & mollicella, nec penetrare posse isthec lanugo videatur. Lupus salictarius sarmenta aspera habet, hirsutaque, & quadamtenus aculeata: ad eadem valere potest, cum ad hausta venena suam ferat opem.

Planta collum, mamillas, lienes, & corda animalium exprimentes; C A P. XVIII.

SE QVITVR, vt plantas enarremus, quæ collum, guttur, lienes, mamillas, & corda animalium representant. Inter smilacis asperæ nomenclaturas, nomen mergina est, sic apud Romanos dicta, fortasse à collo deductum nomen. Ouidius de Æsaco loquens in mergum conuerso,

--- longa internodia crurum

Longa manet ceruix; (aput est à corpore longe. Habet enim & longum & incuruum collum mergus,& similax per dumeta reptando incuruatur, & instar mergi colli slectitur: mergi fanguis amphictoron est, & venenatis feris relistit, & præsertim rabido cani, ex Aetio: asperæ similacis folia, & acini antea, & post epoti, venenosorum antidota sunt. Inter notha fumariæ nomina Dioscoridis peristereon est, idest, columba, à foliorum scilicet specie, quæ columbinam quodammodo ingluuiem repræsenter: Aretæus elephanticos perdicibus & columbis vesci iubet: Mesues, quia bilem & adustos humores fumaria deiicit, elephantiasi, & carcinomatibus mederi dixit. Fructus sebesten vulgo dictus Persica voce; Siluaticus mamillam canis dicit, eth orgasos vox Græca fit : qui distillationibus auxiliatur, quib.præstat canina cutis cuilibet digito circumdata. Aíphodeli radices vaccarú mammis fimiles dicunt:cuncta venena expugnari eis tradunt Græci, maxime quæ rosiones, vítionesque referunt; vt si cantharides daræ, vomitione omnia egeri, ex Dioscoride & Plinio. Sed contraserpentes & scorpiones Nicander commendauit, substrauitq; somno contra metus. Anacardia fructus cuiufdam arboris auicularum corculis non dissimiles, vnde & nomen; colore rufescente, vt cor; labantes reuocant sensus, memoriæiacturam resarciunt, & cerebri affectibus opem ferunt, ex Arabibus: multarum auium, vt accipittis caro, animum corroborant; melancholiæ, & perturbationi mentis relistunt, & 2 morbum sacrum curant ex R. Mose in aphorismis. Maluæsolia, Magi lien capra vocant, ab ea, quæ cum liene similitudinem habet: Sextus torminosis capre lien bibendum præbet: Plini⁹ maluam vtiliter torminibus illini; præterea ad venena & venenatas puncturas, ad sæminarum purgationes, voluptates, coceptus, comitiales, calculosos præstare, vt etiam capra, & alia promiscue habere.

Planta animalium testes reprasentantes; CAP. XIX.

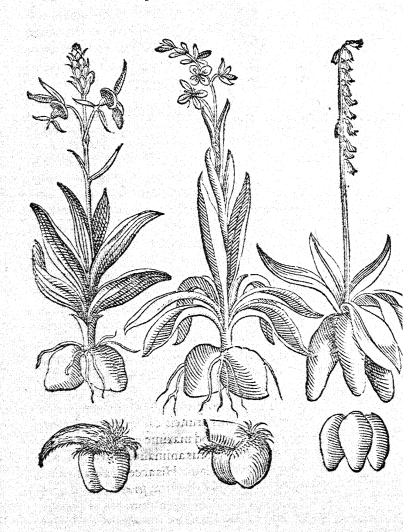
VARII sunt plantarum bulbi, qui animalium testes mentiuntur, vu nemo sit qui videat, qui se eos cognoscere no fateatur. Natura hominum generationi satagens, hac testiculorum imagine ad vires venereas, ad conceptum, & ad prolem eos valere significauit. Testes pecori, armento que ad crura decidui, subtus adnexi, delphino præsongi, vitima condunturaluo, elephanto occulti: oua parientium lumbis intus adhærent, qualia ocyssima in Venere, buteonibus terni.

Cynosorchis, id est canis testiculus ab omnibus vocatur bulbulus; qui vere canis testiculum ementitur, folijs oleæ mollioribus, ternisque, per semipedem longitudinis in terra stratis, radice bulbosa, oblonga, duplici ordine; superior, quæ plenior est; inferior, quæ mollior, acrugosior. In Thessalia mollem mulieres in lacte caprino bibere ad stimulados coitus: aridum adhibendum, alterum alterius poru resolui. Dioscorides omnes bulbos cum melle, & piperis polline illitas valere aduersus canis morsus præcipit. Qui sua vrinam in canis vrinam ingesserit, ad Venerem sit impotens. Palma Christi testiculos canú refert, déptis digitis. Tragorchis, seu hircinus testiculus hircum oler, & spirillis aruncis caprillam barbam ementiens, ad Venerem inflammat; quod maxime præstar hircus; bulborum omnium valentissimus, yt hircus animalium luxuriosisfimus. Sunt & vulpini testiculi etiam exigui. His accedit altera radix terno donata didymo, ob id triorchis appellata, serapida Ægineta vocat ab Ægyptijs, Serapidædeæ Augusti cognomine. Hæcomnium facultates longe superiores habet, nec vt cæteri orchides ignatiores, & mucore elumbes. Triorchem accipierem dictum

S Dignized by Google

IOAN. BAPTISTÆ PORTÆ

278 ORCHIDVM species denuo sub aspectum veniunt; contemplator, in prima facie hircinos testes cum sua planta; caninos,& tandem triorchidem, ex accipitrum genere.

inuenimus à numero testium, buteonem hunc appellant Romani, ex Plinio: qui in Venerem infirmior erit, testiculos miluionis ex aqua fontana que perennis sit) cum melle decoêtos edat ieiunus per triduum, & statim roborabitur. Triorchis miluo similis est, quib maxime testiculati testes, ad prouocandam Veneream facultate tribuunt. Colchicon multi sunt, qui testiculum canis nominent propter similitudine gemelli seminis; venenosa herba est, & incautos vescentes perimit: venenosa ité saliua canis; nam rabie, & morté inducit

Animalium veretrum oftentantes stirpes;

DOST testes, de pene loquemur, plantarum partes illas enumerá-I do, quæ animalium veretrum oftendere possunt, & ad coitum, prolemque valent. Orobanche est herba, quam cynomorion appellauit antiquitas à canini genitalis similitudine; nó mala, neq; incócinna similitudine, si plantă cotempletur aliquis, quæ à radice surgens, nudo, glabro, singulariq; caule, in summo foliorum coferto, & inter ea emergentes habet flores simul, & quasi in glomum collectos. Cyprij thyrsitem appellant, quod fere tota thyrsus sit, id est plane seapus rectus; qua forma caninum genitale in summo galericulo tectum quis confitebitur. Sunt qui hanc toram vocent; quonia certo constat, quum primum vaccæ hanc herbam gustauerint, tauros ab eis requiri. Theophrastus enumerans ea, quæ quercus, præterglandé, producat, inquit; Ad hæc aliud effigiem colis repræsentans; quum vero perficitur, duru quid parte amulante perforatum, & tauri caput quodammodo emulans, profert, quod præruptű nuclei oleæ speciem ostendit. Diximus iam supra ad sæcunditatem valere. E medio lilij flore quædam stamina educuntur; quib. excussis, emicat quædá colus, relicto capitulo in cacumine, quasi asinini scroti effigiem demonstrans. Nicander describens liliú contra Pharicum venenum antidotú esse, ait: Recipe irida, sloridumq; caput, cui Venus inuisa est, eo o secum de colore & forma certaret, huic medijs eius folijs fæda probra obiecit, deformēg; illic rudentisasini clauam crescere fecir:scilicet hac periphrasi asini clauam, id est genitalia, lilijs, id est slori medio imposuit: vteros emollit, menseiq; puocat, vnde vterú cóceptui præparat, contra serpentú ictus valet. Valét ad coitú asimini testiculi, & asimino lacte poto restinguútur ve nena cotra hyofcyamu, leporem marinum, & pharicon præcipue.

Planta scorpionum caudas flore, vaginulis, & semine effigiantes, CAP. XXI.

VAM PLVRIMÆ sunt plantæ, quæ floribus, vaginulis, seminibus,& radicibus animalium caudas imitantur, vt illorá virtutum compotes se esse ostendant, vel virulentis eorum ictib. aduersari. Ex multis aliquas recensebimus, & primo à scorpionibus.

Scorpioides herbula-est, caudæs scorpionis essigie; profert siquidem quæda siliquosa cornicula, scorpionis caudæinstar inslexa, & ficapud omnes scorpioides nomen obtinuit: illita scorpionum ictibus præsentaneo est auxilio, ex Dioscoride. Telephium eandem radicem habere videmus, quæscorpionis caudamæmulerur, & ad eius morsus valere iam traditum est. Est & alia herbula segetum alumna, quæ ex cauliculis rectis, gracilibus, pedalibus, vel sesquipedalibus in summo producit incuruis mucronibus adunca cornicula retroflexa scorpionum caudicellas, transuersis articulis imitata; flores etiam luteos, pusillos foliola in neruulis verinque ordine digesta tribuli, sed exiliora, inexpertis dotibus, sed ex tantis eandé possumus vim augurari. Insunt heliotropij magni coliculoru summo elegantes florum series, fastigiaue racemosa, caudicellas scorpionum inflexas imitatæ; nutant nobis ad scorpionum puncturas magni esse experimenti, vnde ab essectu scorpio etonos, vel scorpi interfector dici posset: ob id Dioscorides; Heliotropio maiori sos est effigie scorpionis caudæ, vnde scorpiuro ei nomen, flos incuruus, vt fcorpionis cauda; contra ictum fcorpionum potum, & illitum prodest. Ocimastru σκος πίου εσε, id est scorpij cauda à figura vocatur, inter nothas Dioscoridis nomenclaturas, quod nomen aptius echio conuenit; quippe florum series in cauliculo digesta & inflexa rectius scorpionum caudam imitatur, quod etiam & in anchusis visitur:vis earum contra serpentum virus; nec incredibile est etiam ad virulentos scorpionum ictus valere. Tragos, ex Theophrasto, in aculeataru cenfu est; aliz ex toto aculei sunt, vt scorpius, quz nullum, præter aculeum, folium gerit. Dioscorides scorpionem tragum vocari dixit. Ab his Plinius: Spinosarum multæ species, in totum spinosa tragus; hanc scorpion vocant: maxima astringédi facultate prædita est; ob id fortasse venenis opitulari coniectamus. Et alibi: Ex argumento nomen accepit scorpius herba; semé enim haber ad similitudiné caudæ scorpionis, folia pauca: valet & aduersus animal

TRIVM plantarum icones huic capiti communes prefiximus, qua non particulares, sed solius scorpionis cauda sibi vendicarent imagines; primo, heliotropii summis slorum spicarum retortis apicibus; secundo, siluestris cumini alterius corniculatis vaginulis; tertio, scorpioidis siliquulis eas imitantibus; in calce scorpionem ipsum affinximus, vt arctam similitudinem intucaris.

animal sui nominis. Est & alia eius dem nominis estectusq;, siné solijs, asparagi caule, in cacumine aculeum habens, & inde nomen. Est quodda cumini siluestris genus, quod corniculara producit semina, scorpionis caudæ æmula, inter medijs consepta; quod potum serpentum morsibus remedio est; quod ad scorpionum etiam conijcio; quum constet apud autores, scorpionum, scolopendriarum, omniumq; animalium venenis eorum naturam aduersari. Caltha semen affert, cuius vaginulæ scorpionum caudas imitantur; neoterici eius veneno resistere dicunt. Affert insuper caudas, vel brachia cancro similima, ob id à Fuchsio, & alijs berba cancri dicta. Sed ego herbam cancri dictam puto, quod carcinomati medeatur. Sunt enim scorpionum caudæ, & cancrorú brachia similia; & cancrum cancris mederi docuit Dioscorides. Cancri in scorpiones mutantur ob quandam sympathiam. Ouidius;

Concaua litoreo fi demas brachia cancro, Catera fupponas terra , de parte fepulta Scorpius exibit, caudaque minabitur vnca.

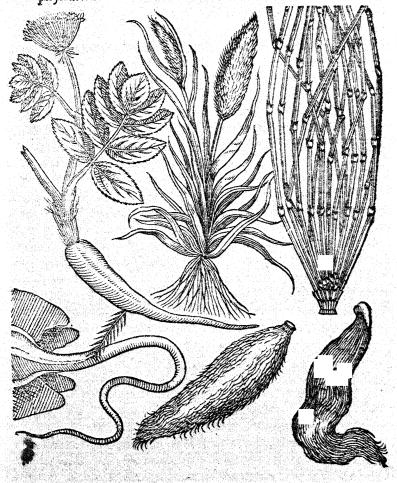
Cucumim ipsum quoque qui magnificant, nasci in Arabia dicunt, mox Cyrenis, alij in Arcadia tradunt, similem heliotropio; cuius inter solia, & ramos prouenire magnitudine nucis iuglandis semé; esse autem ad speciem scorpionis cauda ressexa, sed candida. Aliqui etiam ab eo scorpionium cucumim vocant; esse acissimum contra scorpionum ictus semine, & elaterio, ex Plinio. Sunt & quantiplurimæ plantarum vaginulæ, quarum loculis turgentia semina intersepta scorpionum caudam imitata mentiuntur, quæ ad scorpionu, & venenosorum morsus valent, vt raphani, napi, rapi, erui, supini, erucæ, viciæ, genistæ, & aliarum, quæ in antidotis ponuntur aduersus asspidas, & scorpionum venena.

Animalium caudas delineantes planta; CAP. XXII.

NE ceptum ab initio ordinem interturbemus, aliquas plantas memorabimus, quæ animaliū caudas oftendunt. Caudæ præter homines, ac simias omnibus fere animalibus; nudæ hirtis, vt apris; paruæ, villosis, vt vrsis; prælongis, setosæ, vt equis; amputatæ, lacertis & serpentibus renascuntur; boum caudis longissimus caulis, atque in vna parte hirtus; idem asinis longior, quam equis; leoni,

leoni, infima parte, vt bubus, & forici; vulpibus & lupis villosus, vt ouibus, quibus procerior; sues retorquent, canum degeneres sub aluum reflectunt.

PASTINACA, alopecuros, & equifetum accuratisime sculpturis indicantur, marini trigoni, vulpis, & equi caudarum similitudinem sibi vendicantes; qua omnia abs te attentisime spectari velim, vt horum exemplis alia natura pernoscenda, vestiganda que perscruteris.

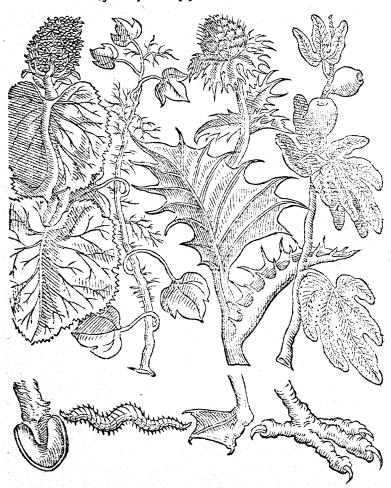
Teuzar Græce, Larine pastinaca piscis, Plinio interprete; sed Latinis passinaca dicitur à caudæ colore, & rotunditate pastinacæ radici simili. Trigono in cauda radius adnascitur, quo nil in mari execrabilius nasci idem dixit, & Oppianus, cuius veneno, & vi pernecabili cedunt Persarum venenata; nam etiam mortua seruat suas 18 vires, quæ non folum in animantes, sed etiam in saxa, herbas, arboresque exerit; illius enim contactu exarescunt, & contabescunt. Hunc tradunt Circem Theligono dedisse, vt eo aduersus hostes vteretur; quo tamen incautus patrem necauit. Elianus hunc radiū periculossimum, infestissimumq; dixir, ve non solum homines & animalia, sed arbores interimat; quippe si ad maximam arborem,& vegetam,& summe virentem aculeum admoueas, non multo post amittit folia; quæ postquam dessuxerint, totus truncus similis est arboribus, Solisardoribus exficcatis; quod idem confirmat Nicander. Pastinaca herba serpentum morsibus, ictibusue prodest; præsumentes nulla iniuria affici à serpentibus traditur; & Dioscorides ipse inquit, ei, qui pastinaca marina icitur, omnia, quæ de viperacum morsibus diximus, simili modo conuenire. Celsus etiam erraricam pastinacă ad eiusmodi plagam prodesse scribit. Sed ad mutuns alias vires accedamus. Dioscorides pastinacam herbam partu eiicere appositam dixit: & pastinacæ piscis radium adalligatú vmbilico, faciles partus facere, si viuenti ablatus sit, ipsaq; denuo in mari d'imissa. Equisetum iuncea profert circa cauliculos folia, crebra, & exilia, dependent ex eo comæ multæ, nigræque, in ambitu per int ercapedines radiatim cingut multiplices exilium folioru, quasi fer: asperiusculæ, prolixiores, equinam caudam satis ementientes: san guinem è naribus erumpentem sistit, & semen illius ex aceto & lan a ad omne profluuium imponitur; sanguine item sistit, ex equino capite pilorum cinis illitus. Alopecuros nec in acus, aut aristam exitt. Sed horret spissa lanugine, & asperitate; plantaginis in modu spicatur, florem tamen non quemadmodu illa particulariter edit, seci per totam spicam frumenti modo spargitur, & vtrinque lanugineus prodit flosculus, vt Theophrastus depingit, inde nomen auspicatur, quod vulpium caudis similis existat. Plinius ab eo: Alopecuros spicam habet mollem, & lanugine densam, non distingilé vulpium caudis, vnde ei nomen; nullis aceribus, aut atistis arma. Quia ex triticeis, vt triticum tustientibus prodesse potest, quod no Digitized by Google abhorret

abhorret à viribus vulpis, que mederur tussientibus. Peucedanum, Siluaticus caudam porcinam vocat, quod radicis caput multis ceu setis rigeat, quod etiam in omnibus seseli generibus apparet. Vrina verris, vel apri arefacta, ex aceto pota facit ad comitiales morbos, ex Galeno. Talus suis vstus cephalalgiam dissoluit, ex Aetio: neruis vulneratis axungia cum terræ lumbricis prodest, ex Sereno, contra serpentes adeps cum melle, resinaque, vel iecur, vel cerebrum ex vino potum, ex Plinio; quæ omnia operatur peucedanum, ex Dioscoride.

Plantarum partes animalium pedes indicantes; CAP. XXIV.

Sunt & plantarum partes, quæ postremas animalium partes, scilicet pedes ostendant. Solidas habent ungulas, quæ non sunt cornigera, nec talos habet eadem; at quæ bisulca sunt, habent; lynx simile quiddam talo habet, leo etiamnum tortuossus; talus autem rectus est in articulo pedis, ventre eminens. Auium aliæ digitatæ, aliæ palmipedes, aliæ inter utrunque, diuisis digitis adiecta latitudine. Sed omnibus quaterni digiti, tres in priore parte, unus à calce. Auium quibus dam grauioribus, in cruribus additi radii.

Dicunt Acorro rollor, quasi leoninum pedem, propter villosam foliorum, non florum effigiem, crus pedi annexum aliquantum referentem. Sunt & in floribus quædam foraminula impressa, quasi leonis vestigium, vel soleam imitata: Dioscorides ad amatoria valere dixit, & ad tubercula: Magi promittunt apud Plinium, perunctos leonum adipe, faciliorem gratiam apud reges, populosve obtinere; idemq; ad hæmorrhoidas, & tonfilla; λεοντοπέταλον dicunt, ac si aliquam in foliis cum leone, vel leonis pedibus similitudinem habeat, etsi autores non exprimant: habet enim brassicæ folium, diuisum papaueris forma. Dioscorides dicit in vino potam serpentum ictibus auxiliari; nec alia re dolorem citius finiri. Facultas leoninæinest carni, ab omnibus bestiis rurum hominem reddi. Lagopum Apuleius leporino pedi similem dicit, & nomen ei à similitudine leporini pedis inditum : nam in pilosa spica glumas, villosasq; quasi aristas, & mollicellas habet, leporini pedis colorem & hirsutiem æmulantes: profluuio laborantibus præsidium præstat, cauis vlceribus prouentű carnis, & cicatricem accelerat, ex Hippociate; In propatulo tußilaginem, mox hederam, paulo post eryngium marinum, sue aquaticum, & postremo si um adduximus; ac animalia, quorum pedes essinxerint, in conspectu sunt, nam primæequinævngulæ; secunda marinæ scolopendræmultiplices pedes; tertia, aquaticarum auium, siue anserum; postremo, corui pedes expressimus.

sumoribus inguinis, & laxis herniis cohibendis peroptima. Leposis coagulum alui profluuiis valet; dysentericis & cœliacis fimus, & san-

Digitized by Google

& sanguis: tusum cum melle enterocelis illinitur, & simus rupta intestina sanare potest, ex Plinio. Lycopoda Græci nominat herbam, lupi pedi assimilé; quod folium ad lupi pedis modum estictu, disfectumq; habeat, marrubio filuestri par, grati odoris, caule anguloso, geniculato, fungosa intus medulla, radice frequeti capillamento fibrata; folia tuía præsentaneo sunt remedio stomacho dissoluto, nunc cardiacam nominamus, o cardiæ (sic enim veteres ventri-89 culi os nuncupabant) imposita medeatur: laudat Auicenna leporis carnes stomacho frigido, humido, & debili. Lupus robusti stomachi est, vorax, & concoquit omnia: & stomacho valet. Tussilago vel vugula caballina recentioribus dicta, quod folia ab imo promat rotunda, lateribus senis, septenisve, angulis acutis claudentibus, caballinam vngulam effigiantibus, vnde nomen: Dioscorides arida suffira, ira ve fumus per infundibulum hianti ore accipiatur, hos fanar qui ficca tussi laborant, atque orthopnoicos; & potu, mortuos partus eiicit. Equinæ vngulæ sussitu mortui partus eiiciuntur; saliua equi triduo pota, tussim sanat, & equum mori tradit Plinius; vngula mortuos partus eiicit. Allearia, pes asini eriam dicitur in Pandectario, fortasse quod à tussilaginis forma folii non multum absir, tussientibus prodesse dicitur; quod idem præstat pulmo asini tritus si bibatur, ex Hali. Veterum acanthum est branca vrsina Italia, & Gallis vocata, quod hirfutiæ vrfina quodammodo referat manum vrsi; vel quod extremis ramulis ternis digitorum pedis figuram: Dioscorides ambustis prodesse dixit, & vrsi adeps ex Plinio ambuftis prodest. 20gwid 185, sine pes coruinus, aut cornicis, vulgo dicitut herbastella; foliis est crassis, pinguibus, hirsutis, vtrinq; sissis, & laciniatis, coruinos vngues pre le ferentibus, vnde sua fæneratur nomenclaturam. Alii coronopoda vocant, id est, cornicis pedem; coronopodion à Tarentino diciturad inescationem piscium. Dioscorides cœliacis prodesse dixit: Ad idem conferre potest cornicis simus, quum dysenteriis iuuet. Pes miluinus à Columella dicitur eademmet herba, etfi nullis delineamentis defignarit, cum extremum folii in auiculæ, aut milui pedem articuletur, & cruda edatur in acetaiiis, & cocta cum acero & sale. Nec edendi quoq; nobis ratio exoleuit; nampotulace modo condita, seruatur. Fico sunt folia laciniosa, &c cruciformia, Theophrasto อนองอาจอยสีที่, mili quis นอง สาอยส์ที่ magis legendű puter; ná lico Hippocrates donat folia cornicis pedilo. n.m.-

lia.Ficus ficcæ valent ex Diofcoride iis, quos longa valetudo decolorauit: & cornicis carnes esse in longissimis morbis vtilissimum putat Plinius. Atriplex, vulgo pes anserinus dicitur, quod instaranserini pedis laciniata sint folia; siluestris atriplicis species est; ad omnia, quæ anserinus adeps valet: igni sacro medetur, tubera, & quæcunque emolliri opusest, efficacissime anserino adipe curantur, ex Plinio: valet ad vuluæ vitia; & mollitoriis vteri medicamentis crebro Hippocrates admiscet; & Medicorum aliqui axungia ad podagras vti iubent, admisto anseris adipe. Sed atriplicem Hippocrates vuluz vitiis infundiiubet, duritias omnes vel decocto, vel crudo illini putat, ignem sacrum cum melle, & aceto, nitroque, similiter & podagras. Anserinum etiam pede refert eryngium, contra serpentes & venenata omnia nascens: omnibus vero contra toxica & aconita efficacioremHeraclides Medicus in iure anseris decoctam arbitratur, ex Plinio; qui etiam visas serpétes dicit pedibus anserinis: quæ eadem operatur anser. Capnos duplex, alia hortenfis; alia, quam pedem gallinaceum vocant, in parietinis, & sepibus nascens, teste Plinio; nam gallinacei pedis similitudinem habet: gallinacei fel aqua dilutum, luminum aciem confortat, & leucomata tollit, ex Marcello: veterum gallor u ius expertus est Galenus ventrem soluere; herbæsuccus oculis claritatem facit, & aluum soluit, ex Mesue. Inter thlaspeas nomenclaturas etiam pes gallinaceus legitur ob simulacrum frodium cum illius pedibus. Ius gallinaceum li æstate cum vuis immaturis decoquatur, bilem vtrinq; extinguit, ex Nicolao Massa; & bilioso febricitanti iuueni propinatur capo à Mundella: thlaspi potum acetabuli mensura, bilem vtring; extrahit, ex Dioscoride. Ischæmonem Thracia inuenit, qua ferunt sanguinem sisti; non aperta modo vena, sed etiam præcisa. Serpit è terra milio similis, foliis asperis & lanuginosis; farcitur in nares, quæ nascirur in Italia, & sanguinem eadem adalligata, sistit, ex Plinio. Exiguum est gramé apud nos, surgens calamulis geniculatis, surre-Ais, singulis in quinas ternasve exiles floru spicatas caudicellas, digitatim sparsis, sapore astringenti, & exiccante, vnde no vana coniectura Plinianum ischæmonem possumus existimare, vulgo pes galli dicitur, quod in summo frutice trifariam gallinacei pedis imitationem habet: ius gallinacei dysentericis medetur, sed veteris vehementius, ex Plinio: ad membranar u cerebri sanguinis profluuium prodesse

Digitized by Google

prodesse dicunt sanguinem galli, ex Galeno: ad sanguinis reiectiones ore &naribus valere assa oua suadent Medici. Hedera suis radiculis scolopendræ animalis, quum arborem scandit, imitatur, millepeda dicta; scolopédra ad psilothrum valet, ex Dioscoride; idem hedera præstans. Consolidam regalem, siue alterum cumini siluestris genus, recetioribus sprondi cauagliero vocatum, sed melius gallinaceoru calcar, quod ab altera floris parte cornicula furfum spectantia promat instar galli, vocetur galli calcar: Dioscorides potum ferpentum morfibus præfidio esse dixit, & calculosis auxiliari:ius è gallinaceis potum præclare medetur serpentum morsibus, ex Plinio; sic & lapilli, qui in gallinaceoru ventre reperiri solent. zauzalis pes gallinaceus, vel pes pulli Romanis dicitur inter Dioscoridis nornas nomenclaturas, quod nomen Ruellio adnotatur; nimirum quod extremum folium in gallinæ pedem conformetur: nam folia quæ prope imum scapum sunt, apium quadantenus essigiant: Dioscorides vrinam mouere dicir, Nicander aduersus venenata in theriacis admittit. Galli ius contra venena diximus, ex Dioscoride; quippe venenorum acrimonias hebetat, & contra serpentum morfus, ex Plinio; præterea ad calculos deturbandos validam affert opem, quod præstat & caucalis, multaque alia communia habent. Cimbalaria folio tenus anguloso, hederaceo, in muris nascés, lactis nonnihil habens, flosculo calathiformi, expurpureo ad cæruleum inclinante, radice alba dulci, vt siluestri rapulo congener videatur; creditur oculis vtilis. Foliorum species per ætatem mutatur, ex rotundiori in longum; sed vero qua parte pedem gallinaceum referat, non facile dixerim, nili forte mucrones illi, in quos diuiditur calyx, qui sorem sustinet, eum repræsentare dicantur; præfertim cum flos deciderit, aut aruerit; tunc enim in diuerfa tenii, rigentesq; magis apparent. Diximus gallum ad oculorum aciem valere.Portulaca, Macro pespulli dicitur, item & Siluatico. Aretæus in curarione cephalææ, carnes galli laudat contra férpentes, dysentericos, ad oculorum remedia, & stomachum; quæ omnia præstat portulaca, ex Dioscoride. Sesamoides minor coronion dicitur inter fpuria nomina, quod à cornicibus muruatur, quum huius folia coronopodi, id est, coruíno pedi herbæ adæquentur: quippe si lineamenta perpendantur, folia incilura, & ortu coronopi lunt, Plinius. Selamoides min⁹ panos difcutit, & cornicis fimus alphos. Lychnis

Smitszed by Google

filuestris hieracopodion dicitur, id est, pes accipitris, nimirum à figura folii inter Dioscoridis nothas nomenclaturas, & lichnis siluestris a nostris accipitrimus pes dicitur, & contra scorpiones valere pronunciatur; & recrementum accipitris contra morsus stellionis. Potest etiam accipiter que miluus; cuius iecur, vel cor gestatum aduersus serpentum morsus prophylacticon est, ex Plinio. Inter lychnidis coronarie nomina apud Dioscoridem, geranopodion legere memini. Diximus ex Dioscoride valere ad serpentum icus; idem grus contra animalia venenosa: nam qui sibi noctu metuunt dormientes à venenosis animalibus, nutriant secum grues, docet Auicenna & Rhases.

Perpetuifolia arboris ratio cum animalibus;

IXIMVS de plantarum partibus, quæ animalium membra demonstrabat; nuncde earundem actionibus agemus, quæ animalium actiones imitantur, easq; in plures partes dividemus; scilicet de modo viuendi, coeundi, generandi, superfætandi, ambulandique; & primo de iis, quæ sine cibo hieme viuunt, vt perpetuifoliæ. Inuestigabimus rei rationem, mox Physiognomoniam. Sunt enim arbores, frutices, crenia, & herbæ, quibus folia non decidunt, ex Græcis Latinisque aliquas commemorabimus, ve palma, olea, oleaster, myrtus, pinus, pinaster, picea, abies, cedrus, iuniperus, ceratia, phillyrea, suber, taxus, myrica, buxus, ilex, aquifolium, celastrum, alaternus, paliurus, spina acuta, adrachne, arbutus, terebinthus, hedera, rosmarinus, lentiscus, & ceteræ. The ophrastus omnes angustifolias pingues, & odoratas dicit. Sed perennis comærationem scrutemur, quod arduum iudicamus, quum variæ & multiplices fint nostrorum majorum sententiæ. Theophrastusait, quod arbores, quæ perpetua coma frondent, tum germen, tum fructus sero proferunt, scilicet spissitatis & siccitatis causa; paulatim enim in his profluit alimentum, quod foliis quoque venit, etli è genere semper virentium aliqua germine, fructuque præueniant, vt hedera, & rhamnus; vel ratione perpetuæ caliditatis, humiditatisque, vel omnibus his de causis euenire. Et historiarum libro dicit, quod in agro Elephantino, Memphique prouenientes plante folia nunquam dimittunt, & in infula Delta; parumque intercipit temporis, quin

Eigitized by Google

quin perpetuo vireant planta. In Creta infula platanum state, qua nunquam folia deperdat; & quercum in agro Thurio, quum regio, solumque madidum plurimum ad perdurandum præstent; nam quæ in ficcis & tenuibus locis, prius foliorum iacturam faciant, & vereres prius, quam noue. Plutarchus rationem reddens immortalitatis hedere comæ, ait non caliditatis, frigorisve ex hoc argumentum nancisci, quum myrtus, quæ in frigidiorum classem assertur, perpetuo vireat. Empedocles spiraculoru, meatuumq; quandam mediocritatem causari, que nutrimétum equaliter eliciant, & humiditacturam refarciant. Plinius quorudam opiniones referendo ait; Quæ non decidat esse callo crassa & angusta: sed salsa definitio oft, non decidere his, quibus succus pinguior sit. Quis enim pote! in ilice intelligere? Decidere Timæus Mathematicus Sole scorpionem transeunte, sideris vi quodam veneno aeris, putat. Cur ergo non eadem causa aduersum omnes polleat iure mitemur. Aristoteles in Problematibus causam afferens, cur sues hieme pilum amittere non solent, ait, quod omnes calidi sunt, &pıli parti calentiadhærent; nam pingue calidum necesse est esse. Ecce apparet rario quod in calidis,& pinguibus non cadunt frondes.Aphrodifeus aliam affert rationem, cur pars prima capitis caluescat, posterior minus; an quod anterior pars capitis mollis, & laxa sit, & cum pilus alimento vacat, vt qui non ita folide parti innitatur priori, facile defluit; postera vero siccior, & spissor est, ob id etiam densis, spissisq; plantis frondes non cadunt. Quærit item Aristoteles in Problematis, cur alia animalia mutantur, alia non vtique; an quorum natura vincere, perdominariq; humorem non potest, hæcincommutabilia funt: Et alibi Theophrastus assignas causam, cur aliquib. locis ficus, & vitis frondes non amittant, dicit, quia nunquam his nutrimentum, quantum sufficit, deest, & aliæ plante propter suam naturam, aliæpropter locú id fortiantur. Sed Aristoteles & Theophrastus, aut ex pluribus, aut ex omnibus rationibus euenire posse dixerunt, vt propriam causam ignorates. Meam proferam opinionem: Dico fuccum esse in causa, qui suo lentore facit, vt planta sibi ipsi sufficiar, quemadmodu animalia, quæ sine cibo hieme viuunt; sic etiam in ipsis arboribus æterna coma virentibus intelligen-dum, latius retinere hieme frondes, propterea quidem ad eas mul-tum alimenti, & satis habent suo calore, & lentore seruare succum in pediculis, quo minus aboleatur. Et Natura, vt sapius diximus, elicit ex necessitate commodum: nam plantas, quæ aquilonaribus locis, & frigidis nascuntur, oportebat esse densas & spissas, nec comis orbari; que enim egregio robore valent, plus frigoribus resistere possunt, minusque vim frigoris admittunt, vt agrestes sunt arbores. Alia suppetit ratio, quod omnes hæ plantæ non germinent frigoris superuentu, nec folia deperdant. Sed sciscitemur quid secretarum virium ex hac Physiognomonia nancisci poterimus. Plantæ, quæ hieme comis non orbantur, demonstrant animalia illa, quæ sine cibo hieme viuunt in cauernis, ex eorum substantia viuentia, vt serpentes, glires, herinacei, histrices, testudines, lacerti, crocodili, & hirundines, mutuoq; alopeciis, stranguriis, purulentis auribus, & excreationibus, oculorum claritati, sordidis viceribus mederi; & obstare ne pili renascantur, & ex manifestis qualitatibus excalefacere, reficere, digerere, & similia, quæ quisque parum diligens inquisitor ex se poterit coniicere.

Planta, qua animalium conceptus imitantur; C A P. XXV.

N v c plantas, quæ animalium conceptus imitantur, profequamur. The ophraftus notabile in aparine euenire dixit. Nascitur enim flos in eo ipso hirsuto & aspero, non exiens, neque euidens, sed intus maturescens, & seme pariens, ve illis simile sie, quod in galeis, & viperis euenit: illa enim vbi intra se oua peperere, mox animalia gignunt, & hæc florem in se continens, concoquensque, fructum deinde parit. Hippocrates philistion, & philetarion appellat, quod, vt Galenus putat, non euidens, sed occultus in ea sos maturescat, & intra se germinet semen, velut animalia, quæ in se pariunt, vt viperæ: Philanthropos eriam dicta, quia velut amici solent, commeantium laciniis obhæreat. Sed hæc de grandiori lappa audiri debent, quæ eriam semine vestibus adhæreseit, & in ipsa flos nascitur non euidens, sed intus occultus, & intra se; quod in ea lappa notabile inuenitur, concipit; non autem aparine Dioscoridis, in qua flos albus emicat, exiens non conditus; semen vimbilici forma proruberar canaliculatum, & omnibus conspicuum; huius frondis tenacitas vestibus adhærescit, illius lapparum tantum, non foliorum tenacitas. Atistoteles Animalium libro de vipera hæc habet:

Digitized by GOOGLE Vipera

Vipera è serpentibus animal edit, quum intra se primum oua peperit; ouum hoc molli cute contectum, vt piscium est; setus superne gignitur, nec duro cortice cotinetur; parit paruas viperulas, membranis obuolutas, quæ tertia die rumpuntur; euenit interdum, vt qui in vtero sunt, abrosis membranis prorumpant. Ad viperarum morsum valere primo demostrat Natura: sed Dioscorides suæ aparinæ succu potum, & solia contra viperarum, & phalangioru morsus valere dixit, aurium dolori, & strumis: medetur & aurium doloribus ipsa anguis senecta in vino decocta, & infusa; vipera strumis, & suo ipsus veneno, quod Dioscoridis culpa euenisse reor, quum aparinem Theophrasti ignorauerit. Aliud storis genus est, quod in Parthis nasci tradit Apoilodorus, philadelphum appellatum ex argumento, quod rami eius ex interuallo spote coeant, ceu animantes, post digrediantur, concipiant & pariant.

Que animalium supersætationes ostendant plantæ; CAP. XXVI.

L Tr & in plantis superfœtatio, vt in animalibus; interanimalia Llepus, & cuniculus superscetant; inter plantas citrius, pinus, sicus Indica, siliqua, & multæ aliæ. Citrium fert poma omnibus horis, alijs decidentibus, alijs subnascentibo, alijs maturescentibus, ex Theophrasto, à quo Plinius: Arbor citrij omnibus horis pomisera est, alijs cadentibus, alijs maturescentibus, alijs subnascentibus, Dafypodes, inquit Plinius, omni mense pariunt, & superfœtant, sicut lepores, à partu statim implentur; concipiunt quamuis vbera siccante fœtu. Et alibi: Lepus solus præter dasypodem superfætat, alium educans, alium in vtero pilis vestitum, alium inchoatu geres pariter: sic Herodotus, Xenophon, Ælianus & Philes. Leporis capitis cinis, adiecto nardo, graucolentiam oris mulcet, ex Plinio; cerebrum cotra venena valere docuit Platina; in Theriacis Nicander g leporem contra venena extollit serpentű, scorpionum, & araneorum, murium & pastinacæ. Citrij grana Parthorum proceres incoquere esculentis solent, commendandi halitus gratia, potaq; venenisresistunt; cuius historia apud Athenæum. Pinus tros fructus eodem tempore habet, flores recentes, fructus iam maturos, & alios tabescentes, ex Plinio. In maxima admiratione pinus est, habet frucum maturescente; habet proximo anno ad maturitatem venturum, ac deinde terrio, nec vlla arborum auidius se promittit; quo mense ex ea nux decerpitur, eodem maturescit alia, & sic dispensatur, vt nullo non mense maturescat. Quæse in arbore ipsa divisere, zamia vocantur, læduntq; cæteras, nisi detrahuntur. Valent leporis testiculi ad coitum in viro, & conceptum in muliere promouendum: eiusdem simi cinis in vino vesperi potus, nocturnas tusses sanat, ex Plinio. Pinei nuclei, Veneri & conceptui profunt, vt diximus; & tufi, & tabi auxiliantur, ex Dioscoride. Arbutus fructus integro anno maturescit, vt simul hunc haberi, atque alium florere propediem contingat, ex Theophrasto. Audiui ex sloribus, & fructibus aquam extractam distillatione, comitialibus prodesse, quod idem leporis pulmones sale coditi, & per dies triginta dati præstat, ex Plinio. Iuniperus, & ilex anniferæ habentur, nouusque fructus in his cum annotino pendet. Ilex, quercus species, ad serpentum morfus simul cum iunipero valet, idemque præstant cuniculus, & lepus, vt diximus. Scolymus floret sero & diu, mirumque quod sine interuallo tota æstate, aliud floret, aliud concipit, aliud parturit, & ad idem valere notum fecimus.

Plantasuper alias viuentes, animalia super alia viuentia demonstrantes; CAP. XXVII.

SVNT & plantæsuper alias viuentes, & cadytes, viscus, dryopteris, filicula, fungi, hypocistis, & eiusmodi talia, quæ animalia referunt superalia viuentia, vt cochleæ, pediculi, &c. Aristoteles animalia esse inquit, quæ non nisi in alijs animalibus, necalibi, necaliter oriantur; & ab co Theophrastus; Multis datum à Natura est, ve non nist in alijs valeant prouenire, sicut & animalia quædam, non nissin animalibo possunt creari, ceu quæ in conchis nascuntur, neque in cæteris apris præstare animalibus pabulum. Sunt & cancri, qui in alienis testis viuunt, ex Aristotele. Pediculi marini alij delphinis, alijalijs piscibus inhærent, vtabigi non possint, nec prius abscedunt, quam tabidum, & exsuceum piscem reddiderint, reperiunturque in mugilum, luporum, & saxatilium piscium corticibus affixi. Valent pediculi instillati ex aceto auribus. Et alibi: Emolliturque rigor ceruicis cum marinis, qui pediculi vocatur, ex Plinio: valentq; ad vicera capitis manantia. Viscum emollit tubercula,cærerasque collectiones ad maturitatem perducit; vetera vicera, abicessusque emollit.

Variorum animalium actiones referentes planta; CAP. XXVIII.

PLANTAS illas in præsenti referemus, quæ varias animalium a-ctiones repræsentant. Trifolium inhorrescit contra tempestates, ve vituli marini pellis. Adeps vituli marini miscetur intermortuæ vuluæ vitio; coagulum vero comitialibus. Asphaltites trifoliū & fæminarum quoq; vitijs opportunum. Chamæleon herba vocatur à variatione foliorum; mutatur enim cum terræ colore, hîc viridia, illic albicantia, alibi cærulea nonnunquam inueniuntur, ex Dioscoride. Sed chamæleon non ex terræ variatione colores mutat, sed cum hæretalicui colorato; ob id non recte impositum nomen, nec cum ipso animalialiquid commune haber; sed viperæ funt, quæ coloré dorsi, & totius pellis mutantur soli mutatione, vel regionis, in qua viuunt; quocirca aliæ virides, rubræ, ruffæ, albæ, & nigræ reperiuntur, vt sæpius obsernauimus:valet chamæleo herba contra viperarum, & serpentun morsus; tetra vlcera, & phagedanica purgat, vt vipera ipsa contra elephantiasin. Sed chamæleon animal omni, quo hærer colore, tingitur, exceptis candido & rubro; repræsentat polypum marinum, qui colorem omnium scopulorum recipit, dum piscibus insidiatur, quod etiam & in metu facit, vt iple chamæleon. Delectantur polypi arbore olea, vt læpe reperiantur oleæ truncum amplexantes. AdV enerem valet polypus, & elephas chamæleonte deuorato, occurrit huic suo veneno oleaftro herba, vel olea; & deuoratis chamæleontis ouis, subuenitur oleo. Tarando animal etiam colores murat.

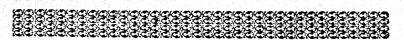
Animalium odores ementientes stirpes; CAP. XXIX.

MVLT & sunt etiam herbarum frondes, flores, fructus, & radices, quæ animalium odores imitantur, ad eorum vires manifestandas; & primo eas ostendem⁹, quæ hircum olent, ad luxuriam se valere indicantes; est enim hircinus odor luxuriantium. Crebro enim veneream rem peragentes, aut qui in ætate sunt, quæ sussiciat Veneri, male olent, hoc est hircinum virus redolent. Cerui mares quum impleuerint seminas, separantur per se ipsi propter libidinis graueolentiam, & quisque solitarius scrobes sodit, sætetque vt hirci. Hæc ceruo accidunt, quia salax animal suapte natura est, ex

T 4. Google

Aristotele. Et quia prædicta quoq; animalia cotra serpentes valent, & exdem stirpes olentes hircum, ad serpentú morsus. Nardus Celtica adulteratur hirculo herba vocata, ab odoris grauitate, ad venenatos ictus valet. Est genus nardi, cui Sampharitico nomen, hircorú virus supra modum redolens, misceturq; antidotis. Tragorchis, seu testiculus hircino dictus, quod hircum redoleat, odore graui, & viroso, Venerem proritat. Pimpinellarum notissima hircina, quod hircum spiret: venenosorum animalium morsibus obstat: deturbandis etia calculis peroptima, vt hircinus sanguis. Multi sunt fructus, radices, & herbæ, quæ moschum olent. In siluestribus capreis, quæmontibus oberrant, vaganturq;, pascuntur odoraris herbis, & nardo præcipue; sanguis putrescit intra cutem, & carnem; cócepta fanies, antequam vomica rumpatur, suapte natura ad maturationé spectat; ad quam cum ventum fuerit, fera titillantis humoris lancinatu noxio laceifita, faxis & cotibus, longo infolatu candentib fese affricat magno oblectamento, donec facto vomica emissario, tota saniei vis à folliculo supra lapides essundatur, non aliter quam abscessus pure cocto fractus dissilit; vlcus postmodum cicatricem ducit, rurfumq; ruens sanguinis impetus co se recipit, impletque vmbilicum, dum abscedens in cossmilem vomicam extuberet. Indigenæ, exsaxis, quibus fusa collunies candenti Sole reficcata cohæsit, colligunt, ex Simeone & Serapione. Theriaca est venenorum & proprie napelli, ex Auicenna; odore suo spiritus, & vires corporis omnes corroborat, idq; momento, propter partiu tenuitatem; vtilis est lipothymiæ, ex Simeone; vertiginem emendat, somnum inuitat, & Venerem stimulat; cerebrum roborat, ex Auiceña, & Mesue; timorem melancholicum pellit; abstergit albuginem,&roborat visum;appetitum restituit; flatus destruit ad matricis suffocationem, ex Plateario: & oris halirum commendat; & alia quæ piget referre: moschatuli polypi Venerem excitant; rosæ moschatula dicta lipothymia prosunt. Geranij genus, acus muscata dicta, iucundú moschi odoré reddit, fortasse Plinio geranij genusLatinorum: vua Apiana,pyra myrapia, & reliqua, quæ odoré moschi spirant,&ad eadem valent. Bryon, siue splachnon, muscus arboreus odore præstans est, comburiturq;, odoris oblectamento somnum 10 inducit; ventriculum & cerebrú roborat; inter cordis medicamenta vtiliter inseritur, quod sua odoris fragrantia animi defecto iuuet,

ex Auicenna. Hyoscyamum Latini canicularem vocant, vt Macer, & Siluaticus, qui canicularem quoque vocat, nominis causa odor, qualis catulorum lactentium, quod in cynoglosso quoque percipi videtur. Primiparæ canis lac potum contra venena antidoti vicem obtinet, Dioscorides: & canino sanguine nil præstátius contra toxica putatur, ex Plinio. Caluaria canis trita testiculorum tumores mire sanat, Sextus: cynoglossi folia cú suillo adipe veteri canis morsui medentur, ex Dioscoride. Mire contra venenum valet hyoscyamos, ex Plinio; tumorib. testium illinitur, & alia quæ omittimus. Coriannon à cimicum viroso putore: seminis grana tria in tertianis deuorari iubent aliqui ante accessionem, vel plura illini fronti, ex Plinio; & cimices cauis fabarum inclusi, si ante tebrium significationes septeni deuorentur, quartanis auxilio sunt, ex Dioscoride. Nos septem melle & ciñamomo obuolutos quartanario dedimus ex vino Ainæo, & multos sanitati restituimus.

IO. BAPTISTÆ PORTÆ NEAPOLITANI

96

PHYTOGNOMONICORVM

LIBER V.

PROOEMIVM.

IMILITY DINES plantarum absoluimus, qua animalium membra demonstrabant; nunc ea se ingerunt, quarum munus est morbos & incommoda ea indicare, qua in humanum corpus grassantur. Aperuimus iam in humana Physiognomonia methodum, qua ex apparen-

tibus facie extimu moribus ad internos profligandos descendere poteramus; nunc plantarum partes, similitudine indice, eos morbos ostendunt,

Digitized by Google

quorum vitiis & cruciatibus suis dotibus occurrere poterunt, ferum que secu sua virtutis argumenta; adeo nil esse occultum Natura voluit, vt qua prius ad caciores causas nos relegabant, & in earum disquisitione nostros sensus cospoebant, in prasentiarum ad suas diuitias contemplandas, abstrustore penu reseratas commouent, & excitant: sed morbos quos planta ostendunt, alios in semetipsis, alios suis partibus essigiando; ab iis incipiemus, quos in suis membris partiuntur; mox, qui suis partibus indicantur; & hivel vniuersales, sci-19. Licet totum corpus peruadentes, particulares alii; vnde de vniuersalibus dicemus primo, mox de particularibus, externis, internisque.

Arborum morbi qui fuerint,& eos ad humanos morbos valere; & primo longauas arbores ad vita nostra longauitatem valere;

CAP. I.

INFESTANTYR namque & arbores morbis, adustione, algore, sideratione, vermiculatione, dolore membrorum, & alijs, vnde partium debilitas societate nominum quoque cum hominum mi-Terijs. In his maxima Naturæ subtilitas aperienda est; iure quidem eam exsecraremur, si arbores morbis obnoxias generasser, quum nec motu, nec manibus fruerentur, quibus sibi mederi, opitularique possint, nisi hoc spectaculo mortalium oculos euocaret, vt cotemplarentur omnia ad nostram medicinam, & salutem confecta esse, vt ijs admoneremur nostris morbis subueniri posse. Nec sibi satis officio functa videri poterat, nisi tot tantisq; modis etiam arborum morborum oftentatione debitum munus absoluisset. Sed ne pro his morbis dignoscendis lectores ad nostros Agriculturæ libros relegemus, breuiter eos, atq; capitulatim attingemus. Plantarum interitus aut est naturalis, aut præter naturam: præter naturam duobus modis euenit; aut enim extrinsecus habet causas, aut intus; externæ violentiæ non vniusmodi; quædam enim violentiores, scilicet quæ exciduntur; minus violentæ quæ ab aeris qualitatib, proficifcuntur. Internarum triplex partitio est; aut dyscrasia, aut inanitione, quæ duplex; vel quia non accedit alimentu, vt in squallorib. aut, quia abfumitur nimia fœcunditate; tertius modus ex nimia bona habitudine. A naturali interitu incipiemus; is enim est, qui euenit senectute. Senectus enim naturalis est morbus cui? terminus est mors, vnde à Natura arbores constitutæ sunt, vt aliæ breuigre, aliæ longiore vita fruantur; ex carum corporis habitudine, & qualitate,

Digitized by Google ab his

ab his loquendi ansam sumemus de nostre vite longitudine, &breuitate, scilicet quomodo breui, & longo tempore viuere possimus; his innixi principijs, satis ab illis Medicorū diuersis; veluti falsa reijcientes, qGenethliaci dicut, qui vitæ meta præfigut; dicimus n. qui infirmitates cauent, & noxia vitant longiore vitam ducere possunt. Quia vero vita cuctis fere cara est, ideo cariores iudico nostras preceptiones futuras. Fatemurigitur plantas illas, animalia, omniaque terrænascentia, quælongius viuunt, ac se renouant, aut quæ putrefactioni obnoxia sunt, nobis suas qualitates imprimedo, efficere, vt nos diutius viuamus, renouemur, ac minus corrumpamur. Iis vri poterimus pro esca, balneo, inunctione, suffumigio, alijsq; modis. Încipiemus à plantis, quæ fuerint diuturniores; inde ad cætera deneniemus, & ex earum Physiognomonia, & auctorum historijs vitam inuestigabimus. Hippocrates libro De humoribus, arbores, quæ corticem tenuem, & ficcum habent, intrinsecus autem carne ficca constant, sane, diuturnæq; sunt; nec facile putrescunt, vt testudines, & quicquid eiusmodi est. Democritus arborum radicem vitæauctore statuit; censuit enim tortas arbores longiores, ac vegetiores radices habere, & sibi plurimum alimenti tum parare, tum retin ere quo fruerentur; quonia lente, ac minutim intercipit, ac surfum transmittit stipiti; quippe talium stipes densior, & compactior est: rectarum meatus porrectiores sunt, sine ansractibus, arq; ideo breuiores, quocirca citius ab radice submittitur alimoniæ commeatus; non igitur radices harum tam bona constant habitudine, atq; illarum: & cum à radicibus vitæ primordiaconstituantur, in quibus eæ fuerint robustiores; futuras ité arbores habitiores, ac vitæ productioris. Radices enim rectas imbecilles affirmat, quæ se ab incomodistueri nequeunt, ob conseruationem. Concutiuntur enim arbores à frigore & calore; quorum vtrunque de partibus superioribus per rectos meatus ad radices demissum, eas corrumperet. Atque præter noxas frigoris & caloris, vétorum vi, atq; reciprocis fluctuationum flexibus agitantur stipites, eaq; cocussione, &iactatione commouentur, & mutilantur radices. Sed Aristoteles & Theophrastus secus sentiút; nec esse verú longquarú arború radices lógas & crassas esse, pro exéplo ficus adducut, quæ plixa crassaq; niturur radice, neq; perenis vitæ funt, neq; directæ; erectæq; vitā habet breuem, vr abies, palma, & cuprellus, nec celeri auctu proficiúr, led

orgitized by Google

denfitatem, ficcitatem, foliditatem, atque pinguedinem vitæ causas dixerunt, ijsque vitæ longitudo assignari debet. Sed Theophrastus alibi dixit aquatilibus plantis breuiore vitam quam terrestrib? esse: ficur & in animalium genere manifesto sentimus, & terrestrium siluestres omnes rustici dicunt; & quippe siluestribus simpliciter dici potest vita longior, quam vrbanis; atque omnino ijs, quæin opposito genere distinguuntur, vt oleaster, quam oleæ; caprificus, quam fico; quippe robustiores, spissiores, ac fructu infæcundiores. Sed nos exauctorum scriptis arborum vetustatem inuestigabimus. Plinius ex Theophrasto: Cariem, vetustatemq; non sentiunt cupressus, cedrus, hebenus, lotos, buxus, taxus, iuniperus, oleaster, & olea. Cedrum maxime æternum putant, claro de omnibus materijs iudicio in templo Dianæ Epheliæ, vtpote cum tota Asia exstruente quadringentis annis peractum sit. Conuenit tectum eius esse è cedrinis trabibus. Memorabile & Vticæ templum Apollinis, vbi Numidicarum cedrorum trabes durant, ita vt politæ fuere à prima eius origine, annis mille, centum, octoginta octo: quia eius materia eterna erat, simulachra deorum ex ea factitauerunt. Cedrinus est Romæ in delubro Apollo Sosianus Seleucia aduectus. E Tripoli Syriæ ciuitate in radicibus Libani montis sita, in cacumine adhuc durant in quincuncem cedri Salomonis manu plantatæ. Libri, qui eius oleo perfunduntur, à tineis non attinguntur. Numæ libros repertos post DXXXV.annos cedratos fuisse memorant, propterea arbitrarer tineas non attigisse, in quib.scripta erant philosophiæ Pythagoricæ. Ob hanc materiæ æternitatem Pythagoras monebatDeos honorandos cedro, lauro, cupresso quercu, & myrto, vt habetur ex Iamblicho. Cedriz vim tradit Dioscorides, quæ defuncta corpora coleruer; ex qua causa mortuorum vitam aliqui eam appellauere. Iunipero eadem virtus, quæ cedro, & eius medulla solidior, quam cedrus. In Hispania Sagūti aiunt templum Dianæ à Zacintho aduectæ cum conditoribus, annis ducentis ante excidium Troix, vt auctor est Bochus, infraque oppidum ipsum id haberi, cui pepercit religione inductus Anibal; iuniperi trabibus etiam nunc durantibus. Cariem, vetustatemque non sentit cupressus; valuas è cupresso suisse in templo Dianæ Ephesiæ constat, & iam quadringentis prope annis durare materiam omnem nouz fimilem: Id quoq; notandum, valuas in glutinis compage quadriennio fuisse.

oglitized by Google Nonne

Nonne simulacrum Veionis in arce è cupresso durat, à códita Vrbe quingentesimo quinquagesimo primo anno dicatú? Narrat Thu-cydides arcas fuisse è cupresso, quibus eorum adseruantur ossa, qui in bello fuissent cæsi; quod solitum sieri astruunt, quod puttedinem nesciat. Plato leges publicas, atque instituta in sacris pomenda censebat tabulis cupressinis, quod futuras putabat æterniores, quam æreas. Nec vetustatem sentiunt oleaster, & olea, vr diximus. Durant in Liternino Africani prioris manu satxoliuz. Argis olea Plinii tempore etiam durare dicebatur, ad quam Io in vaccam mutatam Argus alligauerit. Olympiæ oleaster, ex quo primus Hercules coronatus est, & tunc custodiebatur religiose. Athenis quoque olea durare traditur in certamine edita à Minerua. Firmissimæergo ad viuédum olez, ac quasi durare annis c c. inter auctores conuenit. Adeo morose crescit, vt negauerit Hesiodus oleæsatorem fructum ex ea percepisse quenquain, tam tarda res erat. Sed nulla inter arbores diutius viuit, nec ligno vlli æternior natura, quam viti, & præcipue filuestri. Theophrastus de eius vita à posito caudice pro principio temporis annis maxime ducentis consummari. Iouis fimulacrum in vrbe Populonia ex vna conspexit Plinius, tot zuis incorruptum; item Massiliæ pateram: Metaponti templum Iunonis vitigineis columnis sterit. Etia nunc scalis tectum Ephesiæ Dianæscanditur vite vna Cypria, quoniam ibi ad pręcipuam amplitudinem exeunt; veru ista ex siluestribus facta creditur. Dianæ Ephesiæsimulacrum Mutianus ter cosul ex his, qui proxime viso eo scriplere, vitigineum, & numquam mutatum, lepties restituto templo. Naturæ prouidentia liquores duos humanis corporib. gratissimos contribuit, oleum & vinum. Mulsum ex vetere vino vrilissimum, & melle. Et multi longam sene ctam tolerauere mulsi tantum nutritu, neq; vllo alio cibo: celebri Pollionis Romuli exemplo, centelimum annum excedentis; eum Diuus Augustus hospes interrogauit, quanam ratione maxime vigorem illum animi, corporisque custodisset; at ille respondit; Intus mulso, foris oleo. Olei potostas tepefacere,& contra algores munire. Semina caloris vinum habere testatur Homerus, quum dixit, a Dona civov: nec minorem oleum habere inquiunt vim in calefaciendis corporibus. Vitæ venenum vocant triftiriam, eiusq; præcellens antipharmacum est, suaue clarumque vinum, cui tantum attribuisse dicitur Asculapius, vt aqua

Digitized by Google

cum numinibus lance statuerit. Suffragatur huic Platonis sentéties Ingenio, ac viribus temperato vini calore, fomentum suscipi mirificum. Viri odor spiritum excellenter nutrit, ac velociter alit corpus, tum voluptate sensus delinit, venenis reluctans, ac naturæ salutare censetur; necid gustu modo, sed odoratu; sicut homini venenum cicuta, consimiliter cicutæ, vinű. Summi Medicæ artis auctores vinum miris extulere laudibus. Homerus conciliande beneuolentiæ, dulce vinum prædicat; vehemens vero stupefactiuum, quod Cyclopi apposuit Vlysses. Niceratus vinum Poetis conuenire dixit, ac magni equi vice esse. Democritus abstemios acrioris naturæ arbitratur. Vinum ergo sit suaue, clarum, & odoriferum, sed aquosum, frigidum fugiendum; quia intra venas putrescit, & fit cito acidum:est enim aquosum putrefactioni obnoxium; temperatum frigidam corporis habitudinem calefacit, calidam refrigerat, humefacit ficcam, & humidiorem deficcat; & vt Galenus dicit, humorem naturalem recreat, & calorem fouet. Senibus non temperandum aqua; frigida namque senectus est, inquit Plato: Senectus mero feruet, atq; mollior redditur, vt ferrum igne. Democrito iamiam exspiraturo, medulla panis vino madefacta, ad olfactum adhibita, spiritum retinuit, quoad placuit, fugitiuum; vt obsequeretur amicis. Sed nec folum è vitibus vinum, sed ex aliis fructibus conficitur: mira vis in coad eliciendas rerum virtutes internas, quas Chymistæ quintam essentiam dicunt, quibus maxime vii debemus. Oleum vetustate sit potentius, purum transit in alimentum, & robur addit; impinguat; bonum habitum restituit; colorem bonum præstat; oleo perungimus, quæ incolumia seruari volumus: plantæ oleo constant, adipe animalia; ob id plantæ animalibus viuaciores, oleum minus resoluitur, quam pingue; & pingues arbores vitæ diuturnioris, oleofæ arbores sunt, quæ oleosum refundunt humorem, splendescitque intus pinguedo. Tardissime vetustatem sentire laricem tradit Theophrastus; & iuglandem, piceam, pinum, aduersus cariem & tineas firmissimas, & obrutas terris plurimis durare annis. Obid Plinius ait: Siluas eas duntaxat, quæ picis, refinæq; gratia radantur, vtilissimas esse phthisicis, aut qui longa ægritudine no recolligant vires; satis constat & illum cœli area plus ita, quam navigationem Ægyptiam proficere, plusqua lactis herbidos per montium æstiu2 potus. Ex hoc enim veteres Medici nucleos pineos senibus aptilimos

Digitized by Google

Imos iudicant: habent enim familiare nutrimentum, calidum humidum, & pingue, vt omnem leniant asperitatem, atq; dum naturalem humorem augét, superfluum desiccant, & purridum expurgant. Vnde qui nucleoru eiusmodi drachmam vnam quotidie post
cibum exhibent senibus, iecori, & stomacho multum adserunt adiumenti. Idem eriam de pistaceis dicendum. Ab interitu & senio
immunis palma est, quod etiam Orphica testantur carmina:

Animal aquale longicomis palma ramis. Et Deli palma ab Apollinis Dei ætate conspicitur. Gloriæ & victoriæ symbolum palmam dicunt Græci, quod inter arbores cunctas fit macrobia maxime, quod gloriam addeceat esse perpetuam, nec vnquam consenescere. Præterea epitheta illa palmæ eunesse sono, & zeiquinor, quod firmis, & perpetuo virentibus foliis insigniatur, congruunt maxime, quum inter cæteras arbores nullam plane videmus eadem custodienté folia, sed decussis prioribus succrescunz alia. Dactyliamici sunt senectutis, eamq; prorogant. Doshis præcipua fucco pingui lactétibus, quodamq; vini sapore in melle prædulci, ex Plinio. Vetustior autem Vroe in Vaticano ilex, in quatitulus æreis literis Herruscis, religione arborem iam tunc dignam fuisse significat. Tiburtes quoq; originem multo ante vrbem Romam habent. Apud eos exitant ilices tres, etiam Tiburto coditore corú vetustiores, apud quas inauguratus traditur. Fuisse auté dum tradunt filium Amphiarai, qui apud Thebas obierit vna ætate anto Iliacum bellű. Iuxta vrbem quercus in Ilio tumulo túc fatæ dicuntur, cum ecepit Ilium vocari. In Ponto circa Heracleamarz sunt Iouis Stratii cognomine, ibiq; quercus duz ab Hercule satz. In Septentrionali plaga Herciniz syluz roborum vastitas; intacta zuis, & congenita mudo, prope immortali forte miracula excedit. Constat attolli colles occursantium inter se radicu repercussu, aut vbi tellus segunta non sit, arcus ad ramos vses, & ipsos inter se rixantes curuari, portarum patentium modo, vt turmas equitum transmittant. Fuit glandiferarum arborum fructus primus homini cibus, vt Arcades balanophagi dicerétur, ex Plutarcho; & Plin. glades multarum gentium opes fuisse dixit, pace gaudentium; & longani, incorruptiq; perdurabant, vt ex auctorib.patet. Nec solum gladiferat arbores, sed siluestres omnes longe vrbanis perenniores sunt, vt ex Theo; hrasto patuit: 18: longe vrbanorum animalium siluestrium.

vita longior est, ob id siluestres arbores longe vrbanis præstant ad vitælongitudinem. Vrbanæ enim lætamine, irrigationeque corrupribiliores fiunt, ideo Hesiodus vates sterquilinium in suis de Agricultura præceptis omisit, qui salubritati potius, quam fertilitati consuluit; quum & lupinorum, fabarumque tempestiue subactis stirpibus pinguescere agrum posse putauit. Sunsauctores Delphicam platanum Agamemnonis manu fatam, & alteram in Caphys Arcadie luco. Regio est Aulocrenes, per quam ab Apamia in Phrygiam itur, vbi platanus ostenditur, ex qua pependit Marsyas victus ab Apolline, quæ iam tum magnitudine electa est. Aranciorum arbor longo viuit tempore, vtpote ad ducentos annos; cuius facultas est ad putrefactioné in corpore euitandam. Aloe perpetua, & immortali virore donata, à terra eruta viuit, vt pene immarcescibilis; contra putrefactionem valer, vindicat à putredine non solum viuorum, sed mortuorum corpora, addita myrrha, ex Mesue. Scilla immortali coma viret, & appenía extra terram diu viuit, in domo fata mali medicamenti noxam tollit; & herbas, vel plantas quibus iuxta appolita, immortales reddit, & tutas à vermib. & carum putrefactionibus: in homine mira operatur. Nunc ad cerealia transeamus, inter quæ nullum tritico melius furgit, dein milium, quod diu seruatur, prope ad centum annos, si optime conditur. Sarmatum gentes hac maxime pulte aluntur. Âthiopes non aliam frugem, quam milii nouere, vnde oportet optimum eligatur, quo vescamur, saltem quod vsq; ad triennium seruatur incorruptum, narumque ex agro minime paludoso, stercoratoque, sed ex siccis collibus. Est graminis æterna natura, perennis prouentus, restibilisq; fœcunditas, quouis anni cardine, cœlo, folo, & fidere luxuriat, vt totum orbem amœno ornet virore, & gradatim se propagado grato amicir decore. Triticeo generi cognata res, & nobilitate proxima:obid Glaucum vulneratum huius herbę cibo immortalitatem cólecutum fabulata est antiquitas, vt ex Æschionis versibus Atheneus refert, & manisestiori signo docebimus. Graminis species est, quam Græci vocant coronopoda, quasi cornicis pede; signum quod è mediis foliis stylus exurges in corui pedem articuletur, reliquam exhibens cruris estigiem. De ceruo dicemus paulo post inter longæua animalia. Ex harundinibus saccharum extrahimus, no solum id incorruptibile, sed aliis præstat, ne corrumpatur: vulneribus in-

bomzed by GOOGLE icctum

iectum à putrefactione liberat; ex eo solo ingétia vulnera sanari vidimus. Sit igitur familiare saccharum vitam prolongare cupientib. quia nec humores, nec cibum in ventre putrefieri permittit. Nunc de melle loquemur. Frutices, ex quibus mel colliguntapes, æternæ comæ sunt; odorati, pingues, & perpetui, vt apud agriculturæ studiosos legitur. Præcipua mella reddut thymus; thymo deinde proxima thymbra, serpillumque, & origanum. Tertiæ notæ, sed adhuc generosæ marinus ros, satureia; sed deterrimæ notæ mel rusticum est, quod sumitur ex oleribus marcescentib. & stercoratis herbis; quæ, vt diximus, putrefactioni proximiores sunt. Nullo magis gaudent flore apes, quam melissophyllo; sic etiam ex erica, arbuto, pinu,ilice, hedera, glandiferis, terebintho, lentisco, cedro, amello, & casia, ex Columella. Nec ex his excipimus oleam; quippe oliuæ prouentu plurima examina gigni certum est, ex Plinio, etsi aliquibus improbetur. Loca, in quibus habitant, longe à cloacz, sterquilinii, & balnei odoribus absunt, cauas rupes, & valles odio habent, sed optimis viuunt regionibus, saļubribus, & repurgatis, vt in insulis Sicilia, Hymetto, & Hybla; ab locis, mox Calydna infula & aliis. Estideo & in melle cœlestis vis, & natura potentia inenarrabilis, cum à putrefactione exanima corpora, & viua mire custodiat, & in æternitatem proroget. Græci, vt mellis diuinam naturam oftenderent, Nympham Melissam nomine adinuenisse dicunt, vt grata Nympharum memoria illustraretur. Scribit Plinius Claudio Czsari allatum in melle ex Ægypto hippocentaurum. Papinius Alexandri cadauer melle litum putredini non obnoxium perseuerasse prodidit. Inquit Poeta;

Duc & ad Emathios manes, vbi belliger vrbis Conditor, Hyblao perfufus nectare durat.

Ex hac corpora à putresactione vindicadiratione compertum est, vt mulsi tâtum intinctu multi longam senectutem experti sint, celebri, vt diximus, Romuli Pollionis exéplo. Pythagorei ad integra & illibata corpora reddenda, vescebâtur melle, sauo, & pane, vt ex Iamblicho habetur. Democritus morri proximus, mellis & vini odore vitam prorogauit, donec Thesmophoria Cereris sacra finirentur, ex Athenæo, & Laertio. Vita apibus longissima; & sunt qui mortuas, si intra tectu hieme seruentur, donec Sole verno torreantur, ac ficulneo cinere toto die soueantur, putent reuiuiscere. Mel-

Digitized by Google

lis odor plurimum alit,&fpiritus & cerebrum roborat:vnde iuuat, vt per ea loca ambulemus, & oblectemur, vbi apes habitant; nam selectissima loca, nitida, odorata, puri acris, & innoxii eligunt, vbi optimi frutices, & flores nascuntur. Ibiq; sepius mel degustandum, nisi bilis timeatur incédium: nam ad vitæ incolumitatem plurimű inuar. His, quæ diximus, non solum ad esum, sed ad odoratum vti debemus; iuuatur enim humana natura odoribus, iuuanturq; spiritus; odor enim naribus hauftus, ad cor & cerebrú trahitur. Immo funt & regiones in calidis, vbi homines solis odoribus viuant, vt ex Plinio habetur. Odor spiritum compressum, sustocatumq; excitat, exhalantem retinet. Videmus matricis os, deorsum, sursumq; verti, vbi suauis odor spiret, exiguus spiritus, & sugax odoribus rerinetur, vt multoties experti sumus. Odore Elixiris vita nuncupati, ex variis aromatibus compositi, multorum exhalantem animam retinuimus. Myrrha & thus ad conservanda corpora valent, ne putrescant,&incorruptibiles sunt arbores.Possumus etiam iis in balneis & inunctionibus vti, aquam extrahendo, vel vnguenta componendo, & mire corpus recreatur, etiam oleum eliciendo, & in frictionibus vtendo post lauacra. Preterea loca incolant saluberrima, vbi longæui homines viuant, & animalia, & arbores vetustæ; nam ibi saluberrimus aer, & minime putrescens, temperati Soles, venti, & frigora. Plato enim longæuos homines in altis & editis regionibus reperiri dixit. Animantes, herbas, poma, fruges, & olera ex his locis eligere oportet, quæ venti temperati serenant, suaues Solis radii fouent, vbi aquæ nullæ stagnent, culta sterquiliniis non pinguescant, sed humore natiuo, vbi quæcunq; nascuntur, diu perseruantur incorrupta; hic duntaxat habitadum; in his regionibus ambulare debemus, inter plataneta, oliueta, pineta, cupresseta, myrteta, citretaque. Sic & inter longeuas herbas, & suaueolentes, rosmarinum, satureiam, serpillum, saluiam, & similes: cas manibus contrectando, fricando, odorando: quæ cum à putrefactione immunes sint, à corde, cerebro, sanguine, humoribus, & spiritibus omnem auferunt putrefactionem, & longæuitatem conciliant.

Longaua animalia ad vita prorogationem valere; C A P. II.

TDEM de animalibus intelligere debemus, quæ enim longo durant æuo, eorum sanguis, caro, lac, medulla, & cæteræ partes vitæ perennitati conferre possunt. Hippocrates, vt diximus, diuturnioris vitæ animalia dicit sicca, & quæ corticem siccum habent, vt tesseudines. Diximus plantas animalibus vitæ diuturnitate præcedere, quia minus putresactioni obnoxiæ, ideo Porphyrius Pythagoricus, antiquorum auctoritate fretus, animalium esum detestatur, vt homines diutius viuerent. Sed videamus quæ sint longæua animalia. Ceruus viuendi diuturnitate cætera precellit animalia, quia felle caret, ex Aristotele, vt etiam delphinus. Hesiodi exstat carines de vita quorundam animalium longæuorum:

Ter binos, decies à nouem superexit in annos, Iusta senescentum quos implet vita virorum. Hos nouies superat viuendo garrula cornix. Et quater egreditur cornicis secula ceruus. Alepidem ceruum ter vincit coruus: at illum. Multiplicat nouies phænix, reparabilis ales.

Ceruis vita in confesso longa est. Ad dignoscendam eorum vindentatem Alexander Magnus torques plurimis ceruis innexuit, qui post centesimum annum capti, nondum senii indicium præferebant, Solinus. Arcades aiunt Arcefilaum quendam in Lycofura habitantem vidisse ceruam sacram Dominæappellatæ, senio granatam, cui torques circa collum fuerit, hoc versu inscripto: Hinaulus fui captus, cum in Ilio esset Agapenor: quo quidem testimonio confirmari potest, ceruum etiam elephanto longe vinacius animal esse, ex Pausania in Arcadicis. Ceruus esu serpentum renouatur, qui sentit se grauari senecture, spiritu per nares è cauernis serpentes extrahit, ac superata veneni pernicie, illorum pabulo reparatur. Qualdam nouit Plinius principes forminas, omnibus diebus ceruit carnes depastas, & logo quo febribus caruisle. Vnde & cerui carnes, præcipue iunenis, ad longitudinem vitæ valent. Arithoteles animal nullum homine viuacius arbitratur, excepto vno elephanto. Afachæ(Africæpopuli) prontes inkabitant, vinnntg; elephantoru venaturfic Normades, Ethiopes, & Arhiopiæ cotermini Troglodyræ elephantis velcuntur, vt elephantophagi dicantur, & iuxta Macro-

No Coogle

bios sint; ex Plinio. Serpentes longo tempore viuunt, quod renouentur quotannis: Dioscorides dicit longam senectute agere, qui viperarum carnibus vescantur. Plinius Cyrnos Indorum genus Isigonus annis centenis quadringenis viuere; nam Ærhiopas Macrobios, & Seras existimat; at qui Calon montem incolūt, quod viperinis carnibus alantur, neq; capiti, neq; vestibus noxia esse animalia. Renouantur, & ceruis præstant, vt renouentur, & ad nostri corporis renouationem valent, & senectutem retardadam. Sed si eius esum horremus, cibabimus eis gallinas, & nos gallinarum carnibus vescemur; & sic de aliis animalibus faciendum. Cornicis vita longissima, vtpote cui nouem nostras ætates dederit Hesiodus, vnde luuenalis de Nestoris polychronia;

Exemplum vita fuit à cornice secunda.

Hinc evve aynea xugwin apud Aratum, quod nouem ætatum annos viuat. Cornicis carnes esse in longissimis morbis vtile putauit Plinius. Aquila longo tempore viuit, quod diuturnitate nidi eius dem declaratur, ex Aristotele; senectam quoque deponit, & iuuentutem recuperat, vt alias diximus. Oppetunt, non senio vel ægritudine, sed fame; in tantum superiore accrescente rostro, vt aduncitas aperiri non queat; potest quæ vultur & accipiter, qui animum corroborant, & ad vitæ diuturnitatem valent. Anseres longæui sunt, Albertus anserem domesticum vidit, qui annos sexaginta excessisset: Celsus inter carnes enumerat plurimi alimenti. Anseres Medici spelta prius nutriunt, & aqua purgata, inde cibo propinant. Pauonum caro incorrupta, etiam per annum asseruatur, assa; propter duritatem putredinem vix sentit:plurimi est alimeti, ex Celso, præsertim si domi nutriti. Diximus testudines ex Hippocrate siccas, & diutius viuere. Antiqui Agriculturæstudiosisserenda semina in testudinis operculo seruant, & sic immarcescibilia manent, ex Anatolio. Dicunt Medici ad reficiendum humanum sanguinem, vi posse sanguine animalium, præsertim longæuorum. Stryges, quia infantum sanguinem sugere dicuntur, iuuenescunt semper, & longauæfiunt. Et si crudus, stomachosus sit, vt qui minime concoqui possit, coqui potest cum melle, saccharo, sale, aromatibus, & eiusmodi non putrescentibus. Idem de lacte dicendum. Possumus & eiu finodi animalia ex incorruptis frugibus nutrire, vtpote milio,& fructibus longæuarum arborum, eorumque lacte, fanguine, & car-

Digitized by Google n

nibus vti. Et quia oua nutritioni multum conferunt, possumus aues eiusmodi cibis enutrire, earumq; ouis vesci.

Sale, & auro, quia nunquam putrescunt, possumus contraputrefactionem vti; CAP. III.

TEc omittetur sal; qui quum putredinem nesciat, maxime o-Innia à putredine vindicat, & naturali corpori salutaris; cu eo enim per annum seruantur carnes, humanæ naturæ adeo conducibilis, vt fine eo viuere nesciamus. Corporibus inditus, quicquid adest humidi, absumit; & quod reliquum est solida substantia, adstrictione contrahit, vnde corpora condita ficcat, & à putredine vindicat. Cum omnibus coniuncto vesci potest, velut omnium condimentorum condimentum; imo omne stomacho insuaue, insuetumque, facile fit suaue, & aptum nutritioni, eo addito. Potest sal ex rebus omnibus extrahi, & præcipue ex lignis iam nominatis, animalibus, & herbis, sed cum virtute sua: Hoc opus, hic labor, quod Deo dante in distillationibus patefaciemus. Nec aurum omittendum, quum inter metalla omnia temperatissimum, & imputrescibile, diutiusq; in igne detentum suam imortalitatem tueatur; & sub terra depositum per multa annorum secula rubiginem non contrahat. Ob eius temperiem mirifice humano calori iuuare posse credimus & humores temperare, & à corruptione tueri. Vi sua latentes cordis sedes penetrat, & id maxime exhilarare potest. Vnde si potabile fieri posset, humane naturæ conducibile foret, sed adhuc non inuentum, vt puto; falso enim putarunt veteres Medici cum alijs rebus commistum, & in foliola redactum suam virtutem communicare, vt ostendemus libro peculiari huic operi dicato, ostendemusque modum quo id præstare possimus.

Breuioris vita planta, animaliaque ad vita breuitatem valere; CAP. IIII.

ETsi ex contrarijs, quæ diximus, contrarium patere posset, exempla tamen aliqua apponemus, vt certiores siant, & sibi consulant homines. Breuioris vitæ plantæ, & animalia, quæ maturius senecture conficiuntur, & quæ putrefactione nascuntur, & putrescentes sunt, ita putrefactionem, perniciem, & interitum inducere possunt. Fungi imbre proueniunt, cito nascuntur, & putrefiunt; in-

Digitized by Google

tra septem dies corum ortus & interitus, immo ex putrescentib. lignis, alijfque rebus nascuntur; & quanto citius putrefiunt, ac marcore vitiantur, peiores sunt & perniciosiores. Etsi nocent; ægrius concocti, strangulant, & choleram morbum citant. Tuberibus putrescendi ratio communis cum ligno; nascuntur omnes quum imbres autumnales fuerint, & quibusdam locis seruntur riguis, gustu aquoso, nulla insigni qualitate, vnde crassos humores, & atrabilares, vt frequenter deuorati, apoplexiã & paralysim inducant. Fructus quoque qui cito crescunt, cito etiam marcescut; sicut cucurbitæ, pepones, mora, cerafia, & eiufmodi; & qui in humidis nascuntur, & putrescentes humores gignunt in corporibus. Ex carnibus pisces breutoris vitæ, & qui cito senectute conficiantur, citissime putrescunt, & membris alienum humorem imbibendo, etsi quem necessarium humorem membris ingerunt, citæ corruptioni subie-&um donant; vnde cita canities, pallor, & senilis rugositas. Eisdem vitijs obnoxiæ cochleæ, anguillæ, & fimiles, quæ ex luro & putrescentibus aquis gignantur; sic humidorum animalium, vel aquis degentium carnes, & præsertim quæ ex putrefactione suos natales habent; quia maxime humidiores improbantur. Ranarum carnes, quia laxæ & humidæ funt, putrefactioni obnoxiæ. Vnde tutius,& longe laudabilius existimandum hos cibos interdici, aut parcius fumi, quam vitam tali periculo committere, præfertim ij, qui vitæ perennitati student.

Pingues arbores, & animalia ad impinguationem valere; CAP. V.

Naturali deficiente, tabescit, vt senio, non morbo interijsse videatur. Nunc dicemus morbos præter naturam; & primo de eo, qui ex nimia bona habitudine cuenit, & intrinsece. Morbi enim plantis vel ex copia, vel inopia alimenti eueniunt. Est enim genus arborum, cui intrinsece sponte cuenit ex nimia pinguedine, quum tadices succi copia in tædam abeunt, vt quædā animalia, quæ pinguedine sussentum. Theophrastus picearum genus enumerat, & aliarum quarundam arborum, quæ nobis non parum commodi afferunt, quum Naturam se pandentem, & prodentem contemplabimur ad nostrain pinguedinem, & decorationem valere posse.

Digitized by Google

Quæ enim satis pinguescunt, & nos pinguesacere possunt. Oleofæ arbores pingues sunt, & corpora nostra dulcibus & pinguibus, cibo & potu augescunt, pinguescuntque: & iam vulgatum est Medicorum dogma, minui aridis, siccis, & siti; pinguescere dulcibus, humidis, & potu. Pinorum generi corruptio accidit sponte ex nimietate, & excessi nutritionis; quum enim pertædam pabulum transmittere nequit, perit; & rustici strangulari aiunt obelitate atq; pinguedine; quippe omnia spiritu alique desiderant, vel solutione, vel meatuu libertatem. Auicena pini granum esse impinguatiuum docet. Et de picea eadem prodit, quum eiusdem generis, & etiam nimia pinguedine tædescat. Amygdalus arbor pingui succo turget, ex Theophrasto: adeo virium soliditate valet, vt eximio alimento in germinum luxuriam proruat. Rustici castigando eam, tollunt nimiam alimenti copiam, paxillos arbori adigendo, vel confossas, radices ostendunt imbribus, & frigoribus; Auicenna dicit, quod qui dulces amygdalas vorant, pinguescant. Pistaceoru arbor in nu-cum genere nota; est enim domestica terebinthus: obesitate perit, ve diximus; nam refinifera est, & refiniferz ex Plinio percunt obesitate:eosdem vsus pistacea habent, quos pinei nuclei; ad inducendam enim pinguedinem valent. Sunt & Indicænuces ex oleosa arbore, & pingui, earumque substantia pinguis, vt butyrum referat, cuius vis pracipua macros impinguare est. Auellana ex nucum genere oleo copiosa, nisi retonsa, & resecata suerit, adeo pinguescit, vt in corpulentiam omne alimentum absumat, & ob id sterilescat. Pinguedini adeo confert, vt fidem superet, & plusquam verisimile corpulentiam angeat. Fagorum fructus pingue oleum resudant, ve alibi diximus, & copiosius, quam par sit, quoru esu mire pinguescunt sues, immo ex fracibus, extracto oleo, maxima animalibo inducitur pinguedo. Glires quoq; faginant, & ideo animalis vna cius prouentus, & mire saginati capititur.Plurimum olei ex lini seminibus exprimitur; cuius fraces & retrimenta reponuntur faginando jumentorum generi, precipue bubus, obelirate fola futuris infigni-bus; quales interdum coronati ad oftentanda altilis faginæ molem per vibium compita circumferuntur, Oleosa & inglans, cuius fraces saginando pecori valde accommodas experti sumus, Laser, pin-guis lachryma, desudans è, plantis; vesci pecora solita, quo pingue-scant: ex Cyrenaica prouincia non desertur; quoniam publicani,

qui pascua conducunt, maius ira lucrum sentientes, depopulantur pecudum pabulum. Hypear, siue viscum, quod in larice, & abiete nascitur, oleosum, & pingue est. Ad saginanda pecora vtilius; quia & alimentiplus, & pinguetudinis in larice, & abiete sit. Vicia purgat primum, deinde pinguefacit, que suffecere purgationi. Irio recentiorum, fagineæ glandis consimile nucleo granum facit; cuius esu boues, iumenta & pecudes vehemeter sagina gliscunt. Sed pinguedines aliæ in nostris corporibus durabiles, aliæ cito abolentur; ex tarde crescentibus arboribus, tardeque maturescentibus ping sedo diutius permanet; ex cito crescentibus vero & maturescentibus, cito abit. Ficus cito crescunt, maturanturq;, quanto citius saginant, sed extemplo abit eorum pinguedo; quod Galenus ex vinearum custodibus probat, qui per duos menses quum ficubus vescantur, obeh, & pingues fiunt; ac caro, quæ ex iptis gignitur, haud firma, sed celeriter, cum eis vesci desserint, contrahitur. Ficus corpus augent, & ob id antea athletæhoc cibo vtebantur. Pythagoras exercitator primus eos ad carnes transtulit. Citrijs fructus pinguis, & correx oleofus; extrahitur ex eo multum & odoratissimum oleum, ob id eius decoctum impinguat, ex Auicenna. Sic etiam pinguibus animalibus vescendo, saginari homines solent; pinguia dicimus animalia, quæ nimia pinguedine strangulari solent, vel supra modum pinguescunt, & turgida sunt. Interanimalia sus maxime pinguescit; & adeo ad summum pinguedinis peruenit, vt se ipsa stans sustineri non possit. Varro narrat in Arcadia suem spectatam, quæ præ pinguedine non modo surgere non posset, sed etiam in eius corpore sorex, exesa carne, nidum fecisser, & peperisset mures. Crescit pingue ad pedem & tres digitos, & sexaginta dieb pinguescir, ex Aristotele, & Plinio. Animam illi Chrysippus pro sale datam dixit;scilicet,vt interpretatur Cicero,ne illa pinguedo putreseeret, animam datam pro sale, qui seruat eam. Nos eius pinguedine vtimur ad omnium rerum condimentum. Galenus eius carnem concoctu facillimam, & suauissimam dixit, præsertim media ætate; sanguinem quoq; probum generare, omniumq; ciborum potentissime nutrire, propter similitudiné, quam cum humana carne habet; & qui in famis necessitate humanam carnem gustauere, similé suillæprodidere, ex Simeone Sethi. Castraticitius pinguescunt. Albertus; si rapacem auem obesam vis habere, pasce eam carne porci.

Alij fictili nouo butyrum coquunt, in hoc decocto lauant carnem porcinam, quam aui bis in die propinant. Post suillam carnem hodina est, ex Galeno; teneri, pinguissimi sunt, & grati saporis: solis hædis in macie ytare, dixit idem; nam facile eius caro coquitur, bene alit, sanguiné bonum generat, & præsertim lactentes esui optini sunt, caprina caro adeo alir, vt Clitomachus Carthaginensis Thebanum quendam athletam hac carne vescentem reliquos suæ atatis athletas viribus superasse scripserit. Capræadeo pinguescut, vi pinguedine sterilescant, ex Plinio. Ad nimiam accipitris macie, veruecum carne palcito paruis buccellis,& restaurabis.Vitulorum cames hædinis meliores sunt, & commodius concoquuntur; post hædinas præstare dixit Galenus: Ad impinguandum aues rapaces dat Albertus carnes vitulinas. Inter aues gallinæ maxime pinguescunt, & vt pinguiores fiant, vsum Veneris prohibet, vel lumbis adustis candente ferro, aut intus cruribus: caponis carnes corpus obesant, ex Platina. Si pingui lacertæ, halinitro, cuminoque farinam tritici miscueris, gallinæhoc cibo saginatæ, adeo pinguefaciút homines, vt disrumpantur. Lacerti maxime pinguescunt: impinguat vehementer caro, & adeps lacerti, & proprie mulieres, ex Auicenna, Scinci supra modum pinguescunt: scinci caro impinguat corpus, ex Rhasi. Anates supra modum obesantur, multumq; nutriunt, crassiores sunt, quam reliquorum domesticorum animaliu carnes, ex Serapione. Auicenna homines obesare scripsit, plurimumque conferre nutrimento; sed non admodum laudabili. Anatis adeps maxime impinguat, ob id Albertus, cum accipitrem pingue sacere quærit, dat ei in cibum anatis carnes. Butyrum ex lacte pinguissimum est; linitur ex eo corpus, & impinguat. Aqua casei impinguat, ob id pastorum canes pinguissimi, ex Auiceña. Caseus pingue reddit corpus, & comeditur post eum mel. Lac eadem operatur. Testudo turget, & pinguem reddit: vnde qui obesare quærunt equos, testudinem cum molli pabulo decoquunt, vnde equis magna, sed falsa pinguedo accedit, ex Alberto.

> Macilenta planta & animalia, macilentiam inducunt; CAP. VI.

SI contraria his, quæ diximus, propinabimus, plantæ, animalia, cæteraque macra, macilentiam inducunt. Exempla erunt: Fra-

Digitized by Google

xinus ficca arbor est, & ficcum profert semen, vt muscarum alæ: cuius semen obesum corpus leuar onere, sensim ad maciem reducens. Idem efficit cancamum; lachryma arboris, pinguedinis omnis expers, ex Dioscoride. Animalia, quæ semper macra, macilentiam conciliant. Lepus carnosus & nunquam pinguis: huius carnibus vtantur, qui marcescere vel extenuari cupiunt, ex Blondo. Durities leporinæ carnis facit, ve sero, parumque nutriat, quod dura, omnia faciunt; eademque durities euidentis siccitatis indicium est, ex Galeno; cui Psellus, & Paulus subscribunt; & recolligens Simeon Sethi quicquid ab antiquis scriptum, inquit: Carnes leporis his, qui corpus extenuare volunt, valde coducunt. Perdix non pinquescit. Volaterranus ex Æliano dicit, perdicé allia degustantem, macrescere, vt ab aucupe negligatur propter macie, & virus odoris: Plinius perdices pinguescere negat: præstare videtur ve elixentur potius, quam assentur, quum assati plus siccescant, & torreantur. Isach Medicus subtilis alimenti esse dixit. Lupus piscis quum nunquam pinguescat, Galeno, & Celso significatur non multi alimenti, sanguinem que gignere tenuiorem. Siluestria animalia, quia minus pinguia, quam domestica, magisq; sieca, ideo demagrant; & ijs vescenda præcipimus, qui demacrari cupiunt. Sal, quia siccum & durum, & sitim inducit, maciem affert; ideo auceps ad demacrádum falconé, dar ei salsum cibum, vel de perna salsa. Sal, vel oleum omnium vehementissimum ex chalçantho, ob id nil mirabilius ad demacrandum frequenti periculo facto vidimus, quam oleum vizrioli, si quotidie gutta in vino detur. Acetum, vinum est omni pinguedine orbatum, maxime demacrat.

Planta, qua sphacelismum patiuntur, ad sphacelum valent; CAP. VII.

Extrinse eve euenientes morbi, aut secundum Naturam, aut præter naturam erunt; nam quæ temporis ratione eueniunt, non præter naturam censendi, ardore scilicet, & algore. Dicemus postea de extrinsecis præter naturam venientibus. Extrinsecus euenientes secundum naturam, erunt aut publici omnib. comunes, vt sideratio, sphacelismus, & vermiculatio; aut particulares. Loquemur nunc de sphacelismo: translatu nomen ab essecut simili, quod etiam in animalibus reperiatur; est vero quu radicibus ex vulnere,

aut vicere propter putrefactionem calor extinguitur, quasi mortificatio. Cicer non ex vulnere, sed elota salsugine interit, sideratio ex vulnere, totoque cœlo constat, & præcipue moriuntur nouellæ arbores, ve vitis, & ficus, ex Theophrasto. Cicer, qui perit sphacelismo, contra carcinomata valet, & vlcera, quæ caceetha vocantur cum melle, & hordeo, ex Dioscoride. Saluiz foliorum squalor cinereus, pallensq; facies, arenti & marcescenti similis, qualis in torridis collibus enatæ, occasio fuit ἐλελίσο ακον nominandi, quasi Sole afflatam, aut tabefactam dicas: medetur sphacelo, demortuis partibus, quibus calorem natiuum, roburq; infitum reuocat, qua pollet familiari facultate. Ex cauliculorum crematorum ficus cinere fit lixiuium, quo spongia assidue imbuta, & superposita gangrænis prodest; nam expurgat, & consumit quæ exarescunt. Sic vua passa fine nucleis trita, & cum ruta impofita, gangrænas, & enatas in articulis putredines sanat. Persæpe sideratas punicarum radices mmio æstu vidimus, cum tenerrimæ suerint: expressus nucleorum fuccus mali punici, ad viriliratis & fedis vlcera, & redunias valet,& ad ea, quæ in corpore extuberant.

Arbores, & fructus, qui vermiculantur, in corporibus nostris vermes generant, & vermes non producentes, contra eos valent; C A P. VIII.

L'astera arborum exitialis lues, vermiculoru, pediculorum, aliorumque animalium generatio: nam ab eis rodutur, voranturqi, demonstrante Natura, earundem fructus in nostris corporibus eadem animalia procreare, vt ea vitare possimus. Duplex-est vermium generatio ex Theophrasto; alia in ligno, alia in fructibus; vtsit communis omnium fere arborum mors vermiculorum generatio, & quibus dam plus, minusue accidere solet. Peculiaris malo, pyro, sicui, & viti; immo & vermes, qui in sico nascuntur, alios vermes paraint, qui in cerastem sigurantur. Fructus arborum etiam vermiculationem pariuntur, vt olex, pyri, mali, mespili, puniex; sed puniex, & malo, dulcibus magis quam alijs accidit. Leguminibus etiam vermiculi innascuntur, vt fabis, dolichis, & aphacis, qux celeriter hoc morbo pereunt. Singula pro suo humore peculiare animal creant, ceu triticum, atque hordeum curculiones, taba animal, quod aliqui midam vocant, simili modo & lens, lenti-

mginzegus/Google

cula, pisum, & alia. Auicenna fructus enumerans, qui vermes in fructu creant, humidiores esse dicit, vt mala, pyra, ficus, vitis, & eis similes; & legumina quæ in ventriculo vermes creant, sunt phaseli,fabæ,triticum,&similia. Ficus non admodum probum generat succum; quapropter pediculorum agmen semper eos comitatur, qui continuo eis vescuntur, inquit Galenus, & ab eo Simeon Sethi. Ocimum commanducatum, & Soli expositum, vermes generat, & pediculi semper in eo generantur. Diodorus pediculos, & vermes creare ocimi cibum faterur; ob id eius efus copiofior declinandus, idque acceptum ferunt excrementitio humori, quo imbuitur, qui male concoctus natiuo herbæ calore, quasi superfacuum, citam 201 noscit putrilaginem, facile in pediculos, & vermes abeuntem, Diophanes adijcit, si tritum operiatur lapide, scorpionem gignere; & multi, qui miro eius odore oblectarentur, in cerebro natum scorpionem inuenire. Sunt & arbores quæ vermiculationem non patiuntur, ob id neq; in nostris corporibus nasci, & viuere patiuntur; & si qui natifuerint, cito deijciunt. Theophrastus omnes arbores, quaacres, & lacteo succo turgentes sunt, vermibus non infestari tradidit, minime etiam vermiculari: quæ acerbæ, & vehementes funt, non modo quia minus putrescunt, verum etiam quia acerbitas partum animalium prohibet. Argumento laurus est; quæ quum breui putrescat, non breui vermiculetur; eaque de causa nec caprificus, nec ficus: lac eius omnino acerbius est. Omnia quæ scillæ inferta terræmandantur, minus vermiculationem fentiunt, odoris, feruorisque causa. Optime servantur lupinus & cicer; quia amaritudinem quandam & acerbitatem habent, quæ quidem qualitates seruare impune possunt; quamobrem & corrupta hæc nullas bestias creant, nec quæcunque sicca, & acria. Auicenna contra vermes recenset grana lauri, cortices punici acidi; ex leguminibus lupinos, ciceres. Et olera, quæ non vermiculantur, valent contra vermes, vt cuminum, sinapi, mentha, fœniculum, apium, semen caulium, nasturtium, abrotonum, absinthium, & similia; sicrapi, raphani, erucæ, porri, origani, satureiæ, & corianni: hæc enim postrema semina ad durandum firmiora, contumacioraque ex Theo phrasto sunt, & ad summum quæ acris saporis: & si omnibus oleribus culices, aut vermiculi innascuntur, his minime. Vt olera infesta animalia non generent, mentham pluribus locis, maxime inter

eaules seras; hoc præstare sertur eruum aliquantulum satum, præcipue vbi radices & rapa nascuntur: valet ad serpentum ictus; & mentha aspersa in potionem, ventris animalia pellit, & serpentes sugat. Olea & oleaster, nec vermes, nec tineas sentiunt; amaritudinis enim causa non rodunt lignum, ex Theophrasto. Auicenna oleum vermes interficere dixit, & præcipue omphacinum, propter suam amaritudinem. Cedrus nec cariem, nec putredinem, aut tineam sentit; fructum enim producit prænimia acerbitate ingustabilem: corpora à corruptionis labe vendicat; vermiculosis auribus instillatur ex aceto; peruncta lendes & pediculos perdit; contra vermes, & tineas subter in aluum sus, præsidio est. Citrium nec vermes, nec tineas sentit; succus serpentes interficit: vermes in aluo, vestiariis conditum vermiculorum erosionum noxas prohibet. Cupressi materies nec cariem sentit: soliorum succus rem à vermiculis quibuscunque neque tangi, neque erodisinit.

Singulares arborum morbi eisdem nostris medentur; C A P. IX.

IXIMVS vniuersales arborum morbos; nuncad particulares accedamus, in quib. magno Naturæ spectaculo admonemur ad eosdem humanos spectare. Cicer radicibus inarescens interit, quum in flore imber salsuginem eluerit; iactura salsuginis velut sphacelismus est: ad scabiem, impetiginem, & ad alios salsi humoris morbos valet, ex Dioscoride. Accidit olez impetigo, & lichen magna ex parte, ex Theophrasto: sudor ligni iuuenis oleæ accensi manans illitus, sanat lichenes, furfures, & scabiem. Muscum rubrum, etsi oleam Cato infestare tradiderit, multas tamen arbores inuadit, vt etiam lichen. Muscum inueniti in cedro arbore, populo alba,& quercu Dioscorides dixit; Galenus in piceis,& congeneribus plantis, pinu, larice, & abiete; ego in fraxinis, & fagis potistimum inueni, & iuniperis. Arbores ergo, quarum cortices eiusmodi morbo dehonestantur, ad lepras, lichenes, & scabiem valere nemini dubium esse debet: cedria in elephantiasi linctu proficit, scabiemque quadrupedum sanat, ex Dioscoride. Aqua, quæ in marcescentium quercuum reperitur cauitatibus, scabiem omnem vlcerosam sanat. Epinus, & picee ramis dependere canos musci villos diximus, quarum cortices illiti lichenes, & imperigines sanant.

Digitized by Google

Larigna refina alphos abstergit. Fraxini, & iuniperi cinis ex aqua illitus lepras eximit. Nos diligentissime observauimus in quamplurimis arboribus, petrisve læpissime muscum, impetigenes & lichenes gigni, cum humore labant; apparet foris viriditas quædam, paulatim capescit incrementum, & se induit in frondes, ve in pyro, fico, olea, vite, iunipero, & aliis: & lichene ipfa ex arboribus derafa, decocta, illitaque, imperigines emendauimus: lacteus fici succus lichenes, vitiligines, & psoras expurgat; lachryma vitiumillita, lichenes & psoras vino perfricaras sanar: lichen ipsa aspesginosis locis adhærens, impetigini medetur, ex Dioscoride. Pubmonaria, quæ veluti lichen, arboribus adhæret, ad pudendorum vlcera, & scabrities corporis valet. Ficus glabrationem patitur: si enim imbres nimii fuere, radix deglubitur, quod vitium aulam appellant; morbus hic radicibus paulo superius, isque ex humorum nimietate accidere soler: sicus cum atramento surorio deploratis fere tibiarum fluxionibus, & cacoethicis viceribus medetur. Vitibus morbus peculiaris articulatio, vel germinibus vi tempestatis ablatis, vel culturæ imperitia læsis, quarum iniuria in articulis sentitur: enatas in articulis putredines impolita vua palla lanat,& podagris illinitur. Ficus scabiem paritur humore nimio; accidit quum Virgiliarum exortu acciderint minutiores pluniæ, quæ vor infiderint, hærent & feruent: succus eins lacteus cum polenta lepras, lichenes, & vulgares psoras expurgar. Viti etiam accidit rotatio, quum flores rorem excipiunt, humiditate, veluti rorem procreant, & si plus æquo inualuerit, alimentum auertit: hac causa acini partim labuntur, partim remanent, vt non attingant debitam magnitudinem: vinum temperate haustum, cococtionem in quauis corporis parte auget, ad roboradum corpus efficaciisimum. Olea clauum patitur, quidam fungum appellant, alii ollam, hoc est Solis exustionem: siluestris olea carbunculos, reduvias, & nomas cohibet, & crustas emarginat. Quibusdam arboribus excrescentie quædam innascuntur, qazad nostri corporis excrescentias valent. Agaricum excrescentia est laricis arboris, veluti fungus: eius propria facultas expurgare excreméta, quæ ípinali medullæ, neruis & inuículis adhæferint. Fungus caudicum, vel terræ excrefcentia est: Plinius excrescentibus in carne mederi dixit: nam ca ex tempore abtumit. Theophrastus quercum multa adferre excrementa suis ramulis

dixit. Gignunt & alæ ramorum pilulas, corpore, non pediculo adhærentes. Fert & cachrym vrendi vim habentem, & multas gallas, vt dicemus. Dioscorides gallas omphacites tritas excrescentias in carne cohibere dixit. Plinius omnia gallarum genera excrescentias in corpore tollere dixit, & Auicenna. Eschara, scopulorum excrementum: ad excrescentias valet.

Peculiares animalium morbos eisdem humanis mederi; C. A. P. X.

SVNT & peculiares animalium morbi, qui etiam homines inuadunt, his nostris mederi posse ostendemus. Caliginé oculorum caprinum pecus patitur, camque optime curare scit; quum enim conturbatú oculum, & non probe affectum sentit, eum ad rubi spinam & admouet, & referandum permittit; oculoru vt pupugit, pituita statim euocatur, & nulla pupillæ læsione facta, videndi vsum recuperat. Hinc enim homines hoc curationis genus edidicisse existimatur ab Æliano; Medici Baxiv mou in sustusione vocant eam, quæacu fit, puncturam; collyrium ex felle caprarum telam oculorum sanat, ex Rhase. Eædem crebro lippirent, nisi quasdam herbas ederentific &dorcades: ob id earum fimus cera noua Luna circundatum deuorare iubet Plinius contra hune morbum. Caprarum oculi glauci funt, ve videantur continuo glaucomata pati. Dioscorides fel filuestris capræ contra glaucomata valère dixit. Aliæ quoridianum morbú ingruere dicunt, à quo non prius leuantur, quam posterioris pedis vngula auriculæ sinistre immiserint:vngulam,aut partem ci⁹, aut annulu inde factum, qui habet, eiusdé morbi amuletű gestat. Asinus vno maxime morbo laborat, qué malida vocant. Vitiū à capite oritur, facitq; vt pituita multa russa essluat; si ad pulmonem descenderit, moritur: asininum lac comendant ad tussim: fanguis, vel pulmo si trutus bibatur, ad anhelitum& tussim, exHali Arabe. Asinus alces species est, & ipie comitiali morbo laborat : ex co ad comitialem morbu remedia multa: afini cerebrum ex aqua mulfa, infumatú prius in foliis, femuncia per dies potú, ex Plinio, ad id valet, fed non pauciores, quam triginta: fic testes, medulla, vel seuum, vngularum cinis, caro, sanguis & lac, aliæque eius parres-Boues duobus morbis tentantur, struma & podagra, ex Aristotek: bouis yngulæcinis ex aqua illitus, strumas discutit ex Plinio; ne

Digitized by Google

fimus illitus cum aceto ex Dioscoride: fimus recens calidus podagram lenit, ex Marcello. Taurorum sanguis fibris refertior est, ob id celerrime coit, & densatur, ex Aristotele; ob id potu pestifer, ex Galeno, si sanguis eiiciatur, efficaçem tradūt bubulum sanguinem, modice & cum aceto sumptum; nã ex taurino credere temerarium est, inquit Plinius: cornua tauri vsta sanguinem cohibent, ex Galeno. Canes tribus laborant vitiis, rabie, angina, & podagra, ex Aristotele, Plinio, & Polluce: Necantur catuli statim in aqua ad sexum eius, qui momorderint, vt iecur crudum deuoretur ex eis. Aliqui demorsi à cane rabido, ve à pauore aquæ tuerentur, vermem è cadauere canino adalligauere: corrigiam caninam ter collo circumdaram remedio esse ad anginam, ex Plinio. Canis adeps podagram lenit, ex Æsculapio. Scabie infestantur etiam canes: scabiem curat ante omnes sanguis caninus, ex Plinio. Capras nunquam febre carere Archelaus est autor; ideoque fortassis, quod anima his, quam ouibus, ardentior, calidiores que concubitus, Plinius: capræster cus aridum, tritum, cribratum, cochlearii mensura ex vini odorati cyathis quatuor ieiuno & loto exhibe febrienti, ex Galeno libro Parabilium. Fimi hirundinum drachmam vnam in lactis caprini, vel ouilli, vel passi cyathis tribus aduersus quartanas ante accessiones dat Plinius. Plutarchus rerum naturæ haudquaquam imperitus, capram preter cetera animalia comitiali morbo tentari refert; propterea veteres sacerdotes ea vehementer, vt morbida abstinuisse, quoniam gustantibus, aut tangentibus modo, aliquid morbi eius affricaretur: cuius causam affert pororum angustiam, quibus obseptis, sæpissime includatur spiritus. Cognouerit autem hocipsum quis maxime ex ouibus, & præsertim capris; hæ enim frequentissime corripiuntur; quod si caput ipsarum dissecueris, reperies cerebrum humidum, sudore refertum, & male olens, vt Hippocrates libro De morbo sacro habet. Comitialibus dantur carnes caprinæ in rogo hominis tostæ, Plinius & Sextus. Cerebrum capræper annulum aureum traiectu, priusquam lac detur infantibus, instillant contra morbos comiriales, ex Plinio. Hircis alarum fœtor, ob id dictus hircinus odor:hirci maturioris cornu rasum, vel exustum cum felle eiusdem miscetur, & pondere æquo myrrha adiiciatur; deinde alæ, demptis prius pilis, assidue perfricantur, ex Marcello. Cerui vermes omnes cotinent in capite viuos, qui nasci solent sub

Digitized by Google lings

lingua in cocauo, circiter vertebram, qua ceruici innectitur caput, magnitudine haud minores iis vermibus, quos maximos putres canes edunt. Gigni vniuersi, atq; contigui solent numero adeo circiter viginti, ex Aristotele, & ab eo Plinius. Alii inuolirerie intestinorum coaceruari dicunt, & serpentium esu necari, piritu narium è cauernis eliciunt. Cornu cerui combustum, cum melle potum, educit lumbricum rotundum, exGaleno libro De theriaca ad Pisonem, & ab eo Sextus, Marcellus, & Rhases. Elephantes alui fluore tentantur, nec alia morborum genera fentiunt, ex Aristotele:ex offibus elephanti puluis cum fucco plantaginis ad dyfenteriam datur, ex Plateario. Equo tres acutissimi morbi, vesica, ileos, & cardiacus; fit & asthmaticus, & rabiosus. Caseus equinus ventrem reprimit, & torsiones tollit, ex Æsculapio: tussim sanat saliua equi 1 triduo pota, & equum mori tradit Plinius. Equi saliuam si biberint phthisici, & qui male tussiunt, sani esticiuntur, Sextus & Marcellus. Leo febri quartana affligitur: etiam quum sanitate frui videtur perpetuo; nisi enim hic morbus vim, & imperum eius cohiberet, longe nobis hæc fera perniciosior esset, Philes: adeps leoninus cum rosacea quotidianis febribus medetur, ex Plinio, sed Serenus hemitritæis dicit; sed cor in cibo sumptum, quartanis medetur, ex Plinio. Lupus tribus morbis laborat, rabie, synanche, & podagra, Albertus ex Aristotele; sed Aristoteles eo loco de canibus tantum scribit; fieri tamen potest, vt iisdem morbis lupus, taquam siluestris canis tentetur. Ad podagram magnificant lupum viuum incoctum cerati modo, donec ossa rantum restent, ex Plinio. Qui per lupi guttur biberit, certissima salute euadet, Agricola. Pellis lupi si gesterur ab eo, quem canis rabidus momorderit, non incidet in metum aquæ, ex Hali. Oues comitiali morbo sæpissime corripi, Strabo autor est, quia humidum eorum cerebrum est; cognouerit autem hoc ipsum maxime, qui ipsum dissecuerit, quia humidum, & male olens inueniet, ex Hippocrate: ad comitiales sanguis pecudum potus valet, Plinius fel laudat. Suillum genus maxime obnoxium anginæ, & strumæ, ex Plinio: ex Suillo adipe, vel axungia fanantur strumæ, ex eodem, ex felle etiam. Ad equorum anginam suillum stercus propinat Herocles, melle illitum. Vrsõ oculi heberantur crebro, qua maxime causa fauos expetit, vt conuulneratus ab apibus os, leuet sanguine grauedine illam: omnium

Digitized by Soogle

oculorum obscuritatem, incipientemq; suffusionem curat fel vrsinum cum aquæ duplo, ex Galeni Euporisto. Vulpes æstate morbo, ab ea alopecia nominato, laborat, quod pilorum defluuio constat; vnde comprum pelles non solum inutiles, sed noxize esse solent, Actius. ps vulpinus alopecias fanat:in alopecia, vbi fam vulnel ra ad cicatricem venerint, caput vulpeculæ vrito, alcyonium, anchusæq; nigre folia contrita superiunctioni inducito, ve caput pilis contegatur, ex Ægineta. Mustellis morbus accidit, vel ita ex natura habent brachia, vel partes circa cubiti flexuram, fiue gibbum tumidiores, & dicta yanay noves. Hippocrates libro De articulis, qui paruum, & macilentum (atrophon) brachium habet, & cubitum tumidum, eodem vocabulo vocat: Auicenna ex cinere mustelæ imponit arthriticis doloribus. Crocodilo oculi hebetes, Ælianus: cuius sanguis inunctus visus claritatem donat, Plinius. Accipiter oculorum hebetudinem patitur, ob id hieracio herba discutit eam Plinius:accipiter decoctus in rosaceo, efficacissime omnium remedium oculorum vitiis putatur à Plinio; oculorum hebetudini à Galeno, Accipiter patitur febrim:ergo alis à collo suspensis salutare remedium. Coturnices morbum comitialem patiuntur, & propter eum morbum despiciunt eas, quæsolæ animalium sentiuat, præter hominem, ex Plinio, & Solino. Ad comitiales, coturnicum cerebrum, ex vnguento myrteo tritum, stanneo vase reponitur, eoq; faciem illinito, & admiraberis medicinæ efficaciam: nam statim æger exfurget, ex Galeno. Circius altero pede claudicat: ad podagras, & articulos valet.

Planta super plantas nascentes, cas ĝ, extenuantes, ad extenuandum valere; CAP. XI.

Sunt & alii extrinsecus euenientes morbi, qui plantis ipsis innaficuntur, vel irrepunt, alimentique rapina exitium, & perniciem afferunt; nam amplexu suo alimoniam auserunt, succumque extrahunt; vnde extenuant, & strangulant. Vestigandum nobis erit, quid hoc portento, mirabilitate pieno Natura demonstrare voluerit, vtin visco, cuscata, hedera, & similibus videtur; qua non nisi ad extenuandum interna viscera, extrahendum que plus valere coniciemus. Hedera è germinibus radiculas emittu inter solia, quibus arboribus adhæret, quasi de industria à natura exhibitis, succum

Digitized by Google Etrunco

etrunco exhaurientes. Purulentis auribus mederur, foliaq; in vino decocta omnium vicerum generi illinuntur; pediculus vulue inditus, partus extrahit, lachryma pilos. Viscum impositum lienem absumit; cum auripigmento vngues extrahit. Epithymum bilem extrahit facile & sine molestia, lienique mederur. Cassurha infartos lienes extenuat: & biliosos humores extrahit.

Planta, & animalia, qua caudicis fisionem & vulnera patiuntur, ad conglutinanda vulnera valent; CAP. XII.

CVNT & violent ablationes, extrinse cus aduenientes, qua ar-Oboribus mortem inferunt, eæq; funt partium ablationes, & vulnera. Aliquæ enim sunt arbores, quæ si vulnus accipiant, intereuns, sux siccitatis & imbecillitatis causa; vt palma, vulnerato cerebit perit: sunt & arbores, quæ non folum inflictu vulnus, sed partium caudicis exemptionem tolerant; vt quæ humida fint, & perbelle germinent, vt vlmus, platanus, & quæ iuxta aquas viuunt. Sunc quæ vulneratæ meliorelcant, vt vitis, ficus, malus, olea, amygdala, harundo, & pyrus, & caudicis fissionem tolerant. Theophrastus docer modu conficiendi refinam: Vulneratur pinus, & detrahitus tæda, in vulnus iniectum humor copiosior confluit; sic in abiete, & picea, vulneratur terebinthus caudice, & ramo. Refiniferæ plantæ omnes ad vulneru conglutinationes valent. V tuntur enim chirurgi passimad vulnera consolidanda terebintho. Ex pinu, & picea sit conglutinatoriu. Terebinthina refina cauis vlcerib inditur, generat carnes, & sanat ossa fracta, & sic de cæteris. Siluestris olea vulnera conglutinat. Vlmus non solu vulnera, sed fracta ossa ferruminar; fic platani cinis, ex Auicenna. Vitis, cenanthe, & vinum sanguinolentis vulneribus imponuntur. Exficus cinere fit lixiujum, quod conglutinat, purgat, & carne replet, oras committit, non lecus atq; emplaitra. Punicæ cytini fangumolenta glutināt. Mali folia & cortices consolidant, vel succus ex eis expreisus, ex Auicenna. Idem de pyro sentiendum. Inciditur & myrrha bis à caudice vsq; ad ramos, ex Plinio; capitis vulnera glutinat, & ossibus nudatis medetur. Balfami frurex vitreis, aut offeis cultellis, sed in solo cortice artificum plaga vulneratur, ex qua fuauitatis eximię gutta manaticapitis vulnerious connenit; nihilq; efficacius opobalfamo ad glutinanda citra cicatrice vulnera, & lie de reliquisinam alia tædet referre, fulpi-

Digitized by Google

cantes iam dictas suffecturas. Animalia etiam, quæ dissecta incifaq; iterum coalescere, & conglutinari possunt, facultaté possident nobis posse vicera, vulneraq; conglutinare. Si quis fortuito lacertum, seu cosulto in caluariam percutiat, & virga medium discindat, huius partium neutra moritur, sed ab altera seorsum vtraq; graditur, & duabus pedibus adreptis viuit; deinde si coitio vtriusq; cum altera fiat, colensione quadam tacita, & naturali colligatione veluti conferuntur, contexunturq;, atq; ex feparatis duabus partibus, vnus arq; idem rursus efficitur lacertus: & tametsi loci prius assecti vestigium cicatrix indicat, tamen & vitam pristinam retinet, & ei persimilis est, qui talia nunquam perpessus sit, Ælianus, & ab eo Philes. Lacertus dissectus iterum coit. Sanguis eius ad rupturam valet infantium, cum insident in eius decoctione. In pisce acu Aristotelis, Natura sagax rimam post podicem dilatat, donec pepererit; quia post partum ita coit, vi coalescere videatur, quanquam sieripossit, vt coalescat, ex Aristotele & Plinio. In Angliaichthyopole lucios cultro dissecant, ve pingues esse empturis ostendant; quos non emptos in viuaria coniiciunt, in quibus vulnus coit, & coalescit.Quod Naturærerum periti tineis ascribunt; quia iis luciise adfricant, vtillarum mucore viscido vulnus illinant, & sic rimæ ora committuntur, vt propius etiam inspicienti coaluisse videri possint: hocad conglutinanda vulnera coniicimus. Audiuimus lumbricos dissectos irerum coalescere; sic & serpentes, ob id ad vulnera, & incisos valent neruos.

Plantas, & animalia, qua corticem facile abiiciunt, ad mundandam hominis cutem valere; CAP. XIII.

Orticis circumalbatio communis arború mors, aut plurimarum, quum principalis maxime pars sit, adrachne excepta, sed verius subere; cortice enim in orbé detracto iunatur, quum cæteræ necentur arbores: crasse senim perstringit, & strangulat. Cerassus etiam delibrari solet, alioquin præscinditur potius, quam silo eodé detrahi possit, reliquumq; durare, arboremq; tueri valet; nec iactura corticis arbor ipsa emoritur: nam dempta exteriore tunica, eius vice secundo anno tenuior subnascitur, priorisq; damnum refarcit. Inter corticem & lignú tilee tenues tunicæ, multiplici membrana, è quibus vincula tueæ vocantur, tenuissimum earum philytæ, coronarú lemniscis celebres, cortices pro funibus expetuntur. Viti rimosus cortex, sponteq; rumpitur; adrachnz, vnedoni, & malo cadit. Cortices è fago, abiete, tilea & picea in magno sunt vsu agrestium, qui vasa, corbesq;, ac parentioris oris quædam messibus, & vindemijs conuehendis factitant, atque prætexta tuguriorum, Quercus cortex, fuberi congeneris, ad malefica vicera, & ad duritias, quas cacoethas vocant, valet. Vitis lachryma, quæ veluti gummi caudicibus coalescit, illita, lepras, pioras, nitro prius perfricato, sa-nat. Sic etiam lambrusca easdem possidet vires. Resinæ pinus, laricis, & piceæ ad lepras, psoras, & eiusmodi curaneos morbos valent. Si allio tuniculas demas, nil læferis; nam multiplicibus tunicis tegitur; sic seillis, cepis, & similibus bulbis, semper his aliquid eximi potest, ex Theophrasto: ad lichenes, lepras, furfures, valent cum melle.Frumentacea fere omnia follicellis constat, granum sepientibus glumis & aceribus: tritici furfures acri aceto elixi, calentes illiti, lepras pellunt, & vetustas imperigenes sanant. Hordei cataplasma ex acri aceto impositum, lepris medetur: auena eisdem vtilis, quibus & hordeum: alica, quæ fit zea decocta in aceto, lepras tollit,&vn guium scabrities extricat. Ostendit etiam prouida Natura quam plurima esse animalia, que senectam exuunt, hominem admonendo, ve quam ipsa possident qualitatem, eidem profuturam, scilicet ad cutis decorticationem, vel innouationem valere; elephantialin, lepram, alphos, psoras, impetigines, & squamas. Sed quæ suerint animalia docer Aristoteles, inquiens: Non nulla ex iis senectam exuunt (est autem senectus correx, qui velut operculo inest cuti)vt ex sanguineis ea, quæ cortice molli intecta sunt, scilicet serpentes, & lacerti.Insecta autem quædam senectam exuunt, silpha, culex, & ea, quoru pennæ vagina continentur, vt scarabæi, & omnia quidé, vbi iam factum est, quod gigni debuerit, exuunt. Quæda inter marina senectutem exuunt, vt locustæ, gambari & cancri: serpétes vere & autumno senectam exuunt. Viperarum carnes totuin corpus per cutem purgant. Galenus de ijs hec habet: In Asia homo quidam elephantiafi laborabat, amici constructo illi tugurio, tantum illi cibum ferebant, quantum victui suppeditaret. Accidit vt vipera in vas vino plenum decideret, messores cum id animaduertissent, veritine si ipsi bibissent, aliquid mali euenerit, præ misericordia ele-phantiaco propinant, rati expedire illi potius mori, quam in illa miseria viuere; occum ille bibisset, tuberosum omne illud cutis non

aliter, quam animalium testa excidit, & sanitati restitutus est. Idem eriam in Mysia accidit. Elephanticus quidam profectus ad balnea sperans inde comodum; erat illi ancilla, quæ ministrabat; incidit in vrceum vini vipera, & extincta est; ancilla in lucrum id reputans, o fors euenisset, hero id vini propinat: sed quum ille bibisset, eodem modo sanatus est, quem diximus. Antonius Musa Augusti Cæsaris Medicus, quibus insanabilia vicera erant, viperas edendas dabat, miraque celeritate persanabat, ex Plinio. Ceruus sentiens se grauatum senectute, spiritu suo è cauernis serpentes extractos, &pedibus conculcans, ita enectos vorat, & iuuenescit. Vr aues mutent suas pennas, serpentib. vtitur auceps ab Oppiano edoctus. Refert enim, quod serpens quida ad nidum prorepens ciconiæ, pullos deuorabat; & quum sequentis anni iterum fœturam perdidisset, ciconia terrio anno reuerfa, nouă auem, nec pri vilam secum adduxit, quæ rostrū magnum ensis instar acutū habebat. Cum ciconia longi ad victum volaret, terpés aggreditur nidű, que plurib. ictibus confossa acuit; sed auis venenatis gentib læsa, omnes ei pennæ defluxerūt; nde quando accipitres cito pennas non proijciunt, serpenté natinum accipiunt, (vr qui minimum habeat veneni) cum tritico coquut, deinde illo gallină pascunt, & aqua decoctionis ei dant in potum; sic gallinæ carnib. pastus accipiter, pennas reijcit, & morbo, si quem patitur, liberabitur; nouisq; pennis decoratus, longo tépore fanus erit, & hilaris. Stelliones fenectam exuunt, vere & autumno, exutam mox deuorant, præripientes comitiali morbo remedia,ex Aristotele, Theophrasto, Æliano, & Plinio. Hæcaccipitri in cibum data, facit vi cito pennas mutet. Sic etiam lacerti ad eadem valent. Virides cremati, & carni alicui aspersi mutationes pennarum in accipitre, qui ederit, accelerat. Demetrius Constantinopolitanus libro De cura accipitru, in cibo ei offert lacerta viridem minutatim concisam, Antipater dat edendam in Sole siccatam; vtunturq; ea ad capitis scabritias. Salamandra etiam exuit senectam, ex Æliano. Quacunque corporis parte eius saliua ceciderit, vel imo pede respersa, omnis in toto corpore defiuit pil, exPlinio. QuamobreMedici quidam ea ad pillothrum viutur. Nicandri scholiastes intestinis vritur ad cuellendos pilos. Dioscorides exenterata in melle ad eundem vsum, vel oleo liquefacta. Paulus Ægineta crematæ Salamadræ cinerem tantum ad hos vsus adhibet. Martialis mulieri im-

Digitized by Google precans

precans caluitiem, ait; Hoc salamandra caput, aut saua nouacula nudet. Dioscorides addi dicit ad medicamenta, quoru vis est exesse lepras. Galenus ab eo eius cinere vtitur pro septicis, aut pioricis medicamentis. Scincus eiusdem speciei; iudicarem, quod etia senectutem exuat, ob id criam ad casse infirmitates valere, vt pro elephantiasi. Aetius; in regione Indorum elephantiali affectos, affidue per sede eluere, per afininæ vrinæ infusione heminæ mensura calefacte consueuerunt. Item crocodilum terrestrem accipiunt, eiusq; extremas partes amputant, ac interiora abijciunt, dein fermento obuolutum assant cum ablato fermento, & scabritie eius derasa, carnis ipsius drachmam vnam quotidie præbent. Ægineta ad alphos vtitur Tekudo senectá non exuit, sed terrenæ testudines apud Indos gignűtur, quæ in altis arationibus terræ no difficile excitantur. Eiusmodi testudinum genus aiunt testam exuere, ex Eliano. Vraccipiter mu tet pennas, Demetrius testudines in cibo præbet, & falconibus male affectis dat. Aquila longæua est, quia hoc remedio renouatur iuuentus sua, iuxta illud Psalmi: Renouabitur, vt aquila uuentus tua. Micheas Propheta meminit abiectionis penarum eius, renouatur deponendo senectutem, scilicet mandedo testudinem, vt habetur ex Oppiano. Nec senio, aut ægritudine perit, sed solum same, in tantum superiore crescente rostri aduncitate, ve aperiri non queat. Sic serpentes renouari dicuntur, quum leberidem quotannis deponunt. Aquilæ pedib. testudines in altum rapiunt, & lapide conspicato, ad sibella eijciunt super illum, vt frangantur & mandi posfint, Plinius. Mos est aquilæ testudines raptas frangere, è sublimi iaciendo; quæ sors interemit Poetam Æschylum. Šic etiam in mari locustæ,paguri,& cancri crustam annuam deponunt vere, quando angues membranam vernationis, & aliam renasci. Ob id cochlearum testæ lepras purgant, & vitiligines, ex Dioscoride. Et mituli, murices, & cancri cinerem faciunt causticam vim habentem, quo viuntur ad lepras, lentigines & maculas.

Planta qua gummi, & resinas resudant, ad gummi, & pus corporum valent; CAP. XIII.

E ST &veluti motbus arborum quidam, gummi fluxio, &refinæ, nec vlla similiori via poterat, qua gumi & resinæ defluxu, gummi & pueri & callis nostri corporis mederi, vt in lue Gallica, & alijs

morbis perspicere licet; & quum id nos ipsi conijceremus, fauit euentus spei, quod & authorum testimonio comprobabimus. Gumi quod è ceraso desuder aceto dissolutum, gumi, quod nostris membris innafcitur, medetur, & quando est appositum, dissoluit. Hoc recentioribus Medicis acceptum ferimus, quod non præstantius medicamentum sit adhuc inuentu. Laser gummi est, ex ferula Syriæ nascente exceptum: ad callos, & clauos pedum primo circumrasos valet, vel illitum, ex Dioscoride. A moniacum aceto dissolutum callos pedum tollit; ex eodem. Idem est opoponacum, & earundé virium. Tagamacha Occidentalium gummi est, & ad idem valet. Extrahitur gummi ex guaiaco ligno, aloe, alijíq; chymistico artificio, quod gummi, ex venerea lue oborto valet, multiplici experimento à nobis cognitum, vt libro huic dicato docebimus. Sed vt gumi in arboribus, sic & calculi in renib. generantur ex materia viscida, putrida, indigesta, quæ ex indigestione oritur, calore coagulatur, addensaturq;. Gummi in arborib. ex nimia putredine oritur, vel indigestione, Solis calore condensaru: valer ad calculos dissoluendos. Quod ex ceraso desudar, ex vino porú calculos expellit, ex Dioscoride; prunorum, amygdalarum, perficorum, abietis, & populi, ex Auicenna. Gummi, quod coalescir in caudicibus vitium, bdellij, laricis, sic & alianum arborum, ex eodem: quod nil obfuit adnotasse. Sic & arboru fanies refina est, quæ per rimas exsudar, ex Theophrasto:vere pus imitatur ex vlcerib. fluens, vnde hanc illi etiam mederi argutamur. Terebinthina resina cicatricibus saniem eructantib. prodest, succinu purulenta ex pectore exspuenti confert; mastiche scabier pedű, & apostematibus hepatis; larigna ad gonorrhœam, tabidos, & sinuosa vicera; pini & piceæ ad purulentas excretiones; thus ad vlcera è capite manantia; myrrha purulentis auribus; & quæ cedro exudat cedria ad scabiem, & pulmonum vlcera.

Plante, que in aliam speciem abeunt, ad eos morbos, qui in alios degenerant, valent; CAP. XV.

MAXIMO Naturæ portento innuitur nobis, plantas illas in alias congeneres, & in longe distantes abeuntes, aut cœlo repu gnante, aut inuidente solo, ijs morbis mederi, qui in alios degenerant, transeuntque. Demonstrat Theophrastus albam populum in nigram transire; & triticum in lolium; & triticum & hordeum silue-

fire, domita feritate, in domesticum triticum; idem in auenam, & typham,& zeam;& vice versa, zea & typha in triticu: Hordeum in auenam mutatur; zea in auenam; filigo in zeam, & hordeum rarius. Ocimum solibus transit in serpillum, & sisymbrium; & mentha in silymbrium & calamintham; & neglecta sampsuchus, in origanum; ex semine brassica nasci aiunt rapam, & ex rapi brassicam, ex Varrone. Sunt & morbi plerique, qui in alios transcunt. Febres in se inuicem abeunt, scabies in lepram, & lepra in cancrum, verrigo in epilepsiam, morbus gallicus, & podagra in morbos articulares, coliaca in lienteriam & diarrhoram, inflammationes in scirrhos. Triticum tubercula, & furunculos concoquit, & aperit; recens panis verustas impetigines sanat; pollen omnem discutit inslammationem: Plinius magis cæteris vetera vlcera purgare, gangrænas, lichenes, & lepras cum sulphure viuo, dixit. Hordei farinæ cremor exaqua cum pice contra articulorum fluxiones, & inflammationes mitigat, præsertim podagriças. Linum serpere vlcus non patitur; gangrænas sanat ex aqua; articulorum duritias concoquit, cœliacis imponitur ex aceto; vetera vlcera, lichenes & lepras purgat. Ocimum pulmonum inflammationibus auxilio est. Populi nigræfolia podagricis doloribus illinuntur: semen comitialibus veile. Aduertimus etiam alterius noxam alterum emendare. Ocimum si tritum cooperiatur, scorpionem generat; mansum, Solique expositum, vermes efficit: Afri vero li eo die feriatur quispiam à scorpione, in quo ederit ocimum, seruari non posse: quin immo tradunt alij manipulo ocimi cum cancris decem marinis, vel fluuiarilibus trito, conuenire ad id scorpiones à proximo omnes. Ocimum Chrysippus valde increpuit; inutile stomacho, vrinz, & oculorum claritati officere: præterea infaniam facere, & lethargos, & iecinoris vitia, ex Plinio. Serpillum vero aduersus scorpiones valere, decoctis in vino ramis, folijsq;, capitis doloribus, phreneticis, & lethargicis: contra tormina, & vrinæ difficultatem, ex aqua bibitur adiocinorum desiderium, Sic de alijs opinandum.

Maculosa planta, & animalia corporum nostrorum maculas abstergunt; CAP. XVI.

Diximvs arborum morbos; nunc eos demonstrabimus, quos suis partibos os demonstrabimus quomo-

Digitized by Google

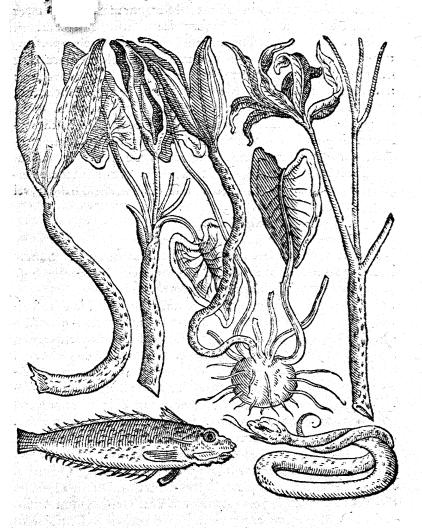
do corporis macule, extimam superficiem dehonestantes, abolebimus. Est maxima decorationis pars maculas à corporibus abstergere: vnde maculosi flores, folia, & caules plantarum, & maculosæ animalium pelles ad abstergendas nostri corporis maculas valent. Recte quidem, & fine vlla ambage rerum Natura parens corticibus caulium radicibus, fructibus, alijsue partibus maculas, serpigines, fædasque cutis lentigines obliterat,& abolet. Dracunculi maioris caulis maculosus, maculis depictus, purpureis tamen euincentib9; ad vitiligines efficaciter illinitur, ex Dioscoride. Nos eius radicibus contusis, melle, & sapone ceruino optime maculas è manibus, & toto corpore abstergimus. Minor dracuncul eodem modo variegatus, vitiligines quoque emaculat. Arum frondes varijs punctulis distinctas habet; easdem possidet dotes. Allium anguinum eodem modo maculosum: crematum vitiligini, lentigini, & sugillationib? valet. Cyclaminus maculosis solijs, in quibus supra, infraque albicant maculæ: vitia cutis in facie emendat oblitus cum melle. Persicariæ infra folia pullo, vel sanguineo colore maculara sunt: impofita fugillata delent, & maculas recentiorum experimento. Chamæleoni nigro folia nigra, rubro distincta videntur; impetigines abstergit, vitiligines, & vitia in facie emendar. Ranunculi species, quam siluestre allium appellant, folia habet maculosa; stigmata delet. Testiculi species maculosis folijs: faciem abstergit ex Auicenna. Iris in flore punctos habet, lentigines, & vitia cutis emendat. Lilium rubrum, siue Poetarum hyacinthus, qui veluti lentiginosus, ferrugineis punctulis, vel lineis interstinctus est. Ouidius:

Flos oritur; formamg, capit, quam lilia: si non Purpureus color his, argenteus esset in illis. Ipse suos gemitus foliis inscribit; & ai, ai, Flos habet inscriptum, funestaq, litera ducta est.

Lilij species est, & etiam lentigines emendat. In fabarum floribus maculæ sunt, & lentigines, vt diximus. Galenus maniseste conspici dixit sabaceam farinam cutis sordes detergere, quod intelligentes mangones, ac mulieres in balneis quotidie his vtuntur: detergit etiam maculas è Sole contractas.

PHYTOGNOMONIC. LIB. V.

OBEX oculis tabellatum plantas, tum animalia maculosa offert, anguin anium, arum, arisarum, & dracontium ostendit: infra scorm, & viperam. maculas in eorum corticibus contempla-

Ricini semen versicolor, vitia cutis in facie, naresque emaculant. Semina filuestris lupini maculosa sunt: satiui faciem gant, & maculas delent: siluestris ergo operando valentior. epones cortices virides maculosos habent; abstergunt max rciem, ex Galeno: contuso semine abstersorij vice vtuntur. Bezuz arboris cortex versicolor est, ex Theophrasto; huius radix terebro perforata, aquam è corpore eijcit, euius vis maxima ad delédas maculas, & nitorem corpori inducendum. Eadem in animalibus experimur: nam quæcunq; versicoloribo maculis in pellibus interstincta sunt, potestas eadem. Sed aliqua ex genere sunt, vt lynx, panthera; aliqua casu, ve ones, & capræ. Salamandra versicolor est; Dioscorides variam dixit. Nicandri Scholiastes, & Aetius stellioni similem, vel ardeæstellatæ; Pliniº stellatam, quod cutis interrupta his veluti oculis, videretur: Galen lentigines & maculas delere dixit. Stellio stellatus est, sic dictus quod punctos, siue stellas in dorso habeat, vel lentigenosus sit. Ouidius;

----aptumque colori

Nomen habet, variis stellatus corpora guttis.

Eius stercus ad imperigenes, ephelidas, & alphos valet. Sunt & lacerti varijs maculis distincti, ex quo Virgilius;

Absint & picti squalentia terga lacerti.

In lateribus enim vtrinque aliquot puncta funt splendentia asterisci, virture similis stellioni: cuius stercus lentigini mederi dixit Auicenna. Crocodilus orbiculis & squamis croceis subpictus; cuius fimus ad lentigenes valet, ex Sorone & Archigene apud Galenum. Scinco color niger, dorso & laterib funt multa puncta alba, & minuta; sunt & inter latera & ventrem, alijsque partibus supinis, reliquumque corpus, & ipsum nigrum est, & cum coloribo etiam punchis exasperatur: ad eadem valet. Scinci sanguis si misceatur cum baurach, & illinatur faciei, maculas & lentigines minutissime delet, ex Galeno, Ægineta, Plinio. Vipera colore vario, pluribus ornata maculis rotundis; corpus totum per cutim euacuat, ex Odoardo. Lepus punctis, maculisque nigrioribus interstinctus, ob id percoon dictus, ex eisdem aquilarum alarum maculis. Genus vnum Aristorelipercnon dicitur, vel ex punctis albis intermixtis, vt lentiginosus videatur. Perunctus eius sanguis lentigines, & fucos pellit; panos & sigilla delet, ex Sereno, & Sexto. Sturnus varius est, niger, albis distinctus maculis, ex Aristotele, vel croceis; stercus ad saciem ornandam, ex Dioscoride, Galeno, & Plinio valet: plura leges ad alphos, panos, impetiginem, & morpheam, ex Galeno, Ægineta & Serapione. Lynx maculosa est. Virgilius;

Succinctam pharetra, & maculosa tegmine lyncis.

Eius vsus ad sphragida, & sugillata, ex Arabibus. Accipiter pectore maculosus, nigris, albis, vel rubeis maculis ornato: ad nubeculas. sustusiones, & heberudines oculor uvalet. Passeres mares gurtatim albis, & nigris punctulis distinguuntur: fimus eius à lentiginibus purgat faciem, ex Hali. Varii in pauone colores visuntur, in caudæ pennis, oculi & gemmantes colores. Plinius tanta colorum varietate, tanto nitore, tam felectis etiam colorum generibus, vt nil pulchrius spectari possit: ossa eius adusta ex vrina, lepras, & vitiligenes emendant, ex Sethi. Merularum genus pectore rufo, maculoso, & nigro, vel varius color ex nigro, cinereoque mistus: fimus ex acero mistus lentigenes exstirpat, ex Hali. Hyæna maculosa est, tota orbiculis, ex Plinio: fel ad albugines, caligines & glaucomata. Sunt & animalia, quæ partim maculofa, partim fuo colore maculata, nó ex toro genere, vt diximus. Canis maculosus reperitur, variusque. Oesypus cum melle tritus, appositusq; abolet maculas, ex Plinio. Capræ & variæ; caprino sanguine abolentur maculæ, ex Marcello. Cati ad nebulas valent: arietis fimus maculas delet.

Maculose planta, & animalia ad oculorum maculas valent; C A P. XVII.

A Ccidunt & maculæ in oculis, quas & plantæ, & maculosa animalia obliterant; sunt oculorum maculæ, nubecula, argema, albugo, glaucoma, & alii morbi; nam vt slores variorum colorum, ita & oculi cæsii, albescentes, charopi, slaui, nigrique. Exempla erunt. Dracunculi caulis variis distinctus maculis, oculorum nubeculas tollit. Idem & minor facit. Arum easdem delet. Cyclamino albicant in fronde maculæ: susfusioni, ac retusæ aciei cum melle oblitus prodest. Testiculo rubent, & nigricant maculæ, easdem delet. Ebenum nigro ligno: inquit Plinius. Non omittemus propter miraculu scobem eius oculis vnice mederi, ligras, ad corem trito, cum passo caliginem discutit: & ex aqua ocula la labugines sanat. Corocomagma probatur, quod nigra sit; a habet ad de-

lenda ea, quæ caliginem oculis obuerfant. Maculæ, quæ in plantis lactei coloris sunt, ad albugines & argemata valent. Lactuca siluestris resudat lac, oculoru argema reprimit, hieracium omnia oculi 1 vitia. Dracunculus lac emanat, cotra albugines effectu haber. Chamæsicæ hebetudines tollit; lac sanat argema & albuginem, ex Auicenna. Quæ diximus ictericis mederi, etiam ad glaucomata valent, vt citrium, ad oculoru icterum valer, ex eodem. Succedunt his maculosa animalia. Viperæ maculosa pelle: cinis earum albugines collit,& comeste claritatem oculis afferunt. Hirundines maculofe, ex albo, nigroque: visus aciei claritatem afferut. Aquaticæ testudines, que nigris maculis dorsum interstinct u habent: fel illitum omnem oculi caliginem abolet, ex Plinio. Accipiter ad caligines accipitur; stellio ad hebetudines; lacerta ad caligines, ex eodé. Glauca animalia glaucomati auxiliantur, testudo ad glaucomata. Glauca lacerta in fabuletis habitans, comburitur ad glaucomata. Otis, fiue afilo ex noctuarum genere, glaucos oculos habet: ad glaucomata vis, ex Plinio. Albugines & leucomata tollut alba animalia. Ouis, gallus, & lacalbugini propinantur. Sanguis nigrarum gallinarú ad maculas, & lentigines, ex Rhasi. Sunt & animalia, que sanguiné in oculis habent; & ad delendum oculorum sanguinem præstant. Tuzeures. circa oculos ruborem habent:earum sanguinem oculis suffusis eximie prodesse dicit Plinius. Columbarú circa oculos rubor; suffusionibus inungi Dioscorides dixit:Palumbi eodem modo.Perdici pars supra oculos, & prona capitis cum initio colli rusto colore infigniutur, oculos suffusos liberat. Rana non nisi in oculis sanguiné habet:eruitur rane oculus spina, &in panno coccineo ligatus, oculis superponitur, vt sanguinem deleat. Chamelæon non alibi sanguinem, quam in corde & oculis habet, nec in his vlla copia, sed pausillum:eius felle suffusiones sanantur. Hirundo rubras maculas in pectore habet, ad oculos quæritur cruore suffusos.

> Squarofaplanta, & animalia corporis fquamas delent; C A P. XVIII.

Monstrat etiam non inconcinna similitudine Natura squarofos stirpium ramos, cortices, florum calyces, & semina; sic & animaliu is ad squamosos morbos valere, qui cutim obsident, scilicet lep, psoram, scabiem, & scabros vagues. Exempla equantiscabio. Isummis caulium capitulis florum calyces promit, sompactili squamarum ordine structos: præstar aduersus scabiem, vnde id nominis fibi vendicauit:alphos, impetigines, neuos, & cæteras cutis affectiones delet, vt constat recentiorum experimento. Eadem facie, & facultate est morsus diaboli dicta, adeo ei simili, ve plerund; pro eisdem accipiatur; flores habet in ventricosis poculis, squamulis compactis. Scolymi fructus ferut in coni formam, squamis sibi imbricatim incumbentibus. Plinius lepras, lichenes sanare exaceto dixit. Sunt & flores chamelæonis squamis etia compactis, qui vitia cutis in facie, & vitiligines emendant. Sedum foliis prodit Iquametim consertis, elephantiasim haustu tollit. Origanum slores promit compactili squamarum serie in spicis: decocti ius psoris iuuare potest. Plantago florem affert spicatum, scilicet in summo cauliculo spicam è floribus sibi in vnum incumbentibus, quasi imbricatim decussantibus: elephantiasi illita prodest. Sunt & arbores quæfiores, quasi vermiculos proferunt, collo squamatim compactili, è ramis propendentes, vt iuglans: cuius oleum scabiem fugat. Pinus, pinaster, picea, larix, & alie conos proferut squamatim compactiles; è quibus resina fluit, quæ lepras, imperigines, & scabros vngues eximit. Cupressus frondes, & conos, ramosq; squamulis loricatos affert; refinam gignit, quæ ad eadem illinitur. Sabina íquamosis ramulis, &foliis constat, eadem potest duplicata, que cinnamomum, ex Plinio: cinnamomum lentigines, & cutis vitia in facie ex melle illitum detergit. Lilium radices squamosas habet, ex pluribus nucleis compactas, lichenes, lepras, & furfures in facie emendat,& viriligines emaculat.

Ad animalia transeundo: Crocodilus corpus asperum habet, squamis præduris, ostreorum modo obducitur: eius simus ad impetigines, & similes valet, apud Soranum, & Archigenem, ex Galéno. Scinco tota pars supina, pectus, & venter squamarum serie nitet, cuius sanguis sentigines: & crocodilea alphos tollit, & faciem

emundat, ex Ægineta. Adıd Horatius;

-- colorg.

Stereore fucatus crocodili.

Ouidius De arte amandi præcipiens honesta facie esse, quænigrassit, ad Pharium piscem relegat.

Nigrior ad Pharii confuge piscis opem.

Salamadra scabra co, & aspera cutis in dorso, psertim ppter quada

PINASTRVM, scabiosam, iuglandem, & lilium reprasentamus, quan conos, capitula, iulos, & radices squamosas, & scabritie insignes, explicant. Squamosa praterea animalia, serpentes & pisces, vt ex voto squamas contempleris.

puncta; & fortasse Nicadro, ob id dicta payor diess, quod intercepta curis, his veluti punctis videatur: pro alphis, & psoricis medicamétis Galenus vittur. Viperæ & serpentes squamosa cute sunt à capite ad cauda; ad elephantiassim valere sepius ex Galeno retulinus. Elephas squamosa cute, ob id lepra morbus elephantiassis dictus, ob eam, quam cum elephati cute similitudinem habet: cuius sanguis illitus elephantiacis corporibus medetur, ex Marcello: ebur ad hunc vium probat Aerius. Si vero squamosis in cibum vtemur, squamoso nos reddent, quum in alimentum assumantur. Pisces, omniaq; acida lacti admista & vino prosusa, scabiem & lepram conciliant, ex Medicorum scholis.

Perforata planta, & fiftulosa ad corporis perforationes, siue vulnera, & fiftulas valent; CAP. XIX.

OMMONSTRANT plantæperforatis foliis, fiue radicibus, fru-Ctibusque ad perforationes, siue vulnera corporis valere. His vu possunt Chirurgi in vulnerariis potionibus. Est gétianæ species quam gentianellam Herbarii vocat à paruitate, quod fere facultatibus maiori gentianæ respondear, cuius radix secundum longitudinem tripartito, aut quadripartito fissa est, vnde cruciata nomé vulgus indidit, quod eam foramina in crucis formam disposita quatuor confodiant: imposita vulneraria est. Hypericonis folia persorata sunt, & perforatæ nomen indepta, quod folia Soli obuersa, innumeris fere foraminulis, quali acu traiectis, & nostram aciem, & Solis lucem transmittant, quasi millefora dicta: vsu medico, & chirurgo notissima: folium & semen ad vulneraria balsama nulli secunda, multiplici peritiffimorum chirurgoru experimento. Haud disparis vsus ascyrum, quum sit quoq; vulnerum glutinatrix herba, foliis etiam pertusos poros habentibus. Vlmus, vt hypericum, perforata folia habet: Dioscorides ad vulnera glutinada valere dixir, fi correx fasciæ loco intorqueatur: nam in lori modum inflecti potest:eius etiam decocto fracta ossa solidescut. Sed fistulosi plantarum caules, & inanes, no folum ad vulnera, sed ad fistulas valent. nec subtiliori consilio Natura potuisser aquæductus, cuniculos anfractuose incedentes humani corporis demonstrare, quam sistulofis & cauis platarum caulibus. Quamplurimis herbis caulis cauus, & fistulosus; olera fere omnia frumentacea, & harundinacea concauo culmo fastigiantur, continuo que foramine hianr. Gentianze

sob **K**oogle

caulis cautis:imposita vulneraria est, & cuniculatim depascentium medela; succus præcipuo esfectu ad eadem prodest. Symphytum caule peruio, & vt fonchus, inani: vulneribus præstar opé. Elleborum album cauum caulem habet, nigrum fi in fiftulam callo induratam demissum fuerit, duobus, tribusve diebus callum dimittit. Lupinus cauo intus corpore: quæ theriomata vocantur vlcera in capite manantia, sanat. Tandem nulla res nec magis manifeste, nec magis affabre demonstrat fistulosis ductibus suis nostri corporis serpentibus viceribus posse mederi quam ligni marcor; siue congeries illa, vel caries, quæ in caudicibus, vel veteribus lignis inspicitur & reperitur. Hæc inquam farina vlceribus imposita, vel illita, purgat, & ad cicatricem perducit, vel serpentia vlcera cohibet, ex Dioscoride,& aliis:& eo efficacius effectum præstar, si caries illa ex illis lignis sit, que similem facultatem habent; vnde guaiaci ligni caries præstantissima est, vlcera omnia sanat, etiam illa, quæ cacoetha dicuntur,quæque ex morbo Gallico proueniunt. Sed aliud occurrit ingens exemplum, quo certius hæc nostra methodus comproberur, quippe Plinius, Vermes, ait in cariolis lignis nascétes, sanant vlcera omnia,& nomas, ex oleo illitas. Galenus eas caries laudat, quæ ex vlmo, vel aliis astringeneibus lignis eruuntur.

Angulosos caules ad vulnera valere; CAP. XX.

[] IDENTUR etiam stirpes angulosis caulibus, frondibus, aut seminibus nobis oftédere, inflixis vulnerib.mederi posse; quippe telo, spiculis, aliisq; angulosis, & mucronatis cuspidibus vulnera infligi folent. Euenit id quoque, & possumus naturalibus causis demonstrare. Diximus nempe secundo libro angulosos caules in stirpibus ex siccitate enenire; quæ sine morsu desiccant,& has Galenus ad vulnera glutinanda valere dixit.Sic & ípinosæ plantę, quę vulnera fuis aculeis minantur, oftenduntq;, ad idem etiam valent, Pro exemplisaliqua sufficient. Sideritis Heraelea quadratum caulem edit, cuius folia iilita suapte vi vulnera sine instammationis periculo ferruminant. Centaurium minus anguloso caule; suo illitu vulnera conglutinat, vetera purgat, & cicatrices obducit. Chamædris quadraro caule, Theophrastus eius folia ad rupta, & vulnera valere dixir. Scordium quadrato caule, vulnera iungit. Betonica quadrato caule: Antonius Musa Augusti Medicus corporis operator Google

vulnera tusa & illita, mira celeritate persanabat. Alterum symphytum caulem angulosum mitrit: recentia vulnera illitum conglutinat. Faba quadrato caule, mitigat inslammationes, quas vulnera excitant. Clymenum caule sabæ: tusa folia vulneribus imposita ad cicatricem producunt. Plantago quæda quadrato caule: sinus conglutinat. Pycnocomon quadrato caule: illitum cum poseta, adacta spicula & aculeos è corpore extrahit. Sparganium nascitur foliis, & dorso prominulo, & acuta acie, quæ manum arripientis cæsim sauciat: desiccantis est facultatis, ex Galeno, quod vulneribus prodesse potest. Iris, ex iis, quæ gladioli formam habent, vulnerariis medicamentis inuncta, sarcotica est. Xyris folia habet in cacumine mucronata: ex corpore spicula extrahit. Gladiolum dicunt, quod gladii speciem gerat: spicula è corpore tollit. Spinosæ plantæ vulneribus propinantur, vt rubus, tribulus, aquisolium, dipsacus, poterium, aloe, slicium, pecten Veneris, & aliæ, vt alibi dicemus.

Arbores, & acutifolia planta, in operando acuta, tenues á; C A P. XXI.

NE c fine vtilitate demonstrat Natura, acutifolia spinosaq; in operando, acuta & tenuia esse, nec solum, que acutum folium habent, sed quæ caulem, semen & omnia, vel spinulis, & capillarib. foliolis tenuissima. Naturalis causa esse potest, quod quæ spinosis, acutis foliis, & tenuibus fuerint, ficcæ fint qualitatis, quodq; ficcis locis nafcantur, vt fuperius diximus;&ficca, calidaq; valenter operantur. Siluestria, quia sicciora, fortius agunt, & siluestria angustiorib.foliis sui generis vrbanis.Pencedanu capillaceo folio:tenuium partium esse, vt sequétia omnia, Galenus dixit; vnde valide & celetiter operatur: ob id comitialibus, & lethargicis valet. Sagapenum ferulaceŭ est, tenuium partium; comitialibus valet,& olfactu vuluæstrangulatus excitat. Euphorbium tenuifoliæserulæspecies, tenuium partiū,& vrentis facultaris; ischiadicis prodest, squamas extrahit oisium; sed necesse est linimentis comunire corpus, quo ossa conuestiantur: sternutaméta cit, occipiti confricatú veternosos iuuat. Pyrethrú folia fert, vt daucú filuestre, & fœniculú: gustu feruidissimo, vrentis facultatis est,& ad dentiŭ doloré valet.Řosmarinŭ frugiferu, cui cachryas nomé, folio fœniculi; incidétis facultatis est.

X Google

Galbanum cyrenaicæ ferule fuccus, vrit, vertiginosos olfactu suscitat, nidore serpentes sugat. Melanthion soliis tenuibus, tenuium partium & subtilis essentiæ: lepras & lentigines tollit, Acanthium foliolis spinosis, cum acutis incisuris, tenuium partium. Spina alba 2 folio hispido, & aculeato est, in cacumine echinum spinosum haberseius semen tenuis essentia est, & calida facultatis. Ammi tenuium foliorum, acre & tenuium partium est. Anthemis tenuibus foliolis paruis,& tenuibus partibus constat; calefacit & extenuat. Arremissa renuifolia Dioscoridis, tenuium est partium. Asplenu acuto folio, oblongo que; et si non calidum, siccum tamen, & tenuium partium.Gingiber harundinaceo, vel gramineo folio, subtiliú partium, sed minus quam piper. Eryngium spinosum siccum in tenui essentia: comitialibus medetur. Iuncus odoratus, à tenuitate non alienus:cit vriņam. Calamus odoratus, harundinaceo, acuto folio; inest ei quædam partiú tenuitas. Milium harundineo folio; tenuis essentiæ. Myrtus tenuifolia, tenuis, calida est. Ferula attenuat; oxyacantha spinosa, tenuium partium; sic resina lentiscina, & picea.

Arbores, & animalia, que glutinum ostendunt, ad glutinanda vulnera valere; CAP. XXII.

Commonstrat & maximo hominú commodo Natura glutinum in plantis, radicibus suis, foliis, succisve, quo diuis corporis partes possint cóglutinari, ferruminari, solidarive, tam foris, quam intra viscera, & ad laxos natura ostii hiatus. Quorú exempla erunt. Theophrastus hibisci radicem aquá posse condensare scribit, si tritam inieceris, sub dioque humorem posueris; tota visco & mucagine prægnat: si carnibus concoquas, in vnum aggregare, ac vehementer conglutinare assirmát: vsus, ad rupta & vulnera: Hippocrates vulnerariis medicamétis imposuir, sic Dioscorides & Plinius: consolida maior radices viscosas habet; carnes quoque si coquantur, cogunt addere: tritæ & potæ ruptis proficiunt, & recentia vulnera illitæ conglutinant, radice omniú, quas nouimus, maxime viscida, quæ carnium frusta, si illi incoquantur, ferruminare, glutinareque creduntur: solio & radice vulneraria est. Aquisolii store aquam glaciari Pythagoras dixit, cortice ad glutinú aucupatorium apto: fracta ossa ferruminat. Huius cortices detrahunt, & facta hu-

Diglezee by GOOSIC mi fcro-

mi scrobe locis vliginosis maxime obruunt, frondibus arborum inuoluentes,& inibi putrescere patiuntur, quod duodenis diebus euenit; tum marcidos eruunt, & tantisper pila tendunt, dum in viscu lentescant; demum in profluente, vi obhærentes corticu reliquiæ, sordesque fluitent, proluunt. Visco nil glutinosius, pennas maxime volucrum tactu ligante. Colliguntur acini virides messium tempore, siccantur, & aridi tunduntur, conditi in aqua putrescunt duodenis diebus; in profluente rurfus malleo tufi corticibus amiffis interiore carne lentescunt; quidam galbanú adijciunt, pari pondere singulorum; eoque modo ad vulnera peruntur. Chamæleo albus ixia aliquibus vocatur, quod viscum circa radices eius inueniatur. Plinius viscum gignere sub alis foliorum dixit, sub Canis ortu: fert viscum vulneribus viilissimum. Sarcocolla lachryma estarboris in Perside nascentis, pollini thuri similis, à conglutinandis vulnerib nomen inditum. Ex corticibus radicum vlmi optimum glutinum paramº ad vasa vinaria, quæ restagnant; fracta ferruminat. Aloe so lium pingue, crassum, glutinosum que habet : ad iungenda vulnera sane quam vtile. Myrrha glutinosa est: vulneribus capitis inspersa, glutini vicem exhibet, & fractas aures iungit. Sunt & refinos plantæ,quæ glutinum oftendunt, ob id ad ferruminanda vulnera eoru præcipuus vsus.Pinus cruenta glutinat vulnera. Cedria vlcera,quæ oues exceperunt ex tonfura, ad cicatricem producit. Gummi, quod vocant elemi, vulnerarijs medicamentis præcipue vruntur. Gummi olex Æthiopicx ad vicera valet. Lentiscus resinosus est, ad fracta ossa valet. Sunt & herbarum solia, quæ glutinum ostendunt. Glycyrrhiza glutinosa fert folia, & gummosa : illitus succus vtilissimus vulneribus. Laudanum folium habet verno tem pore pingue refudans, quo vescentes capræ, pinguedinem conspicuam barbis carpunt, & suo lentore villosis cruribus adhærentem reponunt: eafdem, quas cistus, vires possidet, ex Dioscoride: cisti folia vulnera confolidant, ex Galeno. Hypericum femen refinofum, odorem,& lentorem habet;ascyrum fructu resinoso,&androsæmum:diximus ad vulnera valere. Animalia sunt, quæ circa colla pellem habent, ex qua optimum conficiunt glutinum, alij taurocollam vocant, alij xilocollam, quod ex bubalis corijs conficiatur. Plinius ex taurorum auribus, & genitalib fieri dicit. Inest etiam corijs omnib.mucosus lentor, alijs minor, alijs copiosior, vt in bubus, ex quo sit glutinum:

Z. Good

vulneribus prodest melle, aut resina: ix book a, vel piscium gluten fit ex ventre cetacei piscis: vtile emplastris capitis. Tincæ muco obducuntur, his lucios vulneratos se adfricare scribunt, vt muco illo vulnera conglutinentur. Purpurarum saliua admodum lenta, ob id sumitur ad recentia vulnera glutinanda.

Stirpium tumentes partes, & tumida animalia nostri corporis parti-

bus tumentibus prodesse; CAP. XXIII.

IN visceribus terræ, & stirpium partibus humores in se colligi solent, & collectiones globosas quasda, abscessusq; fungosos excitare, quemadmodum in corporibus calor & sanguis sæpe strumosa & glandulosa tubercula creant. Nobis hæc Natura demonstrat ad tubercula valere; sic & animalia, quæ non nisi tumidam quandam speciem ostendunt. Sunt quercuum glandes, glandib illis similes, quæ in peste, & alijs pestis temporibus varijs hominum corporis partibus eueniunt, vt collo, alis, fæmoribus, & eiulmodi locis, caro glandulosa in suevocata: quibus occurri facile potest stillatitia aqua ex nouellis quercuum folijs extracta, & inde venenatis quoque febribus opitulatur. Dioscorides ad duritias quoque prodesse scribit, quas cacoethes vocant. Siluestris cucumeris fructus glandulis adsimiles scribit Dioscorides; & tubercula rupi, & tumores ex eis; Mesues induratos abscessus, & strumas delere. Lenticulæin pestilentibus febribus corporibus nostris veniunt, quæ lenticularum effigiem proprie mentiuntur, & vulgus lenticulas vocat, quibus nulla re vtilius occurritur, quam lenticularum decocto. Aristoteles suem grandinem concipere dixit, & hinc verbum χαλαζᾶν factum, id est grandine laborare; reperiuntur in carne fuis grandinosæ grana rotunda, grandini similia, vel lenti, & eiusdem similitudinis: aduersus hunc morbum nonnihil admiscent lentis in eorum colluuiem. Boa appellatur morbus papularum, quum rubent corpora: fambuci ramo verberantur, ex Plinio, qui grana eiuldem similitudinis affert. Brassicæ caulis circa radicem tumet maxime; præcipue tumoribus confert. Bulbi omnes tumentes sunt; ex Dioscoridis præcepto tumoribus conueniunt. Cepa tubercula rumpit. Testiculi tumores discutiunt: allium tumores sanat, ex Plinio. Ephemerum bulbosa radice; discessus, tumores & tubercula delet. Hemerocallis radix ex collectis bulbulis constat; ad oculorum collectiones valet. Dracunculus valet ad perniones. Nascitur & in oculis tubercu-

Digitized by Google.

berculus, quem bordeolum Latini vocant, quod longitudine & latitudine hordei grani similitudinem gerat, vulgus orgiolum vocat: multeres pungentes illum hordei grano, discuriunt. Eueniunt oculis tubercula, consimilia vnioni, que etiam vulgus ab eorum similitudine perlas vocat. vnionis puluis oculis iniectus, diluit, & claram aciem restituit; quod frequenti experimento nobis patuit. Gladiolus radice geniculata constat, paruorum bulborum modo, super alium insidente, inferior gracilis, superior vegetior: strumis medetur innumeris periculis factis. Ficus strumæ modo tument: valent ad eastem, ex Plinio. Scropbularia nuncupata, radicem habet tuberculis asperam, & papillosis capitulis donatam, strumoso subt porrecto cespite: vsceribus strumosis, cauernosis, carcinomati, aut depascentibus sideratis satis-opportuna: tuberculis ab humore frigi-

do glaciatis emolliendo opitulatur.

Est & scrophularia minor dica, herbula folijs hederæ, habet radices quodam callo pendétes paruas, complures, vt grana tritici in acerni modum collectas, quarum tres, vel quatuor in longius procenduntur: hacrecentiores in eximendis strumis, ficubus, & ma. riscis, magna vi, & experimento vtuntur. Cyclaminus rotunda radice, strumosis compacta tuberculis; Mesues strumis mederi dixit. Dracuncul⁹ radices îtrumofas habet, illita folia resoluunt strumas. Mandragora eodem modo strumas & tubercula discutit. Iridis radix, velut strumosa, delet strumas. Eryngij species strumosa est radice; tubercula discutit, & decoctio sanat strumas; sic & vitis nigra. Ari species altera, è cuius medijs radicib. diffundentib. numerosis tenuibus bulbulis, & globulis fibris depédentib.comode illinitur tófillis & hæmorrhoidib. Ad eosdé& arū minus. Chelidoniú minus cótra mariscas. Oenanthe, siue filipendula compar multiplici experimentos quod sola suspensione discutit hæmorrhoidas. Sonchi species quædam globulos haber, ad collectiones valere ícribút. Rapú appelum, inguini medetur, ex Simeone Sethi. In vlmo folliculi qui da inascuntur aquæ pleni: ad enterocela valent. Nascuntur in podice veluti fructus mori, crueti, molles; & in scroto, qui ab alijs Medicis dilaniati, cobusti, & detruncati, repullularunt; nos autem ex fructui mori, frondiumo, puluere sanitari restituimus. Erini species medetur ficulus in podice nascétib.ex Dioscoride, & Plinio. Fugos in ano nascentes fungus delet, exPlinio. Verrucas delet heliotropij

. . Google

IOAN. BAPTISTÆ PORTÆ

SONCHI speciem, chelidonium minus, & scrophulariam attulimus; quarum radicum innumeri fere globuli imam partem ambiunt, ad 14 tubercula strumarum, & hamorrhoidum ostendenda.

minoris

gizza i Google

minoris semina acrochordonas vocatas Græce. Cicer in verrucarum formicantium, pensiliumque genere: prima Luna singulis granis fingulas tangunt, eaque grana linteolo deligata abijci post se præcipiunt; ita decidere eas arbitrantur, ex Plinio; cicer enim verrucæ speciem refert. Thymus verrucas thymicolorem habentes, penfilesque tollit. Ad animalia transibimus. Solent bubus fastidia cibi afferre venosa incrementa linguæ, quæranas veterinarij vocant; Columella nona die necare dixit, nisi curentur; tumorem in lingua cum inflammatione præcipue partis, batrachion Græci vocant: curatur cuspide lignea, qua rana rubeta transfixa sit, melius vero si in eadem aruerit. Ad tumores omnes calidos valet aqua ex ranis, ex Russio. Solent ex venenosa materia oboriri abscessus pestilentiales, qui conueniunt cum pestilentiali tuberculo, plerunque sub lingua nascente; cuius etiam meminit Plinius. Sunt ex recentioribus,qui rubetam aridam buboni pestilentiali imposuerint, venenti mire extrahi docentes. Alij ranam viuam eidem impopunt, & si interit, aliam supponunt, idque toties repetunt donec superites vna remaneat, felici remedio. Cancris tumet corpus; perniunculos, & carcinomata cum decocto melle lenit. Tumida testudo tumidú hydropicorum ventrem refert; hydropicis testudo medetur, pedibus, capite, cauda, & intestinis exemptis, reliqua carne ita condita, vt citra fastidium sumi possit, ex Plinio; facile impinguat equos, &eis magna, sed talsa pinguedo accedir, ex Alberto. Sunt & animalia, quæ galericulis, & cristis, tuberosisque eminentijs, tuberculis mederi posse ostendunt. Picus Martius cirros in capite gerit: ad eminentias intrinsecas & extrinsecas ani, picus martius torrefactus in sale applicatur, ex Aetio. Gallina cristato capite est: albugine oui ad curationem sedis vtitur Plinius; infantibus quide etiam, si quid ibi procidat. Columbæ etiam galericulum in capite habent. Celsus de condylomate ruberculo, dicit recte ouis tuberculum foueri; sed desidere ante homo in aqua debet, in quo verbenæ sint decocta.

> Planta; que flammeo sunt flore, ad inflammationes valent; CAP. XXIIII.

SVNT quædam plantæ, quæ flammeo flore sunt, ignemque suo colore reserunt; ego ad sacros ignes, & inflammationes valere

Digitized by Google

conijcerem:ethad naturales causas referre possim exijs, quæ de coloribus naturamer retuli, placet ad similitudinem referre. Exempla, quæ suppetunt, hæcerunt. Rosa slammeo colore rutilat, ad inflammationes valet. Crocum ad easdem, & ad sacros ignes vergentes. Malum facris ignibus, & ambustis auxiliatur. Papauer erraticum ad oculorum inflammationes, ex Galeno, & facros ignes. Anemone ei per omnia similis: ad oculorum inflamationes valet. Argemone colore minus saturato; inflammationes copescit. Anagallis, quæ flore rubro, malum punicum flore phæniceo refert; ad idem valet, ex Auicenna. Anchusæ radices ad ambusta, & sacros ignes. Lycopsis eadem radice & facultate. Cistus slore rosaceo: eriam ambustis opiculatur. Polygonum alterum slore puniceo sacro igni fert opem. Amygdala inflammationibus; beta rubra igni facro, ambustisque. Hedera rubro corymbo; ambustis medetur; rubus facris ignibus; fraga iocinoris inflammationibus; mori fructus, vuarubra adlienis inflammationes; sic & rhabarbarum. Tandem carbunculorum genus rubrum, quo consulares absortos nouit Plinius: querneus carbo tritus cum melle sanat, adeo in rebus damnatis quoq;, etiam nullis, íunt aliqua remedia. Ligna quæ simul attrita ignem excitant, admonent nos ad eadem valere. Theophrastus commemorat arbores, quib9 antiquitus fieri ignaria solebant, hederam, laurum, & tileam, Mnestor & morum addit. Ad ignem excipiédum aptissima ficus, oleaq;. Fomites tameth ex multis fieri posfunt, optimi ex nuce, ex Mnestoris sentétia: fomites ex attagena vocata, ex qua conceptaculum, terebrum ex lauro faciunt; non n. ex eisdem quod agat, quodq; patiatur, ex rhamno, & ilice. Hedera & morus, vt diximus, & laurus, & ilicis glandes inflamationes leniut; olea & rhamnus, ignem facrum. Ficus tonfillarum, ex Plinio; &iuglans mammarum inflammationibus, valent. Sunt & herbæ, quib. pro ellychnijs veteres vtebatur, (ne quid omittatur, in quo naturæ fignű aliquod reluceat) quæ villosa afferunt folia, & oleo delinita, accensam seruant flammam. Possumus & ad naturales causas referre. Diximus in humana Physiognomonia villosos homines, calidos esse, & villosas plantas calidas, siccasque. Sunt tamen qui villos in folijs ex humiditate prouenire dicant:nam alimetum parti supinz per pronam deferri existimant; quia madida semper, lanuginosa; eft led eos non recte existimasse dicit Theophrastus; nec id absque propria

ised by Google

propria natura euenire. Alimentum per venas & neruos æque ambabus defertur partibus; ex altera enim ad alteram deferri nulla ratio est, quum meatus non habeat, neque ima, quæ subeat. Ego potius ad cælestem imbrem, & rorem suscipiendum dicerem, vt siccitas, vel seruor plantæ humestetur, quo se possit sustentare. Theophrastus quercum quandam pilulam terre dixit, comam gerentem lanaceam, mollem, qua in lucernarum luminibus vterentur; slagrat enim probe, vt galla nigra: Plinius ambusta sanare dixit. Verbassi genera tomentosa; inter ea duæ sunt herbæ phlomides dictæ, ellychnijs aptæ: ad oculorum inslammationes valent. Althæa lanuginosa; ad vuluæ, & sedis inslammationes præstat; sic pulegium, dictamnum, & vrtica vrida lanugine donata, ad easdem valet. Chrysocome, seu stachys citrina mollicello vellere incana, pulmonum inslammationes sedat.

Vinosi nitidi colores ebrietates sedant; & qui caput temulentia oppleant; CAP. XXV.

DRIVS quam à coloribus discedamus, dicamus & illos plantarū 1 colores, qui faciei inflammationes ex ebrietate referent, & ad vini temulentiam sedandam valent; etsi morbos diximus, qui totum corpus occupabant, nunceos, qui partes; & à capite occurrit vultus, quem vini robur occupat. Arbuti fructus crocato rubore infectus, vulgo imbriagola lictus, quod facie ebriofos reprefentet efus capiti noxius est, ex Galeni testimonio. Sunt & purpurei hilares plantarum colores, qui vini colorem demonstrant, vt qui proprie amethystinum colorem referant, non secus ac amethystus crapulam sedat, arcetque ebrietatem; dum sese igitur homines largius inuitant, ne forte longius prouchatur, vt nec pes, nec manus fatis officio fungantur, adhibere debent quædam ebrietatem prohibentia, quæ amethysta dicuntur. Amethystinus color est, qui ad vini colorem accedit, prius quam eum deguster, in violam desinit; fulgorque quidam in eo purpuræ, non ex toto igneus, sed in vini colorem deficiens, velut ex carbunculo refulgens quidam in purpura leniterroleus nitor. Inoleuit mos antiquis, vt post cenam circumferrentur conuiuis corollæ, quæstruebantur ex versicolore storu cómistu; no quodijs illecebris visus, olfactusq; capiatur; vtpore quu flores miros efflent odores, inenarrabilemo; colorum varietatem

a, Google

repræsentent; sed sapientum curiosa solertia sciens in rerum natura antipathiam, nihilque esse sine pari, slores capiti circumponendo, cum hausti liberius meri vapor arcem sensuum obsederit, mitis aura slorum natibus hausta succurrat, caputque ab ebrietate propugnaculi vice tueatur: nam si calida præditi sunt natura, spiracula, quibus vinosus euadat vapor, laxat; si vero frigidis sloribus, violis, rosisque serta struantur, cranium refrigerant nimio plus vino sam calens, noxiosque halitus repellunt; quippe & sua vi adstringunt, & odore capitis grauitatem corrigunt. Quod ad compotantium comoditates inuentæ sint corollæ, nemo est qui nesciat. Ouidius;

Ebrius incinctis philyra conuiua capillis Saltat; & imprudens vtitur arte meri.

Sed florum exempla adducamus, quibus data est ebrietatem propulsandi proprietas. Viola sua fulgenti purpura vini colorem ostetat: sua dote crapulam, & capitis grauedines, impositis corollis, olfactuue discutit, ex Plinio. Rosa etiam purpuræ colore rutilat, roseum vini colorem repræsentans, cuius vsus in corollis nimius, vt rosalia dicerent veteres;

Pinguescat nimio madidus mihi canus amomo;
Lassenturque rosis tempora sutilibus.

Hedera purpureis corymbis vinum æmulantibus, suis acinis præscriptis, à crapula tutos præstat. Tertulliano autore, caput ab heluco, hoc est pridiani cibi oscitantia, & semisomno defensat. Liber vini repertor, quum medicamentum suauissimum simul & vehementissimum adinuenisset, fertur hederam suis viribus huic repugnantem in honorem ac pretium adduxisse; eaque coronari bacchantes edocuisse, quo minus vini noxam sentirent, hedera sua vi frigorifica temulentiam restinguente. Non ab redemiratur Ammonius apud Plutarchű in Sympofiacis, hunc fruticem in corollis torqueri, quum suo frigore merum restinguere credatur. dera etiam poculum, cysibium dictum in conviuis duplici ratione circumferebatur; & quod, vt diximus, vini temulentiam arceret, & quod cauponum fraudes, qui vinum aqua miscent, eo vase deprehenderentur. Iridis flos peramæno purpuræ colore nitet, non solum vinolentiam discutit, sed dum estur, vt Africanus scribit, os vinum non obolet; quamuis copiosius haustum fuerit. Brassica, quæ plus cæteris tubescit, expugnande ebrietati accommodatissima est, fiex illius cauliculis fuccus expressus deglutiatur. Amygdala purpureo flore est, viniq; colorem imitatur: tribus vel quatuor amygdalis amaris præfumptis, vini noxa aufertur, ex Plinio. Narrat Plutarchus Charoneus apud Drusum Tiberii Casaris filiu quendam Medicum comessari solitum fuisse, qui omnes bibendi certamine prouocarer, neminiq; cedebat in vini potu; is tadem deprehensus est, antequa biberet, quina, senave comesse amara amygdala, quo minus temulentia tentaretur: cum vero ea deuorare vetuissent,ne pauxillum quidem eiusmodi potu resistebat; quod idem Athenæus retulit secundo Dipnosophistarum volumine; sic de ceraso, perfico, & cornu putandum. Cæruleum eryngium Apuliænitidisfimo purpuræ colore vidimus: præfumptum crapulam arcet. Myrti baccæpurpureæfunt,& vinofæ:genus vnum inter cætera præfumprum, vinum, & crapulam arcet, quod feruefactum aliquantum, eius femine exprimitur; alias enim acorem contraheret. Granati vinum vere vinum imitatur; ebtietati confert, ex Auicenna. Crocum qui prius biberint, crapulam non sentiunt; ebrietati resistit: coronæ quoque ex eo mulcent ebrietatem, ex Plinio. Santalum rubrum vini colorem imitatur, immo scamnidici, qui vinum mentiuntur, exillius rasura conficiunt; Auicenna crapulæ conuenire dixir. Non omittendum marinam vuam, que colorem, & vue similitudinem satis perbelle mentitur, &botryones, in vino putrefacti, vini tædium afferunt iis, qui inscii biberint, ex Plinio. Amethysti herbæ folium meracioris vini colorem æmulatur; hanc contra ebrie tatem pollere aiunt. Plutarchus Sympofiacor utertio demonstrar baccharem somnos allicere, & ad placidam quietem potos perducere; causariq; leuem auram, blandumq; odoris effluuium, quo in temulentorum corporibus inæqualitates obortæ dissipentur, conciliataq; tranquillitate, crapula retundatur, excoquatur-que; cuius flos in purpura candicat.

Animalia, qua noctu vident, ad nyctalopiam valere; CAP. XXVI.

SVMMA Dei bonitas oftendit nobis animalia, quæ noctu vident, ad lusciosos, & nyctalopas valere. Celsus Medicinæ tertio, de imbecillitate oculorum tradens, dicit; qui interdiu optime, noctu nil cernunt: quod in sæminis bene respondentibus menstruis non.

agines o Google

euenit, eos, qui eius modi morbos patiuntur, à Gracis ny Etalopas vocari, à Latinis lusciosos. Nos animalia quæ interdiu fere nihil, noctu clarissime cernunt, ad lusciosos valere pronuntiamus: nam virtutem, & qualitatem corum nobis communicantia faciunt ve noctu videamus. Sed quæanimalia sint, quæ interdiu parum, noctu satis cernant, cognoscamus. Scitote animalia, quæ cæca nascuntur, no-Au vident; & quæ cæcis oculis nascuntur, ea sunt, quæ acutis vnguibus funt. Sola inter quadrupedes aduncis vnguibus catulos videntes parit leena, ex Democrito: quia imperfecti nascuntur, quod vterum matris vnguibus lacerent. Ex hoc falsam Philosophorum coniecturam pronuncio: nam si cæcos pareret animal silios, im-persectos ederet; sed in Natura nil niss persectissimum nascitur; fed cæcos hos partus oftendir nobis Natura, ea animalia ad ny ctalopas valere. Capras non minus noctu cernere, quam interdiu tradit Plinius; immo oculi corum in tenebris splendent, lucemque iaculantur: ideo si caprinum iecur comedant, restitui vespectinam aciem his, quos ny chalopas vocant. Dioscorides & Galenus: caprini iecoris inassati sanie decidens inuncta, lusciosis prodest; & dum coquitur, apertos oculos habeant, & eos vaporari iis præcipiunt; prodest & in cibo tostum. Celsus ait: Laborantes inungi oportet sanguine iocinoris, maxime hircini, sin minus caprini, vbi adassum coquitur, excepto; atque edi quoque ipsum iciuno debet. Eiusdem generis oues sunt, noctuque vident, ob id ouium iecur ny ctalopas sanat. Decocto quoq; eius oculos abluere suadent, ex Plinio: efficacius quidem fuluz ouis. Ouis candidz etiam iecur discoctum cum aqua madefactum, contritumq; & superpositum nyctalopas curat, ex Marcello: nam qui candidos oculos habent, noctu melius vident; ob id candida dixit Marcellus, non fulua, vt Plinius. Lupus nascitur cæcus: noctu videt, & vagatur. Oculi lupini splendent, lucemque iaculantur, Plinius, & Oppianus. Acerrimi, & acutissimi visus, vt nocte intempesta, vel Luna ipsa silente lucis vfura fruatur hinc : λυκόφως crepusculum appellatur, quum lucem ii solis Naturæ munere perceptam habeant. Lupino adipe fricare oculos contra lippitudinem prodest, ex Plinio. Lupi excrementis circumlini suffusos prodest; cinere eorum cum Artico melle inungi, Oppianus & Sextus. Oculus lupi dexter, si homiais dexter laborat; finister, si sinister; glaucomata extenuat, &

Google tollit

tollit signa, Sextus. Hyæna ex lupi genere, cum eo multa communia habens, graffatur noctu, noctuque infidias tendit, quum acrius tunc cernat, interdiu hallucinetur, ex Oppiano. Causain tradit Aphrodifeus cur hyæna noctu videat, interdiu fere nihil: glaucomata iocinoris recentis assati sanie, cum despumato melle inunca, sanari dicit Dioscorides.Hyænæ fel aciem oculorum exacuit,& caligines discutit, claritatem excitari melius inueterato medicamento, eiusdem sanari argemas, & subcruentas excrescentias in oculis. Mus cæcos filios parit, noctu furatur, interdiu latitat: murium capirum, caudarumq; cinere ex melle inuncto, claritatem visui restitui dicunt, multumque magis gliris, aut muris siluestris cinere, ex Plinio:nam & glires cæcos pariunt filios. V rsus cæcos parit catulos, noctuque vagatur. Horatius;

— vespertinusq_a circumagier vrsus ouile.

Obscuritatem oculorum sel inunctum cum hyænæ,&din exagitatum eximit, ex Marcello. Vulpes cæcos parit filios; noctuque vagatur:vulpinam lingua habentes in armilla, lippituros negat Plinius: albuginis derergedæ efficax remediű; si viuam capies, eiusq; linguá o præcides, ipfamq; viuam dimittes, linguam arefactam phænicio ligabis,& collo suspédes, ex Marcello. Noctua inter aues vncungues & carniuoras non parit cæcos, propterea eius oculis infita vis, quæ tenebras penetret, & Luna etiam filente videat: nocua dicta, quod noctu videat. Varinus & Eustathius ob nimis secci & tenuem oculi humorem, interdiu obcæcari, in tenebris visu vaière dicunt. Noctuz maris cerebrum in collyrio adhibitum, aufert prauitatem videndi de nocte, ex Rhase. Vlula eiusdem speciei; vlulæ fel prædicatur ad albugines, suffusiones & caligines: & adeps ad claritatem, ex Plinio. Vespertilio nomen à vespere habet, quo videt. Ouidius;

Tectag, non siluas celebrant, noctemá, perosa, Nocte volant, serog, tenent à vespere nomen.

Cinis vespertilionis acuit visum, ex Auicenna, & cum melle medetur suffusioni. Bubo hebes, vt cæteræ nocturnæ aues, deserta colit, dira & inaccessa, noctis monstrum: bubonis oculorum cinis collyrio oculis claritatem facere promittit Plinius. Catus cæcos parit filios; oculi in tenebris effulgent, radiant que, & tam acute cernunt, vtin cauernis etiam renebrosis, tanquam in luce, omne conspiciant : oculorum vitia fanat, restituit que visum etiam post anni cæ-

citatem: capite cati nigri in olla vsto, eiusque cinere per canalem pennæin oculos sufflato:remedio ad Hippocratem relato. Hirundo cæcos parit filios ex omnibus, quibus numerosus partus, ex Plinio; noctu vigilat, & dimidium fomnum perficit, ex Æliano: ophthalmiam fanat,& oculorũ vitia eius cerebrum ex Plinio,& Galeno. Auium nonnullæ imperfectos, & cæcos pariunt filios, scilicet quæ paruæ corpore, multos filios progenerant, vt pici; esus assiduus suorum pullorum, visum auget ex Plinio, sic vt nyctalopiæ medeatur; spiritus reparat visiuos, & obscuritatem tollit, ex Gordonio, & aliis. Castor no &u progreditur è latibulo; castoreum claritati oculorum plurimum valet, cum melle Attico inunctum, ex Plinio. Ranæ noctu vagantur, mares cantu fœminas ad coitum inuitant; quas voi allexere, noctu in continuum exspectant coire; quippe in aquis non possunt, & noctu cum magna securitate complexibus indulgent, cum interdiu ob metum non volunt, ex Plutarcho. Flagrant tantisper oculi lucernæ modo:echinum combuti cum viperinis pellibus, ranisque & cinere aspergi potioni iubent Magi Pliniani, claritatem visus promittentes. Cancri noctu vagantur; marinætestudines etiam noctu egrediuntur; quum in aqua nunquam dormiant, oculi longe lateque fulgorem iaculantur, quarum pupillæ cadidissimæ & lucidissimæ quum existant, eruuntur, vt vel auro includantur, vel monilibus imponantur, ex Æliano; fel testudinum oculoră claritatem facit; cum melle inunctum fuffusiones, & omnia oculorum vitia sanat, ex Plinio, Galeno, & Asclepiade. Vranoscopus piscis, à Grecis عيد المناسك, quasi pulchri nominispiscis:Oppianus huse with appellat, quod noctu vigil, interdiu dormiat prædæ quærédæ causa; ob id eriam vværes s vocatur. Oppianus de eo canens;

Stultitia infignem memorabimus hemerocætem, Segnitieg, omnes superantem, quos creat aquor. —dies totos fulua prostratus arena Dormit, noctu autem vigilat, solusq, vagatur;

Nysterida hinc etiam appellant.

Animalium quorundam singulariter bilis à Medicis laudatur, tanquam aciem exacuant oculorum, & sussitionum initia digerant, veluti piscis, quem vocant callyonimum, hyænæ, & scorpii marini, Dioscorides, Galenus, cæterique.

Acuti visus animalia ad oculorum claritatem valere; C A P. XXVII.

SIc acuti visus animalia, oculor uvitiis medentur, valent q; nob se ad retusam aciem clarificandam. Diximus animalia, quæ cæcos pariebant filios; nunc quæ apertis oculis nascuntur; vt demonstret nobis Natura ad claritatem,& oculorú vitia valere. Exempla hæc ad comprobandum nostrum propositum aduocabimus. Leena solum parit animal oculis apertis. Plutarchus in Sympofiacis: inter quadrupeda, quæ vncos vngues habent, sic etiam Democritus dixit, diu venarur, no noctu; acutissimi visus est, dicta ate to Asioca, ob excellentem visum, Porphyrio autore; & Homerus σμες δαλέφ 3 λέονπ, quod splendere significat; λάω Græcis video, vnde leoni nomen; quod acie oculorum præ cæteris animalibus valeat, vt scribit Manerhon in libro ad Herodorum. Ipfe fomnos nunquam admirtit, sed patétibus oculis somno frui videtur: fel eius aqua addit claritatem oculis inunctum, ex Plinio; Galenus cum melle albugines delere dixit.Lepus, non vt magna fissipedű pars, partum cæcű edit. Plutarchus sensorioru excellentia, ve visus, maxime præstare dixit. Ælianus noctu cibum capere dixit, Xenophon videndi acie minime esse acuta; Pollux lepori oculos esse indefessos; nã dormit apertis oculis, vigilat clausis; immo cum cætera membra somnum capiunt, interea tantum oculi vident; leporis fel melle inunctum clarificat visum. Aquila apertis oculis pullos excludit, immo exclusos contra Solis radios opponit; maxima videndi acie valet: inter aues oculorum acie acutissima principatum sibi vendicat, ex Aphrodiseo; est enim tanti obtutus, vrcunque super maria immobili penna feratur, nec hominum pateat obtutibus; de tanta sublimitate pisciculos natare videt, & inítar tormenti descendens, raptam prædam pedibus ad littus trahit. Contra Solis radios suum obtutum non flectit; & pullos suos vugue suspensos Solis radiis obiicit, non conniuentem pro genuino agnoscit; qui vero flexerit obtutum, tanquam degener, proiicit è nido, Aristoteles, Ælianus, & Oppianus: Felaquilæ admisceri ocularibus medicamentis Galenus tradidit. Plinius aquilarum fel si vnà cum Attico melle inungatur, cui hebescunt oculi, plane visum recuperabit, redditque oculos acutissimos: idem de cerebro produnt. Accipiter quasi minoraquila, apertis oculis nascitur. Ægyptii Apollini sacrum habent; quia

ngitized by **Z**oogle

cum Apolline in multis conuenit; quod de auibus foli accipitres semper nullo negotio Solis radios intuentur, neg; intentis oculis furfum, neque iter suscipere grauantur, nec diuina flamma offenduntur: iéeažiéeωνται ήλίω Απόλλωνι: id est, accipiter sacer est Soli Apollini:quapropter ob oculoru splendorem Soli etiam sacer videri potest. Apollinem quidem ipsum in accipitrem aliquando mutatum, & Deucalionem ab eo in eandem auem mutatum innuut Varinus & Eustathius in Homerum. Refert Porphyrius veteres appellasse Solem lacertam, leonem, draconem, & accipitrem. Ægyptii Ofitidem sæpe accipitris forma exprimunt, quod excellat hæc auis acie videndi, ex Plutarcho libro De Iside & Osiride: accipiter decoctus in rofaceo, efficacissimus est ad inunctiones omnium in oculis vitiorum, ex Plinio. Miluus, vt accipiter, nascitur ex accipitrum genere, magnitudine sola differt: Politianus miluinos oculos pro acutissimis ponit. Milui iecur ad omnium oculorum vitiorum inunctiones laudatur, ex Plinio. Vultures medii sunt inter miluos, & aquilas:ex omnibus animalib, miluus perspicacissimi visus est, vt qui Oriente quidem Sole in Occidente; ex Occidente vero in Orientem prospiciar; atq; è longissimo internallo quæ sibi vsui sunt, comparat edulia: quamobrem Ægyptii aspectus significantes, vulturem pingunt, ex Oro. Ad eadem valet, quæ aquila, ex Æsculapio: lusciosus vescatur milui iecore assato, eo que illinatur, ex Archigene apud Galenum; & ad omaia oculoru vitia, ex Sereno, Marcello, & aliis. Serpens apertis nascitur oculis: nam illico ex ouo exclusus ambulat, & videt sicut lacerta; acuti visus est: & dracones Græco verbo dicuntur à soeze, id est, aspicio: & diximus Apollinem draconem vo-; carià visus acutie. Horatius ad id in Sermonibus;

Cur in amicorum vitiu tam cernis acutum?

Quam aut aquila, aut serpens Epidaurius?

Viperez carnes si coctz edantur, claritaté oculis afferunt, ex Dioscoride. Crocodili in terra excludut, simul ac primum niti possunt,
aquam prosequutur, licet in aquis czcus, extra perspicacissimus, ex
Herodoto, & Aristotele. Ante omne reliquu corpus oculi eius ex
prosundo aquz emergunt, ob id Ægyptii solis ortum significantes,
geminum oculum crocodili, & occasum significantes, capite inclinato pingunt: eius sanguis claritatem visus inunctis donat, & hebetudines sanat, ex Plinio. Ranz ex ouis exclusz oculis insignes sunt

Digitized by Google

cuius cinerem ad oculorum claritatem valere diximus. Pisces sine palpebris nascuntur: ad oculorum vicia valere monstrantur: ob id omnium sel ad oculos valet, vt coracis, scorpii, hirundinis, vrano-scopii, mulli, raiz, galei, & in aphiis non nisi oculi conspiciuntur.

Animalia, quibus oculi excecantur, & denuo renafcuntur, ad vlcera, & oculorum cicatrices valere; CAP. XXVIII.

E S τ quorundam animalium proprietas, vt confossis oculis, de-nuo tenascantur; id nobis prouida rerum Natura demonstrauit, vt ad nostrorum oculoru cicatrices, ictus, & vlcera eorum sanguinem opem præstare possenon ignoremus. Id Ceisus suo Medicine libro indicauit, inquiens: Si extrinsecus interdum ictus oculorum læserit, aut sanguis in eo suffundatur, nil comodius est, quam fanguine columbi, palumbi, vel hirundinis perungere: neque id sine causa fit, cum earum acies extrinsecus læsa, interposito tempore in antiquum statum redeat, celerrimeque hirundinis: vnde etiam locus fabulæ factus est, per parentes id herba restitui, quod per se sanescit; eorum ergo sanguis nostros quoque oculos ab externo casu commodissime tuetur, hoc ordine, vt sit hirundinis primus, deinde palumbi; minime efficax columbe illi, & ipfi, & nobis. Pullorum hirundinum adhuc recentium oculos, si quis stimulo eos yexarit, renasci, & cernendi vim postea recipere, ex Aristotele fexto Historiarum habemus. Falfum est ergo pullis oculis capris chelidonia herba per matres adlata ciaritatem visus restitui posse. Dioscorides: Hirundines, vt ficedulæ in cibo acuti visus medicamentum prabent; Ælianus ad oculorum medicamenta viuas hirundines cremari iubet. Hirundinum pulli plena Luna excæcatur, restitutaque eorum acie, capita comburuntur; horum cinere cuin melle vrantur ad claritatem, ad dolores, lippitudines & icus. Sed Aristoteles quarto De Generatione animalium volumine, statim quum de quibusdam animalibus egerit, quæ cæcos excludunt pullos, subjecit: Quamobrem si quis nuper in lucem editarum hirundinum oculos pungat, visus incolumes reddantur: negatque per matrem oculis pullorum restirui visum, quum hæc naturæ decretis aduersentur; quæsanxit, orbos in priorem habitum non regredi, lea perfectis tantum. lis vero quæ fiunt, ti læfum fuerit aliquid, id orin denuo poreit, iacturaque partium alicuius poteitre-

Digitized by Google

sarciri, quum genitalis facultas lege Naturæ inchoatú opus adhuc absoluens non euanuerit; sed delinearionis fungens munere, nacta materiam, denuo restaurare potest; nam excluti hirundinum pulli non vident, imperfectiq; eduntur in lucem; quæ dum oculis nondum absolutis adhuc insideat genitalis aura, punctos, erutosq; potest reparare. Sed hoc mihi falium videtur, quod solis aliquib. animalibus data est facultas, proprio Nature munere, vi mortalib. demostraretur, quod ad oculi vulnera, & ruptas tunicas coferre possint. Palumbus post hirundiné ex Celso sequitur: ad ictus oculi pa-2] lumbi sanguis, & oculis cruore suffusis, lusciosis ex Dioscoride, illinitur. Columba oculoru suffusionibus, lusciosis, recentibusq; vulneribus suo sanguine præualet, ex eodem: na sub ala ad hunc vsum inciditur; quonia suo calore vtilior est; superimponi oportet splenium è melle decoctu, lanamq; succida ex oleo, aut vino, Plinius, Sextus, & Marcellus, sed Galenus hyposphagmata. Quum enim oculis illatæ sunt plagæ, oboriútur ex eis cruentæ suffusiones statim in principio; tunc ad dolorem compescédum facit sanguis columbinus instillatus, præsertim iis, qui extremis plumis exprimitur. Turtur etsi à quopiam no describatur, quum ex eodem genere sit, facile ei cofossi oculi resanari possunt: & eius sanguis ad eade valet. Plinius turturis sanguiné oculis cruore suffusis eximie pdesse scribit; & Marcellus ad oculos ictu cruentos. Sed alia ex iis, que Celsus scribit, cognouimus experimenta, & fortasse potiora ad eosdé effe-Etus:nam lacertæ oculi etiam resanantur. Legimus quippe in Æliano hanc historiam (non hicantiquoru multis testimoniis opus est) Quum quidam lacertam magnam, & optimam comprehendisser, atq; stilo excæcasset, eandemq; in sictilem ollam recentem vtring; eatenus exiguis foraminibus pertusam posuisset, vt ne spirare fera phibetur. Idem ferreum annulu, quum esset gagatis lapidis, & nouem figna impressa posuisset, quorum quotidie vnum deleret, post vbi nono figno fublato, ollam reclufifiet, lacertá vidimus oculorú vilum recepille, quod nó ex amici luperstitione, led ex sua proprietate euenire cognouim9; quippe quum la certæ senectute oculi excæcantur, intrant in parietis foramen contra Orientem, ad ortum Solis intendentes, & illuminantur. Ex Indoro etiam id affertur, cuius cinerem ad caligines cum melle acriter valere dixitPlinius:fanguis eius ad visum, ex Auicenna; & cerebrum ad suffusiones valet.

Digitized by GoogleLacertus,

Lacertus, inquit Plinius, pluribus modis ad oculor u medicamenta venit. Aliqui enim viride indunt nouo fictili, ac lapillos, quos vocant cinædia, qui inguinum tumoribus alligari solent, nouem signaculis signates, & singulos detrahunt per dies, nono emittunt lacertam, lapillos feruantad oculorum dolores. Alij terram substernunt lacertæviridi excæcatæ, & viuam vitreo vase includunt ex ferro solido, vel auro; quum recepisse visum lacertam apparuerit, per vitru emissa, & annulis corra lippitudinem vruntur. Quida viridem longo collo in sabuletis nascenté comburunt, & incipientem epiphoram inungunt, item glaucomata. Marcellus addit aliqua. Lacertam viridem excæcatam acu cuprea, in vas vitreum mitte, cum aureis annulis, argéteis, ferreis, electrinis, si fuerint, aut etiam cupreis, demum gypíabis, aut claudes diligenter, atq; signabis; & post quinta aut septimam diem aperies, lacertamque sanis luminibus inuenies, qua viuam dimittes; annulis ad lippitudinem ita vteris, vt non solum digitis gestentur, sed etiam oculis crebrius applicentur, vt per forame annuli visus trasimittatur, observandu in loco nitido &herbido; deponatur ampulla, & cũ lacerta discesserit, tũc annuli colligantur. Obseruandum etiam cum Luna vetere, id est nonadecima in vigesimam quintam, Septembri mense, quod remediú quandiu tecum habueris, oculi non dolebunt. Restituitur etiam crocodilo visus. In aqua enim hebes est, extra perspicacissimi visus, Aristoteles, & Plinius ex eo, & Aristoteles ab Herodoto, qui crocodilum intra aquam cæcum dicunt. Faba est in Ægypto spinoso caule, qua de causa crocodili oculos serit, quum sæpius sabe spinosæ occurrat, nisi ex propria oculi natura resanarentur, imperfectum esset à Natura creatum id animal. Plinius aquatici crocodili sanguis claritate visus inunctis donat, &cicatrices oculorum emendat. Vtriusq; crocodili terrestris, & aquatici sanguis visum sanat, & cicatrices emendat. Crocodilea ab eodem describitur, & fimum crocodili ad oculorum viria, suffusiones, & caligines & collyria valere à Tralliano describitur. Lacerti species stellio est, cuius sanguis, vel stercus ad oculorum hebetudines, & caligines valet. Sunt & serpentes è lacertorum genere, & si illis oculi eruerentur, fortasse hoc modo restirucrentur; in extrema senecta hebescunt, fœniculo restiruuntur: ad oculorum aciem valent, ex Dioscoride, & alijs vt diximus. Viperætotius cinis, quætora in vas nouum fictile coniecta fuerit, additis fæniculi vncijs duabus, & thuris grano, deinde cooperto argilla circumitta testa, & fornace combusta, oculorum lippitudines, & albugines pariter illinit, adhibitis collyrijs, aut per se tantum. Anguium adeps sanguini mistus ruptas tunicularum partes sanat, & membrana iuæ senectæ cum earum terra, si adfuerit, claritatem sacit. Mustelæ oculis punctim erutis, excæcatisque, eadem quæ in lacertis, anulis saciunt: eiusdemque cinere ad susfusiones vruntur.

Planta, qua aliorum viscerum similitudines referunt, iis medentur; CAP. XXIX.

Sunt & plantaru aliæ partes, quæ internos partiu morbos ostendunt, ad eossdem valent. Papauer spumeum herbula est tota alba & spumea tota, demostrat spumas ex ore sluétes comitialé morbu patientium: Dioscorides mederi comitialib. dixit. Saponaria manibus agitata, multam affert spumam, fortaise ad idem valet; sed nondum exploratæ virtutis. Hippoglossum alteru folium gent maxime acutum, non sine maximo aspicientium miraculo. & Naturæ raritate: ad laterum puncturas valere neotericorum costat experimeto. Quercus inter alia excrescentia fert gallam, quæ lienis sibras sua similitudine imitatur, cuius cinis ex aceto potus, lienem consumit, ex Plinio. Cancer sua forma pectus ostendit, pectoris infirmitati medetur: ob id decoctus, & estratus ei prodest, qui tabe conficitur, ex Dioscoride. Testudo idem ostendit: Leonellus Fauentinus ad phthisicorum remedia carnem testudinis admiscet.

Plantarum, vel animalium partes, qua lapidum durities vel ipsos ostendunt,

ad calculos valere; CAP. XXX.

MVITIFARIAM, multisq; modis ostendunt plantæ quomodo calculorum cruciatibus, & carnificinis occurri possi, duritiem demonstrando in seminibus, vel similitudinem illius, ita & in animalibus lapides, vel corum imagines oboriuntur. Ad exempla couocabimus lithospermon; ex semine nomen accepit, illud proferens lapidea duritie; quod calculos frangit. Plinius nec quicqua interherbas maiori miraculo aspexit, tanto est decor, velut artificum arte alternis inter folia candicantibo margaritis, tam exquista difficultas lapidis ex herba nascentis. ijs lapillis drachmæ podere potis in vino albo, calculos frangi, pellique costat. Lachryma Ioppea semen silicem affert, lithospermo affabre quidem consimile, immo

Digitized by Google per

pertinacius, medio pertusis, & filo traiectis preces computamus: est quoque ad calculos renum, & vesicæ saburram, polline & decocto vulgatum præsidium. Nascuntur & in medio frondium rusci baccæ, offeo intus nucleo:ad renum dolores, & difficili vrinæ, valer semen in vino potum; aut aceto calculos frangit. Quercus lapillos magna ex parte gignit, dicit Theophrastus, & Plinius ab eo. Quercus aliquando & pumices gignit: argumento nobis esse possunt, quod ad eximendos calculos clare valent. Sunt & lapilli, vel pilulæ in radicibus plantarum alligatæ, dependentesque, quæ ad calculos etiam valere demonstrat similitudo ipsarum. Cyperi radices oleis similes, ad calculos valent. Thrasi eius species. Canini graminis species subrus bulbosa, plurib. globulis dependentibus, ad expelledos calculos vriles. Pæonia fæmina suis granis calculos effeit. Saxifragiz genus, cuius radices in globulos dividuntur, ad idem valent. Oenanthe ad renum calculos neotericorum experimento. Mespili ossa durissima, præstant ad idem. In capite multorum pi-35 scium lapillisunt, qui ad frangendos calculos valent. In capite luporum, canthari, coracini, vmbrix, lari, mænæ, scorpionis (etsi Plinius in cauda dieat) cephali, cestri, mustelæ, tincæ. Cammari in capite etiam lapillos habent rotundos, quibus viuntur Mediciad calculos expellendos; sic etiam cancri, astaci, & etiam lapides, qui in spongijs reperiuntur. Tradunt onagrum calculum facere, quem quum interficiatur, reddere vrinam liquidiorem initio, sed in terram spissanrem se; estautem rarus inuentu, necexomni onagro, sed celebriremedio, ex Plinio: cuius vrina lapide in vesica frangit, ex Galeno, & Auicenna. In iecore apri inueniuntur lapilli, ficut in vulgari sue, duritie lapillis similes, candidi, quibus contritis, & in vino potis calculos pelli aiunt ex Plinio. Linx occultat in terram vrinam suam, quævbi concreuit, ac conglutinatur, lapis efficitur, ad muliebre mundum expetitus; ex Theophrasto, Diocle, Æliano, & Plinio vesicæ calculos eo poto elidi. Ouidius;

Victa racemifero lyncas dedit India Baccho, E quibus (vi memorant) quidquid vesica remissi, Vertitur in lapides, & congelat aere tacto.

Cuius vrina, siue succinum præstat ad calculos. Alle ctorius gemma in yentriculis gallinaceorum inuenitur, sabæ magnitudine, crystallina specie, ex Plinio; & inter remedia calculi lapillorum meminit, qui in gallorum vesica reperiuntur. Sed puto mendum in textu, quum aues vesica careant. Recentiores quidam in gallo castrato. Gallus castratus quinto, vel septimo anno lapidem creat alectorium nomine, Dioscorides in ventre dixit, Albertus in capite: ab amico in ventre repertum audiui. Dicunțin capite rubetæ reperiri lapillum, quem eximi panno puniceo; dicunt que ad calculos valere. Ego nunquam inuenire potui, sed quos dicunt rubetæ esse, & crapodinos dici, in mineris nasci vidi. Iudaicus lapis glandis essigie, maxima duritie insignis, calculos in vesica comminuit ex Dioscoride. Lapides in spongijs reperiuntur, qui vesicæ calculos, in vino pori, rumpunt. În iecore apri inueniuntur lapilli, sicuti in vulgari sue, aut duritie lapillis similes, candidi, quibus contritis, & vino potis calculos pelli aiunt, ex Plinio.

Loquacia animalia colo medentur. CAP. XXXI.

L OQVACIA animalia colicæ passioni non obnoxia, vt etiam loquaces homines, nimia enim garrulitate slatus, ex quo sæpe morbus exoritur, eximitur; nobis igitur eorum imprimentes qualitatem, eiusmodi morbum tollunt. Turtur loquacissima est, nec folum ore, sed posterioribus partibus cantando pedit. Turturibus proprius est alui crepitus, & prouerbio fertur in eos, qui loquaces funt, Hie turture loquacior. Menander huius prouerbij mentionem facit in comædia, quæ inscribitur Plotius, at que eiusdem etiam Democritus in Dramatico opere, quod Siciliam inscripsit, meminit postica corporis parte clamare, ex Æliano. Actius turtures & palumbos colicis conuenire dixit. Palumbus vere gemit, hieme multis diebus, & solstitij tempore. Cicada obstrepera, & assidue vocalis, clamando difrumpitur: Dioscorides & Galenus cicadas colicis edendas propinarunt. Carduelis multum canit: assa, vel in cibo sumpta, iliacos, & colicos perfecte curat. Alauda vocis modulatione mirifice delectat, caueis incluía, captiuitatis oblita, vix diei horam sine cantu præterit: alaudam ad colicos valere ex Dioscoride, Galeno, Aerio, & omnibus diximus. Hirundo garrula est, colicis fert opem, ex Marcello. Merula noctu, diuque modulatur; in cibo torminosis prodest, & sic de cæteris.

Ю. ВА-

IO. BAPTISTÆ PORTÆ NEAPOLITANI PHYTOGNOMONICORVM

LIBER VI.

PROOEMIVM.

XPLICATIS iam plantarum similitudinibus, qua arguto
Natura opere, hominum & animalium partes exprimebant; superest eas similitudines explicare, qua ab actionibus oriuntur; mox ad mores progrediemur, vt partitionem,
quam ab initio proposumus, examusim exsequamur. Sed

actiones, non vt Medici, aut Philosophi vocamus. nam, Theophrasto auctore, scimus plantas actionibus carere, sed vocamus actiones, nascendi, generandi, crescendi, pariendique modum, & quo amore se prosequantur, horement, & se inuicem alliciant, tempora observando, quibus nascuntur, aliasque similes actiones, ex quibus sedulus Phytopta multa poterit augurari Natura secreta. Nil enim temere, aut frustra in plantarum familia consictum est, sed rato modo, ordinatis causis, accurato numero, tempore, & loco opportunis. Ab initio igitur ortum, incrementum, & fructisicandi modum intuebimur, vt suis meris, veris similitudinibus, quibus operantur, suarum sacultatum admoneamur. Et primo à semine incipiemus.

Steriles plantas steriles homines reddere; CAP. I.

PLANTÆ omnes certis anni temporibus silent, certis deinde in caules inolescunt, tandem in stores, & sructus exeunt. Semen est sinis, & postremum illud, ad quod destinatur planta: ad sui generis propagationem. Theophrastus appellat semen persecussimum Naturæ munus: non prius ostendit slores, quam caules eliciat, nec

Digitized by Google

prius in flores exit, quam suo fœtu prægnans partus gestiat. Quum femen proritat, riget humana virga; femé latura planta caulem erigit, vtpote quæ non nisi seminis causa causem promat. Flos mulierum menstruis respondet: non concipiet mulier, nisi menstruum apparuerit, fœcunditatis argumentu; sic nec semen ostendit planra, nisi florum præludia apparuerint, quib. futurus partus præsagitur. Aristoteles in Problematis: stirpes ad semen tantummodo vimunt, & cum semen tulerint, exarescunt. Omne olerum genus post fœtura arescit:cætera etsi primo anno semen ferre non possint, post latum semen intereunt. Ob id Natura semina tantis munimentis, & inuolucris texit ab animalium morsib. & a tempestatib.ne putrescerent. Ait Alexander Aphrodiseus: Natura cum seminu ortum, vicesq; succedendi perpetuas molitur; protegeda, occultandaq; semina, quæ ortum præstarent, censuit. Ad summam, propria plantarum munia funt, sementigera esse. Sed permultæsunt herbæ, quæ nullo seminio fruuntur, sed à fertilium choro exploduntur. Theophrastus air, aliæ frugiferæ sunt, aliæ steriles, aliæ folia ad vsque tantumodo veniunt, aliæ caulem, & florem attollunt; sed fructu nullum pollicentur, nisi aliquid sine flore frugiferum sit. Felices arbores Cato dixit, quæ fructum ferunt; infelices, quæ non ferunt: Plinius infelices existimari, damnatasque religione, quæ neg; seruntur vnquam,neg; fructum ferunt. Flos arborum gaudium est, sed hoc negatum plerisque: nainque necomnes florent, sed sunt & tristes quædam, que non sentiunt gaudia annorum, nec flore exhilaratur, natalesue pomorum recursus annuos versicolori nuntio promittunt. Sed Dij boni vnde hocest, quod hæe mirabilia ex Naturæ officina prodire videntur, vt multis arboribus fors, natiuaque conditio fine caule, & flore fit, & semine? Hæcaduersanturijs, quæ supra à nobis dicta funt, plantas ad concipiendos, alendos, tutando (que fructus productas esse. Est igitur imperfecta Natura, vt frustratæoperæ arguatur ? vel à suo desistit munere? Sed scitote; nil rerum ipsa mater, eademque parens Natura sine maxima ratione facit, immo vbi manca & irrita videtur, ibi magnificentior, & admirabilior existir; portento, hoc, & paradoxo ad fua opera contemplanda, vestir gandaq; mortales admonet; nam platas illas spadonias, siue eunuchias fecit, vt conciperemus ad atocia, ad partus intercipiendos, & ad sterilitatem valere, yt turpi illo dehonessaméto homines ab eo-

Digitized by Google rum vin

rum ysu, & esu auerteret. Diximus iam in humana Physiognomonia, gibbos, cæcos, eunuchos, & claudos perditis, fugiendisque moribus obnoxios; & quanto nobiliora erant membra, quibus homo deficiebat, ve circa caput, cor, & genitalia eo inhonestiores mores denunciare: sic & in ijs partibus deficiens Natura in plantis, in quibus generationis data est facultas, inter cœteras maxime necessarias, pessima nobis sponder, vrpote sterilitates, & abort?. Sed si nasutulo alicui minus satis hæe nostra Phytognomonica facient, sed ad decantatas qualitatum causas reducere concupierit; sciat plantas propria, vel loci genio siccitate, minus caules, flores, & fructus producturas. Diximus siluestres plantas, vrbanis sicciores, minus fœcundas esse, & parcius fructificare: & lapidosa, & exsucca loca, vel steriles, vel paucioris fructus plantas, ex alimenti paucitate producere, quia humoris indiga, nec concaua loca ex humoris vbertate fructuosiora; at quæ natura sicca sunt, desiccare semé & sterile reddere docent Medieorum dogmata. Sedad exempla accedamus. Ibicus Pythagoricæ familiæ Philosophus auctor est, lactucam ex caule, quæ in latum diffunditur, eunuchion dici, quasi spadoniam,& à mulieribus astylida; quod hæc maxime non modo fæcunditatem minuat, sed si quos sustulerit filios, ineptos, & amentes, & progenitorum ingenio degenerantes, progignat; & qui hoc olere continuo vescantur, pigerrimos ad coitum fieri, vt in eis emarcescat Veneris alacritas. Nicander Colophonius scriptum reliquit, Adonidem Myrrhæ filium, cum eam deuorasset, ab apro fuisse inreremptum. Addit Callimachus Venerem eum sub lactuca condidisse: quibus verborum inuolucris innuunt Poetæ, quod eius vius maxime refragetur Veneri. Adijcit Cratinus Phaona inter lactucas abscondirum ab amante Venere. Quare Eubolus graui conuitio coniuge incessebat, que mensis la ctucam obtulisser; ideoque feralibus epulis dicara. Filices, mas & fæmina, flore, semine, & colibus deficiuntur, & veluti tristes mero folio contenta sunt: neutra danda grauidis : nam abortum inferunt; si cæteris, in totum steriles redduntur: earum vires Natura sterilitati addidisse putatur. Theophrasti auctoritate; immo quæ eas supergradiuntur, abortiuntur. Hemionidem, siue dicas, mulariam, quod ea plutimum delectentur mulæ, malim tamen dictam à sterilitate; caulis, floris, & seminis expers seminas sterilescere, dixit idem, que hancin

cibu adfumpferint, admistis mul z vngula, & semine. Onosma sine caule, semine, & slore. Folia in vino pora partus extrahút, prægnans si super eam gradiatur, abortum facere dixit Dioscorides. Asplenu, siue scolopendrium, neg; caulem, neg; frondem, neque semen habet, conceptum adimere creditur per le, aut cum liene mulæ appéfa, ex codem: ad quem víum illuni nocte effodiendam præcipit, vtpote luminis orbata, homines etiam orbaret prole. Dictamnum sine femine,& flore, non potú modo, fed appositum defunctos partus eijcit, ex eodem; & adeò præclarè operatur, vt ne in cubiculum quidem prægnantium afferatur:nam & fusfitu valet. Sabina altera flore, & fructu vacat, viuentem fætum trucidat, & mortuum eijcit, & hac noxa omnibus infamis, & damnata est: idem appositam,& sustitu partus extrahere dixit. Epimetro flore penitus carere Theophrastus credidit, neque florem, neque fructum ferre Dioscorides tradidit; cuius radix coceptum perdit, potaq; concipiendi vim intercidit, cauenda fæminis. Adianton semine, flore, & caule vacat; tricomanes cum eâdem effectu pari, nec digna commentatione:secundas cit, & calculos coterit, paulominus, quam partum interimat. Cedri duo genera; quæ floret, sterilis est; quæ fructifera, non floret, ex Theophrasto: peruncto ante coitum genitali, concipiendi vim adimit, ex Dioscoride. Nec iuniperi florent: quidam earum duo genera tradunt, alterum florere, nec ferre. Sed falsum, omnib. ijs dura facies semper, sic & hominum fortuna sine slore est: cui eadem virtus, quæ cedro, ex Plinio. Myricam, quam tamaricem vocat Lenæus, vulgus infelicem arborem appellat, quoniam nil ferat, nec seratur vnquam: si bouis castrati vrinæ admisceatur, vel in potu, vel in cibo, Venerem finit, carboque ex eo genere, vrina ea restinctus, in vmbra conditur, eadem, cum libeat accendere, refoluitur. Magi & id spadonis vrina fieri tradiderunt, ex Plinio, & alibi. Quæ Lais, & Elephantis inter se contraria prodidere de abortiuis, carbone è radice brafficæ, vel tamaricis, in menstruali sanguine extincto. Struthios, siue radicula semen non affert, ex Plinio: partus in ytero perimit, ex Dioscoride. Hederæspecies vna infrugisera est, ex Theophrasto, helix dicta Dioscoridi: corymbi poti conceptionem impediunt, pediculus vuluz inditus, partus extrahit. Mādragoræ caulib.orbatæ funt, flores namque in gracilibus pediculis dependent: subditæ partus expellunt, ex eodem. Cyclaminus etiá flo-

res in cauliculis affert sine caule: appensa partum accelerat, medicamentis abortú inferentibus admifcetur, fætus eiicit si prægnantes radices transgrediantur, adeo coceptui perimendo valida iudicatur. Ocissime salix amitrir semen, antequam omnino maturitatem sentiat, ob id ab Homero dicta ελεσίνης π &, id est, frugiperda, vel seminiperda; nam fructum fert abeuntem in araneam, antequa percoquatur; sequuta ætas interpretatur scelere suo hanc sententiam; quando semen salicis mulieris sterilitati medicamentum esse constat:nam ex aqua sumpta, concipiendi spem aufert, & intemperantiam libidinis coercet, atq; sepius sumpta, in totum aufert vsum, ex Plinio. Populum idem fructum non ferre dixit, etfi vuas proferat; Theophrastus vtramque florere dixit: Dioscorides sterilitatem inducere tradidit, fi cum mulino rene bibatur: sed vere in oblongis pediculis racematim hærét acinuli, qui vbi maturuerint, in pappos abeunt. Cupressus fæmina est sterilis, meta in fastigium conuoluta; Theophrasius obscurum semen mari tradidit, Varro exiguum. In Arcadia wag Sivov vocant, id est, virginé, quod steriles reddat: succo estamarissimo, vt cedrus, & sabina, & eiusdem fere generis. Est inter species lauri triumphalis dicta, Plinio sterilis; ob à quibusda mas dicta; hac legimus triumphates vsos, à Cesare Augusto reiecta Delphica, hanc sterilem perhibent, quæ missa sit à cœlo eidem Cæsari, ab aliis spadonia dicta, mira opacitatis patientia: grauidis radices cauendas monet Dioscorides, quod enecent partus. Semen thymi fallit, nec potest deprehédi, se floribus quodammodo permiscens; scribit Theophrastus florem seri, & thymum nasci: Dioscorides enectos partus, secundasq; pellere dixit. Mentham semine carere putat Theophrastus: nam exsiccata tritaque, nunquam semen apparuit, sed flores serunt: Aristoteles genituram absumere dixit Problematum libro; lac coire, den sarique non patitur. Mintham nympham fuisse Cocyti filiam dicut, quæ vbi inaudiuisset amari à Plutone Proserpinam, indignata eo nomine, constanter illi se præponere aufa est, dicens; si inferos peteret, inimiciter infestaturam: quo puellæ tumore commotior Ceres, Persephones mater, Mintham exculcans, in mentham, id est, malam herbam deformauit. Strabo cius commeminit; hoc nomine innuentes, ante coitum vuluæ appositam inhibere conceptionem. Neq; sisymbrii semen conspicuum inquit Theophrastus: Plinius non edendum gravidis moner,

nisi mortuo conceptu, quippe impositum eiicit. Sed ne per omnes, herbas vagetur insoleter oratio; quæ mancæ sunt, eis sœtus necanadidata est potestas, sinem imponemus: hæc ad exempla sufficere putamus, ad alia sestinante animo.

Contra antiquorum opinionem plantas omnes semine donatas esse; C. A. P. II.

TA M patefactum est, cur sterilium plantarum imagine artifex na-Arura luserit, superest ostentare quibus in loculis præcludantur semina, vt restibili earum fœcunditati, & perennitati cosultum esset. Necab his abhorret ratio Philosophorum, calidi, & frigidi, quum non consentiente loci genio, caloribus ambustæregiones vel perpetuo gelurigentes, aduenas plantas, mancas, & imperfectas generent, sic vna omnibus satisfactum est, platis, nobis, & qualitatibus. Hæc est immensa harmonie mundi ratio, qua omnia in vniuersum fibi congruunt, & correspondent. Sed prosecto pudet credere, pudet etiam referre, summum Philosophiæ principem, eiusque alumnum Theophrastum, Dioscoride, Plinium, cæterosq; antiquiores, tum Græcos, & Latinos, tu Arabas posteritati impoinisse, planras esse suo semine carentes, vel tantilla res aut non fuerit curæ, aut no animaduersa: & itaapud nos rumor iste inualuit, vt dissicilimű fit in hominum mentibus aliquid innouare, quum singula singulis insint loca, in quibus sua concipiant, persiciant, soueantq; semina. Aduersæ filicum frondes pubescunt plumata quadam terruginea lanugine, in qua veluti mollicellis cubiculis nutat, & nitent femina nigra, lucidaq; filicum, æstino solstitio maturescentia, ve si quis ea curiosius excipere queat, è radicibus recisis ramis, & in tectum alhtis, candidis substratis linteolis, post diem decussis, simul cu villis cadent semina. Sic sæpe nobis, Nature subtilitatem immensam admiratibus, colligere licuit. Eodem modo phyllitis, asplenum, dryopteris, & filicula in auersa dorsi parte sessiles quosda vermiculos, obliquos, liratim vtrinq; digeltos, nequaquam propendentes, villosos preferent, in quibus semina delicescunt. Dictamnú olim for-u tasse ex nouerca regione ferebatur semine & floribus orbatú, ideo femine & florib. carere antiquitus creditum est; nunc autem semine donatum affertur. Adiantum super frondes semen affert, viienda quidem & admiranda specie; quippe summæ soliorum simbnæ plican-Digitized by Google

plicantur, vbi terna semina conspiciutur, subtili nobis animaduersione comprehensa; vt sæpius in Antonianis thermis, in dirutis parictum marginibus, & vdis cæmentorum molibus Romæ colligimus.Radicula apud nos semine & slore pubescit.Salix proditur ad maturitate folita proferre semen in Creta insula, ipso descensu Iouis speluncæ, toruum, ligneu, magnitudine ciceris. Menthe semen, vt thymi in floru spicis implicatur, cum æstate perfectum est, si manibus proterantur flosculi, cadit exiguu, & rufesces, sed satum abit in calamintham, vt latius in nostris libris Agriculturæ. E fungis semen perbelle collegimus exiguu, & nigrum, in oblongis prælepiolis, vel liris latens è pediculo ad pilei circumferentiam protenfis,& precipue ex illis, qui in saxis proueniunt, vbi decidente semine perenni feracitate seritur, & pullulat. Falso igitur Porphyrius Deorum filios fungos, & tubera dixit, quod sine semine prouenirent. Sicin mberum corticibus, vt in cupressi pilulis nigrum etia latet semen: obid in filuis, vbi fepius prodierint, & computruerint, semper proueniunt. Et locis, vbi corticum loturæ, vel cortices proiiciuntur, sepenata vidimus. Nec desunt ex antiquis, qui sementica origine nasci crediderint. Sed non operæprecium duximus omnia prosequi; quapropter consulto omittimus, cum præsertim in memoria nuncalia non habeamus.

Sterilia animalia homines steriles reddere; CAP. III.

Nostram hanc narrationem, quod steriles plantæ viris sterilitatem concilient, ea animalia confirmant, quæ sterilia sunt, vel que sine semine illegitimo Nature ordine, veluti ex putresactione, suos natales habét, eandem vim retinere sterilitate inducendi, aduersandiq; conceptioni. Plinius ait: Quædā gignuntur ex no genitis, & sine vlla simili origine, vt salamādræ; neq; est iis genus masculinū, sæmininūq; sicut nec in anguillis, omnibusq;, q nec animal, nec ouu ex se generāt. Neutrū est & ostreis genus, & cæteris adhætentib.vado, vel saxo: que auté per se generātur, si in mares, & sæminas descripta sunt, generāt quide aliqd coitu, sed impsectū, ex quo nihit aliud gignatur, vt vermiculos muscæ. Id magis declarāt naturæ eorum, quæ insecta dicuntur. Mula quide sterilis est, ob id ex diuersis eius partib. medicamēta tum intra corpus sumenda, tum soris applicāda ad conceptum impediendū, sterilitatemq; inducendam, excipiūtur. Muli renes à Dioscoride, splen ab Auicenna, iecur

Digitized by Google

a Sexto, aurium fordes & testiculi ab Æsculapio, matrix, & sudor à Rhasi, & Alberto, sic variæ eius partes à variis Medicis ad hunc v-sum seliguntur. Sextus sterilia multa collegit. Muli testiculi, super sterilem arborem ambusti, extincti in lotio spadonis, illigati pelli mulæ, post menstrua brachio suspensa, conceptum impediunt. Salamandras steriles Plinius credidit, nec vnquam nisi magnis imbribus prouenire, & serenitate desicere, quod ex putresactione oriantur: cuius cor circa mulieris genua gestatum, conceptum impedit, & menstrua, ita vt extinguantur, ex Kiranide. Ranæ quædam sunt, quæ per se nascuntur, conspersis tantum æstiuo imbre litorum & itinerum puluerulentis arenis. Quum ex Italiæ Neapoli Puteolos iter faceret Ælianus, ranas perspexit, quarum pars, quæ ad caput pertinet, reperebat, & duobus pedibus agebatur, altera nondum conformata, concretione limosi humoris trahebatur. Ouidius Metamorphoseon libro;

Altera pars viuit; rudis est pars altera tellus, Semina limus habet; virides generantia ranas.

Ranæ natura transfixa arundine per os, si surculus in méstruis desigatur à marito, adulterior utædi u fieri: & baculus, quo anguis rana excussa sit, parturiétes adiuvat, ex Plinio. Si mulier rana accipiet,& eius os aperiret, terq; ibi spuerit, non cocipiet eo anno, ex Costantino. Mures de terra, & imbre nascúrur in Ægypto. Macrobi⁹, iuxta Thebaidem, quu Nili cessauit inundatio, caleraciete Sole limum, multis in locis ex terræ hiatu multitudo murium oritur, ex Diodoro. Qua ex re stupent homines, quum videant quorundam anteriorem vsq; ad pectus, & priores pedes murium partem animatam moueri, posteriori nodum inchoata, sed informi, Ælianus. Deturgente Nilo musculi reperiuntur inchoato opere genitalis aqua, terræq;, iam parte corporis viuentes, nouissima estigie etiamnum terrena, Plinius. Ob id vinéti muri cor exemptum, & brachio mulieris suspensum, efficit, vt non concipiat, Sextus. Muris simo illito pubi, cohibetur virorum Venus, ex Plinio: & murium stercus subditum, fætű ex vtero mortuum expellere tiadit Hippocrates. Rubetæranæspecies, ex putredine & corruptione aliquænascuntus; immo ex cremati bufonis cinere, & relicto plures generatur. Et in Dariene prouincia noui orbis, ex guttis mancipiorú dextra cadentibus, dum itrigant pauimenta domus, illico gignutur bufones, ex Digitized by Google

Petro Martyre. Anas sepulta & putrefacta ruberas gignit: ossiculum est in dextro eius latere, quo Venus inhibetur. Macrobius serpentes in aliquib.locis criam generari dixit ex terra & imbre; quorum occursu abortum patiuntur mulieres: si prægnans mulier viperam transcenderit, abortum faciet. Anguium senecta faciliores partus facit, ex Plinio. Mullus ter in vita parit, reliquo tempore sterilis est; quod in eius vtero vermiculi nascărur, qui seme deuorant, Athenæus. Ob id mullus si vinus in vino suffocatus fuerit, & id vir biberit, rei venereæ operam dare non poterit, Terpficles apud Athenæum. Veneris incendia extinguit, & contra omnia veneficia ex menstruis mulierum auxiliatur, ex Plinio. Sunt qui coruos ore coire opinentur, vt Anaxagoras & alii Philosophi; sed satis inconsiderate, quum coruorum coitus raro cernatur: genus eorum libidinosum non est, quippe quod parum sit sœcundum, ex Aristotele: ouum corui gravidis cauendum præcipitur, quoniam transgressus aborrus asperos facit. Vermiculi in apii fœminę caulibus innascuntur:propterea eos sterilescere, qui ederint in veroq; sexu. Lampyrus vermiculus, qui æstate ex rore nascitur, in matrice mulæ alligatus, mulieri sterilitatem facit. Memini me legisse pediculos, qui humanævirgæ foramini indantur in coitu, præstare ne concipiat mulier ex eo congressu.

V beres seminum planta humanum semen adaugent;

CAP. IV.

CONTRARIA prædictis plantarum fors & códitio, contrariam demonstrat vtilitatem, nam quæ vberi semine sæcundantur, eassem Naturæ præceptione ad semen generandum, & ad sæcundandam genituram valere nemo ibit inficias:nam vt & ipse semine valent, sic prestát, vt homo genitura proficiat. Theophrastus genus sicuum, pyrorum, pomorum q; biserum dixit, & vites biseras, triseras que; & semina quo minora, eo numerosioris sertilitatis, ceu milium, erysimum, papauer, & cuminu, causam q; adiungit: Quia ob exiguitatem suum sinem consequuntur, & quod facile sit, sepe sieri potest ob frequentia; paratiora enim ad opus sunt, & ad obtemperationem ambientis aeris, propioresq; inter se sunt partes horum, quonia vno cause coheret, vt dissundi queant in musta semina, vn de tot adiute, tum presentibus, tum paratis causis, facile opus experiunt, & persiciut; ideo hæ semina sæcundiora, qua arborum sur-

cus sunt, & legumina, quam frumétacea. Verannius libro De verbis pontificalibus, selices arbores vocat, quercú, esculum, ilicem, fagum, corylum, sorbum, ficum albá, punicum malum, vitem, pyrum, cornu, & prunum, quod luxuriantem fructuum vbertatem fundant. Vitis adeo portentosæ est sœcunditatis, vr nis annua putatione coerceatur, tota se inaniat partu, & pereat pariendo; & si non prepinguis soli vbertas lacesse secunditinear, sua fertilitate absumitur: vinum ad Venerem valet; absq; eo Venus friget. Olea fertilissima est, & plus ea oleaster. Largitur & aliis asborib. sœcunditatem, per truncos persoraros traiecti oleastri ramuli sterilibus arboribus conciliant sœtus. Palladius;

Fæcundat sterilis pingues oleaster oliuas; Et qua non nouit munera, serre docet.

Dauci, filaris, & pastinacæ genera copiosum seme & densum in suis magnis ymbellis commonstrant: connatæ omnibus vires Veneris incentiuas esse. Diocles, & Opion crediderunt sisaron Veneri prodesse, ex Plinio. Tantæ feracitatis inter olera cuminú est, vt Theophrastus referat maledictis & imprecationibus satum vberius prouenire, à ww, quasi prægnans nomen manasse puto: præstat ad fæ minarum conceptú, fi vuluis indatur. Ammi cumino fimillimum; quidam Æthiopicum cuminum existimant: tradit Plinius facilius concipere eas, quæ odorentur id per coitum. Polygonum mas temina fert fub omnibus foliis turgescentia, acadeo copiosa, vt tota planta semine referta videatur, Græcis polyspermos, nobis millegrana dicitur; hæc, yt Quintilii tradunt, animalia ipfa multis numeris fæ cundiora reddit. Cratægon, ρένον χρατών, quasi semen viribus roborare dictum: Theophrastus prolificum tradit ex aqua. In corianno copiosum semen racematim dependens, multiplicibus in ramis conspicuum; genituram auget, Dioscoridis auctoritate. Nil ocimo fœcundius, cum maledictis & probris ferendum pręcipiunt; lætius proueniet, vi in proueibium abierit, qui male imprecantur, dici possunt ocimum serere; id enim qui serunt, precantur ne exeat; quo prouerbio vius est Sophron, & Demetrius Phalereus: Venerem stimulat, ideog; & equis & afinis admisfuræ tépore ingéritur, ex Plinio. Erucæ præcipue filuestri innumeri caules,& cornicula in vniuersis caulibus copiosa: cuius largiore cibo genitale semé augetur, & Venerem multiplici experimento roborat. Eiuldem virtutis linapi:

napivnde semina rosæ, cum seminibus sinapi, & pede mustelæ suspensa interramos insæcundæ arboris & parum feracis, illam mirum in modum recreat, & sæcundat. Nasturtium brumæ rigorib. & Sirii caloribus perenni sobole fruticat, mustiplici in thyrsulis semine: Venerem stimulat. Vrticæ in racemosis silamentis, villosisq; pilulis semen sundut copiosum, importuno prouentu vbiq; luxuriantes: Venerem proritant. Galion in racemosis cacuminibus copiosum affert semen, confertim aggestum: eius radice Venus excitatur. Vberi sætura laparhum sæcundatur, & præsertim siluestres ob id Africanus appensum sinistro brachio, ademptam pariendi spem restituere, restibilemq; adserre sæcunditaté. Satureiæ ramuli luculenta sætura decorantur: marcescentes coitus stimulat; quare a Satyris nomen traxisse eam comminiscuntur, & alia quæ tæder referre.

Animalia multi seminis ad Venerem conferre; CAP. V.

D'etiam in animalibus experiemur; quæ enim femine abundant, multumq; in coitu excernút, & pluries paucis horis eundem explent, vel cum protităt genitalia membra, foris profluat; vel fœminarú voce exaudita femen emittant, vel fi fæminis careant, feminis abundantia inter se Venere abutantur, præstant ad semen genitale in viris augendum. Exempla erunt: Equus animalium omnium falacissimus:equa enim & mulier grauidæ solum coitum patiútur,ex Aristotele : coitus tépore è suis genitalib.humoré emittút simile:n geniture, quem hippomanes multi appellant: expetitum venereis veneficiis: equini testiculi aridi, vt potioni interi possint, coit stimulant, ex Plinio. Ad Veneris libidinem inflammatissimus est aper, ceruicis letas inhorrelcit; ípumus fundit ore, efferuentem ípiritum anhelar, coeundi furore ardet, quod si fæmina coitum refugit, fernidis stimulis incirat⁹, aut vi ipsam expugnatam init, aut mortisan interram dentib. abiicit, ex Oppiano. Sues efferatæ libidinis emittunt id, quod apriam vocant, vt equi hippomanes: Fel aprinum coitum stimulat: sic medulle suu hauste, ex Plinio. Procliuis in Veneré passer auicula est, vt in prouerbiú abierit, passare salacior, geniturain emittit non folum cospecta fæmina, sed eius voce etia exaudita, ex Athenæo & Eustathio: adeo seminis copia valet, vt septies in hora fæminā ineat,copiosim,confertumq; semen emittens,ex Oro. In iora vigesies coit, alii in die trecenties. Terpsicles eos, qui passerib.

A (2)001

in cibo vtátur, ad res venereas ait procliuiores fieri: Oua passerum adrem veneream promouere dixir Auicenna, cadem Ælianus & Marcellus:cibarium ex capitib.passerum, & maxime masculorum, adiquar ad coitum, ex Rabbi Mose. Coturnices non modo astantibus fæminis, sed audita voce, semé emittere; & si contra eos speculum posueris, ad imagine suam, quæ inaniter speculo repræsentatur, semen profluero; causamq; esse in animo passionem coitus, ex Athenæo & Eustathio habetur. Dum fæminæincubant, mares sælibes inter se pugnant, victus victoris Venerem patitur, Plinius ex Aristorele. Gesnerus medicus adipe coturnicis cum pauco elleboro ad vim amoris excitandam membra pudenda inungit;& oua testib.inuncta, voluptatem inducut, & pota libidinem augent. Salacissima perdices sunt; dum incubat sæmina, marem nó admittit; ob id mares, oua, quæ conceperint, proruunt, ne fæmina incubet, ex Aristotele, Plutarcho, & Athenzo. Cœlibes rumultuant, pugnamq; inter se conferunt, victus in pugna, posteriorem Venerem patitur, ex Aristotele, & Alexadro Myndio perdicis caro Venerem promouet;sic &oua in cibo sumpta; Aetius, & Auicenna eos, qui re venerea vii non possunt, inter cætera perdicum ouisvescatur confulit. Genus gallinaceorum copia libidinis gaudet. Clearchus scriplit gallinaceos non modo quum viderint fæminas lemen emittere, sed etiam quum earum vocem exaudierint, alteri mari coitum fine pugna non permittir, nec finis pugnæ fæpe commorientibus. Dimicant inter le desiderio fœminarum,&victus aliquando nefariam paritur Venerem, Plinius ex Trogo. Sed Theophrastus agreftes libidinosiores esse, & statim à cubili velle coire : galli caro subftantiam auget, & genitali semini adiicit, ex Simeone Sethi; & gallorum telles ad rem veneream robultiores reddut: li equa marem no patitur, gallinaceo fimo cum refina terebinthina trito, naturalia cius linătur; ea res accendit libidinem, ex Anatolio: dextrum testemarietina pelle alligatum Venerem cocitare scripsit Plin. Struthiocameli multum coeunt, multumq; femen excernunt; eius caro coitum promouet, ex Auicenna. Anima capris, quam ouibus ardentior, calidioresq; concubitus; semperque hircus ad coitum feruens propter seminis copiam; seprimo die postqua editus est, coire incipit: & quamuis semen sterile emittat, omnium maturissime quadrupedum aggreditur coitum, ex Æliano. Immodicus libidi-

nis, dum adhuc vberibus alitur, matrem stupro superuenit; celeriter senescit, quod immatura Veneris cupidine pueritia temporib ex haustus sit; herbæ, quam orchinvocant, radicem in lacte caprino vir1 in Thesfalia bibunt ad stimulandos coitus, ex Dioscoride. Cerui tétiginis rabie efferati fæuiunt, certant pro fæminis, seq; mutuis vulneribus, vel mortis periculo, conciunt, foeminæ flagrantis admissarij contentissimum imperum vix sustinent, propter rigorem genitalis; dum libidinibus indulgent, totos dies ad coitum incubunt: si rauri ad coitum torpeant, genitale ceruinum terens, & læuigans vino pudendum tauri, atque testiculos inungunt, confestim vel ad infaniam víque pruriunt in Venerem, ex Xenophonte, & Quintilijs; quod quidem haud in tauris duntaxat, fed etiam in animalibus • cateris, ipfoq; hominum genere similiter possit vsuuenire: testiculi ceruini ficci, & potari concubitum excitant cum voluptate, ex Sezto. Columbæ, seminis vbertate crebro in Venerem ruunt, semestres incipiunt Venerem: hoc peculiare, quod in coitu, nisi prius osculentur, mas non ascendit; & Veneri sacræ sunt: Venerem concitant lutea ex ouis quinque columbarum, si admisto adipis suilli denarij pondere cum melle forbeantur, ex Plinio; ex eorum elu femini genitali,& sanguini adijci crediderunt. Simeon Sethi,& R.Moses:cerebella coitum promouentibus admiscent recentiores nonnulli; fed ego puto copiofius fumpta magis ad rem conferre, quam in medicamentis parcius admista. Hirundinem sæminam eriam libidinis imagine concipere scribit au cor de Natura rerum: genituram auger exLullio.Polypi se complexi longo tempore coitum abfoluunt;Oppianus fcribit longo coitu ita debilitari, frangiq;, vt vires omnino deficiant; eamque ob causam in arena iacens, præda fit reliquis pifcibus, quos antea nullo negotio deuorasset: Venerem irritare dicuntur, & præsertim moschatuli.

Plantarum radices prole carentes, hominibus prolem denegare; CAP. XVI.

SVNT & plantæ non vniusmodi, sed multiplicis generationis; aliquarum substantiæ radix inepta est ad generationem. Theophrastus: plantarum quædam nullam sursum proferre sobole poseunt, vt cupressi, pini. Et aliæ, quæ natura siccæ sunt, & meatu conduntur rectissimo, vnicaque radice inhærent, ipsaque alte descen-

Aa 3

dente:humiditas enim, quæ pauca est, absumitur in arborisproceritatem, ob meatuú infignem rectitudinem; & radix, quia recta, in profundum acta est, tam exiguo donata est alimento, vt vix sibiexcubet; ob id no sobolescir, neq; prodigat in stolones, vt abies, pin?, larix,palma. Quidam his cedrum & cupressum adnumerant. Sunt & oleofæ arbores, quæ cærerarum infitiones respuunt, & reliquarú confortium aspernantur, quæ pinguem resinam, aut picem collachrymant:nam & querc⁹ bona pyra afferre vifa est, & platanus poma, & mala punica pyrus: in picea vero & pinu insitus termes comprehendisse negatur; quia pingue quippiam cauato vulnere, & oleaginum plorent : faces quoq; indidem oleosum refundunt humo-- rem, splendescitque in ijs pinguedo, sicut eriam præpingues hominum, corpulentioresque filis progignendis inhabiles, ineptique; alimentum enim in vniuersum corpusabit, nec seminaria subsistit vlla superfluitas. Id ipsum non latuit Phytoptam; vnde quæ vnica radice nituntur, corpore bene habito egregie augescentes, pinguesque; nec fruticant in stolones, nec fructus serunt, vel ingenerosos, neque alienos partus alunt, ve cupressus, picea, pinus, strobilus, & similes. Cupressus detracta coma, rescusso; cacumine demoritur; nec ex ea quicquam, perinde quasi esset combusta, repullular; sobolem nullam profert, ob id Ditisacra, & funebrisigno ante domos poni solita, ex Plinio: succo est amarissimo, eiusdem generis cum cedro, & fabina, quæ atocia inferunt. Cedrus ex eodem genere, vt diximus, & concipere prohiber, & conceptum extrahit partum. Pinus & picea sussitu partus eijciunt, ex Dioscoride. Sabina caret sobole, ob id Plinius sola propagine, & surculo nasci posse dixit: hausto succo, & suffitu etiam abigitur partus, ex Galeno. Brassica ex radicibus non repullulat in sobolem; & falsum est, quod Theophrastus dixerit, sobolescere: supposito pessu, partum vitiat: flos à conceptu in vellere subditus, idem facit.

Paucifera animalia proli inimica; CAP. VII.

On falacia, pauciferaq; animalia & cocumbendi vim hebetat, & conceptum impediunt. Hæc transacto veris tepore, nulla tentigine molestantur, parcius coitu vruntur, castiusque viuunt. Taurus decurso breuiter lasciui ardoris spatio, ratione quadam à coitu abstinet, salax non est, ex Aristotele: post vaccæ conceptum, aunquam cum illa coit: quamobrem virum fortem, eundemque

temparatum Ægyptij significaturi, taurum pingunt, ex Oro: genitale rubri tauri aridum, tritum, & præsumptum mulieri aurei pondere, fastidium coitus affert, ex Rhase. Testudines fæminæ incredibiliter odio habent maritos, quod haudquaquam eis similiter, vt cæteris bestijs iucundus sit coitus, tam maximum dolorem eis affert, quum maris os aculeatum, & inflexibile fæmina intolerabilis dolo: is sensu afficit: quamobrem dentibus inter se pugnant, quod hæc infestum coitum effugere contendat, ille inuitam tam diu conuellit, quoad robore victam subegerit: squamæ è summa parte derasæ, & in potu datæ, Venerem cohibent. Palumbi ex auibus castissimi funt, mas & fæmina tanquam nuptijs alligati mutua consensione adeo stabili, certo connubio per summam castimoniam adhærescunt, vt neuter alienum cubile attingat. Si impudico amore capti, ad alienam vxorem oculos adiecerint, eos reliqui circumsedentes mares discerpunt, & fæminæ fæminas, ex Æliano. Contra Venerem valent. Martialis ob id:

Inquina torquati tardant , hebetantg₃ palumbi, Non edat hanc volucrem qui cupit esse salax.

Facunda plantarum radices facunditati subministrant; CAP. VIII.

DOSSVMVS etiam non imbecilla coniectura augurari plantas illas, quæ vel imo cespite, vel radicibus longe, lateq; subtus tellurem reptantibus creberrimo & numeroso reptatu multiplices stolones, vel culmos felicius fruticant (vt ex Naturæsatagentia credere fas est) ijs homines commonere, humanæ proli cauisse, vt suæ consulat propagationi. Commonstrant idem bulbi omnes fere, è quorum radicibus vndique ambientes bulbuli squamatim compacti in numerosam sobolem prodeunt; se propagant enim alijs arque alijs bulbis, noua prole succrescente. Plantæ solitudo, vel sobolis circa radices viduatio, ex siccitate est (Theophrastus inquit) quæ inepta est ad generationem; sed stolonum feracitas ex humiditare. Præterea radicis flexuositas, & suspensio proportioné multarum radicum habet; quia ex dorso ipsarum sinuationum se proferunt germina, succus in contortis partibo diutius immoratur, cocoquiturq; magis, immoraturq; ob operofiore motum. In superficiarijs radicibus est natura facilitas; tum quia coquuntur aere

A2 4 600 k

& sole, tum quia tenuis soli crusta facile cedit; & cum coffuxerit eq fuccus, coit facilius vi Solis, arq; habilitatem recipit ad stipitis formam induendam. Laurus flexuosa radice est, longa, & suspensa, pyrus, prunus, punica, olea, & vitis, atq; per summa cespitum apricantur. Vițis ergo & olea numerosam stirpium molem circa caudice procreandi vim obtinent. Ex vino moderato libido, & fæcunditas; ex vtraque tam multa proficiscutur remedia ad Venerem, vuluas, conceptus, vt mirari possis, vel per se sola, vel cum aliis mista, & neminem enumerare posse existimo. Theophrastus palmas esse dixit, quæ humiles vocantur; hæ à radicibus succisæ repullulat, succrescente quotannis noua asparagorum similium turionum propagine: & in Sicilia tales proueniunt, cephiliones incolæ vocant, circa radicem maxime fruticofæ: Venerem comestæ valde conciliant. Asparagi fœcunda pullulatione è cespite suo turiones emittunt: Plinius Venerem stimulare dixit. Vegetiorem carduum radicibus quamplurimæinolescunt soboles, vr ex vna stirpe ingentia carductafiant, plurimæque hortorum areæ ea stirpe pubescant: venereis desiderijs obsonantur, vt ex Hesiodo & Alczo Poetis diximus. Sunt & geniculatæ radices, vt arundinum & graminum, quæ ex geniculis, tanquam fibris innixæ corradicantur, & supra terram pullulant. Harundinis geniculata radix, multis articulis,forcunda stirpe, vt quæ etiam vel adusta, vel recisa lætius numerosipsque renirescant: recens trita, & in vino pota Venerem concitat, ex Plinio, Galangæradix geniculata, internodijs quibuídam reflexa: Venerem mouet. Thrasi bulbosæ radices cyperi modo, crebra pullulatione filuosum circa cespitem efficiunt: venereis potionibus admiscentur. Frumentaceo generi geniculatæradices, nec vllum, quantum triticum sobolescit ab radice, vt ex vno grano in multiplicem stipulam, & spicas excrescat, ex quo nobile alimentu ad corpus roborandum, alendumque, vt fine Cerere & Baccho frigeat Venus. Post trinicum sobolescit lolium: si cum polenta, thure, & myrrha suffiatur, aut croco; conceptionem adjunare dixit Dioscorides. Ceparum genus exadgerminantione procreatur, vt Aristoteles dixit देश गर्ड कवलु Bhasaver, tertio Generationis animaliu. Circa radices in complures radiculas, siue nucleos coagmentatur, ac inde in multiplicem fobolem excrescit. Theophrastus ait: Radices suo latere germinant, pluresq; redduntur, vt in bulbis, gethyis, scillis,

scillis, & alijs quibusdam: ob id Dioscorides bulbos omnes Venerem stimulare dixit, & Martialis:

Cum fit anus coniunx, cum fint tibi mortua membra,

Nil aliud bulbis, quam fatur effe potes.

Cepa genitale semen gignit, ex Simeone Sethi. Plinius allium Venerem stimulare dixit, potum ex mero. Porrum idem esficere ex Dioscoride habemus; sic scorodropason, vtriusque vires allij, & porri, ex eodem, & crocum. Asphodelo subiacent numerose radices bullose, vrque octoginta simul coaceruatis sepe bulbis reperiantur, ex Plinio. Venerem concitant vino & melle perunctis, vt bibentibus, ex Plinio. Ari minoris radix quamplurimis stipata sibris, & oblongis rotundis radiculis, que omnes caules promunt: dracunculi vires habet, ex Dioscoride, qui appetentiam coeundi concitat.

Facunda & multipara animalia ad facunditatem & conceptum valere; C.A.P. IX.

E ADEM Naturæsimilitudine ex sæcundissimis animalibus oci-tur spes nobis, & plausibilis persuasio ad sæcunditatem in mulieribus excitandam, conceptionemque, vuluam, matricem, coagulum vel cerebrum; accipiendo, edendo, vel alligando. Animalia fœcunda, vel paucifera ex partibus fœtum nutrientibus cognoscemus. Aristoteles Animalium libro dicit: multipara animalia sunt, sus, canis, & lepus; paucifera leo, & equus. Ratio est, quia illa cellulas multas habent, & totidem formandi loculamenta, quib' impleri cupiunt, Democritus eandem affert rationem. Exempla erune ciusmodi. Sus numeroso partu notatur, cum Aristoteles ad duodenos víque prouenire dixerit; alijs, atque alijs partibus anni fætæ & coeunt, & luxriosæsunt: axungia porci partus in abortus vergentes nutrit, collyrij modo subdita, ex Dioscoride. Multipara canis est, vsque ad duodenos, vt sus, sæpius coit, & sæpius parit, impletur vno initu, quod in furtiuis maxime constat initibus, ex Aristotele: maturos conceptus concitat caninum lac potum: membrana, vel è partu secunda, quæ terram non attigerit, partum educit.Lupus, vi canis multipara, aliquando víque ad decem procreat: carnes lupi edisse parituris prodest, aut si incipientibus parturire, sit uxta, qui ederit, ex Plinio. Oues fœcundæ funt, & coeut quamdin

Digitized by Google

viuunt, multiparæque sunt. Eodem modo & capræ trigeminos, & quadrigeminos edunt. Eiusdem generis dorcas: mulier, & concipiat, dorcadis, hædi, & leonis coagulu, & fel cum agnino sanguine,& adipe medulla canina, nardino,& rofaceo oleo commifce,& post purgationem subdito, ex Aetio. Facile concipiunt & pariut anferes, prohibenturque suos partus excludere, quod ipse suos partus alant; nam à gallinis melius excluduntur, & nutriuntur: ob id oua furripiunt, & gallinæ incubanda dant, ipfæq; pariunt, donec rumpantur, ex Columella, Palladio, Plinio, & Quintilijs. testes anserum ii comedantur, ad mulierum fobolem procreandam facere scripsit Simeon Sethi. Et Hippocrates libro De sterilibus, medicamenta quædam cum adipe anserino, vel ouillo bibenda mulieribus aborrui obnoxijs præcipit. Lepores dum vtero ferunt, superfætant, habent lac prius quam pariant: & à partu repetit coitum, & à partu adhuc concipit fœtum, vt diximus: matricem leporis ficca, tere,& da potandam, quando mulier fuerit à menstruis purgata, & concipiet: vel leporis vterum frige, tritumq; assidue propina, habet eandem vim leporis sanguis, Galenus in Euporisto: conceptum leporis vtero exemptum his, quæparere desierint, restibilem sæcunditatem afferre putant, sed pro conceptu leporis saniem viro propinat, ex Plinio. Cammari multa oua pariunt, & facile concipiunt, ad conceptus valent; idem & de polypo dicendum.

Plantas aliquibus partibus carentes , membris nostris ipfis refpondentibus maxime obeffe; CAP. X.

His proxime accedunt stirpium aliquot genera, desicientiŭ vel folio, vel radice, vel alijs partib, eadéq; ratione membris illis nostri corporis respondentib. infesta, noxiaq; sunt. Doctiores extra aleam Medici, qui ex incommodis sciunt elicere comoda, & vtilitates, ijs pro varijs doribus vtuntur, vt dum obesse nituntur, prodesse possint. Exempla succurrunt aliqua, quæ nobis, alijsq; felicissime successerunt. Fungi, ex Theophrasto, store, folio, semine, cortice, medulla, neruo, & vena carent, ob id quaplurimis nostri corporis partibus offendunt: si prope ipso venenosa adfuerint, nature cognatione absumunt: vtpote si iuxta suerit serpentis cauerna, caligaris clauus, ferri aliqua rubigo, vel panni marcor, omnem succeum, ac venenum conuertunt, decoquatque; vt quos intus nigris,

Digitized by Google...

ant liventibus membris horrere videamus: pituitam gelidam, noxioq; succo inuictam pariunt: largius sumpti periculum pariunt, zgrius concocti strangulant, aut choleram mouent. Galenus proxime ad deleteriam, enecantemque facultatem, & putredinosam habere dixit. Carent, vt idem ait, tubera cortice, medulla, neruo, vena, caule, flore, & nullis radicibus, nullisq, fibris innixa. Constat terræ saginam in id malum conglobari. Scripsit Diphilus inueniri nonnulla, quæ fungorum modo strangulatus excitent: Auicenna air, atrabilaria esse, & humores gignere magis quam cætera fungorum genera, quo fit, vt frequenter deuorata, apoplexiam& paralysim concitent; ad hæc concoctu contumacia sunt, & ventriculu aggrauatia. Plantas sine folijs Græci ਕਿਆ ਅਕ dicút; causam dat Aphrodiseus, quod sui corporis foramina spissiora habeant, arctioraque, carumque vis constipare, ex qua pilis ortus denegatur, sicut dixim de spadonib.in humana Physiognomonia, noxie igitur erunt plan-tæ.Iuncus capitis dolores facit; sparthion virgas fert sine folijs:purgat per superna vehementer, ellebori vice; Plinius animalibus noxium dicit; genista eius species turbat ventriculum, & obest cordi, ex Galeno. Orobanches cauliculus sine folijs, inter legumina nascens, strangulat, vnde orobanches sibi cognomentum vsurpauit: leguminibus addita coctionem accelerat. A Theophrasto limodorus dicitur: dum ipsa perdere extoto nititur, orobanche eadem & euscuta Arabum, cassyta Plinij, floribus vidua cernitur, etfiradicibus nascitur, destituitur illis, & alienis in ramis viuit, vnde fame arbores strangular, & exinde nomen; nam vicinos frutices continuis implicat orbibus; gaudet summatim euagari, eosque tam spisso irretit contextu, vt cacuminibus insidens, tanta mole oneratas arbores ad terram deturbet, vel continuo alimenti suctuad tabem, vel strictis laqueis strangulet: cui inhæserit, quas compedibus illigat, vt nec vinctum facile possit extricari: in vino adiecta temulentiam inducir,&Mesues addit lienes extenuare. Hedera etia destituta radicibus suis super arbores viuit, irrepit, amplectitur, & strangulat eas: neruos tentat, & poti corymbi corpu: infirmant, mentemque turbant largius sumpti, concipiendi spen adiműt,partusg; extrahunt; lachryma psilothrum est,dentes fran git, & lienes minuit. Tencer teucrion inuenit, spargentem iunco tenues, & folia parua, asperis locis nascentem, austero sapor,

nunquam florentem, nec semen gignit: minuit lienes: conftatque sic inuentam, quum exta super eam proiecta essent, adhæsisse lieni, eumque exinanisse, narrantque sues, qui radicem eius edunt, sine splene inueniri. Tamarix imperfecta est, vt diximus; etiam liener perdit. Salix supra memorata ileosos desiccat. Sunt & herbæradicibus carentes: ob id datum his à Natura, vt non nisi alienis arboribus valeant prouenire, vt viscum, polypodium, dryopteris. Supra enim diximus radices ventriculo respondere, lieni hepati, & similibus visceribus, quæ attrahunt, concoquunt, & distribuunt ramis alimentum, & ijsdem membris officiunt, stomachum subuertendo, nauseam faciendo, & lienes minuendo. Viscum Theophrastus in quercu, terebintho, alijíque fructibus innaíci tradidit; Dioícorides lienes extenuare dixit. Eadem natalia polypodio,& dryopteri, nam polypodium in vetustis caudicib, & præsertim quercuum, & petris inhæret: Mesues dixit ventriculo nocere inconco do humore. Idem de dryopteri.

Animalia aliquibus membris deficientia bumanis eisdem respondentibus esse obnoxia; CAP. XI.

L ADEM ratione ad animalia transeundo, si aliquibus membris L'defecisse videmus, eadem nostris membris aduersantur. Præfrantiores medici, vt diximus, qui ex damno vtile excipiunt, vt attenuare, destruere, & annihilare cernunt, ad tumores, infarctus, & excrescentias vtuntur, vnde multa, & optima familiaria medicamëta nobis comparantur; & primo à sanguine incipiemus. Animalia quæsanguine carent, sanguinem fugant, sistunt, & destruunt. Sanguine carent mollia: polypi sanguinem atterunt, excernuntq; per hemorrhoida, eumque sistunt, ex Plinio. Vniones in cochyliis nacuntur, quæ sanguine carent; menses sistunt. Purpura ad eadem valet. Rana non alibi sanguiné quam in oculis habet, ex Oro; sanginem sistit, ex Dioscoride & alijs. Sic Stellio ad dysenterias, cochleæterrestres,&nudæ. Talpa collum prope nullum habet,quia nter anteriora crura breuissimum: colli tumores exterunt omnes, quippe caput præcifum,&cum terra talpis exuta,tufum,digestumque in paxillos pixide stannea, delet omnia, quæ collo intumescut, capostemata vocant, de iecore & pede refert Plinius, de corde Olivarius. Caret collo raia: pungi piscis eius, qui raia in mari appellatur,

fatur, officulo de cauda (id est, aculeo: nam inter raiarum genera est vnum aculeatum) ita vt non vulnerer, strumis prodest, faciendum quotidie, donec percurentur, Plinius docet. Rana collo caret.

Ouidius; Terga caput tangunt : colla intercepta videntur.

Anginas & tonfillas abolet decoctarum ranarum exaceto fuccus, ex Plinio. Rubeta eiusdem generis, cocta, & pro emplastro cynanchicis imposita adeo iuuat, vt cito eum liberet. Narrat Cardanus lhoc remedio hominem in vltimo constitutum liberasse. Strumas delet certissimo nostro experimento: decoquitur oleo rubeta, donecterria absumatur olei pars,& rubeta extabescat,& conuertatur in oleum, corium, & offa nudentur, & cum oleo per stamine u pannum percoletur:vnguento sic parato, vngatur pluries collum. Serpentis corpus videtur collo carere à capite ad caudam: increscêtes ftrumas reprimut viperæ, ex Dioscoride; & viperæ laqueus, in quo fuffocata fuerit, collo appenfus, magnum fane amuletum contra anginas; factas sanat, & ne fiant, prohiber. Anguinea ceruice testudo est, ex Pacuuio; iure in cibo sumpra, strumas è collo discurit, quod idem faciunt oua durata, illitaque. Cancri ex melle triti strumas discutiunt: Marinus lepus si imponatur, celeriterque amoueatur, ad strumas valer, ex Plinio. Pisces collo carent, maior fere eoru pars ad strumas valet, vt menarum capitum cinis. Scari iecur ad parotidas, sicostrea ad tonsillas & strumas, ex Plinio. Quæ dentibus carent, eisdem medentur, eos destruendo. Pastinacæpiscis os sine dentibus, aspera solum maxilla, cuius radio dentium dolor mitigatur, quoniam os frangit, & guocat. Dioscorides; pastinacæ radio scarificare gingiuas in dolore dentium vtilissimum: cóteriturg; is, & cum elleboro albo illitus détes sine vexatione extrahit, Plinius. Testes nulli piscium, necanimalium pedibus carentium intus forisve, exceptis delphino, & vitulo marino: Ad inhibendam Venerem fere omnes valent, vt torpedo, immo & coceptum destruunt, vt serpentes. Mullus si vino suffocetur, & id vir biberit, rei venerez dare operam non poterit; inquit apud Athenæum Terpficles; & fi ex eo biberit mulier, non concipiet: & quia philtra mulieres cum menstruo parantad Veneris incendia, ob id omnibus venesiciis & menstruis mulieru auxiliatur, author est Plinius. Hegesander mullum in Dianæsacrificiis circumferri scripsit, ob castitatem. Rhombus íplene carere videtur, latitat enim inter intestinorú ípiras: lieni

medendo viuus impositus, deinde remissus in mari, mire valetex Plinio. Felle caret asinus, vt solipeda omnia, sanguis & simus regiu morbum tollut, ex eodem. Equus folipes felle caret: sanguis equini pulli,& fimus ex vino eum tollit, ex Plinio. Elephanto iecur fine feile, incifa tamen parte, cui fel adhærere folet, humor felleus exit, Aristoteles. Non ad iecur, sed ad pectus situm est, Ælianus:prodest ictericis, ex Agricola: & nos propulsauimus multories ex ebore, croco, tritico & vino Aminæo infusis, mane quotidie propinatis, icteritiam mirabili successu. Capra fel non habet, ex Plinio; eius fimus valet ad aurigine, ex Galeno. Aliquibus in locis ouibus non est fel, vt apud Chalcide Euboicam tradit Aristoteles: aurium sordes cum myrrhæ momento resistunt morbo regio, etiam stercus, ex Plinio,&Rhase; vellera cum sulphure viuo, ex Sereno. Columbam felle carere traditur, vt ex Oro habetur, in dorso, Galenus vesicam nó habere, sed alibi: cinis plumarū, aut interaneorum palumbium ad cochlearia tria, resistunt morbo regio. Passeribus aliis intestino, aliis ventri iungi, ex Aristotele: cinis sarmentitius crematorum cochlearibus duobus, morbo regio resistit, ex Plinio. Animalia, qua intestinorum anfractibus carent, sed vno intestino laxo vtuntur, colica laborare non possunt, ob id medetur colo. Anas intestinum laxum haber, quin etiam vorax : visa anate intestinor u dolor sedatur in bobus, ex Columella, Plinio, & Vegetio. Offifragæ aues votaces, quarú pars colica laboranti alligata, à morbo liberat, ex Marcello.Columbæ &paiumbi ad colicos affectus valent.Harpæintestinum si triduo dabis in potu, vel assam in cibo egrotanti, perfecte sanabis; sic & aquila, & eiusmodi similia. Vespertilionibus etsi pedes sint breues, & imperfecti, semper enim aut volant, aut toto corpore iacent, aut digitis alarum adhærent ædificiis: incocti cum lini femine, ouis oleo, cera, bulbo, & stercore toll ut podagram. Hirundo vt pedibus valet, ita pedibus degenerare videtur, ex Aristotele: sanguis podagras lenit, ex Tralliano. Pisces pedibus carent. Fere omnes ad pedum podagræ dolorem tollendum valent. Aues lacte carent: nulla ex anibus remedia habet ad lac generandum.

Multifera planta ad conceptum, & fæcunditatem conducunt; CAP. XII.

POSTQVAM in fœcundarum arborum sermonem incidimus, prius quam ei coronidem imponamus, de variis quercuum fru-

stibus loquemur, nusquam alioquin opportuniorem locum nasturi in vniuersa plantarum historia.

MVLTIPLICES quercus fructus hac tabella oftendimus; quatuor gallarum species, vniones super frondes, cirros, capillos, fungos, monstra, agaricum, & fungos circa stipitem, viscum, & similia. Infra capillos, cristas, tauri cornua, & mutonem, vt mutuas similitudines contemplerus.

Multiplices & monstrificos, fœcundo prouentu, producit partus, radicibus, ramis, surculis, & foliis ipsis, vt in tota plantarum familia nulla fœcundior, nulla mirabilior apparear, necvlla, in qua magis summi Dei benignitas reluceat. Sed hos fœtus singulos suis dotibus pollere, & plura præstare, qua maiores nostri descripserint, nemo est sanæ metis, qui ambigat. Theophrastus scripsit quercum præter fructum, alia quoq; omnium copiosissima gignere. Plutarchus Chæroneus inter siluestres arbores fructu bellissimam, & fæcundiffimam, & inter vrbanas validiffimam dixit, vt alites, feræ, & ferarum princeps homo iis vesceretur. Putauit antiquitas quercum prius, quam homines Deum generasse, tam necessarius erat eius hominibus fructus: ynde Arcades, qui omnium primi è terra orti gloriabantur, cum quercu cognationem habere dicebantur. Vocabatur olim reguspus, quasi vetus quercus. Hestodus dicebat Deos instis concedere, vt hominibus quercus excelsis ramis fructus daret, in mediis apes habitarent, quæ donarent mella. Socrates per quercum, tanquam Deum deierabat: proptet venerationem antiqui Deo sacram secerunt, qui ex hacprimum arbore vitæ causa, primi glandibus vescetentur. Italia querno folio assimilata est, ve omnium terraru alumna, eadem & parens Deoru numine electa, cunctarum gentium in toto orbe regina, omnium arborum prastantissimæ, & nobilissimæ adæquaretur, ex Plinio. Nec omittenda est in ea re Galliarum admiratio. Nil habent Druidæ(ita enim suos appellant Magos) visco & arbore, in qua gignatur, sacratius. Iam per se arborum eligunt lucos, nec vlla sacra, tine ea fronde conficiunt, vt inde appellati quoq; interpretatione Græca possint Druide videri. Enimuero quicquid adnascatur illis, è cœlo missum putant, fignumque esse electa ab ipso Deo arboris. Ab huius prastantia,& villitate Dryades, & Hamadryades nominatævidebantur, quæ quereus genij erant. Sed videamus tanta fætus luxuria, faciebus & figuris, quadamtenus rem exprimétibus, quid occultarum virium nobis portendere possit. Theophrastus robur omnium copiosissime, præter fructum, alia gignere dixit. Nam gallam paruulam, atq; alteram refinosam & nigram, quin & quædam veluti mora, ni distaret arida duritie; sed hoc admodum raro; iam aliud producit effigiem coli repræsentans, quod quum fuerit persectum, tauri caput is miratur, fructus intus nucleis oliuz similis. Et alibi de cerro. Quod Dight Zed by Google autem

autem penem quidam appellant, branchiis simile, cerrus sola producit cauum, muscosumque cubirali longitudine pendens, ceu villus lintei prolixum: nascitur id è cortice, non è surculo, vnde glans; nec è gemma, sed è latere supernorum nodorum. Parit & aliam inutilem pilulam cum capillo, tum tactu, tum gustatu melligeno succo vere inficientem. Fert & hoc quod pilon appellant, id pilula est, nuci haud absimilis, intus habens sanuginem quasi fungorum, lucernarum luminibus aptam:nam & fine oleo flagrat, sicut galla nigra. Creant ad hæc alæramorum eius pilulas, sine pediculo sessiles, & versicolores. Enimuero quidam vmbilici candicant, cæteris varietas dispergitur. Media cocci rubore punicant; apertis amara, putris, & nigricans subest inanitas. Profert & rubentem lapillum, fed frequentius aquosos nucleos albicantes, & translucidos, in quibus & pumices nascuntur, indurescentes gallæ modo; vbi ad initum incrementum venerint, iis foliis à tergo adhærent. Nascuntur è foliis & aliæ conuolutæ pilulæ compressæ, atque oblonga in folio rubentes, hac enim muscas interdum intus continent. Venitq; víque ad iustum incrementum in modum leuis paruulægallædurescens. Fert & robur cachrym; ita vocatur pilula, in medicina vrendi vim habens, postquam folia decidere, hieme durans. Tam multiferum est robur, vt viscum & mella panat, vt author est Hesiodus; constatque rores melleos è cœlo cadentes non aliis magis infidere frondibus. Fert boletos, fuillos, gulænotifilma irritamenta, quæ circa radices gignuntur. Promit etiam vt aliæ glandiferæ agaricum, fungum antidotis efficacem. Omnia hæc adduximus, vt feracissimam esse quercum omnium arborum existimemus. Iam diximus glandem ad Venerem valeie. Fæminarum conceptioni adiuuare vifcum narrat Plinius, fi omnino secum habeant. Remanet nune ad cæterorum animalium fæcunditatem valere demonstremus, quod iudicamus ex capite taurino illo, iam dicto, quod clarius & Plinius indicat. Est autem id rarum admodum inuentu, & repertum magna religione petitur, & ante omnia sexta Luna, quæ principia mensium annorumque his tacit, & seculi post tricesimum annum, quia iam virium abunde habeat, nec sit sui dimidia. Omnia sanantem appellantes suo vocabulo, facrificio, epulisque rite fub arbore præparatis, duos admouent candidi coloris tauros, quoru cornua tune primum vincian-

Bboogle

tur. Sacerdos candida veste cultus arborem scandit, falce aurea de-1 metit, candido id excipitur sago, tunc demum victimas immolant, precantes, vt suum donum Deus prosperum faciat his, quibus de-derit. Fœcunditatem eo poto dari cuicunque animali sterili arbitrantur, contraque venena omnia esse remedio. Quod ex gallinacei crista etiam diximus indicari.

Viuipara planta fœcunditatem praftant; C A P. XIII.

Nova, nec vnquam fatis laudata ratione, fumma Naturę benignitas fœcunditate præstantes plantas indicat, quæ in fructib. animalia gignunt, vt vere viniparæ plantæ dici possint; immo & quamplurimæ extant philosophoru animaduersiones, quum animalibus plus solito abundauerunt, eum annum & fructuum, & humanorum partuum feracissimum futurum. Inter cæteros quercus fructus, diximus super foliis tergo adharetem pilulam ferre candidam, aquosam, dum tenera est; hæc enim muscas interdum intus continet, veniensq; ad incrementum iustum, in modum leuis paruulægallæindurescit,ex Theophrasto, à quo Plinius: Fert quercus & in folio aquosos nucleos candicantes, & translucidos, quandiu molles fint; in quibus & culices nascutur. De eius fœcunditate iam diximus supra. Præterea illud peculiare sibi vendicarunt maiores quercus gallæ, quod si aperiantur, quæ integræ sunt, muscam, araneam, aut vermiculum întus habebunt. Si muíca volat, futuri belli presagium; si repit vermiculus, carentia annone; si aranea, pestilentium morborum annum. Ficus & culices gignunt, egrediunturq; è pomis caprifici, putrescentibus eorum granis, cuius indicium afferunt, quod postqua euolarunt, grana sicubus nulla penitus insunt Est & alterum centrina genus vocatum, quod ocioie viuit, quemadmodum fucus interapes, & quos ex altero genere sua poma ingreffos aspexerit, protinus necat, & folium culicem gignit, quum copiole fructificat, vt vlmi folliculis genus quoddam bestiolarum innascitur, quod enipes appellatur, qui cum ficis gignitur, ficariosillos culices denorat. Ficus iuuenum vires auget, ob id ante athleta hoc cibo vtebatur: vtile ex decocto earum fouere fæminas, ex Plinio, ex Dioscoride ad muliebria fomenta. Terebinthus fert nucamenta quædam caua, ceu folliculos, vlmi exemplo, in quibus ant-Digitized by Google

malia, quasi culices erumpunt, cornicula rubentia promit, caprarum similitudine, in quibus culices dicti concluduntur, ex Theophrasto. Est & Indica terebinthus, nostrati similis, fructus diuers, similes amygdalis, apud nos pista ea dicuntur: Plinius terebinthum Venerem excitare dixit; & pistaceis ad cociliandas coitus vires frequenter vtūtur. Vermis in albuco gignitur, qui in aliud animal volatile, storidumque transsiguratur, quod quum herba store incipit, eroso statim operculo euolat, ex Theophrasto: vt diximus ex Hessiodo, ad genituram valet. Legumina fere omnia animalia intus gignunt, quæ ad eadem valent.

Animalia, qua facile concipiunt, ad conceptionem valere;

PRÆTEREA animalia, quæ facile concipiunt, ad conceptionem valere iudicantur, eaque animalia facillime concipere iudicamus, quæ non folum ex immisso in vterum semine, sed etiam vento concipiunt, vt quamplurima ab antiquis memorata. Equæ aliquot regionibus stagrant ardore coeundi, vt etiam si marem non habeant, assidua & nimia cupiditate singentes sibiipsis Venerem (cohortalium more auium) vento concipiant. Quæ Poeta licentius habet:

Continuog, auidis vbi subdita flamma medullis, Vere magis (quia vere calor redit osiibus) illa Ore omnes versa in Zephyrum, stant rupibus altis, Exceptantog, leueis auras, & sape sive vllis Coniugiis, vento grauida (mirabile dictu) Diffugiunt.

Varro: in Hispania, in Lustania, ea regione voi est oppidu Olysspo mote Tagro quæda è vento cocipiunt equæ, vt hic gallinæ quoque solet, quarum oua byponemia appellat: sed ex his equis, qui nati pulli, non plus triennium viuunt: mulier, quæ no concipit, si equinum lacignorans biberit, & mari quamprimum coierit, concipier, ex Rhase & Alberto. Adeo coturnicum facilis conceptus, vt dicantur vento impleri, ex Nicandri Scholiaste. Atheneus refert ex Phanedemo, Delum insulam ab Achæis Ortygiam dictam, quod obteruati sint coturnicum greges è mari volates, quasi etiam in mari generetur. Aetius pessum ad mouendu conceptu docet ex adipe conceptus.

turnicis. Facillimi conceptus perdix:nam eo tempore, quo libidine incitatur, si cotra marem steterit, aura ab eo flante fit prægnans, immo voce marium vtero ingrauescit:si gestiant, ac libidine turgeant, volant quoque superne marium, effici idem potest, videlicet dum mas iple fœtificum spiritum demittit. Aristoteles contra Ephesium, qui non sola spiritali conceptione præ nimia tentigine fieri posse dixerat, sic etiam Athenæus, Eustathius, Archelaus, Varro & alii: ob id oua perdicum si sorbeantur, sœcunditatem sacere fcribunt, & lactis copiam, ex Plinio. Gignuntur vultures aliquisine concubitu, quum ardore concipiendi fæmina exarferit, vuluam ad Boream aperiens, comprimitur ab eo per dies quinque, quibus nec cibum, nec potum capit, fœtus procreationi intenta; quarum oua subuentanea ad escam, no ad procreandum, ex Oro. Oua subuentanea etsi reliquis volucribus irrita, vulturibus fertilitate insignia; aueríæ Austro volant, vel ad Eurum, si ille spirat; & si ad ventum oris halitum pandant, spiritus venti influens ipsas replet, Varinus, & Ælianus. Gallinæ quoq; oua hyponemia, siue Zephyria gignut; sic dicta, quod ex vento facta esse videantur, sine mare, ex viturgentis vteri,&infœcunda funt, ex Plinio; aut mutua fœminæ inter te libidinis imaginatione concipiunt, aut puluere : gallinam iugulant, & festucam lineo panno inuolutam intra annum condunt, eamq; consuunt, & elixant, & ius potui dant, ex Galeni Euporisto. Testudines montanævento implentur, quemad modum coturnices, ex Nicandri Scholiaste: Hippocrates primo De morbis muliebribus, glandem, seu medicamentum subdititium describit, quod recipit testudinis marinę cerebrum, & crocum&salem Ægyptium, vt aperiat vterum ad conceptum.

Que aliu plantu prestant, ve suos fructus contineant, ad partus retentionem valent; CAP. XV.

Sunt & fructus, qui super alios fructus appositi præstant, vt non cadant, vel adiuuent maturitati: hos non inconcinna similitudine ad partus in mulieribus continendos valere, vsq; ad debitum tempus coniectamur. Palma suos fructus caprificatione maturat, sicus similitudine, dum mascula storet, spatham abscindentes, qua stores emergunt, protinus vt lanuginem, & storem, & puluere continet, super fructum seminæ decutiunt; illa sic eo aspersu afficitur,

vt suos fruct nullo pacto amittar, sed cunctos conseruet, ex Theophrasto: nam omnium maxime arborum suos fructus amittit: ad hoe vitium caprificatio comperta est: dactyli recentes duo, osse exenterati, & infectoris cocci puluere repleti, deu oratiq; sape à prægnantibus, abortum prohibent. Præterea musa eiusdem speciei ex Serapione, ad stimulandos concubitus valet; storem fructum parit, dein erupta spatha prodeunt maturi sruct, vt sætus in secunda. Perdit etiam sicus suos partus ante maturitatem inter omnes; ob id reperta caprificatio: Ex pomis anexis culices egredientes perforant sicuum cacumina, & in causa sunt, vt sui sruct perdurent, & maturentur: sicus enim ad muliebria valet, vt diximus. Inueniuntur in quibus dam, inquit Plinius, sicut in marmore, centra, id est duritia clauo similis, inimica serris, & quædam forte accidunt, lapide comprehenso, aut recepto in corpus, aut alterius arboris ramo: ferunt lapides ita inuentos, ad continendos partus esse remedio.

Planta, & animalia que facile pariunt, prestant ad partus facilitatem; CAP. XVI.

IDENTUR facilitatis partus quandam imaginem plantæ illæ afferre, quæ supra solia fructus producunt, quasi mirando hoc opere Natura, consopitos mortalium sensus commoueat has plantas ad part° facilitatem, & ad naturæ locos valere. Myrtacantha, siue ruscus è medijs folijs, ritu coccibaphicæ, hærentes singulis singulas baccas oftendit ruberrimas: cuius radix trita cum vino vuluarum purgationi & difficili vrinæ valet. Hippoglossum è medio folio, quan cauo aliud foliŭ linguæ instar insitum, inter quæ baccula etiam rubra, rusci instar insit: in vteri affectibus magno datur iunamento. Brassicægenus etiam supra folia cauliculum promit, suspiciendo Natura miraculo: eius cibo purgatio fæminis accedit; crus da si edatur, part' mortuos pellit; vnde ex his facile parientib. prodesse poterit.In ilice coccifera è medijs folijs excrementa quedam, ceu globuli rubelli, eleganti naturę opere viluntur, amicas cordi vires habet, cætera adhuc inexperta. Animalia, quæfacile pariunt, quæ non laborant mora in partu, homini præståt ad facilitaté partus. Vulgare dictum est, catas cum dolore concipere, sine dolore parere; nuper enixæ canes fugant, & fæpe parturiètes per gradus, & fealas ædium expellunt, ex Aristotele: adeo facilem partú præstant,

Bo 300

vt fel cati, præcipue siluestris, fætum mortuum ex vtero extrahat, vt subtus suffiatur, mistum cum stercore nigro alicuius cati, ex Rafe. Torpedo non oua, sed fætus viuos ex ouis, quæ intus excludit. Hosin metu intra se recipit, & emittit, Aristotele auctore, & visa est torpedo, quæ fætus intra se octoginta haberet: si capiatur, quu Luna în Libra fuerit, triduoque asseruetur sub dio, faciles partus facit, postea quories inferatur, adiquat. Pastinaca non recipit suos partus, ob aculeum caudæ; & aculeus eius existimatur faciles partus facere; sic squatina, & galeus. Vipera et si ouipara sit, viuipara est tamen ob partus facilitatem: eius occursus prægnanti abortum facit, Equa facillime omnium parit, ex Aristotele; cæteræ quadrupedes iacentes parere solent; at vero equa, quum tempus iam partum edendi appropinquauerit, erigit se, stantq; emittit partum: lien equi ex aqua dulci potus, eijcit partum, item vngulæ luffitus, aut fimus aridus, ex Plinio. Si quis surripiat oua anseri, ne incuber, pariet, donec rumpatur, ex Plinio; subdititium ad eijciendum mortuum fætum valet: testam recentem, & adipem anseris terat, & apponat, ex Hippocrate. Lupi omnes intra decem dies pariunt, cuius causam fabulose ad Latonam referunt, quod totidem oberrantem diebus ex Hyperboreis Delum deduxerit sub specie supæ: equa, quæ supi vestigia presserit, abortitur: ob id mulier, quæ arbortum teceritsignificantes Ægyptij, equam pingunt, quæ lupum presserit: dixim carnes lupi parituris esas prodesse, ex Plinio.

Pulcherrima planta & animalia, ad pulchros filios generandos valent.

CAP. XVII.

I Is subnectere visum est, quomodo possimus pulcherrimos silios generare, scilicet si pulcherrimas plantas continuo pertractemus, edamus, vel nobiscum afferam? Sed vt ad exempla accedamus. Palma pulcherrima planta est, Homeri iudicio, qui Phœniciz
puellæ venustaté palmæ ramo assimilauit; tereti surgit, & procero
truco, coma omnis in cacumine, pulchritudine spectabilis, foliosu
æqualitas, quæ quasi inuicem insurgere, & cocurrere videantur, solia sirma & semper durantia; nam neq; laurum, myrtum, neq; olea,
neq; aliam arborem earum stirpium, quæ folijs negantur spoliari,
videmus eadem folia seruare, sed alijs dessuentib?, alijs suppulsulatibus: palma nullum abijcens folium, suis constanter semper orna-

mr. In Syria & Ægypto balanos producir tanta aspectus incunditate, vt tragemata omnia, bellariaq; præcellant, inter Phænicobalanos eximia pulchritudine præstare, quos vocant Nicolaos Imperatoris Augusti cognomine, qui ex Nicolao iucundissimo, pulcherrimoq;, balanos hos pulchritudine præcipua, Nicolaos cognominari instituit. Heliochrysos eximium aurei coloris decus, ad Solis radioru repercussum coruscam lucem, & vegetam intuentibus vibrat, speciosam corymbi figuram ostendit: corymbaceæ vmbellæ, multis è bullis extantibo circinatæ, aureoq; aspectu micantes, diuturna gratiam aucupantur: ob idalijs amaranthon, ex quo Deoru simulacra coronarentur. Huius nominis Ephelia virgo coronauit Dianam primo. Heliantem vocat Plinius folio Myrti in Themiscyra regione, & Ciliciæ montibus maritimis, persimilis floris. Spectandæ venustatis flos Croci est, filamentis aureo cruore nitentib, intensi odoris, calyce caruleo, pulcherrimi iunenis Croci formam referens, cuius amore flagrans Smilax, mutata est in herbam sui nominis: nec aliud eiusmodi fabella Poetæinnuunt, quam venusta hanc, & flagrantem floris speciem. Pinus à vertice ramosa, eximizproceritatis, folium capillamenti modo prætenue, longumque. puella, vt fabulata est antiquitas, perquam illustris, riualis amore neci data, & in hanc arborem mutata. Non illepide Poetæ hocinuolucro arboris eximiam formam demonstrarunt. Quid melle clarius, nitidius, & flauentius? quid myrrha & arbore pulchrius, & fragrantius? Narrat Plinius. Heliantem vocant in Themiscyta regione, & Ciliciæ montibus maritimis, folio myrti; hac cum adipeleonis decocta, addito croco, & palmeo vino perungi Magos, & Perfarum reges, vt fiat corpus aspectu iucundum : ideo eandem heliocallidem nominari. Hermesias ab eodem vocatur, ad pulchros liberos generandos, bonoloj, non herba, ted copolitio è nucleis pinez nucis, tritis cu melle, myrrha, croco, vino palmeo, postea admixto theombrotio, ex lacte, bibere generaturos iubet, & à coceptu puerperas partum nutrientes; ita fieri excellentes animo, & forma, atq; bonos, Cotonea mala aureo melino colore speciosiora, obid chrysomela Græcis, Maroni aurea mala dicta, præstantissimum odorem vibrantia, tenuibus inciluris crispata, tenuique lanugine pubescentia, circinatæ in orbem rotunditatis, quæ non folum viíu voluptatem, sed odore salubritatem afferunt. Solon mandauit, vt sponsa

manducato malo cydonio in thalamum veniat, non, vtPlutarchus putat, vt prima salutatio iucunda, & non ingrata esse debeat, sed vt ex primo concubitu pulchri, & industrij filij nascerentur: si prægnans eo vescatur, industrium, & formosum puerum paritura. Plinius ait: Omnia iam virorū, & mulierum salutatorijs cubiculis includi, simulacrisque noctium conscijs imponi. Est & inter animalia pulcher lepus, ob id leporem Græciamoribus sacrum sabulantur; etymi argumentum quod λαγως dicatur ἀποτελαίν ερωτας, à verbo ερῶν, vtroo; visum significante: vnde leporina carne vescentes, formosi siunt aliquot diebus, ex quo Martialis:

Cum leporem mittis semper mihi Gellia mandas;

Septem formosus Marce diebus erus.

Quum Alexander Seuerus Imperator quotidie in mensam lepusculos admitteret, datum vulgo subsannandi argumentum ex genere cibi formæ gratiam comparari. Extant versiculi:

Pulchrum quod vides esse nostrum regem, Quem Syrum sua detulit propago; Venatus facit, & lepus comesus, Ex quo continuum capit leporem.

Apulcherrimis plantis nestra commoda; à deformibus, incommoda prouenire; CAP. XVIII.

L'à plantarum pulchredine discedamus, monstrant & suo vultuvitia, & virtutes plant æ; & olim probauimus formoso corpori formosam animam, & monstru in corpore, monstrum in anima esse. Omnibus in confesso est, conuenient e & proportionatam membrorum composition e amplissimas virtutes sortiri; sic dissortimiles vultus animorum habitum nequam, vel bonu esse rei plantariæ consultissimos admonere; immo perspectius, sinceriusue in plantis perspicitur, quum non possint plantæsibi faciem mangonizare, nec amplectendi, sugiendique virtutes & vitia electum habeant, vi homo. Sed quid per venustam, & inelegant e plantam intelligamus, aperiamus. Optima est plantarum sigura, si altitudo latitudini respondeat, vel paulo maior, si radicum, siorum, foliorum, & fructuu proportionata dispositio. Flores optime colorati, elegatis essigiature, peramœni, ridentes que, vi maxima cum incunditate

Digitized by Google spectan-

spectantium oculos ad se alliciant; id nobis argumentum præstat, quam maximis pollere dotibus. Cato de brassica crispa loqués ait: Brassica crispa aspectu & natura bona est. Adeo est elegans rosæ forma, vt si Iupiter vellet sforibus Regem imponere, rosa inter slores regnum obtineret. Terræ est ornatus, oculus sforum, plantarum decus, & pulchritudo coruscans, Veneris conciliatrix: colore, qui rosisemicat, quid gratius visitur aspectu? Aliæ sunt quoque Anacreontis Poetæ laudes. Ob suam pulchritudinem Poetæ Veneri dicarunt;

Sideris, & floris est domina vna Venus.

Philostratus Cupidini dicauit. Quid pulchrius lilio spectari potest? hortis,& viridarijs expedita planta, recto caule cosurgens; in cuius summitate flores intaminati candoris, foliolis dispositis, striatis & repandis, quasi resupinati labri, effigié calathi exprimentes, è quorum medio crocea stamina educuntur, languido semper collo, non sufficiente capitis oneri, è quibus effluuium emanat blandi, concupiri, & diuini odoris: ob eximiam eius pulchritudinem Græci ar los arθων vocarunt. Veneris volupe, & Iunonis rosa, è cuius lacte effuso, Galaxia in æthere fidereo candore vifenda, vt diuinam ei originem assignarint; Salomonis etiam solio insidentis gloria conspicuum. Iris amœna varietate, & colore, cœlestis arcus æmula est; nam ita suŭ florem depingit, vt opacæ nubis obice, Solis obuerso repercussu luminis pingatur in cœlo hians flos & alternans; frodes in ansulæ speciem curuantur, radice, nedum flore perquam olida, floris orædiductiores, hiantesque: cuius multiplex variorum colorum mistura, quæin diuersis plantis: in vnius duntaxat floris spectanda venit, vt non alijs cedat, sed cum reliquis de venustate certet. Tanta est olez , pulchritudo, vt Homerus, quum egregiam aliquam formam iuuenis depingere quærit, oleæ comparet, que humi lætitia, cæli clemetianiteat. Euphorbi à Menelao cæsi comparatur mors olea, ventorum vi deturbatæ; viri fortis quercui. Êt in sacra pagina, vbi necesse est speciei meminisse, olea commemoratur: Quasi oliua speciosain campis. Nam virginalis pudoris speciem quandam præfert, quarum dotes propemodum infinitæ,&immensi commodi medici. Contra quid iplo aconito deformius?vt fingant Poetæ è spumis Cerberi canis, extrahente ab inferis Hercule; & apud Heracleam Ponti, vbi monstratur is ad inferos aditus, gigni; cuius slores defor-

mipallore tabescunt: ita atrociter interimit, venec remedium sit adhuc adinuentum cotra. Quid tetrius odore cicutæ? quid aspectu fædius? cannabis folia grauiter olent, item anagyris, si quispia fruticem commouerit, tetrum quenda odorem remittit; vnde adagium, avazuen zweis, id est; anagyrim commoues. Folijs mandragora virosus odor. Apocynum viticulis male olentibus fruticat, deleteria facultatis omnes. Quid mæstius ipsa cupresso ? arbor suspendio eligenda, vt eam fingant Poetæ Diti sacram. Sic & sabina ipsa, ad dispergendos conceptus nata. Venenati fungi deprehenduntur colore extra luteo, intus plumbeo, aspectu barbaro, rancido habitu, hiulcis caniculis, lurido per ambitum margine, aut fummo pallescenrelabro. Caufam naturalem addemus, quod plantæ, quæ humidæ, calidæ, vel ficcæ fuerint, hilari aspectu, & odoratæ sunt; at quæ frigidæ, humidæque plerunque inlipidæ, inolidæ, & minus velcæ; & quia incocta, sapores habent deteriores, & odores fædiores, & humanæ naturæ contrarios.

Magna planta effectarum virium, parua vero maximarum; CAP. XIX.

CIrecte meminerimus, quæ in humana Physiognomonia dixim', homines vasti corporis, & membrorū, stupidos, rimidos, insulfos & imbecilles effe pronunciauim, quum non possit Natura vires suas in tam maxima membra dissundere; è medio eos tollendo, quos reliquarum partium proportio comitatur, & sic minus mali fignificabunt. Sic parui corporis homines, calidæ, & vehementis operationis effe, vt in suo corpore vix capere queant. Eodem modo plantæ sunt, quæ cum maximam molem capiant, steriles sunt, &effærarum virium; paruævero, vtradiculæ, & vix sensu apparentes, validarum virium. In arboribus enim, quæ magnis luxuriant brachijs, Natura quod tribuit magnitudini, demplit virib, vt in pinu, abiete, cupresso & palma; sic platanus, populus, sicus Ægyptia, & ahix, quarum nullæà scriptoribus narrantur vires, aut perpauce. Anstoreles Problematu libro quærit, Cui tenues radiculæ acutæ sint? foluitq;, quod ampliores illæ spatio temporis longiori plenius cococta virescunt. Potest esse & naturalis causa: qua humida& calida funt, facile crescunt, & in operando fatua; que autem non crescut, hcca, & funt in operado vehemetiores. The ophrastus inquit: qua

locis opacis, & afflatu silentibus sunt, proceræ, læues, & excelsiores exsurgunt, contra vero, quæ locis slatibus & vento expositis; & apricis, vel raris, solutisque exeunt, minus tales euadunt. Incrementum enim profunditatis altitudinem vetat, & flatus exasperant, nodosque faciunt, tum solutiora, humidiora, imbecillioraque his locis conficiuntur; quia neque Sole, neque flatibus, vel frigoribus densitatem suscipere possunt. Plantas, quæ locis humidis exfurgunt, magnas esse diximus; quæ vero siccis, lapidosis, & Soli expositis, paruas, exsuccas ob alimentu &cœli situm, ob id validioris operationis, vnde vis operandi. Animalia parui corporis, ingeniosiora sunt alijs magni corporis, vt apes, araneæ, formicæ, phalangij, vt videri possit Naturam in viribus abundasse, vbi defecent in corpore; sic paruæ herbæ, & semina in operando valentiora sunt, vtpiper, sinapi, & similia, vtad causas confugiendum sit, quas diximus in humana Physiognomonia. In lecis siccis ligna contorta, & parua corpora, vt Æthiopes, qui blæss pedibus sunt; magna corpora in humidis. Vrbanæ arbores, quæ humidæmagnæ sunt; siluestres siccæ, & paruæ. Platanus celebrata in ambulatione Academiæ Athenis cubitorum xxxvi, vnius radice ramos antecedente. Nunc est clara in Lycia gelidi fontis socia amœnitate, itineri apposita, domicilij modo caua LXXX, atque vnius pedum specu, numeroso vertice, & se vastis protegens ramis, arborum instar, agros longis obtinens vmbris, & alia quæ de tua magnitudine tradit Plinius. Dioscorides ad inflationes valere dixit. Lotus præcipue domibus experita ramorum petulantia, latislima exspariantium vmbra,& in vicinas domos sæpe transilientium; nulli rami longiores, validio resque, aut plures, vt dixisse totidem arbores liceat; cortice pelles tingunt, nilque nisi astringendo prosunt. Indica ficus exilia poma habet, vastis diffunditur ramis, quorum imi adeo in terram curuantur, vt annuo spatio infigantur, nouamque sibi propaginem faciant circa parentem in orbem. Intra sepem eam æstiuant pastores, opacam pariter & munitam vallo arboris, decora specie subter intuenti, proculue fornicato ambitu. Superiores eius rami in excelsum emicant, siluosa multitudine, vasto matris corpore, vt sexaginta passus pleræque orbe colligant, vmbræ vero bina stadia operiant. Foliorum latitudo peitæessigiem Amazonicæ habet, fructus rarus, nec fabæ magnitudinem

excedens, viribus vacans, quæ à nullo saltem scriptore memorentur. Abies ingens arbor & excelsa, & larix, immo omnium arborum altissimæ, rectissimæque, nauium malis, antemnisque præferuntur. Amplissima laricum visa Romæ, Tiberij Cæsaris tempore in ponte Naumachiario, fuit pedes cxx, bipedali crassitudine æqualis; quo intelligebatur vix credibilis reliqua altitudo fastigium ad cacumen æstimantibus: Abies admirationis præcipuæ visa est in naui, quæ ex Ægypto C. Principis iussu, obeliscum in Vaticano circo statutum, & cætera, quæ de eius vastitate tradit Plinius: ex ea resina resudat, queuis ad vulnera, psoras, & calculos valet. In herbis saba Ægyptia, cucumeres, cucurbitæ, & melones ingentis sructus, solij, vel radicis, ad paucos, siue nullos vsus. In paruis vero herbis poterit quisq; videre ingentes vires, vt in pipere, sinapi, hyssopo, aristolochijs, centaurio paruo, ruta, mentha, origano, aconitis & reliquis.

Plantas, que saxa frangunt, ad frangendos in corporibus calculos, & dentes valere; CAP. XX.

IXIMVS fructificandi modum plantaru,& remedia, quæ ex ijs nancisci poterant; superest contemplari loca, quib. prosiliant, & modum; nam alia non nisi super saxa, suaq; vi ea frangere, & aliæ supra arboris ramos nasci auent; & quid ijs simulachris portendat Natura. Ad diros igitur renum, & vesicæ cruciatus, quum ea loca calculis turgent, comendatissimæ dotis plantas benigna & indulgens Natura donauit, satisque ampla demonstratione indicauit, cu crebris,&exiguis fibrillis lapides & saxa, in quibus nascuntur, quasi veruculo terebrant, vel validissimis cuneis scindunt, & aperiut: vnde apud omnes ab infigni huius facultate, indice nomine, faxifrage vocatæ, quæ Græcis lithontriba dici possent, quasi lapidű terebra. Sed varia est saxifragum tribus, quæ eiusmodi frangendi in renibus lapidem prærogativa infigniútur. Dioscorides; genus vnum, quod alij saxifragon,&empetron,Romani saxifragiam vocant, frutex surculosus in petris & asperis locis nasces, epithymo similis, quod calculos vesicæ frangit. Plinius; Polytrichon vmbrosas petras, parietumque aspergines, ac fontium maxime specus sequitur, & saxa manantia; cal cuios è corpore mire pellit, frangit que; qua de causa potius, quam quod in faxis nasceretur, à nostris saxifragum appellatura crederem. Sunt & apud recentiores permultæ faxifragiæ: vna eff

Digitized by Google fænicu-

fœniculaceis foliis, longioribus, exiguis & raris, vmbellifera, & femine petroselini, radice pastinacæ, quæ magnis saxis, montosis,& sterilibus arenis nascitur: frangendo calculo plurimum præstar. Est & aliud genus foliis terrestris hederæ, caule tenui, piloso, store candido, semine nullo, radice grandinosa, pendula, qualis chelidonii minoris:decoctum ex vino renum calculos frangit, &veficam abstergit. Tertium lapicidægenus, frutex lignosus, contortus, crebris furculis, & subalbidis foliis, exiguis, oblongis, acutis, semine rubro, nascitur in viuis lapidibus, radix saxorum interueniis adeo depacta viuit, vt vix diuelli possit. Est & pimpinella hircina, saxifragiænomenclatura, à creberrimo radicis víu frangendo calculo, lotioque proliciédo; adeo facie similis pimpinelle exit, vt eandem plane pures:nam non folum à viroso, &insuaui hirci odore sie dicta hircina, fed quod ea, adulti hirci sanguis, & carnes eximiu sir calculosis presidium: nascitur in petris, quas findit, ob id vulgo petrisindula dicta. Oreoselinum & petroselinum in montibus, & petrosis nascitur, vnde corum nomen ex Dioscoride; pota calculos pellunt, quia eiusdem facultatis cum cæteris: ob id hirci sanguis, qui oreoselinum, & siler montanum ederit, ad conterendum in velica lapidem valide efficax habetur. Oenanthe herba nascitur in petris: radix vesicæ vitiis medetur, ex Plinio: Ficus muris, & lapidicinis nascitur, casque mire frangit:vesicæ vtilis & renum vitiis, ex Plinio. Helsine, siue parietaria dicta, quia in parietibus, & lapidibus nascatur, super tegula calefacta, vinoq; Cretico irrorata, & pubi illita, calculosis medetur. Mucus lapideus, qui super saxa nascitur, certissimo experimeto ad frangendos calculos valet. Hyssopus, que nascitur in muro, mire calculos è renibus deturbat, cofecto ex eo syrupo cum tantundem aquæ parietariæ, quem per decem dies ieiunus hauserit. Genista longissima radice est: nascitur in montosis & parietinis, vt per triginta pedes suffodiat. Mesue prodesse calculosis dicit. Adiantum nullibi frequétius, quam saxis riguis, petrosis, fontium, aut puteorum labris, vel asperginibus nascitur: Dioscorides calculos fragere dixit. Trichomanes eildem locis, quibus adiantum, eademq; præstare potest. Asplenum sine scolopendrium nascitur in pariecibus, saxisque siliceis: calculos in vesica comminuit, ex Dioscoride. Gerontopogon saxifica plerisq; dicta, quod inter faxa gignatur, longa barba, fosiis instar capillorum prælongis, ideo *petra barba* Romanis

nuncupata, à Nicandro geranopogon, hoc est, barba senis appellata, tragopogoni fere similis:renum vitiis, & vesice succurrit. Calcifraga Latinis, empetron Græcis, nascitur in marinis, haud temere alibi, quam nudo saxo: decocrú in aqua, vel tritum calculos frangit. Qui fidem promisso huic quærunt, assirmant lapillos, qui sufferuetiant vnà, rumpi. Fungus est in saxis nasces, ab aliquibus lyncurius dictus, miro experimento frangendo calculo, quippe vmbra exficcatus, contritus, potusq; à iciuno cum vrina veteri, ita renes expurgat, vt nunquamin eis calculi regenerentur; frequenter nobis vsque ad admirationem expertum. Eiusmodi herbæ quæ saxa frangere solent, mirifico Natura luxu, etiam nobis ostendunt, dentibus inditas, eos frangere, & funditus eiicere. Medici optimi, qui ex incommodo commodum nanciscuntur, si qui sunt in ore detes, qui frangi, vel eiici poscunt, vel eorum vitiis occurri, iisdem vtutur herbis. Hedera sepulchra, ac muros rumpens penetransque, erosis dentibus inditur, qui frangi, rumpiq; postulant; proximis cera munitis, nelædantur, ex Plinio. Gummi etiam quærunt in hedera, quod vtilissimum dentibus promittunt. Cedrus magna nascitur in montibus inter faxa: cauis dentium indita cedria, eos frangit, ac dolores fedat. Chamelæon in cliuosis tractibus, siccis, & maritimis nascirur: radix concifa, ac aceto decocta, scriptorio stylo feruens admota, dentes frangit.

Animalia, qua lapides vorant, ad calculos valere; C A P. XXI.

VI faxifragæ plantæ in faxorum interueniis nascétes, se eorum succo pascentes, possunt & saxa, vel calculos in renibus & vesistrangere; sic animalia quæ lapidibus vescutur, interna sua natura comminuere eos, & concoquere possunt, eandem vim sortiri, non est à ratione alienum argutari; videamus nunc si aliqua menti occurrunt exempla ex animaliù historiis, & Medicorum, quæ hanc consecturam certiorem reddere possint. Struthiocamelus serrum deuoratum concoquit: lapides deuoratos in omaso prope reticulum asservatos concoquit, ex Æliano: ventris cortex interior sumptus, calculu dissoluit ex R. Mose. Gallinacei arenas, & lapillos ingluite sua deuoratos dissoluit: ob id lapillos, qui in gallinaceorum vesica (ventre: nam vesica carent volucres) inueniuntur, conteri, & porioni

potioni inspergi aduersus calculos iubet Plinius. Columbælapillos vorant, & propter stomachi feruentiam concoquunt, vt & turtures: fimus vítus ex mulfo propinatus calculosis, facit, vt per vrinam excernantur, ex Galeni Euporisto. Corui, & cornices multiplici cibo vtuntur, vniuersis seminibus & fructibus, ex Macrobio: in cornicum vétriculo sæpius lapillos offendes, quos vorant, & coquunt:quorum fimus inditus cauis dentium, eos frágit, Sextus: ob id auguror & lapillos in venca rumpere posse. Passer Troglodytis, passerculus minimus, iuxta sepes & muros victum quæritans, animalculum hoc omnium anicularum minimum, ea excepta, que regulus appellatur, & breues volatus facit, naturale vim omnino admiratione dignam habet ad calculos comminuedos, hieme apparer, potest sale conditus seruari: crudus, & coctus in cibo acceptus morbum sanar, & ab eius vsu nunquã amplius ab ea affectione vexatur: eius puluis idem efficit, si deplumis in ollam concitur, ac deinde, operculo addito vritur, animaduersione assidua habita, vt in cinerem reducatur, & ne in aeream exhaletur, aut vi ignis columauir, exhibendus cum modico phyllo, aut pipere admuto, vt fapidior fiar, ex Aetio, Ægineta, Philagrio & aliis.

Planta, qua super alias plantas viuunt, docent quomodo earum virtutes extrahi possint; CAP. XXII.

Vemadmodum herbæ super lapides, ita & super arbores naseuntur. Sed quid per herbas super alias herbas nascentes, viuentesq; nobis Natura demonstrare voluerit, sedula vestigatione
seiscitandū est. Natura enim, vt diximus, quū aliquid cotra perpetuas suæ institutionis leges insuetū exhibet, no fortuito, sed eximiū
aliquod, & cœleste munus exhibiturā, latentesq; diuitias ibi te no
latere admoniturā, suspiceris vesim. Nobis vero anxii animi, & mirabūdis, quid statuendū foret alternātib. nec potior, nec verismilior occurrit ratio, minus alioquin aptiorem locū nacturis in vniuerso opere, quam hoc. Sed profecto paradoxum videtur, & cotra
Nature leges sancitū, quod plante absq; radice viuere valeant; ac si
diceret quispiam sine ore, aut ventre homine viuere posse. Sed hæc
in duplici disseretia sunt; aliæ vero sine seminio, & radicib. natæ in
alienis arborib. viuūt; eximium sane Naturæ opus, non tā raritate,
quam specie visendum, vt viscum, nauscus, lichen, & sinnilia; aliæ

capillamentis, quasi clauiculis, & staruminibus finitimas plantas amplexantes, complexantesq; earum succum depopulatur, & melius alimetum nacta, relicta suapte, qua adoleuerant radice, alieno fruuntur genio, vt non suis sedibus exempta, sed ibidem natæ videantur, vt cassuta. Aliæ namq; alienis radicibus adnascentes, spuria proles, vt hypocistides, hippogenistæ; vel caudicibus, vt agaricum, fungi, gallæ super frondes; excrementitia quippe, sed aspectu perquam miro, & eleganti. Coniicio quod plantæ ipfæterrestri fucco, fæculentoq; viuere nescientes, expurgatiori, ex imo ad celsiores ramos subrecto humore victum ducunt, vtpote aereo, & maximætenuitatis. Succus enim, vaporque viuificus arbori iniitus, per tempestiuos, & genitales Soles maturatus, subrectusq; per latentes trunciporos, & per corticis meatus illabens in plantam, purius, etaboratius q; ministrat alimentum; necaliis viribus eas pollere puto, qua iis, quibus subiectæ pollent plantæ. Id tamen inter eas discriminis, quod subtiliori, & penetrantiori vi sint, vt excoctam materiam vi caloris trans alembici syphones exspirans vapor, exstillansq; vertitur in subtiliores, & limpidiores latices: ob id cosulto fier, si quid thymi, aut alterius plante esu, vel vsu medico imbecillioris, & nauseabundæ naturæægroto propinandum sit, è cadyta enulso surculo, thymo vel aliis plantis iniecto; nó multo intercepto tempore, viuens illa, & ex ea humoré hauriens, ægro exhibens, voti fier compos. Hæ plantæ parasitica dici possent, quod semper aliena victitent quadra. Cassuta quum suam sedem non habeat, in aliena viuit; numerofa cirrorum cæfarie implicat aftates herbas; vbi fe super thymum implicuerit, illi radiculæ exarescunt, alimentum vberius nacta, multis osculis, quasi synastomosice eius succum depopulatur, vnde proprias vires no habet, sed è sinu cuius vernaculum ebiberit humorem, eiusdem parentis ingenium refert; vnde eiusdem thymi facultates refert, sed purgatiores, penetrantioresq; ob id Galenus, valentius, quam thymū atram bilem excernit. Item circa Tempe Thessalica, quæ polypodion vocatur, & quæ dolichos, ac serpyllű, oleaftro quoq; deputato, quod gignatur, vocant phaulos; quod vero in spina fullonia, hypopheston, ex Plinio. Viscum in quercu & terebintho nasci dixit Theophrastus; & Dioscorides robore, ilice, siluestri pyro, pinu, abiete, Plinius; nobis visum in 2mygdalo, castanea & sorbo. Diuersis valet facultatibus, præcipue

Digitized by Google iis, qui-

iis, quibus pollét subject x arbores. Galenus; ex plurima aerea qualitate, quia ex elaboratiori succo subiectaru arboru viuit. Polypodium quia potissimum verustissimis arboru caudicibus & præsertim quercuum nascitur, ob id maxime exsiccat, vt quercus, sed magis extenuar, quia tenuiori fucco viùit. Prætulit Mesues illud, quod in arborum caudicibus gignitur, quá illud, quod folo, aut muscosis lapidibus innascitur; nam suo incocto humore ventriculo nocet. Muscus è variis arboribus depender; Dioscorides cedro, populo, quercu; Galenus picea & larice nasci dixit; optimum cedrinum, minus populneum; quia cedrus refertior est viribus populo: & in Italia melior qui in larice, quia astringentibus arboribus nascitur; astringentis est virtutis, quam in populis, quum astringendi vim inualidam habeat; qui in cedro reperitur, digeredi, & emolliendi facultatem habet. Lichen nascitur in petris, vt muscus arboribus, vt perreus muscus dicipossit: Galenus exticcanti, & abstergenti facultate pollere dixir, quod petræ siccitate viuat. E media cisti radice, hipocistus, velut infixa pullulat, & si cisto vis astrictiora, hipocistus aftringétior, atq; ficcantior, orbanche æmula, fungo sa sobole. Agaricum caudicibus arborum innafcitur, & præfertim larice; vires laricis habet, & cedri, quibus frequétius adnascitut, vel quercus: Galenus ex fubstantia aerea constare. Eiusdem etiam conditionis, & qualitatis hedera, fungi, & similes, quos diximus.

In munds loeu, vor aliqued malum, ibi & remedium nasci;

Diximv's consideranda esse maxime loca, in quibus planta nascuntur, scilicet saxa & arbores: nunc prius qua ex his locis discedamus, inter catera, aduertendum, considerandumq; à Natura
rerum vestigatoribus, ve eis secreta pandantur, ex luculenta ipsius
benignitate loca cosiderare: nam voi malum aliquod vel morbus,
ibi & proxime à Natura remedium opportunum exhibetur. Voi fuit
culpanon desuit gratia. Orpheus ad id:

Ipsaterranigramultisonis hominibus

Generat malitiam, & deleru auxilium vtriufque,

Terra quidem reptilta generauit, genuit q_s super ip sa auxilium. Nunc in locis ofté demus, ná de herbis & animalibus iam diximus. In quibus enimaliqua fuerint pernicios a extitalia, non longe ab iis remedia absunt, ne longius à nobis sint emendicanda. A mundi

locis incipiemus: nam si aliqua fuerint, in quibus lues, aut morbus aliquis grassatur; remediis non destituta esse ne ambigito. In occidentali India passim omnes venerea lue corripiuntur, estq; peculiare earum infularum malum, vbi nulla aliam, quam folius guaiaci ligni opem adferentes, sese ab huius morbi noxis vindicant, huic ligno no rebellans vitium cedit. Africa serpentum feracissima, vbi scorzonera vocața nascitur, & aromata, quorum vius aduerius serpentes. Melitæa Italiæinfula, serpentum abundantissima, nascitur ibi lapis aduersus earum venenum. In Thesfalia serperes tanto numero generantur, ve nisi à ciconiis perimerentur, incolas excedere, & tota regione migrare coegissent; quo circa honos tátus in Thessalia est ciconiis, vt eas occidere sit capitale. In Agro copia serpentum nascitur, contra est illis aduersus scorpiones pugna, vt cu scorpionem viderint, insurgant in eum, & interimant. Pado innascitur Inccinum, annexæ causæ videtur causa, hodieque transpadanis agrestibus fæminis monilium vice succina gestantibus, & maxime decoris gratia, & medicinæ, quando tonfillis credatur refistere, & faucium vitiis, vario genere aquarum iuxta illos infestante guttura, ac vicinas carnes, è Plinio. Magno mari marinum leporem nasci ait Ælianus, ad quem si quis manum admouerit, aut bacillo tetigerit, perit, ac si basiliscum tetigisset: radicem ad idem mare nasci ferunt, haudquaquam vulgo ignotam, que animi defectionibus illius, qui sic affectus fuerit, medetur: naribus enim admota, facit, vt reuiuiscat, & recreetur; si negligatur, tam robusta pernicie prædita, vtad mortem víque morbus procedat. Achates lapis nascitur in Sicilia, iuxta fluenta eiusdem nominis; viilis est contra ictus scorpionis,& cum eo scorpionum pestis exstinguitur. Leontophonos herba nascieur voileones maxime in homines sæuiunt, quem ocsidit. Dryinus ferpens sub quercus radicib.nascitur, fructus ex omnium glandiferarum arborum genere, & tuíx radices contra illius ictus auxili intur, ex Dioscoride. In Apulia genus phalangii viget, tarantula vulgo dictum, cuius morfus perniciolissimus; nascitur & ibi copiosissimum frumétum in quo & cantharides oriantur: Nos hac contemplatione imaginati lumus, tres, vel quatuor in potu datas, succarri posse ab co demorsis; nec sefestlit experientia; nam verti compertuin est periculo facto. In Æthiopia gens, ore concreto, & natious cureus, vno tantum foramine spirans, quodatiene calamo

trahit, & grano eiusdem auenæ sponte nascentis, ad vescendum v-tuntur: ex Plinio. Ad extremos sines Indiæ orientalis, circa sontem Gangis Astomorum gens sine ore, halitu tantum viuens, ex odore, quem naribus trahant tantum, radicum, ssorumq; vario, & siluestrium malorum, quæ terra sert abunde, & secum portant longiori itinere, ne desit olsactus, ex Plinio.

Tempore, quo necessaria sunt, plantas naturam producere, & primo de vere; CAP. XXIV.

TI loca, ita etiam tempora suis remediis non destituit Natura. vt illis morbis occurri possit, qui eo tépore oriantur: vnde solertes arcanorú exploratores non leue principiú nancisci poterunt ea inuestigandi, quum tempus diligenter observauerint, quo res Natura producere solet: nam si alio tempore, quam necesse fuerit; produceret, frustra id ageret. Idem tempus morbi, & plantæ considerando, que eo tempore nascuntur, vel vegetant, non leui conica aura ad eos valere argutemur. Quod videtur Plinius animaduers tille, inquiens: Quædam quoq; animalium remediis nascuntur locupleti divinitate ad gerenda prælidia; vt non lit mirari satis ingenium eius, disponentis auxilia in genera, in causas, in tepora, vt aliis profitatq; aliis horis, diesq; nullus prope fine præsidiis reperiatur; A vere, anni initio, incipiemus. Theophrastus loquens de floribus anni toto tempore nascentibus, ait: Florum prima viola alba se ostendit, emicat vbi cœlum elemētius, statim enim nondum hieme exacta, vbi vero immirius, postea. Vere nonnuquam cum viola alba, aut paulo post liliu exit, & quæ viola slammea vocatur; hæc cæteris omnib.quibus coronarii vruntur, longe precurrunt. Post hæc narciilus sequitur, viriflora, & nigra viola; è siluestribus aurelia,& genus fremii, quod limenium vocant, & pugio, & hyacinthus. Rosa hisce serior est, nouissima quidem erumpit. Hippocrates in aphorismis morbos enumerat, qui vere prouenire solet. Vere quide futores, melancholiæ, morbi comitiales, sanguinis profusiones, angis næ, grauedines, lepræ, tusses, impetigines, alphi, pustulævicerosæ, tubercula, & articulor u dolores accidut. Vere languis crescit, vigetque; rosa eo tépore florescit, flos sanguinem expurgat, quo maxime vere indigemus. Melancholie verno tempore fiunt, non o eo tempore generétur, sed quod hieme procreata, ac corpore delitescen-

tes, veris caliditate diffusæ, melancholiam, & furorem pariant, Betonicæ folia hausta ad melacholiam valent: datur & maluæ succus potandus melancholicis, & infanientibus vtiliter sex vnciaru pondere. Buglossi vis magna ad melacholicos effectus; eius decoctum ex vino propinandum. Melissophyllon atrabilares vapores à spiritibus elicit, & sanguine, ex Auicenna. Comitiales morbi etsi verno tempore deteguntur, hieme generantur, propter pituitam è capite natam, ac vere commotam, disfusamque. Populi nigræsemen potum exaceto comitialib9 vtile est, quod vere fundit. Betonica medetur comitialibus ex aqua pora; sic plantago, sinapi, scilla, coniza, vitis alba, nigræviticulæ, quæ primo partu erumpūt; achillis altera ex oximelite pota, caryophylloru flores, galange succus, heliochryfos. Ad tonfillarum inflammationes morus valet; purpureæviolæ adanginas. Cutis vitia emendat, & lepras tollit thapfia, narcissus, vitis siluestris, bryonia, lupinorum decoctú, lapathum, xiphia. Ad lepras, vlmi folia, brassicæ, sinapi, nasturtium, ranunculus, ex Galeno, & lilium. Impetigini, & serpentibus vlceribus rhamnus illinitur, plantago, gétiana, scabiosa, lupulus, & narcissus. Tussi medetur tussilago, dracuculus, asphodelus, scilla, marrubium, helxine, hyofcyamus, bryonia, phu, & arum. Nascuntur vere etiam arbores & herbæ, quæserpentum morsibus medentur. Fraxinus contra serpentes, succo expresso ad potum; & imposita viceribus, opifera, ac nihil æque reperitur; tantaque est vis, vt ne matutinas quidem, occidentesve vmbras quam sunt longissima, serpens arboris eius attingar, adeo ipsam procul fugiat, si frode ea gyro claudatur ignis & ferpens, in ignem potius, quam in fraxinum fugere ferpentem. Mira Naturæbenignitas, quæpriusquam hæprodeant, slorere fraxinum, necante conditas folia dimittere voluit. Miraculum est dracunculi exeuntis à terra ad primas serpentum vernationes, rursusque cum eisdem se condentis in terram: nec omnino occultato co apparet serpens, vel hocper se satis officioso Naturæ munere, si tantum promoueret, tempusque formidini demonstraret, ex Plinio. Signa sunt tot herbz, & arbores, fruticesq; ab emersu earum ad latebram víq; vernantes, & vel fraxini tantum folia, nec postea nascentia, nec autem decidentia. Ari nidore, cum crematur, serpentes,& prinatim aspides fugantur, aut inebriantur, vt torpentes reperiantur. Trifolium asphaltites, immo tradunt totius fruticis, radicis,

radicis foliorumq; decoctum, fotu dolores eorum finire, quos serpentes percusserint; qua autem aqua sanatus quis suerit, si ea quispiam alius foueatur, qui vlcus habuerit, perinde afficietur, vt à serpente demorsus. Dracunculum habentes, serpentes fugiunt. Abrotonum serpentes nidore, & substratu fugiunt. Sic pulegium, origanum, rubus, chondrilla, anagallis, ferula, aparine, anchusa, echium, coniza, marrubium, nastuttium, serpillum, melanthium, heliotropium, elaphoboscon, seniculum, ampeloprason, allium, beta, heliochryson, herba sacra, papauer, eupatorium, asphodel silium. Sic oxylapathum ad scorpiones, malua ad phalangios, & vessparum ictus.

Qua aftate nascuntur planta, ad astatis morbos valent; CAP. XXV.

TSTATE febres continux, & ardentes (idem Hippocrates) & Lertianæ plurimæ, & quartanæ; vomitiones, & alui profluuia, lippitudines, aurium dolores, oris exulcerationes, genitaliū putredines, & sudamina accidunt. Hi præsertim morbi ex slaua bile ortum habent, quæ æstatis tempore coaceruatur in corpore. Herbas, quæ flauam bilem educunt, & quæ æstate vigent, enarremus oporter, ad quod maxime Natura intendit. Aloe æstate succum emittit, colligiturque; Galenus biliosarum affectionum optimum pharmacum esse dixit. Thlaspi Iunio fert semen, quod verinque bilem extrahit; eodem modo lychnis, androfæmon, ricinus, lacteus fuccus incisi thapsiæ caulis, tithymalorum, & lathyris succus, qui æstate extrahitur, cucumis agrestis, sambucus, ebulus, heliotropium. Sicflorescetis absinthii ramuli biliosos ventris humores per inferna egestionem propellunt, ex Galeno: idem herba & slore origanu. Ad tertianas febres & quartanas trifolij asphaltites terna folia, & quaterna, hipericum, sacra herba, heliotropiú, portulaca, centaurium minus. Ad alui fluores valent chondrillæ fucci, anethi, orchidis Serapidis, althæa, alismæ, polygoni, clematidis, lagopi, anchusæ, phœnicis, iunci feminis, papaueris nigri, verbasci, vuæ austeræ, virgæaureæ, mefpili, forbi, pyri filuestris; oculorum lippitudines sanat portulaca, plantago; oculorum distillationibus conferunt pinigenera, fænum Græcum, vinum austerum, in quo ophioglosson fueticcoctum, euphragia. Aurium doloribus valer populorum succus

instillatus, salicis, betæ, vtriusq; dracunculi, porrum cum lacte, origanum, melilotus, peucedanum, aparine, marrubium, canabis, polygoni, helxinæ, hyofcyami, hortenfis folani, maluæ, & fambuci.

Ad humanam naturam refrigerandam, humida astate Naturam genuisse: & herbas ad Venereas alacritates; CAP. XXVI.

ALENYS Naturam humidos fructus, & aquosos æstate genuis-Ge dixit, vt eorum pulpa internam homo natură refocillet, tuc Sirij caloribus languescentem. Theophrastus humida plerunque zitate germinare prodidit, inquies: Quz autem contrarijs temporibus germinant, his nonnulli causam humiditate, caliditateq; assignant; frigida enim æstate, calida hieme germinare autumant, vt vtraq; natura conuenienter temperata vtriq; tempori iit. Ita enim Clidemus censer; haud igitur male id quoq; asseritur, sed paucitatem, & debilitatem, & si quid aliud in causa sit, adijcere decet. Producuntur æstate melopepones, qui pro temperamento humectat, ac simul refrigerant, generantq; in epate aquosum sanguinem, qui flaux bilis feruorem, & malitiam coerceat. Altera species non sohum refrigerat, sed è suo semine extractus cremor sebrientib. vtiliter propinatur. Cucumerum etiam frigida, humidaq; temperies,& aquea substantia: si febricitanti infantulo paris logitudinis coaptatos cucumeres dormienti accommodaueris, & quasi condormire feceris, statim sanabitur, nam calores omnes febriles in cucumeres transibunt, ex Quintiliorum scriptis. Sunt & anguriæ eiusdem familiæ;animo deficientibus propter calorem inuant. Cucurbita humidie& frigide qualitatis, esu humida est, & sirim propellens; maxime omnium humidorum ciborum humidum corpori prebensalimentum: eius ramenta infantibus contra capitis ardorem, quem Syriafin vocant, fincipiti illinitur; fuccus ex ramentis agrium doloribus auxiliatur, adustiones cutis in ardenti febre illitu adiuuat; folia recentia illira muscas arcent, oleum ex eis paratum ad renum calores extinguendos, & capitis dolores, ex ardentibus febribus exortos. Lactucæ natura refrigeratrix est, & æstate nascitur, fitim extinguit.Mora præsertim alba æstatis principio corpus humectant,&ss frigida assumantur, refrigerant. Pruna omnia frigida, humidaque, sed quæ dulcia, minus frigida. Sunt & aquosi fructus quamplurimi, vtpruna, mala, perfiça, pyra, ficus, vuæ, & fimilia, quæ no nifi ad humectandum à Natura, vt diximus, generata. Æstate quia viri ad Venerem

 $\mathsf{Digitized} \ \mathsf{by} \ Google$

nerem languidiores, herbæ nascuntur Venerem adiuuantes. Scolymon Venerem stimulat in vino, Hesiodo, & Alcinoo testibus, qui slorente ea, cicadas acerrimi cant' esse, & mulieres libidinis auidissimas, virosque in coitum pigerrimos scripsere: veluti prouidentia Naturæ hoc adiumento valentissimo, ex Plinio. Sunt & alia, quæ frequenter æstate proueniunt, quæ ad eadem valent, eruca largius sumpta, dracunculi maioris radix, asphodeli, nastrurium, porrum, bulbi decocti, manducatiq, vrtica, gladiolus, menthe succus, pastinaca erratica, testiculi, satyrij, horminu, fraxini semē, dauci, mala infana elixa, largo pipere deuorata, cicera in cibo data, rapu, sister, cinaræ, ferulæ corculu, & similia multa alia, quæ longu essere seesere.

AEstiuo tempore herbas nasci ad canis rabiosi morsum, qui tunc in rabiem agitur; CAP. XXVII.

↑ Durente siderei canisæstu, in feram rabiem aguntur canes, multas tunc temporis prouida Natura opportunas herbas producit, quibus eiusmodi morbo tam perniciali occurri possit. Alyssum æstate prouenit: contusa in edulio rabiei canum medetur, ex Dioscoride. Galenus; hanc sub caniculææstu colligere oportet; exficcata cotundi, cribrari, & feruari, ne diffletur, & ob id nomen alyffon dictum. Ad victus rationem comendat Diolcorides alliorum, porrorum, & ceparum cibos, quæ tunc temporis vigent, & terra eruuntur, Aetius commendat ad id fæniculum, scandicem, &cichorium agreste, palustre asparagum & hortensem, & agrestem rumicem. Auicenna pro deiectorijs medicametis vritur vtroq; veratro, epithymo, sena, fumaria, & thapsia. Panax valet contra bestiarum morfus, quæ in rabiem efferantur, sic & ballotes. Pulegium olfactu capita tueri contra frigorum, æstusue iniuriam, & à siti traditur, neque æstuare eos, qui duos è pulegio surculos impositos auribus in Sole habeant, ex Plinio. Pfyllium æstate storet, viget que; fama est, si virens domum importetur, non sinere in ea pulices gigni. Sic & coniza, quæ suffitu, & substratu culices abigit, & pulices necat. Cucumeris filucstris radix, aqua marina rigata, melathiu aqua maceratu, cuminum siluestre tritu, & aqua mistu, populi nigræ folia, & tribuli, ex Pamphilo. Abigit culices nigella sussitu. Si canabis humidæ ramum florentemiuxta te pones dormiturus, culices non te attin-gent; fugantur origani & aceti nidore, ex Democrito. Foliorum

fambuci decoctum, muscas respersum sugar, ex Beritio. Siluestris item cucumeris succus in lectis positus, cimices sugar; sic capparis solia olio dissoluta; sic staphydis siluestris acetabulum, ex Didymo.

Qua na scuntur autumno planta, ad ejus dem temporis morbos valere; CAP. XXVIII.

I IPPOCRATES de autumni morbis loquen ait: Plurimi morbi autumno fiunt, febres quartane, atque erraticæ, lienes magni, aquæ intercutes, tabes, vrinæ stillicidia, leuitates disficultates intestinorum, coxædolores, anginæ, asthmata, ilei, morbi comitiales, furores, & melancholiæ, quia tunc atra bilis præualet, ex qua eiufmodi morbi oriuntur; ideo ad eius euacuationem accingemur. Niger elleborus tempestiuus fit autumno, intempestiuus vere, ex Theophrasto. Dioscorides arram bilem, flauamque ex toto corpore deorsum trahit, ideo sebribus circumcurrentibus, & diuturnis propinatur. Epithymum melle haustum, valentius cæteris medicamentis atram bilem excernit, efficax ad morbos cerebri, melancholiam, epilepsiam, & lienis affectus, æstate florens. Mandragoræ succus duobus obolis ex vino potus, vt veratrum, per vomitionem arram bilem extrahit: æstate extrahitur succus, sic & origanum potum in aqua mulía. Pulegium æstiuo solsticio slorens, sparthium, ocymum, melissophyllon. Lienosis medetur vrticæ semen cyclamini radix, capparis potus, rubiæ, femen xyridis, periclymeni, anchusæ decoctum, aristolochia, bryonia. Comitialibus prodest papaueris spumei semen, quod æstate colligitur. Hydropicis cucumeris siluestris succus; bulbi, qui astate vigent, ricini grana, sic & scillæ delinctus ex melle.

Hieme nasci plantas, qua hibernii morbis valent; C A P. XXIX.

PLEVRITIDES hiemeveniunt, ex Hippocratis traditione, pulmonis inflamationes, lethargi, grandines, raucitates, tusses, dolores pectoris, laterum capitis vertigines, & apoplexiæ. Hoc tempore pituita abundar, opera danda, vt primo ea euacuetur. Iridis radix pituita purgat, quæ hieme suffoditur; siç cyclamin, quam tunc vigere ostendur slores, aloe, daphnoides, que hieme viret, Thymelæa chamelæa codem vigentes tempore. Comitialib. datur bryo-

Digitized by Google , $oldsymbol{nia}$, $oldsymbol{\&}$

nia, & vertigine laborantibus, hieme sub terris vigens. Ad tussim iris efficax, iuniperi baccæ comodissime bibuntur, autumno maturantur, hieme durant, cedrides etiam. Siccæ ficus veteri tussi, diuturnisque pulmonum vitijs medentur. Tussilago hieme virens, radicula, asphodelus, allium, scilla, quæ hieme asseruantur suspenfæ. Ad humanam enim naturam excalefaciendam hieme calida gignuntur. Theophrastus eos fructus hieme produci dixit, qui calidi sunt, nam ex Cleodemo, hieme calida generari autumauit. Sero maturantur fructus, quibus lignosa pulpa prædura, vel qui lignoso septo, numerosoque putamine continentur. Ad hæc quibus succi pingues, aut quibus sicci fructus, parumque humoris habentes. Que perpetuo virent, fructus sero perficiunt: frigiditas enim, & siccitas, & multitudo, & terrena concretio, confici & maturescere quam difficillime possunt, vt pyrorum siluestrium, & giandium. Quia hieme stomachus calidior, ideo pingue, & durioris concretionis conficere potest. Raphanus hieme prouenit, & excalefacit. Sifer etiam excalefacit, rapum filuestre, & satiuum, napus, pastinaca vtraq;, satiua & siluestris. Bulbi etiam hieme deuorantur, quum vere in caules exeant.

Plante, que pluries, aut diutius florent, ad eos morbos valent, qui pluries eueniunt; CAP. XXX.

SI vera sunt, ve vera esse censemus, quod earum plantarum, quæ eo tépore florent, aut vigent cú morbi grassantur, necessarius sit vsus; sequitur verum esse, quod bissoræ, trissoræ, multissoræque ad eos morbos valent, qui pluries eueniunt, nec statum habent tempus hominem inuadendi. Theophrast ocimum per partes florere dixit, vnde sit ve diutius floreat; sic heliotropion, & cichorium. Caltha est flore lutéo, emicat singulis mensium Kalendis, qua dote verismile est sic nominatam kalendulam, quod omnium mensium kalendis flore comperiatur, atque hinc sit, ve aliqui slorem omnium mensium appellent: cuius slos è vino potus, cit menses, secundas etiam mirifice educit, & arida sufficibus admota, sexcentis seminarum periculis sactis. Senecio diutine floret, cum primum senescit, alius atque alius subnascitur; idque per totam hiemem, vereque assidue vsque ad æstatem sactitatur, ve ex Theophrasto habetur: apud nos vocitatur slos cuius que mensis: hæc herba remorantes men-

ses ciere solet. Picris toto anno floret: mulierum purgarionib. decocta in aqua adeo prodest, vi emortuos partus extrahat. Rosmarinum coronarium bis in anno floret, vere & autumno; nostris auté
regionibus continuo fere florere videmus, & præcipue vbi annus
indulgentior est: ex Arabum doctrina menses ciere nouimus. Terni florum prouentus spectantur in scilla; pancratium eius species in
vino bibitur propter menses ciendos. Asphodelon bis anno florere
memorat Nicander in suis Theriacis: pota radix méstruis prodest.
Iberis semper florer, valet diuturnis ischiadicis doloribus.

Perpetuifolias plantas ad eos morbos valere, qui omni tempore humano corpori possunt euenire; C A P. XXXI.

Diximvs stirpes, quibus folia cadunt, statis temporibus, & op-portunis folia, fructus, & semina proferre; veniunt subnectenda perpetuo virentia ijs morbis opitulari, qui omni tempore euenire possunt; necab reà natura factum, ve quibus temporibus eis indigeamus, ad manus illico habere possimus. Pinus heparicis, ambustis, & viceribus summum corpus occupantibus prodest, sustitu partus, & secundas eijcit, aluum listit, vrinam mouer, inflammationes lenit, dentium dolores mulcet, vulnera ab inflammatione vindicat. Lentiscus ad sanguinis reiectiones, dysenterias, & ruptiones fanguinis è vulua valet, fracta offa ferruminat, decoctú caua explet, vrinam pellit. Cupressus vrinæ disticultati, & narium polypo medetur, scabros vngues eijcit, hernias reprimit, vulnera conglutinat, facris ignibus, carbunculis, & stomacho fert opem. Iuniperus ad inflammationes, & tormina valet, ruptis, conuulsis, & vuluæstrangulationi subuenit, & lepris. Laurus vuluæ, & vesicæ vitijs, & vesparum ictibus auxiliatur,&scorpionum,ad neruorum lassitudines,& calculos,& partus eijcit:valet cotra tonitrua & fulgura; ob id oporzebat nobiscum semper viuere, vr ab ijs nos tutos redderer. Myrica ad morbum regium valet, vrinas inhibet, dentium doloribus, mulierum fluxionibus, phthiriafi, lendinibusque prodest, & anhelofis. Aquifolia ad articulorum duritiem, offa fracta ferruminat, & aduerfus hiemis fulgura, & veneficia arcer, ex Plinio. Scilla, herba Lacra, rhamnus& fimilia, diutius asseruata viuunt, vt domi appensa, cam ab omni veneficio tucantur. Olea, oleaster, & phyllirea, ignem facrum, vicera serpentia, sordida & depascentia, carbunculum, cur Digitized by Google.

tem euulfam, fanguinisq; eruptiones sanat, cœliacis, oculorum vi-Brijs prodest; ad furfures, scabiem, scabros vngues, gingiuas, & putredines præstat. Laudanum ora venarum aperit secundas deijcit, vuluæ damna sanat, cit vrinam. Palma vulnera glutinat, stomachicis, dysenterijs, vesicæ vitijs mire valet, ad calliblephara, corporis excrescentias; vulnera ad curationem producit, luxatos artus committit, prodest præcordijs, renum, viscerum, & vesicæ vitijs. Myrtus contra ægylopas, & crapulam valer, sedis & vuluz vitijs, purgar furfures, & vicera capitis emanantia; offa ferruminat, testium inflammationem, cardiacorum fudores cohibet, paronychijs, & pterygijs medetur. Siliquæ vrinam ciunt. Præstantissima citriorum vis contra venena, oris halitum commendant, venericulum roborant, contra pestis contagia & pestilentes febres valent. Hedera ambustis, dysentericis, lienosis, & omni vlcerum generi, & cutis vitijs prodest:conceptioni inimica, menstrua & partus extrahit. Aristolochia pota, menses, partus, & omnia vuluarum vitia eijcit; singultibus, suspirijs horroribus & conuulsis prodest; aculeos, spicula, & offium squamas extrahit, putrida vicera exest. Perpetuifoliæ plantæ etiam alopecias sanant. Quia capitis decor omni tempore amitti potest, oportebat plantas eas, quæ illi succurrere debuerant perénes esse, vt tempore opportuno succurri possit. Præterea si ad similitudinem referre licet, diximus frondes capillis proportione refpondere; & ad perpetuandam capillum perpetuifoliæ plantæ necessaria erant. Myrtus fluentes capillos cohibet, palma vero palpebrarum defluuia, laudanum, aloe, abrotonum alopecijs accomo-

dantur, ex Galeno: adiantum, & eiusdem generis trichomanes, siluestris olea capillum capite euulsum cohibet, & glutinat: olea ad capillos, & caluitiem valet, ex Auicenna.

entities in the state of the st

IO. BAPTISTÆ PORTÆ NEAPOLITANI

PHYTOGNOMONICOR VaM

LIBER VII.

PROOEMIVM.

🗱 🗱 A M ad plantarum mores superuecti sumus, (etsi plantas mores habere neget Theophrastus) tertium nostra partitionis membrum, quod initio spoponderamus. Graci tà non dicunt; etfi in animalibus perspectius dignoscuntur, in plantis obscurius, inuentuque difficilius admodum: vnde ex animalium, plantarumque moribus vtvt sint, multa ad mortalium mores, vel propensiones emendandas demonstrabimus. Sed animum inclinare duplici modo intelligere possumus; vno, quo ad metum, hilaritatem, tristitiam, & alias eiusmodi pasiones; altero quo ad amorem, odium, bonorem & similia inclinatur. Ad tristitiam, bilaritatemque, moueri hominem posse fatentur omnes, quippe medica vi, qua prastant herba, alteratur corpus, ad cuius alterationem commouetur & anima. Hoc modo admonet Theophrastus hominem posse mente moueri, alienarique, & contra. Plinius tradit rationem subtilitatis immensa à Platone descendentem, cor pusculis rerum leuibus, scabris, angulosis, rotundis, magis aut minus ad aliorum naturam accedentibus : ideo non eadem omnibus amara, aut dulcia esse. Sic & in lassitudine proniores esse ad iracundiam, & insiti. Ergo & hac animi asperitas, seu potius anima, dulciore succo mitigatur. Lenit transitus spiritus, & molliores facit meatus, ne scindant euntem, redeuntemque. Experimenta in se cuique. nullius non ira, luctusque, tristitia, & omnis animi impetus cibo mollitur. Ideoque observanda sunt, qua non folum corporum medicinam; fed & morum habent. Sed verum animum inclinare posint, quasitum plerisque antiquorum Philosophorum est. Tradit summus plantarum scriptor in Historiu Hesiodum & Musaum tradi-Digitized by Google

tradidisse polium ad omnem rem serjam ,magnique faciendam perutile; non minus ad famam, existimationemque bonam. Antirrhinon vtilem ad gloriam, & gratiam vita: qua omnia commenta existimat. Nos hac signa inuenire aliquibus modis tentabimus.Primo confiderandi funt mores,quos immutare, vel inducere aliis tentamus, quibus animalibus infint; dein ipfius animalis membra, vel illius planta partes, qua ea animalia, vel membra referant, propinabimus. Inuestigabimus praterea quibus planetis subdantur planta, ex eorum aspectu, quod sequenti libro prastabimus, & inde vires coniectabimus. Hac vt omnium difficillima, ita & in eis Natura maiestas, & infignia effulgent, & Phytopta multo magis, & multo plura secreta hariolabitur diuini prasidii , hominum vsui , & necessitatibus neutiquam posthabenda. Vocamus animalium mores, salacia esfe, casta, voracia, loquacia, tacita, & eiusmoditalia. Demonstrant plantarum partium similitudines animalium vires, ita volente Natura : fed animalium mores aliquos aperiemus. Sed ingeret se fortasse quispiam, quomodo quis vnquam animalium mores contemplabitur? quis in deferta, & auia mundi loca cum byana, rbinocerote, crocuta, tigride, & panthera, feris & immitibus animalibus diu vixerit, vt eorum morum perpetuus obseruator effe possit? quis in profundo Oceano afiduus pifcium scrutator esse poterit, & qua imis sub scopulis, algis, vel arenis faciant, observabit; quum piscatores, qui continuo in mari versantur, vix pauca de his loqui audeant? vnde si hominum, cum quibus versamur, & viuimus multos salis modios prius edendos monet prouerbium, quam mores intimos pernoscamus, quomodo nobis animalium innotescent mores, si cum eis non tanta intercessit societas? Cui ita respondendum diximus: Tantam esse hominis frontis, & verborum simulationem, vt sapissime illius morum cognitio nos fallat; fecus autem in brutis, qua quum vitit, & virtutis electione careant; facile ex simplici observatione eorum mores liquido cognoscuntur. Preterea multa ex Aristotelis scriptis, Plutarchi, Aeliani, Philes, Oppiani, Athenai, Plinii, aliorumque de eorum moribus perdifcemus, qua non parum nobis afferunt adiumenti. Nostrarum erit partium, qua ab his, à nobis, alrisque recentioribus observata, enarrare, vt borum virium exploratione freti, catera ad eruditionis supplementa & nosse posint, & periclitari.

Animalia qua ingenio, & docilitate prastant, ad hominum intelligens tiam & memoriam valere; CAP. I.

CED ad exempla transeamus, à capite per cætera membra discute Orentes, & primo que fint animalia, que humano intellectui proxima, scilicet quæ solertia, calliditate, docilitate, & memoria valét, vt neg; intellectus, auctore Plutarcho, neque rationis expertia videantur: nam quæ eiusmodi sunt, facile hominum memoriam, & intellectum augere possunt, partes eas medica parte propinando, vbisensus, vel intellectus maxime vigent; quæ artes, vt Iamblichus in Pythagoræ vita refert, cor & cerebrum sunt: cor enim nec absumere, nec cerebrum edere, sed ab eis abstinere vniuer sos Pythagos reos, quia principia sunt, & ranquam sedes sapiendi, viuendique; nosque frequenti experimento, certissimoque vsurpauimus, & commendauimus. Plinius, sapientissima animalium esse, que fruge vescantur. Nos ab elephanto incipiemus, qui sensu, memoria, ingeniique sagacirate reliqua videtur animalia excellere. Intellectus illi patrii sermonis, imperiorum obedientia, officiorumque, quæ didicere memoria. Ad numerum saltare, & cursus tardare ad sont tarditatem, seque remittere ad remissionem tibiæ, rursumque ad acutum sonum propellere, & sestinare. Narrat Plutarchus in elephanto hocpotissimum mirari, quod discendo, & doctoribus se præbedo in hominum cœtibus eas in gestu figuras, & varietates effingat, quarum elegantiam & copiam vix ipia hominum industria exprimere, aut memoria complecti facile possitinam Rome, ad ge-Rus quosdam miros indipiscendos vnum tardioris ingenii, qui hec ægrins affequebatur, & verberibus sæpe castigatum, deprehensum noch illa ex sese meditantem, molientemq; narrat. Mutianus ter Conful auctor est, elephant Græcarum literar u ductus didicisse, foliumque perscribere eius linguæ verbis, ex Plinio. Nearchus auctor est, lapidem ad scopum iacere, armis yri, & optime nare addiscere, sunambulum esse, ac subire etiam aduersis funibus, & pronis regredi. Seneca ex Aristotele dicit:Imperata officia addiscere, Regem adorare,& genua submittere,& tam prope ad hominismgenium accedere, ve non timuerit affirmare Cicero, plerisq; hominum sensu, & ingenio non esse inferiorem; ac beluarum elephanto nullam prudentiorem. Visilla mentis ebori remanet, vi leobem

dentis elephanti cum melicrato potam, nó parum memoriæ iuuzrescripserit Aerius. Simia ad omnia imitanda habilis: omne, quod corpore agitur, si doceatur præclare diseit, & id ipsum actione representar, ac si saltare doceatur, saltationem assequitur, si ad tibiam canere, canit. Ælianus aurigæmun obire dixit, habenas abducendi,vel remittédi,& flagello simul vtendi; breui, si quis ad quæpiam instituat, non fallit docetem. Mutianus latrunculis cera effictis lufisse simiam tradit, ex Plinio; ex his cor simiæ assum & aridum potum cum melicrato vetere, acuere intellectum tradidir Rhases. Anseres ad sensus acuti. Ouidius ansere sagaciorem dixit. Ex Theophrasto refert Ælianus etiam pueros adamasse. Potest & sapientia videri intellectus iis esse;ita perpetuo comes adhæsisse Lacydi philesopho, nusquam ab eo non in publico, non in balneis, non noâu, non interdiu digressus, ex Plinio. Plutarchus in Tauri montis traiectu, calculis satis magnis ora obstruere dixit, vt obstreperam corum naturæ garrulitatem tantisper compescant, dum aquilam hostem clam præteruecti fallant; eadam Ælianus & Marcellinus. eorundem volatum, quo literam Pythagoræ referunt, ingenio non carere. Simeon Sethi dicit, proprietate quadam peculiari euthymiam, hoc est, ingenii bonitatem præstare iis, qui cum melle & butyro assidue esitauerint; sed vereor de ouis hæc dixerit. Potest eadem in Medicina psittacus, vt ex Medicis habetur. Plutarchus ipía do cilitate cæteris animalibus patrocinari videtur; cum profes rendi humani sermonis, & vocis articulandæ facilem docentibus se præbeat, Plinius. Super omnia humanas voces reddit; quidam etiam sermocinans Imperatores salutat, & quæ accipit, verba pronunciat. Admoro speculo propria forma deluditur, & nuncgaudenti, nune dolenti fimilis efficitur, homines ofculari domesticos consucuit. Auicenna narrat hominem amatum à psittaco, vt ob eius discessum semper langueret auis. Ingeniosi & cerui sunt, Aristorelis restimonio; ynde qui post lethargum, aut aliquas ægritudines in obliuionem deuenerint, eis maxime iuuat cornu ceruinum ex mulso potum, ex Actio. Aque ingeniosa sunt animalia lepus & cuniculus, quibus eadem caro, & fanguis. Hyænis fcientiam &præcipue magicam inesse pronunciant Ælianus, Philes, Plinius, & Solinus: nam quodeunq; animal ter lustrauerint, è vestigio hater, & quum Lunæ orbis plenus est, retroposito cius fulgore, suam canibus ymbram iniiciunt, quos mutos reddunt, & optatis fruuntur. Homini, vel cani dormienti suum corpus admouent, si seipsas maiores dormiétes senserint, sensibus priuant, manus exedunt, ac conficiunt, si se breuiores animaduerterint, properant fugere: venantem dextra excipiunt, ve progressi vestigia occupent, & mente alienarum vorent; nam læua capiuntur & ipfæ, ex Zoroastre, citata Nestoris panacea: hyænæ dens suspensus super dextrum brachium ab humero, víque ad cubitum oblivioni relistit; vel si pes sinister & vngues in linteo alligentur dextro alicui brachio, non obliuiscetur quæcunque audiuerit, ex Rhase & Alberto. Prudentissima auis vpupa, stercore nidum circumlinit, vt foetore homines à riidis depellat, ex Aristorele, & Æliano. Adrefringendas fores herba quadam vritur, si clause sint, Ælianus, ac multa alia solertissime agit: ob id lingua eius suspensa super hominem nimis obliuiosum, ad memoriam valet, & reminiscifacit, quæ oblitus fuerat, ex Pythagora. Plutarchus in Sympofiacis perdicis loquacitatem&docilitate non reticuit. A Papyrio enumeratur perdix inter aues, quæ humani sermonis enunciationi valente

Quique refert iungens sterata vocabula perdix.

Athenæus in Laconia perdices vocales haberi dixit: quarum felle si singulis mensibus tempora perungantur, excitatur memoria, ex Simeone Sethi. Proxime post pauonem gloriam sentiunt galli gallinacei; imperitant suo generi, & regnum in quacunq; domo exercent: dimicant inter se, statim in victoria canunt, æque superba,& ardua ceruice gradiuntur, cristis celsa; in sublime quoque caudam falcatam erigit, victus occultatur filens, egreque seruitium patitur, marrice gallina extincta, is ipfe incubat, & pullos ex ouo excludit; & tunc silentio vtitur, o sane sibi conscius sit muliebre munus ob ire,ex Æliano:cœlum fola auium respicir, nouit sidera,& ternas distinguit horas, interdiu cantu: cerebri substantiam augere eius carnem tradit Simeon Sethi, eumque abunde nutrire, iccirco menti, acingenio leuiori prodesse. Idem habetur ex Auicenna, Arnoldo, & cæteris. Caftor solers & prouidus describitur ab Alberto, Agricola, & venatoribus, etenim fibi casas in fluminum ripis construit cum aliquibus gradibus, ve aqua fluminis crescente, ascédat, & descendente, descendat: amphibium enim animal, terra & aqua viuens. Arborem, quam eligit secandam ad suz domus zedificium,

&ad escam, non prius relinquit, quam totam dentibus dissecuerit, & prope casurà, singulis ictibus suspicit, ne opprimatur improuidus. Præterea è suo genere peregrino, vel natu grandiori ad vitam inepro, quum lignatum prodit, super resupinati ventrem ligna imponit, & ne labantur ligna, vt pro vehiculo sit, inter crura artificiole componit, & sic onustum ad casam trahit: ob id iis, qui post lethargiam, vel alios morbos obliuiosi facti sint, cum oleo occiput illitum, vel drachmæpondere cum melicrato potum, castoreum iuuat, ex Aetio. Vrsi astuti sunt & fraudulenti, vt ne longo quidem tempore cicures fiant, ex Adamantio: si vrsino seuo liquefacto vngatur facies hominis, intelliget, & memorabit quicquid audiuerit, aut legerit. Grues multa prudenter facere dicit Aristoteles: nam loca longinqua perunt sui commodi gratia, è Scythia ad Nilum se conferunt hibernatum, ex Herodoto. Sensuum enim acrimonia valent: quum peragrant, trianguli formam efficiunt, vtaera facilius aduersum secent; deinde sensim ab vtroque latere, tanquam temis, ita pennis cursum auium leuant. Si sæuit cælum, & ventus exoritur, non frontatim; aclunato globi situ volant, quum est tranquillum, sed in cuneum momento se traducunt. Si ab aquila se impeti perspiciant, in orbem consistunt, & falcatæ tanquam in aciem structæpugnæspeciem ostendunt, quare aquila regreditur. In volatu ad tergum præuolantium colla admittentes, laborem facilem efficiunt, ex Æliano; & prima deficiens incipit esse postrema. Quum consistunt, cæterædormiunt, dux, quæsenserit, voce vigilans significat. Excubias habent nocturnis temporibus, lapillum pede fustinentes, qui laxatus fomno decidens, indiligentiam coarguat. Sunt qui tradant gruum fel memori e lapsui prodesse, ex Simeone Sethi. Satis in scriptis celebratus est pagurus Musicam ama* re, & prudentiam, cuius causa è collo Dianæ Ephesiæ pagurum olim suspensum fuisse prudentie & consilii symbolum referunt scriptores: vere quum crustam exuit, aculeis, armisque spoliatur, nullos aggreditur, quoad duriusculam testam recuperarit, quod maxime ab Oppiano laudatur: cuius membra ad prudentiam conferre atiolor; sed eius vires adhuc inexploratæ.

Maxime bruta, & indocilia animalia, ruditatem conciliare; C & P. II.

Ontr a autem maxime bruta animalia, rudia, obtulaq; & indocilia elu fatuitatem, & ruditaté imprimunt homini; vt ex iis patere potest, quæ Philosophi de eoru moribus, Medici de eorum. viribus experiméta cognouerunt, & nobis præseripserunt. Exterrestribus animalibus mures indociles sunt, exPlinio: carnem muris in cibo fumptam, magnam obliuioné inferre dixir Arnoldus. Simplicis ingenii & desipientes arietes sunt, vt ex Aristotele habetur Animalium libro, & Physiognomonia. Genusouile amens, moribusque inter omnia animalia stultissimis, repit indeserta sine causa, & hieme obstante, quum sæpe egreditur stabulo occupatum à niue, nisi pastor compulerit abire, no vult, sed perit desistens: obid medulla arietis non castrati, humanæ naturæ adeo cotraria, vt memoriæ functionem aboleat, ex eodem. Afinus ineptiffimis est moribus, degenere animo, & stolidus, obuiis in via cedere nescit. Camelus simplex animo, nec ab asino multum degener: Galenus; camelinis & asininis carnibus vescentes, non nili animo & corpore camelini, & asimini euadunt. Catus immemor est, qui coitus gratia in vicinia egrediens, regredi obliuiscitur; ob id qui de cerebro masculi cati ederit, dementatur fere: meatus enim cerebri obstruit, vt spiritus animales impediat, ne ad posteriorem ventriculum transeant, vnde exclusa memoria, sine mente efficitur.

Vigilia animalia vigiles homines reddere; C. A. P. III.

Noturna, vel noctiuaga animalia, vigiliam nobis communicant; ob id vigiles, qui esse cupiut, ex eis membra illa requirant, in quibus abest somnus. Legimus apud Pselium Plaronicum canes, coruos, & gallos ad vigiliam coserre; sic etiam philomelam, vespertilionem, & noctuam, atq; ex his maxime caput, cor, & oculos, vt eius opinio ab hac nostra methodo no longe abit. Testatus Hesiodus susciniam solam ex omnibus auibus somni expertem esse seduloq; in vigiliis versari, ex Æliano in Variis. Luscinia peruigil custos, quum oua gremio souet, insomnem noctis saborem cantilenæ suautate solatur: vnde sertur prouerbium à Varino: Neque quantum suscinia dormiunt; adeo parcissimi sunt somni, ob id idem

Digitized by Google Alianus

Ælianus lufciniæ carnes in cibis sumptas vigiliam promouere scripsit. Plinius cancrorum oculos cum lusciniæ carnibus in ceruma pelle alligatis, vigiliam præstare, fugato somno, tradidit. Cerui noctu pascuntur, præsertim si in agris manét: nam in die homines metuunt, in montibus autem noctu capiuntur, diuque propter foiirudinem. Mithridates Ponticus, quum fomnum caperet, sui corporis custodiam tauro, equo, & ceruo tradebat, & hæc ad eius custodiam aduigilabant. Cancri vigiles sunt, præsertim pleno Lunæ lumine, quum noctu è latibulis progrediantur, & spatientur: ob id Plinius in ceruina pelle cancrorum oculos alligari dixit. Iupiter alcyones noctu pasei voluit, vt Oppianus inquit, & circa stagnorum, fluuiorumque maxime solitarias partes, ne hominibus molestæ elfent, alcyonum oculos linteo incluíos, si quis capiti nimiú dormientis supponat, depeller ab eo somnium, ex Eliano in Variis, quod exHesiodo refert. Hirundines noctu non prorsus semper vigilare, fed dimidium tantummodo fomnu perficere: Albertus: ocurus hirundinis positus in lecto, iacentem dormire non permittit, donce auferatur. Vespertilio, vuezeels à noctu, vt diximus, appellatur, Latinià vespere, quo volare solet: cuius caput aridum alligatu somnum arcet, ex Plinio; Alii hoc modo; caput ny cteridis viu etis abscillum, filigaueris in pelle nigra, & apposueris læuo brachio alicuius, nunquam dormiet, donec auferatur; sic etiam eius cor gestatum. Coruus vigil vigiliam prestat, cor continue gestatum ad inhibedum somnum aliqui efficax esse putant, vt Fernelius scripsit. Noctua à tempore noctis, quo canit, vel volat, dicta est Festo, sed Varroni, quo vigilat; etfi multa nocturnarum auium fint genera, hoc tamen præ cæteris apud Latinos nomen à nocte cepit. Aristoteli noctinaga est: scribit Rhases, quum decollatur, oculum eius alteru apertum manere, alterum claudi: fi apertus supponatur capiti dormientis, vigilaturum; si clausus vigilantis, dormiturum.

Somniculosa animalia ad somnos valere;

SIc vero somno multum dedita animalia, somno deficientib. vel qui paucissimi sunt somni, somnum conciliare valent. Exempla erunt. Lepus somno multum deditum animal, apertis, & immotis palpebris dormit, ve ex Xenophonte habetur: vnde patés aliquod Dd 2000se fignificare volentes Ægyptii, leporem pingunt, quum semper oculos apertos habeat. Nicandro Agreevins à dormiendi habitu: somniculosos fieri lepore sumpto in cibis arbitratur Cato, ex Plinio. Et auis cuculus leporina pelle alligatus, somnos allicit, ex Plinio. Cuculus procedit vere, occultatur caniculæ ortu, ex Plinio: rarissime cernitur, ex Æliano, in cauis arborum latet. Sus plurimum dormit, præsertimæstate, quum humiditas eius calore resoluitur, ex Alberto: ad somnum spuma apri cum adipe in heminis tribus ad tertias » excocta &data, valet, Sextus. Nullum animal graviore fomno premitur, quam vitulus marinus, ob id pinnæ vim soporifera, somnosque allicere subditam capiti tradidit Plinius. Herinacei condunt se in arbores cauas hieme, airq; in Mirabilibus Aristoteles, ad annum vsq; sine cibo durare posse, etsi pomis peræstatem congestis vescantur, Ælianus & Philes: sinister oculus cu oleo frixus in vasculo reconditur, qui liquor somnificus est: nam instillato in aurem, somnus inuadet, Rhases. Natura vrsorum ante omnia se condere veterno appetente; priusquam plane torpeant, & stupidi iaceant, se condunt in lustrum, mares quadragenis diebus latent, primis diebus bis septem tam graui somno premuntur, vt ne vulneribus quidem excitari queant, túc mirum in modum veterno pinguescunt, ex Aristotele, Plutarcho, Plinio, & Solino: cuius oculus siccus pueris appensus, ab eis timores amolitur, quibus vexantur in somnis, ex Rhase. Stelliones mensibus quatuor frigidissimis latent, ex Aristorele. Ioannes Vrsinus, ex Arnaldo, de stellione loquente;

Mande cor, & tantus prosternet corpore somnus, Vt scindi possint absque dolore manus.

Ranælatent hieme omnes, vere procedunt ad aquas; oleum ex eis paratum prouocat somnum, ex Mesue. Vpupa canitæstate, hieme dormit in arborum cauis, vbi latet deplumis: si ala eius dextra ad dormientis hominis caput suspendatur, non expergisci illum donec auseratur, refert Rhases.

Animalia, que somniant, hominibus somnia mouere terribilia, placida, vera, falsaque; CAP. V.

SOMNIANT ficut homines quædam animalia. Plinius ab Aristotele; præter hominem somniare equos, boues, pecora, capras palam est. & ob hoc creditur in omnibus, quæ animal parjant. Ho-

mo maxime omnium animaliū fomniat. Inter ea, quæ fomnia mouent, cibus est, vt aliâs diximus, sed horum animalium carnes, quæ fomniat, edisse, magis fomnia inducit; & secundu animalium qualitates, ex nigris animalibus & melancholicis, melancholica; ex albis phlegmatica; fic tristia, hilaria, falsa ex intemperatis; vera ex maxime temperatis, & sibi constantibus: nec solu in cibum assumptæ carnes, sed eorum pelles substratæ. Lepus maxime parit, & maxime somniat: eius caro multa mouet somnia. M. Cato Censorius ægrotos ali iubebat oleribus, & carnibus anatis, palumbi, aut leporis: hanc enim leuem esse aiebar, & ægrotantibus commodam, nis quod multa parit infomnia. Plinius, fomniosos fieri lepore sumpto in cibis Cato arbitratur, sed quia eius caro frigida, & sicca est; & bilem atram gignit, vt ex Hippocrate, Galeno, Pfello, Paulo, & Simeone habetur, non nisi trissia somnia generare potest. Simia frigida & austera est,& humorem generat pessimum, vt ex Rhase habetur, ob id si supponatur capiti dormientis cor eius, terribilia in somnis videbit ex codem. Sic si quis dormitur suo capiti anguis senectam supposuerit, vel caput cospargat cinere collecto ex cremata anguis senecta, rerribilia somnia videbit. Rapacium omnium carnes declinant ad ficcitatem, quæ bilem atram in corporibus generat, pefsimæ autem caninæ,& lupinæ,corrumpuntq; humores & spiritus, quia melacholicas, & pranas imaginationes in fomno & vigilijs generant, ex Rhase. Marini piscis, biene dicti, meminit Ælianus, cuius si dextram pinnam ad hominem somno cosopitum admoueas, sanequam eum ipsum perturbabis; etenim formidulosa secundum quieté spectra videbit, acerbaq; insomnia perpetietur. Vpupa nigris maculis colorata auis, & ob id Melancholicæ coplexionis, delerras quærit nemoru, & inuias plagas, Æschylus. Spurcissima auis, sin sepulchris, & humano stercore commorans, ex Isidoro. Interaues noctis, ac tenebrarum amicas lugubris, & luctum amans. Eius caro austera est, ex Rhase: ob id sanguis vpupæ illitus homini dor-mienti, dæmoniaca phantasmata gignit, ex Pythagora: tempora inuncta sanguine vpupæ, quando dormiendum est, faciunt terribilia videre, ex Alberto. Chamæleon pallidi coloris, maculis distinctus nigris; defuncto pallor est, mutar colorem subinde, redditq; quæ proxime attigerit præter rubrű; candidumq; , Plinius : temporum ; munctio cum fanguine chamelæontis, fomnia terrifica inducit, ex

Dd 3Google

Arnaldo. Bouis caro insomnia mouet, quum & ipse somniet: carnes taurorum pessimæ, sic vitulorum, sed castratorum præstantiores, vitulorum humidæ & molles, commodius concoquuntur; & quia humano corpori non contrariæ, vtebantur ijs, & taurino sanguine ad vaticinia. Plinius ait: Taurinus sanguis recens inter venena est, excepta Ægyra: ibi enim sacerdos terræ vaticinatura, tauri sanguinem bibit, priusquam descendat in specus. Ex hac veritate singunt Poetæ somniorum portas, ex cornu, & ebore; ex cornu vera somnia, ex ebore salsa. Virgilius:

Sunt gemine somni porte, quarum altera sertur Cornea, qua veris facilis datur exitus vmbris. Altera candenti perfecta nitens elephanto, Sed salsa ad cælum mittunt insomnia manes.

Et somnus cum cornu pingitur, & cœlestia somnia tauroru cornibus conterunt, quod ea in altu tendant; terrestria vero ebori, quod in elephante deorsum nutant. Agni nutrimentum præbent calidu & humidum, sed pituitosum; arietes animalcula melius temperati sunt, quam natu maiores, slatu carent, quo somnia turbantur, & intercisa tumultuosaq; siunt. Capræ optimææstatis tempore, quum frutices germinibus, quib. vesci solent, abundant. Legimus in Daunis, vel Calabris in more suisse pellibus incubare, quas melotas dicunt, id est ouillas, in Podalirij sepulchro, sicq, per quietem oraculis instrui, qui Amphiarao sacrificant; sacris peractis arietis pellem substernebant, atq; ita dormiebant, captates somnia, auctore Pausania. ex his Virgilius de Latino canens Æneidos septimo:

Pellibus incubuit stratis, somnosq, petiuit.

Solent enim pleræq; animalium carnes fortuitos phantasmatum, & interturbatos motus refrenare, vnde innumeris periculis factis, incubantes noctu in substratis arietum pellibus, vera captasse somaia nouimus, idemque multos antiquorum eruditorum sensisse. Ad id secretum multiscij Poetæ allusere; non quod somnioru præfagijs omnino inhærendum putem, sed quantum naturales causæ in necessitatibus promittere possunt. Legimus apud Porphyrium libro de abstinendo ab animatis: Qui animalium vaticinorum animas sibi asciscere volunt, præcipuas illorum partes vorant, vt corda coruorum, aut accipitrum, & sic animam eorundem in se recipiunt quæ oraculi instar eis præsagit.

Planta bilaria, tristia, falsa, & vera etiam somnia demonstrant;

CAP. VI.

CIc planta nigri floris, aut fructus, vel terrestris, & sicca qualita-Otis, melancholicos somnos mouer, sic statuos æ terribilia; & tandem secundú suz qualitatis modos plantz etiam suos somnos excitant. Exempla erunt. Faba versicolore flore & fructu, nam aut fuluus, niger, herbaceus, & coccineus est: Amphiaraus abstinendum à fabis præcipiebat ijs, qui varicinationibus quæ somnio colligurur, vacabant, quod suo flatu placidam mentis quieté in somnis interturbent; somnia enim causantur imaginosa, & vndique tumultuoía, ex Dioscoride. Lens eiusdem fere floris, grano nigro; insomnia fieri lente sumtà in cibis dubium non est, quia inflat,& tumultuosa est. Phaselishores versicolores, & fructus; nam sunt rubescentes, melini, diuersis maculis respersi, & nigri: in cibum sumpti instant, bruta gignunt insomnia, & terrifica, vt lentes. Eiusdem speciei hortenles imilaces, cuius etiam flores, & fructus fimiles; & Dioscorides tumultuosa somnia facere scripsit. Smilax læuis fructum parit lupini modo nigrum; semine cum dorycnio poto ternis singulorum obolis, varia & tumultuosa insomnia obuersari tradut, exDioscoride. Pycnocomon constar semine porri, radice nigra, aut pallida; semen somnia grania facit, drachmæinstar potum. Porrum capitatum inflationem facit, & tumultuosum somnium, semine nigro. Vinum nouum inflat, & præcipue nigrum, grauia mouet insomnia. Sic placida, & hilaria fieri insomnia ex melissa nouimus, quæ flore albo, odorara & placidi gustus. Sed myrica somnia vera facir. Legimus apud Nicandrum in Theriacis: Apollo varicinos sanxit myrica pronunciare mortalibus sutura: propter insignem hune fruticem manten vocat, id est vatem. Quin & Scytharum Magi naturales myricino vaticinantur ligno: etenim in plerisque locis nigra præsagiunt; quod in primo tertiæ compositionis Dion confirmat. In Lesbo Apollo myricæ ramos tenet, qua ratione Myriceus quoque est cognominatus, & Archæus prodit quandoq; in somnis visum Deum illum myricz ramo decorum. Ægyptij in Iouis pompa coronantur myrica; sic & apud Medos Magi. Sed ab omnibus creditum est Apollini Deo varicino laurum sacram futurorum habere præsensionem quandam. Claudianus:

Ynde lauri folia si puluillo noctu subijciantur, veritatem somniorum conciliare creduntur, quod Fulgentius non omilit. Scribit etiam Hesiodi Theogoniz interpres, laurum esficacis esse auxilij in numinum afflatu. Extat Tiballi locus de Sibylla:

Vera cano, sic vsq. sacras innoxia laurus Vescar, & aternum sit mihi virginitas.

Et latinus etiam Poeta dixit:

--- laurumg, mon: ordit.

Dionysius in panegyricorum ratione laurum μανπκόν φυτόν, id est, vaticinam arborem vocat, & Aphthonius divinationis symbolum esse laurum testatur, & vaticinantes sæpe sugvoque dici. Eustathius Apollinis corollam fuisse lauream scribit, quam secum tulit Chryses in Græcorum exercitum veniens, qua cogerentur nomina vel recedere vel accedere. Sunt & versus à Porphyrio appositi.

Soluite serta, pedes liquidis & spargite lymphis, Eg, manuramum, lauros auferte virentes.

Aristophanis interpres inquit sauro sacerdotes & divinaculos coronari, quia esset id artis insigne.

Vinose plante, vinosaque animalia ebrietatem conciliant; aquosa vero ebrietatem arcent; CAP.

EmonstrațNatura, stirpes aliquas, quæ vinum olent, & inebriant, sic & animalia, quæ vino inebriantur, vt ebria dici possint, quorum partes propinatæ, & præcipue vini auidæ, ebrium hominem reddunt; sic & in aquis nata, & vini inimica abstemium hominem reddunt. A plantis incipiemus. Sunt & vinosæ plantæ, vel, quæ vinű olent, vt pyrus, lupulus, onothera & reliqua, quæ sensum intercipiunt, gressus præpediunt, linguam retardant, & ebrietatis vitium inducunt. Onothera Theophrasti, quæ rhododendron est Dioscoridis, radicibus vinum olentibus; feras omnes inebriat, & cicurat. Mandragoræ fructus niger est, sapore quodam vini, ebrietatem fomnumq; profundum inducit. Helenium prædulcis fucci, vinosiq;; ascribunt eidem hilaritatis essectum, si radices in vino potæfuerint, dicuntque nepenthen esse ab Homero prædicatum, quo tristitia omnis aboleatur, ex Plinio. Ex loti fructu vinum exprimitur: sed vltra binos annos, ternosue negant durare, fructu tam dulci, yt nomen etiam genti, terræq; dederit, nimis hospitali

tali aduenarum obliuione patriz; si copiosior estur, ebrietatem repræsentari volunt. Nympham fabulantur in arborem sui nominis conuersam, quam Priapus sugientem comprimere quæsisset; innuentes Venerem Bacchum sequi.conficiebantur multa ex plantis vini genera. Adipsos palma est, odore mali cotonei, tructu capparis, quem Plinius myrobalanum appellat, colligitur paulo antequam incipiat maturescere, quod relinquitur phænicobalanos vocatur, vescentesque inebriat. Ex animalibus simia vino inebriatur, atque ita inebriara capitur, ex Athenæo: cor simiæ assum,& aridum potum drachmæpondere cum melicrato vetere, roborat cor, & acrimoniam eius, audaciam que auget, pufillanimitatem, & cordis pullum depellit, ex Rhase; qui effectus ebrietatis sunt. Elephas vini potu inebriatur, Athenæus ex Aristotelis libro De ebrietate, zythi potu mitigatur elephas animal: & Ælian, elephanto, qui ad bellum certat, non modo ex vitibus confecti, sed etiam ex oryza factitii vini vsus indulgetur: & zytho madefactú ebur in omne corpus tractabile redditur, ex Plutarcho, & Dioscoride; sed ossa elephantina aliquadiu in zytho macerata ceræ instar emolliri retulit Simeon Sethi, Seneca vero Democritum eiusmodi commenti inuentorem fuisse: ebur substantia sua cor roborat, ex Siluio. Canes etia vino inebriarividimus: fordes aurium canis cum vino mistæ, statim inebriant, ex Rhase refert Albertus.at in Rhase legitur, si vinum in quo infusi fuerint ricini alicui propines, inebriabis. Leopardus diligit vinum, & inebriatus capitur. Oppianus modu elegantissime describit. vbi primum in Libya paruum fontem animaduerterint, vnde pardales prima luce bibere solent, eo venatores amphoras permultas, suauis viniplenas afferunt; postquam hoc in fontem infuderunt, inde non procul fedent stragulis tecti, nam nulla alia re se occultare possunt; exautem ardenter sitientes, ad fonté accedunt, & simul vr vini, cuius studiosæ sunt, potione sitim expleuerunt, statim primo saltatione ludunt, deinde sensim obdormientes humi sternuntur, atque ita grauiter dormientes, nullo negotio comprehenduntur. si pardi pinguedinis odor inter assandum recipiatur, capitis reuolutionem inducit, vr in ebrictate, ex Rhase. Animalia vero aquatica, vel quæ vinum odisse videntur, ebrietatem arcent. Apti vini osores sunt: ebrieratem arcer pulmo apri, aut suis assus, ieiuni cibo sumpruseo die, ex Plinio. Longe vinum horrent pecora: pecudum

affus pulmo ebrietatem arcet præsumptus, ex Plinio. Paulus Venetus tradit monocerotem volutari cæno, vt sus fera & solitaria est; Indorum Rex è poculo confecto ex monocerotis cornu bibens, interrogatus cur id faceret, respondit hoc potu ebrietatem tolli, exapollonio: Fera & solitaria belua leo est, cuius stercus in vino potum mensura dauic facit abhorrere vinum, ex Rhase. Anguillæ in aquis nascuntur, & vino susfocatæ, si quis plus satis mero indulgens, ex eo biberit, eius odore osfenditur, & siet abstemius. Inducit & vini sastidium rana viridis, ex his, quæ aquis viuunt, si in vino susfocetur.

Clamofa, & obstrepera animalia ad vocis vitia valere; CAP. VIII.

SI c obstrepera & clara vocis animalia loquacia, clamosaque in cibo homini propinata possunt loquacitatem, & claram vocem conciliare, & imprimere, si qui taciti fuerint, & parci sermonis Harpocrates. Canorum animal gallus gallinaceus, ex Cicerone. Lucretius de eo:

Quin etiam gallis nocte expandentibus alis, Auroram clara confuetum voce vocare.

Gallum excitandis in opera mortalibus, rumpendoque somno Natura genuit, & interdiu canes: Auicenna gallinarum carnem vocis claritatem afferre dixit: Elluchasen sorbilia oua vocem clarificare dixit, Galenus ouum sorbile misceri ijs, quæ contentos in thorace, & pulmone humores incidunt, & vsurpantur illis, quorum guttur exasperatum est clamore, vel acrimonia humoris. Grues clamosi sunt. Ducem eligunt, qui clamet, dum cæteræ dormiunt, Aristoteles; dum volant in extremo agmine dispositos vicissim habent, qui acclament, & gregem voce contineant; quum in terram descenderint, dux multum clamat, vt omnes conueniant & simul pascantur, quod si nimio clamore raucescet, alius substituitur. Lucretius adid:

---gruum, quum

Clamor in athereis dispersus nubibus Austri
Simeon Sethi ait, ius gruum vocem clarificat. Anates obstrepera, & gregatim vociferant; etiam in cibo, ex anserum natura, caro anatis vocem clarificat, Serapio ex Aben Mensuai, idemq; dixerat Austenna. Cantu valet hirundo, Ælianus, sed in molestijs non canit, vi Plato ait; garrula est, vi diem præcinendo nunciet, quum primum redierint

redierint vere, cantu pristinis nidis inuentis applaudere, & sibi gratulari videntur, mirifico, vario, & quasi articulato: eius cinis cum melicrato potus raucedines sanat. Canis latrat, & maxime voce terret. Virgilius:

--- seuit canum latratus ad auras.

Lucretius baubatus vocat, Gannit's blanda immurmuratio, vlulatus, quum lugubrem, & querulam vocem edunt. Ouidius:

Ing, fora , circumq, domos , & templa Deorum

Tandem canum plures voces. Aristoteles in Physiognomonicis canes plurimu clamosos, & loquaces esse dixit: inde Rhases, si quis biberit vinum, cui iniectus fuerit lapis à cane morsus, exclamare cogetur. Vrsi rabiosi, & clamosi sunt, latitantes cum murmure quodam pedes sugunt. Alexander; vrsorum cerebrum veneficium esse Hispaniz creditur, occisorumque in spectaculis capita cremant, testato, quoniam potum in vrsinam rabiem agat, Plinius; Luscinijs diebus & noctibus continuis quindecim garrulus est sine intermissione cantus, dignum miratu, quod sit tanta vox in tam parno corpusculo, & tam pertinax spiritus. Omnia tam paruis faucibus infunt, quæ tot exquisitis tibiarum organis ars hominum excogitauit. Certant inter se, palamque animosa est contentio; victa morte sæpe vitam finit, spiritu prius desiciente, quam cantu; tandem inter aues nulla suavissimo cantu dulcius aures demulcet, & exhilarescit, ex Plinio: cor lusciniæ, si quis ea adhuc palpitante cu melle transglutierit, & aliud cor eiusdem auis cum lingua portauerit, suavis ad loquendum erit, sonoræ vocis, & libenter audietur, ex Kirannide: Eriphiam prodidit Plinius, hæc in auena scarabeum habet, sorsum deorsum decurrentem cum sono hædi, vnde & nomenaccepit: hacad vocem nihil præstantius tradit. Chalcophonos lapis niger est, sed illisus æris tinnitum reddit, tragædisgestandus, ex Plinio, quia optimam vocem facit.

Animalia, qua noctu loquuntur, bomines in somnis loqui cogunt;

CAP. IX.

MOCTILOQV & aues, scilicet quæ nocku vigilacia & impense loquacia sunt, eorum linguis in pectore supra cordis palpitationem appositis, possunt homines ad loquelam nocku permoueri, sch valentius mulieres, quum impendio loquaciores sint, eis suam

pulized by Google

qualitatem communicando, & cogere, vr ea tecreta manifestent, quæ in die patrarint. Exempla. Bubo de genere nocturnæ auis, noctu vlulat, & clamat, interdiu raro videtur: ob id eius cor impositu mamæ mulieris dormientis sinistræ, tradunt esticere, vt omnia secreta pronunciet, ex Plinio. Noctua, vt bubo, nocte canit, & vigilat, Rhases. Si cornoctuæ magnum ponatur super sinistram mammam mulieris dormientis, bona vel mala, quæ fecerit contebitur. Ranænoctu loquaces suntæstate, vr diximus. Democritus quidem tradit, si quis extrahat ranæ viuenti linguá, nulla alia corporis parte adhærente, ipsaque demissa in aqua, imponat supra cordis palpitationem mulieri dormienti, quæcunque interrogauerit, vera iesponsuram, ex Plinio. Anser, vt diximus, nocturnas excubias celebrat, & vigilias suas cantu assidue testatur. Anseri viuenti, si quis absciderit linguam, posueritq; super corpus viri, aut mulieris dormientis, confitebitur omnia quæcung; fecerit, ex Kirannide. Nulla auis, quum aut frigore, aut fame, aut alia molestia afficitur, canit, ne ipla luscinia quidem, aut hirundo, sed vpupā prædolore lugentem canere, Plato in Phædone dixit. Vpupavna voce importuna eit vere. Tradit Euax in nido vpupæaliquando tapidem inueniri, quem aiunt secreta prodere, & phantasias promouere impositum pectori dormientis.

Tacita animalia taciturnitatem largiri; CAP. X.

Ontra a vero quæ diximus tacita, & pauci cantus animalia, etiam homini taciturnitatem præstare possunt. Ad exempla hæc subnectere liceat. Lupus etsi siluestris canis, latratu caret: vlulare proprium luporum, ex Varrone, & præcipue in same: homo quem prius viderir, conticescit, & anticipatus obtutu nocentis, licet clamandi votum habeat, non habet vocis ministerium, Solinus exPlinio, & Platone. Est rana calamitis, quæ harundinetis & herbis vinit, muta & sine voce: Nicander in Theriacis hanc ranunculum viridem, surdum & mutum cognominat; hanc ferunt in canis os iniectam, mutum reddere. Apuleius: Et de ore pastoritij canis virens exsiluit ranula. Rubeta tacitum animal, etiam intersiciendo sileutium seruat, multa de ea certatim auctores tractant: illata in populum silentium sieri. Chamæleo sine voce est, lingua eius gestata,

obmutescere facit inimicos, ex Græcis. Testudo muta est, apud veteres secreti, & silentii symbolum fuit: hoc enim argumento Eliensibus Phidias Venerem secit, que testudinem calcarer, opertius implicatius q; commonstrans, esse mulieribus decens ædes custodire, ac silentium. Memini me legisse clamoso accipitri datam testudinem mutum reddere: in homine adhucinexpertum.

Fortißima animalia cor hominis roborare, & ferociam augere;

Robusta animalia, ferociaq; homini ferociam illam, & robu-fitiatem conciliant, corroborando, & spiritus augendo inuietum reddunt. Sed ea animalia ferocia, & robusta sunt, & calidissima, quæ paruum cor habent; ob id cotinuo febriunt, quorum partes spiritum, & ferociam inducunt. Leo ferarum fortissimus, & generofissimus est, calidus & siccus adeo maxime, ve continuo quartana febre affligatur, etsi sanitate frui videatur, & nisi vis morbi eŭ cohiberet, longe nobis perniciosior foret, exPhile: Æsculapius leonis carne phantasticos sanari tradit, si phantasmata tolledo & melancholiam, exhilarando corroboratur, Sextus. Leonis adipem ait Dioscorides amuletum esse aduersus insidiantes: Plinius; resistere infidiis videtur. Similia dentis maxime à dextra parte, villique è rostro inferiori promissa sunt. Cauda draconis & capire, pilis leonis è fronte, è medulla eiusdem, equi victoris spuma, canis vnguibus adalligatis ceruino corio, neruisque cerui alternatis, & dorcadis. Accipitri cor paruum, bellicosus maxime, febri laborat. Ægyptii Soli acceptum putant: cuius naturam aiunt ex fanguine, & spiritib. constare. Bellum gerit cum aquila fortissima auium, vt eo etiam quiescête fiat aucupium: carnes pullorum accipitris animum cortoborant, melancholiæ, & perturbationi relistunt, ex R. Mose. Cor cius gestatum foborat cor, & conseruat gestantem. Canis venaticus robustus, cor paruum habet, siccissimum animal, vt rabie laboret.Robustissimi sunt præcipue Indici, vt etiam ex Aristotele habetur in Physiognomonicis. Plutarchus in Atheniensi insula, & Delo canes arceri dicebat, non quod coitú in propatulo haberent, fed quia animal robustum&pugnax.Compositio naturalium Magorum ad inuictos reddendos canis venatici vngues recipit. Sunt & dracones in Æthiopia longitudinis triginta passium, quos ele-

phantorum interfectores vocant, grauesq; cum elephanto inimicitias gerunt, ipíum facili circumflexu ambiunt, mira animaliú pro se cuiq; solertia. Draco iterad pabula specularus, excelsa se arbore iniicit, scitille imparem sibi luctatum: contra nexus itaq; arborum attritum quærit, cauet hoc draco, ob id gressus obligat cauda, resoluit ille nodos manu, at hic in ipsa nare caput condit, pariterque fpirirum præcludit, & mollissimas lancinat partes, iidem obuii deprehensi mortui. Recipit prædicta compositio draconis caudam. Et si hyænæ cor maximum, vr tradit Aristoteles, sua astutia, & ferocia maxima & fortissima animalia vincit: pardalim hostiliter odir, vnde si hyænæ &pardalis pelles admisceātur, pardalina pilos amirtit: quare Ægyptii superioré ab inferiore victum significaturi, duas pelles pingunt, hyænævnam, altera pardalis, ex Oro. Pręcipue pantheristerrori sunt, vt ne conetur quidem resistere, & aliquid de corio earum habentem no appeti. Amplius scribit Orus, si quis hyænæ pellem sibi circumponat, intrepide per medios hostes transiturum nocumento nullo, proinde Ægyptiis ratione hieroglyphica intrepiditatis, ac costantiæ in calamitatib. indicium haberi hyænæ pellem expictam. Equo cor paruum, in corde os, ex Aristotele, animal belligerum, & animosum, sæpe sæpius corripitur febre : recipit etiam equi victoris spumam eadem compositio. Ouidius in Halieuticis, equi ingenium describens:

Hic generosus honos, & gloria maior equorum: Nam capiunt animis palmam, gaudent gariumpho. Seu septem spatiis circo meruere coronam, Nonne vides victor quanto sublimius altum Attollat caput; & vulgi se venditet aura?

Vulturi cor paruŭ, auis rapax & carniuora, pugnat cum accipitre, & cum omnium auiŭ genere, eade quæ aquila potest, & accipiter, sed esticacius: vngues eius cobusti, cu vino vetere soluti, totiq; corpori inuncti & poti, ad victoria de inimicis summe faciut, ex Kirannide. Cor aquilæ paruum, violetum animal, cui maximus honos, & maxima vis quoq;, auium regina, animosa & superba, contra dracones homines, aliudve animal mira animositate pugnat vsq; ad mortis periculum: omnia quæ vultur potest, sed esticacius. Gallis gallinaceis cor minimum; pugnacissimi sunt, elati, & in certaminibus peritinaces, eis prærogatiuam quandam Natura largita est, quod solus

Digitized by Google inter

inter aues tanquam galea cristam gerat,& in pedib.calcaria,pennas per colla, ceruicesq; diffusas, quasi inbas pugnaturus explicat. Cum limen intrat, tametsi supremum altissimum existat, is tamé se inclinat, quod superbia efficit, ne crista vipiam offendatur. Quum in certamine victor, tum oculoru eminentia, tum ceruice elata simul & cantus contentione insolenter effertur, & triumphanti similis efficitur. Terror est leoni ferarum generosissimo, & basiliscus tum cius aspectum, tum vocem extimescit: nam conuulsus moritur, ex Aristotele, Athenxo, Eustathio & Æliano: eius cerebrum cerebri substantiam auget, & sensus acuit, ex Simeone Sethi. In eius ventriculo lapis inuenitur alectorius dictus, ore gestatus inuictos reddit,& constantes, coque Milonem Crotoniatam vsum in certaminibus, inuictumque fuisse volunt. Contra aduersarios galli calcar de crure dextro ablarum valere monet Rhases: capitis crista cum grano thuris & cornu cerui gestata, malum oculum omnem & timorem aufert, & intrepidum reddit gestantem.

Fortissima animalia contra nocturnos pauores valere; C A P. XII.

CVNT & nocturni pauores, qui in dormientes, præcipue pue-Oros, grassantur, circa quos non segnis, & indiligens cura Medicorum esse debet; eademque animalia generosa, intrepidaque contra eos valere non vana coniectura comperimus. Gallus, vt diximus, pugnax & intrepidus: cristam sui capitis gestatam contra nocturnos pauores prædicant Medicorum icholæ. Aquila aunum tyranna, bellipotens, potest ea quæ vultur, cuius rostrum cum lingua gestatum tuta reddit nocturna itinera, fugat dæmones & phantalmata, Sextus. Accipiter eadem potest, quæ vultur, & aquila, melancholiæ, & perturbationi reliftit. Hyæna cum canibus & hominibus pugnat, infidioia, malefica, si fortitudine deficiatur, præualet astu; contra nocturnos pauores, vmbrarumque terrorem vnus è magnis dentibus lino alligatus succurrere. narratur, ex Rhaie. Leo animolissimus, cuius canes, Sexti testimonio, à phantasmatibus hominem liberant. Vrsus suis viribus confidens non folum ceruos , fed fues , & tauros aperto Marte aggreditur; ex ore, cornibusque eorum pedibus omnibus suspensi

pondere fatigant, necalteri animalium in maleficio stultitia solertior, Plinius ex Aristotele: oculus vrsi dexter siccatus & appensus pueris, amoliturab eistimores, quibus in somnis vexantur. Delphinus robur in cauda habet multum: fortiffimus, cum amiis pugnat, & expugnat; idem in Nilo crocodilos necat, vt tradit Plinius. In ventre mollis est tenuisque cutis crocodilo; ideo se ve territi immergunt delphini, subeuntesq; aluum illis secant spina. Delphini dens alligatus, pauores repentinos tollit. Lamia, anthropophagus piscis, vorax, acutis dentibus armatus, ac vasto, laxoque hiatu, vt loricatum virum deglutiat; eius dentes puerorum collo suspensi, pauores arcent. Rhases scincos pueris præstare ait, qui timent in somnis. Sed Arabes pro scinco sæpius crocodilum vsurpant, & terreftrem & aquaticum. Est enim crocodilus acertimus, & promptissimus hostis, insidiosus, fallax, & validissimis dentibus armatus. Salamandra ignem tactu extinguit, no alio modo, quam glacies, tanrum ei rigorem Plinius esse dixit, sic Theophrastus & Nicander. Salamandræ cor gestatum, securitatem ab igne præstat, & audacem contra incendium, & incremabilem reddit, ex Græcis.

Iracunda animalia, iracundos homines reddere, & mitia mites;

Sie etiam iracunda animalia iracundos homines reddunt, & mitia mites. Iracunda ea vocamus animalia, quæ nimio plus ad omnem excandescentiam parata. Vrsus natura sæuus, ex Adamantio. Poetæ sæuos & truces vocant. Vrsi Persici vltra omnem rabiem sæuiunt, ex Ammiano Marcellino. Ouidius:

Quid nifipondus iners, flolidag ferocia mentis?

Vrsorum cerebrum malesicium esse credunt, vr diximus, vr in vrsinam rabiem agat, ex Plinio. Leo iracundus, calidus & siccus est, cuius cerebrum acceptum inducit mentis stuporem, ex Rhase. Ceruus contra, mite animal, & iracundia expers, placidumq;. Dentes cerui alligatos pellibus caprearum ceruinis neruis, mites præstare dominos, potestatesq; exorabiles, habetur ex Plinio.

Quomo-

Quomodo mutuas vxorias rixas maiores nostri sedarint; C A P. XIV.

MAIORES nostri ex animalibus, quæ coniugii amantissima es-sent, temedia sibi prestari purabat, vt coniuges inter se odiosi conciliaretur: nos aliqua exempla adducemus, non quod vera esse existimemus, aut talia approbem°, sed vt rationes aperiamus, quare hæc posteritatis memoriæ mandarint, ne temere locutos putemus:vt ex his ad maiora, quæ intendimus, transcédat animus. Plotinus maximus Platonicus horum rationes aperit, inquiens: Ex eo quod pleraq; animalia se mutuo naturaliter amare facile possunt, inferunt amorem rebus inter se reciprocum; nata est amatoria astis esticacia, philtris quibusdam, fascinationibus vtentes, dum tangendas adhibent, naturas aliis alias conciliantes, infitumq; habentes amorem, animamq; alteri alteram ita copulat, quema amodum qui distantes vnà palmas coniungunt. Sed ego puto ita hec vera esse, ve mueuus palmarum amor, qui per funiculorum nexus conciliatur. Sed exempla adeamus. Columbæadeo inter sese amant, vr fæmina marem non admittat, nısı ante osculatus fuerit, ex Aristotele, Æliano, & Plinio. Columbæ cum aliis vxores coire non pariuntur, neque coniugium iam inde à primo ortu initum deserunt, nili cælebs, aut vidua. In partu mas adest, & cultu, omnique officio fungitur; fæminam pigrius ad nidum euntem percutit mas, cogitque intrare, quum peperit oua, cogit vt incubet, incubant que ambovicissim, mas diu, noctu fæmina. Ab adulterio castissimæsunt; nunquam enim ex societate inter se instituta neq; mas, nisi morte ipla destituitur, neq; fæmina dissociatur, nisi vidua fuerit, ex Æliano. Sed si impudico amore capti, ad alienam Venerem libidinis oculos adiicient, eos reliqui circumfedentes, mares quidem mares, fæminas vero fæminæ difcerpunt. Pleraque de mutuo amore, & coniugio columbaru Aristoteles, Eustathius, Ælianus, Athenæus, Oppianus, Plinius & ahi certatim auctores tradunt: remedia apud auctores leges de amore inducendo. Alcyonesadeo coniugiramantes funt, vt non vno quopiam, fed quolibet anni tempore co-hæreant, congressumq; admittant; quippe quæ alteri nulli miceantur, sed beneuolentiæ coniugalis gratia, quæ nuptam decet, & amicitie studio, ex Plutarcho; qui sapientissimum divinissimum que marinorum animalium vocat. Quas columbas circa mariti amo-

LeGoogle

rem conferemus ? si maritus obierit, fæmina cibo, potuque omni abstinens, longo tempore luget, & se disperdit: multa ex vtraq; reperies ad beneuolentiam & cotra seditiones & inimicitias. Cornices societatem non temere instituunt; quam tamen vbi semel inierint, fidem inter se mutuam amanter conservant. Alianus ad amo-, rem coniugalem docet, vt mutuo amore pariter per omnem vitam concordes degant. Hirundines se inuicem amant, & in educandis filiis tam mas, quam fœmina summa æquitate laborant. Ex hirundinum pullis in ollam clausis & assatis ponatur philtru ad amorem: sed Nicolaus Mirepsus, vt mulier non decedat aviro, & mulier non amplius de alio viro cogitet. In hirundinum ventre pullilapilli reperiuntur candidi, aut subentis coloris, qui chelidonii vocantur, amatoriis artibus apti, ex Plinio. Equæluxurio sissimæ, & marium amantes sunt: sola animalium (excepta fæmina) gravide coitum patiuntur, carent purgatione, quæ perinde est fæminis, vt coitus maribus; & si desideratibus coitum fæminis probibebis, libidinis exstimulantur furiis; vnde etiam veneno inditum nomen bippomanes, quod equine cupidini similem mortalibus amore accendar. Columella: Tempore coitus humorem emittut è suis genitalib. similem genituræ, quem hippomanes nonnulli appellant. Virgilius:

Hinc demum hippomanes vero quod nomine discust

Pastores, lentum distillat ab inquine virus.

Aristoteles hoc præcipue ad amoris venesicia peti dixit. Quumequa peperit, statim secudas deuorat, atq; etiam quod pulli nascentis fronti adhæret, hippomanes dictum, magnitudine minus carica parua, specie latius culum, orbiculatum, nigrum, (fuluum dieit Solinus) hoc, si quis pretepto odorem moueat, equa excitatur, suritq; agnito eo odore, quapropter id à venesicis petitur. A quo Plinius: Proditur equis amoris innasci venesicis, hippomanes appellatum, in fronte caricæ magnitudine, colore nigro, quod statim edito partu deuorat sæta, aut partú ad vbera nó admittit, olsactu in rabiem id genus agitur. Ælianus vim habere ait alliciendi ad libidinem, atque amatoriam stammam excitandi, eamq; ob rem susens inuidia homini has præstigias non permittit habere. Idque cognitum pastores habere, vt si quando ad moliendas alicui amatorias insidias egeant, vt ipsam ad cupidinis Venerem instamment, diligenter observant, quando equa pariat, ac statim à partu à pullo adicindút, &

in equæ vngulam iniiciunt, sic quicunq; per insidias carnem illam gustauerint, proiecta & præcipite amatoria libidine constrictius tenentur, surunt, perbacchantur. Hesychius eo ad philtra venencas vti scripsit. Virgilius Æneidos quarto;

Quaritur & nascentis equi de frontereuulsus,

Et matri præreptus amor.

Animalia, que hominú amantissima sunt, ad erotica medicamenta quæruntur. Iynx auis collú agit in auerfum, reliquo quiescéte corpore:nam vt colla ante & retrorfum libere circumagit, & mirum in modum quoquolibet cotorquet, ita mortali u corda agere dicebatur, animos torquere, turbare, ac retro mouere. Accedete homine non refugit, immo eius visu oblectatur; ex tam igitur leui ratione veneficiis infamis est: immo quia ta antiquitus ad philtra, & amatorias illecebras in viu erat, vi iyngos vocabulo deiideriu, cupiditatem, lenocinium, illecebră, & quicquid animum ad amorem traheret, significarent, & Pindarus pro prouerbio, qui vehementi,& impotenti desiderio ad aliquid trahūtur, iynge trahi dicūtur. Ivyv κλωμου ήτος, ide & Theocric habet. lynge prima Venus ferrur è móte Olympo ad homines detulisse, ac dedisse Iasoni, & docuisse eum incantădi artes, vt Medex animum in sui amorem compelleret, ex Pindari Scholiaste: à veneficis enim hæcauis ad circulu, seu rotam alligari solebat, alis binis superne, & pedibus binis inferne, vt ita quatuor radioru rotæ speciem præ se ferret, vel cum cera amburebatur tota super ardétes prunas: alii tradut eius interanea explicari totæ circumuoluta; alii pennis priuatim vtebatur, quæ circa cauda funt,&osse circa pectus labdoyde figura, specie umili equitum calcari; collum, o retro intorquetur, ad alia quoq; prodesse; sed tota auis ad amores, in aliqua rota extensa, & circumuoluta ad nomen jamatis, ex Ioanne Tzetze. Pauo virginé arnat. Clearchus auctor est in Leucadia pauoné tâtopere adamasse virginé, vt ea defuncta, cómoreretur. Pauonis cerebrú amatorium poculú este, & cor eius gestatum beneuolentiă prestare scriptu est. Lacerta homini natura amica est, vbicunq; est homo congregatur lacertæ, obliquato capice faciem cotemplantur; si expuas elambunt saliua, immo & admocæ orifaliuam lambunt; ambulando obuiæ fistunt, si pergas, sequatur. Siagricolæfessi obdormiant in agro, & serpens clanculum in os parens dormientis cóilciatur, lacerta etsi pusilla, seruat nominem,

vbi sentit serpentem insidiari, circumcursitat per faciem& collum, nec sinem facit, donec expergiscatur: ob id lacertam inter amatoria esse scribit Plinius, in vrina virili necatam. Remora, quia naues remis, velisq; concitatas, ac velut volantes remoratur, ob id ad iudiciorum causas remoradas,& ad amatoria veneficia valere crediderunt. Sed quis hominis amantior, quam ipse homo? Vnde sagittas è corpore ductas, si terram non attigerint, subiectas cubantibus amatorium esse, Orpheus,& Archelaus scribunt, ex Plinio.

Animalia, aliaq, terra nascentia magneticam vim habentia, ad eadem prastare; CAP. XV.

Mirpes lapidesve, aliave quæ quandam vim haberent attrahendi magneticam, vt ita dicam, ad amatoria valere, opinati sunt Maiores nostri, ac methodum sanxerunt. Plotinus magicos attractus sieri (siue amatorios) ex cosensione quadam rerum in patiendo, ac lege quadam Naturæ agéte, vt inter similia quidem concordia sit, inter dissimilia vero discordia. Vera vis magicæ est amicita in vniuerso; rursusq; discordia. Hactenus Plotinus. Nos hanc vim exemplis quibusdam comprobabimus. Est quædam vis ceruo indita extrahendi spiritu à cauernis serpentes, etiam renitentes, munisico Naturæ beneficio; etenim narib. suis in serpentis cauernam incumbens, vehementissime respirando, quasi amatorio quodam alliciens, extrahit, inuitumq; profert, exæliano. Hac mirisca vi inspecta Orpheus libello De lapidibus scribit; Cornu ceruinum sponsam gestare debere, sic enim perpetuam ei cum sponso stuttram concordiam.

Primo nuptam vero inuenis ducens in cubilia puellam, Delectationis amabilis teftem illum ferat Lapidem: ule vero infractis concordus fimul ambos

Vltimam ad senectutem, & in dies omnes continebit.

Quasi dicat, aliquid de ceruino cornu habentem secum, cotinuo a mulieribus amatum iri. Suspicor in elephanto maximu esse amatorium, eth ab aliquo non traditu: extrahit enim è cauernis serpentes, vt ceruus, & vim magneticam habet. Inquit Plinius: Elephatorum anima extrahit serpentes. Capitur & mulieris forma, atq; hebescens ad eius pulchritudinem, remittit animi sui surorem, ex Æ-

liano. Traditur vnus amasse quandam in Ægypto corollas vendentem; ac ne quis vulgariter electam putet, miretur gratam Arittophani, celeberrimo in arte Gramatica, Plinius ex Plutarcho; postea autem quam mulier excessit è vita, elephantus nec pristinæ consuctudinis compos, tanquam homines mæstitia laborantes, sic is furens ferebatur, ex Æliano. Sic & alij alias adamarunt. Hanc fortasse vim innuunt Poetæ, quum Pygmalionem fabulátur ex ebore virginis simulachrum fecisse, einsque amore captum à Venere impetrasse, vt in veram, viuamq; virginem verteretur. Spathalia ex ebore collo ferentes, amoris illicia habere dicebant. Rubeta mustelam trahit, mirum spectaculum, vt à multis & fide dignis accepim?, 6 etsi ab aliquibus adhuc veterum nondum literis proditum. Mustela ex arboribus, statim rubeta inspecta, vociferat, & auxiliū implorat, descendit, & in os rubetæ illabitur, illa aperto, & patulo ore inhians, expectat, & vorat: officulum est in latere rubetæ, quo admoto aqua feruere videtur, canum impetus eo cohibetur, & amor cóciliatur. Mustelæ etiam mures attrahunt, tum intrando, tum è soramine extrahendo, etsî à rubetis extrahantur. Ælianus tradit Magos affirmare mustelam ab Hecate nutritam esse, quod hæc Dea amatorijs adhibeatur: nã eius viscera his sunt apta, ex Volaterrano. Est & hyænæ venefica vis hominem sistendi, vt de remora dixim. Quodcung; animal ter lustrauerit, hyæna è vestigio hæret, vt mouere se non posse videatur; quapropter magicam inesse scientia ei pronunciant, ex Plinio & Solino. Eius vmbra canes obmutescere facit, ex Æliano. Homini, caniue dormienti suum corpus admouet & si se ipsam maiorem dormiente sentit, sensibus eum priuat, ac iphus manus non refistentis priuat. Si declinabit hominem ad dextram vtprægressi vestigia occupet, alienari mente, ac vel ex æquo, hominem decidere aiunt. Hyænā vulgo ex omnibus animalibus in maxima admiratione posuerunt, vtpote cui& ipsi magicas artes dederint, vimque qua alliciat ad se homines mente alienatos, ex Plinio. Ob id pilos rostri admotos mulieri labris, amatorium esse, & totius domus concordia hyænæ genitali, & articulo spinæ cum adhærente corio adferuatis, constare : eiusdem cauerna sinistro lateri religata, fi quis mulicrem respiciat, amatorium esse tam præsens, vt illico fequatur, & alia quæ libenter omittimus, quia vana. Hyæna quantiluestris lupus est, multaq; fimul communia habent, forma

Digitiz EcGoogle

insidias, & alia ex Oppiano: coeunt simul, vt thoes nascatur, & ei quidem vis magica inest; nam vocem homini, quem priores contemplentur, adimere ad præsens, referunt Plato, Plinius, & Solinus, Venesicijs rostrum lupi resistere aiunt inueteratum; ob idque villatum portis præsigunt: hoc idem præstare & pellis è ceruice solida existimatur; quippe tanta vis est animalis, præter ea, quæ retulim, yt vessigia eius calcata, equis afferant torporem. Horatius de venessicijs muliebribus libro Sermonum ait:

Vtque lupi barbam, varia cum dente colubra,

Abdiderint furtim terris.

Quin & caudæ huius animalis videtur vulgo inesse amatorium virus exiguo in villo, eum q; cum capitur, abijcere, nec idem pollere, nisi viuenti demptum, ex Plinio & Solino. Satis apud omes vulgata magnetis & ferri attractio, ob id Maiores nostri de eis dixerunt, quod de eis refert Marbodeus Gallus;

Conciliare potest vxoribus ipsa maritos, Et vice conuersa, nuptas reuocare maritis. Sic qui scire cupit sua num sit adultera coniux, Suppositum capiti lapidem stertentis adaptet: Mox qua casta manet, petit amplexura maritum, Non tamen euigilans, cadit omnis adultera lecto,

Tanguam pulsa manu.

Idem enim lapis ex vna parte attrahit, & alia respuit serru, ob idallicere vxorem, & à viro reiicere potest, vt diximus. Est & magnes carnea, quæ carnem attrahat, vt ex Aristotele Albertus refert, Succino tanta vis attrahendi, vt digitorum attritu accepta vi caloris attrahere possit paleas, & folia arida, vt magnes serrum. Plinius. Syri vocant harpaga, quod folia & paleas, & vestium fibras rapiar. Etiam ab antiquis memoratum ad amatoria valere. Nos probabimus Plinij charitoblepharon succinum esse. Inquit enim Troglodytarum, infulas fruticem habere, qui vocetur charitoblepharon, efficacem in amatorijs: spathalia eo facere, & monilia fæminas, sentire eum se capi, durariq; cornu modo, & hebetare aciemferri. Quod si fefellerint insidie, in lapidem transfigurari. Ipse idem inter alias opiniones corum, qui de loco, vbi nascatur, loquutur inquit: Viuit adhuc Asazubas, qui tradit iuxta Atlanticum mare esse locum Cephisida, quem Mauri vocant electru: hunc Sole excalefactum è limo dare Digitized by Google electrum

electrum fluitans. Theomenes dicit, iuxta Syrtim magnam hortum Hesperidum esse, ex quo in stagnum cadat, colligi vero à virginib? Hesperidum. Psellus in Arabia gigni dixit. Serapio autem de succino loquens, air sub mare inferi nascitur, vt sungi in terra, eminens super mare, æstu maris frangi, & inde capi. Dicitur charitoblepharon, quasi gratiosa cilia; ex combusto enim succino sit nigerrimus sumus, quo antiquitus ad perornanda cilia tingebantur, & si cædatur succinum, hebetat ferri aciem. Infantibus succina alligari amuleti ratione prodest, & cuicunque ætati contra lymphationes. Illud subuenit naturalia recondita scrutanti, quod si quem succinea veste indueris, alterum vero paleari, illico mutuis copulantur nexib. Gagates eius dem speciei, attrahit etiam paleas, & ad eadem valere suspicamur.

Plantas ad philtra valere, quibus argumentis excogitauerint;

CED longe futilibus argumentis plantas ad mutua odia& amores Valere ex forma, & actionibus imaginati sunt. Palmas se mutuo amore prolequi dixerut Græci, nec sine maribus gignere fæminas, sponte edito nemore confirmant, circaque singulos plures nutare in eum pronas blandioribus comis; illum erectis hispidum afflatu, visuq; ipso & puluere etiam reliquas maritare. Huius arbore excisa post sterilescere sæminas, adeoq; est Veneris intellect, vt coitus etiam excogitatus sit ab homine, & maribus flore, ac lanugine, interim vero tantum puluere insperso fæminis. Esse in fructibus quibuidam offeum, lunatumq; dente contra fascinantes religione politum. Huic simile, quod in Parthis nasci tradit Apollodorus, Philadelphum appellatum ex argumento, quod rami eius ex interuallo sponte coeant, ceu amantes, post digrediantur, concipiant, & pariant. Occurrunt etiam plantæ, quas à similitudine aliqua primorum viscerum nostrorum, vel amantium animalium, vel insignis alicuius actionis amatorias plantas nominarunt. Quemadmodum mandragora, quod bifida radice esset, ac veluti duobº cruribus diuaricata, Pythagoræ ἀνθρωπόμορε & dicta, id est quod humanum truncum, & artus adumbret; duûm generum est, homigera, fœminigera, quod vtriusque sexus clunes, quas disparatas oftenter, minor fæmina, ob imbecillitatem fexus. Ad Pythagoræ nomenclationem allusit Columella:

Quamuis semihominis vesano gramine sæta Mandragora pariat slores.

Ad amorem valere fuit olim maxime credita, & vocitata Circea, a Circe Magica inuentrice, Solis filia. Theophrastus ad amores ex vino, & aceto subactam dari scripsit, eademque ab eo protulit Dioscorides. Ad hippomanis iam dicti similitudine: hippomanes herba està Theocrito in amatorijs decantata, his verbis:

Ι΄ ππομανές, φυτόν έςι παρ Αργάσι, τωδ δτὶ σᾶσαι Και πῶλοι μαίνον ται αν ώρεα, και δοαί ἵπποι.

Hæc Theocrito ex Hesiodo accepit. Sunt qui Theocrito aduersentur, neg; talem plantam in Arcadia, neg; vípiam reperiri, sed carúculam in equi fronte nascentem esse, ve diximus. Sed Crateuas plantam agnoscit, quæ fructum instar fici siluestris habet, foliu vero fuscum, vt papauer, quin & spinosum esse, idque amatorijs veneficijs immixtum mirifice pollere. Afphodelus centum çapita di-1 cta, quod similitudinem humanorum testium quadamtenus emuletur. Plinius portentum esse, quod de ea traditur, radicem eius alterutrius sexus similitudinem referre, rară inuentu, sed si viris cotigerit mas, amabiles fieri, ob hoc & Phaonem Lesbium dilectum à Sappho; multum à Magicis, & Pythagoreis decantata. Putant eam ante portas satam, amuletum esse. Dionysius discreuit etiam sexu, marem, & fæminam in ea comperiens. Crateuas Veneris auiditates, desideriaque finire tradidit, & cum vino concitare. Cyclamin fuo circinato radicis bulbo muliebrem vierum affabre demonstrat effigiatum. Theophrastus eius bulbum ad amatoria valere dixit, è terro suffossum, ac dulci vino subactum, & in pastillos digestum, sicur vini faces, qua maculas abstergut; & eadem ab eo recenser Dioscorides: vino etia addita, Venereas alacritates adauget, & ad abortus valet. Cotyledon, siue Veneris vmbilicus, concauŭ affert folium, rotundu, læue, acetabulu, aut sæmineu vmbilicum imitatu, crassum, carnosum, & succulentu. Medici vmbilicum, luxuriæ sede dicut. Dioscorides ad amatoria valere dixit. Aizou maius folia fert cacumine humanę linguę fimilia carnofa, pinguia, in ambitu effigić imitata oculi. Plin. 5487 ndev dici scripsit, quamatorijs coueniat. Leo topetaló folia affert, que inxta radice láosiore flocco canescút. Tradit Diosco. appesam ad amatoria valere. Radice hac cotemplatisumus, ita fœminæ pubé lanuginoso molliq; slocco pubescenté, demonstran-

monstrantem, vt tali intuitu lætaremur, & similitudine. Phyteuma ad amatotia tantum valere tradidit Dioscorides: fortasse quia copiosum semen in singulo pericarpio ferat, & pertusum, ad amorem, &ad serendum prolem aptum. Catanances vtrasq; ad amatoria expetere ait Dioscorides; Thessalicas tribades, his fortasse, quia arescens folium in terram flectatur, & se contrahat in speciem vnguium milui exanimati. Plinius hanc deridens coniecturam, lectam ad hunc vsum dicit, quoniam arescens contraheret se ad speciem vnguiŭ milui exanimati. Eadem ex causa lemos sileturab co. Nomen catanances inditum, quasi fatali necessitate impelleret ad amorem, vel necessarium amoris illicium, quasi fascinatricibus, & præstigiosis viribus donata. Staphilinus, sue pastinaca, humanum crus, sine membrum æmulatur. Orpheus amatorium inesse staphilino dixit; fortassis quoniam Venerem stimulari hoc cibo certum est, & ideo conceptus adiuuare aliqui prodidere, ex Plinio. Cotra autem animalia sibi, & omnibus inuisa & sine prole, contrarium prædicto effectum præbere dixerunt veteres: nam sicut horret visus eavidendo; ita hominem odisse, & ab omnib. abhorrere faciunt. Chamæleon venenarum, & inuifum, deformeque animal, quum nullo cibo viuat; iocinore suo amatoria dissolui, intestina & fimum cum fimiarum vrina illita inimicorum ianuæ, odium omnium his conciliare aiunt, ex Plinio. Rubeta fœdum aspectu animal, & horribile, è putredine naicens; amorem finire Plinius dixit, in pecoris recenti corio alligatam. Mule gignendi facultate orbatæ, etiam amorum illecebris; ob id ad destruendum conceptus, vt diximus, & ad odium, & ad labefactandum amorem vruntur. Plinius puluerem, in quo se mula volutauerit corpori inspersum, mitigate amoris ardorem scripsit. Si in amantis calceum stercus amasiæ ponatur, vbi odorem senserit, amor dissoluitur, cum odiosa hæc res sit, & ab Quidio recitatum libro 1. De remedio amoris:

Illa tuas redolent Phineu medicamina mensas; Non semel est stomacho, nausea facta meo.

Praproperi coitus animalia ad eos valere, qui ex tardi coitus animali ligatos se putant; CAP. XVII.

VANA persuasio apud homines est faruos & plebeios, se facile à mulierculis posse ligari, et impotentes ad coitus siant, et q; su-

perstitionibus, & inanib. verbis obmurmuratis prouenire putant, quod non nisi ex naturalibus rebus, & superstitione alienis proue-28 nire scripserunt antiqui: fides sit penes eos. Nos aliqua adducemus exempla, quibus rationibus inducti sint, vt hæc crederent: vtebantur enim ad hæc conficienda animalibo tardi & ligati coitus, membra ea exijs eligendo, quibus hæc actio perficeretur. Animalia ergo, quæ alligati & remorantis coitus funt, ex Aristotele, canis, lupus, & phoca; sed Oppianus testudines & phocas dixit. Cuius rei Aphrodisiensis causam inquirens dixit, quod quia colis venereo viu intumescit, & vulux os strictum, & vsque dum glutinosum, & lentum semen instillet in matricem, colligentur. Lupi codem modo coeunt; canes in medio coitu auertuntur, inuitique etiam coherent, ex Aristotele: ob id lupi virga ligari dixerunt, & hac ligarione nullam esse vehementiorem, ex Rhase. Videte quam leui persuasione hac ad id scribendum impulsi. Canis eodem modo coit, & in coitu ligatur; & ex eo pigrior in Venerem fit, ex Plinio. De phoca nihil adhuc explorarum, vel à quopiam traditum. Eadem quoq; coniectura animalia, quæægrius vrinam reddere videmus, ad vrinç retentionem valere, vt ne vesicam exonerent, donec exsoluantur, vt etiam quotidie videm9. Canes vrinam ægrius reddunt, nec poffunt nisi sublato crure mingere: quare canis vrina ad id vtitur Plinius; corio virgæ Rhases. Eiusdem proprietatis, & virium lupus, vnde si quod animal minxerit super vrinam lupi calidam, non concipiet vnquam, ex Pythagora, sed Rhases de muliere dixit. Facillimi coitus animalia aues diximus iam supra; scilicet picus Martius, non solum facilitate coitus, sed & clausuras soluit, ita ligatos; pica vulgaris,& eiusmodi similes: assati enim, vel elixi comesti, illico lizatos foluunt, vt sæpius experti sumus.

Animalia, qua probrosa veneris speciem quandam praseferunt contra eam valere; C A P. XVIII.

SVNT & quædam præter naturam vitia, quibus aliqua animalia obnoxia credimus; sunt & quædam, quæ etsi à vulgo ita credita sint, re vera non sunt, nam contra eos qui id crediderint, inuchitur Aristoteles. Sed id specimen nobis dedit Natura, ad demonstrandu nobis, eius modianimalia contra hanc probrosam, & infamem Venerem valere. Leporum Archelaus scripsit, vtrumque sexum singulis

gulis inesse, ac sine mare ægrege gignere, Plinius scribit, quod aliquando mas, aliquando sit sæmina; quandoq; velut masculus generet, quandoq; vt sæmina pariatur. Apud veteres recepta est opinio, eos formosos aliquib diebus videri, qui lepore vescantur. Sed hyæna credita per annorum vices nunc mas esse, nunc sæmina: reuera tamen salsum est, nec genitale simul maris & sæminæ habet; quod vero sub cauda positum est, simile genitali sæminæ, sine vllo meatu intus est. Id ostendit nobis Natura, quod pili cauernæ cinerem hyænæ ex oleo illitu eis, qui sint probrosæ molliciei, non modo pudicos, sed & seueros mores induere, scripsit Plinius; à quo Rhases & Albertus: si pili de ano masculi hyænæ combusti, tritiq; cum pice inungantur ano cynædi, liberabitur illo vitio.

Hilares planta, & animalia ad hilaritatem; tristia ad mærorem valere; CAP. XIX.

RANT tristes plantæ nigrorum fructuum, slorum, & foliorum, quæ, vt vidim, melancholiā inducebant; erant & hilariū, quæ ebrietatem, lætitiam & ludum inducebant animis nostris. Sunt & hilaria animalia, scilicet, quæ facile ludut, & scurrili gesticulatione valent:hæc ad melancholiam expellendam, & hilaritaté inducendam valent; contra siquidem animalia tristia, mœrorem, & tristitiam inducunt. Natura simiæridiculo animali, ridiculam animam, & corporis constitutionem dedit ridiculam, ex Galeno; quemuis ludum discit, delectarurque ludendo, natum ad ludendum, & imitandum animal. Adamantius fimiæ ingenium scurrile, & simulatio infignis: cor simiæ assum, & aridum potum drachmæ podere cum melicrato vetere, roborat cor, pufillanimitatem & cordis pulsum depellit, ex Rhase; melancholiam expellendo, hilaritatem inducit. Voratur à leone, ad expellendam melancholia. Pica in vocis imitatione fingularem naturam fortita, aliquando hædi vocem, & ouis, & vituli, quibus insidet, & pastoris sibilum imitatur, ex Oppiano. Sed auctor Philomelæ:

Pica loquax varias modulatur gutture voces.

Scurrili strepitu quicquid & audit, ait.

Constat emori victas disficultate verbi, quærentes mirum in modum exhilarari, si interim audiuerint id verbum, ex Plinio. Cobusta in olla sigillata, quocunque modo data, contra melancholiam

valet, ex Arnaldo. Contra boues melancholici sunt, nulloque exhilarantur ioco; ob id eorum caro melancholiam generat, & melácholicos morbos, ex Simeone Sethi, &alijs. Corui mos, &caro melancholica; & eiusmodi hominem reddit; sic & de reliquis, ne logiores in rebus claris fimus.

De antipathia, & Sympathia plantarum, & animalium; & de singulari plantarum antipathia; CAP. XX.

NTER plantarum & animalium mores, nil occurrit vtilius, & ex quo ingentes & mirificæ rerum proprietates venari possunt, qua ex latenti rerum consensu, dissensuque, quem Græci antipathiam & sympathiam vocant, nihilque admirabilius in tota Natura spectari poteit, vt vna planta, vel animal alterű perhorrescat, vel quasi ictis interse sœderibus deuinciantur; resamphitreatralispectaculo digna, quum contingit. Quis enim tantæ discordiæ, & dissensus causam attulerit, nisi Naturam noc spectaculo mortales ad eius secreta contemplanda, & eruenda promouere? vt si alter alterum perhorreat, inuisum inuidentis defect resarcire, vel mederi posse; sic mutuum amorem & odium ex mutuis, & aduersis viribus, commodis, vel incommodis euenire: ex fimilitudine enim amor, & attractio; dissimilitudine vero incommodum, & fuga. Plinius ad id: Pax simul in his, aut bellum naturæ dicetur, odia, amicitiæq; rerum furdarum, ac sensu carentium; ex quo magis miremur omnia ea hominum causa. Aliam nos reddimus rationem de hac amicitia, & inimicitia plantarum, animalium que, quam hactenus tradita sit frigidi, calidi, & ficci: ad altiora enim contemplanda, & vtilia inuestiganda natura hoc spectaculum proposuit. Quædam succi, odorisne viribus reddunt deteriora, vt brassica & laurus vitem offendūt; olfacere quippe eam, & attrahere dicunt; quamobiem germen, quum illis propinquum fuerit, retrocedere arque auesti, inimicum fugiens odorem. Androcides hoc exemplo vsus est, medela contra vinum confecta, ex brassica videlicet, posse remulentiam propulsari; quippe cum vites eria odorem brassicæ sugiant, ex Theophrasto. Nestor in eo libro, qui Alexicepos inscribitur, brassicam Lycurgi lacrymam esse scribit, quam quum à Libero patre viti alligarus estet, effudir; is Lycurgi seueritate deterritus, in mare se demerserar, ex quo nascitur hoc olas; ideo vitis & brassica tanta labo-Digitized by Google

rant discordia, ve si in agris hoc olus assitum viti prosiliat, vel ipsa confeitim emarcescat, vel certe sarmenta eius elanguescentia contabescant. Vineas, quibus criam brassicæ nascūtur, languidius quidem vinum creare tradit Athenæus. Brassica corrumpitur in dolio vini sapor & odor. Ægyptiis, qui magnopere vini sunt amatores, moris est omnibus esculetis brassicam coctam in cibatu præmittere,quia vini noxam inhiberet: vuam in faucibus tumentem fuccus brassicæ diu contentus, reprimit; tam pertinax inter has plantas inimicitia, vt si defluxionis impetu vua procidat, aut laxior in fauces decubat, iniecto capiti brassice crude succo, in excelsum oris protinus resiliar, vt sepius ego hoc vitio laborates homines hac medela à mortuis reuocaui. Si quis feruescenti in olla brassice vini paululum guttatim instillauerit, ne amplius quidem excoquetur, sed suis viribus defuncta, ad perniciem trahetur. Qui multum vini hauriunt, aut potandi certamine se prouocant, ne temulétia tententur, brassicam crudam cibis anteponunt. Laurus etiam vitem offendit, vt diximus ex Theophrasto: quamobrem quu germen vitis proprius accesserit, auersa retrograditur, inimicum fugiens odorem. Medetur etiam vux, vt diximus: nam folia ad ternas aquæ parres decocta, vuam gargarizatu cohibent. Vitis odit & corylum; nifi procul ablit, tristis, & ægra. Nuces auellanæ rostæ destillationibus etiam medentur, alopecias pilo restiruunt; nam qui vinu plus æquo hauriunt caluitium & præmaturam canitiem experiuntur. Auellanæ pinguedini conferunt plus quam sit verisimile, & præter sidem corpulentiam augent:acetum ingestu emacrat homines. Occurrit aliud ingens discordie miraculum:hocolus, quo vitem fugari diximus, aduersum cyclamino, & origano perarescit; cyclaminus immistus vino inebriat, ex Dioscoride; & brassica, vt diximus, contra ebrietatem valet: brassica atrum & melancholicum succum generat, ex Simeone Sethi; origanum acidum acetabuli mésura potum in aqua mulía, atros humores per aluum extrahit. Quercus confita iuxta iuglādem nucem perareicit, glandes comestæ Hatus pariunt, ex Dioscoride; inglandes cum putamine suo datæ, & vmbssico admotæ, tormina fedant, ex eodem. Eth hedera fuo complexu strangulet omnes arbores, totumque humorem exfugendo necet, fucci craffioris hauffu; vitem tamen maxime offendit, inimica maxime est ei, vino aduersatur, & temulentiam propulsat; immo mira he-

derænatura ad experiendas vini fraudes: nam si siat ex hederæligno vas, immittaturq; in eo vinum aqua mistum; vinum transfluit, aqua remanet; nam non continet vinum vas hederaceum, ex Catone. Baccho sacram faciunt, & præcipue quæ Dionysia dicitur, ob eam causam; immo fabulantur Poetæ Citton iuuenem, dum coram Libero patre saltibus& choreis indulgeret, in terram fuisse deturbatum, terra Bacchum magnis honoribus extollens, viticulam edidit, iuuenili pullulatu, frondentiq; virore perperim enutritam, neque, vr multi credunt, ebrietatem inducentem; nam noxam potius bibentibus, quam temulentiam inducit, vt ex Tryphone apud Plutarchum habetur. Orobanche inter legumina nascitur, eaque strangulat, vnde & nomen illi: addita eadem leguminibus, dum coquuntur, facit ea facilius percoqui. Mirabilis est cicutæ, & rutæ antipathia, probabili hocargumento, quod rutam colligentes cicutæ fucco manus armant, ne perniciosis viceribus ab ea intestentur, & ruta eius venenum hebetat; nam ruta contra venenum est. Mustela cum serpente dimicatura, rutam, ceu alexipharmacon quodpiam edit, ac rutam ad extinguédas cicutæ noxas iniicit Dioscorides:rute suecus copiostor datus, veneni noxam obtinet, quod cicutæ succo extinguitur, adeo vt venenorum venena sint. Limodorus, quem alibi cusentam diximus, complicando eruum strangulat, vnde orobanches nomen: eruum grassante famis iniuria, capiti, & stomacho onerosum, genua degrauat, boues cerebrosos reddit, & aluum turbat. Abstergit cassuta venas pituitosas, & biliosis exonerar humoribus. Cucumis oleum ita refugit, vt si quid obest, vel si pendeat, reslexus in se plicetur, vt hamus; idque vna vel altera nocte deprehenditur: cucumis horrores concitat, oleum contra horrores valet.

Departiculari animalium antipathia; C A P. XXI.

L'ADEM exempla ex animalibus afferemus, iisdem que remediis pollere videbim?. Alces cótinuo comitiali morbo laborat, exhorretq; lupum, quo statim viso irruit in eum: lupi cor crematum, tritum & potum mire prodest epilepsiæ; & hominem, qui Lunam senserit, canini dentes lupi liberat, ex Pythagora. Exhorret elephas arietem, yt si efferatur, yiso statimariete, mansuescat, & constac-

Digitized by Google celcar

cescat impetus, vt ex Aliano habetur, Plutarcho, & Zoroastre in Geoponicis: vnde Romani Pyrrho Epyrotarum regi elephantos in fugam vertisse, victoriamq; ex bello retulisse scribitur; & regem insipientiam fugientem significaturi Ægyptii, elephantem & arietem pingūt; fugit enim ille, quum arietem videt, Orus: ob id si fiat emplastrum ex arietis lingua ad elephantiasim, eius prohibet augmentum, & ipsam decrescere facit, ex Auicenna; & hircinus sanguis carcinomata sanat, ex Plinio; est enim elephas morbus lepræ genus, ad elephantis cutis similitudinem dictus, crebris per summa corporis maculis, & humoribus, iisque pedes & suræ inflantur, ve elephantorum pedes habere videantur: & vt cancer vnius partis, sic elephas totu corpus, quasi cancer extimatur. Elephas cerastem etiam abhorret (nili Volaterranus perperam pro cornuto hircum cerastem reddiderit) ex Eliano, & dracone maxime perhorrescit, vt vsque ad internecionem certent. Medentur serpentes, & viperæelephantiasi, ex Dioscoride, Galeno, & cæreris. Soliuagi canes lupos abhorrent, qui si deprehendantur à lupis, vorantur: obid si lupina pellis gestetur ab eo, quem canis rabidus momorderit, non incidet in hydrophobiam, qui morbus cani peculiaris. Canis hyznam timet, nam hyæna multas ei molitur infidias; quem si ter lustrauerit, è vestigio haret, nec mouere se potest, Plinius & Solinus. Lunz autem orbe pleno retropolito Lunz fulgore, super canibus vmbram iniicit, quos mutos reddit, & tanquam veneficio quodam corum sensus præstringit, Ælianus & Philes: hyænæ cinis contrarabidi canis morfum efficax est, & iecur efficacius, & substratum corium; auxiliaris adeps etiam aqua expauescentibus. Exhorret visus canem, vt vrsina perfidia in eum excadescat, & post dilaniet: vrsi fel à cane rabido mortis cum magna admiratione datur apud Galenum. Pellis vrsi vulneratis à canibus substituitur, ex Aetio. Lupi odio habent equos, & si luporum vestigia sub equite sequantur, comprehenduntur, & rumpi dicuntur: & si equa lupum presserit, vel ipsius vestigia attigerit, infatigabile cursum prestare dicit Plinius: Lupi anhelosis medentur, qui morbus equos molestissime assigit.Murem animalium maxime odit elephas,& fi pabulum in præsepe positum tangit, ab eo fastiditur, ex Plinio, & Solino; quod valeat ad elephantiasim, adhuc inexpertum; sed mustela eius generis suspensa, vel eius cinis, valet elephantiasi, ex Plinio, Sexto, & Escu-

lapio. Elephas suis grunnitu peraudito, fugit, ex Oro Ægyptiaco, siue secudum naturam à suillo pecore abhorret, siue quod absonum vocis acumé perhorrescit: vnde qui Megarenses ab Antipatro obsideretur, in sues pice oblitos incendiú excitarunt, vt Macedonum elephantos perturbarent, & ordinem non seruarent: elephantes omnibus morbis immunes, solum inflamatione alui acrius infestari ex Aristotele habetur: Præterea humorum dolore torquentur ob oneris attritionem, quibus suillis carnibus appositis foueri dixitidem Aristoteles: & suis vetustissimus adeps, calce exceptus, inflammationibus succurrit; & talus combustus tritus, & potus, coli inflammationibus, & torminibus medetur, ex Dioscoride; & histoix è suillo genere elephantiasi medetur. Equi ab elephantis prælio terrentur, exHeliodoro, & Marcellino: valet ebur ex lacte equo rabido, ex Nemeliano. Rabiunt enim equi variis de caulis, vt apud Hippiatricos: nam elephanri sanguis ad reumatismos valet, ex Plinio, quo morbo equº maxime laborat. Equino generi suilla omnia inimica & inuila, grunnitus, fœtor, & halitus: ad equos pneumaticos porcellum lactantem iuxta equum affectu, vel sanguinem seruentem, statim in fauces eius infundas, Pelagonius; hinc ad hominum pulmones valere compertum est. Equis naturali odio camelus aduerfatur, testibus Æliano, & Plinio. Cyrus in prœlio aduerfus Cræium camelos contra equitatum instituit, hac ratione, quod camelus equum reformidat adeo quidem, yt ne speciem eius intueri, necodorem sentire sustineat, idcirco commétus est, vt equitatum Cræsi, quo ille se præualiturum considerabat, inutilem redderet: simulatq; in pugnam itum est, equi olfactis protinus conspectisq; camelis, retro se auertunt, vnde spes Cræss interiit, ex Herodoso. Equis morbus immedicabilis est asthma, cui lac cameli auxiliatur, & anhelosis, ex Auicenna. Lupus, multis terrorem infert, erinaceum perhorrer: fi erinacei fanguine molli,& aqua calida gargarism' fiat, vocem raucam, & obtusam emendat, quem adimit lupus anticiparo obtutu, ex Asculapio. Leo fortitudine sua animalia omnia exterret, & quæ nunquam eum viderint, vel experta funt, audito rugitu, attonita manent : ob id leonis adipe si quis suum corpus liniuerit, ab omnibus bestiis tutus erit; & leonis corium si lupi corium contigerit, depilat illud, & similiter alia coria. Sed gallus leoni ferarum generolissimo terrori est, tale & tam ferum animal cri-

fta,& cantu fugat: nam magno terrore coficitur,immo tradit Proclus;dæmones leonum forma apparentes,etiam gallus exterret,ex Æliano & Zoroastre: ob id gallinaceo iure perunctos, pantheræ & leones non attingunt, ex Plinio; ad tertianam gallinacei testes propinantur, ex Alberto; & ad atram bilem, & ad longas febres gallinaceum ius præbent, ex Diofcoride, cui morbo leo maxime obnoxius. Accipitrem chamelæonti maxime inimicum, extrahere enim supra ad se volatem tradunt, & voluntario præbere se lacerandum ceteris animalibus, ex Plinio; felle glaucomata & suffusiones corrigi proprie creditur, tridui inunctione: chamelæontis fel tatam vim habere creditur, vt hypochyses intra triduum inunctionibus sanet, ex Marcello: accipitres hebetudini oculorum præ cæteris auibus obnoxii funt, vt etiam curationé huius ægritudinis in promptu habeant, lactucam scilicet, quam medicinæ gratia requirunt. Lacertæ cochleis inimicissimæ sunt, ex Plinio; si lacertum per medium ferias,&discindas,tacita consensione ex se solidescit, ex Solino & Phile: cochleætum vulnera alia, tum maxime quæ nerui acceperint, conglutinant, Dioscorides. Simius supra modum horret testudinem, eag; visa mirum est spectaculum, quanto cum horrore resiliat bestia; vnde qui alligant testudinem catenæ, à qua reuinctus sit fimius, vt effugere non possit, incredibile est dictu, quam discrucietur, vt metu fere exanimetur. Simię vinum bibunt, & ebrię capiuntur, vt Athenæus refert: si quis testudinem abluerit vino bono aliquandiu, & acceperit de sanguine, illumque tum vino miscuerit, & dederit clam bibendum mesura dimidii calicis mane ieiuno tribus diebus, videbit divinam vim, ex Myrepfo. Perpetuæ funt rixætestudinis & perdicis, quarum altera luxuriosa, altera casta.

Animalia, que cum venenatis animalibus præliantur, contrá eorum venenum valent; CAP. XXII.

SVNT & animalia, quæ antipathia quadam cum animalibus venenosis præliantur, & eorú carnibus vescuntur; à Natura edochi sumus cotra eorum venenum valere. Exempla. Ceruorum est cum serpente pugna, nec; hostem ipsum serpens in latebras se condens, ausure potest: etenim munisco quodam Naturæ munere, cerui natium spiritu soras serpentes extrahunt, extractumq; mandunt, ex Æliano; ob id cerui adipe perunctos serpentes omnes sugiunt,

z**F**/Google

& lapis bezahar, qui ex lachrymis cerui fit, contra venena efficacisfimum antidotum, eius coagulum contra serpentum ictus, & pellis substrata à serpentibus rutos reddit, abigunturque omnes adusto ceruino cornu. Elephantorum quoque anima serpentes è cauernis extrahit, & cum dracone inimicitias gerit; eius adeps ad venena valet: nam eo peruncto, aut suffico, oportet serpentes velocissime aufugiant, ex Æliano; cibo quoq; efficacissimum medicamen contra serpentum venena. Circa Thessaliam tanta serpentum copia est, ve niss à ciconiis deuorarétur, incolæ pellerentur, ex Aristotele in Mirabilibus; lacertos, chersydros, aliasve pratorum pestes, & maxime cenchrum sectatut: earum membra contra omnia venenata valent, ex Æliano; sicaqua contra pettem è ventriculo earum, ex Quintiliis. Scorpionibus maxime contrarius stellio traditur, vt visus quoque pauorem iis inferat, & torp orem frigidi sudoris:itaque in oleo putrefaciunt eum, & ea, quæ scorpius pupugerit, loca inungunt; Ælianus, Philes, Plinius, & Galenus. Mullus piscis leporem marinum capit, & eum comedit: valet contra eius morfum. In luto Nili volutus ichneumon, apricat se, donec tergum siccetur, & durescat, sicirruens in aspidem, vel caput eius morle amputat, vel mordicus apprehésam cauda in fluuium trahit, ex No candro in Theriacis, & Æiiano: dracon ú adipem venenata fugiunt, item virus ichneumonum, & cutis cinere in aceto perunctos, ex Plinio. Mustela serpentem impugnat, & basilisco serpentum venenosissimo mustelarum cinis exitio est; adeo Naturæ nit placuit este fine pari, ex Plinio & Solino; caro eius veneno aduerfattir, ex Auicenna, & aduersus serpentum venena valer. Sui serpens aduersatut, quum deuoratur ab ea; imo talis & tata vis, salamandra à suibusinnocue etiam manditur, ex Plinio. Apros in Pamphylia, & Cilicia montuosis, salamadra ab his deuorata, qui edère moriuntur, ex Æliano; suis iecur cum vino sumptum, venenatoru mortibus medetur, ex Simeone Sethi: contra serpentes auxiliatur verrinum iecur. Magna est aquile pugna cum draconibus, & anceps valde, eos rapit vnguibus, & rostro in aera; illam vero angues multiplici lapsu inuoluunt, vt colligati simul cadant: Florentinus in Geoponicis ait ferpentem non accedere vbi iacet aquilæ, aut milui stercus, aut ex combustis pannis sufficus fiat. Ibis à Græcis ¿ 1000 400 dicitur ab est serpentum, & pugna: coliturab Ægyptiis, quia non solum serpen-

res necat, sed eorum oua frangit, & suis pullis in escam affert: assa sepentes depellit, eorumq; morsus sanat. Gallinacei aspectum, & cantum basiliscus timet, contra serpentes pro gallinis pugnat: cuius ius potum contra serpentum morsus valet, ex Plinio; & gallinæ dissectæ, & adhuc calentes apposite serpentum morsibus auxiliantur, eorumq; cerebellum etiam in vino bibendu datur, ex Dioscoride. Testudo cum serpente pugnat, contra salamandræ venenum valet, ex Nicandro. Chamelæon volantem supra seaccipitrem ad se trahit: ad hausta chamelæontis oua datur in potu stercus accipitiis è vino, ex Bellunensi. Non omittemus & hoc mirum. Mures atanci, si orbitam (id est, vestigium rotarum currus volutatione impressum) transiere, moriuntur; quare & terra morsui, quem inslixes sint, inspersa remedio est, ex Æliano.

Demutua plantarum antipathia; C A P. XXIII.

SEQUENTE A quæ no altera alteri, sed mutuo sibi adinuicem aduersantur. Quercus & olea tam pertinaci odio dissidet, et altera in alterius scrobe depacta, moriatur; esitate glades capitis dolorem saciunt; oleu ex oliuis capitis doloribus præstat; quercus restringit, oleum relaxat. Peribit filix, quam per ambicu copiosior arundo coroner, & contra euanescens abibit arundo, quam obsepiens multa filix in orbem cinxerit: arundo contrita & imposita, corpore filicis stirpem extrahit, item arundinem filicis radix: harundo recens trita & in vino pota Venerem concitat, ex Plinio; filix inimica seminis, quoniam granidis abortum insert, cæteris sterilitatem:

Animalia fibi mutuo aduerfantia, mutuas & aduerfantes virtutes retinere; CAP. XXIV.

L'ADEM ratione animalia, que mutuo inimica funt, mutuas & aduersas virtutes habét, ve altera alterius vitiis medeatur. Draconem elephantus perhorreseit, & mutuo inimici sunt; Æthiopis dracones ipsos generat; quos elephantorum intersectores vocat, grauesque inter se gerunt inimicitias: moritur in dimicatione elephas, moriensque complexum elidit pondere; draco ipsius sauces circumstexe ambit, sexuque nodi perstringit; ille arborum, aut mpium attritu necat; in aduersos erigunt se, oeulosque maxime

Ffized Googl

perunt, ita vt cæci fame, & mæroris tabe cofecti reperiantur:draco elephantiasi medetur, ex Galeno de vipera loquente; & elephanti adeps serpentes sugat, ex Dioscoride. Domesticæ omnes ferælupum timent, & odio habent; ob id ex lupina pelle confectum tympanum & pulsatum, solum resonabit, silentibus omnibus, vrcung; fonoris, ex Oppiano; & habentes caudam lupi, omnes feræ fugiunt. Lupi, qui vniuersis odio sunt, adeo natura immanes sunt, vt se mutuo vorent, & sibi inuicem moliantur insidias: nam in orbem circumagendo, & ex vertigine lapsos, facto impetu omnes dilaniant & vorant; idque accidere dicit Elianus, quum venatus facultate deficiuntur: morbi, quos patiuntur, ex Aristotele, sunt rabies, fynanche,&podagra,vt filueitres canes;ob id ad podagram lupum viuum incoctum comedunt, ex Plinio; & qui per lupi guttur biberit in synanche, certissima salute euadit, ex Agricola, & Hali; & lupipelles ad canis rabidi morsus laudant. Serpens & herinaceus mutuo interse odio slagrant; quamobrem in latibulo occurrunt, echinus in orbem se contrahit, vt preter spinas nil emineat, irruens in eum serpés, spiris implicatis frustra mordet, & quo arctius illum comprehendens premit, eo magis ipse aculeos infigit, & vulnerat, quibus vicunque afflicta, non remittit tamen, donec emoriatur; alias simul pari casu intereunt, vel echinus euadens, serpentis mortui corpus adhuc aculeis infixum gestat, ex Oppiano; herinacei caro sumpta morsis à scrpentibus venenosis occurrit, ex Auicenna;& serpentum occursus partum abortu vitiat, &illico parere cogit: echinus pariendo cunctatur; nam asperiore facto fœtu, mora temporis maiore cruciatu perit. Ciconia magno vespertilionis odio tenetur, & hæc etiam illius, Ælianus: ciconiæ ouis perniciem molientes vespertiliones sæpissime vindicant; cum hæ itaque solo fuo contactu oua ipla sterilia esficiant, hoc remedio vtuntur ciconiæ; platani folia in nidos suos inferunt (quod Zoroaster in suis Geoponicis confirmat) ad quæ accedentes vespertiliones, torpore comprehensæ perniciem afferre non queunt: ciconiæ pullos qui ederit, negatur annis continuis lippiturus esse, ex Plinio, & Marcello; cum stercus vespertilionis aliquando oculos excacare dixerit Arnoldus: adduntque Magi vespertilionis sanguinem collectum suo socco, suppositumque capiti, mulierum libidinem mouere, ex Plinio; quum ciconiæ castæ viuant, vt diximus. Serpens & rubeta

&rubeta sibi mutuo aduersantur, & vorant; ob idad occidendos busones in ventre natos serpens comestus valet.

De particulari plantarum sympathia; CAP. XXV.

A D fympathias plantarum, animalium q; accedamus. Dioscorides rutam in cibis commendauir, quæ prope arborem fici nascitur, reliquam ferculis abdicanit. Plutarchus; ruta quæ sub sieu profilit, aut adnasciturilli, & suauior, & sapore mollior habetur; hydropicis cum ficu decocta ad dimidias partes bibitur, ité ad pectoris, laterum, lumborum que dolores, quum & socias habet vires ad aliquod malum expellendum. Magna est nepetæ & pulegij societas, decocta in aqua ad tertias, discutiunt frigora; mulierumque menstruis profunt, & æstate sedant calores; reliqua ex Plinio petes. Odoratiores fiunt rofæ, quib9 allia fuerint prope confita: ad dolores, oculorumque vitia valet rosa, eademq; præstat allium. Et inter rofas, lilia, & allium arcanum commercium: nam fi propius ferantur, vt se contingant, omnes vegetiores siunt: contra serpentum ictus omnes potæ valent. Optime corruda, vnde fiunt asparagi, sentur, vbi adsint harundines, ex Catone; talem inter se incunramicitiam: ambo alacriores vires ad Venerem reddunt. Mira estamicitia intervitem & vlmum, vt hæ inter se, velut maritatæ & felicius crescant, & vites fructuum prouentus dent vberiores: vitiŭ lachrymalepras, lichenes, & pforas fanar, cortex & folia vulnera conglutinant; sic vlmi cortex & folia glutinant vulnera, & ex aceto trita, lepris efficaciter illinuntur, & similia. Nec est silentio prætereundum quod de vitis, & oleæ naturali concordia Africanus Florentinitestimonio fretus, posteritaris memoriæ mandauit, si olea insetatur viti, non vuas modo, sed oliuas quoq; patere: sed quam mul-tis vtraque polleat remedijs, vel per se, vel simul mista, neminem enumerare posse existimo.

De particulari animalium sympathia; CAP. XXVI.

A NIMALIA quæ se innicé amant, enumerabimus, & quas posfident symboleitates & virtutes. Attagenes ceruos amant, & corum dorso saliunt, ex Oppiano. Attagenis cerebrum libidinem

Ff 3 Google

promouet, ex Auicenna: cerui natura luxuriosa est, vt diximus, cuins genitale Venerem excitare diximus. Perdices ceruos amant; & quando eas capere volunt, auceps cerui pelle induitur, & cornua capiti imponit, & furtim accedit vbi sunt perdices; illæ ceruum ratæ, accedere gaudent, vt discedere nolint, ex Oppiano. Valent perdicum oua ad Venerem. Amant & perdices capram; diximus iam ad coitum feruentes. Præcipuus est amor columbæ & tinnunculi; vetusque est Democriti præceptum, ne columbæ suas sedes perofærelinguant, tinnunculi pulli singulis fictilibo ollis conduntur, stipatisque opercula imponuntur, & in angulis columbarij fuspenduntur; quæ res auibus amorem loci conciliat, ne vnquam deserant, ex Columella: eius fimus oculorum albugines extenuat, ex Plinio; & columbæsanguis ad oculorum vitia, & equorum leucomata, ex Hippiatricis Græcis. Hirundines homines amant, & intra domos cum hominibus habitantes nidificant, & redire quotannis ad eosdem nidos solent: homines dociles reddunt, amoremque mutuum conciliant. Canis homini amicissimus inter omnia animalia, cuicunque corporis dolori si lactens catellus admoueatur, apponaturque, transire in eum morbus dicitur, idque ex exenterato, perfuso que vino deprehendi, vitiato viscere illo, quod homini dolucrit, ex Plinio; fic in chiragra & podagra, & omni arthitide nil præsentius ad tollendos cruciatus, quamliber efferatos,& præfertim quibus pilus concolor. Sargus pifcis adeo mire fædo caprarum amore tenetur, vt ab Oppiano describatur;

Inuadit sargos caprarum mira supido, Qui madidi simas cupiunt trastare capellas, Montanis gregibus, quamuis tot agmina ponti, &c.

Ex Æliano, picis mire salax est, & alienas vxores deperit: hircilaxuriosi sunt, vt diximus.

De mutua plantarum sympathia; C A P. XXVII.

Ex mutuis plantarum amicitijs symboleitas virtutum inotescit. Myrtus latiore coma virebit, vberioremque fructum pariet, se comes rosa iungatur; Item cum myrto consortium iniens rosa, stuctuosior euadit: mutuas habent facultates, constringunt, & valent ad sanguinis excretiones, alui profluuia, lippitudines, & alia ocutorum

lorum vitia, aurium, sedis, capitis dolores, ignem sacrum, & vrina. Inter rosas & lilia arcanum est commercium; si propius consitæ fint, vt se tangant, vel saltim aspiciant, rosarum & liliorum stores odoratiores & lætiores nascuntur: ignisacro, & vulneribus valent. & ambustis lilij radix cum rosaceo, & compluribus medicamentis simul admista valent. Democritus testatur punicam, myrtumque mutua consuetudine mirum in modum oblectari; quod si interse locietate, & consortio fruantur, fertiliores reddi; radices quoque etsi aliquanto distent interuallo, mutuo complexu exhilarari: fere exdem facultates, constringunt, vrinam cient, ad sanguinis excrecionis, ad oris, fedis, aurium, & oculorum vitia, lippitudines, & alni profluuia, contra scorpiones, & alia venenosa animalia. Scilla omnibus amica, in summa quicquid scillæ fuerit consitum, facilius germinat, & celerius gliscit, ex Theophrasto; & scillæstos virgata specie prosiliens, modo celeriter non emarcescat, fructuum prouentum, ac vberem annonam nobis promittit: nobilissima bulborum scilla, nota beneominata sua nomenclatura pancraty, ad cunctos morborum affectus profligandos promittens auxilium. Etiam in limine ianuæ suspensa, contra veneficiorum noxam amuletum esse tradit Pythagoras; semper viuax, terno foliorum prouentuin anno, etiam pensilis diu vitam prorogare potest.

De mutua animalium sympathia; CAP. XXVIII.

MVTVVs animalium amor ostendit mutuas facultates. Vulpes cum serpente amice degit, ambæq; in cauernis gaudent: vtreque ad elephantiasim valent, vulpis stercus cum aceto ad sepram valet, ex Marcello; & serpentis caro ad idem valet, ex Dioscoride. Galeno, & alijs. Coruus vulpi amicus, ex Aristotele; corui cinis podagras sanat, eiusque pellis tussi medetur; vulpes decocta ad podagras valet, eiusque pellis ad asthma, ex Plinio. Refert Plutarchus Nigidij opinione, quod vbi picus, ibi etiam supus visitur. Diximus ad soluendum eos, qui se malesiciatos putant, vtrumque valere.

Deplantarum, & animalium simul sympathia, & antipathia; C A P. XXIX.

Diximvs de plantis& animalibus,& de eorum simplici sympathia,&antipathia; nunc quá habeant inter se plantæ animalia & lapides discordiam, & amicitia. Caprificus tauros quamlibet feroces collo eorum circumdata, in tátum mirabili natura compescit, vr immobiles præster, ex Plinio. Sed Plutarchus ad ficum, non ad caprificum mansuescere dicit; ego ad caprificum dicerem: nam & caules caprifici, si carni bubulæ inter elixandum addantur, vt Plinius alibi scribit, magno ligni compedio eam percoquunt. Hominem pouissima calamitate castigatum designaturi Ægyptij, taurum pingunt, caprifico alligatum; hic enim cum mugit, si de caprifico ligetur, redditur mansuerus. Horus Apollo: Taurorum sanguis fibris refertus est, quare omnium celerrime coit, & durescit, ex Aristotele; ideo lethifer in potu, Plinius: excepta Ægyra,ibjenim sacerdos Terræ vaticinatura, tauri sanguinem bibit:tantum porest sympathia illa, de qua loquimur, vtaliquado religione, vel loco fiat. Caprifici succu lacteo succo turgenté ex posca, Dioscorides propinat ad haustum taurinum sanguine:sicNicanderGalenus, Aetius, & Plinius. Galli, qui fico pependerint, celerrime tenerescunt, ex Plutarcho in Symposiacis: quu inter obsonia Aristarchi coquus immolatu Herculi gallum gallinaceum appoinisset tenerum, fico acceptum referebat Aristio, contenden sque iugulatas aues & præduras teneritarem contrahere, quæ penfiles adhæfere fico. Celius Aurelianus de morbis cutis, refert, quod quidam à gallo gallinaceo pugnatore leuiter læsus, in rabiem venerit: sicº rabiosorum canum morsus, folio trito ex acero, restinguit, ex Plinio. Lupus scillæbulbos contingens, resolutus satiscit, ex Phile; vnde vulpes propter lupos latebris suis scillas apponunt, ex Zoroastre in Geoponícis: squilla cum pice illita ad canis morsus, rabiemque, quæ eadem quærit, quæ lupi rabiosi morsus. Cancer obiecta polypodio herba callos pedum, & vngulas exsuens abijeit, quæ rimis pedum mirifice iunant: ego quia atram bilem eijcit, ex Galeno, & Actuario: & cancri morb? ex atra bile gignitur, & tetra vicera, vt alibi diximus.Hederæsussitus perimit velpertiliones. Africanus, & Zoroaster in Geoponicis; & platani aduersantur vespertilionibus, ex Plinio; ne vespertiliones ingrediantur, ad ingressus omnes platani folia

folia suspendit, Africanus. V espertilionis venenatus est morsus, ex Arnaldo:concipit, &parit optime, quia ouipara, & viuipara est; hedera contra morfus venenatos, vtpote phalangiorum, & sterilitatem inducit,& fœrus extrahit vuluæ indita,exDioscoride:platanus etiam serpenti resistit. Ciconiæ platani folia in nidos afferunt, vt vespertiliones abigant. Harpæ hederam nidis imponunt ad custodiam pullorum, vel vrabigant blattas, Zoroaster & Ælian?. Hedera nigra morbos fanat, harpæ autem præueniunt, Oppianus primo de aucupio. Harpæ, siue ossisfragæ insatiabilia sunt animalia, & nimio infarctu lienes obdurescunt, & coctionem impediut, vtuntur hedera, quæ lienofis prodest, Galenus, & Plinius; necat enim pediculos, ex Dioscoride; & blattas etia necare potest, ob id, vt eas abigant, imponunt. Zythum potus genus, quod ex hordeo fit, elephantialin gignic:eo ebur perfulum, obsequiosum, & operi tractabile redditur, ex Dioscoride: ebur namque lepræ plurimum prodesse scribunt Rhases, & Albertus. Ebur radice mandragoræsenis horis decoctum remollescit, lentumque ad cuiuscunque imaginis obsequia redditur: cui? drachma in potu, aut cum polenta in panis offa, vel obsonia data, dormituros protinus homines illo habitu, , quo hauferint, ereptis omnibus fensibus, in ternas, quaternasue, ex quo potionati funt, horas adfirmant: vtuntur hoc Medici cum scindendi, aut vrendi negotium vrget; qui in lethargum, aut pestilentiã inciderint, dentis elephantis scobe vtuntur, ex Actio. Varro oleam sterilescere scribit, quam capra primo germinatu depauerit, aut lingua perlustrauerit, ex quo factum antiquitus, vt Mineruæ olearum antistiti, caprini generis nil immolarint prisci, licet aliter scribat Plinius. Capra luxuriosa est, & luxurie in ducere diximus; contra olea luxuriæ, & immunditiæ inimica: & diximus alibi oleæ collectores antiquitus virgines fuisse, oleumque venenum labefactat; capræ carnium esus graucolentiam sudoris inducit, vt obijciebatur Thebano athlete, qui continuo hisce carnibus, depascebatur: folia olearum,& omphacinum oleum abominabile virus absumūt, & sudoreseohibent. Os tibiæaccipitrum, siadaurum admoueatur, sic ipíum illecebra quadam mirabili ad fe allicit, quemadmodú heracleotem lapidé sua vi prædicant, quasi præstigijs& captionibus sertum ad se trahere, Ælianus: accipiter assus & in cibo sumpt, animű corroborat, melancholiæ refistit, ex R. Mose in aphorismis: de auro

idem ab omnibus prædicatur ad cor exhilarandum, & confirmandum. Vite nigra si quis villam cinxerit, fugere accipitres aiunt, tutasque fieri villaticos alites, ex Plinio: laborat podagra frequenter accipiter, & fit, cum humor descenderit ad articulos pedú, & digitorum:pituitam, aut sanguinem, qui se ad talos deiecerit, circumligara nigra vite; sanat. Odit radicem siluestris asparagi accipiter; oculorum obscuritate laborat, & huic morbo maxime obnoxius: asparagus oculis claritatem affert. Mirum est murium cum radicibus maioranæ consortium, ac si auxilium ab ipsa deposcerét : valet sampluchus ad vteri effectus omnes, vtero præcipue valent mures, & feecundissimi sunt:nam prægnantes etiam alios mures in corpore prægnantes habent. Menander vnus èschola Græcorum tradit, radices betæ coctas tetrum allij odorem, ac virus extinguere, si super manducetur: allium ex Dioscoride sæpius manducatum visum hebetat, betævero vsus frequens nyctalopiæ est vtilis. Ricinus feritur in hortis, ad arcendam effodientium talparum iniuriam: folia cius oculorum epiphoras sedant; carent enim oculis. Natura ferularum muranis infestissima, moriuntur ea tacta; contra viperas pota in vino pollet: venenat? est murænæ morsus, vt serpentis, atq; cinere capitis eiusdem murænæ curatur, vt viperæ, etsi cum viperis coire putantur. Deleteriæ facultatis magnes est, ve qui hauserint, Iunatici, & melancholici efficiantur: contra venenum estallium, & ad ictus viperarum, & rabiosorum canum, & contra aquaru mutationes, ex Dioseoride, vnde facile con ijcere possumus cotra magnetem valere. Hic non dissimulanda celebris illa magnetis & allij discordia, tantum inter eas odium esse, vt magnes ferrum negligat, ne dum alliciat, si allio confricetur, quemadmodum Plutarcho adnotauit, & postilluC. Ptolemæus. Asinis placent cucumeres, summeque expetuntur, furiunt mirabili voluptate, allecti quoq; odoré eminus sentiunt; quare munienda sunt cucumeraria, ne illi erumpentes ea depopulentur, coculcent, & proterant: cucumis obsitam pedore curim illustrat, viriaque faciei emaculat : asiminum lac conferre aliquid candori cuti in mulierum cute existimatur. Poppæa Domitij Neronis cóiux quingentas per omnia fecum fœtas trahés balnearum etiam folio totum corpus illo lacte macerabat, extendi quoque cutem credens, ex Plinio. Multæsunt herbæ, quas serpenreshorrent, non solum aspectu, vel sapore, sed etiam nidore, corumg; venenis medentur. Rutam horrent serpentes; mustela cum ferpente dimicatura, ruta se munit, serpetes sugat nidore ruta, si vratur, & contra serpentes & lethalium medicamentorum antidotú est. Sic & scordium. Serpentib. adeo inimica est fraxinus, vene matutinas quidem, occidentale sue vmbras quamlibet spatiosas serpés arboris huius attingat, vnde si fronde ea gyro claudatur ignis &serpens, in ignem porius, quam in fraxinum fugere serpentem: contra Terpentes pollet: allium ad viperarum ictus valet, cum magnopere eius odorem fugiant; nec solum serpentes, sed alites à iactis seminibus, eius odore delibutis, fugiunt. Exhorrent feles rutam, vnde aiunt pullis gallinaceorum fucco eo perfusis, arceri feles ex aniarijs : feles nonnullos fixo oculorum obtutu lædunt, alios sola præsentia fascinant. superius diximus ex Aristorele rutam contra fascinariones valere: ad felis morsus valer, quæ ad canis, sed rabios; rutæ succus valet; potest etiam ad assumptu cerebrum cati venenosum. Serpens, iniectis frondibus quernis moritur; diximus ad dryini morsum valere. Tauri, illitis rosaçeo naribus, oborta vertigine concidunt, ex Zoroastre. Rolæ citra expressionem cotusæ contra humores, qui in stomacho coierunt, valent: coit sanguis in stomacho, vt diximus, & in pluribus symbolum habet. Moriuntur vulpes amygdalarum pastu, ex Plutarcho: tussi medentur, vt vulpes.

Herba, & animalia voracia, concoquendi facultatem hominibus prastant; CAP, XXX.

A Dalias plantarum, animaliumo; actiones transeundo, occurrunt voraces herbæ, & animalia; herbæ enim sunt, quæ alimētu adeo ingens è terra exhauriunt, vr in cósinio reliquæ perarescát; ob id ad ventriculi confirmationem valere conijcio: vt animaliæ voracia, insatiabiliaq; præstant nobis facultatem ventriculum roborandi, & vim cócoquédi, ad quæ nata & creata sunt ab altissimo; eius carnes comedédo, vel pelles accipiendo, & vétriculo applicado. Nasturtium reliquis herbis iuxta satis succum adimit, quod Socrates apud Aristophané cóqueritur: & Persas legimus olim nasturtio victitasse, quo magis ab exscreatione spuri, & mucoso narium emunctu, & lotij profusione se vendicarét; dicit enim Hippocrates, absumit corpus. Natura ei erucæ & sinapi similis. Sinapi multá terra absumit, ob id stercoratá, & congestitia quærit, puluereq; souetur,

Google

nec minus humore gaudet: fit ex eo sinapismus, quo languescens ventriculus ad cibi appetentiam excitatur. Atriplex in hortis nasci iuxta se non quicquam nisi languidu patitur. Pythagoras eam culpauit, quod difficillime coqueretur. Sed quæ difficillime coquuntur, concocta multum præstant alimentum. Capparis radix vltro citroque diuagatur, cogitque solum sterilescere, nisi primum area in defossum cauata, ripis vndig; circumstructis lapide coerceatur: fastidia ciborum discutit, & elanguescentem appetentiam inuitat; foris apposita ventriculum confirmat. Animalia voracia cognofcemus & insatiabilia, quæ ingluuie ante ventriculum habent, gulam amplam & latam, & laxum intestinum, quo facile egerat. Strurhiocameli mira natura concoquendi, quæ fine delectu deuorarit, Plinius; ferrum deuoratum concoquit; sunt qui dicant, quod non proprietate vlla, sed vi sui caloris; quod absurdum penitus retur Aphrodiseus; leo enim, qui longe quam struthiocamelo calidior est, ferrum concoquere non potest. Lapides quos deuorat, diu in ventriculo afferuatos concoquir, ex Æliano: ventriculus struthionis omnia concoquentis loco medicamenti habetur, quod homini cococtionem adiuuer, & confirmet: lapides in ventre inuentos, collo suspensos laudat Kirannides ad bonam concoctionem:pelles cum plumis mollioribus concinnatis stomachicis applicant. Aquila in assequendis ad viuendum necessarijs rapinas facit, ad se explendam lepores, hinnulos, aníeres, & alia pleraq; capit, vt non vere rex, fed tyrannus videatur; omnes vincit& vorat, & hostes omnes habet, vt non folum viuentem extimescant, sed peñæ eiusdem cum aliarum pennis commista putrefaciant omnes, ex Æliano: eius pellis curata cum plumis suis stomachicis fascia apposita, mire iuuat. Ossifraga aquilis cognatum genus, vtcunq; carniuorum; fic dicta, quod offa ex alto deijciat super saxa, vt eis confractis medulla edat: cuius venter arefactus, & potus ijs, qui cibos non conficiunt, vtilissimus, vel si manu tantum teneatur:capientes cibum, quida adalligant ex hac causa; sed cotinuare non debent, quia facit maciem, exPlinio. Harpa ex eodem genere idem efficit. Vultur auis rapax, & carniuora, cadauera sectatur, & exercitus sequitur, futuram hominum stragé præsentiens, ex Æliano. V mbritius aruspex ait triduo ante, aut biduo volare eos, vbi cadauera futura funt; & multi exercitus fequétes repente apparent; hominem morti propinquum, quando su-

Digitized by Googlepremum

premum diem agit, diligéter observant, vt prouerbio circumferatur, vulture edacior; vulturum pelles pellificibus vendutur, qui præparatas illas satis magno precio vendunt, tanquam ventriculo salubres; nam impositæ concoctionem promouent, ex Bellonio, & Alexandro de Benedictis. Insatiabilia animalium, quibus à ventre protinus recto intestino transeunt cibi, vt lupis ceruariis, & interaues mergis, Plinius ex Aristotele, mergi ventriculum, quod ea auis voracissima sit, & plurimum concoquat, nostram quoque concoctionem roborare posse ait; ob id eius pellem, cum plumis interioribus paratam à pellifice, & nostro ventriculo applicatam, vim, concoctionemq; promouere non calore tantum suo, sed eius proprietate: & mergi ventriculus in cibo sumptus stomacho medetur, ex Sereno.Gallinæ calida natura præditę lunt; nam & venena conficiunt, & aridissima quæq; semina, vt nonnunquam arenas, lapillosq; ingluuie sua deuoratos dissoluant, tanta vi percoquendi, vt lapillos consumát; quæ interiore ventriculi galli sinu residet membrana, secta in laminas, cornu specie similis (ea vero inter coquendum abiici folet) ficcatur, tritaq; in vino conuenientissime stoman chicis datur in potu, exDioscoride. Columba pulueratrix est, & calidissima, lapillos propter calidam stomachi temperiem deuotat: Archigenes apud Galenum, palumbum stomachicis in cibo conuenire dixit. Anser natura vorax, vétriculo calidissimo, improbum anserem apud Virgilium inuenimus, quasi insatiabilem: stomachus stomachicis prodest. Cignus cura parandi sibi cibi non segnis, in anserino genere forma & virtute consimilis. Anates voraces sunt, gula ampla & lata, ex Aristotele, ex natura anserum. Archigenes apud Galenum inter aues quæ stomachicis coueniunt, in cibis anates conumerat; & M.C.Cenforinus (vt Plutarchus in eius vita scribit)ægrotos ieiunio maceratos prohibens inedia, ali iubet carne anatis,palumbi,aut leporis. Larus auis rapax, & vorax. Suidas & Varinus; cibum à mari petit, cum anate & harpa dissidet, chelas sublimes abripiunt, ex alto deiicientes, magna vi ad saxa allidunt, itaq; esculenta, testis seiunctis, eligunt, Ælianus ex Eudemo, delphini ad littora eiecti, ab eis exeduntur: venter eius aridus potus, & gestarus concoctionem maxime confirmat. Lupi voraeissimi, & propemodum infatiabiles funt; pilos, & offa deuorant, & multa folida: frequenter ob hanc causamægrotat; in same sæuiunt; dum edunt, ne-

minem amant, quin etiam aspici indignatur; etiam terram in same edunt, ex Aristotele, Plinius, & Solinus: Auicenna laudat carnes Iuporum, tanquam vtiles stomacho frigido, humido & debili. Maxime omniu piscium gulosus est cestrus, & insatiabilis, quare venter distenditur, ex Aristotele: ventriculus mugilum in cinerem redactus, & cibo sumptus, ventriculi exoleti vires non minus reficit, quam ventriculi gallinarum pelles.

Animalia, qua venenatis herbis vescuntur, contra earundem venenum prastare; CAP. XXIV.

CVNT & animalia quæ venenatis herbis vescuntur, & animalib. 🔾 & quum nihil mali passa sint, argumentum præbent, contra eorum venena valere; & Natura nos eiusmodi spectaculo admoner, quomodo iis mederi possimus, qui ea ederint animalia casu, vel ab eis vulnus acceperint. Afinis ferulæ gratiffimo funt pabulo, cæteris vero inmentis presentaneo veneno; qua de causa id animal Libero patri sacrificatur, cui & ferula: asini lacte epoto venena extinguuntur; peculiariter si hyoscyamum, ixiam, seporem marinum, cicuram, opocarpathum, aut pharicon, aut dotycnium ederint. Suillum pecus cicuta saturatur, ex Eliano: si homo eam biberit, sanguis congelascit, & carenus concrerione fit spissus, vt inde moriatur; hyolcyamo deuorato non moritur; talis, & tanta vis venenis falamandre à suibus manditur, ex Plinio; immo quando salamandram comederit sus, ipse extra periculum est, eos aute, qui suis carnibus vescantur, interimit, Ælianus. Suillarum carnium ius opitulatur contra buprestim, ex Galeno, axungia cotra scorpionem & canum plagas, adeps cum vino falso cotra hyoscyamum, ex Dioscoride, & Terpentes; iecur venenatorum morfibus, ex Simeone Sethi, & reerementum, ex Aetio. Sturno cicuta alimentum est, homini venenum; in cibo sumptus, iuuat omnes qui mortiferum aliquid biberint, & si quid prægustauerint, omnino non lædentur. Sed sturno allium venenum est, ex Æliano, & contra cicutam valet, vt etiam contra venena. Gallinæ taxi fructu vescuntur, & nigræ fiunt, nec eo interficiuntur:ius earum contra toxica valet, ex Aetio, Plinio, & ezteris. Coturnicibus elleborus alimentum est, hominibus venesum. Lucretius:

Praterea nobis veratrum est acre venenum, At capreis adipes, & coturnicibus auget. Et coturnices aduersus venenum plerunq; dantur. Capræ veratro & scammonio depascuntur, ex Dioscoride, & Plinio. Pinguescunt capreæ, & coturnices veneno placidissima animalia: bibitur caprinus sanguis contra venena. Napelli frondes à quouis animali illibatæ restant, præter quam à muscis quibusdam, quæ illi turmatim insident, contra eius venenum ex eis paratur antipharmacum. In oleandri frondibus animalia quædam, vt cimices cubant, que contra eius venenum valere scimus.

Huius capitu lotus erat in fine fexti libri; fed pratermissum, ne periret, but accessit.

Numerum frondium, & caulium , plantarum g partium ad febrium membrorum g, numerum valere ; CAP. XXV.

TE quid desit ingeniosa natura, quo plantarum partibus demonstrare possir, tertianis, & quartanis mederi, cauliu, angulorum numero, radicum, nodorum, foliorum ve febrium circuitus ostentat, vel que choleram, aut bilem deiiciant, ex quibus tertiana, vel quartana gigni solet. Nec silebimus aliud Naturæ monumentum; nam ficut tertiana plerumque in quartanam degenerat, fic & plantarum caules triangulares in quadrangulares abeunt, o cafu fieri fortalle quispiam inscius putarer, quum nil nisi rata lege, constituto ordine, à Natura sancitu sit. Observatio numeroru vrilissima,& magni vtiq; facienda. In facra pagina legitur Deŭ omnia numero, podere, & mésura costituisse, idemq; à Platone repetitu. Numeri à Pythagora nó neglecti, Aglaophemo, & Platone, qui diuina numeroru observatione iudicavit. Nos hie pauca, alibi plura dicemus. Pythagoras imparé numerum perfectů & plenú dixit, parem cotra indignu, deficiente & imperfectu. Impar le ipfum addendo. parit, additus pari, & coduplicatus pare gignit, vnde videtur habere vim principii, diuitionis nescius. Homerus quidé scientiaru fons vnitatis natură în bonitate constituit, dualitatis în malo: nă bonum vnitatem dicit, afflictioné vero dualitaté. Superis imparia semper tribuit, inferis paria. Nestor Neptuno immolar nouem tauros; Achilles Patroclo omnia dat paria, equos quatuor, & cætera. Plinius impares numeros ad omnia vehemetiores credit.Centaurium minus caule angulofo bilé ex aluo exigit:datur eius decoctú tertianis. bilem per inferna deiiciens; quo factum est, vt febrifuga dicatur à multis. Asarum caule anguloso: ex Mesue bilé délicit. Chamædrys

species est quadrangulo caule, vocant febrifugam, quod eius decoctum tertianam fuget, & finiat, bilemque trahat. Melissophyllon caulem balloti fimilem (quod quadrungulu est) habet: Auicenna atrabilarios vapores à sanguine ortos deturbare dixit; Serapio sollicitas imaginationes tollere, ab eadé bile exortas. Ebulus, &picnocomon quadrato caule, bilem extrahit. Sacra herba caules angulosos habet, tertium à terra geniculum datum potandum in febribus cum foliis circundatibus, & quartanis quartum iuuat, ex Diofcoride, & Plinio. Buglosson quatuor thyrsos emittit: cum semine & radice tritum, potumq; contra tertianos horrores prodest; quæ quatuor, ad quartanas. Plantago anguloso cauliculo, cuius tres radices cum tribus cyathis vini tertianis auxiliatur, & quartum quartanis. Graminis genicula nouem, vel minus, vel è duobus, tribusve herbis ad hūc articulorum numerum inuolutis lana fuccida nigra, iuuant ad remedia strumę, panorumve. Quod è graminum genere septem internodia habet, efficacissime capiti contra dolores adalligatur, ex Plinio. Quinquefolium prodit Theophrastus, facta radice arida, quæ prius rotunda erat, fit que quadratum. Dioscorides bili cum vino ad febrium circuitus præbet:in quartana quidé quaternum ramulorum folia; in tertiana vero ternum, in quotidiana vnius. Plinius quinquefolium pterygiis digitoru mederi ait. Plan-- tago, aquatica quinqueneruia est, etiam digitis medetur. Trifolio asphaltiti terna folia, aut semina: in tertianis cum vino potui détur & in quartanis quaterna, vt quæ febrium circuitus discutiat. Poterium folium in tria divisum habet, ad tertianas, exPlinio valere scimus. Helioscopium tricoccum: seminis tria grana tertianis, quatuor quartanis dantur, ex eodem. Cucurbitæ semina bina, mirum # dictu, si fuerint pari numero adalligata, sebres sanare dicuntur, quas Græci periodicas vocant. Demonstrant & suis partibus animalia eisdem circuitibus posse mederi. Aranei sunt, qui quatuor pedes habent, & pedum internodia tria, vel quatuor habent, Dioscorides: araneus subactus cum splenio, & linteo illitus, prolitusq; vtrisque temporibus, aut fronti, tertianos circuitus persanat. Est & alterum genus, quod candidam, tenuem, densamq; telam orditur, quod in aluta ligatum, & lacerto appe fum quartanis circuitib.mederinarrant.Sunt & animalia, quæ cor angulatum habent.Coturnices cor tribolon habent, id est, triangulare. Corurnicis oculi sufpensi

pensi tertianam curant. Piscibus fere omnibus triangulare, vel quadrangulare. Aurata quadrangulare habet, sparum triangulare. Ex Hippocratis sententia laudantur pisces febribus, quod humidi, & ob id molles, & facile à nostra natura immutantur, concoçuunturque, Galeno id etiam assentiente. Melanurus angulare, melanderinus, pagrus angulatum, & à Plinio inter remedia ponitur; quæ febrium circuitus tollunt, hepatus, marmor, scarum, merula, quæ elixa febricitantibus saluberrima, ex Plinio, & cor eiusmodi habet. Lupus elixus ex aceto, & iure albo, febricitantibus conuenir. Delphini iecur gustatum ante accessiones febrium, circuitus tollit, ex Plinio.

10. BAPTISTÆ PORTÆ NEAPOLITANI

PHYTOGNOMONICORVM

LIBER VIII.

PROOEMIVM.

A M similitudines illas (Marine carisime) plantarum absoluimus, qua suis parcibus hominum, animalium membra, & morbos demonstrabant; reliquum est, vt coronidem tandem libro imponamus, eas aggredi, qua cœlestium siderum similitudinem & mutuum consensum indicant, vt siderum virtu-

tum compotes se commonstrent: res prorsus esfatu digna, admirabilisque. Panduntur nobis munifica Phronea benignitate stores tam inenarrabiliscolorum varietate, mistura, numero, forma, & motu sidera imitati, vt ne scriptura quidem sufficiat imagini colorum reddenda, & contemplanti potius in tam magno sua sertilitatis gaudio Natura lasciuisse videatur, quam magna hominum admonitione, se cœlestes virtutes posidere, indicare.

Digitized of GOOGLE

Pythagoras, & eius sequaces terra flores collucentes stellarum oculos vocabant, ac sidera cœli flores; & sicut in terra slores stellarum colores; ita sidera in cœlo terra pratum ostendunt. Columella:

Pingunt & varios cœlestia sidera stores. Immo quodlibet sidus in cœlo cum suo store in terris sympathiam possidere, stellarumque influxus, veluti per Pyramidem suscipere dicunt, que in cœlo 3 basim, in flore conum habeat, & hoc eum sideribus consensum demonstrare. Ad eius ortum florem patefacere, ad occasum comprimere, & abire in lacum, dein ad exortum emergere extra aquam, totoque die circumagi cum sidere, in eius ortum mane spectare, & eius iter ad occasum v sque etiam nubilo die sequi, vel floris forma sideris formam imitari. Inquit Hermes, inferiora hac omnia ex superioribus vires, & proprietates suscipere, & quanto puriora essent, puriores, & maiores stellarum effectus sortiri; & quum flores sint purioresplantarum partes, puriores illis virtutes impartiri: ob id phytoptam fideralis scientia non ignarum optarem, vt vires, quas in nostris humoribus & artubus poßiderent stella, saltem non ignoraret; & eodem tempore, vt in reliquis libris fecimus de animalibus, & lapidibus loquemur; multa enim arcana retinent lapides, immo herbis multo plures, & admirabiliores, nam non tam facile siccescunt, aut putrefiunt. Idem sensit Orpheus libro lapidum :

Ex terra vero lapidum omnium genus; inde ipsis
Robur immensum, & varium; qua ung, possunt
Radices, tanta lapides. Magnum enim robur est radicis;
Sed lapidis multo maius; quoniam robur incorruptum semper
Generanti mater, & sine senectute prabuit.
Illa vero moritur paulatim virescens,
Et tandem ipsius fructus, quantum spirans est,
In herbas quidem vere malorumque, & bonorum
Inuenis, inlapidibus vero damnum non facile inuenires,
Siquidem quot herba, tot lapides.

Auriflo-

Auristoras plantas Solares esse, & eius dem virtutis compotes; sic etiam gemmas & metalla; CAP. I.

↑ STROLOGORVM, & Medicorum calculis fancitum est, prin-Cipibus duobus nostris corporis visceribus duo magna cœlisidera correspondere, cordi & cerebro, Solem, & Lunam. Dicemus primo de Sole. Sol in cœlo fons caloris; in corpore cor, vitæque principium. Sol aureo lucis radiatu mundum illustrat; flores aureo fulgore solis lucem æmulantur, eiusque virtutis compotes. Cordis tormenta sunt febres, spirituum defectus, venena, & eiusmodi similia; sic aurei flores solares his morbis subueniunt. Sed animaduersione dignum, non paruam differentiam esse in croceo colore, si velsplendidus rutilet, aut si hebes, obscurusve caliget: splendor nilaliud est, quam luminis continuata densitas; contra quod rafrum, caligine offunditur. Auri, vel Solis colorem tunc quidpiam amulabitur, quum flauum nonnihil, & folare lumen in denfum coeuntia splenduerint, vel in eis Solis lumine regesto, aureo colore refulgent. Aliqua luber depromere exempla. Heliochryso eximium aurei floris decus, ad radiorum Solis repercussum coruscam lucem, & vegetam intuentibus ia culatur: cernuntur enim in eo corymbaceæ vmbellæ è multis extantibus bullis circinatæ, aureo aspectu micantes, diuturnumque splendorem tutantes, ve solarem herbam pronunciare nil verearis: obid Theophrastus dixit, cos qui huius flore coronantur, vnguentoque ex auro ignis inexperto, gloriam & bonam existimationem consequi: eiusque vsus ad serpentium morsus. Abrotonum floribus refertum, comantibus in fumme auri fulgore corymbis: exitialium venenorum antidotum est: serpétes substratu, & nidore sugar, & horroribus illinitur. Attiplicem, cuius folia ex viridi in aureum luteum languescunt, vulgus thry solar hanon vocat, id est, aureum olus; valet ad scorpionum & aranei morfus. Chryfogonon aureo verbasci store, venenatorum morfibus subuenit. Hypericum, ascyrumq; aureo flore coruscant; tertianas, & quartanas fugant, & venenosis morsibus relistunt. Ruta aureo micae floris colore: ad horrores febrium circuitu repentes pota valet, redditq; inefficaces venenorum vires, & vifus aeiem excitat. Quinquefolium florem ex candido pallescetem, auri zmulum haber; bibitur contra febrium circuitus. Potentilla aureis

floribus comatur; manuum & pedum volis admora, mirum dictu, quam cito febrium quarumcung; calores restinguat. Eupatorium Mesuei aureis storibus in vmbellam coeuntibus, heliochrysi modo, siue herba Iulia: eius decoctum diuturnis sebribus & serpetum ictibus propinatur. Tormentillæ decoctum omnibus venenis remedio est, pestilentiæ, pestilentibus febribus. Tussilago, recentiorum experimento, contra pestem & pestilentes febres valet. Sonchus melinis aureis floribus; vsurpatur à neotericis contra febres & scorpionum ictus. Florentis verbasci stillatitia aqua datur potanda in animi deliquiis mirifice cor confortans, roboransque, & scorpionum ictibus subuenit. Cucumeres satiui olfactu reuocant eos, quos animus reliquerit. Melopeponum seminum cremor febribus propinatur. Hyoscyami tertia, quaternave folia pota sanant algidas febres, quas epiolas vocant. Scorzonera datur cardiacis, rapus, napus,&bunias venenorum vires hebetant:brassica viperarum morfibus auxiliatur; sinapi contra febrium ambitus aridum bibitur, & ad heberudines oculorum, ad serpentum, & scorpionum ictus, iris contra venena datur. Hieracium vtrung; scorpionibus aduersatur. Lactuca filuestris scorpionum, & phalangiorum morsus, chamæpityos contra venena, phalangiaque; Lysimachia flore aureo, acerrimum nidorem sussita reddit, qua de causa serpentes sugat. Conyza maior, substratu, suffituq; serpentes sugere cogit, earumque plagis subuenit. Cotonea mala coloris sunt ad auru inclinati, ob id Grecis chrysomela,& Maroni aurea mala; suo prestanti odore, quem vibrat, lethalium venenorum vires obtundit, eorumq; vehementiam hebetat. Addit Plutarchus, Pharicum præsens, alioqui venenum in patinam adhuc cydoniorum, vel eius salgamum oletem, ignauum fatiscere, elanguidumq; à peculiari natura viribus exhaustis desciscere, illosque incolumes, & illæsos commistum seruasse, quos insidiantes venesici potionarunt, compertumque hoc ex relatu, qui venenum vendentes, remita se habere deprehenderunt. Aureus est color mali medici, vel citrii: Iuba in Mauritaniæ commentariis obid malum aureum dici scripsit: plures sunt corum species, quæ quia ex auro rufescunt, aurantia dicta sunt, siue narantia: si aurum ex viridi languescit, limones sunt; si saturate lutescit, ponceria, ordine quo precedunt, ita vegetius veneni noxas tollunt. Virgilius in Georgicis:

--quo non prafentius vllum, Pocula fi quando faua infecere nouerca, Mifcueruntque herbas, & non innoxia verba, Auxilium venit, ac membris agit atra venena.

7 Ob eorum præstantiam singunt Poetæ tellurem edidisse nunciato Iouis, & Iunonis connubio. Contra venena nil copiosius describit Athenæus de maleficis, serpentum veneno multandis: quorum esu incolumes euaserunt: arcentq; pestilentiæ contagia: roborant cot & eius vires recreant, ex Auicenna. Sunt inter Perficorum genera, quæ aureo fulgore nitent, vbi maturuerint, chrysomela appellam, eadem modo pyra, & mala Appia, quæ contra venena existimamus. Eodem argumento metalla, gemmæ, & lapides, quæ aureo fulgore micant, vel aureis guttis stellati sunt, ad cadem, quæ dixim9 valent. Aurum inter metalla maximo suo fulgore Soiem repræfentat; maxima eius vis ad cor, venena, & febres, vt in opere huic dicato loquemur latius. Chrysoprasius porri succum refert, sed paululum declinat à topazio in aurum, visum fouet, cor lætificat, & eius passiones aufert. Solis candida gemma est, & ad speciem sideris tulgentes radios spargit. Chrysoithus ab aureo colore nomen habet, quasi aureum lapidem dicas: ad nocturnos timores, & dæmonas valer. Succinum splendenti, aureo, croceo est colore, vocat elettrum Plinius: quoniam Sol vocitatus sit Elector, quod plurimi Poetæ dixere, primique vt arbitror Æschylus, Philoxenus, Nicander, Euripides, Satyrus. Hic & differentiam nouam attulit appellando chrysolettrum, quasi coloris aurei: hoc collo alligatum mederi febribus, & morbis; & si cum melle Attico conteratur, oculorum quoque obscuritatibus dicunt. Callistratus cuicunque ætati contralymphationes prodesse tradit, infantibus adalligatum amuleti ratione prodest.

Croceas plantas, & gemmas iouiales effe; CAP. II.

CROCET coloris cognatione, post Solem de Ioue dicemus. Solares herbæ ex lucido in aurum abibant; Iouiales vero, quasi emaculato splendore proluuntur, quum fuluo hebescant, caligentque: nec virtus dispar, earundem fere virtutum compotes vtræque sunt, animo, cordi, & venenis valent. Exempla afferemus. Crocum cor exhilarat in tantum, vt perpetuo risu hominem concutiat, 2u-

Digitized SGOOgle

ctores quoque habentur, immodico necari gaudio. Mentha Graca in croceis corymbis, copiosos affert flores, odore & vi peramica cordi. Caryophyllata suo olfactu spiritus recreat: eruca venenatis morfibus opitularur; anagyris ad phalangiorum morfus. mundat cor, omnes corporis sensus, animi hilaritatem affert, cor roborat, si medicamentis admisceatur cor exhilarantibus. Asphalatum, siue santalum croceo ligno est: Auicenna non modo cordi lætitiam efficacissime afferre dixit, sed illud non parum corrobare, & præcipue febribus aduersari. Sic crocea folia, radices, & succi. Phyllitis, angelicæradix, & sericum medicinis illisadmiscentrecentiores Medici, quæ cordi conueniunt: namillud mirifice reficiunt. Fuluus balfami fuccus: abstergit oculorum tenebras, contra venena, & serpentum ictus valet, & ad cordis recreationem. Eodem modo thus, myrrha, & ambra. Subnectemus crocei coloris gemmas Iouiales esse, quibus hebes croceus color in obscurum caliget. Hyacinthos diximus veluri croceo refulgentes; tristitiam fugant, & vanas suspiciones, contra pestiferæ regionis noxas valent. Auicenna libello De viribus cordis dicit; Hyacinthum cordis imbecillitatem pellere; Marbodeus reddere hominem dicit hospitibus honore dignum iustaque petentinil negari, ingenium, gloriam, diuirias, & fulgorem augere, hostibus tutum reddere: quæ omnia à Ioue habet.

Albifloras plantas, vel argenti coloris metalla & gemmas, Lunares esse ; CAP. III.

SPIENDET Lunæ sidus albo, vel argenteo colore, & procidentes ab ea radij candescunt: argentea ergo, vel sume alba lunares influxus repræsentant. Sed quia Lunæ color non semper idem, sed variatur ad suas ætates, & diuersas potestates habet, ob id sedulus Phytopta hæc maxime animaduertere debet. Primo quum Luna intermenstrua est, id est æqua portione dimidiata, humida & aliquantisper calida est: quum pleno orbe tumet, calida, & quodammodo sicca est; tertio quum senescit, sicca & frigida censetur. Quarto interlunio, quum omni lumine orbata est, frigida, humida; euadit. Pleno orbe, alba crocea est; quum dimidiata est, alba sauescens; quum ad coitum accedit, simpliciter alba. Diximus Lunam cerebro dominari, quum manisesto sciamus ad Lunæ vices cerebrum.

brum commoueri, augescente hume dari, & minuente siccari, vt in epilepticis videre est. Sed ad exempla veniamus. Scilla flore fere candido est, ad comitiales valet; allium comitiali morbo opitulari, tradit Plinius, si quis eo cibo vtatur, & potione. Amaracus cerebrum roborar. Galanga, sine silvestris ruta albescenti flore, comirialibus propinata prodest. Oenanthis insperso cibis puluere, salutaris. Vitis alba ad epilepticos, & apoplecticos. Altera bryonia eiusdem flore & dore. Idem de dictamno & alijs dicendum. Lapidesetiam argenteo nidore fulgentes, vere Lunares virtutes retinent, & ad epilepsiam, & alias Lunares virtutes yalent. Specularis lapis exaluminati coloris, vt argenteum Lunælumen imitari videatur; epilepsiam amouet, & gestantem castum reddit. Margaritz **re argenteum lumen repræsentant, implentur roscido conceptu, & nitent pro qualitate suscepti roris; si purus essluxerit, candorem conspici; si turbidus, sætidum sordescere; eundem pallere cælo minante conceptum; ex eo quippe constare, cœlique eius maiorem societatem esse, quam maris, vnde turbidum trahi colorem, aut pro claritate maturina serenum; ipso tantum cœlo gaudent, sole rubescunt, candoremque perdere, vt corpus humanum: Auicenna, & Serapio ad cordis effectus præcipuam opem ferre, & ad nubeculas oculorum valere:contingit, vt cuLuna crescant, pariterque decrescant; amouent epilepsiam, yt multiscribunt, & gestantem castum reddunt. Sunt & aures marinæ, & conchæmargaritiferæ & aliæ quamplurimæ argenteo vnionum colore lunari, quæ eundem vsum, quem diximus subministrare ægrotis possunt. Aspilatem Democritus tradit in Leucopetra nasci, argento colore radiantem, contra lymphaticum habendum, est enim lymphatio cerebri furor.

Rubei coloris flores & gemmas, Martias esse, & Martis vires possidere; CAP, IIII.

R VBRO, vel fragranti carbonis colore rutilat Martium sidus; ob id sanguini, & eius officinæ iecori dominari indicat. Gramen Marti consecrauit antiquitas, quod ex humano sanguine procreatum crediderit. Eius modi slores sanguini compescendo, purgando, & claristicando præstare superiore tertio libro tradidim. Quod iecori dominetur color sanguineus, aliqua ex Medicina affera-

GS Google

ramus exempla. Rosa sanguineo colore niter; iecorum obstructioni mirificam præstat opem. Centaurium aureum slorem habet, qui ex puniceo in purpuram vergit: expedit cunctas iecoris obstructiones. Anagallis iocinori mirifice prodest. Martiæ virtutis compotes funt etiam rubicundæ gemmæ: vires omittemus, quæ fanguini valent; solum Martias recensebimus. Interiaspidis species rufa est, vel sanguineis lineis interlita: qui eam secum attulerit, securus incedit ab hostibus noxia phantasmata pellendo, & hominem potentem reddit, & fortem, animosum, victoriosumque: flammam fine igne accendere dixit Orpheus; & lebeti impolita, eum feruere cogit sine igne. Sardus rubri coloris est; non sinit videre timorosa in ædibus, sed animum auget, & victoriam præstat contra inimicos, audaces reddir ferentes, & à maleficijs tutos. Corallium probatissimum eximie rubet: haruspices, eorumque vates in primis validum gestamen amouendis periculis arbitrantur : surculi infantibus adalligati tutelam habere creduntur, ignibus diu repugnat, ex Plinio. Adeo sanguinem mentitur, vt scripserit Orpheus, quod ex Gorgonei capitis sanguine exortum sit, & filiæPonti in cruorem irruentes, in corallium concretæ sint, vt solidum marmor existimasses: incolumes reddit nautas è maris periculis, quum è mari nascatur: aduersus domesticas inimicitias valet, fulgura, & tempestates, à quocunque agro repellit, & resistit syphoni, & sulminibus vi Martia. Corneolus lapis Rufus est: iracundias sedat. Hæmatitis in Rheno slumine reperitur, coloris minij rubicundissimi: Plinius ad fanguinis vitia valere dixit. Sotacus hæmatitis speciem magnetem dicit, quia præcipue rubor est, & ferrum ad se trahit, quod Marti subest: valer contra venena, extrahit sagittas & gladios ex vulnere, ex Galeno; timores, & suspiciones aufert; tritus, & super ardentes prunas iniectus, vt fumus ad cerebrum penetret, videbitur à phantasmatibus infestari. Orpheus Marte subesse dicit:

Magnetem vero valide amauit bellicofus Mars.

Rubricam synopicam laudauit Dioscorides, quæ iocinoris imaginem referret, camque dari iubet iocinoris vitio laborantibus. Hephestites lapis rutilans, & rubicundus, accensas iras con pescit, & tutum gerentem reddit.

Carnei

Carnei coloris flores, & gemmas Veneri famulantur;

Ditytionis ruboris, sed peramæni, & blandi venereum sidus est, veluti purpurei, obsoleti, clari. Vulgus, quia carnis coloré zmulatur, incarnatum vocat, omnium speciosissimum, optimum indicat temperamentum calidi,& humidi;generationi ob id aptū, & Veneri dicatum. Exempla erunt. Antirrhino sunt slores rosei albi, veluti purpurei, vel ex rubro violacei: quo perúctos venustiores fieri, nec vllo malo medicamento lædi posle, referunt Magi Pliniani. Malua suppunicante slorum colore, velut ex purpureo albido. Veneri nascitur: semen vnicaulis aspersum genitalibus seminarum augere auiditates in infinitum tradit Xenocrates, ex Plinio. Caryophylloru flores dilutius purpurascunt ex candido, quasi purpurea aspergine ad venereos effectus, quasi commendatistima dote. Inter rosarum genera vnum est: minus rubens diluto roseo mireamœno, achumanæ Naturæiucundo: ad fæminarum vuluæ vitia, & conceptiones divinis pollere viribus scribunt: vsus horum fæminis est, circumdato collo monilium vice, contra sudorum virus, & amorum illecebras; ob quas dotes Veneri illud nostri maiores sacrarunt. Amygdalarum flores subruffi; vtuntur eis, Galeni præcepto, adroborandam Venerem, & ad vires reficiendas. Cyclamino flos colossinus, in rosæ modu purpura nitet: Theophrastus appensam herentes partus accelerare, &ad amatoria valere dixit,&menses ciere appositu. Eadem dote commendantur gemmæ, lapidesue, qui carneo hoc, vel incarnato dicto insigniuntur. Corneolus lapis rosei, vel carnei coloris est, vnde nomen adeptum: ad fæminarum fluxum sistendum Marbodeus valere dixit, ac digito, colloue adhærentem excandescentes iras reprimere: decet enim Venereos non iratos esse. Onyx eiusdem coloris, onychas Græci o vngues vocant, onychinus vnguium est, admista rubori albedo, velut carnibus vngue interpolito, & vtroq; translucido : auget faliuã pueris, partumque accelerat. Sardius obtusius nitet. Sardonyx ex sardo, & onyche compositus lapis vtrasque vires retinens, cuius virtus est hominem hilarem ex atrabilari reddere.

Liuidi, virides, purpurei, carulei, albicantes colores saturnini sunt, lienique medentur; CAP. VII.

I Ivet atro pallore Saturninum fidus, viridi, purpureo, vel cœru--leo, sed no exacto; at hi colores, vt ex albo palletes videtur, hebescentes, & sine fulgore illo; eiusmodi colores in florib. lieni medentur, cui præest Saturnus. Myrica muscosum florem ex purpura albicantem profert: sues dum dulcedinem pabuli consectantur (est enim insatiabile pecus) supra modum æstate splenis incremento laborant, cui occurritur, si fabricentur canales, alueique è tamaricis trunco, repleaturg; aqua, & deinde sitientibus admoueantur quippe ligni medicabilis succus epotus compescit tumorem, ex Columella: lienosis suibus mederi tradit Democritus Physicus, aquam, quæ potanda obijcietur, in qua candentes myrice carbones fuerint restincti, consulitque hominibus, lienis vitio laborantibus vinum chibere carbonibus myriceis igni flagrantibus exustum, ex Plinio, Chamædrys flore purpureo: lienem ex aceto pota consumit. Teucrij flos, chamædryos floribo fimilis, spleni optime fauere natus est: nam lienem potenter absumere tradit Dioscorides: sed Plinius à Teucro sictradit inuentam, quum exta super eam proiecta essent, adhæsisse lieni, eumq; exinanisse; ob id quibusdam splenium vocatu. Narrant sues, qui eius radicem edant, sine splene inueniri. Amaraeus flore pallidulo, hebeti, purpurei coloris; lienosos iuuat. Betonica flore purpureo obsoleto, datur lienosis molestijs, denarijs singulis in aceto mulfo. Hyflopus lieni cum fico, nitroue illinitur. Tragoriganum lienosis ex aceto bibere prodest. Pulegium sore in purpuram languescente, lienosis cum sale vtiliter illinitur, Vrticæ genus vnum florem album mittit sub purpureum, ex Dioscoride, qui lienosis medetur. Italica nardus flores dilutiore purpura virenres affert, præsertim sæmina albidiores; obstructos lienes iuuat. Asarum purpurascente flore ad lienis infarctus, scirrhososq; tumores, ex Mesue. Lupinus purpureo flore lienosis prodest. Ad lienis dolores efficax est dictamnus, qui ex Virgilio:

Dictamnum genitrix Cretaa carpit ab Ida, Puberibus caulem foliis, & flore comantem Purpureo.

Eiusdem coloris lapides, eiusdé Saturninæ virtutis participes sunt nos præter ea, que alibi diximus, alia adducemus. Chalcedonius la?

pis hebeti colore pallescit; valet contra dæmonum illusiones, & agitationes phantasticas ex melancholia exortas pellit, ex Alberto: omnes eius species libidinem cohibent. Inter iaspidis genera vnum est, quod ex viridi pallescit; curat hæmorrhoidas & phantafmata pellit, ex Marbodeo: inhibet Venerem, & conceptum denegat. Topazius ex viridi pallens; ad hæmorrhoiam valet, super bullientem aquam appositus sua frigiditate feruorem cessare facit; ob id frenat iram, & lasciuos impetus; valet contra phrenesim, & tristitiam. Smaragdus viridis, & lucidi coloris: Marbodeus idoneum prædicat scrutantibus abdita, & qui præscire aliquid quæsierint; suspensus collo sugat hemitritæum, compescit Veneris incentiua, & dæmoniacas illusiones auertit. Prasius viridis, ceu smaragdus, Alberto tefte, quasdam jaspidis, & quasdam smaragdi virtutes habet. Lapis cœruleus, quem lazuli vocant, cœli, & stellarum formam refert, nam aureis micat scintillis; Auicennæ, & Meiuei testimonio ad atrabilarios effectus valet. Armenium Alexander Trallianus albo veratro præfert, ad deijcienda melancholiam, cui subscribit Aetius, & Actuarius. Sapphirus cærulea gemma, sua frigididitate febriles ardores expellit, si circa pulsatiles cordis venas alligetur, libidinis ardores refrigerat: castum & pudicum reddit, pacificum, amabilem, pium, deuotum gestantem reddit: melancholicos terrores expellit.

Variorum colorum flores , & lapides Mercurii fidus reprafentant ; C A P. VII.

PLANTAR VM flores, qui variorum colorum misturam referunt.

Mercurij te admonebūt; splendet enim in Mercurij stella amœa cunctorum colorum mistura, Saturni viride & pallidum; Veneris roseum; Iouis croceū; Solis aureum. Mercurius præst memoriæ, cerebro & eloquentuæ. Iris à cœlesti arcus similitudine nomen accepit, repræsentantur in eo multi colores: in vniuersum magnus iridis ad omnia vsus: cerebrum à crassa pituita succus expurgat. Sunt & bellides, quas vulgus Margaritas vocat; siquidem alijs in céto aureis foliolis, rubentibus stipatis, in alijs ex candido rubentibus, versicoloribus, & adeo folia inter se stipant, ve sericeos sloccos mentiantur: expurgant cerebrum à pituita, & eiusmodi similia. Dicemus eadem in lapidibus, scilicet colorum misturam

Mercurialem esse lapidem demonstrare, & Mercuriales vires largiri.Occurrit primo opalus, in eo carbunculi tenior ignis; estamethystifulgens purpura, est smaragdi virens mare, & cuncta pariter incredibili mistura lucentia, non est inconueniens tor virtutes habere, quot ei insunt colores, omnium philosophoru suffragijs confirmatum. Orpheus oculis mederi dixit, quia iris oculorum colorem refert. Nicolus, duplici colore ornatur flauo, & nigro, alijfque: cuius virtus est gratum populo facere. Iaspidum gen9 est vnum vanie coloratum polygrammos vocant, ex varijs colorum lituris: Magi hunc lapidem concionantibus valere prodiderunt, quibus præest Mercurius. Panthera lapis est habens varios colores, ad similitudinem animalis sui nominis, pallentes, nigros, rubeos, roseos, virides, & purpureos. Inspiciendi in eo colores sunt Sole oriente, quia in eo renitent omnes: in omnibus actibus illius diei, in quo eum fers, victor eris. Achati multi funt colores, reperies in eo viridem iaspidem, sardium cruentum, splendentem smaragdum, & minij colorem, præterea in ipsoæreum, & verni pomi colorem; omnium optimus, qui fuluum leonis colorem habet, dictum leonto seryn, interstinctum maculis slauis, albis, nigris, viridibus: tradit Orpheus virum gratum facere mulieribus, & verbis homines demulcere, & quacunq; perieris, assequeris, vt hilaris domu redeas: contra scorpionis aculeos, contra febrile incendium, & quartanam, neque inter lapides vllum meliorem prædicat, optimas vires cælestis influxus retinere; quem si Aiax secum habuisset, contra Vlyxem facundum victoria potitus esset; sed spreuit Deorum consilium. Amethysti gemma varia purpura pellucer, & varijs coloribus interlitus, arcem cerebri defendit à temeti obsidione; & ob id Mercurio sacrauit antiquitas.

Heliotropia herba, & lapides folares funt, eiuf q dotes participant; CAP. VIII.

Diximvs ex coloribus florum, quib. planetis stirpes subderentur; nunc heliotropias subnectemus, quæ quotidie cum Sole circumaguntur, horasq; agricolis, etiä nubilo die, ostendūt. Theophrastus de his, quæ florent aliqua sequi videntur, veluti heliotropium herba vocata & carduus; nam is quoque (dum solstitiŭ agitur) sequitur: & hæ partim naturalem habent causam, partim sor-

Digitized by Google tuitan

mitam. Multo magis mirum, loti Ægyptiæ calycem, & caulem, nedum papauera, Sole oriéte, patefieri, ad occasum vero sideris comprimi; scapum enim floris in medias vsque noctes à vespera abire in lacum, vt ne demissa quidem manu comprehendi possit; vertitur deinde, paularimque subrigitur, diluculo redit, dehiscente flore ad Solis ortū, vt plane à terra alte absit, & extra vndas emergat. Cuius rei causam calori, frigorive retulit. Comprimitur enim Hos humore coacto, & quasi concreto, tum destituitur sui caloris facultate, sese vtique aperit, diffuso iam calore, relaxanteque, quod frigus coegerat: id ergo Soli feratur acceptum. Quæ descendunt altius, imbecillitate quadam prouenire, & quasi pessum ire constat Solis absentia, gliscente præsentis munere vegetiora reddi, atq; eo veluti adminiculo fulta emergere; sed que vndis condutur feruentioribus, æstuosisque magis, has euntis & redeuntis norunt sideris vices. Nec minus mirandum in his herbis, quas vocant heliotropias, quæ cum Solis declinatione folia circumagunt, id ergo potius euenire iis consueuit, quæ permulto humore madent: ea namque dum vi caloris exhausta suguntur, eo ferri, pronaque inclinari par est, quo Solthumorem feruefaciens prouocarit. Igitur horum omnium Sol est auctor; qui alliciens ad se humentem succum, folia secum trahens, rapitsic, vt is creat; ista procliuia sequantur. Hæc Theophrastus. Serides omnes specie cichoriaciæ, nubilo etiam die, Solis exortu pandantur, & cum eo circumagantur in occasum, nodu semper compressa, & interdiu dehiscentes. Inquit Plinius, succo totius cum oleo perunctos fauorabiles fieri, & quæ velint facilius impetrare, Diolcorides cardiacis per se, aut cum polenta vtiliter illini dixit,& contra venena esse. Maluæ flores, quando Sol meridianus cœli nostrum verticem scandit, tũc quasi sideris iubari inhiantes, se pandunt, post vna, atq; altera hora, illius veluti digressu, & desiderio mæsti marcescunt, & occluduntur; ob id Theophrastus horariam vocat. Columella de moloche illo versu:

Et moloche, prono sequitur qua vertice Solem.

Prodigiosum Naturæ miraculum, vt herbe, nubilo die, delitescentem Solem prodant, & obiecta nube, velut indices curriculi, veram celati sideris sedem foliorum stratu, conuersioneq; demonstrent; immo verius solarii vicem exhibeant, ita etiam, vt no aperto Sole, horas colligere possimus. In magnis est laudibus, & de ca mire tra-

duntur; sed magis si quotidie quis succi ex quolibet sorbeat cyathir dimidium, omnibus morbis cariturum. Heliotropii flos ortu Solis aperitur, & occasu clauditur; ideoq; solsequia, vel Solis sponsa, quod expergiscatur,& occubet crepusculis sopita, desiderio quodam redeuntis sideris, ex ortu, item perdius, atq; fædere quodam amátis intueatur Solem,& ob id amica folis aliquib.dicatur.Multa de hac Magi pollicentur: quartanis quater, tertianis teralligari iubent ab ipso ægro, precarique eum, soluturum se nodos liberatum, & ita facere non exempta herba. Tithymali genus vnum, quod vocant belioscopon, Solis iter sequitur, & prono semper vertice cum eo pergit ad occasium, perdiusq; semper ad eum spectat, ita vt nonnung videatur eius intorsisse coliculum, tanta est auiditas sectadi sideris. Assumptum cor inuadit; vnde cum sumitur, medicamentis illis admiscetur, quæ cor roborant, ex Mesue. Hemerocallis flores Athenæi conuiue tabescere, Sole cadente & russus oriente pullulare dixerunt, non quidem prorius marcescere, aut defluere, sed occursu humentis noctis frigidiusculos cotrahi, collabiq; in sese flores, qui proxima luce, radiisque Solis collustrati explicantur, & quasi reuiuiscunt: vtuntureo, neotericorum experimento, ad cor roborandum, & omnes principes facultates, & ad animi deliquio correptos,& cordis pulsatione concussos. Lupinus etiam cum Sole circumagitur, horasq; agricolis etiam nubilo die demostrat: discolo-rem hominem frequens in cibo exhilarat, & pulchriorem reddit. Tragopogon suo slore Solé sequitur, ac sereno cœlo satiscit, nubilo vero contrahitur, occluditurq; calyce, cogener est seorzonera vocatæ, cuius succus cardiacis datur, animi deliquiis, & cordis pulsu, 31 tremoribus obnoxiis, & commanducata tristitiam discutit, & hilaritatem conciliat. Ricinus quum ad Solem vertatur, heliotropii nomen meruit: bilem extrahit, ex qua tertiana febris gignitur, vt cxteræ solares herbæ. Idem in lapidibus considerandum. Heliotropius lapis dictus, & vulgo heliotropia, qui batillo aquæ pleno, ac Solis radiis percussus Solem sanguinolentii reddit, ac eclipsim ostendere videtur: ob hanc, quam cum Sole sympathiam habet, solaris virtutis est compos:prestat vaticiniis,ornat homines laudibus,bo= nam tribuit famam, atq; omni vitæ tépore incolumes seruat, pellit venena,& contra ea valet.Orpheus duos lapides Solis dicit,& ambosprope divinos, in quibus veri Solis radii insiti sunt, recti, splen-

Digitized by Google dentes,

dentes, in quib.veluti comæ apparent, & forma inuicem differentes; hunc quidem crystallo similem, illum vero chrysolitho, nisi radios haberet: & eis multum prodesse, quibus Sol spiritum impressit, candidæ lucis, ad solares insluxus præstantissimos.

Herba, lapidesque, qui ad Luna vices mouentur, Lunares effe; C A P. IX.

CVNT & stirpes, lapidesve, qui ad Lunæ motum crescunt, decre-Oscuntos. Observatu estab antiquis omnia terra, mario; nascétia, crescente Luna, gliscere, & senescete, tabescere; cepa sola omnium oleru fideris contraria damna fentire dicitur, vicesq; augedi, minuendiq; cotrarias habere; reuiuiscit enim, ac regerminat, decedente Luna, contra autem inarescit, adolescete: quare Pelusiotæ Ægyptis sacerdotes cibis cepas abdicarunt: ex his nos iudicamus aduersus Lunæ vices medicaméta præbere. Qui enim epilepsiæ morbo obnoxii funt, crescentis Luna damna sentiunt, & cepas edendo huic morbo occurrunt, innumerisq; periculis factis, ita demű esse comperrum est. Scilla è cepaceo genere vertiginosis, & comitialibus propinatur, si ex ea aceră coficitur, quod scellinum vocant; alliumq; comitialibus datur, vt superius diximus, eius speciei. Præterea sabæ solæ frugum exesæ replentur crescente Luna, sed inexpertæ adhuc facultatis ad lunares morbos. Senecio qualibet forma Lune luteos nouos flores instaurat, qui breui in pappos abeunt; datur contra comitiales. Est & selenites lapis, quem aliqui aphroselinum vocant, quoniam noctu inuenitur Lunæ imaginem reddere, quæ cum ea quidem augetur, & decrescit, cuius ramenta comitialibus in poru dari iubet Dioscorides. Sunt qui tradat in armo pantheræsimilem Lunæinesse maculam, crescentem in orbes, & cauantem pari modo cornua, ex Plinio, cuius pinguedo vtilis est iis, qui vertiginem patiuntur, si eius odor inter assandum recipiatur, ex Plinio.

De lunaribus herbu,noctu ad Luna lucem splendentibus;

Lunæ moru moucantur, quanda cum Luna sympathia habere dicuntur, & lunares vocantur. Has ad comitiales morbos, & ad sœcunditatem facere credunt, quod Luna sœcuditati, & generationi

patrocinetur. Herba est cynospastos, alio nomine aglaophotis (est enim hoc nomen Græcum à lucis splendore inditum) inter cæteras herbas delitescit, nec vllo modo agnoscitur; noctu vero stellæ instar lucens, & igneo splendore coruscans, facile in conspectum venit; itaque signo ad eius radices defixo, discedunt ab eo, neq; colorem eius interdiu, neque speciem cognituri; noctu iam exacta, aduentant, & herbam ex signo agnoscunt, sed euellere cauent primum, quum eius naturæ imperitum periisse ferant; canem adducunt nitentem, & famelicum, & funiculum ad inferiorem herbæstipitem vinctum, cani alligant, & carnes ei obiiciunt longissime recedentes; canis ad carnes properans, herbam radicitus ernit, & canis exspirat. Vsus herbe inter cætera ad comitialem morbum; remedium ex ea homini commendant, & ad oculorum vitium, quum ei videndi facultas adimitur, ex Æliano. Alia est Democriti aglaophotis à Plinio descripta, que admirationem hominum propter eximium colorem acceperit: hancenim Iosephus in belli Iudaici commemorat historiis. Vocant recentiores lunariam Gracam herbam quandam, quæsemina affert longiuscula interlatas & planas siliquas, quæ veluti tenuissimæ laminæ sunt; hæ maturæ noctu ad Lunælucentis imaginem in superficie sua læui, splendidaque, vt speculum reddunt, vt inde Lunaria nomen sit impositum; alii quod folium, quia verinq; folliculum in medio facit, & intra semen continet, argenteo nitore splendet, & splendor ille ad Lunam nitet, vt specularis lapis; flores caruleos habet; remedium ex ea aduersus comitialem morbum probatum audio. Pæoniam, Apuleius dicit noctu lucere, tanquam lucernam; ob id noctu à pastoribus inueniri, & alio modo aglaophodita dici. Si lunatico iacenti imposita suerit, statim se leuat, vt sanus; & si eam secum habuerit, nunquam ei accidit. Nydegreton inter pauca mirarus est Democritus, colore igneo, foliis spinæ à terra se attollentem, præcipuamq; in Gedrosia narrat, eruitur post æquinoctium vernum radicibus, siccatusq; ad Lunam triginta diebus, ita lucens noctibus. Magos, Parthorumq reges, vti hac herba ad suscipienda vota, eandemq; vocari chenumychon: quoniam anseres à primo conspectu eius expauescant; ab aliss nytilopa, quoniam è longinquo noctibus sulgeat.

Animalia, qua cum Luna quendam consensum habent; C A P. XI.

CVNT & animalia quamplurima, que cum Luna cosensum quen= Odam habere videntur; hecomnia ad comitialem morbum, & ad cerebri vitia valere proferre ausim. Ælurorum oculi ad Lunæ vices ampliores fiunt,& minores. Id multo magis mirandú ælurum marem, vt Horo Apollini placet, Solis vices sentire, mutareq; pupillas oculoru sideris cursu; siquidem diluculo exortu, protenduntur, & exdem meridie contrahuntur in orbem, occasu Solis obscuriores hebescunt. Isidis numen totum complecti in se naturam Ægyptis credentes, ideo illi hocanimal coniunxerunt, quod Lunz, cuius sideris beneficio Nature pars multa stat, notas & imagines quasdam. præsertimo, in oculis referret, in quibus ad quotidiana luminu in co decrementa, incrementaque augeri pupillas in æluris,& minui plerig; testati sunt ; nec id tantum, sed noctu, & in tenebris sideris illius modo fulgere; & quod maximű est, fertilem & vegetabilem Lunæ naturam fœcunditate sua exæquare. Mustela eius species est. cuius caro ad comitiales valet, ex Auicena; ventriculus ex Dioscoride; sanguis ex Galeno, cinis cerebri, testiculorum & vulue, ex Plinio. Simias Luna caua tristes esse, nouam exsultatione adoraré, Solinus dixit: quibus in fimiarum genere cauda fit, Luna caua triftes esse, nouam exsultatione adorare, air Plinius. Ægyptii pro Luna cynocephalu pingunt, proprerea quod animal hoc colensum quendam, quo ad Lunæ cum Sole coitum afficitur, habet : vbi enim aliquanto tempore Lnna cum Sole congrediens expers luminis permanet, tum mas quidé cynocephalus nec quoquam intuerur, nec vescitur quicquam, sed demisso in terram vultu, Lunæ táquam taprævice dolore, & indigne ferre videtur; fæmina vero, præterquā quod nusquam oculos cotorquet, eademq; cum mare patitur, infuper è genitali vafe fanguinem mittit; ideoq; ad hæc vfq; tempora in facris ipfis cynocephali nutriuntur, vt ex ipfis coiunctionis Solis & Lunæ tempus cognosci possit. Lunam orientem indicare volentes, cynocephalum pingunt stanté, manusq; in cœlum attollétem. ac regium inligne capite gestanté, quod hoc habitu videatur cynocephalus Lunæ congratulari, ex Horo: cor simiæ assum, & aridum potum drachme pondere cum melicrato vetere, cótra comitialem morbum valet, ex Rhafe. Elephantis religio & veneratio siderum,

Hh Google & Solis quoq; & Luna; ab interlunio crescente Luna, elephantos intelligo quadam Naturæ recondita ratione, ex filua primum, vbi nascuntur, ramos decerpere, eosq; deinde sublimes ferre; tum vero illos ad Lunam suspicere, ac le niter ramos mouere, tamquam sup- ji plicationem quandam Lunx prætendentes, ex Æliano: Ebur exhibetur cum mulfa, valde infigni facultate in comitialibus, & iecur comitialibus morbis præstar, ex Plinio. A coitu crescete Luna muris iesculum mirum in modum libi fibram quotidie quadam progignit víq; ad Lunam plenã, deinde Luna decreicente fibre pariter decrefçunt, ac in vnum corpus extenuatæ paulatim euanefcunt, ex Æliano, & Cicerone, Lucilio, Gellio, & Plinio. Murem araneum Ægyptii sacrum habent, quia eius iecur minuitur, quum Luna obscuratur. Murem dissecans per Lune silentium iecur ipsius extrahito: & assum epileptico, vt comedat exhibeto, ex libro Parabilium, Galenus. Gallinaceum, exoriente Luna, quasi diuino quodam spiritu afflatum bacchari, atq; exfultare ferunt, ex Æliano: gallinacei testes exaqua cœlesti bibendos dant, antecedete quinque dierum abstinentia ad comitiales, ex Plinio, & Sexto. Lunari potestate oftrearum, conchyliorum, concharumq; omnium corpora augeri, & rurfus minui referunt. Horatius;

Lubrica nascentes implent conchylia Luna.

In causa sunt proprie Lunæ affectiones, que sunt, rigore & modico calore humectare corpora. Luna igitus humores alit,& regit,quéadmodum Sol suo casore fœcundat omnia, quia omnium vita oritura calidi & humidi commistione, & fouetur vtriusq; teperamento. Sol masculum sidus, marisque vicem gerit, Luna sæminæ: sæmineurn sidus est, molle & nocturaum, soluit humorem, & trahit, non aufert, vrait Plinius. Diximus conchylia & vniones ad comitiales valere. Porro mirum, formicam sentire vices sideris, interlunio tempore cessantem, & plenilunio noctibus operantem. Quin & scarabeus totidem digitis, vel pedibus nititur, quot mensis dicbus constat, in quibus Sol exoriens suos persequitur cursus; is Solis,&Lunæ coitum aperte demonstrat, quando quidem ex bubulo stercore pilulam ab ortu ad occasum totando versans, in orbis imaginem effingir, quam viginti octo diebus, facto humifcrobiculosadobruens tantisper celat, dum signiferum ambiens Luna ad intermentinuum reuerrens, fileat, apertoque tum orbiculo, coitus fidesiderum denuncians, nouam prolem edit, nec aliam nascendi nouit originem; quorum viridium natura conquentium visum exacuit, ex Plinio.

Animalium cerebrum, quod ad Lunz vices crescit, senescités, lunare esse; CAP. XII.

Est & cerebrum quorundam animalium, quod cum Luna cre-scit, decrescita; valde sensibiliter, quum & hominu, omniuma; animalium eriam ad Lunæ vices augeatur, minuaturq;. Prudentes chirurgi plena Luna caput no aperiunt, quia tunc cerebrum magis diffundi, & totum cranium impleri vidimus. Hippocrates libro De morbo comitiali: In morbo sacro cerebrum nimis humidum etc cognouerit hoc autem ipfum quis maxime ex ouibus,&prætertim capris. Hæc enim frequentissime eiusmodi morbo corcipiuntur: quod si capur ipsarum dissecueris, reperies cerebrum humidum, sudore refertum, & male olens. Plutarchus in quæstionibus rerum Romanarum, capram præter cætera animalia comitiali morbo tentarirefert; proprereaque vereres sacerdotes ea vehementer, ve morbida abstinuisse: carnes capræin rogo hominis tostæ comitialibus valent, vt diximus. Cerebrum caprætraiectum, priuiquam lac detur infantibus, distillatur contra comitiales morbos, ex Plinio. Galenus iecur propinar, Dioscorides lac. Ouibus semper humidum cerebrum,& comitiali morbo corripiuntur: ad comitiales morbos mirifice laudatur fanguis pecudu. Plinius fel alibi laudat, sudores Serapio, & celypum cum myrrhæmomento. Cerebrum fuis pinguiniculum, ex Arittotele, decrescente Luna magis minuitur,quam vlli animalium. Ægyptii fuem profanum existimant, videtur enim præcione iniri decreicente Luna, ex Plutarcho libro de Iside, contra comitialem morbum dantur suum testiculi mueterati, tritique in lacte suis, præcedente vini abstinentia, & sequente continuis diebus; lotium apri bibat eum oxymelle & remedium capiet, ex Plinio. Diffectis, Luna crescente, hirundinum puilis, qui primo partu exclusi funt, in vtero eorum lapillos duos offendes, ex quibus vnum colore varium, alterum paruum eximes; ii prius quam terram attingant, in iuuence corio, aut ceruina pelle brachio, aut collo alligati, comitialibus proderunt, & ixpe prorsus eos recreabunt, ex Dioscoride. Caput conturnicis apertum

H. Google

humidum est, & fætidum, ob id epilepsiæ obnoxium, Plinius. Coturnices propter comitialem morbu damnauere mensa, & respuere consueuere, quem solz animalium sentiunt, præter hominem: ad morbum comitialem remedium valenter efficax: coturnicum cerebrum ex vnguento myrteo tritum, stanneo vase repositum,& quum quempiam morbo comitiali prolapsum videris, eo facié oblinito, & admiraberis eiuimodi auxilii efficaciam: nam statim æger refurget, ex Galeno. Gallinis cerebrum humidum est, & comitiali morbo corripiuntur: diximus supra gallinaceos testes ad caducum morbum valere. Ælianus Demonstrati opinione piscem Lunam appellari dicit, lata figura, exiguum, pulchrum, cyanei coloris, in formam semicirculi Lune, & eum ipsum quum est Luna plena, impleri, & implere; nempe si decrescente Luna arboribus appenderis, exficcari, atq; interne; si plantis, marcescere; si plena Luna in id aquæinieceris, quod in puteis reperitur, aquamiugem & perennem fore; fin extrema Luna, aquam exarescere.

Flores solu formam effigiantes, & animalia Solu vires retinere;

FLORES funt, qui floris formam, & etiam colorem mentiuntur. Intumescunt primo prægnätia florum inuolucra, & pro alabastro sphæricum orbem ostendunt, quo fatiscente & in foliis se explicate, radiatum orbem circinatum per extrema structili quadam ferie numerosis foliolis demostrant, veluti radiolis, videnturg; Solis radios ementiri. Heliochryson foliis circumcingentibus Solis radios videtur æmulari. Solaris herba est, & diximus ad gloriam valere. Helenium buphthalmi flore aureo stellato, quem ambiunt folia tenella, oblonga, radiata, in cuius medio vmbo prominet villosus, Solis orbem imitans:eo vtendum vino humēti, ac recenti ad animi paranda cómoda, lætitiamq; inuehendam, & mæstitiam expellendam;ex qua dote plurimi fecerunt earn antiqui:&nepenthe illud Ægyptium ex ea vna confectú opinati funt.Heliantem vocát in Themiscyra regione, & Ciliciz motibus marinis: hac cum adipe leonino decocta, addito croco & l'almeo vino perungi Magos, & Persarum reges, vt siat corpus aspectu iucudum. Anthemidi slores in caulículis bullarum glomerulű luteum, quasi modiolű in medio cingentibus foliolis, alio nomine chrylocome, id est, auricoma di-

onzecióy Góogle:

cta,

cta, ab Ægyptijs sapientibus Soli sacrata, febrium q; omnium remedium putatur. Scor zonera vocata fiores profett etiam radiatos: datureius succus cardiacis, & animi deliquijs. Caltha flore habet in orbem circinatum, vmbone in centro perspicuo extante, cingentibus circuquaq; veluti radiolis multifidis circumdatu, ex auro fulgore rubenti, nulli florum speciositate secunda: acetarijs inditur ad cordis affectus, & ad aciem oculoru excitandam. Sunt & animalia, quæ quadam forma & virtute Solem mentiuntur; ad cordis robur & advenena valent. Leo rotunda facie est, eoq; nomine Solem refert,quum & in ambitu radiorum quandam imaginem pili referat, præfulgidæ & quodammodo igneæ eius pupillæ: Ægyptij Soli sacrant Leonem, quia id animal videatur ex narura Solis substătiam deducere, primumq; imperu & calore cæteris præstar animalibus, vt præstat Solinter sidera: validior est leo pectore, & priore corporis parte, ac degenerat posterioribus membris; æque Solis vis in prima diei parte ad meridiem increscit, vel prima anni parte à vere in æstarem, mox elanguescens deducitur, vel ad occasum, qui diei, vel ad occasum, quæanni pars videtur esse inferior: idemq; oculis patentibus, atque igneis cernitur semper, vt Sol patenti, igneoq; oculo terram cospectu perpetuo, atq; infatigabili cernit. Hæc Macrobius. Hoc argumento Horithrono leones subijciunt: cuius adeps cum rosaceo sebribus medetur, ex Plinio; vel eius adipe perunctis faciliorem gratiã apud Reges, populofue promittunt Magi Pliniani. Accipiter Solis, præter cæteras volucres, simulacru esse viderur, vtpote particulari quadam,& occulta ratione Naturæ intentifiimis in eius orbem oculis prospiciens, atque hinc est quod Medici ad sananda oculorum vitia hieratio herba vtuntur: vnde etiam fit, vt So lem interdum, tanquam visus auctorem & dominu accipitris forma pingat. Aquila Soli sacra, non poerarum figmento Ioui; quum & ipsimet igné Soli aquilá subripuisse dicant: nimia caliditate prædita est, vt Sol, ideo lapides in nido ponit, ne plus debito caleñant oua; in Solis orbem intensissime perspicit, & silios vt contueantur, cogit: ob id eius lapidem divitias augere dicunt, & dextrum oculu ad gratia valere; prodest autem sebribus, ex Tralliano, Gallus magis estipso leone Solaris, & ob id leone fugat, horas aduenietis Solis prænuntiat, yt de alectore fabuláturPoetæ; cristis & auribus gallinaceorum crematis, tritisq; cum oleo perungi inbet febrientes.

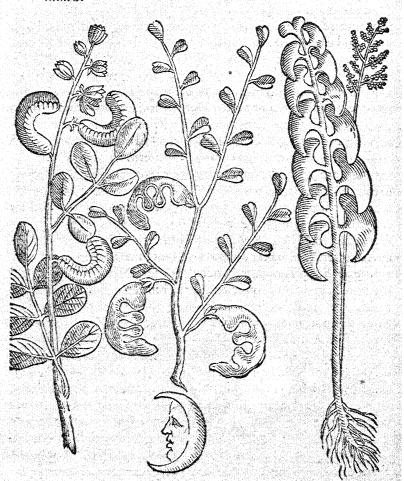
Dalle HIGOOGLE

IOAN. BAPTISTÆ PORTÆ

Stirpes, que lune quandam formam referent, Lunares esse; CAP. XIV.

SVNT & herbæ, quæ falcatis lunatifue folijs, filiquis, alijfue partibus, Lunaris virtutis compotes funt.

Senamprimo, mox herbam sterra cauallo vocatam, tertio minorem lunariam appinximus, vt Luna imaginem eorum folia contuearis.

Sena lunaris siliquis est, vel folliculis: mundat cerebrum, & omnes corporis sensus, confertque omnibus eorum incommodis, animi hilaritatem affert, roborat cerebrum, neruos & oculorum aciem, ex Mesue. Lunaria minor caule rotundo, folia vtrinque seprem annexa refert lunara, numero frondium quoque numero dierum cuiuscunque eius quarræ referunt, inexploratæadhue dotis; sed auguramurad eadem remedia valere, quæ diximus. Plutarchus libro De fluuijs in Apfanto monte iuxta Tracheum flumen herba selenitem gigniscribit, à qua distillantem spumam pastores initio veris pedibus illinunt, vt à serpentibus tuti sint, absurda quadam persuasione vulgi, spumam quandam dimittere credit, vnde specularis lapis aphroselenus cognominarus, quasi ex Lunæspuma concretus; & comitialem sanat morbum, quo correpti ore vomunt. Inter genera palmatum genus est cuius fructus os lunatum habet osseumque, dente contra fascinationes religione politum, ex Plinio. Sunt & pectiones marini multipliciter & varie effigiati, inter quos lunati funt, & diximus conchylia ad comitiales valere. Alectorolophos folijs cristatis, falcatis, visitur, inter quælunata emicat siliqua, membranacea cute obducta: Plinius ad oculorum caliginem valere dixit. Sunt & lunata dracunculi folia, ratione caulis, cui hærent incuruati, eum hordeo maturescente, crescente Luna effodi iubent: & menses sistit, si ferro non attingatur. In anaxarytide, ob eandem figuram sie dicto, rumicis genere, eminentia vtrinque tanquam cornua: mulierum profluuia trita, & admora cohiber, tosta in vino menstrua commouet. Arum latum folium habet; circa primum à pede ortum, eminent vtrinque cornua: in eclegmate menses cit: habet & hemionitis folia lunata, & phyllitis, sed adhucinexpertædotes.

Hh 4

IOAN. BAPTISTÆ PORTÆ

CYCLAMINI, persicaria, & ari maculosa folia proponimu obuia, vt debonestantium Luna vultum macularum imaginem contempleru.

Maculosa stirpium frondes, luna maculas ostendentes, Lunares sunt; CAP. XV.

E Tiam stirpes se lunares esse fatentur, animalia, & lapides, quæ maculas in solijs, fructibus, pellibus, & lapidibus ostendunt. Cyclamino solia insunt varia, nam supra insraq; albicant maculæ: succus eius ad purgandum caput insunditur naribus. Aron solia paucioribus distincta maculis habet: dantur vtiliter seminu drachmæduæ ad ciendos menses. Chamæleo niger soliorum colores variat, vt hic viridia, alibi albicantia, alibi rubra inueniantur; sluxiones inhibet, quas rheumatismos vocant, & hydropicos curat. Persicania in solio linæ maculæ modo conscripta, quæ corniculantis Lunæ imaginem refert, habet molybdænæ essectus: nam si oculis religetur, plumbum, quod est genus vitij, ex oculis tollitur.

Solares herbas effe, que sub torrida zona nascuntur; CAP. XVI.

CVNT & multæstirpes, quæsub torrida Zona nascuntur, quasSo-Olares esse dicemus; sic & animalia & lapides; maxime enim ibi Sol viger, solaremq; vim imprimit, vnde calidæ & siccæ sunt, cordi subueniunt, oculorum aciei, venenis, & febribus. Balsamum in Iudæa nascitur, & præsertim Hiericho:ad serpentum & venenatorú morfus valer, caligines oculorum discutit, febrium horrores illitu tollit, cor mirifice eius olfactu reficitur. Cinnamomum Æthiopia Troglodytis mittit, caligantibus oculis, & cardiacis datur. Caryophylli in India orientali gignuntur; cordi auxiliantur & oculorum caliginibus, & visus exacuunt. Casia in Æthiopia nascitur, in tractu Arabiæ odoriferæ; viperarum morfibus refisfit, & ad visus claritatem facit, & alia innumera, quæ piget referre. Contra sunt stirpes, quæSeptentrioni obijciuntur, locis humidis, frigidisque, quibus Luna præest. Exemplum erit cicuta, cuius vis eximia in terris Parthorum, quæ adeo algentis ingenij, vt potenter interimat; cohibet theumata, & sic de alijs.

> Qua contra cœlum surriguntur, contra sulmina valere; C A P. XVII.

VIDENTVR hæc quodammodo cælestem naturam sapere, quomodo fulminibus & tempestatibus obuiandum sit; & ijs satis-

faciamus, qui in causarum disquisitione se torquent, quum aliqua fulminibus non feriantur, rationem aperiamus. Non ignorandum ea omnia, quæ tempestatum tempore, & imminentium fulminum, cotra cœlum furriguntur, quasi cœlo colluctatura, sine dubio tempesta ibus, & fulminibus obuiare, ijs figuris ostendentes, se contra ea præparantes, aut occulto consensu tueri; idque etiam antiquiores Naturales sentisse video. Nam Plinius de phoca loquens ait: Vituli marini pelles, etiam corpori detractas, fensum æquorum retinere tradunt, semperque æstu maris recedente, inhorrescere. Ob io midi, ne fulmine feriantur, tabernacula è pellibus beluarum, quas marinos vitulos appellant, contegunt; quoniam hoc folum animal ex marinis fulmen non percutiat. Seuerus Imperator lectică suam corio vituli marini tectam voluit. Nos sæpe obseruauimus, Austrinis ventis insurgentibus, inhorrescunt pili, borealibus vero delides euadunt, eodem modo de hyænæpelle loquuti sunt. Pallacius enim: Grandini creditur obuiari, si quis crocodili pellem, vel hyænæ, vel vituli marini per spacia possessionis circumferat, & in 32 villæ, aut cortis suspendat ingressu, quum malum viderint imminere. Philostratus vim hippopotamo tribuit. inquit enim: Intra regionem pellem fluuiatilis equi defodito, & eo loco fulmen non çader, hippoporami enim pilis tegutur, yt vituli; etenim in aquis degunt, ethadhuc observatum non sit, eorum pilos contra tempestates eleuari: nauium gubernatores ijs extrema vela muniunt, ne fulmine contacta deflagrent. Ex volucribus solam aquilam fulmine non ici scribunt, quæ ob hoc huius teli gerula fingitur, cuius pennæ tempestatis tempore surrigi debent, etsi adhucinexpertum. Quapropter homines folam auium omnium aquilam diuina perhibent. Idem in herbis videre licet quam plurimis, quæ contra tépestates folia erigunt, & inhorrescunt. Plinius de trifolio loquens: Trifolium quoque contra tempestates surrigere; sed quale fuerit non exprimit. Fuchsius acetosum dicit, quod vmbrosis locis nascens futuras tépestates pronuntiat; siquidem appropinquantib. erigitur conera, & observațu à se & ab alijs, quod eius herbæ copioli flores, crebras illius anni pluuias, & aquaru inudationes certo portendăt; cotra pauci, ficcitaté. Et de asphaltite trifolio loquens, q sepries singulis diebus odorem suum habeat, & toties eum amittat, quandiu in hortis creuerit; & pluuiosa temporis constitutione, & edby Google remper

tempestate instante multo vehementior est, & sic sane, vt totas ædes odore suo compleat. Sed ego id in pratensi, & omni trisolio obseruaui: vnde contra sulmen certissimo pronuntiarem. Antiqui de bryonia, siue alba vite scripserunt idem, vt contra sulmina valeret, & mutationem quandam in tempestaribus obseruaui. Palladius contra grandinem omne horti spacium alba vite præcingit. Et Columella ait:

V tág Iouis magni prohiberet fulmina Tarchon, Sape fuas fedes pracinxit vitibus albis.

Manu satarum, receptarumque in domos laurus sola fulmine non icirur: ob id Tiberium Principem, tonante cœlo, coronari ea folitum ferunt, contra fulminum metum: cuius rationem diximus, quod contra tempestates folia surrigat. Rationem aliam dicemus, quod suis actionibus maxime igni aduersari videtur. Subiungit Plinius: Laurus quidem manifesto abdicat ignes crepitu, & quadam detestatione; mira est in ea natura, intus habet ignem; affricatu enim excitat ignem, vt sæpius experti sumus, foris eijcit & detestatur. Ficus arbor etiam fulmine non icitur. Et bulbus non sui corporis exiguitate fulminis impetum euadit, sed aduersam fulminis ictum retorquentem naturam possidet. Corallium Gorgona dictum, nominis causa, quod in durum lapidem mutatur, sulminibus & tempestatibus resistere affirmat Plinius. Consimile munus habet tuber, & hinc adagium yfurpatum, vt qui suopte præsidio aduerlus portentorum viin præmonitus est, dicatur hydram gestare. Monstrant cognationem cum tonitruis, quum autumno fuerint tempestates, & tonitrua magna tunc nasci. Aquinas Poeta:

Et faient lautas optata tonitrua conas.

Quippe imbres, procellæné, quæ cum igne eiaculantur, videntur causa eius generationis esse, vt ex Plutarcho habetur. Contrariæ naturæ cucumis; nam quoties cælum tosse,

veluti timore perterritus con-

uertitur.

H.M. D.L.V.

FINIS.

INDEX EORVM, QVÆ IN hoc opere continentur.

Indicis huius numeri respondent non superlinearibus nostrarum paginarum numeris, sed ijs qui interioris marginis lateri sunt adscripti.

Bies non sobolescir, minatur sterilitatem 25. store slavo, calida 105. & cit vrinam 126. muscum gignit, delet lepram 208. mutat

corticem, ad mutationem cutis 213. gignit gummi,ad calculos 215. in vmbrosis pulcherrima 80. magna effœtarum virium 258. perpetui folia, ad quid Abrotonum lignosum, ad ossa valet 21, & 128. flore flano, calidum 105. & cit vrinam 125. folarisest 304. ad maleficiatos 115. capillaris, ad capillos 129. non gignit vermes, eos necat 208. oculos refert, ad eius vitia 135. seriphii formam refert, & vires 90. vere nascitur contra serpentes 263. perpetuifolia, ad quid 268. Absinthium Pontus producit 35. in monte Tauro præstantius 78. 8 auo. flore calidum 105. & cit vrinam 116. & bilem purgat 101.ad icterum 102. vermes non generat, eos necat 208.

æstate nascitur, ad bilem. 264 Acacia nigro folio, ad nigros capillos

132. semen erystalloidí simile, ad oculos Accipiter croceos oculos habet, ad glaucomata 103. atris guttis maculosus, atram bilem expurgat 100. & ad maculas 218. carninorus, adquid 13. rubro obiecto, efferatur 104. acuti visus, solare animal 312. ad visus aciem 232. duro rostro aftringit 87 Accipitrinus pes herba dicta flauo flore, ad flauos capillos 131 Acer sapor qui 13 Acerbus fapor qui 12 Acetum amisit pingue, demacrat 205. lac dissoluit, disperdit conceptum Acanthum folio vrsi pedem refert, & vires 189. flore os ranærefert, &vires 176. spinosis foliis, acute operatur 222. vere nascitur, ad comitia-Achates lapis rubro colore Martem refert, & vires Achelaus ex terra omnia gigni dixit Achilleon vmbelliferum, ficcum eft 60 Acidus

lcidus fapor qui 12	fol 23
Aconitum deforme, necat 25. & 257.	Agallochum rubrum, ad sanguinem
flore refert oculum, ad eius vitia	119. eius vires 70
135. parua herba, ingentis virtutis	Agaricum excrescentia arboris, ad ex-
138.in Aquilone nascitur, venenum	crescentias 24,26. pallidum est, ad
23. napellus necat anthora prope	palliditatem 112
nascens sanat & eius musca 97. ob-	Ageratum vmbelliferum, ficcum, 60.
feuro flore 106. caluariam refert,	flore luteo, calidum 105. cit vrinam
minatur mortem 226	\$4.5
Acorum Colchis, & Galaria producit	Aglaophotis noctu lucer, lunaris est
35. tridis formam, & vires refert 90.	29,310
neruosum, ad neruos 128. in calidis	Aiuga flore luteo calida est 105. cit v-
nascitur,calidum 70	rinam 146
Actiones plantæ quæ 238	Aizoon refert oculum, ad eius vitia
Actiones animalium referentes plan-	
tæ 193	Alaternus perperuifolia 191
Acus moscata herba, moschi capreoli	Alauda loquax colo medetur 23
odorem, & vires refert 194	Albedo eximbecillizate 116.humidum
Acus pifcis dissectus, iterum coalescit,	arguit
ad vulnera 212	Albifloræ plantæ esu pituitam augen
Adarces vires 65	115.medicamento purgant eam
Adianti vites 63. colicolis capillos re-	Albucus carnola, carnem auget 127
fert, niget est, & crispus, ad capillos	neruofa, ad neruos 119. alofa ad a
22. & nigros 132. & crispos 132.cau-	larum vitia 139. radicibus teftes re
dam porcinam refert, & cius vires	fert, ad coitum 142. viuipara, ad for
z66. & cristam galli facit eos pu-	cunditatem 252. albus color quie
gnaciores 127, fine lemine, minatur	и6
Rerilitatem 218. semen vbi habeat	Alces comitiali morbo laborat, ad co
240. frangit lapides, ad calculos	mitiales 98, 216
259 perperuifolium, ad quid 268	Alcibiadicum echium semine vipera
Adrachne perpetuifolia, ad quid 295	caput refert, & vires 16
Egyptij cepas non edunt 28. inodo-	Alcyoniæ vigiles aues, ad vigilantiam
rosflores habent rt	26,66. amantissimæ, ad amores 17
Æstate qui mor bi vigent 264.nascun-	Alectorius lapis fit in ventre galli, ad
tur fructus humidi, ad humectan-	calculos valet 235. & eius vires 17.
dum corpera 164.& plantæ, que ad	Alectorolophos galli cristam, & eiu
morfus canis rabiofi 265. & ferpen-	vires refert 191. lunato folio, luna
rum, & coitum 165. fæminæ falaci-	ris :
otes 265	Alexandro mittitur puella venenati
Etheris varietates 60	41. coniectatio fomnij exfimilitu
Æthiopia serpentes producit, & her-	dine *
bas contra cos 262	Alica lac præfert, ad sperma 12
Actites lapidem in vtero gestat, ad co-	Alılma zitate nascitur, ad alui fluore
tinendos partus 28,29,152	.26
rica folares herbas fert, ibi viget	Allearia primo fert folia rozunda

post angulata 47. allii odorem & vires refert 92

Alleluya monocerotis cornu filiqua refert & vires 170

Allium flore albo, lunare 28. nigro semine, ad aciem oculorum rir. tubra tunica, expurgat sanguinem 118. cano caule, ad tracheam 151. cit vrinam 151. ad flatum 151. sobelescit, ad fœcunditatem 151 squamosis spicis, contra serpentes 165. vmbellifera, refert pauonem, & vires 173. abileit corticem, ad cutis mutationem 213. anguinum ferpentis pellem, & vires refert maculosum, ad maculas 216. rumidum, ad tumores 222. focundum, ad fœcunditatem 246. vere nascitur, contrascrpentes 264. viget æstate, ad morsus canis rabidi 265. hieme feruatur, ad tushim 226. caule, & capite penem refert, ad coi-

Aloe adolescendo sitspinosa 75. extrahit spinas è corpore 222. in aquis, effectarum virium 48. slauo flore, sicca est 102. & bilem expurgat 101. glutinosa, ad vulnera 223. longana, ad vitæ longitudine 200. nascituræstate, ad bilem 264. hieme viget, ad pituitam 266. perpe-

tuifolia, ad alopeciam 268
Alopecuros vulpis caudam, & vires
refert 24,187

Alsme cucumeris odorem, & vires refert 95. muris aurem, & vires refert

175. humida est
Alrhæa læctuosa, lac auget 122. neruosa, valet neruis 128. ellychniis vtimur, ad inflammationes 126. æstate nascitur, ad alui fluores 164

Alypia acroflore, ad arram bilem 120 Alyflon atro flore, ad dæmoniacos Amaramulta quænon calida 13, Amaracus albiflora , lunaris est 28, 305. genus pallidi floris saturnia 307

Amaranthus rubro flore, purgat fanguinem 118 Amaras îapor qui 13. ex calido, & fri-

gido ibid. Ambra crocea est, & Iouia 305

Ambrofia vini odorem, & vires refere

Amethystus lapis vini coloris, contra ebrietatem 228. Mercurium refert, & eius vires

Ammi flore flauo, esu bilem auget 22. medicamento bilem purgat 22. cit vrinam 126. calida 105. vmbellifera ficea 60. abundar ismine, ad fœcunditatem valere dicitur 243. acufolia,acute operatur

Ammoniacum gummi, ad gummi 115. ferulaceum nodosum, ad articulorum dolores mire confert 141

Amomum non peregrinatur 36. origani odorem & vires refert 92 vmbelliferum, ad capillos 129. vires 29,70

Amore se prosequentur plantæ Amygdala peregrina art or 36. cito floret, esto feri poscit 21.2 mara, dura, cultu tit dulcis 80. & mollis 89. filuestris efficacior 86. Aoris color ex flauo, rubro, carneus est, Venerem refert 307. ad inflammationes 226. ad vrinam 126. adebrierates 228. f. uctu testaceo, adstri gens est 86. crusta crocodilum, & vires refert 166. pinguis est, ad impinguandum 204. maducara lacteum incoum oftendit, anget lac 122. & sperma 123. proficit gummi, ad calculi dolores mirum in modum prodest

GOOGIC Ampelo-

Ampeloprason testes demonstrat, ad Venerem 142. vmbellis pauonem refert, & vires 173. vere nascitur, ad serpentis morsum valere dicitut 164, cius vires Anacardia necant, corum oleum fanat 97. correferunt, ad cor143, & Anagallis rubra fedem enocat, cærulea reprimit 97. rubra Martem refert, & vires 306. ad inflammationes 226. carulea ad oculos III. vespertilionis aures oftendit, & vires 73. vere nascitur, ad serpentes 264 Anagyris flauo flore, calida 105. filiqua capræ cornu refert, & vires Anares ex putri fimo nascuntur amphibiæ terræ, & aquæ 63. siluestris validior 87. laxo est intestino, ad colon Anaxagoras ex aqua omnia gigni 34. Clazomenius terram plantarum Anaxaritis lunaro folio, lunaris 313 Anaxilaus ex terra omnia gigni Anchusamontana, potior 78. rubra, vulneraria 119, ad inflammationes 216. serpentum linguam refert, & flores 178. vere nascicur, ad serpentes 264. affare viger, ad aluifluores 264. autumno perennat, ad lienes 266. alcibiadion in fabuletis nafcitur, ficca Androfaces marina quibus profit Androlæmum refine odorem,& vires refert 19. glutinofum, ad vulnera 224 flauo flore, calidum ros. bilem expurgation contritum ruber, vulnerarium 119. astate nascitor, ad

biliofos humores

Anemone flore oculum refert, ad eius

viria 135, flore flammeo, ad inflam-

mationes 126. genus floris albi, pi-

tuitam expurgat 116 Anethum flore flauo, calidum 105. cit vrinam 126. vmbelliferum, fecum 60. radix lignofa, ad offa 128 meruofum, ad neruos 128. pilos ea. refert, & vires 166. æftate nafciru. ad aluifluores Angelica in aquis nascens, effecta 47. vmbellifera, ficea 60. pauoneni, & vires refert 173. flore albo, pitnicam expurgat Anguillæ ex puttefactione gignuntur 35 ad breuitaté vitæ 204. lacuftres ad quid so. marina ad quid so. Bæotica optima 51. odit vinum, contra ebrietatem Angulofi plantæ caules, ad vulnera Anguria quid ex fimilitudine in lominis figuificet Æstate nascitur ad refrigeraoum bo-26.3 minem Anima plantæ quæ 9. netritiva,quæ Animalia noctiuaga, ad nychalopiam 24.bruta,adrumratem 273 lactuofa, ad lac 122. coagulantialac ad conceptum 124. menstruoia, ad menstruum 125 neruosa ad nereos 129. maculota, ad maculas 217. Escile concipientia, ad concepțu z;z. lapides concoquentia, ad calculos 235. glabra ad nuditatem 133.villosa ad pilos 130. capitata ad capitis vitia 133. atra ad melancholia 10.& atros capillos 1;2. carniuora calida &ficca 42 quæ cum Sole, & Luna consensum habent, lunaria, & solaria Animaliú lacustriú forma 49. & vices 48. falfarum aquaru 15. amphibiorú lacus & tetre 63. lub calida zona degentium 70. lub téperaça 73 lub septentione 71. montanorum: 78. filuestriuss. & domesticorum go.

omzed by Google +

Animalium mores qui 270. quæ ex putrefactione nalcantur 35. vires ex alimento 41. combustorum nidor fni generis expellit 98. fui veneni antidota funt 98. aquarum potu colorantur Anisum vmbelliferum, siccum Anser aquaticum animal, ad quid 43. 50. albus pituitam esu auget 115. humidus 114. filuestris potentior 87. ingeniosus, ad ingenium 272. loquax, ad loquacitatem 26. noctu loquax, in somnis loqui facit 26. focundus, ad focunditatem 247. facile parit, ad partus 254. gnum secur habet, ad secoris vitia 248. caricis saginatus, optimum reddir iccur 41. magnis auribus, ad auditus vitia 137. diutius viuit, ad vitz longitudinem Anthemis flore flauo, calida, & ficca 105. bilem expurgat 102.cit vrinam 126. candido, flauo, bilem, & piruitam purgat 121. refert flore oculum, ad oculorum vicia 134. refere folem, solaris 18,312. acutifolia, in operando acuta 223. vires 60, Anthoræ radix cor refert, ad cor Anthyllidis vires 66 Antiphanes corallium nigrum, contra dæmoniacos 113. ad quid Anzirrhinon filuestre flore luceo, cit vrinam 126. os vituli refert,& vires 23. ad amorem 167. amuletum est 175. genus carnei coloris, Venereum est Aparine viperz conceptum refere, & vires 24, 192. vere nascitur, contra serpentes 264. Estate viget, ad aurium dolores Aper odit vinum, contra ebrietatem 229.non viuit apud Cydoniatas 37. domestico potentior 87. dente

vulnerat, fimo fanat 89. magnas habet aures, ad auditus vitia 137. lapillos vorat, ad calculos 236. abundat semine, ad coitum 243. filuester duriori pilo Apes vbi mel venenatum faciant 41. manicon 41. amarum 41. virosum 41. soluens aluum 42. flore referentes planta, ad fœcunditatem Aphaca capræ cornua, & vires refert Aphiæ oculatæ, ad oculos Apios radicem haber foris nigram, intus candidam, pituicam, & atram bilem expurgat Apium vmbelliserum, secum 60. crispisolium, ad crispos capillos 121.refert columbæ pennas, & vires 166. atro semine, esu atram bilem auget 107, non vermiculatur, contra vermes Apollini laurus dicatur, & lotus Apuz ex putrefactione gignuntur Apulia affert tarantulas, & cantharides, contra eas Aqua Pyrei facit leprofos Aquifolium lignofum, ad offa 128. glutinum facit, ad vulnera 4, 222. immissum semper ferit, ad vulnera 57. spinosus, spinas extrahit 222. perperuifolium, ad quid Aquila per similirudinem in somnis quid portendat 19. carniuora, ad quid 43. croceis oculis, icterum fanat 103. nigra, bilem expurgat 111. capitata, ad capitis vitia 134. acuti vifus, ad aciem oculorum 203abilcit pennas, ad mutationem cutis 214. cum cœlo consensum habet, contra fulgura 314. folaris

Aquilinæ species flauo flore, bilem

expur-

	2 To 11.
expurgat 102. os aquilæ refert, &	Aromatica solaria sunt 28. in Libya
vires 177	nascuntur 35. ad quid 36
Aquilonaris plantæ forma	Aronia rubra, vulneraria 119
Aracus nascitur in lente 46	Artemidorus coniector fomniorum
A raneus mus Iraliz venenosus	ex similizadine
37	Artemisia mas maribus, fæmina fæ-
Arbores quæseri possunt, inseri, non	minis prodest 28. flore flauo, calida
inseri, putari, propagari 21. cur ho-	105.cit vrinam 126.acutifolia,in o-
mines in eas trasformatos 12. qua-	perando acuta 223
litates ex quibus signis 12. lanige-	Arum dracontii formam, & vires re-
ras vbi 35. felices, infelices quæ 257.	fert 91. caule serpentis, & vires 23,
longeuæ ad longam vitam 198.	163. folio maculoso, ad maculas
cultæ effeminantur 89	cutis 23, 216. & oculorum 218. lu-
Arbutus leporis superfœtationes re-	nato lunare est 313. flore rubro, pur-
fert, & vires 24. fructus vinosi co-	pureo, cit menstrua 125. contra
loris, inebriat esu 226. perperuifo-	melancholiam 110. 12dice fœtus
lia, ad quid 191	muliebres oftendit, ad secundas
Arction os vrsi refere, & vires	151. cornu fioris monoceroris, &
167	vires 169. radix tumet, ad tumores
Arenis nascentis plantæ forma	225. Cyrenis dulce, alibi acre 38.
	minus radice tubercula affert, ad
Argemone flore refert oculos, ad eo-	acrochordonas 24. fœcundum, ad
rum vitia 135. Argemone flammeo	Venerem 246
flore, ad inflammationes 226	Asarina flore luteo, calida sicca 106.
Argenteo splendore fulgentes plan-	cit vrinam 125. ad icterum 102
tæ,lunares sunt 19,305	Asarum nardi odorem, & vires refere
Arieres indociles, ad ruditatem 25,	92. pallido flore Saturnum refert
273	307
Arisarum serpentes refert, & vires	Ascyrum flore flauo, calidum, & sic-
23	cum 105. solem refert 304. bilent
Aristolochia refere mulieris vterum,	expurgat 101. refinæ odorem,& vi-
adeius locos 22, 150. fæmina, ad	res refert 92. contritum rubelcit,
conceptum 18. flore flauo, bilem	ad fanguinem 129. perforato folio,
expurgat 101. parua est, magnis	ad vulnera 211. glurinosum, ad vul-
viribus 258. nodola, ad articulos	nera 224
341. radice lienem refert, ad eius	Asinus indocilis ad ruditatem 25, 275.
vitia 150. autumno viget ad lienes	vescitur spinis, adstringentis tacul-
226. Aristolochia perpernifolia, ad	tatis 42. niger, esu atram bilem
quid valear 267	auget 209. capitatus ad capitis vi-
Armeniaca cito floret, cito seri poscit	tia 133. auritus ad aurium 135.
21	cordatus, ad cordis 147. comi-
Armoracea in arenis nascitur, ad	tialem morbum patitur, contra
quid 62	eum 210. felle caret, ad eius vi-
Arnoglosson linguam ouis, & vires	tia 249. siluestris potentior dome-
refert 178	ftico 87. Epirum afinos non habere

> 7.Epirum afinos non habere Digitized by GOOGLE

memoriæ proditum 37	physiognomonia iudicat 17
Aspalathum Rhodus producit 35.	Atocia, quæ inducant 25,26
flore flauo, calidus, & ficcus 105.	Atræbilis morbi qui 94. atræ plantæ
ligno rubro ad vulnera 119. Ionius	esu augent 107. medicamine ex-
eft 305	purgant 110. minantur mortem,&
Asparagus sobolescit, ad sœcundita-	dira
tem 25,246.mediocribus terris na-	Atriplex radice tenui, tenui solo se-
scitur 61. vrbani vires 89. calidus, &	renda 21. flaua efu bilem auget 22.
humidus 90. Venerem excirat, &	medicamine bilem expurgat 22.
reprimit 97. flore flauo, ad icterum	marina 66. icterum curat 102. cali.
102. cit vrinam 126.dentes phalan-	da 106. herbida, frigida, & humida
gioru refert frondibus, & vites 185.	106. pedem anseriszefert, & vires
filuestris nascitur æstate, ad canis	189.radice lignofa, ad offa 128.auri.
rabidi morfum 265	flora, folaris 304
Asperginosis locis nascentis plantæ	Arragena herba attritu concipit i-
forma 14	gnem, ad inflammationes 227
Asphaltites trifoliu inhorrescit con-	Attagenæ ceruos amant, ad quid 26.
tra tempestates, aduersus eas 193.	luxuriosæ, ad coitum 143. Cydoni-
triphyllum ad tertianas 294	atæ eis carent 37. in media zona
Asphodelus acer, aut dulcis ex solo	habitant, ad quid 34
39.radice flaua, & flore icterum cu-	Auellanæ manducatæ lacteseunt,
rat 102.calidus,& siccus 105.citvri-	lac augent 122. siluestris lignosa
nam 126. mammas vaccæ refert,&	86
vires 181. fœcunda radice, ad fæ-	Auena mutatur in triticum 44. in
cunditatem 246. vere nascitur, ad	temperata zona nascitur, ad quid
tussim 263. & ad serpentes 266. æ-	73. cauo caule, ad tracheam 151. ad
Rare, ad coitum 265. hieme peren-	flatum 151. locustæ pedes refert, &
aat, ad tussim, & sæpe floret, ad eius	Vires 170
morbos 167	Aures animalium referentes plantz
Aspilatis lapis argenteo colore, luna-	173
Asplenum floré flauo, adicterum 102.	Aurifloræ plantæ folares 303
fine semine, sterilitatem minatur	Auris marina argentea, lunaris
238. semen vbi habeat 238. acutito-	Aurita animalia; ad aurium vitia
lium, in operando acutum 223. lie-	136
nem refert, adeius vitia 12,144.fin-	Aurum folem imitatur, folare eft 29,
diclapides, ad calculos 259	304. incorruptibile, advitam lon-
Astaci cornua referunt frumenti ati-	gam 205
stæ, & vites 170. lapillos haber in	Austerus sapor qui 12
capite, ad calculos 2;5	Autumno nascentes plantæ, ad elus
After Atticus, flore verficolore, puttes	morbos 266
humores purgat 121. refert ocu-	Azuli lapis caruleus ad damonia-
hm, adeius vitia 134. suillum &	cos
eius vires 174	en in the second of the second
Aftrologia indiciaria ex stellarum	Baccaris flore vini coloris, contra c-
	C I I
	Digitized by Google

Balani marini ex putrefactione nafeuntur 35. croceo fucco, calidum 105. folare est 305. fub calida zona nascitur 315. ex croceo rubro, vulnerarium 119. in calidis nascitur, cal.sic. 69. In aqua lactescir, lac eli-

cit lignosum, ad ossa 128
Bdellium in calidis nascitur, calid.
sic. 69. resinam gignit, cityrinam

0.11.J

Bellides cultu foliatæ fiunt 18. versicolores, Mèrcuriales sunt 318 Belloculus lapis oculi formam refert, ad eius vitia 136

Ben aluum soluit, nigrum restringit aluum 96

Betæ folia flaua, esu bilem auget 100.
aliud genus store albo, pituitam
z16. rubra sanguinem comprimit
119. vere nascitur ad serpentes 264.
æstate viget ad lippirudines 264.
vinum acetum reddit, brassica restituitur

Betonica purpureo flore, ad dæmoniacos III. Saturnia 307, atram bilem expurgat 110. exit vere, ad comitiales

Betule correx maculosus, ad maculas 117. sturni maculas refert, & vires

Biliosæ plantæ esu biliosos reddunt 12,95. icterum inducunt 100. medicamine expurgant 95

Bimpinella saxa frangit, ad calculos

Bistorta radicibus serpentes imitatur, & vires 23. rubra vulneraria 118

Blesis pedibus nascuntur in calidis

regionibus

Blitum radice tenui, folutum folutu
exposcit zr. flos prassini coloris,
prassina bilem purgat 105. nigrum,
atram esu gignit 105. rubrum, vulnerarium 119. radix lignosa, ad ossa
127. versicoloria, psittacum refert,
& vires

Borrago purpureo flore, atram bilem
purgat

Bos fruticibus vescitur, adstringentis facultatis 41. rubro infestatur 104, capitatus, ad capitismitia 134. spiene magno, ad splenis vitia 130. rentatur struma, ad strumas 210. podagra, ad podagras

Brassica nigro folio, bilem esu anger 22. medicamento purgat 22, 110. ad aciem oculorum 111. flore croceo, icterum sanat 102. solaris est 304.calida,& ficca eft 86.gen as ali= ud albo, ad pituitam 116. aliud vinosi coloris, ad ebrietatě 228. marina lerola, leru purgat 123 carnofa,carnem auget 127.nodofa,ad articulos 141 tumido caule, ad tumores, & podagras 224. folium fupra folium gerit, ad partus facilitatem 254. non sobolescit, minatur sterilicaté 244. dissoluit lac, cotra conceptum 124. pulchra, comoda præftar 256.immica viti,adebrietatem 26. in arenous viuit 62. seme satum abit in rapam 46, 215. falus aguis, fit piabilis, & dulcis 14, 89 vini faporé corrumpit, beta restiruit 96. vere exit, ad lepras 203. braffica vbi florida

Bryon moschicapreoli odorem refert,&vires 194. marinum, ad quid

Bryonia flore albo, pituitam expellit 116.pallido, ad pallidam bilem 106. lunaris 305. lac sudat, ad lac 122. vere exit, ad tusses, & lepras 265.

contra cœlum erigitur, ad tempe-Bubalivalidiores bobus 87. rubro in-

festantur, nigra carne, arram bilem gignit

Bubo noctiuagus, ad nyctalopiam 24. noctu canic, loqui facit in somnis 26 niger, cotra melancholiam III. crispis pennis, ad crispos capillos 133.magnis oculis, ad oculorum viria 136. carniuora ad quid

Buccina exputrefactione oritur 35 Buceros cornu bouis, & vires refere

Buglossum nigro folio, humidum 47.

pingui folo nascitur, & in collibus 81. calid. hum. 90. flore purpureo, arram bilem purgat 110. bouis linguam, & vires refert 24, 178. vere germinat, ad melancholiam Bulbas nigro cortice, atram bilem efu auget 109 carnofus, carnemauget 22,127. fœcunda radice, ad fæ-

cunditatem 25,245.teftes refert,ad Venerem 143. tumidus est, ad tumorem Bunion flore flauo,

Buphthalmon bouis oculum,& vires refert 274.flore croceo, ad icterum

Bureo tritestiger, ad Venerem 143 Buxus perpetuifolia 191. tristis aspe-Etus 21

Cachryas vmbellifera, pauone refert, & vires 173. ficca est 60. flauam cit veinam 176. calida est Capa crescit, & decrescit contra lune vices, ad quid 28, 309. lachrymas mouer, eaidem ficcat 97. purpureo flore, elu arram bilem auget 107.

albifiora, pituita 115. medicamento

purgat 116. vmbellifera, ad capillos 129. testes oftendit, ad Venerem 142.caule cauo,ad tracheam,& fluxus 151. sobolescit, ad fœcunditatem 246. tumida, ad tumores 224. alba dulcis, rubra acris 38. rubra, cal. humid.

Calamintha purpureo flore, atram bilem expurgat 110.lac foluit, contra conceptum 124. in filymbrium, & origanum abit 215. campestris vires

Calamus feruidis nascieur, odorata 67. cauo caule, cit vrinam, & ad tracheam 131. acuta est, acute operatur

Chalcanthi oleum, rubrum, vulnerarium 120. macrum, ad demacran-

Calcifraga saxa frangit, ad calculos

Calculi ex quibus dissoluantur 13, 41. comesti, calculos enciunt Calidæ terræ plantæ figura 67

Calthaflauo succo, ad icterum 102. florerefert oculu, ad eius vitia 134. scorpionem siliqua,& vires 185.solaris est, quia eum refert

Camelus fruticibus vescitur, adstringentis facultatis est 41. crisporum pilorum, ad crispos capillos

Cammari lapides in capite habent, ad calculos 235. fœcundi, ad fœcundi-247 tatem 16

Campestris plantæ forma Cancamum macrum, ad macilétiam 24, 206

Cancer collo caret, ad strumas 249. vigil, ad vigilism valet, 26. mutat corticem, ad mutatione cutis 214. brachia, scorpii referunt, & vires 185. tumidus, ad tumores noctu videt, ad nyctalopiam pectus refert, ad tabem 230. 234

Caniculæ ortus, quid præsagit exsimilirudine

Canis noctiusgus, ad nyctalopiam 24.

loquax, ad loquacitatem 26. iracundus, ad iracundiam 26. morsu rabiem inducit, dente sanat 98. dente ferit, cexebro sanat 99. dentatus, ad dentium vitia 137. cito parit, ad partus facilitatem 151. rabie & podagra laborat, ad easdem 200. niger, ad dæmoniacos 113. maculos us ad maculas 217. liene magno, adlienis vitia 150. ferino lacte efferatur 40. in frigidis non habetur. frigid. sicc. 72. carniuorus, ad quid

Cannabis lac foluit, contra conceptú 124 Cantharides occidunt, alæ fanant &8

Cantharus lapides in capite habet, ad calculos 235

Caphura rubra, vulneraria 119 Capillosæ plantæ, ad alopeciam 22,

Capita animalium referentes plantæ

Capnos purpureo flore, atram bilem expurgat 110

Capparis in calidis locis, acris 67. alibi, dulcis 38. in arenofis, ad quid 57. difcolor, diuerfas qualitates 121. alba ad pituitam 116

Capra dumetis pascitur, adstringentis facultatis. 42. saxifragis ad calculos 42. temperati climatis alumna 73. calida humida 90. noctiuaga, ad nyctalopiam 24, 229. esu alarum tædia affert, cornu tollit 98. abundat lacte, lac auget 122. aurita, ad aurium vitia 137. cito parit, ad partus facilitatem 151. pinguescit, ad impinguandum 205. setre, & comitiali morbo laborat 210. maculosa, ad maculas 217. montana valentior 78. duplici corde, ad

cordis vitia 140. fœcunda', ad fœcunditatem 247. caret felle, ad fellis vitia 249. villosa, ad villos134. cum Luna consensum habet 312. menstruosa, cir menstrua 126

Carduelis loquax, ad colon 235
Carduus purpureo flore, auget esu
bilem atram 107, lactuosus, ad lac
122, papposo flore, ad capillos 129,
lac cogit, ad foecunditatem 124,
neruosus, intendir neruos 129, mas,
& fæmina, ad quid 145, sed benedia
ctus spinosus, ad quid
23, 186

Carnei coloris flores Venerei sunt 306 Carnosa planta, carnem auget 22,

Caro quid in plantis

127
Cartilaginosæ plantæ, ad cartilaginé

129

Carum vmbellifera, sicca 60 Casia rubra, nigraque sanguinem ab atra bile expurgat 22. tracheam refert, ad eius viria 22. rosæ odorem refert, & vires 90. cornu capræ refert, & vires 168. ægre peregrinatur 37. feruidi loci incola 67. casida 69. & sistulosa, Arabia gignit 35. solaris est

Cassuta flaua est, flauam bilem expurgat 101. super arbores viuens refere pediculos, & vires 193. extenuat subjectas, ad extenuandum 211. extrahens succum, ad virtutes extrahendas 40, 166

Castanca peregrina arbor 35. non cócoquitur, & coctionem accelerat 97. echinis echinos refert, & vires 161.ad capillos 133. nucamentis vermes refert, & eius vires

Castor testes in lumbis habet, ad Venerem 144. noctuvidet, ad nyctalopiam 230. capitatum, ad capitis vitia 734

Catus noctu videt, ad nychalopiam 230. cito parit, ad partus facilita-

tem 151, 264. fæcunda ad fæcundiratem 247. carninora, ad quid 43. filuestris efficacior 87. maculoía, ad maculas 218. cum Luna confenium habet, lunaris Caucalis vmbellifera, ficca 60. alba pituitam expurgat 116, pedem galli refert, & vires Caudas scorpionum referentes plantæ, ad eius motfum 184. & anima-Caui loci plantæ forma 80 71 Caule cauo plantæad quid Cedrelates crustoso corio, crocodilum, & vices refect Cedria viscosa, ad vulnera Cedrus mas sterilis 28, non sobolescit radicibus 25, 244. minatur sterilitarem 29, 238. fæmina fructificar 28. Iquarolo cono, referr ferpences, & vires 165. longæua, ad longam vitam 198. non generat vermes, contra eos 208. mulco obducitur, ad imperiginem 205. manar refinam, ad fantem 219. nascitur super saxa, ad calculos 259. perpetuifolia, ad quid Celastrus sub septemtrione nascitur 34. perperui folia Centaurium, flore rubro, fanguinem purgat 22. cit menstena 125. Martium est 306. magni misti colores, & virtutes 29. ægre peregrinatur 37. rubrum, vulnerarium 111. minorisgenus flore fiano, ad bilem, & icterum 101,102. senescens albe**scir** Centrum lignorum ad continendos partus valet Cephalus lapides in capite habet, ad calculos 235 Cephiliones neruofi, ad neruos Cerafus denso cortier, inferi in cortice poscit 21. peregana ai bor 35. alnu folvit, sicca fistit 96. arri coloris fructus hilarem faciem facientz.vi-

nosi coloris, ad eb ictatem 219. rubra, sanguiné purgat 118, vulneraria 119. breui viuit, ad vitæ breuitatem 204.mutat corricem, ad curis mutationem 214. resudat gummi, ad gummi 215. ad calculos valer 215. alba,humida Ceraria perpetui folia 190 Cerotodes bouis cornu, & vires re-Cerebro quæ subueniant 25. lunaria Cerinthe folio lacteis guttis maculoio, ad lac Ceruus fuscus esu atram bilem auger 109. medicamine, contra melancholiam 1/1. efferatur puniceo colore 104. fruticib. vescitur, adstringenris facultatis eft 42. menstruo. fus, cit menstrua 25. ingeniosus, ad ingenium 25. amatur ab attagenis, ad coitu 26. caret febre, ad febrim 23. venenis pascitur, ad venena 23. 210. magno corde, ad cordis vitia 147.longæuus, ad longam vita 202. mutat pilos, ad cutis mutationem 214, cito parit, ad partus facilitaté 151. in Lybano monte pascitur 35. raro in Africa 37. filuestris ficcior 90.cauda eius venenoia Ceft: us piscis lapides in capite habet, ad calculos Chalcedonius lapis purputei colotis, contra demones 103. Saturnius Chalces venenata, sui remediu est 89 Chamædrys anguloso caule, ad vulnera 222 purpureo rubro flore, Martia est Camaleo, squamoso echino, ad scabie 24. & lerpentes 165. spinosus ad vulnera 23. & venena 181. folja picarum colorem referunt, & vires 164. viscum in radicibus habet, ad vulnera 225, vermes refert, eos ne-

cat 159. faxifraga ad calculos 259. murat colorem foliorum, ad foli mutationem, viperam refert, & vires 99, & 193. maculofa ad maculas 216. sub feruida zona nascitur, so-

Chamæleon glaber, ad nuditaté 132. ocularus, ad oculorum vizia 135. magno pulmone, ad eius vitia 148. fanguinem in oculis habet, ad fanguinem oculorum

Chamæsice lactuosa ad albugines 219

Chamælæa flauo flore, bilem purgat get, ad pituitam

Charadrion auis flaua, ad icterum

Chelidonium filiqua boum cornua refert, & vires 170. flore croceo, ad icterum 102. minus folio pingui in humidis 53. colore flauo, calidum 105. tumidis radiculis, ad tumores

Cholericæ plantæ cholera augent 22 Chondrilla vere nascitur, ad serpentes 264. æstate viget, ad alui fluores

Chryfanthemon flore aureo, adicterum 102 folem refert, solare Chryfocome flaui coloris, calida 105.

villosa, ad ellychnia, & flatum

Chrylogonos aureo flore, solaris 304 Chrysolachanum flano flore, ad fla-

uos capillos Chiysolithus lapis aureus, solaris 304 Chrysomela aureo colore, solaria ibi. Cicada loquar, ad colon Cicer sphacelum paritur, ad sphace-

lum 24, 308. non generat vermes,

Chamæpitys flauo lucco, ad icterum Chamæripes prolifica, ad prolem 25 101. album genus, pituitam 1/6. lerofa, purgat ferum 123, hieme au-102. ad glaucomata

contra cos 24,208. Aauus ad icteru 102. eelidus 105 purpureo flore, atram bilem expurgat 110. cutem hilare facit 112. manducatum laclelcit, lac auget 123. rufum, cit menstrua 125.restes ostendit, adVenerem 141. flore papiliones refert. ad fæcunditatem 165. arietinum caput arietis refert, & vires 167.columbinum, columbæ caput refert, & vires 167. scabies inhæret radicibus, ad scabiem 205. è segetibus tribulus gignitur 34. tumidum, ad

Cicercula flaua, ad icterum 102. purpureo flore, ad atram bilem

Cichorium æstate florer, ad canis morfus 265. semper, 2d omnes 267

Ciconia carniuora, ad quid Cicuta horribilis aspectu, necat 25, 257. frigidi loci incola, necat 71. pallido flore, necat 107. sub frigida zona nascitur, lunaris

Cinara vetustate fit spinosa 75. æstate nascitur, ad Venerem

Cinnamomum Arabia gignit 35. non peregrinatur 35. calidis locis nascitur, calidum est, sic. 67, 69. cauo caule, cit vrinam 151. sub feruida zona, folare

Circius auis claudicat, ad podagras

Ciftus flore rubro, sanguinem supprimit 22. vulnerariaeft 119. glutinosa, glutinat vulnera 224. flammei coloris flos, ad inflam.

Citrinus color ex quibus Citrus lignosa, in lignum inseri posscir 21. fructu cor refert, ad eius vitia 23, 146. pinguis ad impinguandum, 205. superfærado, leporem refert, & vires 24, 193. Media gignit 35. cortice flauo, flauam bilem expurgat tot. & icterum 101.

non generat vermes, contra vermes
Clamosa animalia, ad vocem 226
Clematis æstate nascitur, ad alui fluo-
ores 264
Cleodemus ex terra, & aqua plantas
naici dixit
Clitumni aqua candida armenta fa- cit 99
Clymenum, anguloso caule, ad vul- nera 222
Cnicum lactuosum, lac cogit123.con-
tra venenum 125
Cœliacus morbus abit in lienteriam,
&diarrhœam 215
Cœlum contrasurgentes plantæ, ad
tempestates 315
Cœruleus color niger est 109. Satur-
nius 307
Cochlea ex putredine, ad vitæ breui-
tatem 204
Coitum quæ roborent 25
Colchium canis testiculos, & vires re-
fert 183
Coli effigiem oftendit quercus excre-
scentia, ad Venerem 250
Collium plantæ forma 16, 82
Collum animalium references plan-
tæ 18r
1、1、10年前,1985年20日 10日 10日 111日 11日 11日 11日 11日 11日 11日
Collo, quæ profunt 42 Colocasiam Ægyptus gignit 35
Colocynthis flore flauo, flaua bilem
Colocynthis note halfo, hada bitent
expurgat 101 calida, ficc. 105 Color mistus, mistos humores trahit
22, 120. varius Mercurialis 308.
ruffus marinæ plantæ 53. in diuer- fis plantæ partibus, varius 95. non
simplex 95. cognitu difficilis, quia
non stabilis 96, mutatur alimenti
mutatione > 99
Columba amphibium animal aquæ
& terræ 63. temperati climatis 73.
fanguinem circa oculos habet, ad
oculorum sanguin. 219. cristata,

lis, renascuntur, ad oculorum cicatrices 233. multi seminis, auget semen 243. felle caret, ad fellis vitia 149. laxo intestino, ad colon 250. digerit lapides, ad calculos 259 Colutea vesicas refert, ad vesica viria 154 Coma in arboribus, quæ Comete ex similitudine quid portendanr 17 Conceptum animalium references Conchæ ex putredine nascuntur 35. Pelusinæ optimæ 55. pecten referunt ac Venerem Conyza aquatica folio amplo 47. effccra 48. flauo flore, flauam bilem purgat 102. calida 105. crines flauos facit 126. solaris est 304. vere nascitur, ad comitiales, 263. ad serpentes 264. viget æstate, ad pulices Consolida maior glurinosa, vulneraria 24. regalis galli calcar, & vires refere Consopientia, ex quib. qualitatib. 13 Conuallium plantæ forma Cordiquibus subueniatur 25 quæ cor referunt 12, 146. folaria 29, magni cordis animalia Coracinus piscis squamosus, ad serpentes 165. lapides in capite haber, ad calculos 235, fine pupillis, ad vilum Corallium rubrum, Martium est 306, 314. cohibet sanguinem 120 Cori flaua, calida & sicca 105 Coriannus offola, ad offa 128. odore refert cimices, ad cimices 208 Cornix nigra, nigros capillos facit 13 t.longæua, ad vite longitudinem 24,202. morbo comitiali laborat, ad eum 211 Cornua animalium referentes plan-

er a lineagle, Tile en i en i milioni de la cina de la c
Cornu parui fructu, siccis gaudet 21.
mas & fæmina 27. vinoli coloris,
tollit ebrietatem 228. sterilis ad
sterilitatem 145. baccæ rubræ vul-
neraria II9
Coronaarborea in somnis quid ex si-
militudine 20
Corneolus lapis ruber Martius est
306. ad sanguinem 120, altera spe-
cies carnei coloris, Venerea 307
Coronopus, cornu cerui & vires re-
fert 170. & pedem 189
Coruus niger, ad melancholiam 111.
ad ligatos 124. duro rostro, ad
dentes 138. longæuus, ad virælon-
gitudinem 24. carniuorus ad quid
대한 43 시간에 전혀 마음하는 것 같습니다. 나는 사람들이 하다.
Corydalis capnos cristam alaudære-
fert, & vires 173. radice caua ieco-
ris cauitatem refert, ad id 148. alte-
ra flaua, cir vrinam 126
Corylus abundat semine, ad Venerem
241. nucamentis yermes refert, ad
eos (159
Costus slaua, calida 105. cit vrinam
z26. vmbellifera pauonis cristam,
& vires refert 147. crispo folioad
crispos capillos 166
Cotyledon maris formam refert, ad
mares generandos 144. folio ro-
tundo humidum 47. fructu flauo
cit vrinam 126
Cotonea flauo colore, ciunt vrinam
126. caputreferunt, & cor 147. ad
eius vitia 133. pulchra, ad pulchros
filios 255. Solaria funt exaureo co-
lore 394. peregrina 306
Coturnix veneno pascitur, ad venena
41. testes in lumbis haber, ad coi-
tum 243. multi seminis, auget se-
men 243. vento concipit, ad con-
ceptus 253. cum Luna consensum
habet, adeius morbos 3/1
Cratzgon à adice sobolescit, ad sœ-
cunditatem 25. semine abundar,

ad Venerem

241
Creta cupressum gignit
34.
Crithamus in marinis saxis nascitur
65. arri coloris, hilarem cutem reddit 112. store slavo, calida 205. cit vrinam

126
Crispa, & nodosa montana plantæ
75. ad crispos capillos
132
Cristas animalium referentes plantæ
171
Crocodilus suos morsus sanat 25. ru-

ber, vulnerarius 129. crustoso corio, advenena 166. & squamis 224.
hebete oculo, ad eius viria 211. extra aquam, acutivisus 232. excæcaris oculis, renascuntur, ad cicatrices oculorum 233. maculosus, ad
maculas 218. restes in lumbis, ad
Venerem 143. hieme latet, ad quid

Crocum flauo flore, esu bilem auget 141.medicamine bilem purgat 100. ad inflammationes 226. vinoso, ad ebrietatem 228. citvrinam 125.crocomagma, ad glaucomata 228. souium est 304, 305. calidum 105. siluester in Phlegræis montibus stannum aureo colore ringit 35. slauos capillos tingit 129. pulcher flos, ad pulchros filios 25, 255. Corycus mons gignit 35. radice testiculos refert, ad coitum

Cruciata perforatas radices habet, ad vulnera 24, 226 Cuciophera Persia gignit 35

Cucumis flauescit, esubilem flauam gignit 22. Et fore bilem flauam expurgat 22. cit vrinam 126. solaris est 304. flore plerunque infæcundo 81. caule cauo, ad tracheam 137. semen lacte maceratum, dulcem fructum gignit 40. nascitur æstate, ad restrigerandum homine 264. siluestris caudam scorpionis, & vires

refert 185. æstate nascitur ad bilem 264. & ad pulices 265. autumno viget ad hydropim Cucurbita ingentem fructum producit, aquosum solum poscit 21. flore plerumque infæcundo 81. albiflorapituitam gignit 115. humida est 112. caule nodolo, ad articulos 141. breui putrescit, ad vitæ breuitatem 104. lactuola, ferum purgar 127. caput refert, ad eius vitia 133. 2state prodit, ad refrigerandum 265 Caminum cornu cerui refert, & vices zi, semine abundar, ad fœcunditarem 242. vmbelliferum siccum 60 non generat vermes, ad vermes 208. filueftre flore flauo, flauam bilem purgat 101. ad icterum 202, 152. calidum 105. genus capræ cornu refert, & vires 169. genus scorpionis caudam siliqua refert, & vires 45 Cuniculi non funt in Ebuso Cupressus obtruncata, non regerminat, non poscitinferi 21. aspectus eriffis 21. mas sterilis, 28, 238. non sobolescit, minatur sterilitarem 214. Creta gignit 35. amphibia, cahdi & frigidi coli 73. lignoso cono, filuestris 86. longæua arbor, ad longam vitam 198. non generat vermes, contra vermes 208. squaroso cono & folio, ad squamas 219. ligno flauo, cir vrinam 126. folio nigro ad nigros capillos 132. aspectu deformis, atocia 257. perpecui folia, ad quid Curcuma flauo fucco, ad icterum 102 Cyaneus flos frigidus & ficcus 125 squaroso calyce, ad squamas 165 Cybelæ pinus dicara Cyclaminus vini colorem refert, inebriat 24 maculoso folio, lunari 315. maculas delet 28. facici 164,

226. oculorum 218. folio liene refert, ad eius vitia 148. radice alba, purgat picuitam 115. flore rubro, cit menstrua 125.colossino carneo, Venerea 306. radice refert testudinem, & vires 162. tumida, ad tumores 225. fine caule, minatur sterilitatem 238. autumno naicitur, ad lienes 256. hieme oftadir flores, ad piruiram Cymbalaria rubra, vulneraria est 118. pedes galli refert, & vires Cynantrophia quæ Cynocephalon canis caput, & vires refert 23. cum Luna consensum Cynocronon scorpionis caudam, & vires refert Cynoglosson canislinguam refert, & v r s refert Cynopsis oculum canis refert, &vi-23,174 Cynosorchis flore muscam refert 23. papiliones 23, 161. canis restes, ad generationem 24, 183. mas marem refert, ad eius generationem 144 Cynospastos noctu lucet, lunaris 310 Cyperum Cyclades insulæ ferunt 35. nascitur in calidis, calida 67. nardi odorem refert, & vires 90. glabro caule, ad glabritiem 135. globulis radicum nodos scorpionis, & vires refere 158. lapillos oftendir, ad calculos 234 Cyprinus piscis ex putredine 35 Cythinus ruber, vulnerarius Cytisus lactescit, ad lac 122. flore flano, cit vrinam 126. filiqua cornu caprærefert, & vires

Dæmoniaci qui 112. quæ expellant 113, 114 Damascena prunus peregrina Digitized by GOOGIC Daphnot-

Daphnoides albo flore 22. pituitam	Doronicus scorpionem, & vires refert
purgat 116. vires 78. hieme viget,	<u>. 158</u>
ad piruitam 266	Draco marinus impositus ad suos
Daucum vberi semine, ad conceptum	morsus valer 25, 97. terrestris ad
242. agrestis vires 86. vmbella pa-	fortitudinem valet 26
uonem, refert, & vires 273. æsta-	Dracunculus formam serpentis re-
te viget, ad Venerem 265. ficcum 60	fert, & vires 22, 159. os refert 23, 26.
Deformes plantæ necant 257	fructus inuolucro, ad fecundas 251.
Deleteriæ facultatis infipidæ 13	maculis caulis accipitrem, & vires
Delphinus dentatum animal, ad den-	refert 164. maculas delet 116, 318,
tes 113	femine monoceroris cornu, &vi-
Dens leonis la Auosa herba, ad lac 175	res 170, lactuofus, ad albugines
Dentatæ plantæ 29. & animalia, ad	oculorum 219. tumore radicis, ad
dentes 137	tumores 224,225. vere nascitut, ad
Dentaria, dentium formam retinet,	serpentes 21, 266.ad tussim 263. æ-
ad dentes 137	stace viget, ad aurium tumores 264.
Deus per similirudinem rerum vires	folio lunari, Lunaris 313. altera spe-
oftendit 17	cies eadem refert, ad idem 163. mi-
Dicamnum albiflora lunaris 18,305.	nor testiculos refert, ad Veneré 142
fine semine, sterilitatem minatur	Druidz qui 250. quercu, & visco nil
238. semen vbi ferat 240. pulegij	facratius dicunt
odorem, & formam refert 90, 92.	Dryades quæ 250
odorem saluiæ, & sisymbrij 92. fo-	Dryinos serpens sub quercus radici-
lio leporis aures refert, & vires 23,	bus viuit, ijsdem tollitur eius noxa
173. purpureo flore, ad melancho-	262 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1
licos 110. Saturnia 107, vermes re-	Dryopteris glabro caule, ad glabriti-
fert, ad vermes 159. Creta gignit 35.	em 136. super plantas viuens, pedi-
à pseudodictamno cultu differt 38.	culos refert, & vires 193. semen vbi
acuti saporis 59. eius vires 60. asta-	ferat 239. aliquibus partibus defi-
te viget ad Venerem 265	cit, quibus obsit 248
Digitatæ plantæ ad digitos 139	cit, quibus obsit 248 Dulcis sapor qui 12
Digiri canini digitos referunt, ad eos	
139	
Diogenes ex terra & aqua omnia gi-	Ebenus non peregrinatur 35. nigra ad
gni dixit 144	Ebenus non peregrinatur 35. nigra ad cutis nigritiem 218
Dionysius lapis vini odorem refert,	Ebrictati quæ profint 26,29
contra ebrietatem 29	Ebulus flore candido circum luteo,
Dioscorides errat 144. quibus fignis	bilem, & pituiram purgat 121, no-
qualitates docuerit 12	dofus ad clauiculos 141. æftate na-
Dipfacus spinosus, spinas extrahit	scitur ad bilem 264
222.alofa,ad alarum tædia 139	Ebur India mittit 35
Diti sacra cupressus 12	Echium semine serpentis caput re-
Dorcades suis locis non discedunt 37.	fert, & vices 23, 29,167. linguam
focundæ, ad focunditatem 247.	hircinam folio refert, & vires 178.
[15] [15] [15] [15] [15] [15] [15] [15]	vere nascitur, adserpentes 264
yires 28, 69	teremerem 'annethanda

Eclipsis similitudine quid significet Equi quid augerentur ex similitudine Efferi aspectus animal Septentrionis Elaphoboscon ymbelliferum siccum 60. pauonem refert, & vires 173. oculum cerui, & vires 174. vere nafeitur, ad ferpentes Eleoselinum in aquis effætum 48 Elephas fruticib. vescitur, aftringetis facultatis 42 ad quid 63. ingenios ingenio prodeft:5,172.cerafté horrer, ad quid 26. splendido colore efferatur 105. fuscus contra atram tullim bilem 111. capitatum, ad capitis vitia 134. dentatus, ad dentium 138. cordatum, ad cordis 147. magno iecore, ad iecoris 148. caret felle, ad fellisvitia 249. longæuus advitam longam 102. ebriosus inebriat 126. quibus conferat 16,19. siluestris calidior 87. alui fluore tentatur, ad eundem capillos Elleborus niger in Octa monte 37. albus, piruitam purgat 22. fistulofo caule, ad fiftulas Emollientia ex quibus Empedocles calida in frigidis locis nasci dixit Empetrum salsi gustus 66. flore flauo, bilem purgat, 207. fine semine minatur sterilitatem 238 Ephemerum tumer, ad tumores 224 Epithymum extenuat subjectas plan-135, extenuar 222. flore purpureo, atram bilem purgat as. capillosum, ad eapillos 100, æstate nascitur, ad morfus canis 265. autumno viget, ad atram bilem Equa menstruosa, cit menstruum 125. cito parit, ad partus facilitatem 153. vento concipit, ad conceptio-Equapium myrrhæ odorem refert, & yues gz

20. odio habent lupos, ad quid 26. vescicur fruticibus, astringentis fa. cultatis st. magno iecore, ad vitia eius 148. luxuriolus, ad venerem 243. caret felle, ad eius vitia 149. calcibus ferit, sanguine sanat 99.12. borat vefica, ileo, afthmate, cardia, & rabie, ad eafdem Equiserum caudam equi refert, & vires 24, 287. rubescit, vulnerarium est 111.neruosum, ad neruos 128.cauo caule, ad tracheam 155. & ad Brice squamosa planta, squamas serpentum, & vires refert Erigeron spinosa planta Erinus tumidis radicibus, ad tumores Briphia herha scarabeum haber sonantem, ad vocis fonum Erythrodanum flaua radice, ad flauos Eruca siluestris flaua flore, icterum curat 10. cit vrinam 126. calida est 105. filiqua scorpionis caudam refert 185. & monocerotis cornu, & vires 171. fœcundo semine, ad Venerem 242. non generat vermes contra vermes 285. angustifolia 288. vrbana rotundifolia Erucæ animalis combustæ nidor, reliquas fugat 98. abit in papilionem Eruum nigrum, ad claritatem visus Eryngium spinis ferit, ipsa sanat 97. pubem refert, ad Venerem 143. anferis pedes refert, & vires 187. spinosa, acute operatur 123. tumida radice, ad ftrumas 225. vinosi coloris flore, ad ebrietates 228. spinosa, ad serpentum ictus 23. nascitur vere ad serpentes Erylimum flauum, icterum purgat gitized by GOOGIC 102.

2.II

102. fœcundo semine, ad fœcundi-Esculus carnosus glandes affert, ad Eubœa meliora fert, quam Theletrium Euphragia crispis foliis struthionis pennas refert, & vires 166. æstate nascitur, ad lippitudines 264 Euonymos fructuflauo, ad flauos capillos Euphorbium foliis cerui cornu imitatur 23. neruolum, ad neruos 128. vmbelliferum pauonem refert,& vires 173. tenuifolium, tenue in operando Euripides omnia ex terra generari di-XIL Excrescentia arborum, ad excrescentias corporis Ex infomniis curandi fimilirudines fumuntur

F

Extenuantes herbæ, ad extenuan-

dum

Faba nigro flore, esu atră bilem purgat 107. terribilia somnia mouet 226. carnoso fructu carnem auget 127. caput coli ostendit, ad Venerem 141. caule cauo, ad flatus 151. anguloso, ad vulnera 222. store papiliones ostendit, ad sœcunditatem 161. maculoso, ad maculas 226. lunaris 309. vermiculos patitur, ad vermes 207. Ægyptia magna arbore essex virtutis 258. ad quæ 51. Fagus loui dicatur 12. in Troia nascitur 35. multi seminis, ad sœcundita-

tem 242. mutat corticem, ad cutis

murationem 213. pinguis fructus,

Ferulacea omnia ceruinum cornu 1-

ad impinguationem

mitantur 23,170.vmbellifera sicca 60. pauonem refert, & vires 175. icu liuorem inducit, succus tollit 97. slaua, calida 105. neruosa, ad neruos 129. acutifolia, acute operatur 223. sudat, ad sudores 126. vere nascitur, ad serpentes 264. æstate fert corculum, ad Venerem 265

Ficus radice cuneata in maceriis feri poscit 21. denso cortice, in corticem inseri poscit 21. in somnis ex similitudine quid indicat 19. vrbana calidior 86, fructu pingui, impinguat 24. facit arbores focundas appensa, ad fœcunditatem 15,54. fructu flauo, bilem auger 100. lactuosa, lac auger 124. & sperma 124. serola, purgat serum 123. carnola, carnem auget 127. iecur forma ostendit, ad iccoris vitia 141.tumida, ad tumores 224. fert cenchrum 252. & animalia volatilia, ad fœcunditatem 252. lactuosa, contravenenum 113. folio nigro, ad nigros capillos 132. quinque partita, ad digitorum vitia cornicis pedem refert, & vires 18. sphacelum patitur, ad quid 207. giabrationem, ad quid 209. scabie, ad quid 209. scissionem caudicis, ad quid 212. vermes, ad quid 107. sobolescit è radice, ad fœcunditatem 241.ferax, ad idem 242.temperatæ zonæ 73. attritu ignem concipir, ad inflammationes 226. aquoso fructu, zstate nasces 265. filuestris mas, vrbana hieme asseruatur, ad tussim 266. scmina 27. præuenit germinatione 84. Ægyptia arbor magna, sed effæræ virrutis 257

Filicula super alias plantas viuit, refert pediculos, & vires 193. è subiectis plantis vires extrahit 40. se-

mina vbi habeant Filios pulchros generare quæ faciant Filipendula vmbellifera, ficca Filix mas, & fæmina 238 radicibus longis, & latis, tennas refert, & vires 159. radice crocea, bilem purgat 201.affimilatur dryopteri, & filieulæ,&viribus corum Fissionem sustinentes plantæ, ad vul-Fistulosæ plantæ, ad fistulas 221 Flaux plantx, ad flauos capillos Flos in plantis, menstruum in mulieribus 11, 237. respondet oculo in homine 29. hilaris, apricari gaudet 21. Naturælingua, & ledes 29. tristis in vmbrosis 21. flammeus, ad inflammationes 126. ater, ad claram oculorum aciem III. & visus zzz. albus paluftris, pituitam 5z. pallidus, pallidam bilem 106.croceus, bilem, calidus 65. albus croceus, pituitam,&bilem trahit 121.fæpius proueniens, ad eos morbos sæpius prouenientes 267. papilionem referens, ad fœcunditatem 13: infœcundus qui Fluuiatilis plantæ forma, & vires 52 Fœcunditati quæ profint Fæminæ plantæ figura 27. in se ipsa concipit 27 ad conceptus valet 27. natura imbecillis 26. mulieru medicamentis accommoda Fœniculi folia planta in Aniano lacu, ad quæ Foniculum folio cerui cornu refert, & vires 23. vmbelliferum, ficcum 60. pauonis cristam, & vires refert 273. vermes no generat, ad vermes 208.vere nascitur, ad serpentes 264. filnestris vires 62. crocco colore, Fenum græcum flauum, calidum

169.estare nascitur, ad lippitudines Formicarum combustarum nidor alias expellit Fragra rubra, vulneraria 119 Fragula corrice flauo 101. flore albo, bilem & pituitam exigit Fraxinus semine macilento, ad macilentiam 24, 206. dictamno similis 97. vere nascitur, ad serpentes 25,263. æftate fert lem e, ad coitum-265. montana, & planiciei incola Frondes plantarum capilli funt ir. filuestres frondosores 84. duriores 85. angustæ 59. crispæ,calidæ 67 Fructus plantarum partus 11. mutantur ex alimento 38. insitione 38. innolucrisobducti secudas referunt, Fruges carnolæ sunt, & carnem au-Frumenta abeunt in alia 10. flaua, bilem augent 100. aristæ locustarum pedes oftendunt, & vires 170. abiiciant corticem, ad murationem cutis 226. lactescit, ad lac 122. Indicum rhinoceroris cornu, & vires refert 170 infectorium rubrum vulnerarium Fucos ostendentes plantæ, ad fœcundiratem Fungus ex purrefactione, ad breuitatem vitæ 204. ex re subjecta vi-

105. bouis cornu, & vires refere

res hauriunt 30.breui colorem mu-

tantes, ftrangulatos oftendunt,

ftrangulant 121. rotundo folio, hu-

midi 47. pailidi,necant 107. tumidi,ad tumores 224, 226. carent fe-

mine, ad fterilitatem 247. femen

vbi lareat 240. perrei, ad calculos 269. fulli, fuum rostrum & vires o-

	ingeniolus, ad ingenium 272. vigil,
Gagates niger lapis, ad atram bilem	ad vigilantiam 274
III. ad dæmoniacos II3	Gariophylli neglecti albefcunt 85,99.
Galeactites lapis, lac auget 122	120.gariophyllorum odorem & vi-
Galanga neruoso folio, ad neruos	res referunt 96. serpentum linguas
129	ostendunt, &vires 178.carnei colo-
Galaxia albos natos facit in genitura	ris, Venerei sunt 306. gariophyllata
2318	louis est 305. sub torrida zona na-
Galbanum neruoso folio, ad neruos	scuntur, solares 315
128. folio cerui cornu refert, & vi-	Generationis instrumenta demon-
res 23. acutifolium, acute operatur	ftrantes plantæ, ad coitum
322.vmbella pauonis criftam, & vi-	Genista flaua bilem purgat 105.calida
res refert	105. vrinam cit 126. cornua capra
Galega vere nascitur, ad comitiales	refert, & vires 169. saxifraga, ad cal-
263	culos 258
Galenus quibus signis qualitates ve-	Genitalia plantæ quæ
netur 12	Gentianæ radix crocea, cit vrina 126.
Galeopsis nigro folio, ad atram bilem	caule cauo, ad vrinam 151. ad fiftu-
111. mustelæ oculum refert,& vires	las 221. vere nascitur, ad impetigi-
374	nes 263
Galeus piscis dentatus, ad dentes 130.	Geranium gruis caput refert 167. &
acuti visus, ad aciem oculorum	monocerotis cornu & vires 170
23 2	muschi capreoli odorem & vires
Galgulus auis flaua, ad icterum 101	- 1. 26 1
Galion lactuosum, ad coceptum 124.	Generanopodion gruis pedem refert
vberi semine, ad idem 242	&vices 190. faxifraga, ad calculos
Gallanigra, ad nigros capillos 132	259
Gallina pinguis, ad impinguandum	Gingiber acutifolium, acutum in o
206.facile concipit, ad conceptum	perando 27
253.temperatæzone animal 73.fla-	Gingidium vmbelliferum, accum
ua, icterum curat 103. cerebrum	
humidum habet, lunaris 312. verti-	Glabræ plantæ ad glabritiem valen
color, multiplicis qualitatis 121.	(1) 1,1 1,1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1
pulli lacte alti optimi 41	Gladiolus neruosus, ad neruos 219
Gallus rostro & calcaribus astringen-	angulofo caule, ad vulnera 222. tu
tis facultaris 87. flauus ad bilem	mida radice, ad tumores 224. æsta
100. glaucus, ad glaucomata 219.	te nascitur, ad coitus
testes in lumbis habet, ad conce-	Glans glandem pestis ostendit, ac
prum 143. luxuriofus ad idem 143.	candem 124. coli glandem often
animal masculu, ad mares 145. so-	dit, ad coitum 141. hieme nasci
lem falutat, folare 312, cocoquit la-	tur, ad excalefaciendum hominen
pides, ad calculos 259 fonorus, ad	166
vocem claram 26.clamofus, ad vo-	Glauca animalia, ad glaucomata
cem 279. forris, ad fortitudine 26.	219
focundus, ad focundiratem 242	Glany lachnofa ad lac

Glires hieme latent 191. quibus locis dicarum: fint Glutinum oftendétes plantæ, advulnera 223. & animalia Glycyrrhiza giurinosa, ad vulnera 2.3. temperatæzonæplanta Gobius piscis squamosus, ad serpentes 165. faxatilis, spinosus 76. ad quid Gradus primus, secundus, & alii, qui Gramen digitatum, ad digitorum vitia 146. longo zuo viuit, ad vitam longam 200. caninum radicibus globulos oftendit, ad calculos 234. humidum & frigidum Grus nigra, cotramelancholiam III. carninora, ad quid 43. auritum animal, ad auditum 137. ingeniosum, ad ingenium 273. clamosum, ad clamorem: Guaiacum occidentalis India fert 35. fudat gummi, ad idem : Gummi iudant plantæ, ad gummi 215. & vrinam 126. elamigiutinosum, ad vulnera 215, 223. quibus profit 14 H Hamatites lapis ruber, vulnerarius Halimus in arenosis 62. salsus 65 Haliphlœus mas 27 Hamadryades quæ Harundo mas, & fæmina 27. ipla fe-

rit, ipía fanat 97. flos pappofus, ad alopeciam 129. nodofa, ad articu-

los 140. cauo caule, cit vrinam 151.

abundat semine 244. pullulat ab radice, ad conceptus 246. odorata

Haruspicina ars, divinat ex similitu-

Hecubæ somnium ex similitudine iu-

in Arabia

dine

Hedera frigidis locis nascitur 71. fructu rubro, cit menstrua 135. nodofa,ad articulos 141. folio lienem o. stendit, ad lienis viria 150. radiculis polypodium referr, & vires 162. pedibus scolopendriam 190. perpetuifolia 191. super alias plantas nalcitur 190. vinosi coloris corymbo, cotra ebrietatem 218. flammei coloris ad inflammationes 226.attritu ignem concipit, ad idem 276. faxa frangit, ad calculos 259. æftate & semperviger, ad aurium dolores 264. fine temine, ad sterilitatem 238.ægre peregrinatur 37. nigra, ad nigros capillos 32. terrestris, crispisolia 67. aliquibus partibus deficit, ad quid 248. perpetuifolia, ad quid Hedisaron siliqua cornu capre refert, & vires Helenium pulcher flos, ad pulchros filios 23, 255. flore oculum refert, ad eius viria 135. vinofi coloris, contra ebrietatem 226. solem refert, **folaris** Heliochryson pulcher flos, ad pulchros ilios 254. folem refert, folaris 303, 312. Aauus cit vrinam 126. vmbelliferum, pauonis cristam, & vires refert 173. vere nascitur, ad comitiales Heliotropion, heliostrophon, helianthos, ad solem vertitur, solare 28,308,312. flore albo pituitam purgat 116. scorpionis caudam effingit, & vires 24,185. Hore verrucas refert, ad verrucas 226. æstate viger,ad flauam bilem 264. & ad aurium dolores 264.vere nascitur,ad ferpentes. Heliotropius lapis sanguineis guttis respersus sistit sanguinem ostendit solem eclipsatum, sola-Digitized by GOOGIC

309, 145 ris eft Helxine lato folio, humida 88. saxifraga, ad calculum 259. æstateviget, ad aurium dolores Hemerocallis pallido flore, pallidam bilem trahit 106. radice tumida, ad tumores 214. mediæterræalumna 61. vertitur ad solem, solaris Hemionitis, fine semine, sterilitatem 25,238 Hæmorrhoidibus medentur tubercula radicum Herculi populus dicatur Herinaceus fomniculosus, ad lomnium 26, 274. pugnat cum serpente, ad eius morfus 26. frugibus vescitur, astringentis facultatis 42. pilosus, ad pilos 129. hieme fine cibo viuit 198. particularibus locis viuit Hermes ex superioribus inferiora dependere ait Hermodactylus digitos radicibus refert, ad eius vitia 22,139 Hermopoa quæ herba 145 Hephestites lapis ruber, Martius Hefiodus, & Museus Hibiscum glurinosum, ad vulnera Hieracium lactuolum, purgat lerum 123. flore oculum refert, ad eius vitia 134. flore flauo, cit vrinam caule cauo, ad tracheam IÇI. Hypericum refinæ odorem refert, & vires 10. flauoflore, calidum 102, 105. cit vrinam 125. tritum languineum fuccom emittit, ad fanguinem 99, 119. & ad menstrua 125. perforaço folio, ad vulnera 221. fe-

mineatro, fugat dæmones 114. &

ad nigros capillos 132.flos capillos

refert, ad capillos 129. glutino fum,

E X. ad vulnera 224. æstate nascitur, ad tertianas 264. aureo flore Solem refert Hippocampus aquosus, inducit hydrophiliam 50. pilosus ad pilos 130 Hippocistus ruber, ad sanguinem 119. nascens super plantas, pediculum refert,& vires 193.extrahit lubstantias 261. eius vis 158 Hippocrates quibus fignis qualitates iudicarit 12. somnia interpretatus Hippoglosson fronde super frondem gerit, ad partus facilitatem 253. & acuta, ad puncturas Hippolapathon folia ampla, in aquis Hippomarantinon flauo flore ad i-Hippophaes serosa, purgat serum 123 Hippopotamus pilos ad cœlum furrigit, contra fulgura Hipposelinon folia ampla in aquis Hircus cornu ferit, eodem fanat 99. fœtet alæ, ad alarum fœtorem 139, fœcundus, ad fœcunditatem 243, 220. caro epilepfiam inducit, ipfa fanat Hirculus herba hirci odorem, & vires Hirundo nigra, ad nigros capillos 132 Mirundo, confossis oculis, visum recuperat, ad cicatrices oculorum 24, 232. maculofa, ad maculas 229. rubens circa oculos, ad oculorum fanguinem 219. loquax, valet colo 235.nigra,bilem purgat 109. & melancholiam 120.noctu vider, ad ny-Calopiam 230, pedibus carere yidetur, ad podagras 249. initio alba 109.humidum cerebrum habet,lunaris 312. acuti vifus, ad aciem ocu-

lorum

Histrix sine cibo hieme viuit, ad quid	189. purpureo flore Saturnum re-
198	fert,& vires 307
Hædus pinguescit valde, ad impin- guandum 24, 205	
Holous aristis ferit, igla sanat 97	그 불편하면 그 동안은 경험하는 살았다
Holostium serpensem refere, &vires	Iasme albo store, purgat pituitam 116. arte sit foliosa 58
Homo animalium omnium merbes	lasone lac sudat, ad lac 122. auget sper-
patitur 22. planta inuersa II	ma 123
Hordeum ex Melo optimum 55.cauo	Iaspis viridis, frigidus 106. purpureus
caule, ad flatus, ad tussim, ad vrina 158. abiicit corticem ad cutis mu-	Saturnum refert , contra dæmo- nes 113. varius Mercurium refere
tationem 213, abitin auenam, ty-	308
pham,& zeam, ad quid 225. filue- ftre in vrbanum 44,215 hordeolum in oculis refert, & fanat 225	Iberis nasturtii formam, & vires re- fere 92. semper floret, ad menses 266
Horminum galli cristam, & vires re-	Ibis peculiari loco nascitur 3:
ferr 172	Ictorus auis, ad icterum 102
Humidæ plantæ figuræ 10,14	Icterus lapis, ad icterum 10
Humor plantæ fanguis est 95	Icterico quæ profint
Hyana nochu videt, ad nychalopiam	leeur ostendentes plantæ, ad iden
229. dentata, ad dentes 137. macu-	148
lofa,ad maculas 215	Ilex leporis superfærationem often
Hyacinthus glabro caule, ad glabri-	dit, ad conceptum 193.longæua ar
tiem 132	bor, ad longam vitam 200. è medic
Hyacinthus lapis flauo colore Solem	folio coccum fert, ad partus facili
refert, & vires 29. contra melan- choliam	tatem 253. perpetuifolia 190. semi na sert milii, ad conceptum 242
Hydropi,quæmedeantur 41	nigra, ad nigros capillos 13
Hydropiper rubrum, vulnerarium	Illecebra flore flauo, ad icterum 10
r19	Imperatoria vmbellifera, ficca 60
Hyophthalmon fuillos oculos, & vi-	contra ferpentes 17
res refert 23°	India occidétalis fert luem & lignun
Hyoscyamos pallido flore, deleteriæ	remedium 2
facultatis 107. atro, auget atram	Indocilitati quæ conferant 1
bilem 22, 107. vere nascitur, ad	Induratio exquibus
russim 265. æstate viget, ad aurium dolorem 264. cauis locis nascitur	Infecundæ plantæ, ad sterilitaten
195	Infortunæ cæli quæ sint 18. in nodi
Hyofiris suillum rostrum refert & vi-	quæfaciant 1
res 176	Infipidus fapor qui
Hypear pinguis, ad impinguandum	Infomniis quæ profint 2
409	loppealachryma ad calculos 2
"Hyssopus parua herba, multæ virtutis	Joseph somnia per similitudinem ex
158. nafciturin faxis, ad calculos	plicat 1
	Coole In

Ire que conferant 26	20,24.crocei coloris, ad icteru 103.
lrio pinguis,impinguat 205	& glaucomara 103. viridis glabra,
lris optima illyrica 38. pulchra, & sa-	ne nascantur pili 133. dissectus ite-
lutaris 23. ad pulchros filios 356.lu-	rum coalescit 212. acuri visus, ad a-
pi os oftendit, &vires 23,176.angu-	ciem oculorum 231. occæcatus re-
loso caule, ad vulnera 222. oculoru	firuitur visus, ad cicatrices oculo-
colores refert, ad oculum 155. filue-	rum 24
stris vere nascitur, ad lepras 263.	Lac generantia quæ 13. lactuosa 12.
hiemeviget propituita 266. flore	foluit aluem, stringit 41. allium o-
maculoso, ad maculas 116. vinosi	lens 41. ficus lac coagulat, coagula-
coloris, ad ebrietatem 228	tum soluit 97. cogentes ad conce-
Iris lapis Mercurium refert 308	ptum, soluentes ad atocia 123.con-
statidis filuestris vires 86	tra venenum 124. cum lacte pueri
schemon Galli pedem, & vires referr	ingenium haurium. 40
	Lactoricles Grane added
189	Lactoris lac sudar, ad lac 122
lies alba, purgat pituitam 116	Lactuca lac generat 22,722 amplo fo-
ludaicus lapis, ad calculos 235	lio 49. filuestris spinosa 75. acutifo-
luglans, peregrina arbor 36. cultu fit	lia 59. senescens aculeasest 65. flauo
melior 89. fructu inuoluto ad se-	flore, ad icteru 102. alba esu pirui-
cudas 152. pinguis, impinguar 205.	tam auget 115. medicamine purgat
nucamento refert vermes, ad eos	116. caruleo flore, ad oculorum a-
159. longæua, ad longam vitam 199	ciem III. rubra, auget sanguine 117.
luiuba flore flauo, cit vrinam 131	lactuola sperma auger 123. serosa,
luncus æstate nascitur, ad alui sluores	ferum purgat 123. fine semine, ad
164. odoratus, neruoius, ad neruos	sterilitatem 238. siluestris aureo
128. feruidi loci 67. cal. fic. 69. pro-	flore, solem refert, & vires 304.2-
ducit Lybanus 35. partibus deficit,	ftare nascitur, ad refrigerandum.
obest 247	corpus 265,
luniperus flauus calidus 105. cedri	Lacustris plantæ forma 47
formam habet, & vires 91. scobs ve-	Lagopus pedes leporis refere, & vires
nenata, & contra venena valet 97.	24,188.æstate nascitur, ad alui fluo-
perperuifolia 190, 267. leporis fu-	res 264,
perfectationes oftendit, &vires 193.	Lamia dentata, ad dentes 137,
longana arbor, ad longam vitam	Lamium Horealbo, contra pituitam
199. hieme viget, pro pituita 166.	nić
bacca crocea bile auget 101. fudat,	Lampyris sterilis, ad sterilitatem 242
ad sudores 126. muscum gignit, ad	Lanaria quæ lanam refert, & vires
imperigines 208. non sobolescit,	166
minatur sterilicatem 238	Lapathi radices aluum stringunt, &
[18] 19 - 19 - 19 - 19 - 19 - 19 - 19 - 19	laxant 96. radix flaua, ad isterum
inpiter ex colore quid fignificet 17	
Maria diginali suoria varia dalla maria di mari	10. auger bilem 101. abundar femi-
Kali vires 65	ne, 2d focunditatem 242, nascitur
Cali vires 65	vere, ad lepras 163
distributed in the control of the co	Lapides in capitibus piscium, ad cal-
Lacertus pinguis, ad impinguandum	culos 234. in radicibus plantarum
After any street state of the control of the contro	Show Google

234. lapidosa semina 234. vorantia animalia 260. argentei coloris, lunares 305. triliacus niger, ad dæmoniacos 113. in quercuexcrescentes, ad calculos

Laserpirium in Libya exoritur 34. odoratum, in locis feruidis nascitur
67. calidum, & siccum 70. slore slau0, ad icterum 102. soluit lac destruit coceptum 124. neruosum, ad
neruos 128. vmbelliferum, ad capillos 129. pauonis cristam, & vires
refert 173. pingue est, ad impinguandum 205. resudat gummi, ad
id valet

Lathyris ferofum, purgat ferum 123
Laudanum dura fronde aftringés 84.
nigrum est, ad nigros capillos 1322
glutinosum, ad vulnera 223. perpetusfolium, ad alopecias 268. cisti
formam, & vires refert 51. saliuosum, ad saliuam 126

Lauendula nardi figuram, &vires refert 91. neruofa, ad neruos 128

Laurus mas sterilis, minatur sterilitatem 28, 238. somina fructifera 28. quid significat in somnis per similitudinem 20. sphacelum patitur, ad idem 24. non generat vermes, contra eos 106. ægre peregrinatur 37. vitem ostendit, contra sulgura vinu desendit 291. store albo, cit pituită 116. in store capillos habet, ad capillos 129. occupatură musco, ad imperigines 209. cotra cœiu erigitur, contra tepestates 324. sructus tuber, ad mestrua 125. perpetuisolia 187. somia vera monet 226. artritu igne cocipit, ad insamationes 226

Larix longæua, ad vitæ longitudinem 199. excrescentiis labotat, contra eas 209. resudat saniem, ad eandem 215. magna arbor, esse si viribus 258. rasuua saua, ad glaucomaLegumina robanche strangulat, cadem cocilia reddit 97. storibus papiliones ostendunt, & muscas 23

Lens folio nigro terribilia fomnia esu mouet 226. atram bilé auget 107. valet ad lethales lenticulas 224.palustris vires 49.folio quali 47

Lentiscus terebinthi similitudinem refert, & vires 91. rubra, vulneraria 119. resinifera, ad vrinam 126. osso-sa, ad ossa-128. siliqua capræ cornu refert & vires 168. glutinosa ad vulnera 223. acutifolia, acute operatur 213. perpetuisolia

Leo in somnis per simil. quid portendit 19. fortis, ad sortitudinem 26. carniuorus, ad quid 43. vis 72. crocei, susci coloris, ad icterum 103. ad atram bilem 109, 111. igneo colore efferatur 103. dentatus, ad dentes 137. laborat quartana, ad eandem 221. acuti visus ad aciem oculorum 231. solaris 312. Æthiopia fert

Leontopetalon leonis pedes refert, & vires 24,188
Leontophonon nascitur, vbi leo 267
Leontopodion leonis pedes refert, & vires 143,188
Leopardus vinosus, ad ebrietatem

Lepades ex putri materia 35
Lepus peculiaribus locis habetur 37.
initio albus 117. formosus, ad pulchritudinem 26, 155. maculosus, ad maculas 24. létiginosus, ad lentigines 218. coagulum cogit 41. ad conceptum 24. suscus, niger, atrabilaris 109. contra melancholiam 111 ad suscus capillos 133. villosus, ad capillos 129. auritus, ad auditus grauttatem 136. aperra luxuriz instruméta mostrant, ad coitum 143.

magni cordis, ad cordis vitia 147.

macer, ad demacrandum 206. acuti vilus, ad oculorum aciem 231. fœcundus, ad fœcunditatem 247. facile parit, ad partus facilitatem 254. ingeniosus, ad ingenium 272 Leucoium ætare canescit 85,99. rubrum, ad menstrua 125. filiqua cornu boum imitatur, & vites 170. vires Libanotis osfosa, ad ossa 128. neruofa,ad neruos 128, vmbellifera, ficca Lichenes folio flauo, ad icterum 102. innascitur arboribus, ad lichenes 261.VICS Lienem magrum habentia animalia, ad lienis vitia 150. fic plantæreferentes 22, I48 Lignum in planta, os in carne 10. lignosum ossa alit 22. planta tegmina animalium oftendens 166. quod attritu ignem concipit, ad inflam. Ligusticum flauum, ad flauos capillos 131. vmbelliferum pauonis cristam, & vires refert 163. siccum Ligustrum flore albo, cit pituitam Lilium squamosa radice, ad squamas 165, 219. veretrum afini, & vires refert 24, 183. pulchra planta, commoda præstar 23,256. rubrum, sanguinem purgat 119. Ponticum lentiginolum, ad lentigenes 216. capillos in flore habet, ad capillos 129. arte fit foliosum 56. nascitur vere, ad lepram 203. ad serpentes 264. flore in superficie albo, intus croceo 99. mistæ qualitaris 29. & Limax faliuofa, ad faliuam 127 Linguam animaliü effigiantes plantę Linum abit in lolium 44. ad quid 216,

517 pingue solum quærit 58.neruosum, ad intentionem neruorum penis Lithargyrum aureum, ad aureos capillos, argenteum ad nigros 131 Lithospermon lapidosum, ad calculos 234. femine filiceo 24.vires 60 Liuidi, virides, purpurei, & cœrulei flores, Saturnii lunt 397 Lixiuium foluit lac, ad atocia 124 Loca natalitia consideranda plantarum 31. faluberrima pro longæuis 200 Locustarum combustarum nidor, alias fugat 28 Lolium in triticum mutatur 44.radicibus sobolescit, ad sobolem 145. vires 73 Lonchitis lienis formam refert, ad eius viria 150. vires Longænæ plantæ, ad vitam 24. fic & animalia 202. figna ex plantis colliguntur Loquax animal ad loquacitatem valet 26. & colo medetur Lotus in Euphrate nascitur 35. ad Solis ingtum mouetur, folaris Lotus arbor in Lotophagorum infula 35. magnaarbor, effœtis viribus 288 paruum fructum affert 71. vinoso succo, ad ebrietatem 126. aluum stringir, eadem relaxat 96. flauo ligno, ad flauos capillos 131 Lotus vrbana herba Lucius piscis dissectus iterum coalescit, ad vulnera Lues Gallica abit in morbum articularem 215 Lumbrici neruofi, ad neruos 128. difsecti iterum coalescunt, ad neruos diffectos Luna inflexionibus circulorum ex fimilitud, gibbosos reddit 18. in nodis, podagricos 18. cito motatur, mobiles facit 18. ex colore quid si-

Digitized by GOOKS

518 gnificet 17. secundum etates qualitates variat 305.cerebro domina-Lunaria Græca lunato folio, Lunam refert, & vires 29. Lunaris herba 310 Lunaris herba albiflora 28. noctuflorens 19. filente non dehiscens 29. valer cerebro Lupinus sphacelum patitur, ad sphacelum 24. flore nigro exhilarat faciem 112, fructu flauo ad isterum 102. calidus 105. cauo caule cit vrinam 131. ad fisculas 221. crudus non concoquitur, coctus coctionem accelerat 93. testiculos ostendit, ad coitum 141. lienem refert, ad lienem 150.non generat vermes, contra eos 208. ad folem vertitur, Solaris 309. nascirur veread lepras 263. filgestris fructus maculis viperæ pellem& vires refert 164.ad maculas 217. filiqua scorpionis caudam refert Lupus aphonus, ad taciturnitatem 26. particularibo locis habitat 37. carniuorus, ad quid +3, 72. igneo colore efferatur 105. niger, fulcus, atrabilaris 109. ad dæmoniacos 113. dentatus, ad dentes 137. masculinus, ad mares 145. magno iecore, ad iecoris vitia i48. noctu videt, ad nyctalopiam 229. rabie, finanche, & laborar podagra, ad eosdé morbes 211. fornnia mouet Lupus piscis Tiberinus, fluuialis, & marinus so lapidem in capite haber, ad calculos 235. macer, ad macilentiam 24, 200 Lupulus flore albo, ad piruitam 116. aspero caule, phalangiorum aculeos, & vires refere 181. vinoso colore, cit ebrietatem 226. nascitut

vere ad lepras

Luscinia vigil auis, ad vigilantiam 26,

274. noctu loquitur, ad loquendum in fomnis Lycantropia morbus qui Lychnis flore rubro, caiida 120. murispilos refert, & vires 166. æstate nascitur, ad biliosos humores 264. filuestris accipitris pedem refert, & vires Lycopodon lupi pedes refert, & vires Lycopfis rubra, vulneraria 129. lacteis ffillis maculofa, ad lac 122. lupi oculos refert & vires Lynx maculosa, ad maculas 217. vrina coir în lapidem, ad calculos Lysimachia flauo flore, ad flauos capillos 131. Solem refert, folaris 304. rubra fanguinem purgat M Macilentz plantz, macilentiam inducunt 24, 206. sic & animalia, ibid. Macri soli planta quæ Maculosæ plantæ, ad faciei maculas 144. oculorum animalium pelles referunt, & vires Mæna lapillos in capite habet, ad calculos Magnes ruber lapis, Martius 306 Malua pinguis foli alumna 58. cauo caule ad tracheam 151. fœmina ad muliebria 28. neruosa, ad neruos 128.liene capræ oftendit, &vires 182. carnet coloris flore, Venerem refert 306. heliotropia est 309. filuestris vites 86. vere nascitur, ad scorpiones 264. æstate viget, ad aurium dolores Maluus in montibus scabra, spinosa, odorata 75. vulnerata meliorescit, ad vulnera 212. sero germi-

Digitized by GOOGIC.

mat, fero feri poscit 21. vermes eteat, vermes corporibus; generat fructus 207. verna, aqua calida meliorescir 89. siluestres fructus odorati 85. difficiles portatu iumentis, etsi faciles 97 dulces, in somnis per fimilitudinem quid 72. aquofi æstate nascuntur, ad humectandum 266. infani, ad venena Malus medica aurea, solaris 304 Mandragora purpureo flore, purgat atram bilem 22, 110. pallida, pallidam 106. deleteriæ facultatis 107. fructus vinosi coloris, inducir ebrietatem 24,276. infaniam inducit, expellit 97. radices for is nigræ, intus alba picuitam, & atram biiem expurgant 122. fine caule, minatur sterilitatem 238. autumno nascitur, ad atram bilem 266. tumida radice, ad tumores Margaritæ argentei coloris lunares 305 Marinæ plantæ forma Marrubium nigrum ad atram bilem 107.flore albo, ad pituitam 16.yir**e**s 60. vere nascitur ad tussim 265, ad serpentes 263. æstateviger, ad aurium dolores Mars excolore quid fignificet Masculæ plantæ figura 27. maribus medetur 26. mares concipere facit 145.conceptus fæminarum difperdit 27. fic & animalia Mastiche contrarias facultates habet 121. alba ad pituitam 116. humida 117. manat ex arbore, ad faniem Median somnium ex similitudine Medica siliqua cornu caprærefert & VITES 168 Mediocris soli planta quæ IS Medulia planta qua ir. ca carentes Menstruum aculat, & maculas

plantz

EX. Mel flaui coloris, bilem esu auger 100. cit vrinam 129, ad flauos capillos 131. ad glaucomata 103. calidum 104. ex longæuis stirpibus ad longam vitam 201. pulchrum, ad pulchros filios Melanthium filuestre cerui cornu refert, & vires 23. acuti folium, acute operatur 222, vere nascitur ad ierpentes Melilotus æstate nascitur, ad aurium dolores Meles dentatum animal, ad dentes 86. vires Melissophyllon citri odorem refert, & vires 91. purpureo flore, acram bilem purgat 110. vere nascitur, ad arrambilem 163. fronde sor refert 147. autumno viget, ad attam bilem Melopepones æstate nascuntur, ad ref.igerandum 262. Venerem reprimunt, semina excitant 95. flaui coloris, bilem augent 100. & medicamine purgant 101. cauo caule ad tracheam 151.caput referunt, ad capitis vitia 134 carnofi, carné augent 127. aureo flore solares 304, correx maculosus, ad maculas Mentha in Sifymbrium abit 44. 125. parua ingentis virtutis 158, Venerem excitat, reprimit 75. odorata, ficca 67. flore purpureo, arram bilem purgat 1 10. fine semine, ad sterilitatem 239, vbi semen 240. disfoluit lac, ad arocia 124. non generat vermes, contra eos, 207. æstate viget, ad Venerem 265. mentastrum in mentham abit 44. ad quæ 51. atram bilem purgat 110. Græca flaua calida 105. cit vrinam 126. aureo flore folaris 305. vmbellifera ficca

abluit 96. ii

II

- speculum visu,

Digitized by GREQC

retro expolit 98. ex quibus gene-
rantur
Mercurius ex colore quid significet
17. ei punica dicantur 12
Mercurialis flaua, bilem purgat 107.
vterum sanar 104. sæmina ad mu-
liebriaz7 mas ad mares144 vires54
Mergus ad quid 50
Meridianæ plantæ forma 15,60
Merula nigra melanch. expurgat 110.
maculola ad maculas 217. loquax,
ad colon 135
Mespilus siluestris odorata 85. æstate
nascitur, ad alui fluores 263, lapi-
dosos semine ad calculos . 134
Meum nodosum, ad nodos 141
Milium abundat semine, ad fœcun-
ditatem 242. cauo caule, cit vri-
nam 141. rubro flocco, vulnerari-
um 119. diu seruarur, ad longam
vitam 201. harundineo folio, acu-
tum 223
Miluus rubro colore efferatur 104.
glaucis oculis, ad glaucomata 103.
acutivisus, ad visum 231
Mineruæ olea dicatur 12
Mistæ virrutis planta 29
Molengiana flore pallido, minatur
mortem 107
Moly producit Cyllenes 35
Monoceros odit vinum, contra ebri-
eratem 776
Montanæplantæfigura 10,16,77
Morbi arborum qui 197. singulares
fingularibus nobis 208. & anima-
lium 209
Mors plantarum qui 9
Morsus diaboli herba squamosa, ad
Iquamas 24, 219
Morus in somnis ex similitudine
quid 19. radice cuspidata, in ma-
cerijs seri poscit 71. sero germinat,
fore Corner of Townsian
fero seritur 21. Ægyptiaægre pere-
grinatur 37. matura aluum foluit
ficca fiftit 96. tingunt manus ma-

tura, eluunt acerba 96. obiecta sanguis purgatur 104. & esu 118. marura nigrescie 120. nigra ad nigros capillos 132. ad vulnera, ad menses 22. attritu ignem concipit, ad inflammationes 226, in ano veluti fructus mori, tollit 225.lacuosa, purgar serum 123. cito putrescit, ad breuitatem vitæ Moschicapreolus moschi odorem refert, & vires Moschus colore sub fuluo, bilem au-Mugil ex Scyatho optimus Mulasterilis, ad sterilitatem Mulus sterilis, ad steril. 241. testibus caret, contra Venerem 249. squamosus, ad venena 163. acuti visus, Mundi loca, quæ mala, ibi remedia habent Murana Tartesia optima Murexabijeit corticem, ad cutis mutationem Mus rudis, ad ruditatem 25. niger, contra melancholiam 110,147. ex putri materia generatur 36. ad sterilitatem 240, dentatus, ad dentes 137, noctu videt, adnyctalopiam 229. cum Luna consensum habet, lunaris Mus Ponticus optimus Mus araneus morfu occidit, impolirus fanar Musa plantis confert ad fructus, ad conceptum Muscas references flores, ad fœcunditatem Muscus adnascitur arboribus, ad impetigines 261, marinus Mustela peculiari loco viuit 30.nigra, contra melancholiam 147. cum Luna consensum habet, lunaris 310. vires 42. piscis lapides in capite habet, ad calculos Digitized by GOOGLE Myofota

Myosota muris aurem refert, & vires 25. 173. nigro flore, ad visum

Myrica fine femine', ad sterilitatem 238. squamosa, serpentes, & vires refert 165. purpureo flore, Saturnia

397

Myrobalani citrini bilem expurgant 101. nigri choleram, albi pituitam, cor referunt, ad cor

Myrrha illachrymar, ad lachrymas 24. ad sudores 126. ad sanie ibid. scissa coalescit, ad vulnera 212. glurinosa, ad vulnera 223. crispo solio struthionis refert pennas & vires 166. nunqua purrescit, ad longam vitam 205. odorata in seruidis 67. Arabia gignit 37. solaris, ad cor 305. perpetuisolia

Myrrhis myrrhæ odorem, & vires refert 92. ymbellifer2, ficca 66. ad alopeciam 268

Myrracantha è medio folij folium
parit, ad partus facilitatem 244

Myrtus odorata in Ægypto 38. filnestris nigra 82. aqua calida mitescit 89. sine nucleo 84, matura nigrescit 120. sæmina mulieribus, mas contra 27. ossos, ad ossa 128. store capilleto, ad capillos 129. nigra, ad nigros capillos 132. vini colorem affert, contra ebrietatem 24. fructu vinoso inebriat 228

Mysuli abiiciunt corticem, ad mutationem cutis 214

N

Nabuchodonosor somnium ex similitudine interpretatur 18 Napus radice slaua, bile auget 100. siliqua monoceroris cornu, &vires refert 146. & scorpionis caudam & vires 185. hieme nascitur, ad excalefaciendum 266. vires

Narcissus arrestr foliosus 58. vere nascitur ad impetigines & lepras 263

Nardus montana radicibus cor refert, ad eius vitia 12, 146. vmbellifera pauonis cristam, & vires refert 307. purpureo slore Saturnum 307. Celtical hirci odorem &vires refert 194. slaua, calida 105. vrinam mouet, 125. radice squarosa serpentem refert, & vires 165. idem sampharitica 194. non pegrinatur 36. nascrur in calidis, calid. sic.

Nasturrium sals gustus 66. sinapi, & eiucæ odorem, & vires refert 91. albo store piruitam purgat 116. non generat vermes, contra eos 208. võeri semine, ad conceptum 241. vere nascitur, ad lepras, impetigines 163. æstate viget, ad Venerem 266. caput tentat, sedat

Nauseabundo quomodo medendum 41

Nepeta pulegij odorem, & viresrefert 93

Neritæ ex putredine nascuntur 35 Nerium rubrum, calidum 120 Neriuosa plantæ ad neriuosa 28

Neruosæ plantæ, ad neruos 22. & intendendos 109. quid in plantis 128

Nicolus varij coloris, Mercurialis 308

Nigella semine pulicem refert, ad pulices 265

Niger color infelix, aciem obtundit vifus, minatur mortem 107

Nochua capitata, advitia capitis 134, oculofa, oculorum 236. nochu videt, ad nychalopiam 229. vigil, ad vigilantiam 274

140

Nodolæ plantæ ad articulos

Nux iuglans peregrina 36. fronde crocea bilem esu auget 100. pinguis est, ad impinguandum 24. sic auellana Indica, capur refert, ad capitis vitia 133. fructu inuoluto, ad fecundas 15. pinguis, ad pinguedinem Nyctalopiæ quæ auxiliantur Nyctegreton noctu lucet lunaris Nymphææ ad quæ 51 Occustæ proprietates similitudine iudicantur Ocimastrum scorpionis caudam, & vires refert Ocimoides viperæ caput semine, & vires refert Ocimum in riguis rotundo folio 50, 88. abit in serpillum 10, 54. & sifymbrium 215. calida aqua rigarum meliorescit 89. radix lignola 86. offibus medetur 128. caryophyl-Li odorem, & vires refert 92. citri odorem refert, & vires 9 2. multi leminis, ad conceptum 242. vermes generat, esu pediculos 207. albiftorum pituita auget 22,115.diurius floret, ad mentrua 267. autuum mno viger, ad bilem Oculara animalia, ad oculorum vitia 135. excæcata, renascuntur, ad cicanascitur trices corum Oculos referentes plantæ ad oculorum vitia 134. quorum remedia è floribus petenda Odgresanimalium, vel plantarum references plantæ, carundem virium compotes 194. locis feruidis nafcuntur: Oenothera vini odorem refert, ine-126 24,92,226 briat

Oenanthes albiflora, lunaris 305. 12-

xifraga ad calculos 259. tumidis radicibus, ad tumores Olea denso cortice, inter lignum, & corticem inseri poscit 21. detonsa meliorescit 89. Athenis nascitur 35. in fomnis excrescentias eis adiicere quid fignificet ex fimil. 16. temperata zona viuit 73. pulchra est, commoda piæstat 256. fœcunda 21. stolonibus fruticat.ad fœcunditatem 245. pinguis ad impinguandum 24. longæua, ad longitudinem vitæ 24, 198. caudicis nisionem sustinet, ad valnera 112, 121, in Æthiopia refinifera, eit vrinam 126. resudat, ad sudores 126. lichene laborat 208. muíco,& clauo, ad eadem 209. flos capillosus, ad capillos 130. perpetuifolia, ad alopeciam 267. attritu ignem concipit, ad inflammationes Oleaster Olympia nascitur 35. spinosa, ad vulnera, venena 123. nodosa 84. diurius viuir, 85, 199. perpetuifolia 190. ad alopecias 2 6 8. præuenit germinatione Oleosæ arbores ad impinguandum Oleander, vide cenothera, & Neri-Olor amphibium animal 63 Olothuria exputri materia 35 Olyræ qualitas 18. intemperata zona Onyx lapis carnei coloris, Venerem Onager montanus 78. filuestris robustior asino 86, 87. aliquibus locis viuit 37. eius vrina calculum gignit, ad calculos Ononis flaua, calida tot. cir vrinam Onosma sine semine, minatur sterili-Digitized by GOOGIC Onitis

	\mathcal{L} \mathcal{L} \mathcal{L}
Onitis purpareo flore atram bilem	bus multa, vrbanis pauca 84
purgat 119	Ossifragalaxo intestino, ad colon va
Opalus varij coloris, Mercurium re- fert 308. variarum virtutum 120	let 145
Ophicals for fernance linear	Oftrea exputri mareria gignuntur 35
Ophioglosson server ser	lignosi fructuum coni & referun
fert, & vires 178. æstare nascitur, ad	vires 164
lippitudines 264	Osyridis genus flore flauo, ad icterum
Ophioscorodon serpentis pellem re-	102
fert, & vires 163	Oui vitellum glaucum, ad glauco
Ophiusa serpentis pellem, & yires 163	mata 103. luxuriosorum animali
Ophites lapis colore serpentis pellem	um, ad coitum 143. sudat, ad sudo
& vires refert 29	res
Opoponax exsudat, ad sudores 126.	Ouis aftringentibus pabulis veitur
vmbelliferum, ad capillos 129	adstringit 42. abundat lacte, auger
Orchides testes referunt, ad coitum	lac 122. abundat menstruo, cu
22,141. purpureo flore, contradæ-	menstrua 128. maculosa ad macu
moniacos 113, maculas lyncei refe-	las 217 glaucos oculos haber, ad
runt, & vires 164. æstate nascuntur,	glaucomata 219. alba, ad albugi
ad alui fluores 264	nes 219. noctuvider, ad Lyctalopi
Oreofelinon in faxis nascitur, ad cal-	am 229. sine liene, ad lienem 150
culos 159	flaua fit poru 39. comitiali morbe
Oriens, & Occidens in coelo ex simi-	laborat, ad comitiales 211. monta
litudine quid indicat. 18	næ vires 78
Origanum flore purpureo, cotra me-	Oxalis rubro fructu, ad vulnera 115
lancholiam 120. parua, sed magna	Oxyacantha rubro fructu ad vulnera
yiribus 158. squamosa spica, ad	129. ferit aculeis, extrahit aculeos
squamas 219. le pentum squamas	97
refert, & vires 165. non generat	Oxylapathum nascitur vere, ad lepras
vermes, contra eos 208. filuestre a-	264
cerbioris saporis 85. æstare nasci-	Oxys flore albo, expurgat pituitam
tur, ad lippitudines 264. ad bilio-	116
fos humores 264. ad aurium dolo-	네 그렇게 되어 이 이 아이라를 하시는 바다
res 264. & ad pulices 265	마시 시스 하시 그 사람이 되었다고 하셨다.
Orneoglosson auis linguam, & vires	"많은 말는 남자 마양하는 하일 등 때문학
oftendit 178	Pæonia fæmina, ad muliebria 28. ru-
Orobanche canis veretrum oftendit	bis ad fanguinem us ad
183. partibus deficit, eisdem nostris	bra, ad fanguinem 119. ad men-
Toto orne	ftrua 125. lucer nocte, lunaris
Oryza łactescit, lac auger, & sperma	310 Dolingua Carris C
125 , at auget, & ipelma	Paliurus spinis serpentum dentes re-
	fert, & vires 14, 181, 198. perpetui-
Os leonis iuuenescens rubet, sene- scens albescit 99	folia
	Pallidus color humidum arguit 106
Os, & rostrum referențes plantæ quæ	Palma ægre peregrinatur 3 6. salsis
174 Offa in plantis gnæ 127 in Gueffei	rigara, mirior 89. cerebro vulne-
waa uu wantin iirid 177 Th bindiri.	Para marina and in Commission Cont

rara perit 209. in fomnis profimi-

litudine quid indicet 20. Babylonia gignit 35. distinctum genus habet 27. longæua, ad longam vitam 24, 198. præstat vt arbores sæcundentur, ad sæcunditatem 25, 253. pulchra, ad pulchros silios 25, 255. mas sine sæmina non gignit 27. coitus qualis 28. vinoso sructu inebriat 226. non sobolescit, ad sterilitatem 244. perpetuisolia 191, 268

Palma Christi herba, testiculos canis refert, & vires 183. store purpureo purgat melancholiam 110

Palumbo confossis oculis renascuntur, ad cicatrices oculorum 24, 233- oculos sanguinosos habet, ad sangu. in oculis 219. infæcundus, ad sterilitatem 245. loquax, ad colon 235

Paluftris plantæ formæ 50
Panax vmbelliferum serpentum criftam refert, & vires 173. secum 60. Heraclium vmbelliferum pamonis cristam, & vires refert 173, soie slauo calidum, 105. cit vrinam 126. sudar, ad sudorem 126. æstate nascitur, ad rabidos moisus 265

Pancratium radice capitata, ad capitis vitia 437

Panthera in Afia 37. carniuota 43. maculofa, ad maculas 217. magno corde, ad cordis vitia 147

Panthera lapis varius, Mercurialis

Papauer nigrum, esu melancholiam auget 72, 107. vberi semine, ad sœeunditatem 241. oculum refert, ad oculum 135. ceratodes bouis
cornu, & vires refert 170. siluestris
slammeo store, ad instammationes 226. spumeum, spumam comitialium refert, ad eos 234. vere nascitur, ad serpentes 264. nigrum

æstate ad alui fluores 264 Papilionem oftendens flores, ad fcecunditatem 160 Papposi flores, ad alopeciam 129 Papy. um fert Nilus 35. vires 51 Paralyfi quæ proficiant 43 Pareliæ quid significent è colore 17 Parientes herbæfacile, ad partus facilitatem 254. fic animalia 154 Paris herba flore purpureo, contra dæmoniacos 113 Parthenium album flore croceo pituitam, & bilem pellit Passer luxuriosa, ad Venerem 243. vcscieur lapidibus, ad calculos 260. lentiginosus, ad maculas 218. caret felle, ad fel Pastinaca pastinacæ piscis caudam refert, & vires 24, 182. vmbellifera ficca 60. vberi femine, ad foecunditatem 242. rubra, cit menstrua 125. æstate viget, ad Venerem 165, flaua icterum sanat 102. hiemeviger, ad excalefaciendum

Pastinaca piscis supponitur ad suos ictus 25. facile parit, ad partus facilitatem 254, magno iecore, ad iecorisvitia 148. caret testibus, con-

Pauo niger, ad melancholiam 110.0culos habet in cauda, ad oculos
136. longæuus, ad longam vitam
203. maculosus, ad maculas
218
Pecten ex putri materia nascitur 35pecten fæmine refert, ad coitum

143 Pecten referentes plantæ, ad coitum 143

Pecten Veneris spinosa, ad vulnera

Pecus vbi pinguescit sylphio 41. temperatæ zonæ animal 42 odit vinú, contra ebrietatem 216. caret lie-

20, 3d

Digitized by Google

9£

longam 198. pinguis, impinguat

stam refert, & vires 175. ficca 160. ne,ad lienis vitia (10.ex potu colorem acquirit o. suffusione paritur, neruosum, ad neruos 128. flaua caad suffusiones 209. glaucos oculos lida 105. æstate floret, ad aurium habet, ad glaucomata dolores 264. capillaceo folio, acure Peplis lactuoia, serum purgat 113 operatur Peplus lactuosa serum purgat Phalangiorum morfibus, quæ valent Pepo magno fructu, in humidis seri 23.in Creta insula Phalangium herba in collibus nafciposcit 21. flores insæcundos habet 80. caule cano, cit vrinam 151. breuis vitæ, ad breuem vitam Pharaonis somnium ex similitudine interpretatum Perdices ex alimento allium olent 41. Phaleli filiquis capræ cornu referent. in temperata zona viuunt 73.luxu-& vires 169. folio leporis auricuriolæ, ad coitum 143, 253. macilenlam, & vires 173. vermes generant, &in corpore 207. lactuofi, lacautæ, ad macilentiam 206. oculis sanguineis, ad sanguinem oculorum gent 103. somnia terribilia monent 219. cito concipiunt, ad coceptum 226 253. flauæ, ad icterum 102. inge-Phasiani crocei bilem augent niofæ, ad ingenium 271. initio albę Phyllodrys ex quercu, &ilicemista, vtriufque vires retinet Perforatæ plantæ, ad vulnera Phleum aquaticum Periclymenos alosa, ad alarum tæ-Phœnixæstate nascitur, ad alui fluodia 139.autumno viget, ad lienosos rcs 264 Phylliraa olea formam, & vires reti-Perpetuifolię plantę, & animalia hienet 91. rubra, ad menstrua 125. perme fine cibo durant 190. ad alopepetuifolia ciam Phyllitis linguam ceruinam referr. & 268 Persea peregrina planta 35. in Perside vires 23, 177. vires 64. vbi semen venenola, in Ægypto vesca 38. cor refert, ad cor Phyllon fæmina, ad fæminas ge-Persicaria maculosa, ad maculas 24. nerandas 28. mas ad maículos refert pantheram, & vires 164. maculis Lunam refert Phyteuma hominis caput refert, ad a-Persicus cito florer, cito inferi poscit 21. gummiplorat, ad calculos 215. Phoca pellis pilos aduerfus cœlum e-& gummi 34.vinofi coloris, contra rigit, contra tonitrua 324 ebrietatem 228. æstate prodit, ad Phucus marinus humectandum Phu cauo caule, cit vrinam 151.ad tra-Pes columbinus columbæ pedem recheam 151. nardi odore, & vires refert, & vires fert 92. flauo flore, ad vrinam 126. Pedes animalium effigiantes plantæ vere nascitur, adtussim 263. vires Petrofelinum Macedonia fert Picea derruncata non renascitur, non Peucedanum cerui cornu refert, & inseri poscit 21. longæua, ad vitam

vires 23. vmbellifera, pauonis cri-

204. scissuram caudicis sustinet, ad vulnera 212. resinam gignit, ad saniem 215. squaroso store, ad squamas 219. acutifolia, acure operatur 223. non sobolescit, ad sterilitatem 244. vermes non generat, ad vermes 152, 165. perpetuisolia 190

Picris semper floret, ad menstrua

Picus Marrius cristatus, ad tumores 226. niger, contra melancholiam 110. liene caret, minuit lienes 150

Pilosella leporis pellem refert, &vires 165: muris aurem, & vires refert 173

Pilula quercus vere nascitur, ad quid

Pimpinella cucumeris odorem refert, & vires 92. altera species hirci odorem refert, & vires 193. rubra, vulneraria 119

Pincernæsomnium interpretatum ex similitudine 18

Pingris sapor qui z2. soli platæ forma
15. arbor vet animalia ad impinguandum 204, 205

Pinna ex putri materia Pinus ex similirudine in somnis quid fignificer 20. detruneato ramo no renascitur, non inseri poscit 71. sub septentrione nascitur 23. squarofos conos affert, ad squamas 23. pinguis, ad impinguadum 20,204. longæua, ad longam vitam 198. non frutificat, ad sterilitatem 25. vmbroso loco pulchra 73. nuclei, dentes referent 137. conus cor refert, ad idem 246. flore vermes representat, ad vermes 159, 165. perpeturfolia 190,267.musco obducitur, ad lichenes 209. caudicis scissuram sustinet, ad vulnera 212. squamoso flore, ad squamas 219. pulchra ad

pulchros filios 255, pinastri, pir laricis, abietis formam, &vires refere 97. resina staua, ad glaucomata 103, temperatæ zonæ 25, pinei nuclei lactuosi, lac augent 125, glutinosa, ad vulnera 224, pinaster squaroso store, ad squamas 219. vira longiori 85

Piper ægre peregrinatur 37. semine intus nigro, sub setuida zona 69. parua arbor magnæ virtutis 258. Arabia gignit 38. soluit lac, contra conceptum 124.

Piperastrum rhinocerotis cornu refert, & vires 120
Pirola tubra, vulneraria 119
Piscis, quibus prosit 50, saxatilis spinosus 76, breuis viræ, ad breuitatem viræ 204, squamosus ad squamas 224, caret pedibus, ad podagram 240, caret collo, ad strumas

Pistacea peregrina atbor 36. crusta crocodilum refert, & vires 167. pinguis, impinguat 204. siluestris' lignosior 85. lactuosa, lac auget

Pistoris somnium ex similitudine interpreratum 18 Prium floribus papiliones refert, ad fœcunditatem 160

Piruiram esu augent albissoræ plantæ

Plantæ lacustris forma 4, 45. vires
48. palustris 4, 50. vires 52. sluuiatilis, vires 52. marinæ, vites 15, 53.
salsæaquæ 15, 55. pinguis soli 56.
macri 15, 59. mediocris 61. annosi
15, 61. sub torrida 20na 67. Septentrione 71. temperata 20na 72. montanæ 74. campestris 79 collinæ 81.
caui loci 80. sluustris 15, 82. vrbanæ
15, 87. amphibiæ terræ, & lacus 62.
lapidum, & aquæ 63. maris, & ter1æ 64. maris, & montium 66. fri-

Digitized by Google gidi,

gidi, & calidi 73. lactuosæ, ad lac valent 122. sperma, serum, conceptum, & atocia 123. sanguinosæ, ad menstrua, glaucæ ad vrinam 123.sic łachrymofæ, faliuofæ, carnofæ 126. ossofæ127. neruosæ128. capillosæ 129. nigræ flauæ, ad nigros & flauos capillos 131, crispæ, glabræ 132. quæ caput hominis oftendunt, ad eius vitia 133. fic quæ oculos 134. aures 136. dentes 137. alas, digitos 139 testes 141. mares, fæminas 144. cor 145. pulmonem iecur 148. lienem, renes 149. vterum Fil.velicam 154. Que animalia demonstrant, scorpionem 157. serpentes 158. papiliones 160. varia animalia 161. maculas 162. pelles 164. squamas 165. cristas 166. capita 167. cornua 168. crustas 71.aures 73.0culos 174. rostrum 174. linguas 177. detes 179. collum 189. testes 182. penem 182. candas 184. pedes 187. cóceptus 192. superfœtationes 192. actiones 193. odores 195. perpetuifoliæ 190. suis morbis mederi posse ostendunt,2d longæuitatem 197. pinguedinem 94. macilentiam 206. iphacelum 207. vermes 207. clauos 209. extenuationes 211. vulnera 211. mutationem cutis 213. gummi 215. maculas 216. fquamas 219. fiftulas 221. tumores 124. inflammationes 276. ebrierates 227. nyctalopiam 229. obscuritates 131. obcecationes 232. calculos 234. & colum 235.ad sterilitatem 137,144. fœcunditaté 241, 24), 252, ad conceptus 253, ad partus 254. ad pulchros filios 255. ad frangendos calculos 258. ad extrahendas essentias 260. ebrietates 277. amores 285, 287. hilaritatem 289. fomnia Planta homo inuerfus II. eisde menibris quibus homo 10. sensata est 11.

perfectior imperfectiori animali præfertur 12. in somnis quid fignificet, ex similitudine 19. sua forma cultum poscit 20. colore, & motu demonstrat sidera 28, 300. integra consideranda, tépus generationis, fructificationis, & omnium 29. vires ex alimento 40. altera in altera abit 44. bifera, trifera, ad sœcunditatem 242

Plantago in aquis naícens amplo folio 46. aquatica 50. carnofa, carnem auget 117. squaroso flore, ad squamas 319. vere nascitur impetigini 262. æstate viget, ad lippitudines

Plaranus longæua, ad longam viram 200. caudicis fissionem instiner, ad vulnera 212. magna, paucæ virturis 258. mas sterilis, scemina fructisera 27

Plinius plantas ex imbribus gigni dixit 35. & hominum mores herbismoueri 269 Polemoniæ vires 78

Polii vires 78. flore flauo, calidum

Populus infeccunda, minatur sterilitatem 25,239. alba amplo folio 46. adolescens rotundo, senescens anguloso 59. musco infestatur, ad lichenes 208. gummi gignit, ad calculos 215. in nigram abuv215. nigra, æstate viget, ad pulices 265. vete germinat, comitialibus

Polygonos rubra sanguinem sistit 22, 119. store puniceo, ad ignes sacros 226. alba humida est 117. æstate nascitur, ad alui sluores 264. & aurium dolores

Polypodium caretradicibus, offendit 248 extenuat arbores, extrahir subftantias 265. polypum refert, & vires 73,161

Polypus moschi odorem refert, &

vires 194. luxuriolus, ad coitum	Psyllium pulices refert, expellit 23,
243. caret fanguine, fiftit fangui-	161. canis caput refert, & vires
nem 248	167. æstate prodit, ad morsus canis
Polytrichum capillosum, ad capillos	
22,129. frangit lapides, ad calculos	Ptarmicæ vires 78
	Puella ex alimento venenata effecta
Porcellia aureo flore Solem profert	eft 47
100 7304	Pulchra plata commoda præstar 356.
Porphyrius ex terrea mistura anima-	ad pulchros filios 255
ha gigni dixit 35	Pulegii vires 42. mustelæ aures refert,
Porrum caule cauo, ad tracheam 151.	& vires 174. flore purpureo, atram
cit vrinam 151. fœcundis radicibus,	
ad fæcunditatem 245. semine ni-	bilem purgat 110. vere produt, ad
au formio carribilio mana	serpentes 163. æstate crescit, ad ca-
gro, somnia terribilia mouet 216.	nis morfum 265 autumno viget ad
catnofum, carnem auget 127. penis	morbos atrabilares 266
formam refert, ad Venerem 143.	Pulicaria semine pulicem refert, & vi-
vermes non generat, contra ver-	res
mes 108. albo flore esu pituitam	Pulli ex similitudine in somniis quid
gignit 116. semine atram bilem	fignificent 20
107. æstate nascitur, ad aurium do-	Pulmo marinus glaber, ad glabritiem
lores 264. ad Venerem 265. & ad	X33
canis rabidi morfus 265	Pulmonaria pulmonem refert, ad eius
Portulaca saliuosa, cit saliuam 126.	vitia 147. adheret arboribus vt mu-
æstate nascitur ad lippitudines	fcus, ad lichenes 209
264	Punicæ flos sanguineus, ad sangui-
Potentilla aureo flore Solem refert	
	nem 12,118. optimain Ægypto 37.
304. rubravulneraria 119	temperatæ zonæ 73. stercore dul-
Poterion neruosum, ad neruos 22,	cescitso. vrbana, sine ligno 89. nu-
	clei dentes referunt, ad eius vitia
Prasius lapis viridis, Saturnum refert	137. scissuram caudicis sustinet, ad
307	vulnera 214. non generat vermes,
Præcox cito floret, cito seri poscit	contra eos 208. sobolescit, ad fœ-
	cunditatem 245. vinosa, ad ebrie-
Prunus gummosa, ad gummi valet	tatem 128. hianti corrice cutem e-
24. felix, quia fœcunda 241. so-	lephantis refert, & vires 166.fronde
bolefoit, ad fœcunditatem 245. 2-	flaua, cit vrinam 126. felix, quia fœ-
flate fructificat, ad refrigerandum	cunda 241
그리고 말하는 그는 그는 그리는 그리는 것이 얼마를 하는데 하는 것이 없는 그래요? 그는 그리고 있다고 있다.	그 살이 되는 것이 되는 것이 많은 사람들이 되는 것이 되는 것이 모든 것은 것이 없는 것이 없는 것이 없다면 없다.
265	Pycnocomon angulofo caule, ad vul-
Pseudoacorum serpentes refert, & vi-	nera 222.efu fomnia rertibilia mo-
res 178	uer 226
Pseudocostus sub calida zona 29	Pyra in lapidosis, lapidosa 39. quali
Pseudo dictamnus ignaui saporis	folio 46. qualitas 56. siluestria 0-
60	doratiora 84. nodofiora 84. dor-
Psittacus ingeniosa auis, adingeni-	fuariis portatu grauia inuila, sed
um 27,271	visa leuia 97. cordis formam refe-
경영화 보내는 얼마는 얼마나 보고 올라졌다면	Digitized by GOOgle runt.
enter and the company of the company	

tunt, ad eius vitia 146. scissionem caudicis sustinent, ad vulnera 212. gummosa.ad calculos 215. obducitur musco, ad lichenem 209. selix, quia sœcunda 141. sobolescit, ad sœcunditatem 245. æstate crescit, ad lippitudines 264. siluestris, ad alui siuores 264. siluestris, ad alui suores 264. matura crocea, bilem augent 100. vinoso succo, ad ebrietatem 226

Pyrethrum acutifolium, acute operatur 222. slauum calidum 105. slore albo pituitam exigit 116

Pyrhagoras stellas cœsi slores dixit, slores terræssellas 303

Q

Qualitates manifestæ 10. ratio falsa 13. occultæquæ 14. è primis manantes falso Quercus excrescentiæ, ad excrescentias 183, 209. pilulainflammatur, ad inflammationes 226. excre. lienem oftendit, ad lienis vitia 234. excr. tauri caput imitatur, ad icecunditatem animalium 183. excr. penem refer. ad fœcunditatem 183. lapides eriam, ad calculos 234. radicibus dryinum serpentem oftendit, ad eius morium 23, 159. multifera, ad fœcuaditatem 25,150. longæua, ad longam viram 208. abiicit cortice, ad cutis mutationem 213. mas, & foeminas 27. refert filiculam, & vires 91. corrice rubio, vulneraria 119. fere muscum, ad impe tigines 208 carbo eius excandefccns ruber, carbunculos

R

Radix plantæ responder pedibus 10. responder ventriculo 31. responder cordi 31. causa vitæ 31. longa recta, album folum poscit 20. breuis obliqua, breue solum 20. sibrillis sulta, tenue solum, cuspidata, lapidosum 21. capitata, ad caput 133. caua, ad iecoris cauitates 148 Radix China nodosa, ad articulos

Rana aliquibus locis venenata 40. viuit 43. alba, pituitam auget 125. crocea bilem 100.ex putrefactione 36. vitæ breuis,ad vitæ breuitatem 204.noctu loquax, infomnis loqui facir 206.glabra,ad glabritiem 133. tumet, ad tumores 226. sterilis, ad sterilitatem 240.sanguine caret,ad fanguinem 248. collo caret, ad ftrumas 248.noctu videt, ad nyctalopiam 230. acute videt, ad visum 232. fomniculofa, ad fomnum 270. aquola, contra ebrietatem 274. 0= culos rubros, ad oculos 219. iecur magnum, ad iecoris vitia 148. oculata ad oculos 136. magno pulmo= ne, ad pulmonis vitia

Ranæmorsus herbævires 50 Ranunculusad quæ 12. flore flauo, calidus 105. folio maculoso, ad maculas 226. locustam refert & vires 162

Radicula vbi semen habeat 246
Rapa mutatur in brassicam 44, 215.
non generat vermes, contra eos 208. tumet, ad tumores 225. 10tunda somina, longa mas 27. capitis formam refert, ad eius vitia 185. slaua, bilem auget 100. hieme nascitur, ad excalesaciendum 226

Raphanus non generat vermes, contra cos 208. formam penis refert, ad Venerem 143

Refiniferæ corticem abiiciút, ad vulnera 24. glutinofæ, ad vulnera 24. flauæ, calidæ 150 Rhabarbarum fanguineum flauum,

Digitized by Google

fanguinem à flaua bile purgat 22, 101, 118,121. icterum curat 102. ad capillos flauos

Rhamnus spinosa, vulneraria 23.
contra dæmones cur 114. ignaria conficit, ad inflammationes
226. vere germinat, ad impetigines
263

Rhombus piscis caret splene, ad spleneme 240. aculeatus caret hene, ad eius vitia

Rhus nigra, ad nigros capillos 132
Ricinus croceus, bilem purgat 101 albus piruitam 126. semen maculis viperæ maculas refert, & vires 217. folio quinque partito, ad digitos 140. semine ricinum refert, & vires 161. ad solem vertitur, solaris 28. nascitur autumno, ad hydropim 266. æstate viget, ad lienes 264

Robus abit in fifiginem Rosa pulchra salutaris 25, 37. ad pulchritudinem 31. & pulchros filios 256. rubra 29. sanguine purgat 22, 118.cafida 31.verficolor, multiplicis facultatis 31. vngue albo, frigida 31. in medio crocea, calida ; 1. nascitur in ficcis, ficca 31. rubra,& crocea, expurgat sanguinem à bili 32 cit vrinam 32. ad ich ram 32. rubra, igni facro, & inflammationibus 31. vulneraria 12. refer: oculu, ad eius vitia 31 & vagues oculorum 34. spinofa, ferit, extraher 32. alabafteo verrucas refert, delet cas 32. in medio capillosa, ad alopeciam 31. tuperius purgar, inferius ftringir 97. vinofi coloris, contra ebrietatem 22x. Moschawie albeintus crocce 99.calida, humida 120.flammea, ad inflan, mationes 226. Moschicapreolindote & vites tefers 25, 194. tubore Martem refert 306, earuct coloris Venerca 306. aftaic viget,

ad morsus canis 265. arte sit soliosa 88. iuuenis rubra 99. senescens albescit 85, 99. versicolor, mistas habet virtutes 121. hilaris aspectus, 2pricari gaudet 21. spinosa odorarior 76. montana 77. alba, & rubra, ad effluxus albos, & rubeos 35 Rosmarinus perpetuisolia 190. cachrias vmbella, sieua, adicterum 102. acurisolia, in operando acuta 222. semper sioret, ad menstrua-267

Rubea auger sanguinem esu 11. medicamento purgat 117. vulnetaria 118. calida est 120. stiptica 120. quibus conuentat 120. menstrua mouet 125. Martem refere 306

Rubera aphona, tacicurnitatem inducit 20. vires 72. lien venenosium officulo liberat 98. Venerem cir,& reprimit 98. flaua icterú curat 105. lactuosa venenata 124. glabra, ad glabririem 133. steritis, ac sterilitatem

Rubia autumno viget, pro lienosis

Rubrica vulneraria 118. fabrilis 118. fanguinea Martia 309 Rumex offofa, ad offa valet 128. agrefus estate nascutur, ad canis morsus

265.
Rufcus flavo flore, cit vrinam 126.0se
duro, ad calculos 234
Rufæ vires 77. flava, calida est 105.
nigra fronde, contra dæmones

nigra fronde, contra damones
114. our 115. fiauo fiore, cityrinas
326. parua herba, vigentibus viribus 158. aureo fiore Solem refert
304

S

Sabina non sobolescit, minatur stenutatem 25, 238, 244. mas ste-

Digitized by Google

rilis 28. disperdit conceptum 28. pauonis cristam, &vires refert 175, cuprelli formam, & vires tenet æstate nascitur, adbiliosos humo-91, 244. squamosa planta, ad squares 264. pulices 265. & aurium domas 219. flauo folio, ad icterum lores 264. tumet, ad tumores 2/4 Sanguisuga nigra, ad nigros ca-Saccharum arundine crocea bile elu pillos 135. glabra, ad glabritiem auget 100. nő putrescit, ad longam 135 vitam Sanicula muris auriculam refert, & Sagapenum nodosum, ad articulos valet 140. neruoium, ad neruos Sanies arborum, ad faniem 128. vmbelisterum, ad alopeciam Santalum rosæ odorem retinet, & vi-129. acutum in operando, acutifores 92. vinoli coloris, ad ebrietarem lium Salamandra luxuriofa, ad luxuriam Sapphirus melancholiæ prodest 28. 144. abiicit corticem, ad cutis mucæruleus Sarurni est tationem 214 maculoía, ad macu-Saponaria manibus agirara spulas 218. morfum impolita fanat 98. mam comitialium refere, contra fquamosa planta, ad squamas 219. sterilis ad sterilitatem 240. lactuo-Sapor vini, & lactis qui 13. male in sa, contra venena 124. glabra, ad gradibus distributus 13. ex solo vaglabritiem riatur, aliquando contrarias vices Saix fine semine, minatur sterilitatem 25, 239. vbi femen habeat 240. Satureia nigra, contra melancho. partibus deficit, minatur partibus ham 120. thymi odorem refert, & nostris 248. æstate viget, ad lippiruvires 90. non generat vermes, condines travermes 208. ficci loci vires 60. Saliuolæ plantæ, saliuam augent focunda, ad focunditate 142. longæua, ad longam vitam 20. æftate Salmon Aquitanus optimus apparet, ad comitialem 266, Salfapariglia nodofa, ad articulos Saturnus ex colore quid significet 140 vires Salfus sapor qui 12. non alit 54. plan-Saryrium erythronium testiculos reta fine semine 14. forma 14,53. vires fert, ad coitum 142. in collibus 82. 65% sitim inducit esu, sub lingua serapias idem Saxifragiæ valent ad frangendos caltollit 95. non putrescit; contra purrefactionem 203 fallos fructus gi culos 24. 238. species gnit 39. ad atocia Scabiola, scabro capitulo, ad scabiem Saluia nigra, contra melancholiam 24, 259. oculum refert, ad ocusum 120.longæua,ad logam vitam 202. 135. iquamas serpentum oftendit, sphacelum patitur, ad sphacelum & vires 165. vere germinat, imperi-. gini Sambucus flore albo, auget pituitam Seincus abiicit cortice, ad cutis mu-12, 126. podofus, ad arciculos valet tatione 214. maculosus, an macu-

140. albus circumluteo flore, bile,

& pituitam extrahit 121. vmbella,

luxuriolus, ad coicum 144. pinguis

las 218. squamosus, ad squamas 219.

ad impinguandum 205 Scolopendria marina terrestrem re- fert, & vires 162	vitia 154. flaua, ad icterum 102. ca- præ cornu refert, & vires 168. luna- to folio, lunaris 313. çstate nascitur,
Scolymus æftate floret, ad coitum 25, 166. fquamoso echino, ad scabiem 219. alosa planta, ad alarum tædia	ad morsus canis 265 Senecio flauo flore, bilem expurgat 102. semper floret, ad menstrua 267
Scordii vires 60. angulofo caule, ad vulnera 222. superfœtando lepo- rem imitatur 193. allui odorem re-	Seris oculum refert, ad oculum 135. ad Solem vertitur, folaris 28,
fert, & vires 92. æstate nascitur, ad canis morsus 265	Serpens in somnis ex similitudine quid significet 20. herinaceo ini-
Scorpii morsibus quæ prosint 23. im- positus suis morsibus medetur 97. inimicæ locustæ 25. combusti ni-	micus 26. vulpi amicus 26. ex pu- trefactione gignitur 35. quando non lætalis 41. hieme fine cibo vi-
doralios fugat 98 Scorpius piscis, lapides in capite ha- ber, ad calculos 235. acuti visus, ad	uit 291. longæuus ad vitam 24, 202. morfu interimit, impositus sanat 98. acuti visus, advisum 231.
vilum 231	excæcato renascuntur oculi, ad
Scorpio fegetalis herba 184. caudam feorpionis refert & vires 184. fic & feorpioides 157	eorum cicatrices 233. collo caret, ad ftrumas 249. neruofus, ad ner- uos 129
Scrophularia, strumosa radice, ad	Serpentaria, serpentem refert & vices
Scilla caput imitatur, ad eius vitia 133. cur contra dæmones 114. non pu- trescit, ad longam vitam 200. ter floret 167. non generat vermes,	Serpillum longæuum, ad vitæ longi- tudinem 202. nigrum, contra me- lancholiam 110. vires 216. vere ger- minat, contra ferpentes 264
cotra vermes 208. autumnoviget, ad hydropisim, & tussim 266. per- petuifolia 267	Serratulæ folia qualia 47 Serrula Campanacapre cornu refert. & vires 169
Sebesten mamillam canis refert, & vires 181	Sesamoides cornicis pedes, & vires refert 194
Securidica in aphaeis nascitur 44 Sedum amphibia planta 63. squa-	Sefeli vmbelliferum, ficcum 60. fla- uum, calidum 103
moso capitulo, ad squamas 219,	Sferracauallo cornu caprærefert, & vires 169
Semen generantia, ex quibus 13. prin- cipale, in planta 39. intus nigrum	Siccæ plantæ forma 14. & ficci foli
fub calida zona 70. coctile, & in- coctile ex loco 39. vber, ad fœcun- diratem 241. in sterilibus vbi sir	Signa in vnum congruentia accipi- enda 31. minima quæ ex frondibus
339	Siligo in zeam mutatur 44. hordeum
Sena flore nigro, ad cutis hilarita-	215. temperatæzonæ 73 Silioua lionofo fructu 86. casiæ simi-

74

litudinem refert, & vires 9. capræ cornu refert, & vires 169. perpetuifolia Simia nigra, fusca, contra melancholiam 111, 275. fomniat, ad fomnia 26. ingeniosa, ad ingenium 25, 27, 271. ebriofa, inebriat Similitudine Natura loquitur 17. Ægyptii 17 Simplex medicamentum quid Sinapi, filiqua monocerotis cornu refert 170. vberi semine, ad fœcunditatem 142. non generat vermes, contra vermes 208. vere germinat, comitialibus, & lepris 263. flore albicante, ad pituitam Sionis vires Siser vmbelliferum, siccum 60. vberi semine, ad secunditatem 142. penis formam refert, ad coitum 143. hieme nascitur, ad excalefactio-Silymbrium mutatur in metham 44. folio rotundo 47. fine semine, minatur sterilitatem Smaragdus viridis bilem purgat 106. trigidus Smaris piscis squamosus, serpentis fquamas, & vires refert Smilax aspera spinis serpentis dentes, & vires refert 23, 180. mergi collum, & vires 24. hortensis purpureo flore, atram bilem purgat 103. faifapariliæradices, & vires refert 91. flore papiliones refert & vires Smyrnium vmbelliferum, ad alopeciam 129. ficcum 60. pauonis vmbellam, & vires refert 173. flauum calidum 103. caule cauo, ad tustim 151.alolum,ad tædia alarum 138.exudat myrrham, ad sudores 126. filuestre acutius 86 Situs species quot

bus imperat 22. solaris herbæ forquæ sub torrida zona Solanum triftis aspectus 21. album pituiram gignit 116. halicacabum vesicam refert ad vesicæ vitia 22, 154. flauum, ictericum sanat 102. somnificum flauum, cit vrinam 126. hortense, æstate germinat, ad aurium dolores 204. lato folio Solidago rubra, vulneraria 119 Sollequiæ plantæ Somnia interpretantur ex similitudine 18. quomodo vera 276. fomniculofa, ad fomnium Sonchus lactuosa, lac generat 22. ad venena 125. species globulosas radices habet, ad tumores niger, hilarem faciem facit III. atrabilaris 107. aspera, scorpionis aculeos, & vires refert 18. fenescens crisparur 67. siluestris, spino-Sorbus æstate germinat, ad alui fluores 264, fœcunda, felix Spanachia phalangiorum aculeos, & vires refert 181. humida, crasso folio 47 Sparganium ad quæ 52.anguloso caule, ad vulnera Spartium autumno viget, ad atram bilem 226 Sperma ex quibus generatur 15. rario Sphacelum patientesplantæ, ad idem 207. quibus accidat Sphondylium vmbelliferum, ficcum 60. crispum, ad crispos capillos 32. album purgat pituitam Spina in somnis quid fignificet ex similitudine 20. dentes serpetum refert, & vires 17. que spinolæ 180. siluestris 85, ad vulnera valet 222. in DLLabGOOgle

Sol ex colore quid fignificet 24. qui-

Syluctris planta quæ 14,17,76,86,93,

Symphytum afini auriculam, & vires refert 173. perreum rubrum, vulnerarium 119. species anguloso caule, ad vulnera 271

operado acuta 222. lancinat, & tela extrahit Spina a ba serpentum dentes refert, & vi es 23. lactuola, serum expurgit 174. caule cauo, cit vinam 1/1 Spleni quæ medeantur 41 magnum habentia animalia, ad eius vitia 150 Spamolæiherbæluna es, comitialibus profunt Squamosæ planiæ, ad squa nas 219. serpencum squamas, & vires referunt Staphys ageia æstate viget, ad pulices Staphylodendron vencas refert, ad velicæ vitia Staphylinus penem ostendit, ad Ve-Stellarum fimilitudines ex colore quid indicent 22. satellitium quod Stellio luxuriosus, ad coitum 144. animal maculofem, ad maculas 218. Venerem concirat, reprimit 28. croceus, bilem ringit 10/. excæcatur, visum recuperar, ad cicatrices oculorum 223, languine caret, ad languinem 248. accipierem ad se trahit 25, somniculosus ad fomnia Stibium nigrum, contra melancholiam 111. rubium, vulneiarium Srochas citrina, calida 104. cit vri-Srrumis quæ medeantur Struthio camelus paruo capite, ad caput 134. cito concipit, ad conceptum 145. albus, humidus 17. concoquir lapides, ad calculum 260 Struthioglosson passeris linguam, &

vires refert

Testudo aphona, ad taciturnitatem 16. Venerem incitat, reprimit 98. nigra atram bilem esu auget

Tachamaca gummi, ad gummi valet	107. luxuriofa, ad Venerem 144.
Tacicurnitati conferunt tacica ani	pulmone magno, ad pulmonis viria 148. fine liene, ad lienem 158.
malia 26 Talpa peculiari loco viuit 37. collo	& vives 166. pinguis, ad impin-
caret, ad strumas 148 Tamarindi slaui, ad icterum valent	guandum 206. abijcit corticem, ad curis mutationem 214. noctu
Tamarix in Hemo nalcitur 35. deficit	videt, ad nychalopiam 230. pe- ctus refert, ad tabem 234. pau-
partibus, obest 248 Taurus cornu ferit, glutino sanat 98.	me fine cibo viuit 190. caret col-
rubro colore efferatur 104. ner- uosus, ad neruos 129. mas, ad ma-	lo, ad strumas 249. facile conci- pir, ad conceptum 253. tumida,
res 145. glutinosus, ad vulnera 224. paucifer, ad sterilitatem	ad tumores 226 carnosa carnem auget 120. aquatica, versicolor
	121 ad quid 42, 63, 50, 87. ad ma-
Taxus Septentrionalis arbor 74. a- tram bilem gignit 107 perpetuifo-	culas 216. glaucam, ad glaucoma- ta 219
k lia 5.5 185	Teucrium trissaginis formam, & vi-
Teliphonon scorpionis figuram, &	res refert 88. partibus deficit, offi-
vires refert 157,185 Tempore nobis necessario nascuntur	cit 248. purpureo flore, Saturni est
plantæ 262	
ere of the state o	Thapfia flore flauo, bilem expur-
Terebinthus refinifera, cit vrinam	gat 101. ad flauos capillos 133.
	flaua calida 105. vmbellifera,
126. capræ cornu refert 168. lanie	ad capillos 129. nodofa, ad ar-
manar, ad faniem 215, viuipara, ad	ticulos 141. æstate viget, ad ca-
fœcundiratem 152. Bactrum fert 35.	nis morfus 2 65. vere, ad lepras
perpetuifolia 185	26;
Terræ varietas quæ 56	Theletrij plantæ deteriores 21
Terræmotus rempote nascens, quid patiatur 18	Teliphonon scorpionem refert, & vires 23
Testacea peculiaribus locis viuunt	Theophrastus quibus signis qua- litates plantarum docuerir 12. e-
Testiculus superior Veneremincitat,	ius de aquatilibus opinio
inferior reprimit 97. vulpis te-	Thessalia serpentes fert, & ciconiam,
ftes refere, & vires 183. maculofa	quæ eos perdit 262
fronde, ad maculas 226. & ocu-	Thymæleæ wires 77. alba expurgat
lorum 218. tumidus, ad tumores	pituitam 116, hieme pituitam 2u-
224. æstate viget, ad Venerem	get 266
	[일본 10.00 전 10

그렇게 비교 교실이 한 나라게 되어졌다. 하는 다른 아래에 하라다	
Thiaspi flore flauo, bilem expurgat 101. pedes galli refert, & vires 189. æstate viget, ad bilosos humo es 264. Thrasi lactei sunt, sperma augent 173.	vertitur solaris est 409 Tophus asphaltitem trisolium ex se gignit 34 Topatius purpurei coloris, Saturnius est 307
radicib, calculofis ad calculos 234. fccundæ radices, ad fccundita- tem 246, tumidæ, ad tumores 228. vires 62 Thrasias Mantinensis ex quo loco ci-	Torpedo sine liene, ad lienem 150. collo caret, ad strumas 53. facile parit, ad partus facilitatem 254 Tragacantha resudat humores, ad
cutam collegerit 38	sudores 126
Thutiam Septentrio generat 34	Tragium rubium, vulnerarium 119.
Thus apud Sabæos 34. non peregri-	lac fudat, ad lac 122
narur 36. calidi loci incola 67. rubra vulneraria 128. refudar,	Tragopogon ad Solem vertitur, solaris est 309
ad sudores 126. ad lachrymas 24.	Tragorchis hirci testiculos, & vires refert 183
nigra planta, atram bilem purgat	Tragoceros capræ cornu refert, & vi- res 23, 168
Thymum serpilli formam & vires refert 93. nigrum arram bilem	Tragoriganon purpureo flore, Saturni est 307
expurgat 107. fine semine, mi- natur sterilitatem 234. flore pur-	Tragos scorpionis caudam refert, & vires 185
pureo, esu arram bilem auger 22. acris saporis 59. sicci loci, vires	Tribolus in Strimone naseitur 35- vires 48. caput bouis refert 170- terrestris viperæ dentes refert, &
Thynnus Megarensis optimus 82. glaber, ad glabritiem 133. squamo- sus, serpentem refert 165	vires 180. vere nascitur, ad le- pras 263. æstate viget, ad pulices 265
Tileamas 27. rubra sanguinem pur- gat 123. attritu ignem concipit,	Trichomanis vires 64. villosa, ad ca- pillos, 129. perperuifolia 265. saxi-
ad inflammationes 226. abijeit	fraga, ad calculos 259
corricem, ad cutis mutationem	Trifolium asphaltites, bituminis o- dorem refert, &vires 92 pratense
Tinca piscis glutinosus, ad vulnera 224 lapides in capite habet, ad cal-	rubrum, vulnerarium 119. inhor- rescit aduersus cœlum, contra
culos 231	tempestares 193, 314. stellionis ma-
Tinea in eruca transit 44	culas, & vires refert 64. vere nasci-
Tithymalus lactuosa, lac generat	tur, ad serpentes 263
22. vires 77. flaua calida 105. ferofa ferum purgat 173. flore flauo, fla-	Tripolij vires 60. ter in die colores mutat 121
uam bilem purgat 101. æstate	Triorchis buteonis testiculos refere
nascitur, adbiliolos humores 264. lactea sperma auget 173. adsolem	Evires 183 Traticum în Iolium abic 10, filue- fire

fire in vrbanum 42. in typham, arram bilem 22, 110. nigrum au-& zeam 16. auenam 44. tempetumno viget, ad atram bilem 266. ratæzonæ 73. cauo caule, ad traæstate nascitur, ad morfus canis cheam 151. vermiculos patitur, rabiofi Verbascum sœmina, ad muliebria 28. ad vermes 207. squamosa spica, ad squamas 165. suis aristis colignosa radice, ad ossa 128. taxi pelchlearum, & locustarum cornua lem refert, & vires 165. lapi caurefert, vires 176. neruolum, ad nerdam 166. æstate germinat, ad alui uos 128. foecunda radice, ad foefluores 264. flauum calidum 105. valet ad ellychnia, ad inflammatiocunditatem Tubæ in cœlo quid fignificent ex fines Verbena flauo flore, icterum sanat militudine Tubera nigra, atram bilem augent 101. floro purpureo, ad dæmonicos elu 107, aliquibus partibus de-113. galli cristam refert, & vices 172. ficiunt, officiunt 247. vbi semen vere nascitur, adserpentes 264. 2habent 240. contra cœlum valent state viget, ad tertianam 264. lunaris herba Vermis exficcatus alios expellit 98. Tuberes peregrinæ funt Turtur rubris oculis, ad sanguinosterilis ipse, sterilizatem minatur sos oculos 229. excæcatis ocu-241. vermiculosæ plantæ cos genelis, renascuntur, ad cicatrices orant 207. quænon generant expelculorum 233. loquax, ad colon lunt 208 Vertigo abit in epilepfiam Tussilago slore slauo, icterum curat Vesicam references plantæ ad eins 102. vngulam equi refert, & vires vitia 189. aureo flore, solem refert 394. Vespertilio carniuora 43. nigrum avere germinat, ad tussim 263. hienimal, ad atram bilem 109. noctu videt, ad nyctalopiam 229. vigil, ad meviget Typha in triticum abit 10. macro soyıgilantıam lo 58. ad quid Vetton ca flore purpureo, hilarem curem facir Vicia flore nigro atram bilem purgat 107. scorpionis caudam siliqua re-Vacca abundat lacte, ad lac 122. men. fert, & vires 185 struosa, ad menstrua 125. aurita, ad Vigiliæ quæ conferant auditus viria Villofæplantæadvillos 129. villos a-136 Vbi malum, ibi remedium nimalium referunt 165. animalia. 96 Vena in plantis, quæ ad idem II Veneri myttus dicatur, rofa, & phily-Vincetoxici vires Vini diuerfa genera 39. composita 39. 12 Ventriculi remedia, ex plantarum rarubrum, auget fanguinem, purgat dicibus petenda fanguinem 118. feruatur diu, ad Veratrum vomirum concitat, & longam vitam 200, foluit aluum, compelcit 97, flore purputed, ad & stringit 96. flauum, bilem fla558 laxat, acerba constringit ibid. Canam auget 100. terribilia fomnia pania gignit generolas 35. lorgæmouet Vinosæ plantæ inebriant 226. vinoua, ad longam viram coloris, contra ebrietatem valent Vitis alba, vere gignitur, comitialibus 263. expurgat pituitam Vitis nigra, nigros capillos facit 132 Viola montana odorata 27, 81, flore Vlmus radice cuspidata, lapides quæpurputeo, contra atram bilem 120. rit 21. excrescentias parit, ad exvarii coloris, tollit ebrietatem 226. superne purgat, inferne stringit crescentias 31. osfosa, ad osfa 128. 97 senescens albescit 99. purpurea fronde perforata, ad vuluera 221 glutinofa, ad vulnera 223. folliculi, frigida Vipera mutat corticem, ad cutis muadenterocelas 252 scissuram caudicis sustinet, ad vulnera tationen 214. maculosa, ad ma-Vlula nocturna auis, ad nydalopiam culas 218. & oculorum 219. fquamosa, adfquamas 220. morsuin-Vmbellifera planta pauonis cristam terimit, impolita fanat 95. colo-& vires refert 172. ad capillos 129 rem mutat ex solo 99. facile parit, Vmbrina piscis lapides in capite haad partus facilitatem 254. glauca, ber, ad calculos 235 ad glaucomara Vnguis odoratus exalimeto 42.fron-Vires plantarum quomodo repertæ 14 ex colore 18. occultæ quæ 12. dibus albefeit, cur Vnio languine carer, fistit languinem appetitoria vis qualis Virga aurea æftare nascirur, ad alui 248. ad vniones oculorum Vpupa nigra auis, atram bilem purfluores 264. rubra, vulneraria gat 109. ingeniosa, ad ingenium Viscum glutinosum, ad vulnera 24. 272 Vranoscopius piscis, ad nyctalopiam super plantas viuens pediculum 229. acuti visus, ad aciem oculorefert, & vires 143. substantias extrahit 312,260. partibus deficit, of-Vibanæ plantæ forma 89. animalis Visus acuti animal, ad aciem oculo-Vrsus frigidus 72. villosus, ad capil-Viuiparæ plantæ, ad fæcunditatem los 129. somniculosus, ad somnum 26, 275. iracundus, adiram 26. car-252 valent niuorus, vires 43. peculiaribus lo-Vitia plantæ quæ Vins focunda, ad focunditatem 11, cis habitat 37. initio albus ex im-245. rorarionem patitur, ad idem becillitate 117. nocturnus, ad ny-Ctalopiam 229. flauus, fuscus icte-209. vulnerata coalescit, vulnerarum sanat 103. ad melancholiam ria 312. abijcit corticem, ad mutarionem eutis 24, 223. aureas claui-275. conspecto albo efferatur 104. culas vbi ferat 40. sero germinat, clamofus, ad clamorem

Digitized by GOOGLE

Vrtica vrit, succus frigefacit 96. ner-

uosa, ad neruos 129. foemina, ad

muliebres vius 28. terrestris mari-

fero feri poscit 21. in temperata 20na 72. fphacelum patitur, ad idem

207. aqua ex putatis foluit 96. vua

pam refert, & vires 161. vbe. i femine, ad fœcunditatem 242. æstate, ad Venerem 265 Vua terreftris marinam refert, & vices 162. æstare producitur, ad refrigerandum Vulneribus quæ valeant 24 Vulpes arra, fusca, arram bilem esu gignit 109. villosa, ad capillos 129. serpenti amica 2 6. carninora, ad quid 43. aurita, ad vitia auditus :36. alopeciam patitur, ad a opeciam 211. noctu videt ad alopeciam 229 Vulpecula piscis, Rhodia optima 55 Vulcur iecore magno, ad iecoris vitia 148. acuti visus, ad oculos 231. concipit vento, conceptus 255

X

Xanthium nasturtij saporem & vires

refert 92. flauo flore, ad capillos

Xiphia testiculo vno Venerem excitat, altero reprimit 97, vere ad lepras 263 Xiris anguloso caule, ad vulnera

222. rubra, adidem 139.aurumno viget, pro lienosis 266

Z

Zea muratur in triticum 44, 215. in aucham 44, 215. mediocri rerra alitur 61. remperatæ 20næ 73. lactuoia, contævenena 125. qualitas 88

Zedoaria citri odorem refert, &virtes 11. corocea bilemauger 101

Zizipha peregrina arbor 36

Zoopyros ex tritico & 202 10.

FINIS.

